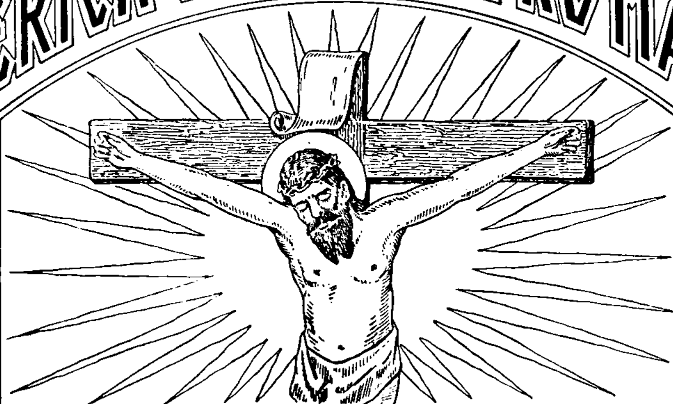
București. Seria III. Anul LI. Nr. 1-2. (622-3). Ian.-Fevr. 1933.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI SINOD

CUPRINSUL:

TIPOGRAFIA „CARȚILOR BISERICEȘTI"

SPRE ŞTIINŢA

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui *Arhi Scriban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adresa *Consiliul Central Bisericesc*, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care v voi să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Millo

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, aco trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5–7, în încăperea rezervată revistei. Pr poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pent revista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se oric trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CĂRŢILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite, 6

1. *Lazăr Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
2. *Patimile Mântuitorului*, Pr. Criveanu . . „ 5.—
3. *Împotriva Beţiei*, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
4. *Două întâmplări minunate*, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
5. *Durerea Vinerii celei mari*, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
6. *Catehismul creştinului ortodox*, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
7. *Adventismul dat pe faţă de un fost adventist* de Arhim. Scriban . . . . . . „ 15.—
8. *Ce să crezi şi cum să trăeşti*, de P S. Nicodem . . . . „ 4 —
9. *Povestiri folositoare pentru popor*, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei 12.
11. *Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ 5.
12. *Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ 5.
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . . . „ 400.
14. *Psaltirea* tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu. . . . . „ 50.
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Injurăturilor* şi despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ 7.
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ 50.

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1—16 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—*
„ „ „ „ *75.—*
„ „ *legată în pânză peste tot* „ *65.—*
„ „ „ „ *55.—*

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" de u anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la München, în condiţiuni technice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia Cărţilor Bisericeşti", cu următoarele preţuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2 buc.
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii* ... de ARHIM. SCRIBAN ...

uw. 223

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 1-2. (622-3) Ianuar.-Fevr. 1933.

Direcţiunea revistei îşi dă toate silinţele pentru a ajuta munca preoţimii româneşti. Roagă însă pe toţi cucernicii Preoţi să binevoiască a-şi plăti toate rămăşiţele din anii trecuţi, cât şi abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată **prin rambursul aprobat de Sf. Sinod.** *Amânarea plăţii măreşte suma de plată şi e păcat ca cucernicii Părinţi să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfinţiile Lor vor înţelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată şi că ne vor asculta, cum, şi că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câştig, aşteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.*

DIRECŢIUNEA.

UN PREOT HARNIC

Dumnezeu de multe ori învredniceşte pe slujitorii săi cu bucurii nebănuite. Aşa am avut înainte cu câteva zile bucurii duhovniceşti alese, cari se cer împărtăşite şi altora, fiindcă ceva din însuşirile bucuriilor spirituale este că ele cuprind şi sufletul altora cari aud despre ele.

Precum pentru învăţământul religios al tineretului, istorioarele morale sau pildele au mare însemnătate, aşa pot avea pildele efecte binefăcătoare şi asupra oamenilor mari, chiar asupra preoţilor. Intâmplările povestite fac mai accesibile învăţăturile eterne ale credinţei şi lămuresc principiile de viaţă. Prin pilde, adevărurile rămân în memorie mai mult şi ne arată că ceiace altul a făcut şi noi putem face.

Este vorba de preotul Ioan Hereţ din parohia Mădrigeşti, judeţul Arad. Este un preot care are la baza studiilor sale şcoala normală, iar studiile teologice le-a făcut pe cale particulară. A intrat în slujba preoţiei în 30 Martie 1930.

Ei bine, acest modest preot a făcut progrese mari în parohia sa. Este ştiut că, în eparhia Aradului, baptismul s'a infiltrat prin propaganda maghiară înainte cu 55 de ani, cu scopul de a izola poporul de preoţi, cari erau şi sunt conducătorii fireşti ai poporului. Este tipică ura ce o purtau ungurii faţă de preoţi. Imi spunea un medic că, pe când era

la şcoală, într'un liceu unguresc, profesorul de clasă neîncetat îi făcea propunere să-şi maghiarizeze numele, dar de câte ori tânărul elev refuza pe profesor, acesta zicea: preoţii vă învaţă să nu vă schimbaţi numele!!!

Părintele Hereţ a găsit şi el baptişti în parohie când a intrat în slujba lui Hristos. Fără zăbavă s'a încadrat în mişcarea antisectară pornită de Noi şi avu bucurii reale, succese adevărate. A găsit 24 baptişti în parohie, trecuţi înainte cu douăzeci de ani.

Cu mare zel a început părintele Hereţ să-i cerceteze pela casele lor. Le-a împărţit broşuri din biblioteca de propagandă a eparhiei şi bieţii oameni rătăciţi începură să simtă dragoste pentru păstorul, care se interesează de oile rătăcite.

De sine înţeles că acest preot tânăr s'a îngrijit şi de propria sa turmă, căci, găsind biserica în stare necorespunzătoare, s'a apucat de lucru şi m'a invitat să sfinţesc biserica renovată. In 10 Octombrie 1930, am sfinţit cu mare pompă biserica renovată din Mădrigeşti. Poporul a rămas profund impresionat de frumuseţea slujbei arhiereşti şi chiar sectarii, cari au participat la slujbă, au rămas impresionaţi.

De atunci, timp de un an şi trei luni, preotul Ioan Hereţ a muncit fără osteneală pentru convertirea celor 24 de baptişti şi azi, graţie muncii preotului, niciun baptist nu mai este în parohie.

In ziua de Bobotează 1933, au fost botezaţi în legea noastră ultimii trei baptişti, şi faptul acesta a stârnit lacrimi de bucurie în comuna întreagă. Azi, în comuna Mădrigeşti, este o turmă şi un păstor, azi în comuna aceasta săracă, împrejmuită de dealuri şi păduri, credincioşii se închină în acelaş fel lui Dumnezeu.

După Bobotează, preotul vine să-mi raporteze despre situaţie. Era emoţionat când a intrat în cabinetul meu şi, după îndeplinirea formelor de salutare, zise fără măestrie: Prea Sfinţia Voastră, Grigorie Taumaturgul a găsit numai 17 creştini când a intrat în slujba lui Hristos, iar la moartea sa a lăsat numai 17 păgâni, iar pe mine m'a învrednicit Dumnezeu ca, în timp de doi ani, să aduc 24 suflete la Hristos. Primiţi-le, Prea Sfinţite, şi le împărtăşiţi binecuvântarea!". Preotul lăcrima lacrimi de bucurie. Nici eu nu am rămas nepăsător.

Preotul Hereţ a plecat, dar grăieşte fapta lui. Ea ne

grăeşte tuturor: să facem ceeace a făcut el, muncind cu vreme şi fără vreme. Pilda acestui preot ne arată că la Dumnezeu toate sunt cu putinţă pentru ceice intră în slujba Lui. Oh, Părinte Hereţ, pilda ta grăeşte puternic. Tu ai înţeles că chemarea preoţească nu este o grijă uşoară a unui părinte, care grăeşte cu copilul său până ce-l adoarme, şi apoi a trecut grija. Nu, tu ai înţeles că, pentru a avea bucurii exprimate prin lacrimi, trebue ceva mai mult. Imi spuneai că în fiecare zi te rugai acasă şi în biserică, să-ţi ajute Dumnezeu ca, în satul frăţiei tale, să fie numai o turmă şi Dumnezeu te-a ascultat.

Iubite părinte, ai avut multe necazuri până ai isbutit, dar te-ai mângâiat şi în toate te-ai făcut cunoscut ca slujitor al lui Dumnezeu „întru multă răbdare, în suferinţe, în nevoi, în strâmtorări" (II Cor. 6, 4).

Pleca-ne-vom şi noi genunchii spre rugăciune ca în alte parohii Dumnezeu să binecuvinteze cu acelaş rezultat munca preoţilor noştri din întreaga ţară, dar fără să uităm că fără privegheri şi osteneli, munca noastră nu va avea roade binecuvântate.

† Episcopul GRIGORIE al Aradului.

NOUA ORIENTARE A TINERETULUI

Festivitatea dela „Analele Române"

Trăim vremi de surescitare generală. Liniştea, pe care o asigura altădată individului echilibrul sufletesc, este acum turburată tocmai prin lipsa acestui echilibru. Societatea omenească, plecată în vremea din urmă aproape cu exclusivitate asupra preocupărilor de ordin material, a început să se simtă prea mult încătuşată de acest fel de viaţă. O reacţiune firească a încolţit în suflete, înpingându-le către o nouă orientare. Spiritul îşi cere dreptul lui la existenţă. Omul a început să vadă, că mulţumirea şi fericirea în vieaţă nu-i pot veni dela cele pământeşti, cum fusese ispitit să creadă la un moment dat. Şi atunci un reviriment firesc s'a produs în spiritul o-

menirii, care și-a dat seama de insuficiența tehnicei moderne de a satisface trebuințele vieții integrale a individului. Aceasta mai ales la noi, unde s'a dovedit cu prisosință că civilizația străină poate creia forme de viață, dar nu poate da totodată elementul de progres intim sufletesc poporului nostru, ca neam, care să se desvolte în mod firesc.

Reîntoarcerea către viața în duh a fost găsită ca ultima izbăvire.

Societăți și asociații — naționale și internaționale — și-au pus ca prim punct în programul lor ideea creștină. Oamenii de știință au recunoscut și mărturisit ei înșiși incapacitatea științei de a da singură temeiuri vieții. Insăși presa — exponent al opiniei publice — a introdus în preocupările ei ideia creștină.

In rândul acestor manifestări firești, trebue considerată acțiunea tineretului universitar, grupat în jurul Cercului Analelor Române, care luându-și ca punct prim de program aceeași idee creștină, a rugat pe șeful Bisericii, I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea, să vină în mijlocul ei pentru a face în fața sa legământ solemn, că vor lucra cu toată convingerea sufletească și cu tot zelul lor tineresc pentru promovarea idealului creștin.

Actul a avut loc în ziua de 9 Decemvrie 1932 la Fundația Dalles, desfășurându-se într'un cadru de sărbătorire și înălțare sufletească neobișnuită, în prezența M. S. Reginei Maria, a I. P. S. Mitropolit Gurie, a P. S. Arhierei Platon și Tit, a P. C. Consilieri patriarhali C. Dron, Gh. Negulescu, A. Crăciunescu, P. Comerzan și Gh. Velehorschi, a clerului Mitropoliei și a unui foarte numeros public, printre care și mulți preoți din diferitele părți ale țării, veniți cu ocazia Congresului preoțesc.

Cuvântarea ținută de reprezentatul tineretului în această împrejurare — care constitue o adevărată confesiune a generației de azi —, pergamentul ce a fost înmânat ierarhului suprem al Bisericii, precum și cuvântarea de răspuns rostită de I. P. S. Patriarh, constituind adevărate documente de preț cu privire la frământările sufletești ce preocupă generația actuală și nouile ei orientări, le publicăm în cele ce urmează, cu convingerea, că ele oglindesc o stare de fapt într'adevăr îmbucurătoare.

Cuvântarea d-lui *I. Grigorescu,* preşedintele cercului „Analele Române".

Prea Inaltă Doamnă !

Prea Fericite Stăpâne!

Cu respectoasă şi adâncă mişcare sufletească, ridic în acest moment, pe umerii mei slabi, mandatul important dat mie de gruparea „Analelor Române", de a saluta venirea Prea Fericirii Voastre, în mijlocul nostru.

Indeplinind un gând trăitor de multă vreme, ne bucurăm cu bucurie mare, azi când Şeful Prea Venerat al Bisericii Naţionale binevoeşte să ne cinstească cu pogorîrea Sa între noi.

Sanctitate! Vă rugăm să credeţi că nu o năzuinţă de importanţă externă şi decorativă ne-a îndemnat să solicităm Patriarhului Bisericii Române această osteneală pentru care îi suntem trainic recunoscători. Constituirea grupului nostru, tendinţele noastre, statutul nostru şi tot ce am putut realiza până acum ca manifestări publice, dovedesc că în cetele tineretului înfăţişat prin noi, se sbuciumă preocupări, aspiraţii şi directive, altele decât ale înaintaşilor noştri: tinerii universitari de acum o jumătate de veac sau chiar un sfert de veac.

Prezenţa Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru este dovada mult preţioasă a unei stări sufleteşti existente în majoritatea celor de vârsta şi de activitatea noastră. A vedea şi a asculta pe Capul Canonic al Bisericii strămoşeşti, constitue azi pentru tineretul luminat românesc, o fericită revenire la nişte vremi socotite de unii (cu uşurătate) drept înmormântate pentru totdeauna în cronicile neamului.

Suntem, — prin sufletescul nostru încordat, solicitat de probleme noui şi dornic de readucerea vechilor şi fericitelor idealuri ale părinţilor noştri: — o generaţie aparte.

Suntem — în nepotrivire cu înaintaşii noştri imediaţi — îndeplinitorii acelui profund stih din Sfintele Scripturi: întoarcem „inimile părinţilor spre copii şi pe cei răzvrătiţi la înţelepciunea drepţilor, întocmind Domnului, un popor pregătit". (Luca I, 17).

Trăim, Prea Fericite Părinte, zile a căror dureroasă însemnătate trebue să fie despăgubită de o deplină concentrare de puteri sufleteşti şi de bărbăteşti hotărîri. Marile şi atât de sguduitoarele evenimente, petrecute în toată lumea în ultimele câteva decenii, sunt de bună seamă, creatoarele unei psihologii

noui, mai ales la aceia cari prin tinereţea lor, sunt încă pe cale de formaţiune sufletească.

Privind în jurul nostru, — acum când ne imobilizează studiile şi biblioteca,—privind şi adunând din mediul românesc destăinuirile vremii, freamătul societăţii şi toate acele glasuri ale sufletului popular, noi, pilduitorii şi dascălii de mâine, ne simţim şi ne declarăm puţin mulţumiţi cu acea ştiinţă atât de orgolioasă, până eri, care credea, în chip absolut, numai în metodele experimentale şi numai în achiziţiile microscopului şi telescopului.

O imensă nostalgie ne face să înturnăm inimele noastre spre acele vremuri de cari „se învredniciră cronicarii şi rapsozii". Studiul din ce în ce mai amănunţit şi mai sigur al începuturilor neamului şi al vechilor alcătuiri româneşti, ne-a dat şi ne dă încredinţarea, că uimitoarea putere de rezistenţă strămoşească, a venit din comorile de credinţă şi de tradiţiune ale celor ce sămănară din Carpaţi şi până spre apele hotarnice, toată faţa moşiei strămoşeşti, cu atâtea şi atâtea locaşuri de închinăciune. Pe lângă impresiile estetice, pe lângă frumuseţile specifice ale acestor creaţiuni—închinate legii creştineşti — se ridică în noi convingerea nouă şi gândul stăruitor, că mai mult decât prin artă, înaintaşii noştri fură admirabili prin cucernicia lor.

Vrem încă odată să fim urmaşii acestor minunaţi apărători ai gliei şi păstrători ai comorilor credinţei religioase.

Nu suntem — recunoaştem bucuros — mari inovatori, când încercăm atari simţiri şi când dorim să ne întâlnim în acest fel de simţire cu tot tineretul nostru românesc. In lumea întreagă, ştim că există azi, o largă revizuire de atitudini şi de conştiinţă.

In vechile ţări culturale — unde învăţaţi iluştri, unde filosofi cu renume universal, au stabilit, sute de ani, o tradiţie ştiinţifică independentă şi geloasă de independenţa ei — acolo fenomenul pe care îl semnalăm, ca trăitor în conştiinţa noastră, este o realitate bogat pilduită şi impunător predicată.

Acum o jumătate de veac, sanctuarele ştiinţei păreau a fi uitat pe Dumnezeu. Pontifii lor slujeau la ele, în numele „raţiunii pure" şi în numele progresului infinit al puterilor omului, progres în înţelepciune, în tehnică şi în fericire.

Trebue să recunoaştem că această naivă trufie a ştiinţei omeneşti a cunoscut încă odată, o largă desamăgire.

Reprezentanţii de azi ai ştiinţelor exacte, revenind în mare

parte asupra orgolioaselor afirmări de acum o jumătate de veac și un veac, recunosc cu o modestie, care se apropie de hotarele bănuelii, că Dumnezeu există, recunosc relativitatea cunoștințelor exacte și iremediabila mărginire a forțelor noastre de cognoscibilitate.

Credeau pontifii pozitiviști — nu mai departe ca în generația trecută — că încep să fie stăpâni pe Porțile Misterului, că încep să strâmtoreze palatul Inexpugnabilei Enigme. Desamăgire adâncă!

Continuatorii lor de azi, capitulează, își încrucișează brațele și declară, ca un fel de nou „vanitas vanitatum": „relativitatea relativităților".

Prea Fericite Stăpâne, încercăm să spunem, în graba emoționantă pe care o imprimă inimii noastre evenimentul astăseară sărbătorit, gânduri și constatări ale obștei tineretului nostru.

Știința de azi cu nouile ei directive, ne ajută să înțelegem adânca rațiune a disciplinii religioase și să salutăm convinși pe reprezentanții vechiului, înțeleptului și sacrului ritm sufletesc de altă dată.

Vrem să fim români integrali, adăugând vieții noastre interioare, umbrele și luminile sufletului împăcat și tradițional.

Vrem să fim creștini.

Suntem profund doritori să auzim în această sărbătorească adunare, cuvintele înțelepciunii pe care o întrupați și o propovăduiți.

Gruparea noastră, voind să așeze într'un cadru istoric faptul de bunăvoință și de pogorământ al Sanctității Voastre față de noi, V'a alcătuit și Vă înmânează acest pergament de bună amintire și de puternice asigurări.

Dorim din toată inima, ca manifestarea noastră să fie bun început și bun augur pentru toată generația pe care o înfățișăm.

Prea Fericite Părinte, simțindu-ne mai aproape ca oricând de Șeful Bisericii noastre, suntem adânc mulțumiți de acest concurs de împrejurări, care ne aduce suprema bucurie de a ne închina mult iubitei și prea grațioasei noastre Suverane, Majestății Sale Regina Maria, care în momentele de grea încercare pentru neamul nostru, a avut un rol hotărîtor, aprinzând făclia curajului în suflete și întărind credința în izbânda finală.

Dăruiască-ne Domnul, în anii noștri de muncă și de viitoare îndepliniri, măsura cea mai plină și mai norocoasă pentru aspirațiile, pentru puterile și pentru destoiniciile neamului românesc!

Apoi d-l Grigorescu a înmânat I. P. S. Patriarh următorul:

PERGAMENT

Tineretul universitar, grupat în jurul „Analelor Române“, cu respect şi smerenie urează I. P. S. S. Dr. Miron Cristea, Primul Patriarh al României, ca infinita energie morală, spirituală şi naţională, de care dispune, să dea Bisericii şi Naţiunii supremul sprijin de care are nevoe.

Fie, ca ziua de 9 Decembrie una mie nouă sute treizeci şi doi, să rămână în amintirea tineretului ca una din zilele mari, când I. P. S. S. s'a coborît în mijlocul lui, rostindu-i cuvinte de îndemn şi îndreptându-l spre calea cea bună şi adevărată.

Preşedinte,

Vineri 9 Decembrie 1932. (ss) ION GRIGORESCU

PATRIARHUL GRĂIEŞTE TINERETULUI

despre îndatoririle generaţiei de azi faţă de problemele ce se ivesc şi de rolul ei în sânul poporului român.

Poftirea, ce mi-aţi făcut, de-a veni în mijlocul vostru pentru a arăta câteva din gândurile mele cu privire la îndatoririle tuturor în faţa grelelor împrejurări, prin care trecem — s'a încrucişat cu o veche dorinţă a mea, căreia o să-i dăm expresiune nu peste multă vreme tot în această sală. Cu binevoitorul sprijin al Academiei Române, proprietara acestui locaş de cultură, câţiva dintre cei mai distinşi reprezentanţi ai Bisericii ortodoxe — clerici şi mireni — vor discuta, într'o serie de conferinţe, aspectul social al învăţăturilor evanghelice şi vor arăta rostul lor în legăturile dintre oameni, cât şi rolul Bisericii întru afirmarea tot mai temeinică a acestor învăţături în mijlocul societăţii actuale. Această împrejurare mă face să socotesc păşirea mea în această sală şi vorbirea mea de azi, drept începutul realizării gândului meu, pe care Voi, poftindu-mă astăzi aci, l-aţi anticipat.

Dorinţa voastră — a unui grup de studenţi şi de oameni, pe cari îi interesează Biserica şi problemele ei — de a lua contact mai de aproape cu Biserica, este, mai ales astăzi, un semn bun. Ea dovedeşte, că vom putea găsi în voi sprijinul trebuitor, întru a lărgi sfera de acţiune a Bisericii, dincolo de hotarele, în care lucrează clerul şi slujitorii ei în general. Ca şi grăuntele de muştar, acţiunea voastră poate creşte şi rodi, ajungând un

copac mare, sub a cărui umbră să se poată adăposti atâtea suflete ofilite şi primejduite de arşiţa stricăciunilor moderne şi a curentelor bolnăvicioase, cari bântue societatea actuală.

In scopul de a face acţiunea Voastră cât mai spornică şi întemeindu-mă pe bunele voastre gânduri, cred că nu este fără folos să cunoaşteţi mai în amănunte, câteva din multiplele îndatoriri ale vremurilor de faţă, aşa precum le văd eu şi a căror realizare este neapărat şi urgent *trebuitoare.*

Ceeace caracterizează în chip deosebit societatea actuală şi-i dă o înfăţişare nouă, este lipsa aproape totală de avânt şi de ideal. *Aş putea ilustra această afirmare cu mii de exemple, pe cari le găsim în presa zilnică sau în întâmplările, de cari este dominată viaţa noastră publică.*

Mă dispensez însă, fiindcă vă sunt destul de cunoscute tuturor şi fiindcă povestirea lor ar avea tocmai efectul contrar, decât cel pe care-l urmăresc. O singură împrejurare, luată din vieaţa neamului nostru românesc, este însă mai concludentă decât toate, şi de aceea ţin s'o semnalez atenţiunii Voastre şi prin aceasta opiniei publice în general.

Se zice în deobşte, că **literatura** *unui popor este oglinda sufletului său. Aceasta este atât de evident, încât nu are nevoe să fie demonstrat. Literatura cuprinde în deobşte stări sufleteşti, exprimate în forme artistice, adică în forme frumoase şi capabile de a stârni la rândul lor, pentru cei ce le citesc sau ascultă, emoţiuni şi sentimente, cari determină acţiunile noastre. Aceste acţiuni vor fi bune sau rele, cu caracter de zidire sau de destrămare, după cum vor fi şi emoţiunile, pe cari formele literare le-au stârnit în noi, când ne-au atins simţurile şi ne-au pus sufletul în mişcare.*

Ce constatăm la poporul nostru din acest punct de vedere? Un fapt uimitor şi plin de îngrijorare.

Gândiţi-vă la epoca imediat posterioară războiului dela 1877. Toată literatura, care apare atunci după război, este o literatură entuziastă. Scriitorii noştri, în frunte cu Alecsandri şi chiar pesimistul Eminescu, cântă vitejia soldatului român, laudă virtuţile ţăranului simplu şi cred cu putere într'un viitor mai bun pentru acest popor. Oricare poet sau prozator din această epocă ar fi obiectul lecturilor noastre, după ce am lăsat cartea din mână, rămânem cu un sentiment puternic de înălţare sufletească, de avânt creator şi de îndemnuri, cari sporesc în noi puterile şi ne fac să pornim tot mai hotărîţi spre realiza-

rea temeinică a scopurilor ideale, pe cari le are vieaţa, potrivit cu rânduelile ei pământeşti.

Şi totuşi, noi nu realizasem la 1877 decât numai o foarte mică parte din idealul nostru naţional.

Citiţi însă literatura noastră de după războiul pentru reîntregire. Nici o poezie patriotică şi nici o scriere remarcabilă, care să glorifice avântul aproape legendar al soldaţilor, cari au trecut Carpaţii. Romanele şi în genere toată proza noastră postbelică este sau plină de peripeţii fără culoare şi însemnătate, sau deadreptul dizolvantă. Ea lasă cititorului, dacă nu un sentiment de revoltă împotriva stărilor de acum şi a organizaţiei noastre sociale şi politice, cel puţin o stare de spirit apatică şi nelucrătoare. Scriitorii noştri — afară de unele excepţii onorabile — par a scrie urmărind mai mult efectul comercial, decât cel al creerei unei stări de spirit noui, mai bune, mai superioare, mai nizuitoare spre cele de sus, adică spre cele spirituale şi veşnice. Literatura noastră actuală este în genere pesimistă. Cetindu-o, îţi lasă în suflet întipăriri, cari obosesc şi descurajează, slăbind avântul şi puterile creatoare din noi. Un negativism distructiv cuprinde peste tot această literatură şi la tot pasul ne întâmpină, precum am spus, nemulţumirile, desgustul şi uneori chiar un fel de revoltă împotriva ordinei actuale. Astfel s'a creat în spiritul public un curent foarte primejdios. Fiecare este doctor pentru altul nu pentru sine şi cu toţii aşteptăm un desnodământ fatal, împotriva căruia suntem incapabili de a lua vreo măsură.

Această stare de spirit tinde să se generalizeze. Ea s'ar putea constata şi în alte domenii, nu numai în cel literar, şi în special în uşurinţa cu care oamenii cu cultură şi de cea mai bună condiţie socială înfrâng legile sau nesocotesc îndatoririle contractuale. In orice caz, acest taedium vitae, *acest desgust pentru acţiunea creatoare, a adus în sânul poporului nostru atâtea stări de contradicţie, încât a devenit primejdios pentru însăşi consolidarea unităţii noastre naţionale, dacă anumiţi factori educativi nu-i vor pune stavilă şi nu vor lua măsuri pentru a tămădui atâtea spărturi, cari se fac în unitatea noastră sufletească.*

Este aproape de prisos să arătăm pricinile acestui rău. Ele sunt destul de evidente şi în mintea tuturor. Fără îndoială unul din rezultatele greului războiu, prin care am trecut, este o istovire a puterilor noastre fizice, cari se manifestă mai ales

prin această ezitare sau chiar frică de efort. Izvorul faptelor fiind secătuit, omul de după război — asemenea bolnavului ridicat din patul unei lungi şi grele istoviri — se mişcă sfios şi neîncrezător din pricina puterilor sale fizice neîndestul de întremate.

Dar cea mai însemnată cauză a acestei stări bolnăvicioase, care nelinişteşte şi îngrijorează pe toţi factorii noştri de Stat, şi care îngrijeşte Biserica noastră ortodoxă şi pe Noi, slujitorii ei, este lipsa unui ideal, adică lipsa acelei puteri îmbolditoare lăuntrice, care să trezească în noi puterile latente şi să ne silească la efort.

Se pare, că—după realizarea unităţii noastre naţionale—noi nu mai avem un ţel precis, spre care să tindem şi să concentrăm puterile noastre, făcându-le active şi roditoare. In haosul economic şi financiar, pe care l-a creat războiul—în acest dezechilibru de puteri, care frământă acum întreaga omenire — în faţa atâtor drumuri, cari se deschid prea lesne şi ne ispitesc, noi stăm nedumeriţi şi îndoelnici asupra scopului, pe care trebue să-l urmărim şi a punctului cardinal, spre care trebue să ne orientăm de aci înainte. In acest timp ne copleşesc necazurile, valurile vieţii sociale în necontenită prefacere, ne saltă şi ne aruncă în spre genunele, ce se deschid mereu la dreapta şi la stânga, pe când mânele noastre slăbite — în loc să sporească hărnicia — lasă vâslele şi luntrea însăşi în voia apei.

Aceste stări anormale, care bântue toată omenirea, dar mai ales poporul nostru, sunt cunoscute în general sub numele de: **criză morală.** *Ele sunt pricina tuturor nemulţumirilor de azi şi a desordinei, din ce în ce mai accentuate, care domneşte în societatea actuală. Ea se manifestă — precum am văzut şi în literatură — prin acel negativism exagerat, care a devenit el însuşi factor de dizoluţie socială.*

Atâtea fraude în instituţiunile publice, atâtea falimente în cele comerciale, demagogia, care se manifestă tot mai desmăţat şi nimiceşte vieaţa politică, lipsa de reacţiune împotriva a tot ce este în mod evident primejdios ordinei şi progresului, sunt toate efectele, nu a unei stări economice proaste, ci a unei stări morale bolnăvicioase. Deficitul material, de care ne vorbesc economiştii, este rezultatul unui deficit moral. *Omul şi-a irosit avutul, fiindcă n'a găsit în el puterea morală de-a se stăpâni şi a înfrunta ispitele rele. In faţa dezastrului, în loc să se reculeagă, el ocărăşte pe toţi. Lipsa unui ideal superior de vieaţă*

ne-a împotmolit în noroiul trebuinţelor vieţii fizice. Poruncile morale fiind nesocotite, toate puterile, cari cârmuiesc vieaţa, s'au mistuit şi s'au dezechilibrat, astfel încât societatea pluteşte în neştire, fără ţel şi fără avânt.

In faţa acestei stări de lucruri şi a acestei perspective, lumea conştientă trebue să reacţioneze. Biserica se crede îndreptăţită cea dintâi pentru a ridica steagul. Ea a spus şi spune mereu: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui şi toate celelalte se vor adăoga vouă“. (Matei VI, 33). *Deci* „împărăţia lui Dumnezeu“, *iată* idealul cel nou, *iată ţelul, spre care trebue să tindă generaţia de azi. In locul idealului naţional, acum integral înfăptuit şi care a încălzit generaţia trecută, făcându-o harnică şi bogată în fapte mari, trebue să ne fixăm acum cu hotărîre şi preciziune un* **ideal nou,** *menit a-l desăvârşi pe cel dintâi şi a face din neamul nostru românesc, calitativ un popor civilizat, puternic şi respectat, adică un factor superior de propăşire între celelalte neamuri.*

In ce constă acest ideal sau această împărăţie a lui Dumnezeu? E uşor de aflat. Ea însemnează: Domnia virtuţii în toate actele vieţii noastre publice şi private; *grija de a nu vătăma legile, pe care Dumnezeu le-a pus în noi odată cu zămislirea noastră. In viaţa publică, cum şi în cea privată, — în familie, ca şi în afară de ea — în şcoală, în exercitarea meseriei, a comerţului sau a funcţiunei noastre, — fiecare om trebue să fie mânat de grija fără preget pentru o viaţă cinstită, curată, şi demnă, şi de bunele legături, cari trebue să domnească între el şi semenii lui. Cea dintâi realizează pacea cu noi, adică liberarea de ispite şi de păcat — cea de-a doua realizează pacea socială sau buna învoire între oameni.*

Aceste stări trebue să se întipărească atât de puternic în fiinţa noastră, încât să formeze în ea o a doua natură. Ele trebue să condiţioneze chipul nostru de a fi şi de-a ne arăta, izvorând cu necesitate din tot ceeace gândim sau facem. Acesta este idealul, spre care trebue să tindem; acesta este noul ţel, pe care trebue să ni-l fixăm, ca o condiţie sine qua non de existenţă şi propăşire.

De altfel acest ideal nu este întru nimic nou. Generaţia trecută a trăit şi ea în frica de Dumnezeu şi a râvnit împărăţia şi dreptatea lui, ostenindu-se pentru a le câştiga. Ba am putea zice, că această frică de Dumnezeu şi această grijă pentru dreptatea lui au fost supremul îndemn, care ne-a întărit şi ne-a

făcut să luptăm fără şovăire pentru idealul nostru naţional — care însemna înainte de toate dreptatea însăşi — până la desăvârşita lui izbândire. Ceeace se poate numi acum nou în acest ideal de viaţă, este numai aceea, că spre idealul moral, spre grija pentru virtute şi pentru fapta cea bună, trebue să fie de acum înainte îndreptată toată atenţia noastră, ca spre suprema noastră ţintă. Trebue să avem mereu înainte ca o stea călăuzitoare faptul, că idealul moral este elementul de bază, care dă trăinicie şi vitalitate unui organism social, *el constituind în acest organism puterea de coeziune, care încheagă şi leagă cu statornicie părţile alcătuitoare. Fără această forţă, unitatea nu mai este posibilă, corpul este supus dezagregării şi se nimiceşte firimiţându-se.*

Grija unui ideal moral şi îndatorirea de a-l cultiva şi generaliza, incumbă tuturor şi mai ales acum. Zic „mai ales acum", fiindcă de pretutindeni şi mai cu seamă dinspre Răsărit, de unde ne-a venit lumina cea adevărată, suflă acum un vânt rău, plin de prevestiri sinistre, care tinde să pestilenţieze conştiinţele creştine şi să pună în primejdie nu numai ordinea publică şi ordinea socială actuală, ci însăşi putinţa urcuşului nostru către desăvârşire, care este ţinta cea din urmă şi cea mai supremă a vieţii, sau scopul omului pe pământ.

Ca şi odinioară locuitorii din ţinutul Gadara, care au rugat pe Iisus, să plece din hotarele lor, tocmai fiindcă le tămăduise un epileptic furios; tot aşa astăzi sunt curente în sânul popoarelor, cari tind să înlăture din preocupările lor pe Hristos şi învăţăturile lui.

Este lămurit apoi, că ştiinţa tehnică de azi — pe lângă atâtea foloase şi înlesniri făcute vieţii — a adus şi acest rău imens, că — mecanizând viaţa — a secătuit-o tocmai de ceeace are mai nobil şi mai superior.

Aceste progrese tehnice şi ştiinţifice au contribuit la ştirbirea credinţei religioase în faţa celor ce privesc la suprafaţă lucrurile, şi cari cred, că a sosit timpul a scoate din lume orice pioasă tradiţie. Un liber cugetător, dezechilibrat de asemenea succese, şi-a permis a spune: „Tot mai mult ia omul soarta sa în mânile sale, graţie puternicelor progrese în ştiinţă şi tehnică; şi — dacă odată va deveni „maistru" deplin, — atunci dela sine se va stinge credinţa în Dumnezeu, căci atunci nu vom mai avea lipsă de o fiinţă superioară".

E semnificativă această umflată mândrie. Cum? Omul

care nu poate şti acum, ce va fi de el peste o clipă, — omul acesta vrea să-şi ice în mâna sa soarta? Rătăcire deşartă! Din contră omul atunci, când va şti de o sută de ori mai multe, decât ştie azi, va trebui să exclame ca şi înţeleptul Socrate οὐδεν *adică în faţa grandioaselor puteri ale lui Dumnezeu, ceeace ştie, este o nimică.*

Chiar înşişi exponenţii cu rezon ai acestor progrese tehnice, sunt îngrijoraţi de rezultatele tehnicei moderne, şi de aceea chiar unul dintr'înşii spune cu drept cuvânt următoarele: „Entuziasmul ştiinţific s'a schimbat în descurajare. Astăzi ştiinţa, îndreptată spre partea ei practică, nu poate satisface trebuinţele noastre sufleteşti şi nici măcar trebuinţele superioare ale inteligenţei. Ea lasă fără deslegare problema originei şi a destinului nostru şi a mărit descurajarea, arătând d. e. cât e de neînsemnat globul nostru — pământul — în Univers. In sfârşit ea n'a îndulcit cu nimic situaţia socială. Mizeria e mai teribilă, mai sfâşietoare ca niciodată... Nu este dovedit — zice acelaş învăţat — că progresul industriei să fi uşurat munca măcar a unuia dintre noi, şi de aceea se pare, că un desgust profund a urmat după primele clipe de entuziasm".

De bună seamă — adăogăm noi — că sunt imens de mari şi de ingenioase cuceririle ştiinţei. Ceeace s'a realizat în domeniul tehnic în vremea din urmă este într'adevăr uimitor. Descoperirile de tot felul şi invenţiunile ingenioase, cari au uşurat atât de mult traiul omului, par a fi produsul unei minţi minunate. Omul a ajuns să stăpânească rând pe rând elementele naturii şi să pună în serviciul său, sub nenumărate forme, forţele ei. Atâtea din tainele firii au fost deslegate şi încă altele vor fi mâine pătrunse.

Nici odată mintea omului n'a născocit atâtea invenţii. Şi cu toate aceste progrese exterioare, i s'au sporit pe cap cele mai grozave mizerii şi greutăţi. Deci — nu să ne luăm înşine soarta în mână şi s'o primejduim, ci cu smerenie şi în deplină cunoştinţă a nimicniciei noastre să ne întoarcem la Dumnezeu şi să nu mai desconsiderăm orânduelile dumnezeeşti în desvoltarea vieţii noastre.

Pentru ca aceste progrese tehnice să fie cu adevărat folositoare omului, trebue adequate setei noastre de spiritualitate. *In acest scop omul trebue pregătit şi adus să înţeleagă adevărul, că în aceste cuceriri tehnice este însăşi mâna lui Dumnezeu, care îndeamnă şi ajută pe om, să pătrundă tot mai te-*

meinic tainele firii şi să se urce tot mai sus pe scara desăvârşirii, de unde mai întărit în convingere ca oricând, să exclame: „MARE EŞTI DOAMNE ŞI MINUNATE SUNT LUCRURILE MÂINILOR TALE ŞI NICI UN CUVÂNT NU ESTE DE AJUNS SPRE LAUDA MINUNILOR TALE". *Ne-am tămădui astfel de orgoliul, care înăspreşte legăturile dintre oameni; am privi smeriţi spre bolta cerului înstelat şi am căuta cu atât mai mult să nizuim dincolo de marginile lumii văzute şi să ajungem cu bine dincolo; dar mai ales ne-am feri ca de foc, să facem din aceste cuceriri tehnice mijloace de oprimare sau de distrugere a semenilor noştri.*

Nimic nu poate împiedeca urmările acestui vânt rău, care suflă dinspre Răsărit, uscând pământul nizuinţelor noastre, decât această smerenie, pe care trebue s'o aibă omul de ştiinţă în faţa Universului şi a Ziditorului său bun, drept, veşnic şi neclătit în legile sale. Tehnica modernă trebue înfrânată şi pusă numai în slujba cauzelor bune. In acest scop este nevoe să se accentueze mai ales acum, necesitatea idealurilor morale, singurele suporturi, cari pot ţinea omenirea trează, vie şi harnică, şi singurul îndemn, care o poate îndruma sigur pe căile cele bune şi mântuitoare.

Astăzi mai mult ca oricând, lumea are nevoe pentru reconfortarea ei de un alt spirit, decât cel care a condus-o până acum, şi care i-a dat o viaţă intensă numai în domeniul material. Ceeace îi trebue astăzi, este un duh nou de viaţă, *care să-i deschidă orizonturile spre cele spirituale, să-i amplifice vieaţa sufletească şi să-i procure satisfacţii spirituale înalte, dând vieţii un alt sens decât cel care rezultă din concepţia mecanică de până acum. In acest scop lumea vrea să se smulgă din legăturile civilizaţiei tehnice de acum, care o mărgineşte la trebuinţele ei materiale, anihilându-i orice avânt superior. Ea vrea să meargă cu forţe reînoite către idealul moral, pentru care Mântuitorul s'a jertfit pe cruce, aşteptând doar imboldul care s'o mâne, cu puterea cuvintelor de odinioară: „Scoală-te! Ia-ţi patul tău şi umblă!"*

* * *

Dar am zis, că această grijă pentru virtute şi pentru fapta cea bună, sau grija idealului moral, incumbă tuturor.

O societate preţueşte atâta, câtă conştiinţă de sine se cuprinde în fiinţa ei. Cine vrea să trăiască şi să birue obstacolele, pe care duhul cel rău i le pune mereu în cale, trebue să fie tot-

deauna treaz şi gata de luptă; iar societatea, care vrea să fie factor de progres, trebue să aibă mereu mobilizată floarea elementelor, care o alcătuesc. Realizarea acestui ideal moral în inimi, trăirea lui pe pământul unde ne pregătim pentru viaţa veşnică, cârmuirea faptelor noastre după cerinţele acestui ideal şi în vederea înfăptuirii lui integrale, este datoria tuturor, dar mai ales a celor ce prin cultura şi misiunea lor ocupă roluri de îndrumători în viaţa noastră publică.

Opera aceasta şi-au luat-o asupra lor, acum 2000 de ani, nişte smeriţi pescari din Galileea. In faţa lor sta o societate ajunsă la o stare de civilizaţie materială, care o făcea mândră şi trufaşă. Marele imperiu roman concentrase în el, prin forţa armelor sale, aproape toată lumea cunoscută în vremea aceea, iar civilizaţia Romei făcuse să graviteze în jurul ei tot ceeace era energie creatoare în acea vreme. Un sistem perfect de justiţie formală asigura o cârmuire sprijinită pe un foarte ingenios aparat administrativ. Era aci tot ce putuse da mai desăvârşit spiritul lumii păgâne. Şi totuşi, această civilizaţie a trebuit să se plece smerită în faţa Evangheliei, în urma muncei stăruitoare şi neînfricată a pescarilor din Galileea şi a urmaşilor lor — martiri şi sfinţi — cari prin jertfa vieţii lor au purtat în lume cuvântul lui Hristos şi idealul moral preconizat de el.

Cum s'a putut realiza această complectă schimbare în faţa lumii? Cum a fost posibilă această prefacere complectă în sufletul vechei societăţi păgâne, încât aceasta sa-şi pună o nouă temelie vieţii? Şi cum a putut ea fi smulsă din întinarea, în care se afla şi regenerată prin moravuri noui? Desigur că numai prin munca şi jertfa celor în sufletul cărora se aprinsese lumina idealului moral, pentru care Mântuitorul îşi vărsase sângele pe crucea Golgotei.

Şi astăzi ca şi atunci, biruinţa împotriva greutăţilor de tot felul ce stau în calea desăvârşirii spiritului, şi izbânda împotriva moravurilor rele cari atrag lumea tot către plăcerile materiale, legate de tină, şi împotriva falsei concepţii despre viaţă rezultată din civilizaţia tehnică a vremurilor moderne, stă în puterea noastră a tuturor de muncă şi de jertfă, şi în mulţimea celor ce cu stăruinţă se vor înşira la această creştinească acţiune.

Un exemplu vorbitor în această privinţă îl avem din însăşi viaţa plină de frământări a ţării noastre. Când în 1917 se pusese problema de viaţă şi de moarte pentru neamul nostru, cu

ocazia faimosului triunghiu al morții, și descurajarea pătrunsese în sufletele tuturor, Dumnezeu ne-a învrednicit de un înger păzitor — Regina Maria, — *care a reîntărit curajul conducătorilor, spunându-le cu fermitate:* „Nu disperați, aveți curaj; dreptatea e cu noi și vom învinge". *Și într'adevăr am învins.*

Evident, răul la noi nu este așa de cumplit ca atunci, dar sunt semne vădite, că el e aproape și încearcă să ne copleșească.

„Hanibal ante portas" de altă dată se poate traduce acum cu: „duhul cel rău la ușă". Mai mult ca altă dată, astăzi trebue să procedăm la o mobilizare a tuturor în vederea apărării de invazia materialismului economic, care a ridicat necredința la rangul de principiu și vrea să scoată pe Iisus nu numai din biserici, ci din înseși inimile noastre, lăsându-le goale și fără un ideal superior, care să dea sens vieții, fără rânduieli menite a ne călăuzi numai către acest ideal, și fără sentimentul, care mângâie și înlesnește iubirea de aproapele, prin care se face posibilă convietuirea socială. In această privință toate categoriile sociale, care înțeleg primejdia, trebue să colaboreze la opera Bisericii.

Tinerimea universitară, educatoarea de mâine a neamului, apostolii idealurilor pe cari trebue să le îmbrățișeze acest neam, ne poate fi în această împrejurare de un îndoit folos. Ea sporește numărul acelora, de care Biserica are nevoe, în lupta ei cu puterile întunerecului și-i dă prilej să se deprindă ea însăși și să se fortifice în practica virtuții. Vom avea astfel mâine — dacă ne veți asculta și ne veți urma — o pleiadă de creștini buni și de luptători vrednici, cu cari să putem pune stavilă tuturor încercărilor rele.

Această pleiadă de tineri se va resfira mâine în toate unghiurile țării și asemenea „aluatului care dospește multă frământătură", ea va duce cu sine pretutindeni învățături folositoare, deprinderi sănătoase, care vor întări sufletele și vor face zid primejdiei. Astăzi simpli ucenici, mâine avocați, medici, profesori, magistrați, ofițeri și tot felul de fruntași intelectuali, etc., voi puteți fi elementul de transmisiune și infuzie în conștiința poporului a idealurilor morale, pe care le propovăduește Biserica și care singure pot crea în suflete țeluri superioare și a da neamului nostru românesc avânt și puteri de biruință în lupta cu împrejurările și cu protivniciile, cari i se pun în cale.

Pildă vrednică de imitat, icoană care să ne stea pururi în față, trebue să fie pentru toți și pentru totdeauna Blândul

Iisus, care a învățat, a tămăduit și s'a jertfit pentru a noastră mântuire. La fel Voi trebue să duceți cât mai departe învățăturile evanghelice, să le sădiți cât mai adânc și cât mai temeinic în sufletul poporului, oricât de grele ar fi jertfele ce vi s'ar cere, pentru mântuirea acestui popor și înfăptuirea idealului creștin.

Sprijinul vostru dat Bisericii și slujitorilor ei profesionali, va fi neprețuit.

Din partea mea binecuvintez acest început de prețioasă colaborare și vă doresc, să fiți prin vorbe și prin fapte deschizători de drumuri noui — drumuri creștine și românești — *cari să facă din poporul nostru un factor de progres prin virtuțile sale și prin statornicia sa în legea strămoșească, și care să domine aceste părți ale Orientului european prin superioritatea sa de cultură și civilizație* creștină *și* latină.

Cuvântarea I. P. S. Patriarh a fost ascultată cu piozitate și subliniată cu furtunoase aplauze.

Astfel de evenimente au desigur o semnificație, care nu trebue să scape nimănui. Omenirea a ajuns să se întrebe tot mai mult, după o lungă peregrinare în căutarea fericirii aci pe pământ: *La cine mă voi duce?* Și în adâncul conștiinții s'a trezit glasul care i-a spus: La Hristos, el are cuvintele vieții fericite, atât în veacul de aci, cât și dincolo de acest veac.

Stelian Jingoiu.

IN FAȚA TA...

Viața mea cea păcătoasă,
Azi o pun în luminoasă
Fața Ta nevinovată
Și cu spini încununată...

Cu inima 'ngrijorată,
Te privesc pe Tine, Tată!
Mâna Ta mereu mă poartă
Pe cărarea vieții toată...

Am umblat pe căi spurcate,
Cufundat sunt în păcate:
Orice zi a vieții mele
Este plină de smintele...

Casa sufletului toată
E pustie și surpată...
Licărind abia ca'n noapte
Și credința e pe moarte...

M'a 'ndoit, m'a frânt păcatul,
Mai rău nu-i ca mine altul...
Nu-i nădejde de scăpare,
Decât sfânta Ta iertare...

Sunt copilul tău, Părinte!
Iartă-mă, Te rog fierbinte...
O fărâmă de 'ndurare
Mi-e de-ajuns pentru scăpare...

Varsă-Ți mila peste mine,
Mă căiesc și viu la Tine...
In genunchi mă rog, Părinte!
Să fiu bun de azi nainte...

Preot. NIC. I. IANCU,
Bunești-Argeș.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ŞI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI

Răspuns Enciclicei lui Pius XI „Lux veritatis“ de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei şi al întregii Grecii.

(Din „’Εκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de *Teodor M. Popescu,* profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Enciclica „Lux veritatis“.

In anul trecut, 1931, cu ocazia aniversării de 1500 ani a sinodului al III-lea ecumenic ţinut la Efes (431), s'a vorbit mult despre el, în toate Bisericile, iar în multe părţi s'au săvârşit şi sărbătoriri pentru amintirea lui. Prea Fericitul papă al Romei Pius XI a dat, în ziua de Crăciun, şi o enciclică specială, începând cu cuvintele „Lux veritatis“ (lumina adevărului), nu numai ca să pună în evidenţă marele eveniment al convocării sinodului ecumenic şi condamnarea de către el a erorii nestorianismului, ci şi ca să prezinte acest sinod ca proclamând, zice, primatul episcopului Romei, în sensul în care-l ţine şi-l învaţă ca dogmă de credinţă Biserica romană.

Lumina adevărului, zice la începutul enciclicii [1]) Pius al XI-lea, şi mărturia veacurilor, adică a istoriei, învaţă că Domnul se găseşte conform cu făgăduinţa Lui (Matei 27, 20) totdeauna cu Biserica Lui. Cu cât mai furtunoasă este furia valurilor, cari în decursul secolelor lovesc barca lui Petru, cu atât mai mult se arată prezenţa şi neclintirea harului ceresc. Loviturile n'au venit numai dela persecutorii creştinismului, ci şi dela diferite erezii, cari au apărut mai ales în Orient. In mijlocul furtunilor, Biserica şi-a continuat mersul, sprijinindu-se numai pe Dumnezeu şi păstrând neatins depozitul sfânt al adevărului evanghelic, pe care i l-a încredinţat întemeetorul ei.

Cu asemenea idei la cea de a cincisprezecea aniversare

---

1. *Acta Apostolicae Sedis.* Litterae Encyclicae... de Oecumenica Ephesina Synodo quindecim ante saeculis celebrata. Num. 14. Città di Vaticano 1931, p. 493—517. Traducere franceză în revista „La Documentation catholique“, XIV, No. 594, 9 Janvier 1932.

seculară a sinodului al III-lea ecumenic, papa Pius XI a socotit de datoria sa apostolică, ca să expună cele întâmplate la sinod, convins că nu numai va mulţumi şi va folosi fiilor credincioşi ai Bisericii, ci în plus va provoca şi pe fraţii despărţiţi de ea şi mai ales pe ierarhii din fruntea lor, ca să se gândească la întoarcerea la adevărata credinţă, pe care Biserica romană o păstrează cu pietate în toată siguranţa şi integritatea.

Şi crede că trei dogme ale „religiei catolice“ au fost formulate la sinodul al III-lea ecumenic: 1) Că persoana lui Hristos este una şi dumnezeiască; 2) Că Sfânta Fecioară Maria trebue recunoscută şi cinstită ca în adevăr şi în realitate „Născătoare de Dumnezeu“; 3) *Că pontiful Romei, când expune credinţa şi morala, se bucură dela Dumnezeu, în raport cu fiecare şi cu toţi, de autoritate supremă, suverană şi independentă.*

Conform cu acestea, papa Pius XI îşi împarte enciclica în trei: 1. Sinodul şi primatul roman; 2. Dogma unirii ipostatice; 3. Dogma maternităţii divine. In prima parte expune istoria ivirii nestorianismului, a convocării sinodului şi a lucrărilor lui, ca să arate că toţi au recunoscut şi au declarat în mod oficial primatul, iar în a doua şi a treia desvoltă învăţătura despre unirea ipostatică a celor două firi în Hristos şi despre Născătoarea de Dumnezeu şi cinstea ce i se cuvine ca Maică a Domnului întrupat. Papa Pius XI invită pe toţi ca să primească aceste trei dogme şi să se unească cu el, ca reprezentant al lui Hristos pe pământ. In special face apel, pentru această unire, la cei cari cinstesc pe Sfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu şi doreşte ca să vină curând ziua cea fericită, când toţi fiii despărţiţi se vor unì cu el şi vor cinsti pe Născătoarea de Dumnezeu, realizându-se astfel faptul pe care înaintaşul său Sixtus III l-a reprezentat în mozaic în basilica Liberiană din Roma.

Acesta este, în linii generale, cuprinsul acestei noi enciclici papale. Cât priveşte adevărurile dogmatice, adică despre unitatea ipostatică a celor două firi în Hristos şi despre sfânta Maică a Domnului ca *Născătoare de Dumnezeu*, din care s'a născut ca om Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu cel mai înainte de veci, adevăruri asupra cărora sinodul al III-lea ecumenic s'a pronunţat împotriva lui Nestorie, care le nega, nu poate să existe niciun dezacord. Totuşi afirmaţia exprimată

atât de oficial în enciclică, după care sinodul III ecumenic a recunoscut primatul, ba încă şi infalibilitatea episcopului Romei, provoacă în adevăr uimire.

Şi fiindcă scop principal al enciclicii este formularea acestei pretenţiuni şi pentrucă se caută, în numele adevărului istoric, întemeerea ei pe faptele sinodului şi pe evenimentele în legătură cu el, în răspunsul de faţă la enciclica „Lux veritatis", interpretând concepţia Bisericii ortodoxe şi conducându-ne de lumina adevărului, vom cerceta în mod cu totul obiectiv şi pe bază de mărturii şi dovezi incontestabile, dacă este în adevăr întemeiată afirmaţia formulată oficial în enciclică. Fără să intrăm în amănuntele istoriei nestorianismului şi a sinodului ecumenic, vom luâ în considerare numai acele puncte, cari au legătură cu situaţia episcopului Romei în Biserica universală şi cari se aduc în enciclică drept dovezi ale aşa numitei proclamări şi recunoaşteri de către sinod a primatului. Totodată însă vom aduce şi acele mărturii dela persoanele în legătură cu nestorianismul şi cu sinodul III ec. şi mai ales ale sf. Ciril al Alexandriei, cari se referă la chestiunea pusă, spre mai deplină luminare a ei.

Nestorie şi primatul.

Este cunoscută învăţătura greşită a lui Nestorie, care negà unitatea ipostatică a celor două firi în Hristos într'o singură persoană şi termenul teologic „Născătoare de Dumnezeu", dar de nicăeri nu rezultă cele spuse despre el în enciclica „Lux veritatis", că *„recunoşteà autoritatea supremă a episcopului Romei asupra Bisericii ecumenice"*. Ales şi hirotonit episcop de Constantinopol (428), Nestorie a comunicat desigur îndată alegerea sa episcopului Romei Celestin I (423—432), prin cei cari l-au hirotonit, după obiceiul bisericesc în vigoare, cum a făcut faţă de Ciril al Alexandriei (412—444), care i-a răspuns şi i-a făcut urări ca unui „frate şi împreună liturghisitor". Inainte de Nestorie, raporturile dintre Biserica Romei şi cea a Constantinopolului au fost întrerupte o lungă vreme, din cauza chestiunii înscrierii numelui Sf. Ioan Hrisostom în diptice, dar chiar înaintaşul lui Nestorie, Atticos (406—425), a restabilit raporturile, rezolvind acel diferend. Prin urmare Nestorie putea să comunice cu Celestin al Romei, dacă erà nevoe.

Conducând abia trei ani Biserica de Constantinopol, Nestorie n'a avut când să se manifeste cu privire la situaţia lui ierarhică în sânul Bisericii universale; se cunoaşte că a urmărit pe eretici şi în afară de Constantinopol. Situaţia lui era precizată de către can. 3 al sinodului II ecum. (381) care zice: *„Episcopul de Constantinopol are întâetatea de onoare după episcopul Romei, pentrucă* (Constantinopolul) *este Roma cea nouă“*. Pe timpul sinodului I ecum. (325), „noua Romă“, adică noua capitală a statului, nu era încă întemeiată şi deaceea, la fixarea „prerogativelor“, adică a orânduirii ierarhice a episcopilor marilor centre bisericeşti, s'au fixat prin canonul 6 prerogativele Romei, Alexandriei şi Antiohiei. De către sinodul II ecum. s'a repetat prin canonul 2 fixarea „prerogativelor“ episcopului Alexandriei şi celui al Antiohiei, în raport cu episcopiile diecezelor, cari depindeau de ei „după canoane“, şi s'a asigurat şi independenţa bisericească a celor trei mari dieceze, a Asiei, a Pontului şi a Traciei, interzicându-se intervenţia într'o jurisdicţie străină. Dispoziţia canonului 3 a interpus între episcopul Romei şi cel al Alexandriei pe episcopul „Romei celei noi“, dar nu i-a atribuit vreo jurisdicţie. Cu toate acestea înaintaşii lui Nestorie şi mai ales sf. Ioan Hrisostom au exercitat jurisdicţie reală în cele trei dieceze de mai sus, în special în cea a Asiei. Acestea au fost supuse mai târziu episcopului de Constantinopol prin canonul 28 al sinodului IV ecum. (451), prin care s'a şi interpretat autentic sensul canonului 3 al sinodului II ecumenic prin următoarele: „Căci scaunului Romei celei vechi părinţii i-au acordat în chip firesc întâetatea, pentrucă era oraşul capitală, şi tot pentru acelaş motiv cei 150 de Dumnezeu prea iubitori părinţi au acordat *prerogative egale* prea sfântului scaun al Romei celei noi, judecând că este cu dreptul ca oraşul care este onorat cu domnie şi cu senat *să se bucure de prerogative egale cu Roma, capitala cea veche,* şi să fie mărită şi întru cele bisericeşti ca aceea, *fiind a doua după ea*“. „Prerogativele“ nu se referiau la drepturi excepţionale asupra celorlalţi şefi ai centrelor bisericeşti, ci erau „prerogative de onoare“ şi stabiliau ordinea ierarhică şi şirul „scaunelor“. Astfel episcopul Romei era considerat, după „prerogativele de onoare“, întâiul, dar jurisdicţiunea lui reală nu se întindea dincolo de Italia de mijloc şi de jos şi de insulele

«împrejur»[1]), aşa cum jurisdicţiunea episcopului de Alexandria sau de Antiohia nu se întindea, a unuia dincolo de graniţele stabilite ale Egiptului, Pentapolei şi Libiei, iar a celuilalt de ale diecezei „Orientului". In însăş Italia, episcopii diecezei Aquileii refuzau să primească hotărârile episcopului Romei. Cu zece ani înainte de ivirea nestorianismului, Biserica Africii de Nord, în sinodul dela Cartagena (418), a interzis orice amestec al episcopului Romei în chestiunile acelei Biserici.

Prin urmare, episcopul Romei avea „întâetatea" între episcopii de Constantinopol, Alexandria şi Antiohia, dar aceasta era „întâetate onorifică", aşa că „primatul" lui era „primat de onoare". Ca episcop al primului „scaun" al vechii capitale a statului, se bucura de această situaţie onorifică, după canoanele Bisericii. Nu avea dreptul nici să intervină în celelalte dieceze bisericeşti, nici să resolve singur chestiuni bisericeşti generale. Când, aproape cu douăzeci şi cinci de ani înainte de Nestorie, Sf. Ioan Hrisostom s'a adresat către episcopul de atunci al Romei, Inocenţiu I (402-417), cerând intervenţia lui şi a celorlalţi episcopi contra hotărârilor nedrepte şi a intervenţiilor arbitrare ale lui Teofil al Alexandriei († 412), Inocenţiu a cerut convocarea unui sinod mai mare pentru cercetarea şi rezolvarea chestiunii ridicate. Episcopul Romei nu constituia autoritatea bisericească superioară pentru Biserica întreagă, ci numai pentru dieceza lui bisericească. Iar mai presus de toţi sta sinodul ecumenic. Nicio chestiune bisericească generală nu s'a rezolvat fără sinod şi nu s'a permis nicio călcare a dispoziţiilor sinoadelor I şi II ecumenice despre diecezele bisericeşti, după cum mărturiseşte istoria Bisericii. In sinod se tratau nu numai chestiunile generale, ci şi cele ale Bisericilor în parte.

Din nefiricire, la Roma au început să se răspândească în epoca ce ne preocupă unele teorii despre demnitatea episcopului ei străine şi opuse ordinei canonice a ierarhiei şi dispoziţiunilor sinoadelor ecumenice, teorii legate de tradiţiile apocrife despre sf. Petru, dar acele teorii erau cu totul necunoscute în Răsărit, ba erau respinse chiar şi în Apus[2]. Cu toate acele teorii, cari mai târziu au fost prezentate în sensul de „primat al puterii", Celestin şi urmaşii lui n'au exercitat putere asupra Bisericii universale; în realitate, primatul lor era „primat de onoare", cum s'a stabilit de către

1. Comp. *Rufin*, Historia ecclesiastica I, 6.
2. *P. Batiffol*. Le siège apostolique, Paris 1924, p. 203 sq.

sinoadele ecumenice, şi ca atare era recunoscut de către ceilalţi episcopi.

Nu este deci adevărat ceeace se spune în enciclica „Lux veritatis", că Nestorie „recunoştea autoritatea supremă a episcopului Romei asupra Bisericii ecumenice", pentrucă asemenea autoritate avea numai sinodul ecumenic. Ca singur argument al unei asemenea afirmaţiuni inexacte, enciclica aduce faptul, că Nestorie s'a adresat episcopului Romei Celestin scriindu-i în chestiunea sa.

Dar este ştiut, că Nestorie a scris prima dată lui Celestin din cauza pelagienilor şi într'un fel care mărturiseşte tocmai că nu recunoştea pe episcopul Romei ca având autoritate absolută, cât priveşte chestiunile dogmatice, nici în Italia. Unii episcopi pelagieni din Italia, Iulian de Eclanum, Florus, Orontius şi Fabius împreună cu Celestius, unul din şefii ereziei, refugiindu-se la Constantinopol după condamnarea lor în Apus, au făcut apel la împărat şi la episcopul capitalei, Nestorie, susţinând că au fost condamnaţi pe nedrept, fiind ortodocşi. Nestorie, înainte de a cercetà chestiunea lor, a scris lui Celestin al Romei, la începutul anului 429, cerându-i informaţiuni despre motivul şi modul condamnării pelagienilor. Şi adăuga că devenind episcop al Constantinopolului a întreprins vindecarea multor rele şi combaterea erorilor lui Apolinarie şi lui Arie, ai căror partizani învăţau o confuzie blasfematoare în persoana Mântuitorului. Marius Mercator, care se găsià atunci la Constantinopol, a expus erorile pelagienilor printr'un memoriu către împărat. Nu este neprobabil ca Nestorie să fi simpatizat cu pelagienii şi să se fi gândit la o revizuire a chestiunii pelagienilor, deşi el condamna în public părerile lor. Pentrucă teoretic îi susţinea pe pelagieni profesorul lui Nestorie, Teodor de Mopsuestia († 428) şi pentrucă în Constantinopol Celestius a colaborat cu el împotriva distinsului presbiter Filip din Side [1]) şi mai târziu pelagieni şi „celestieni", adică episcopi partizani ai lui Celestius, au colaborat cu el la Efes. Neprimind răspuns dela episcopul Romei Celestin la prima scrisoare, a scris o a doua „fratelui Celestin" cerând aceleaşi informaţiuni şi adăogând că s'au ivit unii eretici cari reînoesc blasfemele lui Apolinarie şi lui Arie, denaturând ortodoxia cu privire la persoana lui Iisus Hristos şi numind fără teamă pe sfânta Fecioară „Născătoare de Dumnezeu [2])".

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 89.
2. *Migne*, Patr. gr. 77, 96.

A trimis totodată şi două predici ale sale şi desvoltă învăţătura sa greşită, numind categoric pe Fecioara Maria „Născătoare, de Hristos [1])". Dela Roma nu s'a dat nici acum răspuns. Intre timp împăratul a ordonat îndepărtarea pelagienilor, iar Nestorie, scriind lui Celestin, îl consolă pentru suferinţele şi persecuţiile ce îndură şi-l compară cu Ioan Botezătorul cel persecutat de Irod [2]).

Din cele de mai sus reiese clar, că Nestorie nu recunoştea autoritatea supremă în toată Biserica a episcopului Romei. I se adresează ca unui „frate" egal şi în ton frăţesc şi se prezintă mai degrabă ca opus unei asemenea teorii, pentrucă el caută să supună controlului hotărârile celor dela Roma contra pelagienilor. Despre chestiunea provocată de el scrie către episcopul Romei mai mult incidental, cerând nu aprecierea lui, ci denunţând pur şi simplu pe cei de părere contrarie, dintre cari pe unii clerici i-a şi urmărit şi i-a depus din funcţiune. Judecând drept, sfântul Ciril al Alexandriei scria mai târziu că Nestorie a căutat să înduplece şi să atragă pe cei dela Roma, „crezând că va putea să rupă cu el şi Biserica Romanilor, a scris către Domnul meu, prea piosul şi de Dumnezeu iubitul frate şi împreună liturghisitor Celestin, episcopul Bisericii Romanilor, punând în epistole şi denaturarea de către el a dogmelor" [3]). Deşi, dupăcum s'a observat [4]), celor dela Roma le era cunoscută scrierea lui Ioan Casian „Libri VII de incarnatione Christi", deşi trimisese însuş Nestorie două predici şi două epistole ale sale, cei dela Roma nu s'au mişcat contra lui Nestorie, ci au scris numai lui Ciril al Alexandriei că „s'au scandalizat foarte mult". Părerea unora, că învăţătura curentă la Roma era mai aproape de cea a lui Nestorie şi că deaceea nu i s'a răspuns imediat, nu este dreaptă [5]). Căci este sigur, cum se va arăta mai departe, că cei dela Roma au înţeles eroarea lui Nestorie numai din celece a scris către Celestin Ciril, papă al Alexandriei, trimiţându-i totodată în traducere latină şi diferite texte privitoare la chestiune.

---

1. *Mansi,* Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio, IV, 1021-1023.
2. *Fr. Loofs,* Nestoriana, Halle 1905, p. 172, 173.
3. *Migne,* Patr. gr. 77, 104.
4. *Fr. Loofs,* Nestoriana, p. 49, 57. *P. Batiffol,* Le siège apostolique, Paris 1924, p. 351. *E. Caspar,* Geschichte des Papsttums, I, Tübingen 1930 p. 392.
5. *Fr. Loofs,* Nestorius, în Realencyklopädie für prot. Theologie und Kirche, ed. 3, XIII, 744.

Sfântul Ciril și primatul.

Sf. Ciril, cel mai distins dintre ierarhii și teologii epocii lui, a combătut cel dintâi eroarea lui Nestorie și a luminat cel dintâi lumea creștină asupra ei. După enciclica „Lux veritatis“ însă, înainte ca Ciril, care, ca episcop al Alexandriei, „era considerat cel dintâi în Răsărit“, să condamne definitiv pe Nestorie, s'a adresat către Roma, pentrucă *„era perfect informat despre autoritatea Bisericii romane și neînfrânt campion al acestei autorități“*. Această asigurare exprimată atât de oficial în enciclică nu se bazează pe concepția reală a lui Ciril și pe adevăratul caracter al acțiunii lui și mai ales al raportului cu Roma.

In scrierile sale, sf. Ciril nu are nici o știre despre o asemenea autoritate, așa cum o presupune enciclica, și încă despre primatul episcopului Romei în legătură cu apostolul Petru. Este adevărat că-l numește pe acest apostol „corifeu“ și „cel mai distins dintre ucenici“, [1]) dar nu în sensul primatului vreunei puteri, pentrucă învață că apostolii erau egali între ei [2]), și în special despre Petru și Ioan observă: „Petru și Ioan erau amândoi apostoli și sfinți și împodobiți de către Mântuitorul tuturor Hristos cu egale cinste și puteri, cele dela sf. Duh... Drept aceea fiind de egală vrednicie, adecă autoritate, zicem că sunt socotiți amândoi ca un singur om“ [3]). Aceleași le repetă și în a treia epistolă a lui către Nestorie, scriind: „Cinstea cea deopotrivă a Mântuitorului nu unește firile; căci și Petru și Ioan erau de aceeaș cinste între ei, ca apostoli și ca sfinți ucenici, dar cei doi nu erau unul“ [4]) In multe locuri din scrierile lui distinge pe apostolul Pavel [5]), iar că nu considera pe apostolul Petru ca având dela Domnul vreo vrednicie deosebită, mărturisește deasemenea adesea. Astfel, explicând locul „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea“ [6]), învață că, prin aceste cuvinte, Domnul „făgăduește să întemeeze“ Biserica, „acordându-i neclintirea, așa cum El este Domnul puterilor; și pune acesteea păstor pe Petru“ [7]). Adăogând și interpretarea

---

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 1025. 74, 661.
2. Ibidem, 77, 305; 75, 703.
3. *Migne,* Patr. gr. 76, 65.
4. *Migne,* Patr. gr. 77, 112.
5. Comp. *Migne,* Patr. gr. 77, 1037; 76, 17.
6. Matei XVI, 16 sq.
7. *Migne,* Patr. gr. 72, 424. In Migne stă „ al acesteea“ în loc de „acesteea“, care e mai exact, iar editorul notează „animadverte testimonium pro Petri primatu“.

locului: „Şi-ţi voi da cheile împărăţiei cerurilor", zice că Dumnezeu era celce dăruia aceasta, „dar timpul dăruirii a fost cel al învierii, când a zis: Luaţi Duh sfânt, de veţi lăsa păcatele unora vor fi lăsate, de le veţi ţine pe ale unora, vor fi ţinute" [1]). Aşa că, după sf. Ciril, promisiunea cheilor împărăţiei nu era nimic altceva, decât promisiunea de a lega şi deslega, care nu s'a dat numai lui Petru personal, ci tuturor apostolilor. Şi mai clar încă învaţă sf. Ciril asupra locului: „Tu eşti Petru...", zicând „piatră cred că numeşte prin paronimie nimic altceva, decât credinţa neclintită şi puternică a ucenicului, pe care se şi sprijină fără cădere şi bine încheiată Biserica lui Hristos, dăinuind totdeauna necuprinsă, nici de porţile iadului" [2]); „piatra, cred că numeşte nestrămutarea în credinţă a ucenicului" [3]). Acestea nu mai lasă nici o îndoială asupra concepţiei sfântului Ciril despre apostolul Petru. Marele Părinte al Bisericii învaţă că Biserica este zidită pe Hristos [4]), „a întemeiat deci Biserica, temelia fiind El" [5]).

Explicând locul din Luca XXII, 31—32: „Simone, Simone, iată Satan v'a cerut ca să vă cearnă ca pe grâu, dar Eu M'am rugat pentru tine, ca să nu lipsească credinţa ta, iar tu cândva întorcându-te, sprijine pe fraţii tăi", îl leagă cu mustrarea apostolilor de către Domnul din cauza certei lor pentru cine este mai mare între ei (Luca XXII, 24), După mustrări, Domnul zice către Petru, că Satan a voit de multe ori ca să-l încerce şi să-l ispitească, dar Domnul S'a rugat pentru el, ca să nu-i lipsească credinţa. Făcea aluzie la lepădarea lui înaintea servitoarei. Dacă Petru s'ar fi predat cu totul ispitei, *„ar fi devenit cu totul necredincios"*. Dar pentru ca Petru să nu ajungă la desnădejde, tăgăduind pe Domnul, acesta îi zice „Şi tu întorcându-te cândva, sprijine pe fraţii tăi", „adecă fii sprijin şi învăţător celor cari vin la mine prin credinţă". Aşa că prin nespusa iubire de oameni a Domnului, Petru a fost iarăş restabilit în demnităţile apostolice. *„Incă nu s'a săvârşit păcatul, şi a luat iertare şi iarăş l-a aşezat în*

1. *Migne,* Patr. gr. 72, 424.
2. *Migne,* Patr. gr. 75, 865.
3. *Migne,* Patr. gr. 70, 344, 940.
4. *Migne.* Patr. gr. 70, 729.
5. *Migne,* Patr. gr. 70, 968. In interpretarea locului din Ioan I, 42, sf. Ciril zice: „în mod semnificativ l-a numit Petru dela piatră; căci pe el avea să-şi întemeeze Biserica" (*Migne,* Patr. gr. 73, 320), dar evident, „pe el", nu are sensul pe persoana lui, ci pe mărturisirea lui, cum zice în alte locuri.

demnităţile apostolice [1]. Mai departe amintind lepădarea lui Petru (Luca XXII, 57) şi căinţa lui, sf. Ciril zice: *„Iar întorcându se (Petru), n'a greşit ţinta; căci a rămas ceeace era, ucenic adevărat, îmbogăţit cu iertarea greşalei“* [2]. Acestea mărturisesc prea bine, că sf. Ciril n'a învăţat nicidecum că apostolul Petru a primit dela Domnul privilegii deosebite, încă şi înfalibilitate, cum pretind cei cari răstălmăcesc locurile de mai sus, imaginând în plus că apostolul Petru le-a transmis episcopului Romei!

Dar interpretând şi alt loc al Sfintei Scripturi, Ioan XXI, 15-17, „Simon al lui Iona, mă iubeşti“ ?... A notat sf. Ciril: „Zicem deci, că a fost hirotonit pentru apostolatul divin, împreună cu ceilalţi ucenici, dumnezeescul Petru. Căci Insuş Domnul nostru Iisus Hristos i-a numit pe ei apostoli, după cum este scris. Dar pentrucă s'a întâmplat să-i pună cursă Iudeii şi ceeace a greşit întru aceasta (fiind cuprins de mare teamă, dumnezeescul Petru, a tăgăduit de trei ori pe Domnul), a tămăduit suferinţa şi a îndreptat în multe feluri întreita mărturisire opunându-i acestea ca o contragreutate egală şi egalând greşalele cu îndreptarea... Ii cere să şi spună dacă-L iubeşte mai mult decât ceilalţi. Căci deşi în adevăr a pierdut o resemnare mai mare şi a luat ca dintr'o mână mai bogată iertarea greşalei, cum să nu fi primit cu dreptul o iubire mai mare decât a celorlalţi, el care a răsplătit pe binefăcătorul său cu bunăvoinţă ajunsă până la limită?“ Mai departe spune că a fost o greşală comună a tuturor ucenicilor, că au luat-o toţi la fugă, dar în deosebi a fost mare greşala lui Petru, prin întreita tăgăduire: „Deaceea, ca luând iertare mai mare decât ceilalţi, este întrebat să spună dacă şi iubeşte mai mult... „Paşte mieii mei“, se înţelege ca o reînoire a apostoliei date, deslegând ocara greşalelor şi făcând să dispară micimea de suflet cea din slăbiciune omenească“ [3].

Prin urmare, prin cuvintele de mai sus ale Domnului, după învăţătura sfântului Ciril, Petru nu primeşte vreo putere nouă. Pierzând prin tăgăduire ceeace avea ca apostol, primeşte acum, fiind restabilit în vrednicia apostolică. Conform cu acestea, apostolul Petru nu avea nici vrednicie deosebită asupra celorlalţi apostoli, după sf. Ciril, şi prin urmare nici

1. *Migne*, Patr. gr. 72, 916.
2. *Migne*, Patr. gr. 72, 928.
3. *Migne*, Patr. gr. 74, 748, 749, 751, 752.

nu putea să transmită nimănui o asemenea vrednicie. Despre predica apostolilor Petru şi Pavel în Apus, sf. Ciril a zis: „Că şi dumnezeescul Petru şi însuşi prea înţeleptul Pavel ducându-se în părţile Apusului au vestit pe Iisus, nimeni nu se poate îndoi“ [1]), dar nu spune niciun cuvânt şi nu face nici măcar aluzie la vreo legătură între episcopu Romei şi apostolul Petru.

In secolul al XIII-lea, au apărut în Apus unele texte şi locuri din Părinţi false, între cari şi de ale sf. Ciril, ca pledând pentru primatul episcopului Romei, locuri pe cari Toma de Aquino († 1274), le-a primit cu bună credinţă ca autentice şi în „Opusculum contra errores Graecorum“, dar falsitatea lor este dovedită [2]). Este dovedită deasemenea falsă şi o omilie pusă între celelalte diferite omilii, a unsprezecea, în care sf. Ciril este arătat ca numind pe episcopul Romei, „prea sfântul arhiepiscop al lumii întregi, Părintele şi Patriarhul Celestin al marelui oraş Roma“ [3]). Tocmai prin aceste expresii a dovedit A. Ehrhard [4]) falsitatea omiliei. Prin urmare nicăeri în scrierile sale autentice, nu face sf. Ciril nici cea mai mică menţiune despre primatul episcopului Romei.

Şi sunt cunoscute primele raporturi ale sf. Ciril cu episcopul Romei, datorite ereziei pelagienilor. Mişcarea aceasta din Apus s'a trasmis şi în Răsărit, unde şi Pelagius s'a dus personal. In Răsărit, de aceeaş părere cu el era mai mult, cum am spus, distinsul teolog antiohian Teodor de Mopsuestia, profesorul lui Nestorie. Sf. Ciril avea idei cu totul opuse [5]) şi deaceea nu avea nici o simpatie pentru Pelagiu şi pentru partizanii lui. Dar din cauza unor informaţiuni, se pare greşite, ale lui Valerius, discipol al lui Pelagiu, care l-a vizitat la Alexandria la 416, şi a hotărârilor favorabile lui Pelagiu luate de sinoadele ţinute la Ierusalim şi Diospolis (415), i s'a arătat binevoitor şi l-a hirotonit presbiter. Constatând însă adevărata învăţătură a pelagienilor, a întrerupt raporturile cu el. Cu simpatie era dispus faţă de pelagieni la început şi episcopul Romei Zosim (417—418), care

1. *Migne,* Patr, gr. 70, 336.

2. Comp. *F. H. Reusch,* Die Fälschungen in dem Tractat des Thomas von Aquin gegen die Griechen, în Abhandlungen der hist. Classe der bayer. Akademie der Wissenschaften zu München 1889, p. 673—742.

3. *Migne,* Patr. gr. 77, 1040.

4. Eine unechte Marienhomelie des heiligen Cyrill von Alexandrien, în Römische Quartalschrift 1889, t. 111, p. 97—113.

5. Comp. *Migne,* Patr. gr. 68, 145, 149, 244, 489, 949; 71, 164, 385.

totuş condamnând apoi erezia lor, a anunţat faptul şi lui Ciril al Alexandriei [1]). După uzul în vigoare, fiecare Biserică anunţa celorlalte faptele întâmplate în ea, şi mai ales pe cele privitoare la credinţă şi la învăţătură. Aceasta a făcut-o şi Zosim. Dar el bazându-se pe unele canoane ale sinodului din Sardica (5, 14) şi prezentându-le ca fiind canoane ale sinodului I ecum. pretindea să judece el definitiv cazul unui presbiter Apiarius, caterisit de către un sinod (418), al episcopilor Africii. Aceştia însă nu numai au respins orice intervenţie a episcopului Romei, cum am spus şi mai sus, dar bănuind autenticitatea canoanelor date de Zosim ca fiind ale sinodului I ecum., s'au adresat prin trimişi la Constantinopol, Alexandria şi Antiohia, cerând còpii fidele ale canoanelor sinodului arătat. La Alexandria a ajuns probabil pela jumătatea anului 419 o delegaţie a episcopilor Africii, compusă din presbiterul Inocenţiu şi subdiaconul Marcel. Sf. Ciril a trimis prin ei còpii ale canoanelor sinodului I ecumenic, împreună cu o epistolă a lui, stabilind şi ziua serbării Paştilor pentru anul acela, despre care fusese întrebat [2]).

Din toate acestea rezultă deci incontestabil, că sf. Ciril, cu toate afirmaţiile enciclicii „Lux veritatis“, era cu totul străin de orice idee de primat al episcopului Romei, în sensul în care îl prezintă enciclica.

Trad. de TEODOR M. POPESCU
Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti

ORFANII...

Fulgii reci încep să cadă,
Bate vântul dela vale;
Ninge peste tot zăpadă,
Nu e niciun om pe cale!

In căsuţa din ogradă,
Imprejurul mesei goale:
Copilaşii stau grămadă,
Plâng săracii... şi e jale!

N'au nici foc, cine să-i vadă!
Omule, din ale tale,
Lasă-le cevà să cadă...
Uşurează a lor jale!
Fulgii reci încep să cadă...

Preot. Nic. I. IANCU,
Buneşti-Argeş.

---

1. *Marius Mercator,* Commonitorium, *Migne,* Patr. lat. 48, 82, 93.
2. *Migne,* Patr. gr. 77, 376 sq.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI*).

3. „**Elementi** / *arifmetice arătate / fireşti / Acum întâi tipărită în zilele / Pre Luminatului şi Pre / Inălţatului Domnului nostru* / **Alexandru Ioan Calimah** / **V(oe)v(o)d.** / *Cu blagoslovenie Preasfinţitului/Mitropolit al Moldaviei,/Chirio Chir* **Iacov,** *întru a / Preosfinţiei sale tipografie în / sfânta mitropolie, în Iaşi, / la let 1795, dechem. 11. / S'au tipărit De Gherasim Iera / diacon, şi de Pavel Petrov*".

Pe verso copertei imediat urmează o *predoslovie,* cu următorul cuprins: „Către cei din darul Sfântului Duh, fii sufleteşti, A sfintei Biserici cetitori.

Iubiţilor, cât de vechiu şi mai dintâi decât toate învăţăturile, voeşte ca să fie aceast mărit şi lăudat meşteşug şi învăţătură a numărării: că Elinii l-au numit aritmetiki adică: ştiinţa numărării, după cum se poate vede şi a se înţelege din sfintele scripturi, cum că aceasta se arată a fi din începutul lumii, apoi însuşi Dumnezeu fiind unul, iată numărul *unul,* şi cu a sa bună voire născând pe al său fiu, să numi faţa a doua, iată că se făcu şi *al doilea* număr, şi suflând Dumnezeu dintru a sa ştiinţă şi înţelegere, suflarea cea sfântă a sa, se făcu şi *al treilea* număr. Deci iată încredinţarea este ştiinţă de numărare, că întru alt feliu noi n'am pute să tâlcuim. Şi după aceasta se mai zice şi în sfintele Biblii, cum că Dumnezeu au făcut lumea în 6 zile, care număr de 6 este cel mai iscusit între aritmetice, ajungându-să încă şi al 7 număr, că de Siriani se cheamă Savva şi de alţii Savvato, iar de noi Sâmbătă, căsă închipueşte o zi de odihnă. Vine încă acest număr pomenit şi în sfânta scriptură aceasta nouă unde zice: Domnul nostru Iis-(us) H(ri(s-(tos), acele cuvinte către apostolul Petru, nu-ţi zic ţie de 7 ori, ci de şapte zeci de ori câte 7. Iată şi numărul înmulţit, care mai desăvârşit se poate numi aritmetică. Zice şi Orighen, în cartea Numerilor la cuvântul al 28, întărind şi Tertulian că Enoh nu numai că au fost prooroc, dar cum că ar fi şi scris numărul de stele şi planete şi pentru a lor depărtări şi întoarceri, lucruri, că cu adevărat este fără de putinţă a să face fără de aritmetică.

In cartea Facerii, la cap 5, arată Evreii cu încredinţare că Dumnezeu ar fi dat lui Adam în grădina de Edem o carte de 21 de file, unde era scris tot ce era să să întâmpleze cu această facere a lumii până la sfârşit. Scriu şi Aravii şi mai mult Suida, unde zice: că Adam ar fi lăsat multe cărţi scrise de dânsul fiului său Avel întru care arăta tot ceia ce i să descoperise dela Dumnezeu, scriind şi capurile de astronomie şi de alte meşteşuguri, unde se vede cât să fie de vechiu şi mai înainte de toate acest meşteşug şi învăţătură de aritmetică, fiind arătată şi scrisă de însăş mâna lui Dumnezeu.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom." din luna Noembrie 1932.

Şi pentru aceasta văzând noi bunătatea şi mărirea acestei cărţi, am silit din toată prostia ştiinţei mele de am tâlcuit-o şi am aşezat-o după al nostru obicei de numărare şi în limba noastră moldovenească, fiind atâta de trebuincioasă în toate trebile vieţii noastre, căci nimica nu se poate face unde să nu intre acest meşteşug, că de vom vrea să căutăm pentru lucrurile cereşti au poate-să fără de aciasta?

Asemenea când să căutăm şi pentru a pământului şi a sa împărţire, cum şi pentru chivernisire şi apărare de toate cele înprotivitoare, au putea-vom fără a pune mai înainte în orânduială că arătat se vede întru facere de neguţitorie a cumpăra şi a vinde, că fără de aceasta nu se poate. Meşteşug şi învăţătură cu adevărat întru toate folositoare dela cari ne vine toată cea bună stăpânire şi chivernisire, că fără de aceasta noi am petrece o vieaţă întunecată şi încurcată, neştiind nici cum şi nici câte să fie lucrurile.

Dară cu aceasta să dă orânduială şi tocmală la toată fapta omenească şi la fieştecare alt lucru, aceasta este aceia: care alege binele dela rău, şi noaptea din zi şi clătire dela linişte, cu aceasta chevernisesc împăraţii şi domnii împărăţiile, ţerile şi răpublicile, cu aciasta arhistragii pun oştile la orânduială (şi într'un cuvânt) mai că toate lucrurile câte sânt în lume.

Deci la aceasta întru întâiul loc vi se cade vouâ să puneţi silinţă de avă învăţa, căci aceasta să poate face, dar altele fără de aceasta nu să pot.

Că eu sânt al vostru cel de bine voitoriu,

Spre al vostru folos.

Smeritul între Arhierei.

AMFILOHIE HOTINIUL.

Această *predoslavie* cuprinde 4 feţe şi şapte rânduri din faţa a 5-a (nenumerotate). Urmează îndată: „Scară de toate ce să află întru această cărticică“, pe 2 feţe tot nenumerotate. Cartea cuprinde 168 de pagini, pe 18 jum.x22 jum. c.m. Ultimile trei pagini au paginaţia greşită (155, 154, 519 (în loc de 165, 166, 167); iar pagina dela urmă este nenumerotată.

Cartea este împărţită în 18 capitole, cu întrebări şi răspunsuri. De pildă: Cap. I. In(trebare): Ce lucru este aritmetica?

R(ăspuns): Aritmetica este un meşteşug de a pune numerile în orânduială, pentruca să se poată cunoaşte socoteala lor, şi este o parte a Matimaticii.

I. Pece limbă să numeşte Aritmetică?

R. Greceşte (Aritmetichi), că în limba noastră nu zice altă fără decât meşteşugul numărării, au învăţătura numărului.

I. De câte feliuri este aritmetichi, ori această învăţătură?

R. De două feliuri, una care se face cu socotinţa gândirii, şi alta cu lucrare.

Cap. I sfârşeşte cu un tablou pe două coloane (care cuprinde o faţă şi jumătate), în care sunt puse faţă în faţă cifrele arabe (cum scrim noi azi) şi literile cirilice (cum se scriau numerile atunci) dela 1--1.000.000. O mie de mii.

Cap. II se întitulează: *Pentru izvodirea figurilor.*

I: Cine izvodi figurile acestea şi au fost tocmitoriu aritmeticii?

R. Multe sânt gândurile unora şi a altora; iară nici unii nu vin

la dreapta știință, căci unii zic Haldeii, alții Evreii, alții Finicii, pentru casă aibă ușurință întru a lor neguțtorii, căci le obicinue mai mult decât alții. Alții adeverească cum că ar fi arăpești, pentru chipul scrisorilor despre dreapta spre stânga. Dar fie de cine să fie, noi avem a da mulțămită ca de un lucru folositoriu spre trebuința noastră".

Cap. III. *Pentru număr și numărare.*

I: Ce va să zică numărare?

R. Nu va să zică altă fără decât as ști cineva soma lucrurilor sale.

I: Dar numărul ce este?

R. Numărul este o adunătură de unime, ori de lucruri adunate.

I: De câte feliuri este numărul?

R. De trei feliuri. Număr curat (1--9); număr încheiet (10, 20, 30--90) și număr însoțit (11, 12, 13--19).

I: Câte sânt părțile aritmeticii?

R. Cinci: Numărare, somare, tragere, înmulțire și împărțire. Dă apoi exemple de numărare dela unități și până la sute de mii și dilioane, asezând numerile în diferite poziții.

Cap. IV. *Despre somare.*

I: Ce este somare?

R. Nu va să zică altă fără de cât unire ori strângere într'un loc multe părți de numere întru o singură parte. Dă apoi exemple de adunare cu numere simple; apoi cu lei, bani, parale și încheie cu „încredințarea somării" sau proba adunării.

Cap. V. *Pentru tragere* sau scădere, cu „încredințarea tragerii", pentru a cărei înțelegere dă mai multe „închipuiri" sau exemple, explicându-le deslușit.

Cap. VI. *Pentru înmulțire".* Mai întâi arată ce va să zică înmulțirea și cum se face; apoi face „tabla pitagorică", explicând-o, dă mai multe exemple și încheind cu „încredințarea înmulțirii", dând iarăși mai multe exemple.

Cap. VII. *Pentru împărțire.* Câtul se numea număr „petrecătoriu ori cuprinzătoriu" și se așeza sub împărțitor. „Incredințările împărțirilor" se făceau „cu înmulțire înpărțitorul cu numărul petrecătoriu". Dă mai multe exemple. (Semnele celor patru operații de azi, nu se văd, se vede că nu erau în uz pe atunci).

Cap. VIII. „Pentru numere rămasă ori rămășiță" se vorbește de fracții ordinare, care se așezau ca și acum, cu „numărătoriu și numinătoriu". Lucrările cele mai trebuincioase sunt trei: „schimbare, întoarcere și prețuire.

Cap. IX. *Pentru schimbarea rămășițelor* și cap. 10--14, cuprind operațiuni cu fracții ordinare și zecimale, cu multe exemple din care se văd măsurile care se întrebuințau: cântarul, oca, litra, dramu, apoi coți, rupi și grefuri, apoi stofe scumpe de „brocat" și „tabac de Ispania de cel bun", care se vindea cu „12 lei oca".

Cap. XV. *Pentru rânduiala de trei* adică regula de trei aceia care „dela trei numere știute iese și altul neștiut", care încă și de aur fiind una din cele mai iscusite orânduele aritmeticești". Orânduiala „de trei dreptă" mai are o formă care se cheamă „întoarsă" și „o dogmă care se cheamă orânduiala înmulțitoare". Cu aceasta se ocupă cap. 16.

Cap. XVII. *Pentru orânduiala tovărășii neguțtorești* se ocupă cu regula asociației sau a „tovărășiei neguțtorești" și încredințarea ei, cu exemple deslușite „pentru priceperea ucenicilor", zicând uneori: „dar eu îți voi arăta una metodă mai ușoară".

Cap. XVIII. *Pentru aritmetica geometrii* sau „măsurarea pământului", arată mai întâi „măsurile care se obișnuesc în geometrica practică", izvodite de către „Cozmometrii adecă: măsurătorii lumii, care ei le-au izvodit și le-au dat și oarecare nume și semne". El arată că „începutul de toate măsurile este un grăunț de orz, numindușă linie plină". 4 de aceste linii au grăunțe, fac un deget. 4 degete fac un lat de mână, cu trei laturi de mână au 12 degete fac un picior, că noi numim o palmă domnească. Cu 6 de aceste picioare au palme fac pasu geometric".

Vorbeşte apoi de stadie sau versta rusească (125 paşi). Mila italiencească. (1.000 de paşi ori 8 stadii); leghea (4.000 paşi ori 32 stadii); mila nemţească (5.000 de paşi ori 40 de stadii).

Mai arată că „picioru parijului" nu se potriveşte nici cu palma domnească din Moldova, nici cu piciorul cel vechi al Romii, fiind mai mare şi multă gâlcevire făcură geometrii şi astronomii pentru această adăogire, încurcându-să întru măsurile meridianului".

Vorbeşte apoi de „pontu" geometriei; de *liniile: „dreaptă, o* sfoară întinsă între două cue"; *strâmbă* sau călcată; *boltită, scăfată,* apoi de unghiu sau *angolu,* unde se împreună două linii la vârf, *triangolu* se împreună trei linii.*Angolu* este „ascuţit, tâmpit şi isocile". Se ocupă apoi de patrulatere *scfadrile,* care sunt: *Cfădratu intocma, cfădratul lung, rombu, romboide.* Figurile nu sunt făcute cu linii ca azi, ci cu cerculeţe mici, aşezate în figuri geometrice. Arată apoi cum se ridică la patrat şi cum se scoate rădăcina pătrată şi cea cubică. Trece la aflarea suprafeţelor, „pentru somele despre faţa figurii scalenului şi a optusului au tâmpit". (cap. 4); iar în ultimul capitol (5), tratează „pentru măsurile care să fac într'un vas, de câte ocă sau vedre să fie", dând exemple de cotitul vaselor, aşa de necesară în practica vieţii. După ce dă câteva exemple de cum se face cotitul vaselor, încheie capitolul cu următoarea afirmare pusă în formă de întrebare şi răspunsul ei.

I: Eu mă minunez cum au găsit omul atâtea meşteşuguri, întâi acesta de a da cu un băţ în apă şi a şti măsura apii, că este un lucru vrednic de minune.

R. Aceasta a se minuna, nu este alta de cât lucru neştiinţei; căci deţi vei aduce aminte de ceia ce s'au zis în predoslovie de această cărticică, pe lesne vei cunoaşte că Dumnezeu din început au dat omului pricepere, de a închipui cum se formează şi sfârşeşte prin afirmarea că răbojul ar fi de origină romană, căci şi Romanii cei vechi se slujeau de el, cu însemnare de puţin lucru în osebire de a elinilor „cu nişte crestături cu însemnări pe nişte beţişoare, că însă şi la noi tot se ţine pomenire şi mai mult între păcurari (ciobani), deşi fac a lor semni pe nişte lemnişoare numindule".

La sfârşit se arată: „Purtătoriu de grija tipografiei fiind ieromonahul *Kir Inochente* duhovnic şi eclesiar sfintei mitropolii.
Diacon Teodor şi Ioan asezători slovilori".

II. LUCRARI RAMASE IN MANUSCRIS.

1). GRAMATICA.

dela învăţătura fizicii, scoasă de pre limba italienească pre limba moldovenească, întru care se cuprinde tot ceia ce omul voesce a sci şi a învăţa în ceri şi pre pământ din lucrurile cele mai cunoscute şi mai trebuincioase. Anul 1796, April 10.

Pe verso titlului, începe o predoslovie (f. 1-2 nenumerotate), din care iese în relief marea dragoste pentru patrie, pe care autorul voeşte a o însufla cetitorilor.

Iată acea predoslovie: *„Iubite cetitor.*

„Toţi dascalii şi învăţătorii zic şi scriu, că orecare nu poartă griji să aibă iubire şi dragoste cătră patria sa, adecă pentru ţara şi pământul şi limba în care s'au născut păcătueşte întocma ca şi cel ce trece cinstea părinţilor săi. După cum zice Ţiţeron şi Ulysă cel pre înţelept şi Ovidio cel minunat, nu sciu cu ce dulceaţă să hrănesc, cei ce nu pomenesc de patria sa şi altele".

Deci şi eu pentru datoriă aceasta vrând a fi oareş-ce mul-

ţămitoarea, şi ne având alta cu ce să mă arăt, am pus puţină osteneală cu toată prostia me de am tălmăcit, această cărticică numită gramativa învăţăturilor fizicii de pe limba italicnească pe limba moldovenească, care *socotesc a fi de folos, celor întâi tineri învăţători, ce călătoresc pe drumul învăţăturilor,* apoi că zăbovindu-se mai întâi, cu cetire, au (2) şi cu învăţătura la aceasta, vor ave multă cunoştinţă încă şi sciinţă şi dimpreună uşurinţă şi înţelegerea vorbilor celor ce-i învaţă, fiind că întru adâncimea învăţăturilor sunt multi cuvinte şi tălmăciri, cu greu a se deprinde, şi a se înţelege, dintru întâi, că alti cuvinti sint dintru întâi obicinuite prin învăţături a să scri şi a se înţelege puterea lor pe limba streină, fiind foarte cu greu altor limbi, cari n'au cuvinte în destul, ca să poată de odată a zice şia cunoaşte tâlcul şi puterea aceluiaşi cuvânt. După cum şi noi aice multi cuvinte grecesci şi latinesci leam pus însuşi acelea, *ca să nu stricăm simţirea lor,* dându-le numai din puterea vocabulariului ,adică din cartea care tălcueşce, cu aceiaşi limbă, cuvântul oareşcare simţire de cunoştinţa lor, cu multi cuvinti şi întru acelaşi loc, unde sau scris, şi iar şi le zic celor ce voesc a să învăţa dela alţii apucând oarşce zugrăvală, de cunoşcinţă, din cărticica aceasta ii cu grabă or înţelege, pre cei ce li vorbesc, cum pentru învăţături, aşidere şi pentru cuvinte, lăsându-i cu pace întru liniscea lor, a se învăţa; iară pre cei ce vor lua sama tâlcuirii mele, ii rog să nu prindă îndată în ponoslu pentru nedreapta me tălămăcire dar să îndreptează".

Urmează: „Scara de tot ce se află în cartea aceasta" (f. 3--5 ne numerotate); apoi un capitol despre filosofie şi ştiinţă, în general, intitulat: „Gramatica învăţăturilor fizicesci de toate lucrurile cele ce sânt mai cunoscute şi mai obicinuite răzămate asupra încredinţărilor". (f. 1--19).

După acest capitol se încep cele patru părţi ale cărţii şi anume:

I). „Gramatica dela învăţătura fizicii *partea dintăi.* Pentru *somalogie* şi pentru apropierile dela materie, pentru feliurile alese a trupurilor cu îndreptări dela fire. Pentru fire de obşce şi pentru apropierile trupurilor fireşci (f. 19--46). Partea aceasta are 11 capitole.

II. „Gramatica dela învăţătura fizicii *partea al doilea.* Pentru *cosmologhie,* care cuprinde o vedere de obsce pentru toată lumea mai întâi, pentru soare, pentru lună, pentru planeţi, pentru cometi au steli cu coadă, pentru stelile statornice au întărite" (f. 46--67). Are 6 capitole.

III. „Gramatica dela învăţătura fizică *partea al triilea.* Pentru *aerologhie* şi mai întâi pentru atmosfera ori pentru aer, pentru vânturi, pentru meteore, pentru ivirile cereşci", vezi f. 67--88). Are 4 capitole.

IV. „Gramatica dela învăţătura fizicii *partea a patra,* pentru *gheologhie"* (f. 88--185). Partea aceasta are 5 capitole.

Reproduc un pasaj din această traducere, spre a înţelege cetitorul, cam cum a putut fi tradusă:

„Pentru sunet. Să luăm sama acum la firea şi apropierea sunetului de vreme că simţirea de toţi curiozii zic că şi aceasta esti o parte îndestulată dela firi, spre o trebuincioasă socotinţă. Sunetul esti o pornire de valuri de a aerii, făcându-să dela oarecare clătire de urlet, că lovirea pricinueşce în părţile de un trup, acesti valuri ori lovituri din aerii viind a lovi asupra timpanului dela urechile noastre cu agiutoriul nervilor poartă la spiritele noastre această simţire. Şi pentrucă un singur şi acelaşi sunet esti înţeles de mulţi oameni carele se găsesc în osebite locuri, esti la scuturare şi cutremurul, date dela lovire de oarecare trupuri care să închide, ca întru o sferă împrejurul trupului, că esti ca un chedru şi câţi se vor întâmpla într'această sferă, toţi într'un chip vor auzi sunetul de acea lovire" (f. 32).1).

Manuscrisul acesta se găseşte în biblioteca muzeului Academiei spirituale din Kiev, sub Nr. 751. După o notiţă de pe el, scrisă ruseşte, se adevereşte că el a fost trimis acolo, de cineva din Basarabia; fapt care de altfel, s'a petrecut şi cu alte manuscrise din Basarabia, spre o mai bună păstrare 2). D. Ciobanu precizează că, însuşi bibliotecarul Academiei, *Crilovschi,* i-a declarat că manuscrisul a fost dăruit bibliotecii de către *E. Mihalevici,* basarabean de origină, fost profesor al seminarului teologic din Chişinău. Manuscrisul este în formă de caiet şi are 5 plus 185 de file, mărimea 20jum. x 152 jum. c.m. Scrisul destul de frumos. Nu ni se arată nici numele autorului, nici al traducătorului sau alcătuitorului. Toţi însă, care s'au ocupat cu studiul lui, şi-au dat părerea că este o lucrare tot a lui Amfilohie: *a).* După asemănările de *titlu, formă* şi *limbă* cu celelalte lucrări ale lui; *b).* Din „predoslovie" se vede că, şi această operă a fost făcută „tot spre folosul tinerilor cari călătoresc pe calea învăţăturilor", ca şi „gramatica Teologhicească"; *c).* Data manuscrisului: „1796, Apr. 10", este tocmai la un an după ieşirea de sub presă a celorlalte 3 opere ale lui, de mai nainte. Această fizică însă nu s'a putut tipări, din felurite împrejurări. *d).* Era „scoasă" tot din italieneşte, ca şi celelalte „lucrări de ştiinţă" ale lui Amfilohie; iar, pe acea vreme, Amfilohie era *unicul* care ştia italieneşte bine şi ţinuse, cum se vede, ca să adauge şi o carte de „fizică", pe lângă cea de geografie şi de matematică, spre complectarea studiilor. Dacă s'a predat, ca manuscris, în şcolile de pe atunci, este probabil. Nu avem însă dovezi sigure. In tot cazul, trebue să înţelegem că nu s'a ostenit el în zadar, şi numai nevoia unei asemenea cărţi l-a silit ca să o traducă, el, vestitul autor de cărţi didactice.

2). *„A toată lumea călătorie sau înştiinţare de lume cè*

---

1) Etienne Ciobanu: *La continuité roumaine dans la Bessarabie, annexée en 1812,* par la Russie. Extrait du *Bulletin de la Section Historique de l'Académie roumaine,* Bucarest. 1920, p. 13. După studiul aceluiaşi: *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Chişinău.* 1923. p. 24--28. Comp. de acelaşi: I *Biserici vechi din Basarabia* şi II *Din bibliotecile ruseşti.* Chişinău, 1924, p. 80--81.

2) St. Berechet în rev.: *Biserica Ortodoxă Română* pe 1925, p. 736. Comp. N. Iorga: *Neamul Românesc Literar.* V, Nr. 41-42, 1912, pagina 642--646.

vechi ce noă, adică istorie de toate pământurile ce sunt până acum știute la 4 părți ale lumii date în limba franțuzească de abatele I. Beleport. S'au tălmăcit pe limba rusească în Sanct Petersburg la let 1780 s'au scos pe românească limba la let 1785.... în Iași".

Și acest manuscris este al lui Amfilohie: *a).* Din asemănările de tilu și limbă; *b).* Traducătorul știa rusește, din care limbă probabil l-a „scos pe româneasca limbă"; *c).* Corespunde cu data tălmăcirii celorlalte opere ale sale; *d).* Are cunoștinți de geografie și *e)* Iubește cultura apuseană, o urmărește și se silește a o transplanta și în școlile din Moldova. Nu-și spune numele său și nici al tălmăcitorului din franțuzește în rusește, ca și la „gramatica dela învățătura fizicii [1]).

III. *Lucrări atribuite lui Amfilohie.* B. P. Hajdău mărturisește că „Amfilohie, mai lăsase, în manuscris, o *istorie a Moldovei,* întitulată λόγοι και ἔργα cuvine și fapte, scrisă în 1752 și care se păstra într'o vreme la protoiereul *Rodostat,* în ținutul Hotinului, unde a văzut-o părintele meu". Despre acest manuscris nu știm nimic mai mult decât ceeace scrie Hajdău [2]). Am văzut însă că Amfilohie, la sfârșitul cărții sale: *De obștie geografie....* dă și o listă a Domnilor Moldovei, începând cu Dragoș-Vodă și terminând cu Alexandru Calimah (1795-1799), din vremea lui. Este posibil că a încercat să scrie și *aparte,* o istorie a Moldovei, care ar fi fost acest manuscris, despre a cărui soartă nu se mai știe nimic. Autoritatea de istoric-critic a marelui învățat Hajdău și faptul că el mărturisește, fără ezitare, că a văzut-o în cutare loc, dând și anul când a fost scris, adeverește exactitatea lucrului.

Insemnătatea culturală a operelor lui Amfilohie. Este de netăgăduit că lucrările episcopului Amfilohie au avut o însemnătate considerabilă, din punctul de vedere al răspândirei culturii în masele poporului. Pentru a ne da seamă de aceasta, este nevoe a ne aduce aminte de starea învățământului, din acele vremi. Afară de școlile mânăstirești și de pe lângă mitropolii și episcopii, precum și de acele conduse de clerici și dascăli, unde se predau *ceaslovul, psaltirea* și ceva *cântări,* erau școlile grecești, numite pompos *Academii,* unde se învățau limbile: slavonă și grecească. In aceste școli, principalul era gramatica grecească, din care li se dădeau școlarilor să învețe, multe numiri, regule și mulțime de cuvinte, îngreuind mintea ucenicilor și poruncindu-le ca numai cele date să le citească și *să le învețe, ca papagalul* pe derost, nimic, știind sau înțelegând, din cele ce învățau, din care pricină, stăteau ucenicii

1). D. St. Berechet zice că: „Asupra acestui manuscris d. N. Iorga a vorbit în 19 Ianuarie 1919, la Academia Română", demonstrând că este al lui Amfilohie, pe anumite motive. Noi cercetând la Academia Română, am constatat că la acea dată nu s'a ținut ședință. Se vede că data este greșită. Vezi revista: *Biserica Ortodoxă Română.* 1925, pag. 736.

2). Revista *Lumina,* Iași, 1863, t. III, p. 58 sqq.

câte 10--12 ani, îmbătrâneau învăţând gramatica, fără să ştie ceva. Căci ce voeşti? „Reguli peste reguli, cu excepţii peste excepţii, şi cu excepţii la excepţii, cu note şi excepţii erudite, la reguli şi la excepţii; până la seaca reproducere servilă a cuvintelor, în frânturi de fraze, pulverizate şi dezorganizate; apoi ştiinţa gramaticală, nesfârşita şi nebiruita gramatică şi iar gramatică". Era peste putinţă de învăţat şi ţinut minte; iar dacă ucenicii nu ştiau, *bătaie la falangă*, din care pricină şcolarii prinseseră oroare de şcoală.

Cea întâi minte luminată, care ridică glasul împotriva *chipului de paradosire* a dascălilor greci, care *tâmpea mintea ucenicilor* şi le *strica judecata* a fost mitropolitul *Iacov Stamate*, care propune domnitorului Mihail Şuţu, printr'o *anafora*, ca de aici înainte, să se proceadă astfel: După ce va învăţa copilul *oareş-ce gramatică*, i se va paradosi mitiile lui Esop, *nerică dialoghie*, stratigmata lui Polien şi câte altele sunt ca acestea, *uşoare şi folositoare* începătorilor ucenici, către care *pogorîndu-se oareşcum dascălii şi făcându-se şi ei ca dânşii începători*, metahiresc minţile ucenicilor, *ca nişte trepte* şi aşa merg înainte, *dela cele ştiute şi-i învaţă pe cele neştiute;* iar pe cei *nedomiriţi*, să-i întâmpine, cu *răbdare* şi *liniştitul* răspuns al învăţăturii. Şi, în sfârşit, când vor ajunge la cele mai mari *matimi*, atunci dascălul, ce este împodobit cu toată învăţătura... nu va mai îndémna pe ucenici, *să înveţe derost*, cu anii, clasuri, sizighii şi câte altele ca acestea, *technologhiceşti bârfeli...*". Iată dar, cum acest mare mitropolit, pune bazele *pedagogiei moderne*, de a se *pogorî dascălul la mintea scolarilor*, de a le preda învăţăturile, ca *pe nişte* trepte, dela *cele ştiute la cele neştiute*, dela cele *de aproape* la cele mai îndepărtate [1]). Şi ce se întâmplă atunci? Se întâmplă acel proces psihologic, că din ciocnirea între curentul vechi *slavon*, gârbovit şi îmbătrânit şi între cel *grecesc*, de curând sosit în ţară, iese la suprafaţă, ca soarele în zorile dimineţii, un al treilea curent, *curentul românesc*, care cu geniul său firesc, sparge învelişurile exotice ale spiritului străin şi apare la lumina soarelui ca roua dimineţii pe firul de iarbă verde.

Engel şi *Wolf* ne spun, că *Amfilohie* era *cel mai de aproape lucrător* al mitropolitului Iacov II Stamati [2]). Mărturia lui Wolf, cu deosebire --- care fusese medicul de casă al acestui din urmă ierah, încă de pe când era episcop al Huşilor (1782-1792) --- este mai pre sus de orice îndoială. Mitropolitul Iacov Sta-

---

1). Vezi raportul celebru al mitropolitului Iacov Stamati către domnitorul Mihail Şuţu la V. A. Urechiă: *Istoria Românilor*, tom. V (al III-lea al seriei 1786-1800), Bucureşti 1893, p. 522. Comp. Econ. V. Pocitan, *Metoda de predare a religiunii în şcoalele secundare*. Bucureşti, 1913, p. 11 şi următoarele.

2). Engel, *Geschichte der Moldau und Walachey*. Halle, 1804, I, p. 136. Andreas Wolf: *Beiträge zu einer Statistisch-historischen Beschreibung der Fürsthentums Moldau*. Hermanstadt, 1805, p. 6, 284 şi urm.

mate pusese *bazele metodei de predare* a învăţăturilor în şcoli. Tovarăşul său de lucru, Amfilohie vine şi *pune în aplicare* principiile pedagogice ale mitropolitului, prin *cărţile sale didactice*. Mai mult, complectează şi extinde aceste principii la toate obiectele de învăţământ. Cărţi bisericeşti, fuseseră traduse şi prelucrate şi mai nainte, pentru nevoile şcoalelor bisericeşti şi pentru popor, care, setos de veacuri, de astfel de hrană duhovnicească, le gustă, cu multă râvnă înţelesul şi le păstrează, în deosebită cinste, ca pe nişte odoare de mare preţ. Se simţea însă mare lipsă de cărţi de *ştiinţă lumească* şi în această direcţiune îşi concentrează Amfilohie toată activitatea sa. Aceasta însă era tot în vederile mitropolitului Iacov, care stăruise ca să se introducă în şcoli *epistimurile*. Intr'adevăr, în cap. 4 al anaforalei către Domnitor,. amintită mai sus, *Iacov* zice: *O Academie fără epistimuri este ca o casă fără fereşti* şi *şcoala unde geometria nu ar ocupa un loc deosebit*, nici *nu se poate numi şcoală*, după dreptate.

Matematica este o învăţătură dumnezeiască 1). *Platon* numea pe *Dumnezeu, veşnic geometru*, iar în cap. VI, cu privire la *dascălul de geometrie practică*, zice: Pe cei fără meşteşug numai pământu'i hrăneşte; mai vârtos pe cei mai mulţi ai Moldovei pământeni, din care pricină răsar multe *sfezi şi judecăţi*, din pricina *hotarelor moşiilor*. Urmează dar că, *dacă n'ar fi descoperit Egiptenii mai înainte Geometria, trebuiau s'o afle Dacii*, ca să hotărască, după rânduială, pământurile lor. Pe *dascalul de geometrie practică*, francezii îl numesc *inginer*, care dascăl trebue să se aşeze în Academie, paradosind epistimia aceasta, în limba *franţuzească*, „până când cei ce vor învăţa-o să o iee pe limba lor".

Tocmai aceste principii le aplică Amfilohie, în cărţile sale şi anume: *Geografia* o începe cu *Turcia*, din care făceau parte *Ţările Române* şi apoi merge la alte state (dela cele mai apropiate la cele mai depărtate). La urma ei, aşează şi o listă a Domnilor Moldovei (ca să poată dascălul a se referi şi la domnii altor ţări). *In Aritmetică*, începe dela operaţiile cele mai simple, la cele mai complexe. La *Geometrie*, vorbeşte de *palma domnească* cunoscută Moldovenilor şi apoi de *piciorul* Parizului care s'a mărit mai cu două degete ca al Romei; iar despre

---

1). Iacov era de părere însă, că *epistimurile* trebuesc să se înveţe în *greceşte*, convins fiind că nicio limbă nu este aşa de potrivită, în paradosirea lor ca aceasta. *Cicero* însuşi, zice: „*Zevs* de ar fi vrut să vorbească, nu ar fi vorbit a (1) mintirea decât numai cum a scris Platon"; iar altul zice: „Insuşi *firea* de va vorbi cândva ca să arate acele ce se lucrează într'însa, n'ar vorbi în altă limbă, decât în cea elinească. De aceia dascălul de epistimuri trebue să fie Elin".

Dascălul de limba *latinească* este iarăşi absolut trebuitor: *a)* Pentru *îndreptarea* şi *împodobirea* limbei moldoveneşti şi *b)* pentru *paradosirea pravilelor*, căci cum zice adâncul Montesquieux, toate cele ce sunt au pravile: *Dumnezeirea* are pravilele sale; *lumea* aceasta materialnică are pravilele sale; *minţile* cele peste omenire au pravilele lor; *dobitoacele* necuvântătoare au pravilele lor şi *omul* are pravilele sale, pe care şi *suflet al politiei*, le numeşte dumnezeescul *Platon*. (Cap. 5).

palma domnească a Moldovei care, cu piciorul Romei vechi „vine tocma", se miră scriind: „că este o minune, cum s'a păzit într'o ţară, o măsură atât de veche, potrivindu-se cu măsurile lui Vespasian împărat" (dela cele ştiute, la cele neştiute). In prefaţa cărţii de *fizică*, ca şi în toate locurile unde-i vine bine, presoară şi dragostea de ţară, neam şi lege (patriotism).

Din cele expuse mai sus scoatem următoarele adevăruri:

I. *Biserica* ne-a dat *primele şcoli* şi cea dintâi *literatură*. *Şcoala românească* s'a născut la umbra bisericii, în tinda ei. Făuritorii ei au fost *dascălii, preoţii* şi *călugării* din mânăstiri. *Limba românească* în forma ei aleasă şi frumoasă, tot în mânăstiri s'a închegat. In *tiparniţile* mânăstireşti se tipăreau nu numai cărţile bisericeşti, ci şi cele *profane;* iar cei dintâi „diortositori" (purtători de grija tipografiilor) şi „aşezători de slove", au fost ieromonahii şi ierodiaconii sau simpli călugări. Tot aici s'a născut şi s'a păstrat *arta),* cu toate ramurile ei, precum şi *literatura,* cu care astăzi ne mândrim, admirând frumuseţea ei.

II. Dela ierarhii ţării, începând cu *Iacov II Stamate în Moldova,* se introduc în şcoale, *metodele de predare* pe baze pedagogice, nu numai pentru *ştiinţele religioase,* ci şi *pentru toate celelalte ramuri de învăţământ.*

III. Amfilochie Hotiniul, alcătueşte primele cărţi didactice, după principiile pedagogice, arătate de mitropolitul Iacov Stamate, având de normă *manualele* celor mai distinşi dascăli din Apus. Ele s'au introdus în şcoale, mai întâi în *manuscris* şi apoi au fost o parte *tipărite, de către mitropolitul Iacov Stamate,* fiind de mare nevoe pentru şcoale, în acele vremi. Iată dar care a fost *rolul Bisericii şi al slujitorilor ei,* în trecutul neamului nostru. Iată ce a lucrat *Amfilohie Hotiniul.*

BIBLIOGRAFIE.

1. Engel, *Geschichte der Moldau und Walachey.* Halle. 1804.
2. Dr. Andreas Wolf, *Beiträge zu einer statistische-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau.* Hermanstadt, 1805. Părţi din această carte sunt traduse româneşte de *Tudor Pamfile,* sub titlul: „Pagini vechi din vieaţa moldovenească". Chişinău, 1919.
3. Postelnicul Manolache Drăghiciu: *Istoria Moldovei pe timp de 500* ani. Iaşi, 1857.
4. B. P. Hăjdău, Revista „Lumina". Iaşi, 1863.
5. Wickenhauser, *Mark Hotin in Bucowiner Hauskalender.* 1868.
6. Melchisedek, *Chronica Huşilor şi a episcopiei cu asemine numire, dupre documentele Episcopiei şi alte monumente ale Ţerei.* II. Appendice, Bucuresci, 1869.
7. Idem: *Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman.* II. Bucuresci, 1874.
8. Al. Papadopol-Calimach, *„Amfilohie Hotiniul"* în: Revista pentru istorie, archeologie şi fiziologie a lui *Gr. Tocilescu.* III, vol. I, Bucureşti, 1885.
9. C. Erbiceanu, *Istoria mitropoliei Moldovei şi Sucevei.* Bucureşti 1888.
10. Avksentii Stadniţkii, *Amfilohii episcop Hotinskii* (ruseşte). Kişinevă, 1891.

11. V. A. Ureche, *Istoria Şcoalelor*. I. Bucureşti, 1892.
12. N. Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, vol. II. Bucureşti, 1901.
13. Idem, *Studii şi documente, cu privire la Istoria Românilor*. I şi V, VI şi VII. Bucureşti, 1903 şi 1904.
14. Dim Dan, *Mânăstirea şi comuna Putna*. Bucureşti, 1903.
15. N. Mazere, *Geografia în şcoalele noastre*, în rev. „Cultura română". Iaşi. 1904.
16. N. Iorga, *Neamul românesc în Basarabia*. Bucureşti, 1905.
17. Idem, *Contribuţii la istoria învăţământului în ţară şi în străinătate* (1780-1830). Bucureşti, 1906.
18. D. Onciu, *Din istoria României*. Bucureşti, 1906.
19. N. Iorga, *Contribuţii la istoria literaturii române în veacul al XVIII şi al XIX*. Bucureşti, 1906.
20. Idem, *Istoria Bisericii Româneşti*. I-II. Vălenii-de-Munte, 1908-909.
21. I. Bianu şi Nerva Hodoş, *Bibliografia românească veche*, II. Bucureşti, 1910.
22. N. Iorga, *Ceva despre ocupaţiunea austriacă în anii 1789-1791*. Bucureşti, 1911.
23. D. Dan, *Cronica episcopiei de Rădăuţi*. Viena, 1912.
24. Al. Lapedatu, *Monumentele noastre istorice, în lecturi ilustrate*. Bucureşti, 1914.
25. Econ. Vasile Pocitan, *Biserica românească din Basarabia*. Bucureşti, 1914.
26. N. Iorga, *Ceva mai mult despre vieaţa noastră culturală şi literară în secolul al XVII-lea*, în: *Anal. Acad. Române*, seria II, tom. XXXVIII. Mem. istorice. Bucureşti, 1916.
27. Pr. C. Bobulescu, *Schitul Zagavia*, în revista: „Miron Costin". VII. Chişinău, 1919.
28. Petre V. Haneş, *Scriitorii Basarabeni*. Bucureşti, 1920.
29. Tudor Pamfile, *Ţinutul Hotinului la 1817* (cu o hartă după aceea a lui Alexis Nour). Chişinău, 1920.
30. St. Ciobanu, *La continuité roumaine dans la Bessarabie annexée en 1812 par la Russie*, în: *Bulletin de la section historique* (de l'Academie). Bucarest, 1920.
31. St. Berechet, *Documente slave de prin arhivele ruse*. I. Bucureşti, 1920.
32. N. Iorga, *Nichifor Theotokis şi Moldova* în: rev. istorică. Bucureşti, VII, 1921.
33. *Anuarul eparhiei Chişinăului şi Hotinului* (Basarabia). Chişinău, 1922.
34. Justin St. Frăţiman, *Studiu contributiv la Istoricul mitropoliei Proilaviei* (Brăila). Chişinău, 1923.
35. I. Nistor, *Istoria Basarabiei*. Cernăuţi, 1923.
36. St. Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*. Chişinău, 1923.
37. *Episcopia Hotinului*. Anuarul eparhiei (cel întâi). 1925.
38. St. Berechet, *Episcopia Hotinului* în revista: *Biserica Ortodoxă Română*. Bucureşti, 1925.
39. Idem, *Activitatea literară a episcopului de Hotin „Amfilohie"*, în revista: *Biserica Ortodoxă Română*. Bucureşti, 1925.
40. Ierodiacon Dr. Laurenţiu Busuioc, *Scurtă privire istorică asupra trecutului episcopiei Hotinului*, în: *Episcopia Hotinului*. Chişinău, 1925.
41. *Episcopia Hotinului*. Buletinul eparhial al acestei episcopii, dela 1925 încoace. Bucureşti, 1925.
42. Econ. V. Ursăcescu, *Aritmetica Vlădicăi Amfilohie din anul 1925*, în revista *Biserica Ortodoxă Română*. Bucureşti 1926.
43. N. Iorga, *Istoria învăţământului românesc*. Bucureşti, 1928.
44. T. G. Bulat, *Basarabia după Gr. Ureche*, în: *Arhivele Basarabiei*, Chişinău, 1929.
45. Idem, *Biserica Armeană din Hotin*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chişinău, 1929.

46. Ioan A. Băcilă, în: *Arhivele Basarabiei*. I. Chişinău, 1929.
47. C. N. Tomescu, *Infiinţarea eparhiei Chişinăului şi Hotinului*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chişinău, 1929.
48. Idem, *Ştiri despre Biserica Principatelor Române la 1808*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chişinău, 1930.
49. Dr. Simeon Reli, *Raiaua Hotinului în timpul ocupaţiei asturiace şi legăturile ei bisericeşti cu eposicopia Bucovinei*. Cernăuţi 1930.
50. P. S. S. *Visarion al Hotinului:* Diferite acte şi documente în revista *„Arhivele Basarabiei"*. Chişinău, 1929—1932.
51. *Ec. Dr.* I. *Simionescu:* Documente relative la *schitul Zagavei*, în: *Biserica Ortodoxă Română"*, pe 1931.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BÂRLĂDEANU,
Vicarul Sf. Episcopii a Huşilor

SCHITUL „FUNDUL CĂTINII"

Com. Cătina-Buzău [1]).

I

In 1924, d. profesor *N. A. Constantinescu*, acum conferenţiar universitar, iar pe atunci profesor la Seminarul „Kesarie" din Buzău, întreprinzând o călătorie prin judeţul Buzău, pentru a studià felurite biserici şi mânăstiri, a vizitat şi comuna Cătina din acest judeţ, însoţit de d. *Săndulescu Verna*, acum student teolog, iar pe atunci şcolar la Seminarul Buzău, care a desenat ce s'a părut mai interesant. Rezultatul cercetărilor d-sale a fost publicat în „Buletinul comisiunii monumentelor istorice", din care apoi a extras şi o mică broşură, de 16 pagini, intitulată: „Biserici şi mânăstiri din judeţul Buzău", (*Ramuri*, Craiova 1924) In vreo 3 pagini din această broşură, se ocupă şi de schitul „Fundul Cătinii"; dar, în realitate, d. Constantinescu se ocupă de o veche biserică parohială, iar nicidecum de schit. Această greşală vrem s'o înlăturăm, în cele ce urmează.

Intr'adevăr în Fundul Cătinii, a existat un schit, care a fost în floare prin sec XVI, decăzând în sec XVII, pentru a pieri definitiv în sec. XVIII. Poate că nici nu s'ar mai fi ştiut de urma lui [2]), dacă n'ar fi posedat o moşie; această moşie însă nu era a schitului direct, ci era dată nepoţilor monahului Spiridon,

1) Aceste note sunt alcătuite din 1930.

2) Nu se ştie nimic despre alt schit care a existat în Cătina (la Gura Mlăcii), despre care, dacă s'ar găsi cineva să-ţi arate — cu aproximaţie — locul, nimeni n'ar putea să-ţi dea alte lămuriri, nerămânând nimic scris. Se crede însă că a fost un schit de călugăriţe şi s'ar explica astfel existenţa acestor două schituri: Inainte, bătrânii, după ce-şi căsătoreau copiii, se retrăgeau la mânăstire; de aceea trebuià să fie o mânăstire de monahi şi una de maici. Şi fiindcă se ştie poziţia, că în fundul Cătinii era schit de monahi, urma ca celalt să fie de maici.

posesorul ei, pentruca, din venitul acestei moşii, să se întreţină biserica şi să se faca un praznic la hramul bisericl: „Intrarea în Biserică", iar ce prisoseşte să se împartă iarăşi între nepoţi. Dar cine erau aceşti nepoţi ai monahului Spiridon?

Monahul Spiridon mai avea patru fraţi şi o soră. Cei patru fraţi sunt cunoscuţi sub numele de Râmbei. Cunoaştem deasemeni şi numele a doi nepoţi de soră ai lui Spiridon: Stoica şi Mihail. Acestor doi nepoţi, Spiridon le dăruieşte 1/5 din moşia sa, prin actul de danie dela „leat 7121 (1613), Dec. 25", scris de „Lepădatu Logofăt, în scaunul cetăţii Târgovişte" [3]. Acest act de danie a dat naştere la multe împricinări între nepoţii de soră ai lui Spiridon şi Râmbei, întrucât, traducându-se din greşală sau într'adins, 1/5 cu 1/4, s'a căutat prin răscoliri de acte şi nenumarate jalbe, să se restabilească adevărul.

Poate că aveam şi mai puţine date asupra acestui schit, dacă nu se întâmpla aceasta.

Restul moşiei sale cam 600 pogoane, Spiridon îl lăsa, cum am spus, cu testament [4] bisericii indirect şi nepoţilor direct, întrucât nepoţii stăpânesc averea Bisericii şi din venit, din micile dări ce sunt puse la pogon, se întreţine Biserica [5]. Aşa se explică dece vechea biserică parohială [6], identificată de d. Constantinescu cu schitul, a fost lăsată în părăsire: „nepoţii" se hrăneau de pe moşie, dar uitaseră datoria lor faţă de Sf Locaş.

Dupăce am văzut aceasta, să ne ocupam puţin de locul Schitului.

Schitul se afla într'o fundătură — de unde şi numele său: Fundul Cătinii — mai sus de vechea biserica parohială [7]. la vreo 300 m peste Izvorul Mânăstirii [8].

Din schit nu mai există nimic, Abia se mai cunoaşte locul Sf. Prestol: o mică ridicătură de pământ, pe care s'a sădit un prun. Un mic isvor ce trecea pela spatele schitului, adâncindu-se, a dat la ivială oseminte, desigur ale călugărilor înmormântaţi împrejurul acestei biserici.

O depresiune, cu scurgerea spre Isvorul Mânăstirii, arată locul unde a fost heleşteul schitului, care servià să mâie şi moara schitului, ce se afla puţin mai jos, unde apa, din heleşteu, cădea în isvorul Mănăstirii [9].

---

3) Să se vadă copia după acest act în: apendice.

4) Acest testament (poate fiindcă n'a fost executat în spiritul său) nu l-am putut obţine Cine l are îl ascunde, ca să nu mai producă nemulţumiri.

5) Testamentul prevede à să se cheltuiască cu praznicul dela "Intrarea în Biserică" hramul Bisericii, 50 lei, iar restul să se împarţă iarăşi nepoţilor.

6) Trebuie ştiut că moşia (dupăce s'a nimicit Schitul) a trecut asupra vechii biserici parohiale, iar în urmă asupra celei noi, clădită la 1880. Din 19?9, moşia s'a vândut definitiv „nepoţilor", iar banii rezultaţi sunt depuşi la o bancă

7) Aşà numim biserica studiată de d. Constantinescu, fiincă dela 1880, există o altă biserică parohială, mai jos, decât aceea din Fundul Cătinii.

8) Aşà se numeşte un isvor care trecea pe lângă Mânăstire (Schit).

9) Dealtfel monahilor le venia greu să coboare jos la apa Basca Chiojdului. care străbate Cătina; valea împădurită de jos până la Schit nu era străbătută decât de o cărare îngustă ce se astupă jos — la gârlă — cu un mărăcine pus în curmezişul ei.

Pe o vălcea, de forma unui găvan, la vreo 200 m. departe de locul schitului, o livede tânără, arată locul „stupinei". Se spune că schitul era destul de bogat şi numără destui monahi. Unii sunt pomeniţi — pe lângă Spiridon — în pomelnicul bisericii vechi parohiale. Poate că bogăţia Schitului a atras pe nepoţii lui Spiridon Călugăru [10]) să-şi facă aşezăminte gospodăreşti devreme împrejurul schitului [11]).

Din nenorocire însă, n'a rămas nimic scris, care să ne arate acesta mai de aproape. Dacă despre începuturile acestui schit nu avem date pozitive şi nici chiar aproximative, despre sfârşitul lui am putea să ne facem o părere (aproximativă, desigur) după unele documente ce există. Schitul trebuie să fi fost în toată înflorirea sa prin sec. XVI, iar decadenţa sa începe odată cu moartea lui Spiridon Călugăru (prima jumăt. a sec. XVII). Din sec. XVII, nu mai avem ştiri despre el; dar în sec. XVIII, găsim unele ştiri, cari ne arată totodată, nu numai existenţa lui, ci şi starea în care se află.

Astfel, într'o jalbă de pe la sfârşitul sec. XVIII, se spune că Râmbeii ceruseră să stăpânească ei partea schitului, dar „veliţii boieri" au hotărât să se stăpânească de schit. In felul acesta însă, zic jăluitorii (Râmbeii) „gâlcevurile şi prigonirile dintre noi nu se mai precurmă, pentrucă Schitul este de tot *dărăpănat*, încât pentru puţină vreme se va răpune şi apoi după năravurile ce au [12]) va intră în stăpânire la lucru ce nu au avut şi pe noi ticăloşii să ne depărteze cu totul"...

Tot într'o jalbă dela sfârşitul sec. XVIII, se spune că „răposatul Părinte Mitropolit Cosma, [13]) când se afla episcop la Buzeu, înţelegând cum că schitul acesta are această părticică de moşie, le-au cerut să arate cartea de danie să o vază, şi ei dându-o în mâna prea Sf. Sale, le-au oprit-o zicându-le că, decât să se mănânce moşia schitului de unii şi de alţii, mai bine va rândul un călugăraş de va fi egumenaş la schit şi va purtă şi grija schitului, precum aşa a şi urmat [14])...

Cât va fi durat şi această îngrijire a acestui „egumenaş»,

---

10) Aşă este cunoscut în documente.

11) In documente se vorbeşte de un sat: Piatra, aşezat jos pe vale, lângă o piatră mare ce face hotar între Prahova şi Buzău şi numită de cei din Cătina-Buzău „Piatra Rotării", fiindcă dincolo de ea, în Prahova e satul Rotarea, iar de cei din Prahova „Piatra Corbului, fiindcă dincoace de ea, în Cătina-Buzău e satul Corbu. Acest sat, Piatra, se zice că s'a mutat de frica Tătarilor sau de „atracţia schitului", aici în Fundul Cătinii. unde se întemeie un sat mărişor. Poate că acest lucru să fi contribuit ca monahii să părăsească un schit ce fusese înconjurat de gospodării lumeşti şi astfel să decadă schitul cu totul.

12) Ceice locuiau în partea Schitului, căci Râmbeii locuiau în Prahova, întrucât această moşie se întinde şi în Prahova, fiind la hotarul celor 2 judeţe: Buzău-Prahova:

13) Cosma a fost episcop la Buzău (1763-1787, apoi mitropolit al Ungro-vlahiei (1787-1792).

14) Copiile acestor jalbe se află la d. Dumitru Brătulescu — Rotarea com. Starchiojd, Prahova.

nu putem şti, dar întrucât locuitorii de aici au fost nevoiţi (cum vom vedea) să-şi clădească altă biserică şi de oarece schitul era „dărăpănat", credem că existenţa lui nu va fi trecut peste sec. XVIII sau, dacă a existat şi în sec. XIX, a fost o simplă ruină, înghiţită curând de vreme.

Din cărţile ce au aparţinut schitului, nu posedăm decât un Catavasier manuscript [15]), căruia îi lipseşte şi începutul şi sfârşitul. Are vreo 70 file şi este scris cu două colori: rugăciunile cu negru, iar regulele de ţipic cu roşu [16]).

Altă caracteristică a acestui manuscript este scrierea rugăciunilor în slavoneşte, iar a tipicului în româneşte, ceeace presupune perioada de tranziţie dela limba slavonă, spre introducerea limbii române în biserică, perioadă cuprinsă între 1650—1714; deci şi acest manuscris datează cam din acest timp [17]). Scrierea este cu caractere de tipar, încât dela prima vedere îţi pare că e o tipăritură. Caligrafia foarte frumoasă şi omogenă. Pe unele din filele acestui Catavasier se află unele notări: „Să se ştie că am scris eu Minea Lo. f. ot Mitropolie": „Să se ştie că am scris eu logofătu Mitu ot popa Gheorghe" „Să se ştie că acest catavasier e al Mitului".

„Cetitu-l-am şi-i al mieu, Dimitrie„. Pe o filă scrie: „Daniil, Bojiïu milostiïu, arhiepiscop [18])".

Cam acestea s'ar putea spune despre schitul „Fundul Catinii". Să spunem acum câteva cuvinte şi despre biserica veche parohială.

I. FRĂSINEANU

SUNT PĂMÂNT

Sunt pământ însufleţit, de Tine
Şi mă voiu risipi în pământ.
Dar sufletul, e al Tău Stăpâne,
Căci Tu l-ai dat, Părinte Sfânt...

In el Tu mi-ai sădit simţirea,
Mi-ai dat putere să'nţeleg.
Că 'n calea Ta e mântuirea
Ş'al Tău e haosul întreg.

In suflet mi-ai sădit voinţa
Ca mântuirea să voiesc.
Şi de greşesc, să vreau căinţa,
Ca sufletul să-mi mântuiesc!...

Mi-ai pus în suflet cugetarea
Să ştiu ce-i bine şi ce-i rău,
Să pot să-Ţi înţeleg mărirea...
Şi'n faţa Ta mă'nchin mereu...

In faţa Ta, se pleacă gliea...
De-a Ta putere mă înspăimânt,
Că 'n Tine este veşnicia...
Şi'n mine, o mână de pământ!...

Pr. M. GHERMAN
Bohăceni, Jud. Botoşani.

15) Acest manuscript a fost prezintat de mine şi Prea. Cuc. Sale Păr. Nic. Popescu, profesor de Istoria Bisericii române la Fac. de teologie din Bucureşti.

16) Se vedea cum şi în manuscrise se păsîră această tehnică tipografică şi e păcat că în noile tipărituri nu se mai menţine.

17) E părerea Prea Cuc. Sale Păr. Nic. Popescu.

18) Posibil Daniil de Aninoasa, care păstoreşte dela 1719 până la 1732.

CLERICI DIN DOCUMENTELE CHIOAJDELOR

La 1719, moșnenii din Chiojdul din Bâsca (care ținea de *Sud Saac* sau județul Săcuienilor, iar astăzi de județul Buzău, vând *„Sfinției Sale Părintelui Partenie Târșoreanul egumenul și a tot soborul Sfintei mânăstiri*, moșia Cătiașul-de-Sus și jumătate din Cătiașul-de-Jos.

Aceluiaș *„Partenie egumenul ot Târșor și tuturor părinților călugări câți sunt locuitori la această sfântă mânăstire“*, din jurul Ploeștilor, cam aceeași moșneni, vând la 1727 Muntele Pitica, alăturea cu Cătiașul-de-Sus, care mai târziu se redă moșnenilor de mânăstire.

In zapisul dela 1719, sunt semnați, între vânzători, trei clerici: 1. *Popa Stan*, 2. *Popa Ștefan* și 3. *Tudor Diacon* sin Tudor Iuz., fiind câteși trei frați.

Tot în acest zapis, este dat *egumenul Partenie dela mânăstirea Târșor, care cumpără Cătiașul la 1719 și care conduce mânăstirea și la 1727, când se dă al doilea zapis de moșneni.*

Scriitor este *Popa Nictarie*, care a scris zapisul „cu zisa lor“. Nu-l mai găsim în actele moșnești din acel timp. Trebue să fie un bun scriitor din călugării Târșorului, venit cu egumenul Partenie.

In zapisul dela 1727, afară de *egumenul Partenie ot Târșor*, găsim semnați trei clerici din Chiojdul din Bâsca și anume: 1. *Popa Stan* și 2. *Popa Stroe*, vânzători și frați cu *Coadă*, semnat în actul din 1719 și 3. *Popa Stoica* ot Chiojd, martor. Textul celor două zapise, transcrise la Arhivele Statului la Nr. 263 și 264 din Decemvrie 20, anul 1882, este următorul:

1. *Zapisul din 7227 (1719).*

Adică eu Tudor Diaconu împreună cu frații mei anume Popa Ștefan, i Pop Stan i Miroslau i Sfinteș sin Tudor Iuz și Coadă cu frații lui din Chiojdul din Bâsca, dat-am zapisul nostru la mâna Sfinției Sale Părintelui Partenie Târșoreanul egumenul și a tot soborul Sfintei monastiri, precum să se știe că am vândut ocina Cătiașului de Sus toată de peste tot hotarul, din câmp, din apă, din pădure, din Lociu până în cir drept bani gata tal. 70 și o am vândut de a noastă bună voie cu știrea tuturor vecinilor de sus și din jos. Și iar am vândut Sfintei mânăstiri Cătiașul-de-Jos jumătate partea noastră a lui Coadă cu frații lui i Pop Stan i Sfințeș și frații lor de o moșie și aceasta o am vânduto de a noastră bună voie drept taleri 30 ca să fie Sfintei mânăstiri moșie stătătoare în veci și când s'a scris acest zapis, fost-au mulți oameni buni mărturie, care se vor iscăli mai jos, ca să se crează. Și am scris eu *Popa Nictarie* cu zisa lor.

Leat 7227, Noembrie 25.

Eu Tudor Diacon, vânzător.
Eu Popa Stan ot Cătiaș, vânzător,
Eu Sfinteș, vânzător.
Eu Popa Ștefan, vânzător.
Eu Miroslau, vânzător.
Eu Coadă, vânzător.

2. *Zapisul din 7235 (1727).*

Adică eu Coadă sin Stanciului vătavul ot Chiojdul, împreună cu frații mei Stanciul i Stoica, împreună cu *Popa Stan* i cu frații lui *Popa Stroe,* dat-am zapisul nostru la mâna Sfinției Sale *Părintelui Partenie egumenul ot Târșor* și tuturor părinților călugări câți sunt *locuitori* la această Sfântă mânăstire, precum să se știe că având noi moșie în Muntele Pitica, alăturaree cu Cătiașul cel de sus, care stăpânește iar monăstirea Târșorul, i-am mai vândut Sfinției Seale această moșie, fiind alăturea cu moșia monastirei, însă din izvorul Păcuriței, gârla în jos, până în vadul vechiu, până în fagi curmeziș, asupra Bâlbăitoarei, până în hotarul Satului în taleri 30 vechi și hotarul în sus până în hotarul Cătiașului de sus și după tocmeala noastră ne-au dat Sfinția Sa acești bani toți deplin în mâinile noastre și noi încă i-am dat acest zapis la mâna Sfinției Seale părintelui egumen, ce scrie mai sus, să stăpânească cu bună pace, în veci și mărturii preoții și megeașii, care se vor iscăli mai jos și noi pentru mai adevărată credință, ne-am iscălit numele noastre, ca să se crează.

Și am scris eu Neagul logofăt za divan cu zisa lor.

Leat 7235, Aprilie 19.

Eu coadă vânzător cu frații mei.
Stanciul i.
i Stoica i cu feciorii mei.
Eu *popa Stoica* ot Chiojd martor.

Aceste zapise adeveresc că în Chiojdul din Bâsca, la începutul veacului XVIII, era o întinsă vieață bisericească, cu cel puțin 3 clerici în acelaș timp, printre care și un diacon la 1719; că acești clerici sunt din neamul marilor moșneni, ce sunt amintiți în hrisovul 1) lui Petru Vodă, fiul lui Mircea Ciobanul din 1562 (7070); sau fii de *iuzi* (iuzbașă), adică capitani de dorobanți, ce slujeau domniei, făcând paza drumului și hotarului spre Ardeal. Și tot câte trei și patru preoți vom găsi în documentele Chiojdului, în tot cursul acestui veac, *iar la 1800 avem aici și un proin protopop, Crăciun Codescu, cu alți doi preoți și doi diaconi,* care sunt mărturia credinței și iubirei de biserică în aceste vechi așezări moștenești.

Mânăstirea Târșor, prin acești clerici, va fi ajuns să cumpere o întinsă pădure la Cătiaș la 1719 și un proces mare de hotare se deschide între ea și alți moșneni, ce nu-și vânduseră părțile lor proces ce-i duce de multe ori la divan și la domnie, ale căror porunci și anaforale interesează trecututul mânăstirii și moșnenilor.

Nehoiu, 5 Sept. 1932. Pr. D. NICOLAESCU.

---

1) Publicat de mine în Revista Episcopiei Buzău „Ingerul" Nr. 6 din 1932.

CRONICA INTERNĂ

EXTRAS

Din sumarul Sf. Sinod din şedinţa dela 2 Decemvrie 1932, cu hotărîrea asupra taxelor stabilite pentru apeluri şi recursuri.

Preşedinte, (ss) Patriarh MIRON.

Secretar, (ss) † *Nifon Craioveanu.*

Sf. Sinod hotărăşte:

1. Se ratifică numirea membrilor Consistorului Spiritual Central, făcută de Sinodul Permanent, în şedinţa dela 23 Iunie 1932 şi anume:

a) *Membrii ordinari:* 1) Pr. Econ. D. Georgescu din Bucureşti; 2) Pr. Econ. V. I. Constantinescu din Piatra-Neamţ; 3) Pr. Dr. P. Debu din Braşov; 4) Pr. Mihail Boca din Bucovina şi 5) Pr. Econ. S. Bejan din Chişinău.

b) *Membrii supleanţi:* 1) Pr. V. Marghescu din Craiova; 2) Pr. C. Constantinescu din Hârlău; 3) Pr. N. Tandru din Arad; 4) Pr. Began din Cernăuţi, şi 5) Pr. Visarion Popovici din Chişinău.

2. Pentru procurarea fondurilor necesare susţinerii Consistoriilor spirituale Mitropolitane şi Central, Sf. Sinod hotărăşte a se percepe de fiecare apel taxa de 1.000 lei, de fiecare recurs, taxa de 2.000 lei.

3. Taxele acestea se vor depune de către apelant sau recurent, odată cu înaintarea apelului în termenul legal cerut de art. 203, combinat cu art. 216, sau recursului, în termenul cerut de art. 269 din Regulamentul disciplinar, la autoritatea îndreptăţită a primi aceste acţiuni, care o va înainta Consistoriului, ce urmează a judeca acţiunea introdusă.

4. Nedepunerea taxei respective, odată cu acţiunea introdusă în termenul legal cerut de art. 203 şi 216 pentru apel şi 269 pentru recurs, atrage după sine pierderea dreptului de apel sau recurs chiar dacă acestea au fost înaintate în termenul legal, rămânând astfel definitivă sentinţa instanţei atacată prin apel sau recurs.

5) Hotărîrea aceasta se pune în aplicare dela data publicării ei în revista „Biserica Ortodoxă Română" şi în organele oficiale eparhiale de publicitate.

6) Deocamdată, până ce aceste taxe vor putea da fondurile necesare la susţinere, Consistoriile numite, Mitropoliile, cu concursul Episcopiilor sufragane, vor susţine plata membrilor lor delegaţi în aceste Consistorii.

p. Conformitate, *M. Şerban.*

URĂRI DE ANUL NOU INTRE PRIMATUL ANGLIEI ŞI PATRIARHUL ROMÂNIEI

Old Palace CANTERBURY 30-th December 1932.

To His Beatitude, The Most Reverend Mgr. Miron Cristea, Patriarch of Roumania.

Beloved and Most Reverend Brother in Christ,

On the approach of a New Year, let me send on my own behalf, and, so far as I can represent it, on behalf of the Anglican Church everywhere, to Your Beatitude and to the Holy Synod of Church over which you preside, my cordial greetings and the assurance of my prayers for the blessing of God and the guidance of the Holy Spirit. I. trust that the fraternal bonds which unit the Orthodox and Anglican Churches may be increased and deepened.

Believe me to be, Your Beatitude's beloved brother in Christ,

(ss) **Cantuar.** [1])

Traducere.

Prea iubite şi Inalt Prea Sfinţite frate în Hristos,

La apropierea unui nou an, permiteţi ca, în numele meu propriu, şi, pe cât îmi este îngăduit, în numele Bisericii anglicane de pretutindeni, să vă trimit, Prea Fericirii Voastre şi Sfântului Sinod al Bisericii pe care-l prezidaţi, cordialele mele felicitări şi asigurarea rugăciunilor mele pentru binecuvântare dela Dumnezeu şi pentru ocârmuirea Sf. Duh. Nădăjduesc că legăturile frăţeşti care unesc Bisericile ortodoxă şi anglicană vor fi sporite şi adâncite.

Al Prea Fericirii Voastre iubit frate în Hristos.

(ss) **Cantuar.**

Old Palace CANTERBURY-Angleterre.

A Son Eminence Mgr. Lang, Lord Archevêque de Canterbury et Primat de toute l'Angleterre.

Avec une vive émotion et grand plaisir nous avons reçu vos félicitations pour la nouvelle année. En même temps nous vous prions de bien recevoir les plus sincères voeux de bonheur de Notre part et de la part de Notre Saint Synode pour ce nouvel an qui commence.

Nous souhaitons que cette année soit une occasion de plus pour des relations plus étroites et plus amicales entre nos Egli-

1) *Cantuar* nu e numele propriu al Primatului de azi al Angliei, ci scurtare din *Cantuariensis*, adică al eparhiei *Canterbury*.—Nota *A. S.*

ses. Et avec l'aide du Bon Dieu et sous le guide du Saint Esprit nous pourrions le plutôt possible „ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν".

Recevez, s'il vous plaît, votre Eminence et cher frère en Christ, mes fraternelles salutations.

(ss) **Dr. E. Miron Cristea,**
Patriarche de Roumanie.

Traducere.

Cu deosebită emoţiune şi plăcere am primit felicitările voastre de anul nou. In acelaş timp, vă rugăm să primiţi sincere doriri de bine pentru anul ce a început, atât din partea noastră, cât şi din partea Sf. Sinod.

Urăm ca acest an nou să fie prilej de legături mai strânse şi mai amicale între Bisericile noastre ca, cu ajutorul lui Dumnezeu şi sub călăuzirea Sfântului Duh, să putem cât mai curând „iubindu-ne unul pe altul, într'un gând să mărturisim".

Primiţi, Vă rog, Eminenţă, şi scumpe frate în Hristos, salutările mele frăţeşti.

(ss) **Dr. E. Miron Cristea,**
Patriarhul României.

BUGETUL BISERICII ORTODOXE.

Mijlocirile Patriarhiei (Adresa Nr. 550, din 21 Ianuarie 1933 a Consiliului Central Bisericesc) către Primul-Ministru, Ministrul Instrucţiunii, Cultelor şi Artelor şi către Ministerul Finanţelor.

Domnule (Prim) Ministru,

Onoratul Minister de Finanţe, luînd dispoziţiunea ca salariile tuturor funcţionarilor publici să fie micşorate, dela 1 Ianuarie 1933, cu o cotă de 10-12½%, ne găsim datori a vă aminti şi a observa că salariile personalului eclesiastic au fost deja diminuate anii trecuţi, aplicându-li-se felurite curbe, în afară de Lege şi peste reducerile făcute la salariile celorlalţi funcţionari publici şi în afară de reducerile de personal. Este drept şi echitabil, deci, ca această categorie de slujitori, apăsaţi de greutăţi familiare şi de toate nevoile vremii, să nu mai fie supuşi la noui jertfe cu neputinţă de suportat astăzi.

Totodată, fiindcă suntem în preajma întocmirii bugetului pe anul 1933, avem onoare a vă înainta, alăturat de aceasta,

un MEMORIU, care cuprinde în amănunţime nevoile Bisericii Ortodoxe Române şi temeiurile pe care se sprijină.

Primiţi, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei Noastre consideraţiuni şi Patriarhiceşti binecuvântări.

Preşedinte,
Patriarh **MIRON.**

Efor, PR. C. DRON.

MEMORIU.

Cu privire la bugetul Bisericii Ortodoxe.

Biserica Ortodoxă fiind, potrivit Constituţiei, dominantă în Statul Român, ar trebui ca, din punct de vedere bugetar — ca şi în celelalte privinţi — să aibă un tratament deosebit, care să exprime această dominanţă. Lucrurile se petrec însă cu totul dimpotrivă. Bugetele anilor trecuţi cuprind dispoziţii cari desmint această situaţie, cu toata protestele pe care Biserica le-a trimis la timp.

Actualmente problema bugetară a Bisericii ortodoxe se prezintă astfel;

1. Potrivit art. 31 din Legea pentru Regimul general al Cultelor, ajutoarele pe care Statul le dă diferitelor culte trebuie să fie în raport cu:

1. Numărul credincioşilor cetăţeni români,
2. Situaţia materială a cultelor respective şi
3. Nevoile lor reale.

Relevăm în treacăt că cuvântul „Ajutor" este rău întrebuinţat în Lege, cel puţin în ce priveşte Biserica Ortodoxă, care, fiind dominantă, sumele pe care Statul i le plăteşte sunt un echivalent al rolului ei social, iar nu o chestiune de milă.

Dar, trecând peste asta, ce constatăm?

La intervenţia repetată a Patriarhiei Române, abia primul punct, din cele trei de mai sus, a primit un început de realizare în bugetul pe 1932. Zicem „un început", fiindcă, deşi principial bugetul acestui an a fost întocmit pe bază de proporţionalitate, totuşi, pe cale de credite deschise în cursul anului, unele din celelalte culte au primit adaose de milioane, pe când Bisericii Ortodoxe, i s'a mai luat şi din ce a avut în Buget, cum s'a întâmplat cu cheltuelile materiale.

Afară de aceasta, au rămas încă neexecutate celelalte

două obligații ale art. 31. Din această cauză, ne găsim în situația că celelalte culte, deși posedă averi și au deci o situație materială bună, totuși profită larg de ajutoarele Statului.

Această situație derivă din două înprejurări:

a) Celelalte culte n'au fost secularizate ca Biserica Ortodoxă în 1862.

b) Sub regimul Austro-Ungar, ele s'au bucurat de privilegii speciale care se resimt și acum.

Așa dar prima nedreptate care se face prin buget Bisericii Ortodoxe Române este: *Neaplicarea art. 31 din Legea pentru regimul general al cultelor.*

2. Potrivit art. 21 din legea de organizare bisericească din 6 Mai 1925, salariile personalului bisericesc trebuie să fie în armonizare cu salariile celorlalți funcționari publici de Stat. Acest principiu a fost desvoltat și precizat mai deaproape în legea pentru armonizarea salariilor în 1927, care atribuie personalului bisericesc aceleași salarii ca și celorlalți funcționari publici, potrivit cu gradul de studii.

In fapt, bugetul n'a ținut niciodată seamă de acest principiu legal. Salariile clerului au fost dele început sub cota gradului de studii și apoi lovite în fiecare an de curbe care le-au făcut aproape inexistente.

O comparație va fi concludentă:

Astfel: salariul unui preot din categoria I, licențiat fără gradații, era în 1930 de lei 7.250 lunar, pe când, în 1932, acelaș preot are numai 3.750 lei lunar, pe când un impiegat din Minister, care în 1930 avea 5.000 lei lunar, în 1932 are 3.650 lei.

Prin urmare, salariile personalului bisericesc au fost reduse cu un procent care variază între 40-50%, pe când salariile celorlalți funcționari publici numai cu 20-25%, aceasta în afară de acele sângeroase reduceri de personal: protopopi, revizori, misionari, paracliseri, în total peste 1000 persoane, a căror înlăturare din buget pune în primejdie însăși organizarea Bisericii.

In total, Bisericii Ortodoxe i s'au făcut reduceri, dela 1930—1932, circa 315.000.000 lei, ceeace însemnează: jumătate din bugetul său.

Atât de nedrepte au fost aceste curbe, încât chiar Ministerul Finanțelor, în scop de a repara nedreptatea bugetului pe 1931 și a suprima curba de 12% aplicată numai personalului eclesiastic, promite, cu adresa Nr. 351.645 din 11

Noembrie 1931, *că va plăti diferența de 78 milioane lei în rentă de Stat.*

In loc de aceasta, anul 1932 a venit cu o nouă reducere de 200 milioane lei în Bugetul Bisericii Ortodoxe, şi s'au rectificat doar salariile Consilierilor Referenţi şi a profesorilor dela Academiile Teologice, pe când imensa majoritate a slujbaşilor eclesiastici a rămas aceeaşi.

Deci cerem suprimarea curbelor nelegale care apasă salariul clerului.

Deşi bugetul cultelor pe 1932 este alcătuit pe bază de proporţionalitate, totuşi nedreptăţile rezultate din suprimările de personal făcute numai la Biserica Ortodoxă se resimt cu urmări grave.

Astfel:

Cultul unit la 1.300.000 suflete are 80 protopopi, pe când ortodocşii la 14.000.000 au 73 protopopi, din 230 cât au avut în 1930. Acelaş cult, la acelaş număr mic de suflete are 31 de canonici plătiţi cu 5.359.200 lei anual, pe când cultul ortodox de 12 ori mai numeros are abia 58 Consilieri plătiţi cu 9.723.800 lei. Proporţional cultul ortodox ar trebui să aibă 600. Catolicii înşişi cu averi considerabile, au 21 de canonici plătiţi cu 3.527.640 lei anual la o populaţie de 1.000.000 de suflete. In total catolicii şi uniţii împreună, la o populaţie de 2.400.000 suflete au deci 52 canonici plătiţi cu 8.886.840 lei pe când ortodocşii la 14.000.000 suflete, au, precum am văzut, 58 consilieri plătiţi cu 9.723.800 lei anual. Adică aproape acelaş număr de persoane, cu aproape acelaş salar deşi cultul ortodox este de zece ori mai numeros decât cele două culte la un loc şi deşi potrivit dreptului canonic al Bisericii române catolice, canonice nu pot fi plătiţi de Stat.

Apoi Biserica unită din Ardeal are cu plată dela Stat 5 episcopi la 1.300.000 credincioşi pe când Biserica ortodoxă are în toată ţara 18 Episcopi la 14.000.000 suflete. Proporţional ar trebui să aibă 50 de episcopi. Deasemenea episcopiile române catolice din Ardeal, foarte bogate, cu abia 40—50 parohii, primesc dela Stat subvenţii pentru plata personalului, deşi acest personal este celibatar şi deci cu nevoi puţine. Acelaş cult a primit prin concordat 53 de şcoli confesionale care ignorează programul şi directivele Statului, pe când la ortodocşi se desfiinţează seminariile care nu sunt altceva decât nişte licee cu caracter strict naţional.

Aceiaşi nedreptate şi în ce priveşte celelalte confesiuni.

Astfel:

Ungurii unitari au o episcopie la 70.000 suflete. In proporţie românii ar trebui să aibă 200 de episcopi. Apoi

Ortodocşii au	7226	preoţi	sau	1	la	1739	suflete pe când:
Rom. Catolicii	721	„	„	1	„	1507	
Grego-cat. (Uniţi)	1509	„	„	1	„	889	
Saşii Luterani	307	„	„	1	„	914	
Ungurii ref.	873	„	„	1	„	751	
„ Unitari	117	„	„	1	„	630	

Cu alte cuvinte Românii ortodocşi care plătesc dări şi susţin Statul sunt tributarii minorităţilor.

4. O mare nedreptate care s'a făcut Bisericii Ortodoxe în anul 1932 este suprimarea diurnelor care se plăteau Consistoriilor Spirituale, adică membrilor *Justiţiei bisericeşti*. Din această pricină, Consistoriile n'au funcţionat, iar Biserica a rămas fără Justiţie, lucru care a avut repercursiuni foarte dureroase asupra disciplinei clerului. Cheltuiala care reclamă acest oficiu, pentru toate eparhiile şi pentru toate cele trei instanţe de judecată, nu este mai mare de 1.000.000 lei. De aceea rugăm cu insistenţă ca acest capitol să nu lipsească din viitorul buget al Bisericii pe anul 1933.

5. Cu privire la cheltuelile materiale, acelaş procedeu. Ele au fost reduse cu peste 50% şi, deşi trecute în buget, nici aşa reduse nu au fost achitate. Din această cauză, sunt instituţiuni cum e, de pildă, Consiliul Central Bisericesc, care, neavând niciun venit propriu, nu mai poate funcţiona. Trebue să spunem, fără nicio exagerare, că nu există bani nici pentru hârtia şi cerneala necesară corespondenţei zilnice.

Din toate acestea, rezultă că Biserica Ortodoxă este tratată, prin bugetul anului 1932, cu totul împotriva Legii şi a dreptăţii. I s'au aplicat curbe speciale şi s'au făcut suprimări sângeroase de personal.

De aceea, pentru bugetul anului 1933, cerem:

1. Să se înlăture curbele speciale care s'au aplicat salariilor clerului pe anii 1931 şi 1932.

2. Să nu se mai facă nicio reducere de personal.

3. Toate sumele acordate de Stat pentru plata personalului să se treacă în buget, pe bază de Stat nominal, cu specificarea precisă a drepturilor fiecărei persoane.

4. Să se puie în buget sumele necesare pentru funcţionarea Justiţiei bisericeşti.

5. Intru cât Biserica Ortodoxă nu se sustrage dela jert-

tele care se impun astăzi tuturor funcționarilor publici, ea cere ca reducerile ce eventual s'ar mai cere, să se facă după ce mai întâiu se vor înlătura actualele curbe, care apasă aşa de greu salariile clerului.

6. Să nu se nedreptăţească Biserica Ortodoxă faţă de celelalte culte.

Delegatul Patriarhiei,
Pr. C. DRON.

UN MARE EVENIMENT ORTODOX.

Trebuie să ne fericim văzând că tulpina noastră ortodoxă este în stare să dea naştere, din când în când, unor lăstari puternici, care înseamnă un spor de viaţă şi de înarmare a fiilor ei, pentru lucrul lor în sânul Bisericii.

Orice simţire şi orice aşezământ, dela o vreme se moleşesc, dacă nu vine de undeva o înteţire a lor, o răscolire a jeratecului, care la început dogorea de căldură. Dacă unii fii ai aşezământului vin şi stârnesc pe fraţii lor şi-i îmboldesc iar spre simţirea dela început, şi aceştia se scoală inimoşi şi voioşi în jurul vetrei de lumină de altădată, atunci ea începe a dogori din nou şi înseamnă că într'însa tot trăieşte focul de odinioară. Este în legea firii ca, din vreme în vreme, să mai vie cineva care să aţâţe ceeace odată ardea atât de bine.

In Biserica noastră ortodoxă românească, s'au petrecut, de o bucată de vreme, astfel de sculări, a voinicului care încetinise pasul, încât trebuie să ne umplem de toată măgulirea, văzând că tulpina noastră a putut da frumoşi lăstari din sânul ei. Este un semn că ea e vânjoasă şi sănătoasă şi că poate da uneltele nouă, care ne sunt de trebuinţă, faţă de trebuinţele proaspăt răsărite ale vieţii.

Inainte de război, am avut o frumoasă sculare a voinicului, în răsărirea Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române. Faţă cu lovituri care s'au încercat împotriva noastră, din partea catolicismului, a fost o năprasnică sculare a simţirii ortodoxe, prin creştinele noastre mai luminate. In vreme de 25 de ani, am putut avea o presărare, peste întreaga ţară, cu aşa frumoase aşezăminte şcolăreşti pe temei creştinesc ortodox, încât a fost ca o uimire.

Mai rar aşezământ care, în atât de scurtă vreme, să fi înflorit atât de iute! Astăzi, Societatea Ortodoxă este una din tăriile noastre. Fără a se mărgini numai la chemarea şcolărească, de câte ori a fost nevoie de păşirea ei în sânul obştii, ca o tabără de luptă ortodoxă, Societatea Ortodoxă a fost cu vitejie lângă noi. Ea este azi unul din organele în care se întrupează simţirea ortodoxă şi prin care putem duce lupta noastră.

Din alte pături de popor, a răsărit între noi, acum 10 ani, obştia creştinească ortodoxă numită *Oastea Domnului*. In scurtă vreme, ea a putut însufleţi mii de oameni, din poporul de rând, pentru credinţa şi vieţuirea creştinească.

Valul beţiei, pe care nimenea încă în ţara aceasta nu l-a putut înfrâna, *Oastea Domnului* l-a potolit la urmaşii ei. Pe de altă parte, ea a ridicat cugetul omenesc în aceşti uitaţi de fraţii lor. Pe cei mai din urmă oameni, i-a făcut să iubească a se lumina prin cetire de scrieri creştineşti.

Azi avem mii de ţărani care n'au putut fi dobândiţi de Şcoală să iubească cetitul, dar au fost dobândiţi de *Oastea Domnului*. Oricâte strigăte se ridică împotriva ei, dintr'un închipuit cuget ortodox, ea este nu mai puţin o dovadă de puterea care sălăşluieşte în măruntaiele Bisericii noastre.

Că ea a putut da naştere unui asemenea organism, că a putut însufleţi pentru el mii de oameni, este o dovadă că a putut răscoli sufletele. Inseamnă că, în tulpina noastră, curge un „must care fierbe".

Dar cea din urmă răsărire din această tulpină a noastră ortodoxă, este cea despre care dăm documente mai la vale. Este vorba de scularea bărbaţilor luminaţi de peste munţi, de a întemeia o tabără a simţirii noastre ortodoxe, cu care, prin mijloacele lor mireneşti, în sânul păturii lor, şi apoi larg în popor, să facă să răzbată tot cugetul viu despre ortodoxia noastră, despre datoria de a trăi cu ea şi a sluji. In adevăr, oricât aceasta este chemarea preoţilor, dar ce pot preoţii faţă de marele val de urgie care este pornit asupra noastră, dacă nu se vor scula şi mirenii alături de noi!

Noi vom fi tari şi neînfrânţi nu numai atunci când ofiţerii vor fi oamenii cei mai aleşi, ci atunci când, pe lângă ei, şi oastea întreagă a celor mulţi, este la un gând cu ofiţerii şi tot atât de înţelegătoare ca şi ei. Dacă mai cu seamă socoteşti că, între aceşti bărbaţi, se găsesc chipuri de cea mai mare lumină a minţii, înseamnă că între ei vom avea uneltele cele mai alese prin care vom putea duce înainte chemarea Bisericii noastre.

Ce dar frumos am avut în anul acesta, chiar dela începutul lui, când s'a vestit prin ziare, că peste munţi s'a înfiinţat o mare frăţie a cărturarilor şi tuturor bărbaţilor luminaţi ai noştri, sub cârmuirea alesului bărbat d. *Sextil Puşcariu,* care s'au sculat să slujească, împreună cu preoţii, Biserica noastră ortodoxă! In adevăr, era vremea. Bisericii noastre îi trebuia un nou val de puteri proaspete. Ceeace femeile făcuseră cu 25 de ani înainte, şi bărbaţii trebuiau să facă. Ei bine, ei s'au rânduit într'un şir lung de inimi creştineşti, care s'au legat, în faţa obştii, să slujească Biserica neamului lor, mai viu decât până acum.

Ei spun aceasta cu cele mai frumoase cuvinte pentru Biserica noastră. Ei o mărturisesc drept aşezământul de temelie al sufletului românesc. El a fost aşa, şi rămâne aşa.

Când ceteşti asemenea cuvinte din condeiul celor mai luminaţi bărbaţi ai ţării, nu poţi să nu simţi cea mai adâncă mângâiere, să nu simţi puterile tale sporind şi să nu te încordezi la luptă încă şi mai viu.

După atâtea jigniri care s'au adus sufletului nostru, sub ocârmuirea d-lui *Argetoianu,* după săgeţi de venin pe care şi acum le trimite asupra noastră, ce sfărâmare a tuturor acelor ocări, ce spulberare a lor, ca a unui praf din minţi netrase la rândea şi inimi negre, când bărbaţi de mâna înâia în sânul neamului mărturisesc, pentru Biserica ortodoxă, cuvintele care ni s'au vestit dela Cluj!

De aceea trebuie să privim noutatea care ne-a bucurat ca o nouă dovadă de trăinicie a tulpinii noastre ortodoxe, ca o izbucnire de sănătate, prin care putem trage brazde nouă în sânul ortodoxiei noastre.

Să primim vestea aceasta cu toată tresăltarea inimii şi, departe de a o privi ca o veste trecătoare, să ne punem în slujba ei şi să stăm cu toată inima noastră întru slujirea ei.

In lături cu toate vederile înguste care se cutremură în faţa oricărei noutăţi şi care numai de lene nu se sperie şi o lasă să dăinuiască! Ci noi, să cinstim ivirea acestor lăstari şi să aşteptăm roadele lor!

Arhim. SCRIBAN.

Scularea ortodoxă de peste munţi.

Publicăm mai jos „Chemarea" comitetului de iniţiativă, a intelectualilor ortodoxi din Ardeal, în frunte cu savantul profesor Sextil Puşcariu, prin care se iniţiază o mare Uniune duhovnicească a cărturarilor şi căpeteniilor poporului ortodox român din Ardeal, în vederea apărării, întăririi şi propăşirii culturei religioase ortodoxe în păturile societăţii româneşti.

Fără a tăgădui nimic din valoarea acestei iniţiative, socotim totuşi, ca cronicari fideli ai evenimentelor ce se întâmplă în lumea noastră duhovnicească, românească, să însemnăm aci obârşia de unde a pornit iniţiativa „Chemării" de care ne ocupăm.

Acum câţiva ani, I. P. S. Patriarh Miron a pus în Sf. Sinod problema unei asociaţii a mirenilor ortodoxi, cerând să se studieze chestiunea înfiinţării unei asemenea asociaţii pentru Biserica română întreagă. Sf. Sinod a examinat chestiunea, a hotărît înfiinţarea în principiu şi a dat însărcinarea P. S. Episcop Grigorie al Aradului să întocmească Statutele. Iar în şedinţa dela 16 Decemvrie 1932, când P. S. Episcop Grigorie al Aradului a prezentat Sf. Sinod Statutele pentru aprobare, s'a emis părerea, care a şi fost adoptată ca, pentru început şi cu titlul de experienţă, asociaţia să se limiteze numai în părţile ardelene, unde şi nevoile sunt mai mari, dar şi poporul mirean e mai pregătit.

Iată că acum ideea dată de I. P. S. Patriarh, prin iniţiativa dela Cluj, capătă un început de realizare şi nu ne îndoim că, dusă cu râvnă şi entuziasm, va cuprinde, ca într'un mare pârjol duhovnicesc, întreaga obşte ortodoxă română, redând astfel

Patriei elementele veşnice şi durabile ale bazei sale sociale şi culturale.

Deci, cu Dumenezeu înainte!

CHEMARE
către credincioşii Bisericii ortodoxe române.

„Suprema instituţie sufletească a neamului românesc este, fără îndoială, *Biserica ortodoxă.* Desvoltarea noastră istorică verifică prezenţa ei în vijelioasele încordări dealungul veacurilor, participând cu generoase sacrificii la apărarea existenţei şi destinelor naţionale în hotarele pământului strămoşesc.

Ea, Biserica, s'a afirmat în toate epocile, ca izvor minunat de necurmată înoire a credinţelor şi energiilor obşteşti, din cari au ţâşnit, luminoase şi bogate, străluciri războinice şi înfăptuirii naţionale neperitoare.

De aceea, *Neam* şi *Biserică,* apar încă din depărtata zare a vremurilor stinse, deplin contopite, formând o *unitate sufletească,* pe care n'au putut-o sgudui nici una din asprele încercări ale fatalităţilor omeneşti.

Neamul românesc a plâns şi s'a bucurat pe sfintele praguri ale Bisericii sale. Iată taina vieţii lui!

Această admirabilă tradiţie naţională trebuie să rămână pentru totdeauna la temelia unităţii noastre de stat. România visurilor împlinite i-a dat consacrare definitivă, când prin nouile aşezări constituţionale, i-a rânduit meritata cinste de a fi, şi în senz politic, biserica stăpânitoare a Statului naţional întregit. Astfel, în mânile Bisericii ortodoxe sunt depuse mari răspunderi, pentru *sănătatea morală a ţării şi a naţiunei române.*

Conştiinţa acestor răspunderi trebuie să pătrundă cât mai adânc în sufletul acelora, cari deţin *rosturi conducătoare* în viaţa Bisericii. Cine sunt ei? Deoparte *Clerul,* cu atribuţiunile lui apostolice, de alta *Mirenii,* ca reprezentanţi ai mulţimilor dreptcredincioase. Structura profund *democratică* a Bisericii noastre, conferind mirenilor o preponderenţă numerică în corporaţiunile oficiale, îi pune prin aceasta în situaţia importantă de a hotărî direct de *soarta* Bisericii. Această poziţie privilegiată se cere onorată, ea neputând rămânea o simplă ficţiune decorativă. Ea trebuie să se afirme, nu numai în domeniul strict oficial, în sânul organelor executive şi adunărilor reprezentative, ci şi *în afară de ele,* în câmpul larg al frământărilor sociale, acolo unde clocoteşte nepotolită *viaţa mulţimilor.*

Această viaţă e atinsă astăzi, în funcţiunile ei normale, de viforul primejdios al unor crize violente, cari culminează într'o cumplită depresiune economică. Biserica noastră socoteşte, cu bună dreptate, că pricina lor este de natură *morală* şi astfel tămăduirea nu poate veni decât prin puterile spiritualităţii creştine. Marele vindecător este *Hristos* şi doctrina Lui mântuitoare.

A duce pe *Iisus* în familie, în societate și în viața publică — **iată** mijlocul de scăpare și de înzdrăvenire a Statului nostru.

In această operă colaborarea *mirenilor,* cari reprezintă puterile vii ale Bisericii, cu *Clerul,* păstrătorul prin excelență al spiritului ierarhic și al ideii de autoritate, se impune cu o evidență indiscutabilă. Colaborarea celor doi factori e justificată nu numai de *actualitatea* intervenției Bisericii în vâltoarea grelelor crize ce ne apasă, dar în acelaș timp, și de nevoia *apărării ortodoxiei* împotriva numeroaselor ofensive și curente potrivnice, cari încearcă să-i slăbească autoritatea și să-i sdruncine temeliile istorice. Socoteala dușmanului e limpede: dărîmând cel mai puternic razim *sufletesc* al Românismului, care este Biserica străbună, se clatină însăș ființa Statului, închiegat cu atâtea jertfe.

Voind să apărăm Națiunea întregită, trebuie apărată *ortodoxia,* care rămâne și în viitor, ceeace a fost în tot trecutul nostru: *puterea nebiruită de echilibrare sufletească a poporului românesc.*

Aceste două mari obiective — religios și național — reclamă, mai presus de orice șovăiri, *concentrarea energiilor mirenești* în cadre noui și moderne, cari să strângă într'o puternică organizație pe toți mirenii dreptcredincioși, de orice clasă, de orice vârstă, și din orice colț al Țării. Bătrâni și tineri, încălziți deopotrivă de iubirea patriei, sunt datori să alerge voioși, gata de faptă, sub steagul înălțător al *legii românești,* ce-și caută biruința mai ales aici în *Ardeal,* unde laicii au avut, din vremuri străvechi, partea cea mai hotărîtoare în apărarea și desvoltarea Bisericii ortodoxe.

Nicăiri credința noastră n'a fost mai prigonită decât aici, unde s'au dat lupte cumplite, *cu eroi și mucenici fără număr,* reînviați astăzi din slova scripturilor ascunse, ca neîntrecute podoabe ale vredniciei creștine românești. Această *tradiție a suferințelor și închisorilor pentru lege,* trăește nestinsă în generațiile acestui colț de pământ și de aceea, când primejdii reale bat la porțile Bisericii noastre, când vrăjmași vechi și noui dau contra ei asalturi ascunse și fățișe, e firesc, ca *în noi* să vibreze mai adânc glasul mucenicilor, cu strigarea lor de luptă și de împotrivire. In zile de pace, ca și în ceasuri de cumpănă, glasul ortodoxiei *de aici* trebuie să răsune.

Iată geneza chemării de față. Cu bunecuvântarea căpeteniilor bisericești, intelectualii din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, s'au hotărît să îndrepte această chemare frățească către obștea ortodoxă a celor 5 Eparhii ale Mitropoliei, rugând pe toți să ia parte cu însuflețire la marea adunare generală de constituire, care va avea loc *la 5 Martie a. c., (Duminecа ortodoxiei), orele 10 dimineața în Biserica Sfântului Nicolae din Cluj.*

Nădăjduim, plini de încredere, că *Domnul* este cu noi și

va binecuvânta cu izbândă opera creştină şi românească, pe care vrem s'o închinăm — în numele *Lui* — scumpei noastre Patrii.

Cluj, la 4 Ianuarie 1933.

Preşedintele comitetului de iniţiativă:
SEXTIL PUŞCARIU,
profesor universitar, membru al Academiei Române.

Membrii comitetului de iniţiativă: *Prof. Gheorghe Bogdan-Duică; Prof. Nicolae Bogdan; Prof. Ion Cătuneanu; Prof. Sabin Cioran,* dir. de bancă; *Prof. Silviu Dragomir; Prof. Ion Lupaş,* fost ministru; *Prof. Ion Mateiu; Petru Meteş,* advocat; *Prof. Victor Papilian; Prof. Ion Popescu-Voiteşti; Gheorghe Sion,* cetăţean de onoare; *Prof. Victor Stanciu,* fost subsecretar de stat; *Prof. Gheorghe Stănescu.*

Membrii aderenţi: *Dr. Acelenescu,* notar public, Teiuş; *Dr. Alămorean Ioan,* medic, Arad; *Dr. Albu Eugen,* advocat, Teiuş; *Albu Liviu,* profesor, Arad; *Andraş Gheorghe,* profesor, Arad; *Andreescu Petre,* profesor, Sibiu; *Antonescu Constantin,* ing., Baia-Sprie; *Armaş Matei,* dir. de liceu, Caransebeş; *Atanasiu Alexandru,* preş. de secţ. la Trib., Oradea; *Dr. Avramescu Ovidiu,* advocat, Arad; Dr. *Avramescu Vasile,* Arad; *Dr. Băbuţia Teodor,* medic, Arad; *Dr. Baciu Aurel,* advocat, Târgu-Mureş; *Banciu Axente,* profesor, Braşov; *Dr. Bânda Chirion,* prim-preş. tribunal, Sibiu; *Dr. Băran Coriolan,* prefect, Arad; *Bărbos Alexandru,* propr., Dej; *Bărbulescu Ioan,* preş. asoc. înv. Oradea; *Bârsan Zaharie,* dir. de teatru, Cluj; *Bejan Atanase,* dir. de bancă, Bistriţa; *Bejan Silviu,* dir. de liceu, Arad; *Beju Onisifor,* cons. agricol, Alba-Iulia; *Dr. Beleş Eugen,* notar public, Arad; *Beşa Eugen,* dir. de fabr., Cluj; *Dr. Beu Ilie,* preş. cons. adm. banca „Albina", Sibiu; *Dr. Bica Miron,* medic veterinar, Luduş; *Dr. Blaga Lionel,* notar public, Sibiu; *Dr. Boca Romulus,* notar public, Alba-Iulia; *Bocu Sever,* deputat, fost ministru, Arad; *Dr. Bodea Augustin,* prim-preş. trib., Dej; *Dr. Bogdan Antoniu,* advocat, Arad; *Dr. Bogdan Dumitru,* primar, Alba-Iulia; *Dr. Boieriu Ion,* advocat, Turda; *Dr. Bologa Valeriu,* prof. univ., Cluj; *Dr. Borca Dimitrie,* medic, Caransebeş; *Dr. Borcia Lucian,* adv. decanul baroului, Sibiu; *Dr. Borneas Iuliu,* Arad; *Dr. Bornemisa Sebastian,* fost primar, Cluj; *Dr. Borza Traian,* advocat, Teiuş; *Bota George,* profesor, Oradea; *Dr. Boţioc Alexa,* advocat, Arad; *Dr. Bunea Ioan,* dir. de liceu, Sibiu; *Dr. Buta Nicolae,* publicist, Cluj; *Buţiu Alexandru,* prof., Caransebeş; *Butuligă Iancu,* dir. şc. de cont., Luduş; *Dr. Buzura Gavril,* notar public, Tg.-Lăpuşului; *Călţun Iancu,* dir. gimnaz. Ciacova; *Candrea Ioan,* notar public, Oradea; *Căprucian Melente,* proprietar, Reghin; *Dr. Cărpinişan Nicolae,* advocat, Cluj; *Cărpinişan Romul,* ing., dir. şcol., Arad; *Dr. Cazan Petru,* advocat, Câmpeni; *Dr. Chidioşan Gheorghe,* medic, Oradea; *Dr. Chirtop Vasile,* advocat, Câmpeni; *Dr. Cioban Pompiliu,* advocat, Arad; *Dr. Cioban Aurel,* notar public, Arad; *Dr. Ciortea Aurel,* medic, Baia-Mare; *Dr. Cirba Leontin,* advocat, Arad; *Dr. Ciuca V. Traian,* advocat, Mociu; *Ciupe Ioan,* rev. şcolar, Dej; *Dr. Ciurciu Dimitrie,* medic, Caransebeş; *Colan Nicolae,* rect. Acad.

teol., Sibiu; *Dr. Comşa Ionel,* dir. de bancă, senator, Cluj; *Constantinescu Alexandru,* prof., Arad; *Constantinescu D.,* şef la gazul metan, Turda; *Corlăţan Nicolae,* advocat, Luduş; *Dr. Corneanu Cornel,* cons. eparh., Caransebeş; *Cornean Nicolae,* cons. refer. eparhial,Caransebeş; *Dr. Corneanu Petru,* advocat, Caransebeş; *Dr. Cosma Aurel,* iun., advocat, Arad; *Dr. Costa Romul,* medic, Oradea; *Costea Simeon,* advocat, Turda; *Costin Miron,* şef la saline, Turda; *Dr. Coţioiu Romul,* advocat, Arad; *Cotruş Ioan,* profesor, Oradea; *Crişan Ascaniu,* dir. de liceu, Arad; *Crişianu Ionel,* prof., Cluj; *Dr. Cristea Nicolae,* notar public, Sibiu; *Dr. Cucu Vasile,* medic, Arad; *Dr. Cuşuta Ion,* advocat, Sebeş-Alba; *Dan Pompiliu,* insp. şcol., Oradea; *Dr. Dan Sabin,* advocat, Arad; *Dr. Dandea Emil,* advocat, Târgu-Mureş; *Dr. Dărămuş Adrian,* advocat, Aiud; *Datca Iosif,* director, Alba-Iulia; *Demian Aron,* dir. de liceu, Orăştie; *Dr. Doboşan Ioan,* advocat, Arad; *Domăşneanu Nicolae,* prof., Caransebeş; *Dr. Domşa Iulian,* adv., fost prefect, Zălau; *Dr. Dragomir Alexandru,* dec. bar. adv., Cluj; *Dragoş Adam,* prof., Arad; *Dr. Drincu A. Ioan,* advocat, Arad; *Dr. Dubleşiu Gheorghe,* advocat, Hunedoara; *Ercea C. Petrescu,* decan facultatea de drept, Oradea; *Dr. Felea Victor,* prof. Oradea; *Dr. Filipescu Ilarie,* advocat, Sighişoara; *Dr. Filipescu Octavian,* medic, Sibiu; *Fodorean Victor,* colonel i. p., Turda; *Dr. Furdui Iustin,* advocat, Câmpeni; *Dr. Furdui Remus,* advocat, Câmpeni; *Dr. Gârda Gheorghe,* advocat, Caransebeş; *Dr. Garoiu Ioan,* advocat, Braşov; *Dr. German Joe,* insp. gen. adm., Cluj; *Dr. German Laurian,* advocat, Cluj; *Dr. Gheorghevici Lucian,* advocat, Arad; *Dr. Ghibu Vasile,* medic, Târgu-Mureş; *Gligor Constantin,* advocat, Câmpeni; *Dr. Gociman Aurel,* adv., şi ziarist, Cluj; *Dr. Gociman Aurel,* prof. Acad. com., Cluj; *Goga Octavian,* fost ministru, Ciucea; *Dr. Goia Ion,* prof. univ., Cluj; *Goldiş Vasile,* secr. eparh., fost ministru, Arad; *Grigorescu Dumitru,* agronom, Luduş; *Dr. Groza Victor,* medic., T.-Mureş; *Dr. Grozda Aurel,* advocat, Arad; *Dr. Hango Valer,* advocat, Dej; *General Hanzu Alexandru,* insp. al arm. i. r., Cluj; *Dr. Haşaş Alexandru,* med. vet. primar, Oradea; *Dr. Holom Ilarie,* adv., prefect, Dumbrăveni; *Dr. Horga Alexandru,* advocat, Arad; *Dr. Iacob Adrian,* Cluj; *Dr. Iacob Lazar,* prof. univ., Oradea; *Dr. Iancu Alexandru,* adv., senator, Caransebeş; *Iancu Alexandru,* ing. dir. min., pens., Baia-Mare; *Dr. Iancu Cornel,* advocat, Arad; *Dr. Iercan Nerva,* advocat, *Oradea; Dr. Ijac Aurel,* medic, Teiuş; *Iliescu Vasile,* şeful postei, Reghin; *Ilieşu Nicolae,* deputat, Arad; *Dr. Iluţia Teodor,* medic, Oradea; *Dr. Ioan Adam,* medic, Arad; *Ionaşiu Liviu,* medic, Sibiu; *Ionescu Dumitru,* s. şef R. M. S., Luduş; *Ionescu Ioan,* inginer, Baia-Mare; *Ionescu Vasile,* inginer sub director, Baia-Mare; *Işbăşescu Gh. Iosif,* inginer şef ocolul silvic, Baia-Mare; *Dr. Ispravnic Sever,* advocat, Arad; *Dr. Jinga Victor,* profesor Academia com. Cluj; *Dr. Lacea Constantin,* prof. Acad. com. Cluj; *Lapedatu Alexandru,* fost ministru, prof. univ., Cluj; *Dr. Lazar Ion,* advocat, Bistriţa; *Dr. Lazar Liviu,* prof. univ., *Oradea; Lazar Victor,* prof. în pens. Sibiu; *Lăzărescu Ioan,* ing., dir. minelor, Baia-Mare; *Lipovan Atanasie,* prof., Arad; *Dr. Lupescu Valer,* medic, Turda; *Dr. Lupu Dumitru,* advocat, Reghin; *Dr. Macelar Gheorghe,* advocat, Sibiu; *Mager Traian,* prof., Arad; *Dr. Măgurean Gheorghe,* medic, Câmpeni; *Dr. Maior Emil,* advocat, Turda; *Manoilescu Grigore,* inginer, Cluj; *Dr. Manu Grigoriu,* medic,

Tg.-Lăpuşului; *Dr. Mărcuş Mihai,* advocat, Arad; *Marin Ioan,* inginer, Baia-Mare; *Marinescu I.,* ing., dir. soc. Pyrit, Zlatna; *Mariş Teodor,* prof. Arad; *Dr. Marşieu Iustin,* advocat, Arad; *Marta Ioachim,* funcţ. de bancă, Oradea; *Mateescu Ştefan,* ing., preş. cam. com., Arad; *Dr. Matei Ioan,* medic, senator, Oradea; *Mavrodin Anastasie,* prof., Oradea; *Dr. Medrea Dominic,* medic, Alba-Iulia; *Dr. Miclea Sever,* advocat, Arad; *Micu Ioan,* dir. de gimnaziu, Abrud; *Moaca Aurel,* cons. ref. eparh., Caransebeş; *Dr. Mocanu, Nicolae,* advocat, Oradea; *Dr. Moldovan Mihaiu,* advocat, Turda; *Moldovan Ioan,* insp. şcol., Arad; *Dr. Moldovan Ionel,* advocat, Oradea; *Moldovan Remus,* şef cont., Arad; *Dr. Moldovan Silviu,* decan al bar. adv., Arad; *Dr. Moldovan Valer,* prof. univ., senator. Cluj; *Dr. Moroianu Gheorghe,* rectorul Academiei comerciale, Cluj; *Moroiu Ioan,* director de liceu, Braşov; *Moşoiu Tiberiu,* profesor universitar, Oradea; *Dr. Motora Vincenţiu,* prim-pretor, Câmpeni; *Dr. Muntean Aurel,* advocat, Arad; *Dr. Muntean Zaharie,* advocat, Alba-Iulia; *Murăşan Ioan,* inginer, Arad; *Dr. Muscan Valer,* medic, Arad; *Dr. Muţiu Ioan,* notar public, Sibiu; *Dr. Nascu Galacteon,* medic, Abrud; *Negrea Marţian,* prof. Cluj; *Negulescu Atanasie,* general, Oradea; *Neş Teodor,* dir. lic. Gojdu, Oradea; *Dr. Nichi Lazar,* prof., Arad; *Dr. Nicoară Eugen,* prim medic, Reghin; *Nicoara Optimiu,* primar, Baia-Sprie; *Nicoara Titus,* ing. silv., Arad; *Nicola Victor,* advocat, Câmpeni; *Dr. Nicolaevici Pavel,* advocat, Arad; *Nicolescu Mihail,* inginer, Baia-Mare; *Dr. Niculescu Vasile,* medic, Reghin; *Nistor Nicolae,* revizor şcol., Turda; *Dr. Obădean Pavel,* advocat Arad; *Oghină Virgil,* ing., şeful uzin. statului, Zlatna; *Dr. Olariu Terenţiu,* dir. şc. norm., Arad; *Dr. Onişca Gheorghe,* notar public, Luduş; *Dr. Oniţiu Ioan,* advocat, Sebeş-Alba; *Oprea Titu,* dir. com., Arad; *Oprean Sabin,* prof. Acad. com., Cluj; *Dr. Oreştean Ion,* adv., Cluj; *Dr. Oţoiu Emil,* advocat, Alba-Iulia; *Oţoiu Ion,* prof. Acad. agr., Cluj; *Păcurar Ioan,* ing., şef. ocol. silv., Zlatna; *Dr. Pădurean Simion,* adv., Aiud; *Panaitescu Emil,* prof. univ., Cluj; *Papiniu Mihail,* maior pens., Aiud; *Dr. Paşca Remus,* adv., Câmpeni; *Dr. Pascu Teodor,* medic, Dej; *Dr. Pătrăşcan Vasile,* medic primar, Mociu; *Păuşeşti Nicolae,* advocat, Oradea; *Dr. Pavel George* medic, B.-Prund; *Perhaiţa Nicolae,* dir. de bancă, Tg.-Lăpuşului; *Dr. Pescariu Ioan,* medic, Oradea; *Dr. Petraşcu Vasile,* prof. Cluj; *Dr. Petrica Petrila,* advocat, Oradea; *Dr. Petruţ Ioan,* advocat, Tg.-Lăpuşului; *Piso Ioan,* ing., dir. silvic, Oradea; *Pop Candin,* advocat, Alba-Iulia; *Dr. Pop Ion,* subsecr. de stat, Alba-Iulia; *Dr. Pop Sever,* insp. admin., Alba-Iulia; *Pop Vasile,* pretor, Teiuş; *Popa Constantin,* cons. cultural, Oradea; Dr. *Popa Ioan,* medic, Sf.-Gheorghe; *Dr. Popa Teodor,* advocat, deputat, Oradea; *Dr. Popescu Adrian,* adv., senator, Tg.-Mureş; *Popescu Ioan,* primar, Reghin; *Popescu Vintilă,* prof., Oradea; *Dr. Popoviciu Enea,* notar public, Oradea; *Dr. Popoviciu Petru,* prefect jud., Oradea; *Popp Constantin,* dir. banca „Albina", Sibiu; *Dr. Popu M. Ioan,* subprefect, Oradea; *Dr. Preda G.,* vice-preş. „Astrei", dir. de spit., Sibiu; *Preda Trandafir,* dir. şc. sup. de com., Sibiu; *Prie Adam,* prof., Alba-Iulia; *Dr. Prodan Ioan,* advocat, Dej; *Dr. Radu Cornel,* medic, Arad; *Radu Dumitru,* şef de gară, Turda; *Dr. Raicu Aurel,* advocat, Arad; *Răşcan,* inginer chimist, Zlatna; *Dr. Regman Nicolae,* prof., fost prefect, Sibiu; *Repede Sevastian,* advocat, Turda;*Dr. Roman Domiric,* advocat, Mediaş; *Dr. Roşca Pavel,* vice

rectorul Academiei comerciale Cluj; *Dr. Roşca Petru,* inspector general administrativ, Târgu-Mureş; *Dr. Roşca Valer,* prim-procuror, Dej; *Dr. Roxin George,* advocat, Oradea; *Dr. Roxin Teodor,* adv., deputat, preş. com. jud., Oradea; *Dr. Rozvan Ştefan,* notar public, Caransebeş; *Sandu Ioan,* dir. şc. normală, Sibiu; *Dr. Sârbu Gheorghe,* adv., Arad; *Sârbu Petru,* notar public, Arad; *Dr. Schiau Nicolae,* adv., Sibiu; *Seitan I. Ionel,* dir. de bancă, Oradea; *Dr. Şelariu Emil,* adv., dep., Haţeg; *Dr. Şerban Gheorghe,* medic, Arad; *Dr. Siartău Pavel,* medic, Arad; *Simian Ioan,* fost deputat, Sibiu; *Simulescu Ioan,* dir. şc. primare, Abrud; *Dr. Sofronie George,* prof. univ., Oradea; *Dr. Spărchez Victor,* medic, Cluj; *Dr. Sporea Ioan,* advocat, Arad; *Dr. Stanca Constantin,* docent univ., Cluj; *Dr. Stanca Dominic,* dir. de spital, Cluj; *Stănescu N. Victor,* preş. soc. funcţ. just., Oradea; *Dr. Stănilă Victor,* medic, Cluj; *Fl. Ştefănescu-Goangă,* rect. univ., Cluj; *Dr. Stoinescu Alexandru,* advocat, Arad; *Streza Andrei,* inginer, Arad; *Dr. Sturza Marius,* prof. univ., Cluj; *Dr. Suciu Ioan,* notar public, Arad; *Dr. Suciu I. Gheorghe,* advocat, Zlatna; *Tatu Ioan,* dir. de bancă, Arad; *Tatulescu Alexandru,* not. public, Diciosânmărtin; *Dr. Tecău Danil,* advocat, Alba-Iulia; *Teculescu Horia,* dir. de liceu, Sighişoara; *Teodorescu Constantin,* prof., Arad; *Dr. Ţeposu Emil,* prof. univ., Cluj; *Ţeposu Silviu,* profesor, Sibiu; *Dr. Ursache Grigorie,* medic, Târgu-Mureş; *Ursu G.,* prim-pretor, Teiuş; *Dr. Ursu Ioan,* advocat, Arad; *Dr. Vasile Aurel,* advocat, Cluj; *Dr. Vasinca Toma,* notar public, Haţeg; *Dr. Vasu Octavian,* advocat, Făgăraş; *Vătăşan Ioan,* dir. gen. banca „Albina", Sibiu; *Dr. Vecerdea Nicolae,* cons. de casaţie î. p., Sibiu; *Dr. Veliciu Emil,* advocat, Arad; *Dr. Vescan Ioan,* pref. jud., Târgu-Mureş; *Vlad Alexandru,* general, senator, Arad; *Dr. Vlad Aurel,* fost ministru, Orăştie; *Dr. Vlad Petru,* medic primar municip., Cluj; *Vuia Iuliu,* prefect, Caransebeş; *Vulcuţiu Ioan,* dir. de gimnaziu, Diciosânmărtin; *Zeicu Ion,* ing. insp. gen. silvic, Cluj; *Dr. Zigre Nicolae,* fost subsecretar de Stat, Oradea.

Adventişti întorşi la ortodoxie.

In parohia *Bordeşti,* R.-Sărat, nefiind preot şi biserică, secta adventistă şi-a găsit ogor prielnic. Cu timpul, sâmburele adventist a ajuns un focar foarte periculos pentru întregul judeţ.

Astăzi, datorită metodelor aplicate, cum şi scârbei de fariseismul sectar, de care s'au umplut ceice mai simţeau româneşte şi creştineşte, mulţi adventişti din Bordeşti s'au putut întoarce la Biserica ortodoxă. Astăzi, biserica noastră se bucură mult, căci primeşte iarăşi la sânul ei pe un aprig luptător adventist, *Tudor I. Gheorghiţă* de ani 38, cu soţia sa *Anica,* de ani 35, şi fiul lor Ion, de ani 10, nebotezat. Cele cuvenite tuturor, subsemnatul le voi face cât de curând. Prin întoarcerea lui Tudor Gheorghiţă la ortodoxie, se pecetluieşte un zbucium de peire al adventismului bordeştean şi un sincer şi curat triumf al Bisericii ortodoxe.

A fost „bătrân" al adunării adventiste din Bordeşti, precum şi al adunării adventiste din comuna vecină Tâmboeşti.

Din peripeţiile lui de adventist, voi povesti totul într'o căr-

ticică anume, căci multe vor avea de învăţat, atât actualii adventişti, cât şi ortodocşii noştri. Pentruca cititorii, până atunci, să aibă o idee de toate ce vor urma, voi face o mică introducere:

Adventist timp de 11 ani, sufletul mişcător al adventiştilor din Bordeşti şi împrejurimi, a putut influenţa covârşitor asupra ademenirii multor ortodocşi. Un om muncitor, cuminte, curat sufleteşte, iată însuşirile lui de bun român. Fraţii de sus, văzându-i activitatea şi autoritatea sa morală, l-au sfătuit să urmeze o şcoală specială de misionari din Transilvania. Omul nostru sincer, crezându-i şi pe ei la fel, amăgit, şi-a vândut toată averea sa din Bordeşti, până şi sculele din atelierul său, căci este lemnar, şi cu banii strânşi, acum câţiva ani, şi-a luat drumul, spre a face studiul necesar. La şcoală, a studiat timp de un an, în urma cărui studiu şi-a căpătat un certificat.

Trezirea conştiinţei sale se iveşte tocmai aici.

Se reîntoarce la Bordeşti, dar aici nu mai poseda aproape nimic. Iată acum şi declaraţia adventistului.

Subsemnatul Tudor I. Gheorghiţă, de ani 38, din comuna Bordeşti Jud. R. Sărat, declar că revin la biserica ortodoxă, după ce am îmbrăţişat, secta adventistă timp de 11 ani, şi promit că, pe baza materialului ce-l posed asupra multor dedesupturi practicate de adventişti, ce le cunosc în tot timpul vieţii mele ca adventist, voi munci sârguitor pentru scoaterea unei broşuri, aşa după cum se arată exact în articolul de mai sus al părintelui Ioan Creangă. Pentru care dau prezenta şi semnez.

Bordeşti, R.-Sărat
1933, Ianuarie 27

TUDOR I. GHEORGHIŢĂ.
fost adventist 11 ani.

Intrucât evenimentele sunt prea însemnate, amănuntele ce urmează vor fi arătate, după cum am spus mai sus, într'o cărticică anumită.

Ceice au urechi de auzit să aştepte şi să audă, cum, sub învelişul credinţei, se întâmplă lucruri izbitoare, la cari autorităţile înalte de sus să ia aminte.

Pr. IOAN CREANGĂ
Bordeşti R.-Sărat

Congresul preoţilor olteni. — In oraşul Târgul-Jiului, s'a desfăşurat congresul preoţilor din Oltenia, în zilele dela sfârşitul lui Octomvrie şi începutul lui Noemvrie a. c. Ca totdeauna, congresele preoţilor din Oltenia au fost pline de însufleţire, de materie temeinic descusută şi au avut un viu răsunet între toţi preoţii din ţară. Nici acest congres n'a lipsit de a se înfăţişa cu aceiaşi viaţă ca cele trecute.

In ziua II, discuţiunile au urmat în sala de primire a palatului comunal. S'au descusut mai departe temele date de Sf. Episcopie.

Păr. ***Matei Pâslaru*** din Urzica, Romanaţi a descusut tema: „Valoarea scrierilor patriotice şi folosul ce urmează din studiul lor",

iar Păr. *Ştefan Popescu* din Poiana Mare, Dolj, a vorbit despre „Proeminenţa Bisericii creştine ortodoxe".

După aceştia, Păr. *C. Stănică*-Orodel a făcut darea-de-seamă despre mersul societăţii pe anul trecut şi a propus schimbarea câtorva articole din statute.

Congresul a hotărât apoi ce teme să se cerceteze în congresul anului viitor. A hotărât, de asemenea, ca ele să fie tratate de preoţii *Dumitru Vişan* şi *Cernăianu*, amândoi din Turnul-Severin. Congresul viitor se va aduna în Corabia.

Ca cenzori şi supleanţi, au fost aleşi tot cei din anul trecut.

Discuţiunile s'au încheiat la ceasurile 6 seara. După aceasta, preoţii au vizitat oraşul, grădina lui, muzeul, liceul şi alte clădiri. Cei mai mulţi preoţi au părăsit Târgul-Jiului cu trenul de $7^1/_2$ seara, după desbateri şi o întâlnire frăţească prin care s'au simţit mai însufleţiţi.

A. S.

EXTERNA

Ştiri şi fapte misionare din lumea catolică *).

41. *„Săptămâna bunătăţii"*. Ziarul *La Croix* a întemeiat, în aceşti din urmă ani, pentru cetitorii săi, între 11—18 Mai, o săptămână a bunătăţii. Se urmăreşte a se crea în Franţa o mare mişcare a bunătăţii, cu tot ceea ce presupune ea: solidaritate şi îndatoriri morale-sociale, respect pentru cei slabi, şi tot felul de binefaceri şi ajutorări pe cari niciodată n'ajung să le satisfacă feluritele opere de ajutorare *(La Croix*, 12—13 Mai 1931). Caracteristica Săptămânii bunătăţii este că ea nu dă un ajutor trecător, ci un ajutor definitiv, îngrădind numărul ocrotiţilor, spre a face mult pentru fiecare şi a-l ajuta să-şi reia locul producător în societate. Astfel, totalul darurilor adunate în 1929 a fost de 86.000 franci francezi, în 1930 de 170.000 Sumele acestea au fost împărţite aşa: Pentru operele de ajutorări catolice 66.941 franci, opere protestante 18.000 franci, israelite 17.013 fr., opere laice 58.985 fr., cazuri izolate: 34 093 fr. Ziarul *La Croix* prezintă cetitorilor, felurite cazuri de sărmani, pe cari le ştie dela operele de cercetări catolice. Cetitorii îşi aleg cazul pe care vor să-l satisfacă şi trimit banii Oficiului central al operilor care este intermediar între ziar şi numitele Opere de cercetări pentru ajutorări. Trimiţătorii arată Oficiului cazul de care se interesează, iar Oficiul transmite acolo sumele.

42. *Activitatea „Societăţii din Paris pentru misiunea streină" pe 1930.* După Darea-de-seamă dată la lumină pe 1930, se vede că i s'au încredinţat 36 circumscripţii bisericeşti în China, Japonia, Indii, Siam, Indochina, Indiile orientale, teritorii ce cuprind cam 230 milioane locuitori $^1/_7$ din populaţia globului, din carii 1.662.941

*). Vezi „Bis. ort. Rom., pe luna Ianuarie 1932.

sunt catolici. In 1930, au botezat 31.528 vârstnici şi 63.175 copii de ai familiilor catolice. La aceştia trebue să adaogăm şi 102 385 botezări de copii în pericol de moarte prin familiile păgâne. Tot ei mai au şi 2.873 şcoale cu 155,655 elevi. „Societatea pentru misiuni streine din Paris" a fost întemeiată în 1660. Dintre membrii, 50 sunt acum episcopi în ţările misiunilor, unde sunt ajutaţi de 1059 misionari şi de 1424 preoţi indigeni. In timpul anului 1929-30, societatea a încredinţat dioceza dela *kumbakonam* din India clerului indigen, cum a făcut şi cu vicariatul apostolic de la *Shunting* şi de la *Vanshien* şi teritoriul recent înălţat la rangul de prefectură apostolică de la Yachou, în China (*La Cr.* 19. VII. 1931).

43. ***Misionarismul creştin francez şi opera de civilizare colonială a Franţei*** a fost tema generală ce se desprinde din desbaterile primului congres naţional al „***Uniunei misionare a clerului francez***" dela 10 August 1931 din Paris. Deşi francezii sunt neîntrecuţi de niciun alt neam catolic în opera misionară, o uniune naţională misionară a organizat abia în timpul din urmă, însumând peste 25 mii de preoţi francezi. Scopul uniunii, cum urmează din dezbateri, este de a îndemna poporul să se pătrundă de spiritul misionar lărgindu-şi activitatea nu numai asupra celor cuprinse în orizontul Parohiei, Diocezei ori Mitropoliei lor, ci a se pune şi în serviciul primitivilor din colonii. Iar misiunile din mijlocul sălbatecilor trebue ajutate în tot felul: I) trimiţându-le noi preoţi; II) dându-le ajutoare materiale; III) a lupta să fie făcută cunoscută tutulor francezilor spre a le putea aprecia, iubi şi ajutora şi IV) a face rugăciuni lui Dumnezeu pentru ele. Uniunea caută a convinge clerul francez, că Preotul care va fi cât mai deplin misionar faţă de fraţii îndepărtaţi, cu atât va fi mai perfect apostol faţă de fraţii lui apropiaţi: enoriaşii proprii. Un abate a preconizat organizarea unor anumite ***zile misionare*** în cari să se ocupe toţi după un program bine studiat cu această propagandă în favoarea misionarismului. Cardinalul Parisului a arătat că, ***prin opera misionară, se îndeplinesc 4 mari şi importante*** opere: I) ***o operă de civilizare şi de luminare,*** care este cea mai sigură garanţie împotriva ameninţărilor pericolelor barbariei, mult mai teribilă pentru civilizaţia actuală decât pentru cea veche din timpul invaziei barbarilor cei dintâi; II) ***o operă de colonizare*** indirectă, pentrucă, prin evanghelizare, se face cea mai bună operă de colonizare, cu tot domeniul separat al acestor 2 naţiuni; III. ***o operă ştiinţifică,*** prin noile descoperiri şi studii moderne ce se fac acolo; şi, în sfârşit, IV. ***o operă de evanghelizare şi de caritate,*** poruncite de dragostea lui Iisus. Numai într'o $^{1}/_{2}$ de veac, explorarea Africei de Stanley, a arătat alt vorbitor, s'au evanghelizat 5% din populaţia fetişistă, începându-se cu cea de pe coasta occidentală, apoi cea orientală şi apoi cea din interior, graţie muncii unor ordine misionare franceze şi belgiene şi, în ultimul timp şi a unui valoros cler indigen, care, din nefericire, este privit, de unii neînţelegători, prin prisma prejudecăţilor de rasă şi de coloare a pielii. Vorbind despre ***vechile tradiţii misionare ale clerului Franţei,*** altcineva, începând din sec. 17, a arătat străduinţele Lazaristelor

Sf. Vincentin de Paul, ale Societății Notre-Dame de Montreal, ale Soc. Misiunilor streine, îndemnurile marilor predicatori (Bossuet, Bourdalou etc.), apoi, lepădarea de sine a săracilor preoți ai Franței cari au consimțit, la o adunare, să facă daruri princiare pentru evanghelizarea țărilor de dincolo de mare și, în sfârșit, alte străduinți din sec. 18 și 19 și apoi Uniunea misiorară a clerului, creată și întărită de Benedict 15-lea și Pius XI!.. Un Preot de la Biroul internațional a schițat *un program creștin de politică colonială*, program necesar, din cauza schimbărilor adânci pe cari populația indigenă le-a suferit, ca urmare a introducerii progreselor materiale a instituțiilor, moravurilor, metodelor administrative europene. Pentru ca aceste schimbări să aibă un spirit creștin, trebue ca în colonii să se trimită misionari și oameni cu adevărat credincioși. Iar problemele ce se pun la elaborarea acestui program sunt: higiena socială, educația primitivului pentru muncă; munca obligatorie; proletariatul negru și țărănimea indigenă; politica familială; lupta contra poligamiei; armonizarea intereselor metropolei cu ale coloniei, ale revendicărilor, tendințelor, rivalităților între albi și indigeni; utilajul modern al coloniilor, ect. S'a arătat apoi cât sunt de convertibili musulmanii africani. (*La Cr.* 12. VIII. 931).

44. *Ministrul instrucțiunii publice din Japonia face apel la misionarii creștinii catolici pentru educația religioasă.* Față de greutățile din ultimul timp din lumea școlară japoneză, Ministrul Inst. publ. a făcut misionarilor următorul apel: „Până acum, politica ministerului nostru s'a orientat spre materialism. Atitudinea aceasta era conformă tendințelor epocei, dar ea a dus la rezultate deplorabile: o adevărată decadență a moralității publice și particulare, înflorirea comunismului și, în acești din urmă ani: chiar și un anumit spirit anarhic. Astfel, va trebui ca, de aci înainte, sistemul nostru de educație să fie spiritualizat. In acest scop, colaboratoarea educatorilor religioși ne apare necesară și eu doresc ferbinte, ajutorul lor". Iată pretutindeni falimentul materialismului și recunoașterea scăpării la educația religioasă. (*La Cr.* 23 VI. 931).

45. *Văzând zburând un aeroplan, un sat de papuași se convertește la creștinism.* Papuașilor din Kuni, în Oceania, li se predicase de către misionari despre Dumnezeul creștin, despre cer, judecata viitoare, raiu, iad, binefacerile creștinismului printre albi, etc., etc.. Dar ei nu se lăsau convertiți. Intr'o zi, văzând pe cer un aeroplan, cu toate că misionarul le vorbise și despre aceasta, ei se sperie de puterea acestei muște negre, de a face atâta sgomot. Bătrânii satului nu și-au putut explica acest fenomen. Emoția este generală. Este sfârșitul lumii, fără îndoială, și toți se așează în genunchi pentru ultima rugăciune. In acea clipă, sosește, din fericire, un catehet care-i lămurește că e vorba de un avion și că nu li se va întâmpla nimic. Apoi le arătă că, după cum n'au crezut când le-a vorbit misionarul despre avion și acum se convinseră că el n'a mințit, tot așa trebuie să creadă și ce le-a spus el și despre Dumnezeu, cer, iad, raiu etc. Ceea ce se făcură și numai de Sf. Paște din 1931 s'au botezat 40 locuitori. (*La Cr.* 14 V. 931).

Preot. ARISTIDE N. GEAMĂNU
Com. Iași jud. Gorju.

CĂRŢI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ŞI METODĂ

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoiţă, Proorocul Nahum. Traducere şi comentar. Bucureşti, Tipografia „România Mare", fără an, 133 p. cu Bibliografie.

CAP. I.

A. Aspectul general al cărţii.

Lucrările de specialitate, mai ales la Vechiul Testament, au ajuns o raritate, din pricina specialiştilor cu greu de pregătit şi mai ales din pricina cititorilor, cari cu greu se hotărăsc să citească, dar mai ales să cumpere o tâlcuire la o carte aşa de veche. Dar pe noi nu ne prea ocupă aceste consideraţiuni de ordin momentan, ci mai ales dacă ceeace se lucrează e bine lucrat, şi dacă lucrarea are caracterul durabilităţii. In domeniul Vechiului Testament, s'a scris atât de mult şi se va mai scrie încă, — în Apus — aşa că nu ne putem plânge că în alte limbi, noi specialiştii, nu avem ce citi.

Dar când se publică ceva, în limba română, este dela sine înţeles că, pentru o lucrare ştiinţifică de genul acesta, se cer anumite condiţiuni:

1. Lucrarea să fie la nivelul ştiinţific cerut.

2. Să prezinte materialul cercetat, într'o formă superioară şi metodică.

Să examinăm cartea în totalitatea ei, aşa cum rămânem impresionaţi de citirea ei dela un capăt la altul.

1. Lucrarea d-lui Negoiţă nu este la nivelul ştiinţific cerut, pentru următoarele consideraţiuni:

a) Din traducerea pe care a făcut-o, urmează că nu stăpâneşte gramatica şi sintaxa limbii ebraice, cea din urmă foarte necesară, mai ales în textul unei cărţi de valoarea şi greutatea proorocului Naum [1]);

b) Nu stăpâneşte limbile semitice, ca să zicem aşa, auxiliare, pentru comparaţiunea de texte [2]);

c) Nu stăpâneşte istoria Asiriei şi Babiloniei, foarte necesară unui interpret, mai ales pentru comentarul de faţă [3]);

d) N'a citit niciodată Biblia în original, căci, din interpretarea pe care o face, se vede că numai utilizarea Dicţionarelor Biblice îl pun în stare să ne comunice câte ceva, care stă în legătură cu materia de interpretat.

---

1) Vezi cele două rânduri de traduceri în corpul acestei tratări.
2) Vezi Critica textuală şi textul siriac.
3) Vezi punctul *n* şi *o*.

2. Materialul nu este prezentat în formă superioară. Dovadă sunt atâtea confuziuni, fie la critică: textuală şi literară sau compilaţiuni care sunt trecute sub tăcere, deşi luate din exegeţi, fie catolici, fie protestanţi [1]. In special, citind lucrarea, nu te dumireşti mai întâi ce se cuprinde în cartea proorocului Naum, şi, al doilea, ce plan a urmărit autorul în interpretare. O carte are într'însa idei principale şi secundare. Din interpretare, nu se vede nimic din toate acestea. Materialul este asvârlit la întâmplare. Ceeace a citit într'o carte a pus alături cu ceeace a citit într'altă carte. Greşeli de tot felul s'au strecurat înlăuntru:

a) Greşeli de ortografie românească, pe care nu le putem semnala aici decât în treacăt, căci este un lucru care trece peste scopul nostru, de ex.: Assyria, Cyril, assyrian, Tyr, Sydon, Theodoret al Cyrului, Cyaxare regele Medilor, mui (în loc de mai), etc. Nu mai punem la socoteală că greşelile de tipar abundă, atât pentru textul românesc, cât şi pentru cel grecesc şi mai ales pentru cel siriac în transcriere [2]. Textul ebraic nevocalizat, este un „tezaur" de erori, mai ales confuziunea lui *reş* cu a lui *dalet* şi *waw* cu *iod.* A le evidenţia şi pe acestea, ar fi lucru inutil. Preocuparea noastră trece peste aceste chestiuni de amănunt.

b) Părinţii şi scriitorii bisericeşti sunt consultaţi superficial şi numai incidental [3], aşa că noi nu vedem, din această interpretare, care este caracterul cărţii, atât din punct de vedere istoric, cât şi din punct de vedere teologic, raportându-se aceste amândouă laturi la atotputernicia şi dreptatea lui Dumnezeu în lume şi la economia lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii şi conducerea ei până la venirea lui Mesia. E dela sine înţeles, că, din punct de vedere creştin, în studiul Vechiului Testament şi în cazul nostru, mai ales, nu se poate trece peste cele două puncte de vedere enunţate. Şi, dacă, din punct de vedere al criticii textuale, autorul s'a silit, după putinţă, ca să cerceteze cât mai multe lucrări şi să facă conjecturi, din punctul de vedere al credinţii trebuia să se încovoaie la citirea şi scoaterea învăţăturilor mântuitoare din părinţii şi din scriitorii bisericeşti;

c) Citaţiunile din Sf. Scriptură sunt aduse în chip neglijent şi cu greşeli de trimitere, încât de multe ori constaţi, că nu există ceeace ţi se înfăţişează, sau că trebue să cauţi aiurea, folosind pentru cercetări o concordanţă [4];

d) Impărţirea lucrării pentru a fi tratată, lipseşte. Ca ches-

1) Vezi critica literară şi critica textuală.
2) Vezi: Textul siriac.
3) Vezi: Consultarea părinţilor bisericeşti.
4) Vezi: punctul *m.*

tiune de orientare, alătur, cu titlul de informaţie, cum ar fi trebuit împărţită cartea lui Naum pentru a fi studiată. Luăm acest plan după Fillion [1].

Cap. I. v. 1 Titlul Cărţii [2]. — Domnul a pus de gând să distrugă Ninive, ca să mântuiască pe Israil. I. 2—15.

1⁰ Descrierea atributelor judecătorului suprem, care va condamna Ninive şi urmările înfricoşate ale mâniei sale. I. 2—6.

2⁰ Bunătatea lui Dumnezeu pentru cei ce nădăjduesc în el. Hotărîrea împotriva Ninivei. 7—11.

3⁰. Repeţirea şi desvoltarea aceleiaşi idei. 12—15.

Cap. II.—Executarea integrală a hotărîrii dumnezeeşti, îndreptată împotriva Ninivei. II. 1—13.

1⁰. Cetatea este înştiinţată că o armată puternică înaintează împotriva ei. 1—4.

2⁰. Cetatea este cuprinsă şi jefuită. 5—10.

3⁰. Ninive nu mai este, căci Domnul a distrus-o. 11—13.

Cap. III.—Cauzele şi caracterul nestrămutat al hotărîrii împotriva Ninivei. III. 1—19.

1⁰. Crimele Ninivei sunt pricina ruinii sale. 1—7.

2⁰. Nimic nu va putea ocroti pe Ninive împotriva hotărîrii dumnezeeşti, care a condamnat-o la ruină. 8—13.

3⁰. Inutilitatea rezistenţei. Bucuria lumii aflând despre distrugerea Ninivei. 14—19.

e) Ediţiunile de cărţi întrebuinţate, nu sunt cele mai noui, adică: o carte apărută într'o ediţiune nouă este de preferat aceleiaşi cărţi în ediţiunea veche, din pricină că ediţiunea nouă are adăogiri, corectări şi îmbunătăţiri, de ex.: *Sellin* este citat în ediţia din 1922, iar ultima ediţie este din 1930, *Knabenbauer*, „Comentar la profeţii mici", ed. 1886, pe când ediţiunea cea nouă din 1924, dacă ar fi consultat-o, ar fi avut folosul unei întregi bibliografii şi interpretări care nu există în ediţiunea veche. Aşa se întâmplă şi cu alte ediţiuni, pe care nu e nevoie să le citez aici. Cine vrea să facă o comparaţie mai amănunţită, va compara această bibliografie, cu cea din Knabenbauer, ed. 1924;

f) Cărţi notate în bibliografie, dar necitite. E lucru curent ca să nu poţi citi cărţile care nu se găsesc în biblioteci sau cărţile rare, dar să nu citeşti cărţi fundamentale la alcătuirea unei lucrări, este ceva nepermis. Autorul comentarului nostru n'a citit pe Gadd, *The Fall of Nineveh, London 1923*. Din această pricină, a trebuit să citeze şi să citească articolul lui Dhorme, *La fin de l'empire assyrien d'après un nouveau document (Revue Biblique,* 1924, 224—225), de asemenea şi I. Vanderworst, *Israël et l'ancien Orient,* Ed. II, Bruxelles, 1929.

---

1) *La Sainte Bible Commentée,* vol. VI, Paris, 1924, p. 495 şi urm.

2) Acest plan este frumos şi interesant, dar se poate alcătui şi altul. Fiecare autor poate avea punctul său de vedere.

P. Schegg, deşi comentar vechiu, ar fi putut fi citit, căci se află la Internatul Facultăţii de Teologie, *Sellin* [1], deşi este necitit, dar citat, se află la Biblioteca Facultăţii de Teologie din Bucureşti, asemenea şi *L. Gautier*. Comentarul lui *Trochon* se află la Fundaţia Carol I, Fillion se află la mine, etc. Aşa că, atunci când voeşti, se găsesc cărţi şi încă mai multe decât te aştepţi şi unde nici nu te aştepţi;

g) Pe lângă aceasta, autorul, deşi menţionează în bibliografie că unele cărţi nu le-a citit, cu toate acestea apar în comentar citate, iar în bibliografie necitate şi necitite. De ex.: Berosus este necitit, dar citat la pag. 16, nota 74. De asemenea Gray (poate Gry) necitit, dar citat la pag. 43 şi 47. Sau poate autorul înţelege pe Gray, citat la pag. 21, nota 97, ca A. Buchanan Gray, în The Expositor Times, Sept. 1898, tom. X, fără pagină. Cine poate şti? Căci, nefiind trecut în bibliografie, este socotit ca necitit. La pag. 59, Keil este citat, dar în bibliografie trecut ca necitit. La pag. 67, Ewald este citat, iar în bibliografie necitit.

Acelaş lucru se întâmplă şi cu Duhm. La pag. 107, la interpretarea vers. 8, se citează o omisiune făcută de Duhm. De unde poate apărea acea omisiune, dacă nu dintr'o citaţiune luată din alt autor?;

h) Prescurtările [2]) sunt făcute fără a se indica la sfârşit despre ceeace este vorba, de ex.:*Ciril al Alex.*, p. 33, 36, 54, 63; *Hupt,* în loc de *Haupt,* p. 36; *Smith,* p. 37, însă ne putem întreba care din doi citaţi în bibliografie este acesta?; *Vigouroux D. B.* sau *D. Bible Vigouroux; T. S. S.*, p. 39; *V. T.*, p. 40; *Smith* mai apare şi la pag. 40. 60, 61, 62, 67, 69, 74, 79, 81, 83, 91, 98, 108, 109, 116, 126, 127, însă care este unul şi care este celălalt? *Duh,* p. 42, în loc de *Duhm; Van Hoon.*, pag. 43, 59, 69, 75, 76; *Now.*, p. 43; *Hall.*, p. 47. Sau că poceşte numele autorilor: Gungel în loc de Gunkel, p. 57, sau le prescurtează în chip neînţeles: G. A. S., pag. 50,60,67; *Dr., p. 61; Belial* sau *Belieal,* p. 66; *Duhum,* p. 70, în loc de Duhm; *Marte,* p. 74, în loc de Marti; *Hap.*, p. 75; *Klorsalad,* p. 79, pentru Korsabad;*Vannn Hoon,* p. 82; *Sennaherio,* p. 93; *Velles,* p. 108; *Kail,* p. 108; *Şargon,* p. 108; *Nou,* p. 112; *Sellim,* p. 121.

i) Exegetul nostru citează diferite cărţi pe care nu le-a văzut şi pe care putea să le găsească sau, la rigoare, să le înlocuiască cu alte ediţii. Citarea unui autor din altul este permisă numai pentru lucrările rare şi greu de găsit. Sau în articole de revistă.

La pag. 73 citează Anabasis I, 7 şi 8, după Davidson. La

---

1) Apare citat la pag. 40, 62, 121, 129 şi în alte părţi.
2) Nu vom cita toate numele, căci ar trebui să facem un catalog.

pag. 108 spune: „In privința identificării cu Teba se opune Spiegelberg“. (Aegypt: Randglossen sum A. T. 31. f. f., citat după Smith). Acum care din doi? La pag. 109. V. Breasted, Ancient Records of Egypt IV. 411 după Smith. Şi mai departe, tot pe aceiași pagină: V. Breasted, op. cit. după Smith, fără pagină. Sau şi: A. O. F. R. 511. f. f., citat după T. C. în Enc. Biblica, articol. Put.

La aceasta se pot adăoga citațiile biblice luate fără control din *Dictionnaire de la Bible* de Vigouroux, în două locuri, p. 37 şi 38 1), despre care va fi vorba mai la vale.

Capitolul „Data profeției lui Nahum“, care conține Istoria lui Asarhadon şi Asurbanipal, cu privire la cuceririle lor în Egipt, și Elam, autorul îl tratează după Vandervorst, pe când mai nimerit ar fi fost, ca să întrebuințeze pe M. Streck, carte fundamentală în această privință, care, în vol. II, are inscripțiunile cuneiforme, iar în vol. I o introducere foarte completă. Cu această ocaziune, ne-ar fi făcut o tabelă sincronistică despre „Istoria Orientului“ din acea epocă, precum și una privind dinastia sargonidă până la căderea Ninivei. Dar de sigur, va spune tâlcuitorul nostru, că acestea sunt pretențiuni prea mari pentru lămurirea unor puncte așa de încurcate din epoca aceasta! Desigur că lucrul este greu, dar fără această introducere, nu se poate înțelege epoca în care Naum și-a pronunțat proorocia asupra Ninivei. Şi cine nu poate lucra așa cum trebue, mai de folos este să nu se chinuiască cu lucrul.

j) Autorul are trei lacune în text: la pag. 78 spune: Nu știm Vellas de unde traduce... (lipsește cuvântul, așa că cititorul rămâne în vag). La pag. 114 spune: .... nu corespunde contextului, nici verbului... (lipsește). Versiunile diferă în traducerea lui... (și aici cuvântul lipsește). La acestea se pot adăoga lacunele cu citarea paginilor la lucrările utilizate. Acest defect se observă la pag. 18—21 și 22.

k) Cartea lui Gadd a apărut în 1923, în luna Iunie, iar Dhorme își scrie articolul său: „La fin de l'empire assyrien d'après un nouveau document“ în Aprilie 1924. Deci, este clar, că în 1923 se știa despre această cronică a lui Nabopolasar, care schimba data căderii Ninivei.

Comentatorul nostru afirmă, în trei rânduri (la pag. 16, 17 și 18), că până în 1924, nu se știe data căderii Ninivei.... Aici face confuzie cu ceeace publică Dhorme în 1924. Dar acest text tradus a fost publicat de: Hugo Gressmann, *Altorientalische Texte zum Alten Testament,* Leipzig, 1926, pag. 362, unde se dă titlul cărții lui Gadd și anul. Deci această eroare ar

1) Vezi punctul *m.*

fi putut fi evitată, dacă ar fi citit cel puțin colecțiunea de care este vorba [1]).

l) Numele proprii trebuesc traduse așa cum sunt ele în uz: Naum, nu Nahum, căci zicem *Naum Râmniceanu,* iar nu *Nahum Râmniceanu.* Și așa pentru toți profeții mari și mici. Trebue să scrie: *Sanherib,* nu *Sennacherib, Asarhadon,* nu *Assaradon, Iezechia* și nu *Ezechias* și alte nume proprii, pe care nu le putem să le enumărăm, ca să nu ocupăm locul în chip inutil.

m) La punctul *i,* scosesem în evidență că, în comentarul de care ne ocupăm, se află citațiuni luate fără control. Cercetăm unele din ele, ca să ne facem numai o idee. Așa, de ex.: la pag. 37, la tâlcuirea cap. I, v. 2. „Dumnezeu este plin de râvnă". Ideia de dușmănie, de izbândă, atribuită lui Dumnezeu... Această idee o găsim în biblie [2]), în următoarele locuri, printre care citează: Iosua, XIV, 19, care nu există, deoarece Cap. XIV din Iosna are numai 14 versete; trebuește citit: XXIV, 9. In Deut. XXII, 16, se află altăceva: „Și tatăl fetei să zică bătrânilor: iată am dat pe fata mea de soție bărbatului acestuia și el o urăște; trebue citit XXXII, 16. III Regi, XIV, 22, trebuește citit I Regi, XIV, 22, căci doar citațiunea se face după textul ebraic; Is. IX, 9, găsim la sfârșitul versetului: „Râvna Domnului, va face aceasta". Dar această citațiune nu corespunde tezei pe care autorul o pune mai sus: „Dumnezeu considerând alianța între el și poporul ales, ca o unire conjugală, are dreptul deci *de* o adorațiune exclusivă dela poporul său, iar dacă Israil este infidel prin idolatrie, crima sa este privită ca un adulter și *exercită* gelozia Domnului [3]). In Isaia citim: „Ca să întindă stăpânirea și (să aducă) pace fără sfârșit pe scaunul lui David și peste împărăția lui, ca să-l întărească și să-l întemeieze întru bună judecată și dreptate de acum și până în veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta". Is. XXVI, 11, este vorba de râvna Domnului, dar în alt înțeles:

„Doamne, mâna ta este ridicată sus și ei nu o vor vedea. Dar vor vedea râvna pentru norodul tău și se vor face de rușine; focul (ațâtat) pentru vrăjmașii tăi îi va mistui". Is. XXXVIII, 32 să se citească XXXVII, 32. „Căci rămășița va ieși din Ierusalim și cei mântuiți din muntele Sionului. Iată ce va face râvna Domnului!" Aici este vorba despre ocrotirea Ierusalimului, iar nu despre râvna Domnului în sensul arătat de au-

---

1) Dar și autorul în Bibliografie citează pe Gadd, apărut la 1923.

2) Ortografia autorului.

3) Stilul cu toate erorile e al autorului. — In privința tâlcuirei cuvântului *râvnă,* vezi „Consultarea părinților bisericești", ce spune la Cap. I, v. 1, fericitul Ieronim și se va pricepe care este adevăratul sens, după citațiunile celui care cunoaște Sf. Scriptură până în amănunte.

torul tâlcuirei de mai sus. Is. LVII, 8 nu există nimic despre râvna Domnului ci: ...„că te-ai desvelit înaintea altuia, suitu-te-ai şi ţi-ai lărgit patul tău, încheiat-ai cu ei legământ şi ai iubit aşternutul lor şi desfrâul lor l-ai văzut".

Ozea II, 2, 16: „Şi fiii lui Iuda şi fiii lui Israil se vor strânge laolaltă şi-îi vor alege un povăţuitor şi vor pleca din ţară, căci mare va fi ziua lui Izreel.—Pentru aceasta iată că îl voiu ademeni şi îl voiu duce într'un loc pustiu şi îi voiu grăi după inima lui".

Ioil II, 18 este vorba de râvnă în sens de grija cea mare pe care o are Domnul pentru poporul său. Acest lucru se vede mai clar din vers. 19. Imperfectul piel, arată o acţiune intensivă, deci: „Şi tare râvnitor va fi Domnul pentru pământul său şi va cruţa norodul său. Răspuns-a Domnul şi a grăit către poporul său: iată eu vă trimit vouă grâu, vin şi untdelemen şi vă veţi sătura şi nu vă voiu mai face de ocară între neamuri".

Deşi citaţiunile sunt luate după Dictionnaire de la Bible de Vigouroux, vol. III, col. 1112, unele sunt citate greşit de autorul comentarului nostru, iar altele sunt indicate greşit în dicţionar. Trebueşte evidenţiat, că jumătate din articolul în chestiune a fost tradus aici, fără să se arate că este o traducere. Citaţiunea aşa cum o face, dă impresiunea că este o simplă trimitere şi nimic mai mult. Dăm mai jos textul din comentar şi apoi traducerea după Vigouroux.

La pag. 37 din comentar: „Această ideie de antropomorfism o găsim în biblie în următoarele locuri: Exod. XX, 5 unde Dumnezeu spune despre el însuşi: Eu sunt Dumnezeu duşmănos (zelos)". Exod. XXXIV, 14; Deut. IV, 24; V, 9; VI, 15; Iosua XIV, 19.

Dumnezeu considerând alianţa între el şi poporul ales ca o unire conjugală, are dreptul deci de o adoraţiune exclusivă dela poporul său, iar dacă Israel este infidel prin idolatrie, crima sa este privită ca un adulter şi exercită gelozia Domnului. Acest stil îl găsim adesea în Scriptură: Deut. XXII, 16; III Regi XIV, 22; Is. IX, 6; XXVII, 11; XXXVIII, 32; LVII, 8; Ozie II, 2, 16; Ezec. V, 13; XVI, 38, 42; XXIII, 25; XXXVI, 5, 6; XXXVIII, 19; Ioil II, 18; Zah. I, 14; VIII, 2.

Aceasta probează credinţa monoteistă a poporului ebreu. Iahve n'a suferit niciodată ca poporul său să se roage unui alt Dumnezeu. De ex.: Exod. XXXIV, 14. Tu nu te vei închina unui alt Dumnezeu, pentrucă Domnul are ca nume=*gelosul*. El este gelos". (Vigouroux D. B. Tom. III, col. 1.112). In acest fel prezentat textul, nimeni nu-şi poate închipui că este o simplă traducere.

Iată-o: „Scriptura atribuind lui Dumnezeu prin antropo-

morfism sentimente omeneşti, îi atribue şi pe acela al râvnirei. Dumnezeu zice adesea despre El-însuşi: „Eu sunt un Dumnezeu râvnitor (El qanna). Ex. XX, 5; XXIV, 14; Deut. IV, 24; V, 9; VI, 15; Ios. XXIV, 19; Naum I, 2.

Dumnezeu considerând ca o căsătorie legământul pe care l-a făcut cu poporul său, el are dreptul la cinstire exclusivă din partea poporului său şi dacă Israil este infidel prin idolatrie, crima sa asemenea unui adulter, excită râvna Domnului. Aceasta este una din imaginile care se întâlnesc foarte des în Scriptură: Deut. XXXII, 16; III Regi XIV, 22; Is. IX, 6; XXVI, 11; XXXVII, 32; LVII, 8; Ozeea II, 2, 16; Iezechil V, 13; XVI, 38, 42; XXIII, 25; XXXVI, 5—6; XXXVIII, 19; XXXIX, 25; Ioil II, 18; Zach. I, 4; VIII, 2.

Acest antropomorfism care se află în toate cărţile V. Test. este o probă foarte decizivă despre credinţa monoteistă a poporului lui Israil în toate epocile. Iehova n'a suferit niciodată un rival. El niciodată n'a îngăduit ca urmaşii lui Iacob să se închine unui alt Dumnezeu decât lui. Nu putem să avem nimic mai expresiv în această privinţă decât cuvintele lui Moise spuse Israiliţilor, când el le aduce pentru a doua oară tablele legii: „Tu nu te vei închina nici unui alt Dumnezeu, căci Iehova poartă numele de: Râvnitorul; El este Dumnezeu Râvnitor". Exod. XXXIV, 14".

La tâlcuirea cuvintelor: „Stăpân al mâniei", întrebuinţează traducerea unei părţi din art. *Colère*, dar de data aceasta nu la rând, ci ia dela început ceva, dela mijloc ceva, dela sfârşit ceva, şi apoi cu excluderea citaţiunilor din Noul Testament, pune citaţiunile din Vechiul Testament la sfârşit, luându-le de oriunde le găseşte.

La pag. 37: „Biblia atribue adesea lui Dumnezeu momente de mânie (în franţuzeşte: des mouvements de colère. Admirăm traducerea), cari nu sunt altceva decât aplicarea dreptăţii faţă de creaturile sale [1]). Astfel, în certarea lui Iov, pe care acesta o atribuia mâniei lui Dumnezeu, nu era altceva decât încercarea virtuţii sale (Iob. XIV, 13 şi XIX, 11). David pocăindu-se, cere lui Dumnezeu să-şi oprească mânia sa faţă de el (Ps. VI, 2). Semnele mâniei divine sunt antropomorfizate după analogia mâniei omeneşti, ba chiar mai înfricoşătoare, cum de ex.: II Regi XXII, 3--9; Ps. XVII, 9; Ps. LXXIV, 9 [2]); Is. LI, 17; LXIII, 6; Ier. XXV, 15; Iezech. III, 4; Exod. XV, 7 [3]); Num. XVI, 46; III Regi XI, 9; II Cr. XIX, 2; XXV, 15; II Ezdra IX, 26—27; Iob. XLII, 7; Ps. II, 12. Dicţionarul col. 833, 3°: „Sfânta Scrip-

1) Şi aici sare din textul francez.
2) De aici lasă textul francez şi trece să culeagă citaţii mai jos.
3) Aici culege citaţiuni dela începutul articolului.

tură atribue adesea lui Dumnezeu svârcoliri de mânie, care nu pot să însemne decât opere de dreptate față de creaturi. Prin pedepsele sale, într'adevăr, Dumnezeu reprimă răutatea celor fărădelege și răzbună virtutea defăimată. Exod. XV, 7; Num. XVI, 46; III Regi XI, 9; II Paral. XIX, 2; XXV, 15; XXXIV, 25; II Ezdra IX, 26—27; Iov. XLII, 7; Ps. II, 12; Rom. I, 18, II, 5—6.... Astfel ispitele pe care Iov le atribuia mâniei dumnezeești îi erau trimise ca să cerce și să dovedească virtutea sa. Iov. XIV, 13; XIX, 11, etc. David căindu-se, cerea lui Dumnezeu să nu mai exercite mânia sa împotriva lui, ale cărei asprimi le-a suferit din pricina păcatelor sale. Ps. VI, 2. Semnele mâniei dumnezeești sunt împrumutate dela manifestările mâniei omenești. Ele sunt încă mai înfricoșate ..... Is. LI, 17; LXIII, 6; Iov. XXV, 15; Iez. XXIII, 32-34; Apoc. XIV, 8-10; XVI, 19".

Acelaș lucru îl face și la tâlcuirea cuvântului „răzbunător". Articolul aici însă este rezumat mai mult. Și cu referințe asupra paginei 2410, în loc de 2390.

La pag. 41—42, face tâlcuire la cuvântul „Carmel". Și la sfârșit spune: „In timpul profetului Ilie, Dumnezeu și-a manifestat supărarea sa asupra poporului ebreu, oprind ploaia trei ani și șase luni. Cf. Deut XI, 14; Iob. V, 10; Ps. 134, 7; 146, 8; Ier. V, 24".

Să examinăm citațiunile de mai sus. Deut. XI, 14: „Și voiu vărsa ploaie peste pământul tău la vreme, ploaie timpurie și târzie, iar tu vei aduna, grâul, vinul și untdelemnul tău". In Iov. V, 10 se vorbește despre ploaie. Ps. 134, 7 nu există, căci are numai 3 versete. Ps. 146, 8. „Domnul deschide ochii celor orbi, Domnul ridică pe cei căzuți, Domnul iubește pe cei drepți". Ier. V, 24: „Și nu zic în inima lor: Să ne temem de Domnul Dumnezeul nostru, cel ce ne dă la vreme ploaie timpurie și târzie și care ne păstrează săptămânile hotărîte pentru seceriș".

Aceste citațiuni n'au nici un rost, căci nu este vorba să facem o concordanță verbală, ci trimiterea la citațiuni se face tocmai pentru potrivirea ideilor cu ceeace noi explicăm. Pentru cuvinte numai, este o pierdere de vreme.

Această comparație și examinare s'ar putea lungi la infinit. Cine vrea să mai controleze, să vadă pag. 48, 66, 69, 102 și 117. Și va mai găsi și altele [1]).

n) La pag. 109, tratând chestiunea cetății No-Amon spune:

„In concluzie, profetul desemnează prin No-Amon, Theba din Egiptul de sus, a cărei descriere corespunde cu realitatea. In sprijinul acestei teze, sunt și tabletele cuneiforme. (Cil. A.

---

1) Pentru a avea o idee exactă de aspectul general al cărții, vezi celelalte capitole: Critica textuală, traducerea și comentarul propriu zis.

61—72 în G. Smith, History of Assurbanipal, p. 52—53). Iată ce ne spune Assurbanipal: „In a doua campanie, mersei către Egipt şi Etiopia. Tanutamanu, află de marşul trupelor mele şi că eu călcam în picioare pământul Egiptului. El părăsi atunci Memfis şi ca să-şi scape viaţa, se închise în Ni'a. Regii, prefecţii şi guvernatorii pe care îi pusesem, îmi eşiră înainte şi-mi sărutară picioarele. Eu îmi continuai drumul şi sosii în Ni'a cetatea cea puternică. Tanutamanu fugi. Armatele mele trecură peste cetate ca un uragan....".

Toată această demonstrare n'a fost luată din Smith, ci din Knabenbauer, Prophetas Minores, pag. 56—57, de unde extragem:

„Mulţi socotesc că No-Amon este cetatea Tebei din Egiptul de sus. In inscripţiunile cuneiforme (vezi G. Smith, History of Assurbanipal 1871, pag. 47—55...... şi de Smith l. c. se traduce pag. 52: „In a doua expediţiune a mea, m'am îndreptat către Egipt şi Etiopia; Urdamani află de progresul expediţiunii mele şi că eu am călcat ţinutul Egiptului. El părăsi Memfisul şi ca să-şi scape viaţa se refugie în Ni (Teba).... După fuga lui Urdamani eu sosii în Ni, puternica cetate. El află de apropierea armatei mele puternice şi părăsind Ni, fugi la Kipkipi".

Sfârşitul traducerii, vedem că este schimbat: „Armatele mele trecură peste cetate ca un uragan". Această frază nu există în inscripţiunile cuneiforme, adică în Analele lui Asurbanipal, col. II, rândul 28—38, unde se tratează această chestiune a cuprinderii Tebei. Se află însă sub o formă deosebită în Knabenbauer, pag. 56: „urbem illam totam ceperunt et instar turbinis prostaverunt"=au cuprins întreagă cetatea aceia şi ca o vijelie au dărâmat-o.

Se poate însă să obiecteze cineva. In textul tâlcuitorului pe care îl critici cu atâta asprime se află Tanutamanu, iar d-ta citezi după Knabenbauer: Urdamani. Cum se împacă acest lucru? Iată cum. Tâlcuitorul nostru citează Tanutamanu în cartea sa, pag. 12. Citează acest nume de trei ori ca Tanut-Amon şi în paranteză (Tanutamanu sau Tandamanie). Sigur, că aci a făcut o schimbare. Dar Urdamani se mai citeşte în inscripţiile cuneiforme şi Tandamanie. Tanut-Amon este numele egiptean a lui Tandamanie. Deci nu încape nici o confuziune!

Şi dacă s'ar mai putea încă obiecta că nu este luat pasagiul în chestiune, din locul arătat, atunci să se vadă: *„Dictionnaire de la Bible,* art. *No-Amon",* unde există citaţiunea: „Cette ville ils la prirent dans sa totalité et passèrent sur elle comme un ouragan", luată din tableta *K. 2675,* combinată cu *Analele.*

Tot acolo se mai află referinţa: *„Cyl.* A. ligne 61-72, dans G. Smith, *op. cit.,* pag. 52—53.

Deci nu mai rămâne nicio îndoială că autorul nostru, n'a văzut nici una din cărţile citate, ci şi-a alcătuit demonstraţia după dicţionar. Şi nici raportorul principal al tezei, se vede că n'a fost destul de bine orientat în această chestiune!

Ar fi fost însă interesant dacă ar fi dat tot textul Analelor lui Asurbanipal, ca să se vadă în ce a constat distrugerea Tebei, ca atunci când ar fi fost vorba de comentarul la Cap. III, 8—10, s'ar fi înţeles mult mai bine. Şi după dărîmarea Tebei, Asurbanipal s'a întors în Asiria la Ninive, după cum citim în Anale, rândul 47—48, iar nu a plecat împotriva Elamiţilor şi Maneilor, cum spune d-l Negoiţă [1]).

După dărîmarea Tebei (expediţia a doua), vine războiul împotriva Tirului (expediţia a treia), apoi războiul împotriva Maneilor (expediţia a patra) şi împotriva Elamului (expediţiunea cincea). Acesta este şirul bătăliilor lui, aşa cum le citim în Anale, col. II şi col. III-a.

Dat fiind însă importanţa distrugerii Tebei, dăm mai jos textul cuneiform în transcriere şi traducerea alături:

Col. II, 28—48 [2]): Ina şane e girria ana mâtu musur u matu kuusi uşteeşşera haranu tandamanie alak giria ìşmema şa akbusu misir matu musur alu meimpi umaşşirma ana şuzuub napìştìmşu ìnnabit ana kirib alu ni'. şarani meş amelu pahati meş amelu kipaanì şa kirib matu musur aşkunu ina irtiia ìllìkuumimma unaşşiku şepeìa. arki tandamanie haranu asbat alik adi alu ni' al danutìşu. tiib tahaziia danni emurma alu n'i ummaşşir. innabit ana alu kiìpkipi alu şuatu ana sihirtişu ina tukulti ti ilu aşşur u ilu iştar ìkşuda kataaa. Kaspu hurasu nisikti abnê meş buşu ekallìşu mala başuu. lubulti birmê kite meş sise meş rabuti meş nişe meş zikru u şinniş. II işudimme sirute meş pitiki zahalie•ibbi şa 2 M 5 C biltu şukultuşunu manzaaz bab ekuri ultu manzaaltişunu assuhma alkaa matu alu aşşurki. şallatu kabbitu ìna la mêni aşlula ultu kìrib alu ni'. eli matu musur u matu kuusi ìsu kakke meş ia uşamriirma aştakan liitu. ìttì kati maliti şalmeş atura ana nìnua ki al belutia.

= In a doua expediţiune a mea m'am îndreptat spre Egipt şi spre Etiopia. Tandamanie a auzit de pornirea expediţiunii mele şi că am năvălit în ţara Egiptului. El părăsi cetatea Memfis şi ca să-şi scape viaţa se refugie înlăuntru cetăţii Ni'. Regii, satrapii şi cârmuitorii de cetăţi pe care îi aşezasem în Egipt veniră întru întâmpinarea mea şi îmi sărutară picioarele. Eu luai drumul după Tandamanie şi ajunsei la Ni' cetatea sa întărită. El văzu vijelia bătăliei şi părăsi cetatea Ni'. El îşi află scăparea

1) Pag. 13 din comentar.
2) Pentru uşurinţa tiparului nu mai punem rândurile.

în cetatea Kipkipi. Am cucerit toată cetatea aceia cu ajutorul lui Aşur şi Iştar. Aur, argint şi pietre scumpe, bogăţia palatului său, atât cât se afla, haine de culori deosebite, pânzeturi de in, cai mari, bărbaţi şi femei, două obeliscuri înalte, făcute din piatră zahalu strălucitoare, în greutate de 2.500 talanţi, uşorii porţilor templului, i-am ridicat din locul lor şi i-am dus în ţara Asiriei. Pradă bogată fără de număr luat-am din cetatea Ni'. Impotriva Egiptului şi Etiopiei mi-am îndreptat vijelios armele mele şi mi-am arătat puterea mea. Cu mâna plină şi sănătos m'am întors eu la Ninive, cetatea mea împărătească [1]).

o) Fiindcă ne aflăm în domeniul istoriei asiro-babiloniene, trebue ca măcar în treacăt să lămurim unele chestiuni şi anume:

La pag. 13 autorul comentarului spune: „Asurbanipal lăsă guvernator al Babilonului pe un anume Kandalanu şi plecă să restabilească pacea în Elam". Nu este fără importanţă să ştim dacă acest Kandalanu a fost un oarecare, sau dacă este Asurbanipal sub acest nume, mai ales că precedase unui eveniment important: cuprinderea Babilonului şi moartea fratelui său care se revoltase: Şamaşşumukin. Chestiunea a fost discutată şi se va mai discuta probabil, dar soluţiunea nu poate fi decât una.

Se ştie din istoria asiro-babiloniană că regii Asiriei, câteodată au luat ca stăpânitori ai Babiloniei nume diferite, astfel: Tiglatfalasar III (745—727), a luat numele de Pûlû, Salmanasar V (727—722), a luat numele babilonian de Ululai.

M. Streck, în lucrarea sa [2]), discută dovezile pro şi contra indentificării lui Asurbanipal cu Kandalanu, iar la finele demonstraţiunii se mărgineşte să constate, că odată cu moartea lui Asurbanipal, se sfârşeşte şi domnia lui Kandalanu şi că deocamdată chestiunea până la găsirea de noui documente, rămâne neclarificată [3]). Dhorme este şi el împotriva identificării lui Asurbanipal cu Kandalanu, pe baza unei liste cronologice a regilor din Babilonia publicată de Weidner şi Schroeder [4]). In Asiria există Asurbanipal şi în Babilonia Kandalanu. Deci doi regi deosebiţi. După moartea lui Asurbanipal ocupă tronul Asuretililani şi după Kandalanu, Nabopolasar, fundatorul dinastiei caldeene [5]). Dar în colecţiunea lui Gressmann, este o listă a regilor Babiloniei [6]), publicată altădată de Winckler, iar acum de Ebeling, în care Kandalanu este adnotat ca=Asurbanipal. Pe de altă parte Streck în vol. III, pag. 703, spune: Kandalanu

1) Cetatea de reşedinţă.
2) M. Streck. *Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige bis zum Untergange Niniveh's,* Leipzig, 1916, pag. 168.
3) *Ibid,* pag. 170.
4) Vezi referinţe la Gressmann, *op. cit.,* pag. 332.
5) Dhorme, *Revue Biblique, 1924,* pag. 224—225.
6) Lista A, a regilor Babiloniei.

este numele babilonian al lui Asurbbanipal = Kineladanus. Acesta este numele grecesc, din Canonul lui Ptolomeu, al lui Kandalanu. Chestiunea deci, este că se înclină la identificarea acestor două persoane.

Pentru mine problema este clară: Asurbanipal și Kandalanu sunt una și aceiași persoană pentru următoarele motive:

1. Au mai existat regi ai Asiriei, cari în Babilonia au luat nume diferite, nume babiloniene.
2. Părintele său și bunicul său fuseseră regi în Babilon.
3. Revolta lui Șamașșumukin și războiul împotriva Babilonului cu supunerea lui, nu-i permitea să aducă un alt vice-rege, care la un moment dat, ar fi pus la cale o nouă revoltă.
4. Domnia lui Asurbanipal se sfârșește în 626, când Kandalanu dispare și el din istorie.

* * *

Pentru clarificarea evenimentelor principale din epoca lui Asurbanipal, dăm aici o listă:

680—669 Asarhadon.
668 Asurbanipal se urcă pe tron (Șamașșumukin în Babilon).
664 moartea lui Tirhaka.
662 Expediția în Egipt. Fuga lui Tandamanie. Dărâmarea Tebei.
ca. 660 Ambasada lui Gyges regele Lidiei. Exp. împotriva Maneilor.
657 Invazia Cimerienilor în Lidia. Moartea lui Gyges.
652 Revolta lui Șamașșumukin în Babilon.
648 Cucerirea Babilonului. Moartea lui Șamașșumukin.
626 Moartea lui Asurbanipal.

Listă sincronistică a regilor Asiriei și Babiloniei dela Sargon:

Asiria:		*Babilonia:*	
Șarukin II (Sargon)	721—705	Șarukin II	710—706
Sanherib	705—681	Sanherib	705—704 688—681
Asarhadon	680—669	Asarhadon	681—669
Asurbanipal	668—626	Șamașșumukin	668—648
Asuretililani	626—621 [1]	Kandalanu	647—626
Sinșarișkun	620—612	Nabopolasar	625—605
Așurubalit	612—606	Nabucodonosor	604—562 [2]

1) Intre Asuretililani și Sinșarișkun se intercalează Sinșumlișir, care ajută pe Asuretililani să vină la tron, deoarece acesta era un copil la moartea lui Asurbanipal.

2) După Meissner, *Babylonien und Assyrien.* Heidelberg, 1925, volumul II, tablă.

Capitole însemnate din istoria asiro-babiloniană, cum este acesta de față: evenimentele cari au premers căderea Ninivei, nu se scriu fără un studiu prealabil al asiriologiei. Nu este destul să iei pe Vandervorst și să prescurtezi în 6 pag. ce afli acolo dela 112—133. E foarte comod dar nu este științific și aceasta denotă o preparație superficială. Sunt destule subiecte în Vechiul Testament cari pot fi tratate cu mai puțin efort și cu mai mult succes. Se putea alege unul din ele!

a) **Critica literară.**

La pag. 17 se află paragraful „Când a profețit Nahum". Desvoltarea materiei, autorul o dă ca ceva original. Expresiunile ab quo (corect a quo) și ad quem sunt luate după Sellin: Das Zwölfprophetenbuch, p. 354. Noi citām ediţiunea cea nouă 1930 [1]). Autorul comentarului nu citează pe nimeni. Mai departe la aceiași pagină, Sellin spune că data compunerii cărții este între 663—612. D-l Negoiță spune mai pe înconjur, ca să nu se prea cunoască împrumutul fără citațiuni:

„Avem deci un interval de 50 de ani, în care trebue să fixăm profeția lui Naum Elcoșitul". Apoi: „Din cuprinsul cărții vedem că *memoria* căderii cetății No Amon este încă vie în mintea profetului, încât poate să descrie elementele de fortificațiune, ajutoare și distrugere cu foarte multă limpezime". Fraza aceasta din urmă tot fără citare, este luată din A. Van Hoonacker, *Les douze petits prophètes,* Paris, 1908, pag. 417, unde citim: „Schrader, prétendant que le souvenir de l'évènement devait encore être frais dans la memoire du prophète, en a inféré que celui-ci aura composé son discours vers 660". Și dintr'o frază luată fără citațiune, scoate cu totul altăceva.

Tâlcuitorul nostru face la pag. 18 două afirmațiuni, cari trebuesc discutate: 1) „Pe de altă parte căderea cetății Ninive, ne este dată ca ceva hotărît, care trebue să se întâmple neapărat, deoarece invaziunea Assiriei a început deja III. 13", și 2) Noi fixăm data profeției între 619—614.

Comentatorul judecă lucrurile ca și când cartea lui Naum ar fi fost scrisă de un martor ocular al evenimentelor. Dacă se consideră din punctul acesta de vedere, atunci nu este nimic de zis. Insă fiind o proorocie, afirmațiunea are aerul de a fi influențată de ceva raționalism. Căci: dacă primul atac asupra Ninivei, are loc la 615 după Cronica babiloniană a lui Nabopolasar, ce fel de proorocie mai poate fi aceia, când ea se pronunță în cursul evenimentelor și în vremea dezorganizării imperiului asirian?

---

1) Sau dacă autorul cu drept cuvânt n'a citit pe Sellin, atunci a consultat: Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible,* art. *Nahum,* col. 1466.

Dela această afirmaţiune şi până la afirmaţiunea lui Sellin sau a lui Humbert, că proorocia a fost pronunţată după căderea Asiriei, în August 612 1), este numai un pas.

Această falsă apreciere provine din faptul că d. Negoiţă, a înţeles rău şi a tradus rău textul francez din „*Dictionnaire de Théologie Catholique,* art. *Nahum,* col. 7:

„D'autre part le souvenir de la chute de Thèbe est si vivant que l'évènement lui-même doit être assez récent; d'autre part la chute de Ninive apparaît si imminente que'elle a dû suivre de près l'oracle qui l'annonçait; l'invassion de l'Assyrie, semble déjà chose faite. Nahum III. 13".

α) *Stilul.* Acest paragraf (p. 19—21), este o prelucrare după Sellin şi cu datele găsite acolo, în plus Hoonacker, exeget catolic şi Smith. Sellin începe § 2. Die Schrift des Nahum, astfel: „Majoritatea capitolului întâi, formează un imn pentru Iahve, care după cum mai întâi a recunoscut Frohnmeyer (cf. Delitzsch, Psalmen 4 1883, de sigur numai pentru vers: 1—7), şi mai târziu încă mai temeinic a fost dovedit de Bickell, Gunkel şi Happel, este un imn alfabetic".

Autorul nostru preface astfel fraza: „Incă din secolul trecut, pastorul G. Frohnmeyer din Würtenburg, a observat că în cap. I se observă trăsăturile unui alfabet acrostih. Cel ce a menţionat părerea pastorului protestant fu Delitzsch, în comentarul său asupra psalmilor. Şi în nota 87, citează: Fr. Delitzsch: Commentar über die Psalmen, 1873 (în loc de 1883), fără pagină. Şi mai departe: „Sugestiunii lui Delitzsch nu i s'a dat nici o atenţiune, până în 1880, când Bickell a încercat o reconstituire a alfabetului" 2). Şi dacă exegetul nostru ar fi citat pe Sellin, cum citează de multe ori autorii, unii din alţii, i-ar fi stat mai bine. Dacă cercetăm „Bibliografia" nu găsim citat nici pe Frohnmeyer şi nici pe Delitzsch.

Şi continuă să dezvolte, utilizând cărţile lui Bickell şi ale lui Gunkel 3), care de fapt este o compilaţie după Hoonacker. Cât despre Happel: *Der Psalm des Nahum Kritisch untersucht, 1900,* citată de Sellin, nici un cuvânt. Şi cu câteva amplificări, continuă să citeze pe Arnold, pe Marti, pe Humbert, luaţi după Sellin, op. cit. pag. 356. Ca să dea şi mai multă importanţă de originalitate necontrolată, spune despre Hoonacker, că încercarea de a reface acrostihul, constitue un exerciţiu academic. De fapt exegetul catolic face o simplă ipoteză, fără pretenţiuni. Iată şi textul în traducere: „Dăm mai jos, în traducere şi cu note justificative, textul (ipotetic) al psalmului acrostih, aşa

1) Sellin, *op. cit.,* p. 355 şi 357.
2) Cf. Hoonacker, *op. cit.,* pag. 419.
3) Cf. Hoonacker, *op. cit.,* p. 420.

precum credem să-l restabilim cu cea mai mare probabilitate, după ce am controlat și am îndreptat rezultatul cercetării noastre, mai ales utilizând restituțiunile lui Bickell și ale lui Gunkel. Este dela sinte înțeles că această încercare nu are pretențiune să se impună. Este o simplă ipoteză... [1]).

β) „Autenticitatea" este un capitol slab tratat și cu argumente orientale, de ex.: „Nu este adevărat, că în cap. I nu se întrevede nici o legătură cu cele două capitole. Și mai departe: „Afirmațiunile lor (=ale criticilor), sunt simple presupuneri [2]). Noi vedem că aceste versete figurează în toate versiunile biblice și socotim că au existat și în textul original (p. 28). Sau: „Faptul că fiecare din aceste trei capitole au un autor deosebit, este de domeniul fanteziei" (pag. 29).

Cu asemenea argumente și fraze nu se combat raționaliștii și nu se conving nici ortodocșii [3]).

b) **Aprecieri diferite.**

In întrebuințarea expresiunilor și termenilor tehnici pentru aprobarea sau respingerea unei păreri, sau clasarea unui critic potrivit școalei din care face parte, nu este de loc orientat. Culegem aici o sumă de expresiuni pe care le credem caracteristice.

După Gunkel au mai urmat și alții (pag. 27) [4]). Dar din nefericire acest text se contrazice, ceea ce probează că a fost conrupt (pag. 9). Acestei păreri i s'a obiectat (pag. 18). Toate aceste posibilități sunt ipoteze și au nevoie să fie aprobate. Până atunci noi rămânem la tradițiunea Sf. Părinți. Și în notă: Toți sfinții Părinți și scriitori bisericești arătați în primul paragraf al introducerii, privesc cartea profeției, ca opera lui Nahum în întregime (pag. 22).

Părerea lui Vellas, că aici avem un psalm unde se preamărește puterea lui Iahve și care a fost întocmit intenționat de autor spre a servi de introducere celorlalte două capitole, este cea mai aproape de adevăr (pag. 23). Nu este însă adevărat, că în cap. I nu se întrevede nici o legătură cu restul de două capitole. Apoi: Afirmațiunile lor însă sunt simple presupuneri. Noi vedem că aceste versete figurează în toate versiunile biblice și socotim că au existat și în textul original.

---

1) Hoonacker, *op. cit.*, p. 422.

2) Cf. Aprecieri diferite.

3) Din pricină că autorul nu este informat asupra criticei în general, îl trimitem la Dictionnaire de la Bible, Suplément, art. *Critique biblique,* col. 175—240.

4) Sunt fraze izolate.

Textul este foarte obscur, dar acest fapt nu ne dă nici un drept să spunem de cap. I, că nu este opera lui Nahum, ci a unui alt autor posterior (pag. 28). In ce privește teoria lui Happel, care socotește cap. I compus din 2 secțiuni (I.2—10 și 12—15), precum și faptul că fiecare din cele trei capitole au un caracter deosebit, este de domeniul fantaziei (p. 28 și 29). Toți au privit această teorie ca ceva extravagant și au menționat-o ca curiozitate. Cronicele asiriene—cele mai vechi— nu vorbesc de Ninive, ci de restaurațiunile ei (p. 34). Luminat de Dumnezeu, el prevede (?) cu ani înainte distrugerea definitivă a cetății Ninive.

Profețiile tuturor proorocilor nu sunt decât viziuni (p. 35). Aceste vedenii, s'au bucurat totdeauna de respect, prin faptul, că erau spuse cu mult timp înainte de petrecerea evenimentelor și nu s'au constatat a fi vaticinium post eventum, cum le-au clasificat raționaliștii secolelor trecute (cari? p. 35). Din textul ebraic nu putem spune că Elcoș era nume de familie, ci mai de grabă un nomen gentilis (p. 36 cf. p. 7).

Curios este, că acest lucru îl face și un ortodox, profesorul de Exegeza Vechiului Testament dela Facultatea de Teologie din Atena, d-l V. Vellas, care influențat peste măsură de protestanți, devine foarte liberal.... Mai multă nesocotire a tradiționalismului ortodox nici nu se putea, căci cum putem clasifica această manieră care leapădă mai mult de jumătate din text, fără să aibă la bază nici un motiv serios?... Mulți privesc (cari?)... alții socotesc (cari? pag. 36). Nu putem bine defini, dacă stâncile se prăbușesc în fața lui Dumnezeu din pricina căldurii focului din stihul precedent sau din alte cauze (p. 46). Din această pricină criticii liberali au făcut conjecturi (p. 48). Avem de înregistrat aici o mare dificultate (p. 48). Vellas schimbă în zadar cuvintele din singular în plural, substantivele în verbe [1] ....profetul îl întrebuințează gândindu-se la Ninive cum va face și în alte versete (cari? p. 49). Pentru noi, aceste supozițiuni rămân simple curiozități.

Câțiva comentatori (cari?) au văzut... (p. 49). De această părere sunt și părinții și scriitorii bisericești și ne-o însușim și noi. Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere... Fără nici o bază și fără nici un înțeles Vellas traduce... (p. 51). Unii zic, în frunte cu Fer. Ieronim... A doua părere este că acest verset.... (p. 53).

---

1) Se vede că autorul nu știe ce va să zică traducere. Numai Aquila traducea, făcând juxtă la V. Test. Și dacă pe vremea aceea traducerea era bună, acum când textul sacru este fixat și imprimat, traducerea se face altfel.

Recunoaştem că acest verset, mai ales în primele două stihuri (?), este foarte obscur, dar nici presupuneri bizare nu putem face (p. 53). Pentru noi toate aceste schimbări rămân simple conjecturi (p. 54). Pe baza acestor doctori ai Biserricii creştine... (pag. 55).

Noi recunoaştem că textul ebraic, este conrupt, mai ales că cele două versiuni, făcute după texte ebraice vechi, ne indică în mod evident acest lucru, totuşi noi nu putem purcede la supoziţiuni bizare, ci căutăm pe cât e posibil să menţinem textul actual (p. 57). Templul sfânt a fost ars, obiectele sfinte profanate şi *rechiziţionate* de către cotropitori (pag. 60). Suprimarea lui waw de către aceşti comentatori ne rămâne indiferentă (p. 61) .... dar aceasta este o absurditate, fiindcă prin singular în toate limbile pământului (?) se poate exprima pluralul (p. 61). Nu putem să spunem ce text a avut în faţă G. şi S. (p. 62). Dar o religiune nu piere, decât dacă *piere* credinţele şi idelile ce-i sunt la temelie, deci a unei lumi întregi (p. 62).

Din timp în timp are şi expresiuni care arată că afirmaţiunile pe care le face le-a luat de unde-va fără să fi citit în original: Cilindrii lui Sennacherib descoperit de Taylor, col. 59 [1]). Scrisoarea Iudeilor din Elefantina adresată către Bagoaş, paşă de Ierusalim (guvernator persan), ne atestă acelaş lucru din partea Perşilor şi Egiptenilor [2]). LXX traduce la o formă morală, pe când toate celelalte versiuni au tradus adverbial (p. 64). Profetul vede prin imaginaţiune (p. 65). In acest fel se anunţa luna nouă şi alte prescripţiuni religioase şi politice (p. 65). Intr'adevăr cuvântul vie şi glorie în limba ebraică sunt aproape omonime (p. 70). Vorbind despre traducerea lui מגן prin τὰ ὅπλα, autorul se întreabă: De ce întrebuinţează forma plurală nu ştim (pag. 71) [3]).

In ziua pregătirii ei, pare a fi o propoziţiune complimentară, care însă putea foarte bine lipsi, căci în forma în care se află textul ebreu, e foarte greu de tradus (p. 73). Până şi Vellas îl omite şi schimbă atât de mult textul, mai rău decât cei mai liberali comentatori (p. 75). Comentatorii liberali nu sunt mulţumiţi cu ceea ce furnizează T. M. (p. 76).

Iată şi descrierea unei maşini de războiu: „Pe lângă berbec, o grindă cu cap de fier suspendată pe lanţuri şi înforţată spre zid, erau maşini de războiu alergătoare, aşezate pe roate şi prevăzute cu două spărgătoare de zid, care aveau la capete câte un fier solid în formă de lance. Cu acestea se serveau mai

---

1) Ce ediţiune şi în ce an a fost tipărită?

2) Autorul putea spune unde este publicat textul, de cine şi ce titlu are, şi mai ales dacă a citit-o.

3) De unde ai să ştii dacă nu ai învăţat!

Textul este foarte obscur, dar acest fapt nu ne dă nici un drept să spunem de cap. I, că nu este opera lui Nahum, ci a unui alt autor posterior (pag. 28). In ce priveşte teoria lui Happel, care socoteşte cap. I compus din 2 secţiuni (I.2—10 şi 12—15), precum şi faptul că fiecare din cele trei capitole au un caracter deosebit, este de domeniul fantaziei (p. 28 şi 29).

Toţi au privit această teorie ca ceva extravagant şi au menţionat-o ca curiozitate. Cronicele asiriene—cele mai vechi— nu vorbesc de Ninive, ci de restauraţiunile ei (p. 34). Luminat de Dumnezeu, el prevede (?) cu ani înainte distrugerea definitivă a cetăţii Ninive.

Profeţiile tuturor proorocilor nu sunt decât viziuni (p. 35). Aceste vedenii, s'au bucurat totdeauna de respect, prin faptul, că erau spuse cu mult timp înainte de petrecerea evenimentelor şi nu s'au constatat a fi vaticinium post eventum, cum le-au clasificat raţionaliştii secolelor trecute (cari? p. 35). Din textul ebraic nu putem spune că Elcoş era nume de familie, ci mai de grabă un nomen gentilis (p. 36 cf. p. 7).

Curios este, că acest lucru îl face şi un ortodox, profesorul de Exegeza Vechiului Testament dela Facultatea de Teologie din Atena, d-l V. Vellas, care influenţat peste măsură de protestanţi, devine foarte liberal.... Mai multă nesocotire a tradiţionalismului ortodox nici nu se putea, căci cum putem clasifica această manieră care leapădă mai mult de jumătate din text, fără să aibă la bază nici un motiv serios?... Mulţi privesc (cari?)... alţii socotesc (cari? pag. 36). Nu putem bine defini, dacă stâncile se prăbuşesc în faţa lui Dumnezeu din pricina căldurii focului din stihul precedent sau din alte cauze (p. 46). Din această pricină criticii liberali au făcut conjecturi (p. 48). Avem de înregistrat aici o mare dificultate (p. 48). Vellas schimbă în zadar cuvintele din singular în plural, substantivele în verbe [1] ....profetul îl întrebuinţează gândindu-se la Ninive cum va face şi în alte versete (cari? p. 49). Pentru noi, aceste supoziţiuni rămân simple curiozităţi.

Câţiva comentatori (cari?) au văzut... (p. 49). De această părere sunt şi părinţii şi scriitorii bisericeşti şi ne-o însuşim şi noi. Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere... Fără nici o bază şi fără nici un înţeles Vellas traduce... (p. 51). Unii zic, în frunte cu Fer. Ieronim... A doua părere este că acest verset.... (p. 53).

---

1) Se vede că autorul nu ştie ce va să zică traducere. Numai Aquila traducea, făcând juxtă la V. Test. Şi dacă pe vremea aceea traducerea era bună, acum când textul sacru este fixat şi imprimat, traducerea se face altfel.

Recunoaştem că acest verset, mai ales în primele două stihuri (?), este foarte obscur, dar nici presupuneri bizare nu putem face (p. 53). Pentru noi toate aceste schimbări rămân simple conjecturi (p. 54). Pe baza acestor doctori ai Biserricii creştine... (pag. 55).

Noi recunoaştem că textul ebraic, este conrupt, mai ales că cele două versiuni, făcute după texte ebraice vechi, ne indică în mod evident acest lucru, totuşi noi nu putem purcede la supoziţiuni bizare, ci căutăm pe cât e posibil să menţinem textul actual (p. 57). Templul sfânt a fost ars, obiectele sfinte profanate şi *rechiziţionate* de către cotropitori (pag. 60). Suprimarea lui waw de către aceşti comentatori ne rămâne indiferentă (p. 61) .... dar aceasta este o absurditate, fiindcă prin singular în toate limbile pământului (?) se poate exprima pluralul (p. 61). Nu putem să spunem ce text a avut în faţă G. şi S. (p. 62). Dar o religiune nu piere, decât dacă *piere* credinţele şi idelile ce-i sunt la temelie, deci a unei lumi întregi (p. 62).

Din timp în timp are şi expresiuni care arată că afirmaţiunile pe care le face le-a luat de unde-va fără să fi citit în original: Cilindrii lui Sennacherib descoperit de Taylor, col. 59 [1]). Scrisoarea Iudeilor din Elefantina adresată către Bagoaş, paşă de Ierusalim (guvernator persan), ne atestă acelaş lucru din partea Perşilor şi Egiptenilor [2]). LXX traduce la o formă morală, pe când toate celelalte versiuni au tradus adverbial (p. 64). Profetul vede prin imaginaţiune (p. 65). In acest fel se anunţa luna nouă şi alte prescripţiuni religioase şi politice (p. 65). Intr'adevăr cuvântul vie şi glorie în limba ebraică sunt aproape omonime (p. 70). Vorbind despre traducerea lui מגן prin τὰ ὅπλα, autorul se întreabă: De ce întrebuinţează forma plurală nu ştim (pag. 71) [3]).

In ziua pregătirii ei, pare a fi o propoziţiune complimentară, care însă putea foarte bine lipsi, căci în forma în care se află textul ebreu, e foarte greu de tradus (p. 73). Până şi Vellas îl omite şi schimbă atât de mult textul, mai rău decât cei mai liberali comentatori (p. 75). Comentatorii liberali nu sunt mulţumiţi cu ceea ce furnizează T. M. (p. 76).

Iată şi descrierea unei maşini de războiu: „Pe lângă berbec, o grindă cu cap de fier suspendată pe lanţuri şi înforţată spre zid, erau maşini de războiu alergătoare, aşezate pe roate şi prevăzute cu două spărgătoare de zid, care aveau la capete câte un fier solid în formă de lance. Cu acestea se serveau mai

1) Ce ediţiune şi în ce an a fost tipărită?
2) Autorul putea spune unde este publicat textul, de cine şi ce titlu are, şi mai ales dacă a citit-o.
3) De unde ai să ştii dacă nu ai învăţat!

ales la dărâmarea zidurilor în dreptul turnurilor spre a le doborî și a le procura prin dărâmarea lor un atac mai în voie asupra zidurilor (p. 77). Nu știm Vellas de unde traduce... 1) (p. 78). Acest stih e unul dintre cele mai obscure întâlnite până aci. Alți *commentatori* în cap cu *Sf. Cyril de Alex.* (p. 80). Noi socotim ca și doctorii Bisericii noastre, că acest stih se adresează Ninivei. Profetul în răpirea sa vede totul pierdut (p. 81). In starea în care se află textul ebraic de astăzi, e greu să spunem precis, care ar fi adevăratul gând al profetului (p. 81). T. M. are o expresiune indefinită (p. 82). Aci (Vellas) se arată a fi mai liberal decât cei mai liberali comentatori (p. 83). Poezia este cât se poate de strălucită în acest verset. In trei cuvinte profetul a descris admirabil situația Ninivei, dar cu o putere de expresiune ce te face să te înviorezi (p. 85).

Și acest verset este unul dintre cele cari smnt foarte obscure, din pricina conrupției textului (p. 88). Acest stih se referă la cetatea Ninive. E puțin însă cam obscur (p. 88). Cuvântul ipocrizie (?) ne indică o stare de conrupție morală a poporului assyrian 2) (p. 95). Și vai și amar pe unde călca această armată. Praful și cenușa rămânea în urma lor (p. 96). Raportându-ne însă la firea biciului care este neînsuflețit, nu putem spune că are glas, ci zgomot, pocnet (p. 96). In pasagiul de față nu trebue să înțelegem un cutremur de pământ datorită cauzelor interioare ale soartei 3) pământești, ci cutremurul pământului cauzat de mersul iute al carelor încărcate. Se știe că atunci când trece *un autocamion* 4) încărcat, pământul peste care trece se cutremură, casele se mișcă și ferestrele tremură și fac zgomot (p. 96). Autorul are predilecție pentru acest gen de interpretare cu autocamionul, căci la pag. 97 revine: „In zilele noastre când trece prin fața casei un camion încărcat, ferestrele casei încep să tremure. Stihul de față ne dă aceeași idee și anume de cutremul pământului călcat de roate. Nu putem preciza dacă aceste roate erau ale carelor de războiu sau ale altor vehicule pe care le întrebuințau Assyrienii. In orice caz ele trebuiau să fi fost de o greutate considerabilă, de îndată ce putea să producă un sgomot, o sguduitură. Din context reese că erau foarte mari și solide (?).

Pentrucă versetul are un sens indeterminat (p. 98). Poporul assyrian își răspândise forma 5) în lume că este cel mai tare popor (p. 100).

---

1) Aici lipsește cuvântul grecesc, așa că noi nu știm, fiindcă nici autorul nu știe.

2) Transcriem cu ortografia autorului.

3) Poate a avut să spună: scoarței.

4) Ce va fi căutând autocamionul ca explicație în proorocia lui Naum!

5) Faima.

Desvelirea ei este însă în mod figurat (p. 102). Nu știm care să fie adevărata interpretare a acestui stih (p. 103). Textul ebraic ne vorbește de fortificație furnizată de apele Nilului (p. 107). In aceste condiții a-i cere să facă o descriere cu centimetru este o absurditate (p. 109).

Autorul tâlcuirii n'a auzit de colectiv în l. ebraică și de aceia se miră cum מאויב este tradus de LXX cu: ἐξ ἐχθρῶν asemenea și de S. (dar nu ne dă cuvântul, p. 110). Conjectura lor e fără motiv (p. 116). Sunt unii comentatori (cari? p. 118). Toate aceste conjecturi le dăm numai spre informație (p. 121).

Acest stih este o simplă comparație, dar greu de înțeles. Nu putem desprinde bine gândul autorului. E o sentință prea scurtă pe care nu știm de cine s'o alăturăm (p. 124). Nu putem ști în ce sens vorbește aici profetul și anume dacă prin culcare înțelege că toți comandanții sunt morți sau dacă toți acești comandanți vestiți în războaie, acum stau nepăsători și nu se interesează de pericolul ce a trecut peste Ninive (p. 127).

Cu asemenea concepțiune despre interpretare și despre tratarea diferitelor probleme din proorocia lui Naum, de sigur că interpretarea ajunge a fi o confuziune și un gen de neștiință. Căci e foarte ușor când ajungi într'un loc încurcat să zici: Nu știm!

Vom vedea acestea mai amănunțit în cap. II.

Preotul Dr. VASILE RADU
Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău

ȘTIRI

D-nul Dr. Teodor Păcescu, inspector general al Ministerului Cultelor, a fost numit membru în Eforia Bisericii Ortodoxe Române, pe timp de 6 ani, ca reprezentant al Ministerului Cultelor și Finanțelor.

Monah lăudat peste graniță. Cetim *în Universul.*

„Arhimandritul C. I. Popp Șerboianu, autorul savantei lucrări, în limba franceză, *„Les Tsiganes“*, operă care a fost mult elogiată de critica franceză, engleză, americană și germană, a fost proclamat membru de onoare al societății savanților din lumea întreagă, cu sediul la Londra, *„Gypsy Lore Society“*, care se ocupă cu studiul țiganilor din toată lumea. *Universul,* (22 Dec. 1932):

„Intr'o carte publicată de curând de această societate, printre atâția savanți streini, figurează un singur român“.

Adăogăm noi că Păr. Șerboianu azi e stareț la Schitul Crasna din Gorj.

Jubileul Protopopului Vintilescu. — Duminică, 18 Decembrie a. c., creştinii din parohia *Sf. Vineri-Nouă* din Bucureşti au sărbătorit 25 de ani de protopopiat a parohului lor, Păr. Iconom Stavrofor Traian Vintilescu, protopop în Bucureşti. Au avut pentru ce-l sărbători, pentrucă Păr. Protopop Vintilescu, poate arăta ce poate mai cu seamă dacă-l cunoşti în parohia sa. A fost un preot harnic, priceput, plin de iniţiativă şi care ştie să mişte carul din loc. Abia i s'a desfiinţat biserica peste care acum trec ferăriile drumului de fer, şi iute a făcut alta la loc, în aşteptarea încă şi a alteia care trebuie să vie. Dar încă locuinţa parohială!... ce străluci! Dar lucrările pentru, îndrumarea creştinească din parohie! Sunt multe, de demult, şi li se adaogă altele nouă. Ce frumoase sunt şezătorile la care cocoanele din parohie vin cu lucrul lor! Având parte de o soţie care-i ţine bună tovărăşie la hărnicia sa, tot aşa de iscusită şi meşteră a urni carul din loc, caşi Sf. Sa, parohia se simte nu numai de parohul ei, ci şi de toată familia sa. Serbarea a mers prea cu nepusă-masă, că alţii puteau veni mai mulţi la ea. Dar şi aşa a fost încunjurat de preoţii vecini, care l-au sărbătorit inimos, în frunte cu colegul său, vechiul Protopop Păr. *I. Popian* din Bucureşti, care i-au spus cuvintele de laudă pe care le merita. Noi ne alăturăm la toate acestea şi urăm încă tânărului şi sprintenului protopop să apuce şi cellalt jubileu.

A urmat apoi o sărbătorire de măsură mult mai mare la „Casa Femeii“ din Bucureşti. Despre aceasta şi despre alte lucrări din parohia Sf. Vineri-Nouă vom scrie în alt număr, că în acesta nu mai e loc.

Preot, profesor definitiv. — Publicându-se o listă cu profesorii numiţi definitiv, am găsit între ei şi pe Păr. *Gh. Călin* din Bucureşti.

Deschiderea Sfântului Sinod. — Miercuri, 15 Fevr. a. c., s'a deschis Sf. Sinod în localul său dela biserica Antim. Deschiderea s'a început prin slujirea unui tedeun. Apoi, în sala Sinodului, d. Ministru *D. Gusti,* a cetit mesagiul de deschidere. I. P. S. Patriarh a rostit o scurtă cuvântare şi a arătat ce va avea de lucrat Sf. Sinod. Intr'o şedinţă următoare, P. S. Arhiereu *Grigore Botoşăneanu,* a cetit un temeinic memoriu despre măsurile care trebuesc luate împotriva destrăbălării şi avorturilor.

Duminica niciun examen. — In urma mijlocirii Sfântului Sinod, Ministerul Şcoalelor a făcut cunoscut inspectoratelor şcolare regionale că, pe viitor, să nu se ţie niciun fel de examene în zilele de Duminică şi sărbători legale.

Preot în „Garda de Fier“. — Din ziarul *Cuvântul* dela 11 Ian. a. c., aflăm că Preotul *Dumitrescu* din Bârlad face parte din *Garda de Fier.*

Cum asta? preot în ceata celor cu bâta? sub cârma unuia care a vărsat sânge?

Necinstirea Duminicii. — Duminică, 22 Oct. a. c., s'a făcut în Bucureşti o cercetare în mai multe prăvălii şi biurouri, ca să se vadă dacă se lucrează Duminica. S'a găsit că în toate se lucra. D. *N. Baţaria,* discutând fapta aceasta în *Dimineaţa* dela 29 Oct. 1932 spune că aşa e cu toate legile. Se calcă, afară de cele împotriva celor slabi şi mărunţi.

Biserică ortodoxă din America arsă. — Biserica ortodoxă *Sf. Maria* din *Cleveland,* Statele-Unite, America, a ars în ziua de Duminică, 18 Decembrie trecut. Se aprinseseră grinzile din pivniţă dela cuptorul pentru încălzit. Biserica încolo era neatinsă. Dar când au intrat pompierii, au început cu stropitul pe unde au nimerit şi au stricat mai mult cu apa decât stricase focul. De aceia nu s'a putut face slujbă de Crăciun, ci în altă încăpere. Vor trebui aproape 4000 de dolari pentru a drege ce s'a stricat. Ştirea se ceteşte în *Cuvântul* dela 11 Ian. a. c.

Moartea unui patriarh. — O telegramă din Londra, a agenţiei telegrafice *Rador,* cu data de 9 Ian. a. c., scrie că Patriarhul ortodox *Arsanios Hadad* din Beirut a murit.

Liberarea episcopului catolic din Petrograd. — După o telegramă din Berlin, venită acolo din Riga, pe care o cetim în ziarele noastre dela 30 Ianuarie a. c., Biserica Romei a izbutit, în sfârşit, să dobândească eliberarea fostului episcop catolic *Sloskin* din Petrograd. Acesta a fost osândit acum zece ani de către guvernul sovietic la cinci ani muncă silnică şi la deportare pe viaţă în Siberia. El a sosit acuma la Riga şi a fost salutat la graniţa letonă în mod solemn şi călduros, de către cler şi populaţei.

Numire de profesor la un seminar. — D. *N. Jingoiu* a fost numit profesor de limbile grecească şi latinească la Seminariul Monahal din Mânăstirea Cernica.

Anul sfânt în Biserica Romei. — Papa a hotărât ca anul acesta să se sărbătorească în chip deosebit, ca cel în care se împlinesc 1900 de ani dela jertfa pe cruce a Domnului Hristos şi încheierea lucrării Sale rescumpărătoare prin Inălţarea la cer. O telegramă din Roma, a agenţiei telegrafice *Rador,* cu data de 25 Fevr. a. c., rosteşte că Papa va da în curând o chemare către toţi credincioşii catolici. Prin ea, le va cere ca, în ziua de 7 Aprilie a. c., adică întâia Vinere a Anului Sfânt, să se ducă cu toţii la biserică şi să se roage timp de un ceas. Acest ceas sfânt este acel în care, acum 1900 de ani, Domnul Hristos a înfiinţa taina Sfintei Impărtăşiri. Insuşi Papa se va scoborâ atunci în biserica Sfântului Petru, pentru a fi de faţă la strălucita prăznuire.

Religiunea în şcoalele nemţeşti. — O telegramă din Berlin, a agenţiei telegrafice *Rador*, cu data de 23 Febr. a. c., vesteşte că Consiliul de miniştri al Prusiei a aprobat propunerea Comisarului Reichului şi a ministrului şcoalelor de a începe desfiinţarea treptată a şcoalelor care n'au în programa lor nicio învăţătură din religiune. Guvernul s'a învoit în principiu cu introducerea învăţăturii religioase în programa şcoalelor profesionale şi a celor primare superioare.

Inţelegerea bisericească între Biserica sârbească şi cea bulgărească. — După o telegramă a agenţiei telegrafice *Rador*, cu data din Belgrad, 18 Febr. a. c., în curgerea lunii Aprilie viitor se va ţinea un sfat al Bisericilor sârbească şi bulgărească. Nu s'a hotărît încă unde se va ţinea.

BIBLIOGRAFIE

Pr. N. Dragomirescu. **Veniţi la mine!** *Zece predici populare.* Bucureşti 1933. 91 pag. formatul cărţilor de Şcoală 35 de lei. Sunt predici bnne.

Dr. Petru Barbu, **Curs de CATIHETICĂ sau Metodica Religiunii,** ed. 3. Caransebeş, 1933, volum de 104 pagini, in formatul cărţilor de şcoală. Preţul 60 lei.

Păr. Dr. Barbu este cunoscutul pedagog creştin al Bisericii noastre de peste munţi, bărbat ales, a cărui muncă, de o viaţă întreagă, pe acest ogor, preoţii de dincolo au voit s'o sărbătorească acum câţiva ani. N'au putut, întru cât autorul cărţii noastre căzuse greu bolnav. Cu bucurie vedem acum că nu numai a biruit boala, ci încă este şi în putere a ieşi din nou pe ogorul scrisului bisericesc.

Este o frumoasă dobândă că autorul a putut ajunge cu *Catihetica* sa la a III tipărire a cărţii. Il vedem, în spusele prefeţei, că apără temeiurile creştineşti ale predării religiunii şi ne deschide ochii să nu ne luăm după orice noutăţi ale zilei, cum este aşa zisa *Şcoală activă,* care nu merge totdeauna pe dâra noastră creştinească.

Ca celce vorbeşte după o lungă frământare cu o asemenea ramură de studiu, Păr. Barbu trebuie ascultat. Sf. Sa este o autoritate între noi şi ieşirea la iveală cu astfel de scrieri trebuie cinstită ca o roadă deplin coaptă, care nu poate fi decât gustoasă.

In sporul de lucru dat preoţilor, prin pătrunderea lor în şcoalele primare, o asemenea carte nu le poate fi decât binevenită. Să puie mâna pe ea şi s'o folosească.

Protopresviter Dr. *Gh. Ciuhandu,* **Rânduiala sfintei Mărturisiri la Români.** *Insemnări rituale, cu două anexe: Ritualul sârbesc* (1524), *Ritualul românesc* (1681). Cernăuţi, 1933. Carte de 44 de pag., în formatul acestei reviste. Preţul 30 de lei.

La preoţii de azi, găseşti deseori dorul de a afla amănunte mai multe, în unele materii privitoare la tipicul Bisericii noastre. Dovadă sunt discuţiunile care se pornesc uneori, chiar pe paginile acestei reviste, şi la care vezi că iau parte o mulţime de preoţi. Aşa a fost cea despre luarea potirului, dacă să se poarte în mâna dreaptă ori stângă; despre ridicarea epitafului de pe Sf Masă. Păr. Dr. Ciuhandu, preţuitul nostru redactor, va putea mulţămi pe mulţi preoţi tot cu întrebări despre astfel de materii. Prea Cucernicia Sa cercetează tipicul săvârşirii tainei Sfintei Mărturisiri. Ne arată că acesta nu a fost totdeauna la fel. Dacă noi, în molitfelnicele noastre, îl avem cum îl ştim, nu trebuie să credem că aşa a fost pretutindenea şi totdeauna. De altfel, aceasta nu este numai cu taina aceasta, ci şi cu altele. Cine răscoleşte vechi molitfelnice găseşte deosebiri şi la taina Nunţii. Dar oricum, sunt lucruri de amănunt, care nu aduc altă privire asupra tainei ori că ar preface datoria creştinului de a se spovedi.

Faţă cu dorul preoţilor de a întreba în materii de tipic, credem că noua scriere a Părintelui Ciuhandu, scoasă din revista *Candela*, din Cernăuţi, unde s'a tipărit anul trecut, le va putea fi de mare folos.

Arhiereul Dr. *Veniamin Pocitan Bârlădeanu*, **Vechea Episcopie a Hotinului,** carte 72 de pagini, tipărită mai întâi în paginile acestei reviste. Bucureşti, 1933. Nu spune preţul.

Cartea aceasta, lucrată prin răscolirea multor izvoare, scoate la lumină date preţioase, grele de găsit altfel, despre trecutul foastei episcopii a Hotinului. Cu mare plăcere se cetesc amănuntele despre frumosul chip bisericesc, care a fost Episcopul *Amfilohie* al Hotinului. Acest bărbat, de înaltă învăţătură, a fost o podoabă a Bisericii şi nu poţi ceti decât cu mare plăcere amănuntele vieţii şi scrisului său.

Victor N. Popescu, **Problema religioasă în ţara noastră.** Bucureşti, 1933. Scriere de 55 de pagini, în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 30 de lei.

Cine va pune mâna pe cartea d-lui Victor Popescu, tânărul nostru teolog din Bucureşti, nu va putea spune că a cetit lucruri obişnuite. In adevăr, cartea sa nu este numai culeasă din cărţile altora, nici lucrată ca altele, ci este o carte nouă. Vede religiunea în pâlpâirea de fapt a vieţii care-i curge sub ochi şi cu încovoierile pe care şi-o primeşte uneori din imbolduri adânci. In privirea credinţei din acest unghiu, d. V. Popescu nu umblă cu mintea în nouri, să ne dea păreri sau vederi ale sale, străine de viaţa care este, ci îşi desfaşură tratările sale cu mult simţ de adevăr. Cine-l va ceti va zice că în adevăr aşa este. Este o carte care se ceteşte cu sete şi folos.

Dr. *Costache Dăniţă,* **Evanghelia în faţa Ştiinţei.** *II. Urările patimilor.* Alexandria, 1932. 46 de pagini în formatul cărţilor de şcoală. Nu-şi spune preţul.

Dr. Dăniţă este un urmaş al răposatului Dr. *Paulescu*, învăţatul mărturisitor al credinţei. Domnia sa arată că poruncile moralei creştineşti îşi au îndreptăţirea lor dovedită prin ştiinţă. Dacă omul se îmbuibă prin mâncare, băutură, prin plăceri vătămătoare, numaidecât se simte în sănătatea lui. Dr. Dăniţă dovedeşte, cu autorităţi medicale şi cu constatări din ramura studiilor sale, cât de mult patimile sfărâmă trupul omenesc. Deci ceiace porunceşte morala creştină aceia porunceşte şi medicina.

P. S. Episcop *Vartolomeu*, **RĂSPUNS la referatul d-lor Inspectori Moise Enciu, Ioan Ionescu şi Al. Niculescu,** *anchetatori la Episcopia Râmnicului-Noului-Severin, adresat d-lui Ministru al Instrucţiunei, Cultelor şi Artelor.* Bucureşti, 1933, 63 de pagini în formatul cărţilor de şcoală.

Cartea aceasta priveşte una din nesfârşitele samavolnicii asupra Bisericii, care a fost trăsătura guvernului Iorga. Nu avem decât să ne gândim la poruncile pe care domnia sa le dădea, ca numaidecât să se dărâme casele de pe Dealul Mitropoliei din Bucureşti. Casele însă erau proprietatea Bisericii, aceasta îşi avea viaţa autonomă, iar cel cu topuzul puterii poruncea după obiceiurile sultaniceşti din alte vremuri. Sunt proaspete amănuntele din vara anului 1931, când casa, în care locuiau slujitorii Mitropoliei, a fost trântită, prin târnăcoapele pompierilor, în capul călugărilor.

Aşa era regimul, şi regimul acela s'a năpustit şi asupra Episcopiei Râmnicului. Noi de atunci ne întrebam: cu ce drept Ministerul suspenda pe sluşbaşii Episcopiei? cu ce drept însărcina pe prefectul Vâlcii de atunci să împlinească pe spinarea Bisericii poruncile lui dela Bucureşti? Nu erau aceia slujbaşii ai unui aşezământ autonom?

Răspunsul este că în ţara noastră se întronaseră iarăşi orânduielile paşalelor dela Rusciuc şi Silistra.

Cartea Prea Sfinţitului Episcop Vartolomei ne destăinueşte trăsături din vremea când Biserica a avut a suferi năbădăile păşalelor ajunse din nou pe scaunul ţării româneşti.

Bine că am scăpat de ele! Cine va ceti cartea Vlădicăi dela Râmnic va gusta din nou ce răstimp vitreg a fost acela pentru noi.

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **Statul în faţa sectelor.** Arad, 1933. Cărticică de 44 de pagini, nr. 105 din *Biblioteca Creştinului Ortodox.* Preţul 3 lei.

Cărticica aceasta cuprinde atâtea fapte proaspete din năzbâtiile sectanţilor faţă de noi, încât nu se poate ceti decât cu cea mai mare poftă. Afli despre apucături din cele mai ciudate din faptele lor. Aşa e, de pildă, cu isprava milenistului din satul *Nepos,* care a intrat cu biciul în altar ca să alunge pe preoţi din slujbă. Işi închipuia că e Iisus Hristos. Cartea e lucrată şi prin folosirea celor mai proaspete izvoare. De pildă, cartea d-lui *Victor Popescu,* de care pomenim şi noi aici, se găseşte pomenită şi întrebuinţată în cartea Vlădicăi dela Arad. Noi parte din cuprinsul acestei cărţi

l-am cetit în ediţiunea de provincie a ziarului *Universul*. Nu l-am găsit însă în *Universul* din Capitală. De aceia cu atât mai mult folos este ca preoţii să cetească amănunţit toate temeiurile care se găsesc în această scriere. Le vor folosi în tot ce au de vorbit despre secte.

Preotul *Ilarion V. Felea*, **Icoane alese din viaţa ortodoxiei.** Arad 1933, n-rele 95-99 din *Biblioteca Creştinului Ortodox*. 114 pagini în format de cărticică, Preţul 18 lei.

Pentru această mică sumă, cineva poate avea o străbatere cu mintea dealungul întregii noastre istorii şi a vedea ce a însemnat credinţa în tot trecutul nostru. Va găsi nu numai mărturisirile mari şi ştiute despre ce a însemnat credinţa la noi, ci şi amănunte care nu se găsesc totdeauna în tratatele cele mari şi care sunt mai dulci, prin trăsăturile lor de viaţă pipăită, decât numai consideraţiunile de departe asupra lor.

Cercul Profesorilor secundari din Bucureşti, ***Consideraţiuni asupra Problemei scăderii nivelului intelectual şi moral al elevilor cursului secundar.*** Bucureşti, 1933. 16 pagini în formatul acestei reviste. Nu spune preţul.

Insuşi titlul spune din destul ce trebue să fie cuprinsul acestei tratări. El are constatări triste. Şcolarul de azi nu are de loc pofte să muncească. El vrea să se desfăteze. Umblă cu toate tertipurile ca să scape de îndatoririle şcoalei. Locaşurile de petreceri dezmăţate, de sporturi sunt cele cărora îşi dăruieşte inima. Aşa spun profesorii Capitalei.

Pr. *Dem. Iliescu Palanca*, **Hristos este viaţa.** Olteniţa 1933, 18 pag. în formatul nostru, 10 lei.

E adunare de art. din *Păstorul* ortodox. Citire bună şi plăcută.

Metodă pentru a învăţa Psaltichia de Preotul *T. V. Stupcanu*, ed. II-a, Bucureşti 1932. Formatul acestei reviste, 32 de pagini. Nu spune preţul.

Păr. P. Stupcanu este vechi profesor de muzică bisericească la Seminarul „Veniamin" din Iaşi. Trăieşte azi ca pensionar în Bucureşti. Cartea este o plăcută tipărire cu vechile noastre semne ale muzicii biericeşti. Invăţătura pentru întrebuinţarea lor e uşoară, aşa ca să nu mai dea pricină de nedumeriri. O asemenea imputare se aducea muzicii noastre pe vremea polemicii dintre răposaţii *Gavriil Muzicescu* şi Arhimandritul (apoi arhiereul) *Teofil Mihăilescu*, acum 30 de ani. Cartea va putea aduce mult folos celor ce se îndeletnicesc cu muzica noastră.

Pr. Const Beldie. **Viaţa şi scrierile Episcopului Huşilor Iacov Antonovici.** Bârlad, 1932. 58 de pagini în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 20 de lei.

Scrierea a fost lucrată pentru seminarul de istoria Bisericii româneşti, la facultatea de teologie din Cernăuţi, la Profesorul Dr. *Simeon Reli*. Ea cuprinde înşirarea pas cu pas a datelor vieţii şi lucrărilor răposatului episcop Iacov al Huşilor.

Iconomul *Coman Vasilescu*, **Istoricul Monastirilor închinate şi secularizarea averilor lor.** Bucureşti, 1932, Volum de 127 de pag. în formatul nostru. Preţul 25 de lei.

Păr. C. Vasilescu a fost dregător bisericesc al Eparhiei Huşilor, sub Episcopul Silvestru. Acum trăieşte ca pensionar în Bucureşti şi nu încetează a se osteni cu cartea ca şi în tinereţă. Aceasta se cere la autor, Bucureşti, Calea Floreasca 82 şi se adaogă 3,50 lei pentru poştă.

Teodor Geantă, **Pentru educaţia religioasă a copiilor.** *Povăţuitor metodic pentru învăţământul religiei.* Chişinău, 1932. In formatul nostru, 176 de pagini dese. Preţul 50 de lei.

Poate cetitorii îşi aduc aminte de premiul de 10.000 de lei hotărât de P. Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului pentru cea mai bună carte de metodică a religiunii. S'au prezentat 8 lucrări. Comisiunea compusă din domnii *C. Fedeleş* şi *C. Tomescu*, profesori la facultatea de teologie din Chişinău, şi d. Dr. *Mih. Rădulescu*, profesor de filosofie la seminarul teologic din Chişinău, au declarat ca cea mai bună lucrarea d-lui T. Geantă, profesor de şcoală primară în Râmnicul-Vâlcii. Se cheamă că acum preoţii mai au o unealtă pe deasupra pentru a se întări.

POŞTA REDACŢIEI

Sfinţiei Sale Părintelui *Ioan Nicorescu*, Jabăr, jud. Severin.
Am primit art. „Despre cei dintâi oameni" şi se va tipări.

Sfinţiei Sale Părintelui *Gh. Jemăneanu*, Cobâlnea, Soroca.
Art. Sfinţiei Voastre, „Semne vii în Biserica românească" se află în mânile noastre şi va ieşi la lumină când vom avea mai mult loc.

Sfinţiei Sale Părintelui *Ilie Anisescu*, Slătioara, Baia.
Am cetit îndurerat art. Sfinţiei Voastre despre nenorocirile cu calendarul în Moldova de sus şi-i vom da drumul curând, ca un strigăt de mare primejdie, care trebuie auzit.

D-lui *Ion T. Delatomis*. Constanţa.
Mai frământă-te cu scrisul, că cele trimese nu merg. Când scrii în poezie, nu trebuie să scrii ca în lucruri obişnuite. Trebuie

o cugetare legată de o vie zvâcnire a inimii, şi atunci scrisul se înveşmântează cu aripile stihului poetic, în săltarea ritmului, în potrivirea rimei. D-ta ai începuturi care pot ajunge la înfloriri mai pline pe viitor, dar acum lucrul încă nu e desăvârşit. Deci mai ciopleşte şi te mai întăreşte!

Părintelui *Andrei Mustăciosu*. Şegarcea-Vale, Teleorman.
Am primit, merge. Chestiunea e dreaptă, dar mai aşteaptă.

Sfinţiei Sale Părintelui *Ioan Vârlan*, paroh în **Hănăşenii de pădure,** jud. Cahul, of. Vişineşti prin gara Iargara.
Predicile pentru popor, de care întrebaţi, se vând cu 40 lei bucata şi se cer la *Oastea Domnului*, Sibiu, Str. Avram Iancu 5.

Părintelui *Alex. B. Ionescu*, Crasani, Ialomiţa.
Am primit şi se tipăreşte.

Sf. Sale Părintelui *I. Ilisei*, Cernăuţi, Roşa.
Am primit art. „Odinioară şi astăzi". Merge, se va tipări, dar mai târziu.

Părintelui *D. Mironescu*. Parohia, Vaslui.
Nu vă pot răspunde ce mai aveţi de plătit la revistă, fiincă asta nu e slujba mea. Scrieţi Consiliului Central Bisericesc, pentru „Biserica Ortodoxă", Bucureşti 1, str. Matei Millo 4.

Păr. *Ioan Nicorescu*. Jabăr, Severin.
Am primit art. „Anafora". Se va tipări când vom avea loc.

D-lui *Nicolae Ioniţă*. Strassburg, Collège St. Basile, rue Lenôtre, 2.
Mulţămim pentru tot ce ne trimiteţi. Da, nici vorbă că merge, numai că strecurăm materialul încet, având de tipărit multe alte materiale. Dar vor apărea nu prea târziu.

Sfinţiei Sale Părintelui *Alex. St. Berculescu,* paroh în Drăgoteşti, Romanaţi.
Pentru orice socoteli aveţi cu revista... chitanţe de abonament, neprimire, nu vă îndreptaţi către mine cu cereri şi plângeri, ci Consiliului Central Bisericesc (adăogând „pentru revista *Biserica Ortodoxă"*). Mie scrieţi-mi numai în legătură cu redacţia.

A. S.

MULȚĂMIRI

Epitropia Bisericii *Sf. Nicolae* din satul *Țânțaru*, Mehedinți aduce vii mulțămiri d-lui Plotonier-Major *Alescu Gamă* și soției sale *Bucura*, pentru dania unei perdele la Ușile Impărătești, în preț de 500 de lei.

Dumnezeu să primească darul și să-l întoarcă însutit creștinilor care-l cinstesc!

Epitropia parohiei *Ciulnița-Eustațiade*, circ. 2, din *Priboieni*, Muscel, aduce calde mulțămiri locuitorilor din acea parohie, care, îndemnați de Preotul *Sima Florian*, au pornit cu mare râvnă, la împodobirea bisericii lor, care apoi a fost sfințită din nou, în ziua de Duminică, 13 Noemvrie trecut.

Inoirea, pe dinnăuntru și pe dinafară, a costat 50000 de lei. Afară de aceștia, s'au mai cheltuit încă 12000 de lei pentru un rând de veșminte și 8000 de lei pentru împrejmuirea cimitirului. Toate aceste cheltuieli au fost acoperite de daniile credincioșilor din parohie, precum mai jos se arată:

Ioan Simionescu a dat 5000 de lei; *Ana C. Simionescu* 1000 lei; Preotul *Florian Sima* 1000; *Ana I. Braslă* 2000; enoriașii *Manole Str. Braslă* 1200; *Nicolae P. Ibric* 1000; soții *Rada* și *Vasile Ungureanu* 800; enoriașii I. Grigore *Breazu* 1400; *Marin P. Puțaru* 800; Primăria satului 1000; Banca Populară 1000; cum și alți inimoși creștini, care au dat mai puțin de 300 de lei fiecare.

Dumnezeu să pomenească pe toți binefăcătorii și să-i încarce de darurile Sale!

Epitropia Bisericii *Nașterea Maicii Domnului*, din Parohia *Nucșoara*, com. *Râncezi*, Prahova aduce vii mulțămiri binecredincioșilor mai jos însemnați, care, prin stăruința noului paroh, Părintele *Vasile Gh. Constantinescu*, au făcut bisericii următoarele danii: d-lui *Constantin Georgescu* din București, str. Ioan Cornea 5: *a)* lei 2000 (două mii), bani depuși la Banca populară „Râncezi", cu recipisa nr. 615, ca fond neînstrăinat, din al cărui venit să se întreție, în parte, slujbele (Actul nr. 453, judecătoria Vălenii-de-Munte); *b)* Una pereche de cununii de metal nichelat, în preț de 400 lei; 2. d-lui *Ștefan Antonescu*, primar Comunal, pentru un sfeșnic de alamă, cu 4 lumini, în preț de 500 lei; 3. Moștenitorilor răposatului *Ghiță Brânză*, lei 4000 (patru mii), bani lăsați de răposatul cu recipisa nr. 475, la Banca populară „Râncezi", ca fond neînstrăinat, din venitul căruia se întrețin slujbele bisericii noastre și al paraclisului „Sf. Treime — Eufrosin Poteca", Actul nr. 567.

Dumnezeu să binecuvinteze pe inimoșii darnici!

CATALOG

De cărțile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane și Imprimate ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1933 — LEI

CĂRȚI DE RITUAL

	Broșate	Pânză și hârtie	Pânză p. tot	Piele și pânză
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arhieraticonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf Mina	20	—	—	
Apostolul	500	650	680	770
Aghiazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	100	115	[illegible]53
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	--	—	175	
Dumnezeeștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot lei 1300				
Evhologiu (Molitvenic)	450	5[illegible]0	650	710
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septemvrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octomvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noemvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decemvrie	400	510	560	610
Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigore (Gala Galaction)	—	—	100	—
Psaltirea	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie.	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	6[illegible]0
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bârlădeanu	10	66	[illegible]0	90
Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Slujba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc.	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CĂRȚI DE RUGĂCIUNI

1. Pâine spre ființă, broșată . . . . 7.—
2. „ „ „ cartonată . . . . 12.—

CĂRȚI DE LITERATURĂ BISERICEASCĂ, Broșate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 . . . . 15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocefalia Bisericii Române . . . . 5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine . . . 30.—
5. Carte foarte folositoare de suflet . . . . . 60.—
6. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei . . . . 75.—
7. Calendarul pe toți anii . . . . 50.—
8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu . . . . 70.—
9. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 60.—
10. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex. trad. de Pr. I. Negoiță și N. Donos . . 45.—
11. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea . . . . 50—
12. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină . 150.—
13. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris 120.—
14. Confesiuni și Secte de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu . . . . 120.—
15. Crezul în chipuri și icoane de P S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu . . . . . 30.—
16. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu. . . 80.—
17. Concordanță a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu . . . . 40.—
18. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec . . . . . . 25.—
19. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie . . . . 200.—
    Idem, pânză peste tot . . . . 225.—
    — Volumul II broșată . . . . 150.—
    Idem, pânză și hârtie . . . . 225.—
    Idem, pânză peste tot . . . . 250.—
    — Volumul III broșată . . . . 120.—
    Idem, pânză și hârtie . . . . 195.—
    Idem, pânză peste tot . . . . 220.—
    — Volumul IV broșată . . . . 200.—
    Idem, pânză peste tot . . . . 300.—
20. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian . . . . 60.—
21. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa . . . . 50.—
22. Iconoclaști și Apostați contemporani de Ioan Gh. Savin . . . . 50.—
23. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu . . . . 30.—
24. Legea Organică a Sf. Sinod . . . . 4.—
25. Mărturisirea Ortodoxă . . . . 50.—
26. Neagoe Basarab și Sf. Nifon . . . . 5.—
27. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Rovența . . . . 50.—
28. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu . . . . 45.—
29. Predici de Dr. Tarnavschi, vol. I, II, III, IV, volumul a . . 100.—
30. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 18.—
31. Studiu despre Ierarhie . . . . 5.—
32. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian 20.—
33. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu. . . . . 65.—
34. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 75 = 150.—
35. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron 100.—
36. „Daruri și adevăruri“ de Pr. C. Dron . . 70.—
37. Canoanele. text și interpretare. Pr. C. Dron 100.—
38. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga . . . . 60.—
39. „Veniți la mine“, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu . . . . 35.—
40. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionise Romano 20.—

SUB TIPAR:

Pr. C. DRON : [illegible]

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC [illegible]

CĂRŢI DE ŞCOALA

1. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar şi p. popor de Pr Dr. I. Mihălcescu 60.—
2. Istoria Bisericească Universală cu noţiuni de patrologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 100.
3. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 100.—
4. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . 100.—

CĂRŢI DE MUZICA BISERICEASCĂ

1. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop.-Pasărea 60
2. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea . . 125
3. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea 125
4. Anastasimatar, de N. Barcan 25
5. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu 80
6. Psaltichia . . „ „ 25

IMPRIMATE ŞI REGISTRE DE CONTABILITATE

1. Un stat parohial . . . . 3.—
2. Un carnet cu 50 certificate de botez . . . . 50.—
3. Un carnet cu 50 certificate de cununie . . . 50.—
4. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăţi, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte. şi 2 borderouri . . . . 96.—
5. Un singur registru mare de partizi . . . 20.—
6. Un singur registru mare de plăţi . . . . 20.—
7. Un singur registru mare de încasări . . . . 20.—
8. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăţi, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi şi 5 coperte . . . . 79—
9. Un singur registru mic de partizi . . . . . 15.
10. Un singur registru mic de plăţi 15
11. Un singur registru mic de încasări . . . . 15.
12. Un compt 4
13. Un Buget . . . . 4.
14. Un Borderou . . . . 1.
15. O copertă (mapă) 2
16. Un registru pentru înscrierea botezaţilor . . 80.
17. Un registru pentru înscrierea căsătoriţilor . . 80.
18. Un reg. pentru înscriera înmormântaţilor . . 80.
19. Un registru de intrarea hârtiilor . . . . . . 75.
20 Un registru de eşirea hârtiilor . . . . . . 75.
21. Condică de expediţie 50

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).
Invierea Domnului
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Impăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Spiridon.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Voevozi.
Sf. Paraschiva.
Sf. Gheorghe.
Botezul Domnului.
Buna Vestire.
Adormirea Maicii Domnului

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe.
Sfinţii Impăraţi.
Maica Domnului.
Cuvioasa Paraschiva.
Iisus Hristos.
Sf. Ioan Botezătorul.
Invierea Domnului.
Sfinţii Apostoli.
Sf. Ecaterina.
Sf. Trei Ierarhi.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Sfântul Dumitru.
Sfinţii Voievozi.
Sfântul Nicolae.
Adormirea Maicii Domnului
Sf. Spiridon.
Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăţi pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000. O singură icoană lei 700.

Cei patru Evanghelişti imprimaţi pe satin pentru sfinţiri de biserici (seria) preţul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe.
Invierea Domnului.
Maica Domnului.
Sfântul Dumitru.
Sf. Nicolae.
Sfinţii Impăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Voievozi.
Sfinţii Trei Ierarhi.
Iisus Hristos.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Ecaterina.
Sf. Paraschiva.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Adormirea Maicii Domnului
Sf. Spiridon.
Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului.
Iisus Hristos.
Invierea Domnului.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Impăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Gheorghe.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Voievozi.
Adormirea Maicii Domnului
Sf. Spiridon.
Sf. Paraschiva.

Cărţi poştale cu iconiţe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe.
Sf. Mihail.
Sf. Teodor Tiron.
Sf. Teodor Stratilat.
Sf. Nistor.
Sf. Mercurie.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Adormirea Maicii Domnului.
Sf. Pantelimon.
Maica Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).
Invierea Domnului.
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Impăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Spiridon.
Sf. Voevozi.
Sf. Paraschiva.
Sf. Ioan Botezătorul.

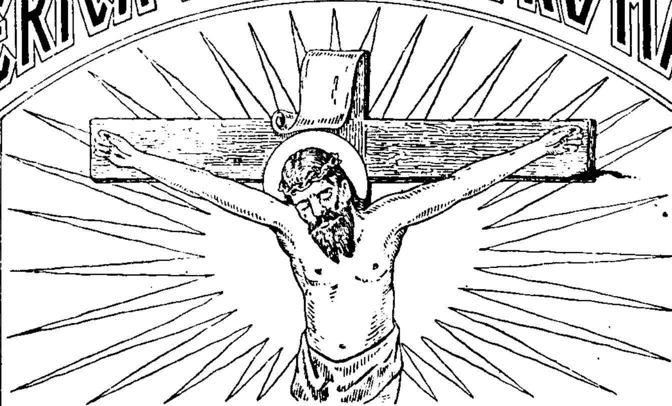
Iconiţe Cărţi poştale aplicate pe carton Lei 6.

Instrucţiuni de comandă: Orice comandă va fi însoţită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarii şi orice revânzători sunt obligaţi a vinde Cărţile cu preţurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARŢILE BROŞATE.

Martie-Aprilie

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL:

TIPOGRAFIA „CARŢILOR BISERICEŞTI"

SPRE ŞTIINŢĂ

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON*, Preşedinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomei*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultăţii de teologie din Bucureşti: 1. Dr. *D. G. Boroianu*, Dr. *V. G. Ispir*, Econ. *I. Popescu Mălăeşti*, Pr. *Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuţi: Dr. *V. Gheorghiu*, Dr. *V. Şesan*, Dr. *V. Tarnavschi*, Dr. *N. Cotos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chişinău, Dr. *Romul Cândea*, Cernăuţi, *Dr. Ioan Lupaş*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* ... d. *St. Berechet.*

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui *Arhim. Scriban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care v... voi să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Millo ...

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, ac... trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5—7, în încăperea rezervată revistei. P... poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pen... revista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se or... trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CARŢILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite, ...

1. *Lazăr Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
2. *Patimile Mântuitorului*, Pr. Criveanu . . „ 5.—
3. *Împotriva Beţiei*, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
4. *Două întâmplări minunate*, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
5. *Durerea Vinerii celei mari*, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
6. *Catehismul creştinului ortodox*, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
7. *Adventismul dat pe faţă de un fost adventist* de Arhim. Scriban . . . . . . „ 15.—
8. *Ce să crezi şi cum să trăeşti*, de P. S. Nicodem . . . . „ 4 —
9. *Povestiri folositoare pentru popor*, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei 1...
11. *Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ ...
12. *Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ ...
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . . . „ 40...
14. *Psaltirea* tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu. . . . . „ 5...
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Înjurăturilor* şi despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ ...
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ 5...

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1—16 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh*,	*legată în piele peste tot*	*Lei*	*90.—*
„ „	„	„	*75.—*
„ „	*legată în pânză peste tot*	„	*65.—*
„ „	„	„	*55.—*

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" de ... anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la München, ... condiţiuni technice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia Cărţ... Bisericeşti", cu următoarele preţuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2 b...

Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Preţul 80 lei, Edit... „Ancora", Bucureşti, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 3-4. (624-5) Martie-Aprilie 1933.

Direcţiunea revistei îşi dă toate silinţele pentru a ajuta munca preoţimii româneşti. Roagă însă pe toţi cucernicii Preoţi să binevoiască a-şi plăti toate rămăşiţele din anii trecuţi, cât şi abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată **prin rambursul aprobat de Sf. Sinod.** *Amânarea plăţii măreşte suma de plată şi e păcat ca cucernicii Părinţi să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfinţiile Lor vor înţelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată şi că ne vor asculta, cum, şi că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câştig, aşteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.* DIRECŢIUNEA.

TINERETUL ŞI „FRAŢIA ORTODOXA ROMANA"

Am simţit o adâncă emoţie când ziarul „Universul", în numărul din 10 Martie a. c., a subliniat adevărul că *„ortodoxismul reprezintă cel mai fericit mijloc"* pentru înavuţirea ţării, cu valori spirituale înalte. Am rămas foarte satisfăcut de toate glasurile de presă ce s'au ivit pe urma Congresului dela Cluj, al mirenilor, dar constatarea ziarului „Universul", m'a îndemnat să-mi fac iluzia fericită, că tineretul nostru, înţelegând valorile spirituale ale ortodoxiei, va căuta să se adape din izvoarele ei.

Tinereţea este primăvara vieţii. Sănătatea, vigoarea, seninătatea şi voia bună, sunt semnele ei. Cer albastru de Mai, acoperă vremea tinereţei, adăpostind nădejdile şi bucuriile cele mai curate. Dacă Providenţa ar îngădui să alegem fiecare cel mai mare bine, desigur am alege tinereţea veşnică, crezând că ea ne asigură adevărata fericire. Ce frumos este să făureşti visuri de cucerire a lumii, dar şi mai frumos este să-ţi dai seama, că unii pomi înfloresc primăvara timpuriu, însă bruma şi vântul de multe ori ofilesc florile.

Cât de dureros este să afli că, în rândurile tineretului nostru încă bate bruma şi vântul ofilirii, cu vădit scop de distrugere a ţării de către cei ce ne-au decretat moartea, dar datori suntem noi, conducătorii sufleteşti, să rugăm tineretul a reacţiona faţă de vântul distrugerii. Mare bucurie am avut, văzând că, faţă de elucubraţiile periculoase ale revistei: „Stânga", s'a ivit revista „Axa", reprezentând o cetate de cremene a idealului creştin. Revista aceasta propagă adevărul, că viaţa zil-

nică, formele de Stat, cultura caută un sens, o integrare într'un tot armonic. Ori, religiunea fiind efortul spiritului de a reduce variaţia aspectelor existenţii sensibile la Dumnezeu, ca centru de gravitate al spiritului, nu-i mirare că această revistă pune pe planul preocupărilor sale cardinale: credinţa.

Cu legitimă mândrie am văzut şi stăruinţele lăudabile ale ziarului „Calendarul", de-a pune pe planul întâi al preocupărilor sale, ideea ortodoxiei româneşti. Şi mare bucurie am avut, când, în numărul din 4 Martie a. c., al ziarului „Vestul" din Timişoara, d. Stelian Ionescu, absolvent al şcoalei politehnice din Timişoara, cu suflet naţinal-creştinesc, developează şi înfierează pe unii studenţi basarabeni dela acea şcoală, învinuiţi a propaga idei extremiste bolşevice.

Şi atunci, noi, conducătorii sufleteşti ai poporului, putem cu nădejde munci pentru pregătirea în spirit creştin a tineretului, chemat a lua mâine răspunderea de soarta ţării noastre. Ce nu vom da deci, ca tineretul să devină pârghia cea mai sigură a viitorului?! Dela o nouă generaţie aşteptăm să înţeleagă că, fără principii stabile de viaţă, nu poate exista echilibru social. Chemaţi suntem a educa tineretul în înţelesul că, raporturile dintre suflete trebue să determine altă atitudine a lumii de azi, faţă de materie, faţă de bunurile materiale.

Socot că, pentru generaţia tânără de azi, se impune mai mult accentuarea spiritualităţii creştine, deci nu egalitatea izvorîtă din concepţiile marxiste materialiste. Căci dreptul nu este o simplă normă pe care oamenii o alcătuesc din considerente materialiste, ci normă de echilibru sufletesc în primul rând. Dreptul este expresia ordinei pusă de Dumnezeu, deci şi dreptul natural este de origină supra-omenească, pentrucă îşi are origina în Dumnezeu, ca unitate supremă a vieţii. Şi precum razele solare revin la centrul de viaţă de unde au fost emise, aşa revine la Dumnezeu sufletul omului după moarte. Acest suflet, trebue să înţeleagă că, nu egalitatea de drepturi face pe oameni fericiţi, fiindcă nu toţi au acelaş dar.

Fiecare om, în cadrul chemării sale, trebue să se simtă apărat şi asigurat prin anumite norme de drept, cari îi fac posibilă împlinirea datoriei. Dreptul meu nu este identic cu dreptul altuia. Ceea ce eu fac, nu de aceea fac, pentrucă şi altul face acelaş lucru, ci fac ceea ce îmi porunceşte legea morală, obligatorie pentru toţi.

Să tindem deci, a face educaţia tineretului să se inspire din asemenea considerente, cari, la timpul său, de sigur vor asigura şi în cârmuirea de totdeauna a ţării preponderenţa adevăratelor valori, conducerea elitei.

Cred că *Frăţia Ortodoxă Română,* având secţie şi pentru tineretului universitar, va avea preocuparea necesară de această problemă şi, în biblioteca înfiinţată de dânsa, va şti să publice şi broşuri folositoare pentru îndrumarea religioasă-morală a tineretului.

Noi am avut necontenit ideea de a se organiza şi tineretul în o organizaţie unitară pe întreaga ţară şi o accentuăm şi aici, cu ferma convingere, că ideea aceasta trup va lua.

Arad, 8 Martie 1933.

† **Episcopul GRIGORIE al Aradului.**

Programa analitică pentru învăţământul religios din şcolile primare.

Consiliul Central Bisericesc a publicat, în revista sf. Sinod, *Biserica Ortodoxă Română* (August anul trecut), programa analitică pentru învăţământul religios în şcolile primare, care „se va aplica în anul şcolar 1932-33, în marginile posibilităţilor date" (pag. 527). Totodată se invită preoţimea să-şi facă observările, ca să se poată stabili definitiv programa, care să fie pusă în aplicare (pag. 564).

Deoarece Păr. *Constantinescu* a publicat în *Revista generală a învăţământului* (nr. 7-8 1932) o critică, în care arată imposibilitatea aplicării acestei programe, nu ne vom ocupa în special cu critica, ci vom încerca a alcătui, în cele ce urmează, o programă analitică după principiile pedagogice. Aceasta cu atât mai mult, cu cât stabilirea definitivă a programei analitice se impune imperios, pentruca timpul pentru verificarea programei să nu se lungească la infinit, şi pentruca autorii cărţilor didactice să aibă putinţa de a lucra cărţile trebuincioase.

Alcătuirea unei programe analitice pentru învăţământul religios însă cuprinde probleme însemnate. Ea nu-i o simplă înşirare a materiilor pe care alcătuitorul le crede trebuincioase a fi predate în feluritele clase. Programa analitică trebue să fie alcătuită după principii anumite. In primul rând, ea trebue să se orienteze după scopul general al învăţământului religios din şcolile primare, precum şi, în deosebi, după scopul pe care voim să-l atingem în fiecare clasă. Trebue deci mai întâi stabilit scopul învăţământului religios. Apoi se stabilesc materiile din diferitele domenii religioase, care corespund scopului, dar şi capacităţii elevilor, şi se repartizează pe clasă. In fine, alcătuitorul va potrivi lecţiile diferitelor materii pe clasă, orientându-se după structura sufletească a elevilor, scopul stabilit şi timpul disponibil.

Deoarece învăţământul religios este un învăţământ eminamente educativ, la alcătuirea programei analitice şi îndeosebi la repartizarea materiilor se va da o atenţie deosebită scopului pedagogic. Alcătuitorul va avea în vedere pentru fiecare clasă atât scopul *didactic* care se referă la cunoştin-

tele religioase, pe care elevii trebue să-şi împroprieze în cursul anului, cât şi scopul *pedagogic* la care tinde educaţia religioasă în clasa respectivă. Scopul învăţământului nu este un secret al alcătuitorului, ci este necesar ca să fie indegetat în programa analitică, ca să-l cunoască şi catehetul, care trebue să ştie încotro cârmueşte pe elevi.

In cele următoare vom arăta deci mai întâi scopul învăţământului religios în şcolile primare, apoi vom stabili materiile de predare, le vom repartiza pe clasă, indegetând scopul didactic şi mai ales cel pedagogic şi, dupăce vom calcula aproximativ timpul disponibil, vom alcătui programa analitică pentru fiecare clasă.

1. *Scopul învăţământului religios în şcolile primare.* Insuş Domnul nostru Iisus Hristos ne indică scopul final al întregului învăţământ religios prin cuvintele *„învăţându-i să păzească toate câte v'am poruncit vouă"* (Mat. 28 20). Invăţământul religios în şcolile primare însă nu poate să ajungă chiar acest ultim scop indicat de Mântuitor. Nici vârsta copiilor care termină şcoala, nici timpul disponibil în cursul învăţământului primar, nu admit ca educaţia şi instrucţia religioasă să fie considerate ca terminate. Invăţământul religios în şcolile primare poate numai să îndrumeze pe copii, ca ei după terminarea şcolii să-şi continue şi să-şi completeze singuri cunoştinţele şi educaţia religioasă, participând cu dragoste la catihezaţie şi la toate manifestările Bisericii. In consecinţă, în şcolile primare religia trebue predată în aşa fel ca ea să devină în sufletele copiilor *o forţă dinamică pentru o viaţă din credinţă.* Invăţământul religios trebue să creeze cu ajutorul graţiei supranaturale în sufletele copiilor hotărîrea şi zelul de a se conforma în viaţă normelor sfintei Evanghelii ca membri devotaţi ai Bisericii ortodoxe.

In scopul acesta învăţământul va tinde să formeze în elevi *convingerea ortodoxă şi conştiinţa religioasă.* Prin învăţământul religios copiii trebue să ajungă la convingerea că Biserica ortodoxă este cea întemeiată de Domnul nostru Iisus Hristos şi că ea este deci aşezământul dumnezeesc, care propovădueşte învăţăturile descoperite de însuşi Dumnezeu. Pătrunşi de această convingere şi îndrumaţi în mod corespunzător, ei se vor simţi membri conştienţi ai Bisericii ortodoxe şi vor fi necontenit conştienţi şi de răspunderea ce o au înaintea lui Dumnezeu. Iată însemnătatea convingerii şi conştiinţei religioase de creştin ortodox, care urmează să fie cultivată în sufletul copilului prin învăţământul religios.

In consecinţă, scopul învăţământului religios în şcolile primare este de *a crea, cu ajutorul graţiei dumnezeeşti, în sufletul copilului, dispoziţia hotărâtă, de a duce o viaţă creştinească ca creştin ortodox spre slava lui Dumnezeu.*

2. *Materiile de predare.* Ce priveşte materiile de predare

din diferitele discipline religioase, credem că aceste materii trebue să aparţină *istoriei biblice, învăţăturei credinţei şi celei morale, istoriei bisericeşti şi liturghicei.* Nu credem că ar avea un rost de a preda *„dreptul bisericesc"*, precum prevede pentru clasa VII programa analitică publicată de Consiliul Central Bisericesc (pag. 573 şi 574). Elemente din dreptul bisericesc, care sunt necesare educaţiei creştineşti şi care trebue să fie cunoscute copiilor, (precum noţiunile despre Biserică, ierarhie, treptele ierarhice, monahism, sinoade, ş. a.) se vor preda copiilor în legătură cu istoria bisericească şi cu materiile din învăţătura credinţei şi liturghică, iar ce priveşte capitolul *„Dreptul clerului de a cârmui pe credincioşi"* în forma cum sunt înşirate lecţiile la pag. 574, şi în deosebi lecţiile luate din regulamentul disciplinar pentru clerici cu *„instanţele de judecată bisericească"*, *„pedepse pentru clerici"* etc. susţinem, că sunt absolut inadmisibile ca materii de predare în şcolile primare.

In cele următoare vom căuta să motivăm necesitatea pentru educaţia religioasă a materiilor pe cari le-am arătat mai sus, şi întrucât aceste materii se potrivesc cu structura sufletească a copiilor.

Istoria biblică este de cea mai mare importanţă pentru predarea învăţământului religios şi formează baza acestui învăţământ. Ea cuprinde doar istoria revelaţiunii şi planul (economia) mântuirii noastre. Istoria vechiulul şi noului testament stau în legătură strânsă, cea dintâi formând pregătirea omenimii pentru venirea Mântuitorului. Deaceea este necesar, ca materii atât din istoria vechiului cat şi a noului testament să se predeie copiilor şcolilor primare. La predarea istoriei sfinte a vechiului testament însă se va avea în vedere caracterul pregătitor pentru noul testament şi se vor scoate în relief simboalele şi prorociile mesiane.

Istoria biblică oferă un bogat material intuitiv pentru învăţătura credinţei şi moralei, aşa că prin acest material îi introducem pe copii în materiile abstracte ale adevărurilor credinţei şi ale moralei. Istorioarele biblice cuprind şi însemnate valori pedagogice. Din ele se desprind motive pentru viaţă virtuoasă şi pentru convingerea ortodoxă. Istorioarele biblice sunt cărbuni de pe altarul Domnului, cari au păstrat puterea de a aprinde. La focul acestui altar să se aprindă şi inimile copiilor.

Programa analitică trebue să prevadă materii din istoria sfântă a vechiului şi noului testament, şi anume în măsură corespunzătoare, ca copiii să cunoască istoria revelaţiunii, planul mântuirii, persoana Mântuitorului cel promis de Dumnezeu şi prevestit de sfinţii prooroci, precum şi învăţătura Domnului. Pentru a mijloci copiilor înţelegerea pragmatică a evenimentelor, aceste se vor preda în mod cronologic, şi nici decum după sistemul programei analitice a Consiliului

Central (vezi lecțiile 12 28 pentru clasa III. pag. 567—568). O abatere dela acest principiu se poate doar face la tratarea minunilor și a parabolelor Domnului.

Având în vedere vastul material al istoriei biblice în sine, precum și împrejurarea că în legătură cu materialul intuitiv ce-l oferă, se va preda și învățătura credinței și a moralei, în programa analitică vom repartiza aceste materii asupra primelor patru clase primare, după cum vom crede potrivit capacității elevilor și scopului propus pentru fiecare clasă.

Invățătura credinței. Impotriva predării dogmelor s'au ridicat diferite obiecțiuni. Programa analitică din 1925 exprimă temerea că „dogma prea adâncă rămânând nepătrunsă de copii, ar putea să le înstrăineze sufletul de religie“. Temerea aceasta este încă absolut nemotivată. Ea desconsideră momentul supranatural că elevul a primit în sf. botez capacitatea de a crede, adecă de a primi adevărurile credinței în baza autorității lui Dumnezeu care le-a descoperit. Sunt dogme pe cari nimeni din oameni nu le poate pătrunde, și cu toate aceste ele au pătruns în sufletele atâtor milioane de creștini și i-au însuflețit prin harul supranatural să ducă o viață din credință și conformă credinței.

Noi susținem cu tărie că învățătura credinței trebuie să facă parte din materiile de predare ale învățământului religios în școlile primare. Este doară, precum am arătat mai sus, scopul acestui învățământ „convingerea ortodoxă și conștiința creștinească de creștin ortodox“. Atât pentru formarea convingerii ortodoxe cât și pentru formarea conștiinței religioase cunoștința dogmelor este indispensabilă. Numai în măsura cunoștințelor clare și sigure ale adevărurilor credinței se va forma în sufletul elevului convingerea ortodoxă, ca el la timpul său să poată rezista ispitelor oricărei propagande ostile credinței strămoșești. Pe de altă parte diferite adevăruri, precum învățătura despre însușirile dumnezeești (atotprezența, atotștiința, dreptatea, mila, sfințenia bunului Dumnezeu), deșteaptă conștiința religioasă și o ține trează, iar altele, precum învățătura despre cele de pe urmă ale omului și mai ales despre răspunderea lui la județul particular și universal, au o puternică înrâurire asupra simțului de răspundere.

Având în vedere structura sufletească și capacitatea copiilor din școlile primare, iar pe de altă parte materia considerabilă a învățăturii credinței, vom alege din aceste adevăruri numai cele mai necesare pentru creștin ca să ducă o viață din credință. Scopul învățăturii credinții va fi, de a convinge pe copii, că Biserica ortodoxă este cea întemeiată de Domnul Hristos, că adevărurile predicate de Biserica ortodoxă sunt cele descoperite de Dumnezeu și, că conformându-ne acestor adevăruri în viața aceasta, vom dobândi viața și fericirea cea vecinică.

Dogmele cele mai necesare pentru creştini sunt pe scurt cuprinse in simbolul credinţei. In şcoala primară clasa I—IV aceste adevăruri nu se pot preda în mod sistematic, ci în legătură cu materialul intuitiv ce ni-l oferă istoria sfântă şi anume în aşa fel, ca dogmele (resp. încheiturile simbolului), să rezulte ca o concluzie din respectiva materie biblică.

Pentru a convinge pe elevi că însuş Dumnezeu a împărtăşit adevărurile ce se predau şi că El a întemeiat Biserica căreia îi aparţinem, este necesar a trata amănunţit învăţătura despre provedinţa şi revelaţiunea divină, şi a o aprofunda din an în an. Prin aceasta se va întări *credinţa supra naturală* care trebue să steie la baza educaţiei religioase a copiilor.

Pentru educaţia copilului spre o viaţă din credinţă, este de mare importanţă ca el să fie conştient de graţia supranaturală care i se împărtăşeşte prin sfintele taine. Invăţătura despre graţia supranaturală şi despre sfintele sacramente trebue succesiv aprofundate. *Sfintele taine ale pocăinţei şi euharestiei vor fi obiectul unei predări metodice speciale, aşa că primirea lor să fie pentru elevi evenimente de adâncă impresie şi sguduire sufletească.*

O atenţie deosebită vom da dogmelor prin care Biserica ortodoxă se deosebeşte de celelalte confesiuni, şi adevărurilor cari sunt mai mult atacate de propagandele sectanţilor. La aceste se numără învăţătura Bisericii cu privire la Maica Domnului, la sf. Cruce, sf. Tradiţiune, viaţa de după moarte, venerarea sfinţilor etc. Şi aceste dogme se vor preda în legătură cu istoria biblică.

Deoarece învăţătura credinţei se va preda în legătură cu istoria biblică, rezultă că predarea acestor adevăruri se va face când se va oferi materialul intuitiv potrivit, deci mai mult în mod răzleţ şi incidental. Abia în cursul complementar se va proceda după un plan mai concis şi sistematic, considerându-se şi obiecţiunile ce le ridică propaganda ateistă a timpului nostru.

Invăţătura moralei creştine. Invăţământul religios are un scop eminamente educativ. Drept aceea adevărurile morale vor forma esenţa acestui învăţământ. Cum însă învăţătura morală cuprinde materii abstracte, în şcoala primară ea se va preda — ca şi dogmele — în legătura cu materialul intuitiv al istoriei biblice, şi abia în cursul complimentar într'o formă mai sistematică.

Scopul învăţăturii morale este de a deştepta şi cultiva virtutea în sufletul copiilor, a îndruma voinţa ca să fie activă în cele trei forme practice: abnegaţiune, adevăr şi dreptate, şi a crea principii sănătoase de viaţă. Prin învăţătura morală, trebue să tindem a îndruma pe copii la o determinare corectă a unei ordine ierarhice a bunurilor, după utilitatea lor pentru viaţa pământească şi cea vecinică. Aceasta e mai ales

necesar în timpul de față când constatăm peste tot o desechilibrare sufletească, o nestatornicie în privința principiilor de viață care diferă după stare, ocupație și individ, și îndeosebi o desorientare și pervertire a valorilor.

Invățătura morală în școlile primare trebue în primul rând să fie o învățătură a virtuții și a principiilor morale. Ea va trata mai întâi virtuțile mai apropiate de viața copiilor și pregătindu-i pentru viață, va insista și asupra virtuților de cari prezentul duce mai multă lipsă. Pe de altă parte însă, nu se va neglija nici combaterea înclinărilor rele și a năravurilor, care aparțin vârstei și mediului copiilor, apoi a apucăturilor și scăderilor morale de care trebue să-i ferim pe copii din timp. După posibilitate tratarea scăderilor morale și a păcatelor se va face în legătură cu tratarea virtuților opuse, arătând prin contrast urâțenia și urmările condamnabile a respectivului păcat.

Predându-se, atât învățătura credinței cât și a moralei creștine în legătură cu istoria biblică, copiii vor simți legătura strânsă care există între valorile morale și ale dogmelor. Prin acest procedeu ei vor fi călăuziți spre o viață din credință. Scopul învățăturii morale va fi pe scurt *renașterea spirituală.*

Invățătura morală predată în legătură cu dogmele, va produce și *eroismul religios* atât de necesar timpurilor noastre. Copilul trebue convins pe de o parte că viața aceasta este trecătoare, că omul este străin pe pământ, un călător spre Patria cerească, spre viața și fericirea cea vecinică, iar pe de altă parte că el este un *ostaș al Impăratului Hristos,* și trebue să fie hotărît a apăra credința și a suferi pentru Hristos din dragoste către dulcele Mântuitor, pentru a dobândi fericirea și viața vecinică. Această lature a învățăturii morale se va desvolta și în legătură cu materiile potrivite din istoria Bisericii.

Istoria bisericească. Programa analitică trebue să prevadă materii și din istoria Bisericii care este o continuare a istoriei Biblice și oferă un bogat material intuitiv și pedagogic.

Scopul principal al acestei predări va fi de a convinge pe copii, că credința lor este credința primilor creștini, că Biserica este așezământ dumnezeesc care din începuturi mici a ajuns o forță universală a omenirii, o forță culturală și socială, că prigonită și combătută în credința ei, Biserica a ieșit pururea triumfătoare, că Fiul lui Dumnezeu trăiește în ea, o conduce și o apără, potrivit cuvintelor Sale: „Și iată, Eu cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor“ (Matei, 28_{20}), că principiile ei posedă o valoare de utilitate absolută, și unde principiile ei luminează viața popoarelor acolo este progres, bunăstare și binecuvântare.

Cum însă istoria Bisericii în diferitele ei laturi are atingere cu materiile dogmatice, morale și liturgice, în legătură

cu ea se vor trata şi se vor aprofunda unele din aceste materii, dar mai ales desvoltarea cultului, şi ideile religioase cuprinse în actele cultului şi se va îndruma elevul să se simte un membru viu şi activ al Bisericii sale.

La selecţionarea materiilor din istoria Bisericii pentru programa analitică ne vom conforma structurii sufleteşti şi capacităţii elevilor, precum şi utilităţii pedagogice a acestor materii şi vom elimina materiile care contrazic acestor principii (d. ex. ereziile lui Arie, Macedoniu, etc.). In schimb vom primi în programă ca lecţii aşezămintele compromiţătoare ale altor confesiuni (închiziţia, procesele în contra vrăjitoarelor etc.).

Materiile liturgice. Viaţa religioasă a creştinilor se mişcă în cea mai mare parte în cadrele cultului divin. Creştinul stă în continuă legătură şi atingere cu actele şi aşezemintele de cult prin care se imploară şi se dobândeşte graţia supranaturală şi se exprimă sentimentele religioase.

Deoarece avem să pregătim pe copii pentru viaţă, nu putem elimina materiile liturgice din instrucţia religioasă. Din contra, copilul trebue să fie din timp întrodus în această practică religioasă, dealtcum el se poate înstrăina de Biserica sa.

Materiile liturgice întrupează înalte idei religioase şi cuprind eminente valori pedagogice.

Scopul predării materiilor liturgice în şcolile primare va fi familiarizarea copiilor cu ideile religioase ce se exprimă prin acele materii şi de a planta în inimele lor evlavie pentru cele sfinte, respect pentru datinele şi aşezămintele bisericeşti, veneraţiune pentru servitorii altarului, de a înrâuri asupra sentimentelor religioase şi a contribui prin valorile educative intrinsece acestor materii la formarea caracterului creştin, pentru ca elevul la timpul său, din dragoste şi convingere să iaie parte la actele cultului divin şi să se împărtăşească în mod conştiincios cu sfintele taine şi celelalte lucrări sfinte ale Bisericii ortodoxe pentru a primi graţia supranaturală.

Materiile liturgice sunt diferite: rugăciunile, rânduelile liturgice, anul bisericesc, locurile şi obiectele de cult, şi simboalele liturgice. Copiii vor fi introduşi de timpuriu în aceste materii. Cum însă atât istoria biblică cât şi cea bisericească ne oferă destul prilej pentru tratarea materiilor liturgice, aceste vor fi mai întâi predate incidental cu ocazia predării istoriei biblice şi a celei bisericeşti, şi abia în cursul complementar se recomandă ca liturghica să fie predată şi în mod sistematic.

Ce priveşte rugăciunile, copiii vor memora în clasa I rugăciunea domnească (Tatăl nostru), Nădejdea mea este Tatăl..., troparul „Hristos a înviat“, şi rugăciunea către îngerul păzitor, în clasa II-a rugăciunile începătoare (Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu... Impărate ceresc... Sfinte Dumnezeule... Preasfântă Treime...) şi poruncile, în clasa III-a Crezul..., Imnul Născătoarei de Dumnezeu..., Cuvine-să cu

adevărat... şi Născătoare de Dumnezeu, fecioară bucură-te...) şi „Iuvlerea lui Hristos văzând...“ şi în fine în clasa VI-a psalmul 50. Explicarea rugăciunilor se va face în mod cursoric, cele mai multe rezultând din materiile biblice.

Aceste ar fi materiile de predarea învăţământului religios în şcolile primare. Credem însă că pentru împrejurările de astăzi este de neapărată necesitate ca copiii să fie iniţiaţi în *mânuirea Bibliei*, şi anume a Noului Testament. Aceasta se va putea realiza în cursul complementar, unde elevii se vor îndeletnici a căuta diferite locuri şi citate din textul sfintei Scripturi, la cari se va referi catehetul în cursul predării învăţământului religios.

3. *Repartizarea pe clase a materiilor* din diferite domenii religioase, pe cari le-am stabilit mai sus, urmează să se facă potrivit capacităţii şi structurii sufleteşti a copiilor, precum şi potrivit nevoilor pedagogice. Conformându-ne acestor principii, propunem ca *în clasele I—IV istoria biblică să aibă aşa zicând conducerea învăţământului religios* în aşa fel, ca din celelalte materii de predare religioasă, despre care am vorbit, să se aleagă numai acele care rezultă din materialul intuitiv al istoriei biblice.

Materiile din istoria biblică se vor repartiza pe clase în aşa fel, că istoria sfântă a vechiului testament să se predea mai mult consecutiv, continuându-se în fiecare clasă în mod cronologic cu materiile încă necunoscute, iar istoria sfântă a Noului Testament să se predea în mod concentric, adâncindu-se şi complectându-se în clasa superioară materiile clasei inferioare.

In cursul complementar (V-VII) istoria Bisericii va lua întru câtva locul istoriei biblice, totuşi materiile din celelalte domenii vor forma lecţii independente după un plan programatic ş. a., întâi materiile liturgice, apoi cele dogmatice şi în fine cele morale.

In clasa I copiii aduc de acasă diferite cunoştiinţe religioase, mai ales în legătură cu sfintele sărbători şi cu viaţa religioasă în familie. Ei ştiu a face semnul crucii, rostesc rugăciunea domnească, eventual şi către îngerul păzitor, şi posedă diferite reprezentări religioase.

Precizarea, corectarea şi complectarea acestor cunoştinţe precum şi stabilirea diferitelor noţiuni fundamentale (nu definiţiuni) vor fi scopul didactic a învăţământului religios în clasa I, dragostea şi încrederea fiască în Dumnezeu Tatăl cel iubitor al oamenilor, şi dragostea către Iisus, dumnezeescul prieten al copiilor, precum şi bunăcuviinţa în şcoală, acasă şi pe stradă vor forma scopul pedagogic.

Materii din istoria sfântă în legătură cu viaţa copiilor, precum şi unele rugăciuni potrivite acestor materii, vor forma materialul învăţământului religios în această clasă.

In clasa II, învăţământul religios va întări credinţa în

sf. Treime — Dumnezeu, care vede şi ştie toate, este atotputernic, bun, drept şi milostiv, în Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii, în lucrarea Duhului sfânt, în puterea rugăciunii, în mijlocirea Maicei Domnului şi apărarea îngerului păzitor; iar pe de altă parte va cultiva şi desvolta încrederea în Dumnezeu, iubirea în familie (fraţi şi părinţi), va combate greşelele morale către care înclină copiii acestei vârste, (precum invidia, minciuna, nătângia), şi-i va îndruma spre căinţă, temelia îndreptării. Pentru toate aceste oferă materii potrivite istoria sfântă a vechiului şi noului testament.

In cadrele acestor tendinţe se va cuprinde scopul învăţământului religios în această clasă, iar materialul didactic se va lua din istoria sfântă a vechiului şi noului testament.

In clasa III, învăţământul religios va tinde să aşeze în sufletele copiilor *temelia religioasă pentru taina pocăinţei* şi a-i îndruma cum trebue să se pregătească pentru primirea demnă a acestui sacrament.

La baza îndrumărilor religios morale stă pocăinţa *„Pocăiţi-vă că s'a apropiat împărăţia cerurilor“* (Matei 3, 2) au fost cuvintele prin cari şi-a inaugurat predica sf. Ion Botezătorul, şi chiar însuş Domnul Iisus Hristos (Matei 4, 17) A-şi recunoaşte greşala este începutul îndreptării, iar învăţământul religios trebue să tindă într'acolo ca să producă în elevi puterea morală de a-şi recunoaşte greşalele, a simţi părere de rău, a se hotărî pentru îndreptare şi a mărturisi păcatele cu toată sinceritatea în scaunul mărturisirii. Pe de altă parte copilul trebue să fie îndrumat de a-şi cerceta conştiinţa şi a duce o viaţă ordonată, conştie de răspunderea faţă de Dumnezeu.

Structura sufletească a copiilor din clasa III, e cea mai potrivită acestor îndrumări. In consecinţă *clasa III va fi clasa în care copiii vor primi pentru întâia oară sacramentul sf. mărturisiri.*

Deoarece şi primirea sf. euharestii presupune pentru copii o pregătire pedagogică specială, copiii din clasa III încă nu vor fi părtaşi de sf. euharestie.

In privinţa didactică, elevii vor trebui să ştie a explica articolele simbolului credinţei şi cele zece porunci în legătură cu materii din istoria bibliei care va oferi şi în clasa aceasta materialul intuitiv. In scopul acesta ne vom strădui a înşira materialul biblic în aşa fel încât explicarea atât a poruncilor cât şi a simbolului credinţii să se poată face paralel cu predarea istoriei biblice, rezultând din materialului biblic. Totuşi suntem nevoiţi să facem o mică abatere dela aceste principii cu privire la poruncile VIII—X, pentrucă aceste materii nu le putem încadra în lecţiile din istoria biblică.

In clasa IV, scopul învăţământului religios va fi îndrumarea pentru primirea demnă a sfintei euharestii *(educaţia euharistică).* In clasa aceasta elevii se vor împărtăşi pentru prima oară în mod conştient cu trupul şi sângele Domnului

învăţământul religios trebue să grijască ca această împărtăşanie să fie un eveniment care să producă o adâncă zguduire sufletească, călăuzitoare pentru întreaga viaţă.

Despre Napoleon Bonaparte se spune că întrebat care a fost cea mai fericită zi din viaţă, să fi răspuns: ziua când am primit prima dată sfânta împărtăşanie. Cine din noi poate rosti asemenea cuvinte? Asupra cui a făcut prima împărtăşanie o impresie aşa de adâncă, încât să-şi amintească la bătrâneţe fericirea acestei clipe? Care să fie cauza, că prima împărtăşanie cu sf. taine nu ne-a impresionat pentru viaţă? Oare nu poartă vina învăţământul religios, pe care l-am primit?

Spre a scăpa de reproşul urmaşilor noştri vom introduce în programa analitică educaţia euharistică a elevilor drept scop pedagogic a învăţământului religios, şi anume cel mai potrivit în această clasă. Fiind catehetul şi păstorul sufletesc al parohiei, el va putea din timp influenţa asupra părinţilor ca ziua de împărtăşanie a copiilor să fie o sărbătoare pentru casa întreagă.

In această clasă vom termina cu materiile din istoria sfântă a vechiului şi noului testament, iar în legătură cu aceste se vor preda materiile necesare din învăţătura credinţei, a moralei şi liturghicei.

In cursul complementar, învăţământul religios va tinde la întărirea şi desăvârşirea convingerii ortodoxe şi a conştiinţei creştineşti de membru viu şi activ al Bisericii, care este trupul cel mistic al lui Hristos, şi la deşteptarea eroismului religios. In primul rând istoria Bisericii ne va oferi materialul necesar pentru acest scop. Pe lângă istoria bisericească însă se va mai preda în cursul complementar, precum am arătat mai sus, în mod mai sistematic materiile din liturgică, învăţătura credinţei şi a moralei creştine. In apele acestor învăţături se vor cârmui sufletele elevilor spre scopul general al învăţământului religios: dispoziţia hotărîtă de a duce o viaţă din credinţă ca creştin ortodox spre slava lui Dumnezeu.

In special se va preda *în clasa V,* istoria Bisericii până la sinodul VII ecumenic precum şi elemente din liturghică. Scopul didactic al acestui învăţământ va fi ca elevii să cunoască pe de o parte răspândirea minunată a Evangheliei, viaţa şi suferinţele primilor creştini, lupta şi biruinţa reportată de Biserica lui Hristos, iar pe de altă parte, ei să cunoască şi desvoltarea cultului bisericesc, să înţeleagă însemnătatea istorică şi simbolică a diferitelor acte şi obiecte ale cultului, să se pătrunde de poezia lui şi să se convingă de lucrarea darului prin serviciile bisericeşti.

In clasa VI se va continua cu predarea istoriei bisericeşti, tratându-se desbinările in Biserica creştină, iar pe de altă parte se va preda în acest an învăţătura credinţei, şi anume în aşa fel ca adevărurile câştigate din materialul intuitiv al istoriei biblice în clasele inferioare se vor recapitula

într'o formă sistematică şi mai adâncită. Evident că aceste materii vor contribui la întărirea convingerii şi conştiinţei ortodoxe, scopul învăţământului religios şi în această clasă.

In fine *în clasa VII* se vor preda materii din istoria Bisericii ortodoxe române. Căci învăţământul religios trebue să ţină cont de împrejurarea că Biserica ort. rom. este o Biserică naţională. Dragostea pentru această Biserică va creşte în sufletul copiilor, dacă ei vor cunoaşte rolul Bisericii şi al slujitorilor ei pentru cultura şi salvarea naţională a poporului român.

Pentru a spori educaţia religioasă a copiilor, şi a-i pregăti pentru viaţă, în clasa aceasta se va preda în mod mai sistematic învăţătura morală în asemenea mod precum s'a procedat în clasa VI-a cu învăţătura credinţei. Scopul acestui învăţământ va fi mai ales ca elevii să câştige principii sănătoase pentru viaţă şi să înţeleagă a judeca valoarea bunurilor după utilitatea lor pentru viaţa pământeasca şi cea veşnică.

Diferite materii ce se predau în cursul complementar au atingere cu sfânta Scriptură. Elevii vor fi îndrumaţi a căuta şi ceti locurile respective în sfânta Scriptură a noului testament, şi prin acest procedeu ei se vor îndeletnici cu mânuirea Bibliei. Aceste locuri le vom indica în parantez în dreptul lecţiilor respective.

4. Ce priveşte *timpul disponibil,* legea învăţământului prevede pentru învăţământul religios câte două ore săptămânale de fiecare clasă, aşa că în total se pot socoti anual peste 50 ore efective pe clasă. Programa analitică publicată de Consiliul Central prevede însă numai 32 lecţii pe clasă, care în raport cu materiile de predare sunt evident prea puţine. Motivarea că propunătorii studiului religiunii (cateheţii) să aibă posibilitatea de a face şi repeţire cât de temeinică şi deasă a materialului, şi totodată să aibă timp îndestulător şi pentru practica religioasă a elevilor (pag. 564), nu corespunde realităţii şi nici intereselor pedagogice. Căci, ce priveşte „practica religioasă" prin care alcătuitorii acelei programe înţeleg „rugăciunile, explicările rugăciunilor, explicarea sf. Liturghii şi a slujbelor dumnezeeşti, precum şi explicarea şi descrierea bisericii şi a tuturor obiectelor şi vaselor sfinte folosite în slujba dumnezeiască", aceste toate trebue să formeze lecţii stabilite în programa analitică. Iar ce priveşte „temeinica şi deasa repeţire" a materialului, aceasta catehetul trebue să facă în mod dibaci, fără a plictisi pe elevi prin necontenite repeţiri. După instrucţiunile pedagogice repeţirea diferitelor materii se face la începutul fiecărei ore parte prin examinarea elevilor, parte în legătură cu lecţia ce se predă. Afară de aceasta, se pot anunţa examine repetitorii la finea trimestrului, sau se recapitulează materia predată la terminarea uni capitol în sine încheiat.

In orice caz se pot socoti aproximativ 45 lecţii anuale pentru fiecare clasă.

Programa analitică nu va ţinea cont de pretenţia unor catehoţi ca lecţiile din istoria biblică să coincidă cu diferite sărbători, pentru a explica copiilor mai bine idea serbării. Fiecare catehet va ţinea exorte înainte de sărbători şi, independent de programa analitică, va explica elevilor însemnătatea şi idea sărbătorii.

5. In conformitate cu aceste principii, propunem acceptarea următoarei programe analitice:

CLASA I.

Trimestrul I.

1. Conversaţie potrivită cu copiii despre semnul sf. Cruci. Cum se face semnul Crucii? 2. Unde au văzut copiii sfânta Cruce? Dece se aşează Crucea lângă fântâni, la răscrucile drumurilor, în câmp? 3. Dumnezeu a făcut pentru noi florile, rodurile câmpului, soarele, stelele, animalele. Bunul Dumnezeu ne iubeşte, e Tatăl nostru şi poartă grijă de noi; 4. Şi părinţii iubesc pe copii şi poartă grijă de ei. Tata, Mama! (istorioare); 5. „Când tatăl şi mama mă vor părăsi, Domnul mă va primi" (ps. 27_{10} istorioară). 6. Bunul Dumnezeu vede toate, aude toate, ştie toate, este pretutindene pe faţă; 7. In rugăciuni noi vorbim cu Dumnezeu; (Cari rugăciuni cunosc copiii?). 8. Explicarea uşoară a rugăciunii „Tatăl nostru"; 9. Puterea rugăciunii (istorioară); 10. Copiii cei buni răsplătesc părinţilor dragostea, făcând lor bucurie; 11. Dumnezeu se bucură, dacă copiii sunt ascultători faţă de părinţi, de preot, de învăţători; 18 Copilul cel bun dă cinste oamenilor bătrâni, preoţilor, învăţătorilor; 13. Bunul Dumnezeu a făcut pe rând toate cele necesare pentru om (lumina, aerul, apa, pământul, plantele, soarele, luna şi stelele, animalele) şi apoi pe om.

Trimestrul II.

14. Crearea omului, Adam şi Eva, raiul; 15. Porunca din rai şi căde-ea Evei şi a lui Adam; 16. Bunul Dumnezeu promite un Mântuitor; 17. Naşterea Domnului, Sf. Fecioară, păstorii; 18; Magii dela răsărit; 19. Colinde, steaua şi irozii; 20. Fuga în Egipet (pericolele drumului, grija Maicei Domnului); 21 Copilăria Domnului în Nazaret, în casa lui Iosif; Bunul Dumnezeu dă copiilor un înger păzitor; 23. Ingerul părăseşte pe copilul neascultător şi rău; 24. Copiii trebuesc să fie buni cu fraţii acasă, şi cu ceilalţi copii în şcoală; 25. Copilul cel bun se poartă cuviincios acasă pe stradă, în şcoală şi oriunde, pentrucă ştie că Dumnezeu îl vede; 26 Copilul cel bun fuge de tovarăşii răi, pentrucă ştie că în societăţi rele nu-l însoţeşte îngerul păzitor; 27. Copilul cel bun nu se atinge de lucruri străine; 28. Copilul cel bun nu vorbeşte de rău pe alţii; 29. Copilul cel bun nu spune minciuni.

30. Isus în templu; 31. Copilul cel bun cercetează biserica (purtarea în biserică); 32. Copilul cel bun spune în fiecare zi rugăciunile (programa zilei); 33. Botezul Domnului (Sf. Treime, Rugăciunea: Nădejdea mea este Tatăl.... Explicarea semnului Crucii în legătură cu Botezul Domnului). 34. Domnul Hristos ne învaţă să ne iubim şi să ne ajutăm întreolaltă; 35 Din dragoste cătră oameni, Domnul Hristos a făcut multe minuni, a vindecat mulţi bolnavi; 36. Domnul a înviat pe fiul văduvei din Nain; 37. „Lăsaţi copiii să vie la Mine". (Domnul iubeşte pe copiii cei buni).

Trimestrul III.

38. Domnul nu iubeşte pe copiii nătângi, îndărătnici şi mincinoşi; 39. Oamenii răi şi făţarnici au duşmănit pe bunul Domn Iisus Hristos; 39. Iuda a vândut pe Domnul oamenilor răi; 40. Aceştia L-au prins, bătut,

încununat cu spini, pironit pe Cruce, răstignit între doi tâlhari; 41 Maica Domnului a plâns sub Cruce; 42. Oameni evlavioşi L-au înmormântat pe Domnul Hristos (Vinerea Mare st. aer); 43. Domnul a înviat din morți (Troparul: Hristos a înviat...). 44. Serviciul învierii, ouă roşii; 45. Inălțarea la cer a Domnului.

CLASA II.

Trimestrul I.

1. Crearea îngerilor, cari slăvesc pe Domnul Savaot. Căderea unora (Sfințească-se numele Tău. Sfinte Dumnezeule...); 2. Păcatul strămoşesc şi urmările lui; 3. Dumnezeu promite un Mântuitor; 4. Cain şi Avel (iubirea de frați—invidia); 5. Potopul şi jertfa lui Noe. (Mulțămire către Dumnezeu); 6 Turnul Babel, idolatria; 7. Chemarea lui Avram şi juruința dată lui. (Economia divină pentru a păstra credința în unul Dumnezeu şi nădejdea în venirea Mântuitorului); 8. Purtarea lui Avram față de Lot. Melhisedec; 9. Pierderea Sodomei şi Gomorei; 10. Porunca de a jertfi pe Isac. (Simbolul prevestitor al jertfei de pe Cruce); 11. Esav şi Iacov (lăcomia). 12. Isac binecuvântă pe Iacov (iubirea de adevăr, onestitatea—înşelăciunea); 13. Fuga lui Iacov, scara cerească. In serviciul lui Lavan, (pedeapsa înşelăciunii, Dumnezeu este prea drept); 14. Intoarcerea lui Isav, rugăciunea de scăpare împăcarea cu Isav. (Puterea rugăciunii); 15 Iosif este vândut de frații lui (iubirea de frați-invidia); 16. Iosif ajunge în închisoare (statornicia în credință); 17. Inălțarea lui Iosif. (Dumnezeu răsplăteşte suferințele şi statornicia celor buni); 18. Călătoria fraților în Egipet, iertarea lor. (căință, iertare); 19. Iacov călătoreşte în Egipet şi proorocia lui. (Cinstirea părinților, economia mântuirii).

Trimestrul II.

20. Inmulțirea Evreilor în Egipet şi robia Egipetului. (Munca oțeleşte, şi stăpânii casei trebue să muncească). 21. Naşterea şi scăparea lui Moisi. (Iubirea de mamă, de frate, grija Domnului); 22. Cele zece porunci şi explicarea lor cursorică; 23. Bunavestire (împlinirea juruinței despre venirea Mântuitorului); 24. Maria la Elisaveta (Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu. Maria, Maica Domnului. Rugăciunea: Doamne Isuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu....); 25. Maria călătoreşte la Vifleem ca să se înscrie. (Nu este primită în nicio casă. („Eu stau la uşă şi bat"); 26 Naşterea Domnului. (Cântarea îngerilor, rugăciunea şi închinarea păstorilor. Incercări de a se ruga liber, spontan); 27. Nominarea Domnului. (Numele Isus). 28; Intâmpinarea Domnului (Oameni evlavioşi şi drepți sunt învredniciți de a primi pe Domnul); 29 Magii dela răsărit (Ce daruri dăm noi Domnului?); 30. Botezul Domnului (Rugăciunea: Preasfântă Treime, milueşte-ne)... 31. Porunca cea mai mare în legea veche. Pilda Sămăriteanului milostiv; 32. Pilda dătornicului neîndurat. (Şi ne iartă nouă)... 33. Pilda sămănătorului; 24. „Cereți şi se va da vouă"... (Rugăciune liberă).

Trimestrul III.

36. Vindecarea fiului unui slujbaş împărătesc; 36. Vindecarea soacrei lui Petru; 37. Vindecarea unui lepros; 38. Vindecarea demonizaților din laturea Gădărenilor; 39 Vindecarea slăbănogului la lacul Vitezda (Rugăciune liberă); 40. Intrarea solemnă în Ierusalim (Florii, stâlpări)) 41. Cina cea de taină; 42. Noaptea înfricoşată a patimilor; 43 Vinerea Mare; 44. Invierea Domnului; 45. Inălțarea la cer (A doua venire); 46. Pogorîrea sf. Duh. (Verdeața. Rugăciunea: Impărate Ceresc...).

CLASA III.

Trimestrul I.

1. Crearea lumii nevăzute şi a celei văzute. Dumnezeu poartă grijă de făpturi. (Art. I al simbolului credinții); 2. Natura omului, chipul şi asemănarea lui Dumnezeu; 3. Dreptul Iov (ascultare şi supunere sub voia lui

Dumnezeu, răbdare); 4. Fuga lui Moisi şi arătarea Domnului în rug (Dumnezeu este atotştiutor şi milostiv); 5. Mielul pascal (simbolul mesianic); 6. Trecerea prin Marea Roşie; 7. Călătoria Evreilor prin pustie. Mana. (Pânea noastră cea deapururea..); 8. Dumnezeu dă cele zece porunci. Viţelul de aur (Porunca I-III); 9. Dumnezeu rândueşte prin Moisi cultul: preoţi, cortul mărturiei, jertfe. (Locaşul divin); 0. Răscoala lui Datan şi a cetei sale. (Preotul lucrează cele sfinte); 11. Şarpele de aramă (Chivotul cu heruvimii, Venerarea icoanelor şi a sf. Cruci); 12. Sabatul şi sărbătorile legii vechi (porunca IV); 13. Trecerea Iordanului şi aşezarea în Canaan (grija lui Dumnezeu pentru popor—Providenţa dumnezeiească).

Trimestrul II.

14. Vestirea naşterii sf. Ion Botezătorul; 15. Buna-Vestire. (Rugăciunea: Cuvine-să cu adevărat..); 16 Maria la Elisaveta (Art. II al Simbolului credinţei. Rugăciunea: Născătoare de Dumnezeu, fecioară, bucură-te...); 17. Naşterea Domnului (Art. III); 18. Ion predică pocăinţa (lepădarea de sine, pocăinţa); 19. Iisus ispitit în pustie (Ispita, Post); 20. Tăierea capului sf. Ion Botezătorul (porunca VI şi VII); 21 Poruncile VIII-X (onestitatea, iubirea de adevăr; 22. Domnul vindecă zece leproşi; 23 Iisus alină valurile mării (încrederea în Domnul Rugăciune liberă; 24. Iisus învie pe fica lui Iair (să nu slăb şti în credinţă Iubirea părintească, porunca V); 25. Chemarea lui Matei. (Bolnavii au lipsă de medic); 26. Mărturisirea lui Petru. Schimbarea la faţă; 27 Parabola neghinei; 28. Pilda vameşului şi a fariseului. (Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi, umilinţa, trufia, încrederea în sfinţenia proprie; 29 Parabola oii pierdute. (Păcătosul trebue să simte că nu se poate îndrepta prin puteri proprii, şi să ştie că Domnul îl caută. Rugăciune liberă; 30. Pilda fiului rătăcit (explicarea pocăinţei); 31. Exemple de căinţă: Maria Magdalena, Petru, tâlharul pe cruce. (Fericiţi ceice plâng.); 32. Şi Iuda s'a căit... Mt. $27_{3,4}$ (Indărătnicia. Căinţa trebue să fie deplină şi cu încredere în Domnul); 33. Răstignirea şi învierea Domnului (Art. IV şi V. Rugăciunea: Invierea lui Hristos văzând.); 34. Domnul aşează taina pocăinţei; 35. Pregătirea pentru taina pocăinţei (examinarea conştiinţei); 36. Mărturisirea păcatelor să fie sinceră şi deplină, secretul mărturisirii.

Trimestrul III.

37 Inălţarea la cer a Domnului (Art. VI); Cuvântarea Domnului despre a doua venire şi judeţul înfricoşat Mt $24_{30\ 31}$, $25_{31\ 46}$. (Art VII); 39. Viaţa de după moarte. (Art. XI şi XI; 40. Pogorîrea Sf Duh (Focul, simbol pentru lucrarea graţiei dumnezeeşti. Art VIII); 41 Infiinţarea Bisericii şi lăţirea ei. (Parabola seminţei de muştar, a năvodului. Art. IX); 42. Filip botează pe visternicul din Etiopia. (Convorbirea cu Nicodim, porunca de a boteza (Mt. 28_{19}. Art X); 43 Petru şi Ion în Samaria (sf. mir): 44. Sfinţii apostoli aşează episcopi, iar aceştia preoţi (taina preoţiei, moştenirea darului preoţiei dela apostoli); 46. Cele şapte taine.

CLASA IV.

Trimestrul I.

1. Judecătorii Ghideon (Ascultarea, supunerea sub voia lui Dumnezeu; 2. Samuil; 3. David şi Goliat (Porunca III Lupta în contra patimilor; 4. Regele David grijeşte de cultul divin. Psalmii. (Insemnătatea cultului); 5. Păcatul şi pocăinţa lui David Psalmul 50 (repetire despre pocăinţă): 6. Avesalom. (Porunca V); 7. Solomon zidi templul. Sfinţirea templului (Insemnătatea lăcaşului divin); 8. Jertfa proorocului Ilie; 9 Proorocul Isaia, proorocia mesiană; 10 Proorocul Ieremia şi deportarea Iudeilor în captivitatea babilonică; 11. Prorocul Daniil şi prietenii lui; 12. Intoarcerea Iudeilor din captivitate şi zidirea din nou al templului. Prorocii Agheu, Zaharia şi Melahia; 13. Rolul Proorocilor şi sf. revelaţiune; Macaveii (Eroismul religios; 15. Stăpânirea romană asupra Palestinei, Irod cel Mare.

Trimestrul II.

16. Geografia Palestinei; 17. Sinedriul. Fariseii şi cărturarii, (încrederea lor în faptele legii şi făţărnicia lor); 18. Mărturia lui Ion despre Isus; 19. Cei dintâi învăţăcei ai Domnului; 20. Întreita activitate a Domnului: ca prooroc, arhiereu şi împărat. Numele Hristos; 21. Alegerea celor 12 apostoli şi 72 ucenici; 22. Nunta din Cana Galileii (Intervenţia Maicei Domnului); 23. Convorbirea cu Nicodim (Repeţire despre botez, renaşterea spirituală); 24. Convorbirea cu femeia Samariteancă (Isus Hristos Mesia, Dumnezeu este Duh). Rugăciunea cu Duhul şi cu adevărul; 25. Femeia Cananiancă (Stăruinţa în rugăciune); 26. Predica de pe Munte. Căile fericirii; 27. Despre rugăciune, milostenie şi post; 28. Comorile cereşti. (Nu poţi sluji la doi domni. Hristos singur poruncitor în sufletul credinciosului); 29 Domnul satură 5.000 bărbaţi, promite sf euharestie; 30. Repetare: Melhisedec, mana în pustie, jertfele legii vechi şi proorocia lui Malahie despre jertfa a toată lumea; 31. Cina cea de taină (Cine va fi mai mare în împărăţia cerului, spălarea picioarelor; 32. Domnul descopere pe Iuda. Porunca cea nouă a iubirii (Deosebirea între legea veche şi cea nouă); 33 Pregătirea pentru primirea deamnă a sf. euharistii (cu privire la suflet şi la trup. „De aduci darul tău... Matei 5_{23}); 34. Sfânta Liturghie, explicarea ei pe scurt.

Trimestrul III.

35. Vindecarea orbului din naştere. (Mărturisirea credinţii. Orbia sufletului); 36. „Celce voieşte să vie după mine..." Matei 16_{24}. (Lepădarea de sine); 37. Păcatul încontra Duhului sfânt. Matei $12_{19,31}$ (împotriva fariseilor); 38. Învierea lui Lazăr; 39. Isus în casa lui Zaheu; 40. Maria unge cu mir pe Domnul; 41. Banii văduvei. Mustrarea fariseilor; 42 Jertfa de pe Cruce (Aşa a iubit Dumnezeu lumea...); 43. Arătarea Domnului după sf. înviere: la doi învăţăcei care călătoriau la Emaus; 44. Arătarea Domnului lui Toma; 45. Arătarea Domnului la lacul Tiberiadei.

CLASA V.

Trimestrul I. Istoria Bisericii.

1. Înfiinţarea Bisericii; 2. Vindecarea ologului (Mân..irea Bibliei: (Fapt. 3 4_{1}); 4. Viaţa primilor creştini. Diaconii. (Fapt. 6_{76}); 5. Moartea diaconului Ştefan. (Fapt. 7_{54-60}); 6. Increştinarea lui Saul (Fapt 9_{7-22}); 7. Apostolul Petru în Iope Inoirea Tabitei. (Fapt. 9_{36-42}); 8 Increştinarea lui Corneliu, sutaşul. (Fapt 10_{1-48}); 9. Creştinii din Antiohia. Sinodul apostolic. (Fapt. $11_{19,26}$ $15_{1,29}$); 10. Activitatea apostolului Pavel în general. Spre ilustrare: Apostolul Pavel în Efes. (Înfiinţând comunităţi bisericeşti, el aşează episcopi şi comunică prin scrisori); 11. Dărâmarea Ierusalimului. („Sângele Lui asupra noastră şi copiilor noştri", Matei 27_{25}, încetarea cultului mozaic); 12. Sf Tradiţiune, învăţătura moştenită prin grai viu (II Tim. 2_{2}); 13. Inceputurile sf Scripturi (Evangheliile, epistolele); 14. Sf apostol şi evanghelist Ion; 15 Persecuţiunile din partea păgânilor. Nero; 16. Martiriul sf. Ignaţiu din Antiohia (Venerarea sf moaşte); 17. Catacombele; 18. Cultul primilor creştini (Serbarea Duminicii, venerarea icoanelor şi a sf. Cruci, liturghia, antimisul, locaşuri dumnezeeşti); 19. Inceputurile monahismului. Pavel din Teba, Antoniu cel Mare, Pahomiu.

Trimestrul II.

20. Diocleţian. (Arderea catedralei din Nicomedia Sf. m. m. Gheorghe); 21. Constantin cel Mare (Libertatea confesională pentru creştini, repaosul duminical, oprirea răstignirei); 22. Iulian Apostatul. (Hristos apără Biserica pe care nici porţile iadului nu o vor birui); 23 Proorocii mincinoşi Matei 7_{15} 24_{11} Sinoadele ecumenice în general (Simbolul Credinţei); 24 Lupta încontra Icoanelor. Sinodul VII ecumenic; 25 Organizarea Bisericii; 26. Sf.

părinți. Vasile cel Mare. (Liturghia. Organizarea monahismului); 27. Ion Gură de Aur. Grigorie de Nazians; 28. Mohamedanismul.

Din liturgică. 29. Desvoltarea cultului creştin; 30. Persoanele liturgice; 31. Biserica, locaşul dumnezeesc; 32. Istoricul folosirii icoanelor; 33. Iconostasul.

Trimestrul III.

34. Obiectele de pe sf. pristol şi sfintele vase; 35. Veşmintele liturgice; 36. Simboalele naturale; 37. Formele simbolice însoţitoare; 38. Sărbătorile domneşti; 39. Sărbătorile Maicii Domnului şi ale sfinţilor mai însemnaţi; 40. Timpurile de ajunare; 41. Timpurile aşezate întru amintirea celor răposaţi; 42. Cele şapte laude şi însemnătatea lor; 43. Ierurgiile şi însemnătatea lor; 44. Sfânta Liturghie, explicarea ei; 45. Lucrarea harului prin lucrările sfinte.

CLASA VI.

Trimestrul I. Istoria Bisericii.

1. Situaţia Bisericii în părţile despre răsărit, în urma luptelor interne şi cu Mohamedanismul; 2. Situaţia Bisericii în apus. (Lăţirea creştinismului; prietenia episcopului Romei cu Carolingii); 3. Doctrini nouă introduse în Biserica de apus. Pretenţia episcopului Romei de a domina Biserica; 4 Desbinarea între Biserica de Răsărit şi cea de Apus (1054); 5. Incercări de unire. Căderea Constantinopolului (1453); 6. Organizarea Bisericii de Răsărit. Bisericile autochefale; 7. Inchiziţia şi procesele în contra vrăjitoarelor în Biserica de Apus; 8. Doctrina despre indulgenţe. Tetzel; 9. Reforma lui Calvin şi Luther. Desbinarea în Biserica de Apus; 10. Principiile greşite stabilite de reformatori. Sectele religioase; 11. Abaterile dela învăţătura apostolică în Biserica romană-occidentală; 12. Persecutarea religiunii în Rusia sovietică.

Trimestrul II. Invăţătura credinţii.

13. Art. I-al simbolului credinţii: Un Dumnezeu. Unele din însuşirile lui Dumnezeu (ilustrate prin istorioare); 14 Sf. Treime (Repetire: Botezul Domnului, schimbarea la faţă, pogorîrea sf. Duh, Mânuirea Bibliei: Mc. 1_{9-11} 9_{2-8} Fapt. 2_{1-3}); 15 Dumnezeu este creatorul lumii. Ingerii. Căderea unor îngeri; 16. Omul creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Păcatul strămoşesc. Protoevangheliul; 17. Pregătirea neamului omenesc pentru venirea Mântuitorului; 18. Provedinţa dumnezeească. (Matei 6_{26-30}); 19. Art. II. Numele Isus Hristos. Fiul lui Dumnezeu; 20. Unele simboale şi proorocii mesiane. Revelaţiunea dumnezeească. (Evr. 1_{1-2}); 21. Art. III Intruparea Domnului, Bunavestire, Naşterea Domnului, Sfânta Maria, Născătoare de Dumnezeu. (Lc. 1_{26-38}, 2_{1-20}); 22. Intreita activitate a Domnului, Prorociile Domnului; 23 Minunile Domnului; 24. Art. IV. Patimele şi moartea Domnului. (Matei 26_{56} 27_{66}, etc,; 25. Jertfa de răscumpărare, Crucea altarul ei (Mt. 20_{28} 1 Pt. 2_{24}); 26. Art. V. Invierea Domnului. Arătările după înviere, (Metei 28 etc.); 27. Art VI. Inălţarea la cer a Domnului (Lc. 24_{50-51} Fapt. 1_{9-11}); 28. Art. VII A doua venire a Domnului. Judeţul universal (Mt. 25_{31-46}); 29. Art. VIII. Domnul promite un Mângăitor, care din Tatăl purcede. Pogorîrea sf. Duh. (Ioan 15_{26}, Fapt 2_{1-4}); 30. Lucrările sf. Duh. Graţia supranaturală.

Trimestrul III.

31. Art. IX. Despre Biserica lui Hristos (Rugăciunea arhierească, Ioan 17 $_{20-21}$, Mărturisirea lui Petru, Mt 16_{18} întemeiarea Bisericii Fapt. 2_{41}); 32. Biserica, trupul lui Hristos cuprinde viii, morţii şi îngerii – Biserica luptătoare şi triumfătoare (Evr 12_{22-23}, Ef. 1_{22-23}); 33. Organizarea Bisericii luptătoare. Hristos capul Bisericii, Duhul sfânt sufletul ei. Darul nerătăcirii; 34 Semnul caracteristic al Bisericii adevărate: păstrarea neschimbată a învăţăturii apostolice. Biserica ortodoxă a păstrat învăţătura scrisă (sf. Scriptură) şi cea moştenită prin graiu viu (sf. Tradiţiune); 35. Biserica ortodoxă este una,

sfântă, sobornică şi apostolică; 36. Art. X. Cele şapte taine, scopul lor; 37. Botezul şi Mirul; 38. Euharistia şi pocăinţa; 39. Preoţia. Moştenirea darului dela sfinţii apostoli; 40. Cununia, Eleoungerea; 41. Art. XI. Despre moarte şi judeţul particular; 42. Rugăciunea pentru cei morţi; 43. Invierea morţilor (I Cor. 15_{35-43}); 44. Viaţa vecinică, răsplata după judeţul universal (Rom. 8_{18} II Cor. 4_{17}); 55. Calea cea lungă şi cea îngustă (Matei 7_{13-14}).

CLASA VII.

Trimestrul I. Istoria Bisericii române.

1. Creştinismul în Dacia. Românii intră în istorie ca popor creştin; 2. Viaţa religioasă a Românilor până la întemeiarea principatelor; 3. Introducerea limbei slavone în Biserică; 4. Organizarea Bisericii în Muntenia. Mitropolitul Nifon; 5. Organizarea Bisericii în Moldova; 6. Cuviosul Nicodim şi monahismul la Români; 7. Organizarea Bisericii la Românii de peste munţi; 8. Rolul Bisericii pentru consolidarea şi păstrarea naţională a Românilor; 9. Influenţa grecească în principate. Curentul naţional. Mitropolitul Teofil al Ungro-Vlahiei; 10. Mitropolitul Varlaam al Moldovei. Sinodul dela Iaşi; 11. Rolul cultural al Bisericii; 12 Unirea unei părţi a Bisericii ortodoxe de peste munţi; 13. Reacţiunea şi organizarea Bisericii ortodoxe române de peste munţi. Andrei Şaguna; 14. Organizarea Bisericii ortodoxe române după unirea principatelor; 15. Organizarea Bisericii ortodoxe române după unirea cea mare.

Trimestrul II. Invăţătura moralei creştine.

16. Iubirea lui Dumnezeu pentru oameni. Mânuirea Bibliei: In, 316, I In. 4_{4-11}; 17, Despre virtute. Bărbăţia şi înţelepciunea creştină; 18 Dreptatea şi cumpătarea creştină; 19. Ajutorul graţiei. Rom. 8_{26}, In 5_4; 20. Despre păcat. Ispita şi ocaziunea la păcat. I Cor. 10_{13}, Iac. 1_{13-14}; 21. Păcatele capitale; 22. Păcatele în contra sf. Duh şi cele strigătoare la cer; 23. Statornicia în credinţă. Mărturisirea credinţei. Eroismul religios. (Mt. 10_{32}); 24. Simţul ceresc. Năzuinţa spre Patria cerească; 25. Rugăciunea, votul, jurământul, sperjurul, blasfemia. (Mt. 12_{31}); 26. Venerarea Maicii Domnului, a sfinţilor, icoanelor şi sf. moaste; 27. Cinstirea locurilor, obiectelor şi persoanelor sfinţite—Sacrilegiu; 28. Serbarea Duminicilor şi sărbătorilor.

Datorinţele creştinului faţă de sine însuşi. 29. Vrednicia omului înaintea lui Dumnezeu. Insemnătatea morală a trupului; 30. Ingrijirea pentru viaţa trupească: sănătatea, hrană, îmbrăcămintea, curăţenia, munca. (Sinuciderea —jertfirea vieţii); 31. Despre avere. Comunismul. (Onestitatea, îndestularea, economia—neonestitatea: furtul, frauda. Risipa sgârcenia); 32. Cultivarea puterilor sufleteşti; Curăţia morală. Stăpânirea de sine.

Trimestrul III.

34. Cel mai mare în împărăţia cerurilor. Umilinţa. (Mt. 20_{20-28}. Mc. 9_{35}; 35. Cunoaşterea de sine. Onoarea. Pocăinţa.

Datorinţele creştinului către aproapele. 36 Porunca cea nouă a Domnului. (Ioan 13_{34-35}). Iubirea aproapelui (generoasă şi desinteresată); 37. Faptele îndurării trupeşti şi sufleteşti; Judecata cea cu dreptate. Clevetirea, calomnia. (Mt. 7_{1-5}); 39. Iubirea de adevăr, discreţiunea—minciuna, făţărnicia, linguşirea, viclenia. (In. 8_{44}); 40. Stăpânirea limbii (Iacov 3_{1-12}); 41. Raportul între membrii familiei. (Ef. 6_{1-9}); 42. Raportul între slugi şi stăpâni. Ef. 6_{5-9}, I Tim. 6_2); 43 Raportul între credincioşi şi păstorii elevi si învăţători; 44 Raportul între cetăţeni şi autorităţi. (Rom, 13_{1-7}); 45. Datorinţele creştinului ca membru al Bisericii.

Preot Dr. ORESTE TARANGUL,
Inspector misionar al Eparhiei Bucovinei. Suceava.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ŞI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei şi al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de *Teodor M. Popescu,* profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Sf. Ciril contra lui Nestorie.

Să venim acum la evenimentele convocării sinodului III ecumenic şi să vedem dacă Ciril sau sinodul a recunoscut un asemenea primat. Epistolele sf. Ciril şi actele sinodului ne oferă destule indicii şi mărturii despre această chestiune.

Este prea evident, din înseşi epistolele sf. Ciril, că, combătând eroarea lui Nestorie, el spera că l-ar putea convinge, şi în felul acesta avea să fie înlăturat marele scandal provocat de acela. La lupta contra lui Nestorie nu-l îndemnau, cum cred unii, motive de invidie faţă de scaunul de Constantinopol sau de patimă personală contra lui Nestorie, ci zelul pentru credinţa ortodoxă. „Numai să fie salvată credinţa, scria el, şi sunt prieten şi iubit şi nu voi ceda nimănui în dragoste mai mare pentru prea iubitul de Dumnezeu episcop Nestorie, care, ca întru Domnul zic, vreau să prospere întru Hristos şi să dispară reproşul pentru cele trecute şi să se arate a fi calomnie şi nicidecum adevăr, cele svonite de unii despre credinţă“ [1]). N'a putut însă să-l convingă. Aproape timp de doi ani Ciril a dus singur lupta, dela începutul anului 429 până în August 430, şi a purtat grijă la timp ca să prevină de rătăcire pe monahii şi poporul Egiptului. Adresase lui Nestorie cele două epistole *„Venerabili bărbaţi“* şi *„Flecăresc unii“* şi a primit răspunsuri aspre. A crezut atunci de cuviinţă să scrie şi bătrânului episcop al Veriei Siriei, Acaciu, care se bucura de respect universal pentru sfinţenia vieţii lui şi cu care Ciril avea legături personale, împărtăşindu-i supărarea lui din cauza rătăcirii

---

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ din luna Ianuarie-Fevruarie a. c.

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 61. *Mansi* IV, 1001. *Ed. Schwartz,* Acta conciliorum oecumenicorum. Concilium universale Ephesenum, Berolini et Lipsiae 1929, 1930, I, I, 1, p. 108.

lui Nestorie, care fără motiv provoca o nouă chestiune dogmatică, şi a aflat cu întristare că şi în Siria erau cunoscute celece se întâmplau la Constantinopol [1]. In acest interval de timp, episcopul Romei era cu desăvârşire ignorat, deşi de altfel sf. Ciril se găsia în comuniune bisericească cu el dela 418. Dar Celestin al Romei şi avea primele idei despre învăţăturile rătăcite ale lui Nestorie, şi din epistolele şi omiliile acestuia şi din alte isvoare. Ipoteza lui P. Batiffol [2], după care clericii condamnaţi de Nestorie au făcut apel la episcopul Romei, este cu totul fără bază şi fără sprijin, cum a şi observat E. Caspar [3], care presupune [4] că cele întâmplate la Constantinopol le-a comunicat la Roma Eusebiu, atunci laic iar după aceea episcop de Doryleum, trimiţând documente („hârtii") adecă caete cuprinzând omilii ale lui Nestorie, ceeace nu este neprobabil, dacă se are în vedere că Eusebiu a combătut pe Nestorie mai violent decât oricare altul.

Dar este tot aşa de probabil, ca să fi comunicat la Roma celece se întâmplau la Constantinopol Marius Mercator, apocrisiarul neoficial, ca să zicem aşa, al episcopului Romei. Deşi avea dela Constantinopol asemenea comunicări serioase despre învăţăturile greşite ale lui Nestorie, deşi primise chiar dela Nestorie însuş două epistole şi omilii, n'a procedat la luarea niciunei măsuri şi la nicio acţiune, afară de aceea că prin diaconul Leon, mai târziu episcop al Romei, a însărcinat pe Casian ca să scrie despre chestiunea astfel agitată la Constantinopol, ci s'a mărginit pur şi simplu să scrie episcopului Alexandriei, că el şi cei din jurul lui s'au scandalizat foarte mult „primind documentele acelea" [5]. Celestin a scris sfântului Ciril evident în lunile de vară ale anului 429, pentrucă în Iulie sau August acel an scriind Ciril către Nestorie prima sa epistolă „*Venerabili bărbaţi*", zicea între altele: „Trebue să discut cu Cucernicia Ta, pentru plângerea prea piosului şi de Dumnezeu iubitorului episcop al Romei Celestin şi a celor împreună cu el de Dumnezeu iubitori episcopi, despre documentele nu ştiu cum duse acolo... Căci sunt foarte scandalizaţi". Asemenea documente circulau pre-

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 97-101.
2. Le siège apostolique, p. 352 n. 4.
3. Op. cit., p. 396 n. 4.
4. Op. cit. p. 390.
5. *Migne*, Patr. gr. 77, 41.

tutindeni, cum scria Ciril, „pe lângă documentele, adecă explicările cari circulă, ne dau de lucru şi rătăciţii pe cari vrem să-i îndreptăm“ [1]). Nu numai la Roma, ci şi la Alexandria şi în alte diferite centre bisericeşti se răspândise documentele. Ciril scria în aceeaş epistolă: „Cum vom tămădui pe cei cari vin din Răsărit dela toate Bisericile şi cari murmură contra documentelor?“ In Februarie 430, la un an după prima epistolă, Ciril a scris lui Nestorie o a doua „*Flecăresc unii*“, protestând şi conjurându-l ca să se lepede de rătăcire, dar din răspunsul mândru al ereziarhului s'a convins că e nevoe să rupă comuniunea bisericească cu el. Nestorie era episcop al capitalei, având de partea sa pe împăratul Teodosie şi curtea imperială şi în zadar se ostenise sf. Ciril ca să lumineze pe susţinătorii ereziarhului asupra rătăcirii lui, trimiţând lucrări speciale împăratului, surorilor lui Arcadia şi Marina şi „împărăteselor“ Pulheria, sora lui mai mare şi soţia lui Evdochia. Sf. Ciril s'a gândit că înainte de a proceda la ruperea comuniunii bisericeşti cu prea puternicul Nestorie, trebuia să-şi asigure consimţământul celorlalţi ierarhi de frunte şi mai ales al episcopului primului scaun, al Romei, cu atât mai mult cu cât se temea ca nu cumva acesta să nu vrea a lua atitudine opusă faţă de ereziarhul susţinut de împărat şi de curte. In acelaş timp, se gândia că poate să se folosească de episcopul Romei, ca să asigure acordul între ceilalţi ierarhi, pentrucă altfel nu putea să birue pe Nestorie.

Dovada acestor intenţii ale sf. Ciril o avem în epistolele lui şi în actele sinodului. Aşa de exemplu într'o epistolă, în care menţionează incidentul, în timpul căruia Dorotei, episcop de Marcianopolis, vorbind înaintea lui Nestorie, a zis: „Anatema dacă cineva zice că sfânta Maria este Născătoare de Dumnezeu“, iar Nestorie nu numai a tăcut, ci a şi primit pe Dorotei la sfânta împărtăşanie, sf. Ciril zicea: „Ce deci ne împiedica şi pe noi de a scrie şi de a zice lucruri protivnice glasului aceluia: Dacă cineva nu zice că Maria este Născătoare de Dumnezeu, să fie anatema? *Dar n'am făcut aceasta, pentru el până acum, ca să nu zică vreunii, că l-a anatematizat episcopul de Alexandria, adecă sinodul egiptean.*

---

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 40—41. *Mansi* IV, 884—885. *Ed. Schwartz,* I, I, 1, p. 23—25.

Dar dacă află prea iubitorii de Dumnezeu episcopi și din Apus și din Răsărit că au fost anatematizați toți (căci toți zic și mărturisesc că sfânta Maria este Născătoare de Dumnezeu), *în ce stare sufletească se vor afla?*" [1]). Iată prin urmare motivele, cari l-au făcut să scrie întâi lui Acaciu al Veriei, iar acum lui Celestin al Romei, iar din declarații oficiale făcute în sinodul III ecumenic de către primul secretar (primicerius notariorum), presbiterul Petru din Alexandria, care a fost raportorul chestiunilor în sinod, cunoaștem și următoarele. Povestind trimiterea diaconului Posidonios la Roma de către sf. Ciril, ca purtător al epistolei și al altor texte, pe cari Ciril le-a trimis în original și în traducere, zicea: „Aflând, pe lângă acestea, prea piosul episcop Ciril, că și la Roma s'au trimis de către el (Nestorie) epistole și cărți de explicare, a scris și el către prea iubitorul de Dumnezeu episcop al Romei Celestin prin diaconul Posidonios, instruindu-l că dacă ar găsi predate lui cărțile de explicări atribuite aceluia și epistolele, dă și scrisorile dela mine, iar de nu le predai, adu-mi-le aici. Acesta găsind explicările și epistolele predate lui, le-a predat neapărat și el. Și s'a scris de către Prea Sfințitul episcop al Bisericii Romanilor formula cuprinzând clar acestea [2]). Ciril a trimis pe Posidonios la Roma, propriu zis nu pentrucă socotea că e indispensabil să se pronunțe Celestin asupra chestiunii dogmatice ivite, ci pentrucă Nestorie i-a trimis epistolele și predicile sale, iar diaconul Posidonios, trimisul lui Ciril, avea mandat dela acesta ca să predea lui Celestin cele duse numai dacă afla că în adevăr Nestorie i-a trimis pe ale sale. Și aflând Posidonios aceasta, a immânat cele dela Ciril.

Din cuvintele de mai sus ale sf. Ciril, prin cari arăta oportunitatea înțelegerii cu ceilalți episcopi înainte de condamnarea lui Nestorie și din însărcinarea lui Posidonios, reiese că episcopul Romei nu era considerat ca singurul de care în mod indispensabil depindea rezolvarea chestiunii dogmatice și bisericești ivite. Primind scrisoare dela Celestin aproape cu un an mai înainte, Ciril nici măcar nu i-a răspuns și n'a dat știri despre Nestorie, ci a continuat acțiunea sa, neconsiderând evident încă indispensabil amestecul lui Ce-

---

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 60. *Mansi,* IV. 1000. *Schwartz* I, I. 1. p. 109.
2. *Mansi,* IV. 1228-1229. *Schwartz* I, I, 1, p. 8.

lestin. Il scrie după un an şi atunci când socoteşte că era oportun ca să scrie. Este clar că Ciril l-a avut în vedere numai pentrucă voia să-l prevină de influenţa lui Nestorie şi numai pentrucă voia să-l aibă de acord în lupta contra episcopului eretic al capitalei, protejat de către curte. De altfel episcopul Romei era întâi stătător şi ca atare colaborarea lui avea o greutate care nu era de rând. Deaceea era mare câştig pentru Ciril, dacă reuşia să-l aibă de acord cu el.

Ciril a scris deci „prea sfinţitului şi de Dumnezeu iubitorului părinte Celestin". Teologii latini [1]) şi enciclica lui Pius XI accentuază titlul de „părinte", pe când Celestin răspunzând l-a numit pe Ciril pur şi simplu „frate iubit". Dar şi lui Maximian al Constantinopolului Ciril i-a scris „Prea sfinţitului meu stăpân, Părintelui Arhiepiscop Maximian, Ciril salutare în Domnul" [2]), iar în epistola „Mântuitorul nostru zicând" şi în cea către monahii din Constantinopol şi aiurea Ciril îl numeşte pe Celestin „frate şi împreună liturghisitor" [3]). La sinodul al III-lea ecumenic însă episcopii egipteni numiau de obicei pe Ciril „prea sfinţitul nostru părinte", „prea sfinţitul nostru părinte şi arhiepiscop", şi chiar şi alţi episcopi îl intitulau „părinte", ca Memnon al Efesului „prea sfinţitul şi de Dumnezeu iubitorul părintele Ciril"; Teodot al Ancirei „prea sfinţitul şi de Dumnezeu iubitorul părintele nostru şi episcop Ciril"; Iconios al Gortinei „prea sfinţitul părinte şi episcop Ciril", şi mulţi alţii. In scrisoarea către împăratul Teodosie, sinodul numeşte pe Ciril „arhiepiscop", iar pe Celestin „episcop". Este cunoscut că episcopul de Alexandria se intitula „papă" şi că abia din secolul al VIII-lea a prins acest titlu şi pentru episcopul Romei. Spunem acestea în mod digresiv, ca dovadă că titlul onorific de „părinte" dat lui Celestin în epistola lui Ciril, nu avea sensul vreunui primat [4]). Şi este în adevăr vrednic de mirat faptul că teologii latini, ca celebrul L. Duchesne [5]), au răstălmăcit expresiile epistolei subtilizându-le pentru cău-

1. *L. Duchesne,* Histoire ancienne de l'Eglise, Paris 1908, t. III, p. 335.
2. *Migne,* Patr. gr. 77, 253.
3. *Migne,* Patr. gr. 77, 107, 108, 128.
4. Unii dintre teologii latini au răstălmăcit şi titlul „Domn" pe care în alte epistole Ciril îl dă lui Celestin. Dar era vorba despre o amabilitate foarte obişnuită. Ioan al Antiohiei scrie către Ciril numindu-l „stăpânul" său. (*Migne,* Patr. gr. 77. 169) şi „domn" (*Schwartz,* I, I, 7 p. 189, comp. *Schwartz,* I, I, 7, p. 58), iar Ciril îl numeşte pe el „domn" (*Migne,* 77, 173), caşi pe episcopul de Ierusalim (ibidem, col. 104) şi pe Domnus al Antiohiei (ibid. col. 360) şi pe alţii.
5. Histoire ancienne de l'Eglise, t. III, p. 335.

tarea primatului. Expresia lui Ciril *„obiceiul cel de demult al Bisericii ne îndeamnă să comunicăm Sfinției Tale"*, Duchesne a redat-o prin expresia *„Les graves causes doivent toujours être soumises au Saint Siège"!* Este o desăvârșită denaturare a spuselor sfântului Ciril, care are în vedere uzul cel vechi al comunicării evenimentelor importante [1]), între șefii Bisericilor din Răsărit și din Apus, cum am spus și mai sus. Scriind mai târziu către Rufus al Tesalonicului, care era exarh al Iliricului oriental și prin urmare șef al unei Biserici proprii, Ciril zicea: *„In consecință comunicăm Sfinției Tale toate cele de folos Bisericilor și celece se ivesc în fiecare zi, pentru a vorbi astfel"* [2]). Cu atât mai mult putea Ciril să scrie așà ceva lui Celestin al „Romei celei mari". Propriu vorbind, Ciril se adresează lui Celestin mai mult întrebat de el [3]). Lui Ioan al Antiohiei îi scrià: „De oarece era nevoe, scriind acolo Cucernicia lui (Celestin), ca să spun toate aceste fapte și a trimite etc." [4]). Dar și în epistola către Celestin povestește cele despre Nestorie și zice că a voit ca prin hotărâre sinodală să întrerupă comuniunea bisericească cu el, dar a scris odată și de două ori, căutând ca să-l salveze. Acela însă a răspuns cu mândrie, permițând și lui Dorotei de Marcianopolis să producă în public blasfemii, și în timp ce se aud proteste și se manifestă mare întristare de pretutindeni și din „Răsărit" și din Macedonia, Nestorie ca episcop al scaunului orașului imperial „se încruntă și crede, uneltind *cu puterea scaunului* față de toți", ca să-și impună părerea lui. Ce este deci de făcut? întrebà Sf. Ciril, „căci dacă e defăimat Hristos, noi cum vom tăcea?" S'a gândit iarăș ca să rupă comuniunea bisericească, dar adăugà: „Nu ne vom lepădà cu hotărâre de comuniunea cu el mai înainte de a-ți comunicà acestea și Cucerniciei Tale; fiind deaceea nevoe, binevoește a-ți formula părerea și dacă trebue să se mai comunice cu el sau atunci să se declare cu hotărâre, că nimeni nu comunică cu unul care crede și învață astfel de lucruri?" In cele din urmă îndemna pe Celestin ca să scrie episcopilor de frunte ai Macedoniei și ai „Răsăritului", adecă ai diocezei Orientului, „căci dorind ei le vom da pricină ca toți să stea

1. *Caspar,* op. cit., p. 394 nota.
2. *Migne,* Patr. gr. 77, 221.
3. *Hefele-Leclercq,* Histoire des conciles, II, p. 256.
4. *Migne,* Patr. gr. 77, 96.

într'un suflet şi o părere şi să lupte pentru credinţa cea dreaptă combătută" [1]). Impreună cu epistola de mai sus a lui Ciril, Posidonios aducea lui Celestin corespondenţa lui cu Nestorie, „memorii", cuprinzând rătăcirile lui capitale şi diferite lucrări, toate în original şi în traducere latină.

După cele arătate, Ciril intenţionase să rupă comuniunea bisericească cu Nestorie prin hotărâre sinodală, dar întâi s'a oprit, trimiţându-i cele două epistole, şi deci avea drept s'o facă chiar înainte de hotărârea Romei; iar acum gândindu-se din nou definitiv să întrerupă comuniunea, a socotit oportun ca să provoace şi consimţimântul episcopului Romei. Şi-i cere deaceea „să-şi dea părerea" asupra acestor două lucruri: 1) „*Trebue să se comunice cu el?" 2) sau atunci să se declare cu hotărâre, că nimeni nu comunică cu unul care crede şi învaţă astfel de lucruri?*". In plus, Ciril cere ca Celestin să-şi comunice „intenţia" şi celorlalţi episcopi de frunte. Pe nedrept e caracterizată de unii [2]) ca o momeală menţionarea Macedoniei, care în cele spirituale era pusă sub jurisdicţia spirituală supremă a episcopului Romei, iar epistola lui Ciril ca un „apel". Cele spuse mai sus nu mai lasă nicio îndoială asupra caracterului raporturilor lui cu episcopul Romei. I s'a adresat pur şi simplu numai pentrucă era nevoe ca să-şi asigure de mai înainte asentimentul lui contra ereziarhului. Ciril putea să-l condamne şi singur, dar o asemenea acţiune izolată nu ar fi avut rezultatul, pe care l-a avut acţiunea comună a episcopilor de frunte, în cap cu întâiul stătător al Romei.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti

Gradul de cultură al unui popor nu se măsoară atât după numărul şi desvoltarea instituţiilor sale şcolare, pe care le înfiinţează, susţine sau ajută statul, nici după numărul posesorilor de diplome ori certificate oficiale... Acesta se măsoară prin altceva: prin liberul, spontanul, vroitul contact al acestei societăţi cu cultura.

C. KIRIŢESCU, în „Slujba unei credinţe"
Bucureşti 1933, pag. 136.

---

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 80—85. *Mansi* IV, 1012. *Schwartz* I, 1, 5, p. 10'
2. *Caspar,* op. cit., p. 394.

SĂ FĂCEM ZID!

In dimineaţa unei zile frumoase de Noemvrie, ne-am îndreptat paşii sfioşi spre Dragoslavele.

Un zbucium puternic îmi chinuia sufletul şi pe nimeni n'am găsit în stare să-mi dea liniştea şi mângâierea. Atunci gândul mi-a sburat către Prinţul Bisericii noastre, Prea Fericitul nostru Patriarh. Vesel ca de o mare descoperire, m'am hotărît. M'am îndreptat spre cuibul liniştit din Munţii Muscelului nostru, spre frumoasa şi nobila locuinţă de vară a Prea Fericitului nostru Stăpân. Deşi hotărît la plecare, cu cât mă apropiam de ţinta drumului, paşii începeau să şovăiască.

Dar dacă nu mă va primi? dacă mă va mustra de îndrăzneala de a-i turbura şi cele câteva clipe de linişte pentru cari a venit aci, scăpat de forfota Capitalei?

Aceste gânduri îmi înmuiau paşii. Dar iarăşi mă încurajam. Zbuciumul sufletesc ce mă stăpânea şi nu-mi dădea liniştea, amintirea chipului blând şi nobil al Prea Fericitului nostru Stăpân, mi-au dat curaj şi m'au înpins năvalnic, fără şovăire, spre podul de peste Dâmboviţa, pe care trecând, intri în curtea vilei.

La picioarele Dealului pe care se ridică clădirea în frumos stil românesc, apele Dâmboviţei, volburoase în alte locuri, murmurau liniştit şi paşnic aci, mănându şi undele la vale, în gâlgâit uşor, aproape în şoaptă, ca să nu strice liniştea vrednicului nostru Stăpân. Şi eu să-l turbur, când şi undele apei îi respectă liniştea cu adevărat patriarhală?

Din nou şovăire, inspirată de respectul apei. Dar zbuciumul sufletesc, mai puternic, m'a împins şi am deschis portiţa dela ogradă, pe care era scris: „Intrarea oprită".

Mi-am luat inima în dinţi, cum zice Românul, şi am înaintat pe aleea frumoasă. La prima cotitură m'am oprit brusc. In mijlocul lucrătorilor ce curăţeau aleea, plecat deasupra unor flori de toamnă înconjurate de muşchi, Inalt Prea Sfinţitul Patriarh le curăţea cu migala gospodarului de rasă, plivindu-le de buruieni şi mângâindu-le.

Lucrătorii s'au oprit din lucrul lor, aţintind privirile asupra îndrăsneţului musafir ce a pătrus aci să turbure liniştea muncii. Oprirea lor a atras atenţia Prea Fericitului nostru Stăpân.

Făptura Sa înaltă, încadrată de venerabila barbă albă, ca şi neaua ce îndrăsnea să acopere vârful muntelui din faţă, chiar în ciuda razelor soarelui de dimineaţă, îmbrăcat într'o haină simplă, dar cu gust, îşi îndreptă spre mine privirea întrebătoare, dar blândă.

Mă aşteptam la un reproş: ce cauţi, sau cum ai îndrăsnit să-mi turburi puţinele clipe de linişte ce mi-am ales aci, refugiindu-mă de zgomotul şi răutatea lumii etc.

Dar nimic din toate acestea.

O vorbă blajină şi dulce, cu frumosul accent ardelenesc: ce doreşti d-ta? Mi-a dat curaj, şi eşind din pasivitatea în care mă fixasem cu gândurile mele, am înaintat şi, făcând cuvenita salutare, m'am aplecat să sărut dreapta Prea Fericitului Stăpân.

„Lasă că sunt plin de lut pe mână„ şi într'adevăr abia am găsit un locuşor pentru apăsat buzele fără să fie lut dintre florile plivite şi îngrijite.

Gândurile mi-se risipiră între contrastul aşteptărilor mele şi primirea cu adevărat părintească.

Incet, mi-am chemat gândurile şi am început să depân în faţa Stăpânului spovedania durerilor ce m'au trimis aci.

Nu pot zice altfel decât spovedanie, căci aşa eram ascultat.

Desigur, am început cu păsul meu personal, cu persecuţia ce s'a îndreptat cu furie asupra mea, cum eu, învăţător de 14 ani în satul meu, cu diplomă, titular definitiv, mai vechiu decât ceilalţi colegi ai mei, ctitor donator al unui local de şcoală pentru cătun, prefăcând în şcoală casa în care am văzut prima dată lumina zilei, trecând peste toate aceste consideraţiuni, cum şi peste faptul că am fost 10 ani Directorul şcoalei, m'a mutat cu postul într'un cătun departe de Biserică, de casă şi de centrul Parohiei, instalându-mă într'o cameră de cârciumă neîncăpătoare şi insalubră.

Am istorisit mai apoi de necazurile ce s'au abătut asupra Bisericii pe care o servesc, din cauză că nu sunt pe placul unor oameni mici, ajunşi în situaţii mari.

Cum un deputat vrea să facă şosea prin cimitirul Bisericii ca să meargă la o ogradă a sa; cum primarul comunei — un tânăr numai cu două clase primare, — a convocat Consiliul parohial în Primărie, ca să-şi zmulgă adesiuni în acest sens, sau mai ştiu eu pentru ce?

Prinsesem curaj şi, fiindcă prea bunul nostru Stăpân asculta în picioare stând, L-am rugat să şadă pe trunchiul de copac ce era retezat înadins în marginea aleii, căci pare că uitase de oboseală, ascultând.

S'a aşezat ascultând spovedania şi obida sufletului meu. Intr'un moment de tăcere din partea mea, mi-a răspuns răspicat şi cu toată autoritatea de Prinţ a' Bisericii.

Ce vă pot face eu, cu ce vă pot eu ajuta?... D-voastră, preoţii v'aţi înrolat în partide politice, vă frământaţi, vă atacaţi, vă faceţi mendrele, ba unii, ajunşi la situaţii politice înalte, uită că sunt preoţi şi vă faceţi unii altora mizerii, ca şi când n'aţi fi slujitori ai aceluiaş Stăpân Hristos.

De atâtea ori am făcut apel la preoţii mei să nu mai facă decât politica Bisericii, să facă zid în jurul meu ca astfel, susţinut şi eu de mulţimea D-voastră, să pot impune punctul de vedere al Bisericii şi, sprijinit pe D-voastră, să pot susţine apărarea D-voastre şi a drepturilor D-voastră!

Căci, iată-mă — şi ridicând braţele spre a i se vedea figura înaltă frumoasă şi plină mai înainte, — cât am slăbit în zbucium pentru apărarea sfintei noastre Biserici de atacurile tuturor.

Şi a urmat o expunere simţită despre lupta şi greutăţile întâmpinate pentru susţinerea Bisericii şi apărarea noastră.

Voi, preoţii mei, oameni deştepţi şi capabili unii — şi tonul i se ridică, — cari aţi putea face mare serviciu Bisericii noastre, vă tociţi calităţile şi vă irosiţi puterile în lupte politice cari vatămă şi Bisericii şi Ţării şi vouă înşivă, dar mai mult decât la toţi — Mie.

Faceţi zid în jurul meu, susţineţi-mă, ca, sprijinit pe capacitatea multora din voi, să pot impune cuvântul Bisericii şi vă pot apăra pe voi şi interesele voastre!

Am ascultat cu sufletul vibrând această tânguire, aş putea să-i zic, despre nepriceperea noastră şi despre necazurile mele ce noi, fiii Inalt Prea Sfinţiei Sale, îi aducem, neînţelegându-l cum se cuvine.

Şi atâta mustrare mi-a cuprins sufletul de mine şi de fraţii mei preoţi, că nu am înţeles pe prea bunul şi atât de îngrijatul nostru Stăpân şi Părinte, încât am rămas mut, cu capul plecat. Socoteam că va fi terminat. Eu rămăsesem nemişcat. Dar a continuat:

Mă voi interesa de aproape de necazurile ce te-au

adus la mine, dar nu uita că, din cauza nepriceperii D-v., sufăr şi eu.

Lucraţi aşa fel ca toate forţele de care dispuneţi să le puneţi numai la dispoziţia Bisericii, ca apoi eu, înarmat cu atâta putere, să pot duce barca Bisericii, izbită de atâtea valuri dinafară şi dinăuntru — şi atunci nimeni nu se va mai atinge de D-voastră.

Am sărutat din nou Dreapta energică, dar cam palidă, şi am plecat, însoţit de înalta binecuvântare.

Coboram încet pe aleie, vântul mişca nervos mestecenii, rupându-le podoaba de frunziş cu care aşternea poteca. Nu mă mai gândeam la necazurile ce m'au adus aici. Ce însemnau ele, pe lângă zbuciumul şi grija ce chinuesc pe Şeful suprem al Sfintei noastre Biserici! Şi lumea îl crede atât de fericit şi atât de liniştit! M'am oprit pe podul de peste Dâmboviţa, m'am uitat înapoi şi, văzând chipul blând ce mă urmărea, mi s'a umezit ochii de mustrare şi de milă. In adevăr, suntem tare vinovaţi noi, preoţii. Neascultarea noastră a adus slăbiciune trupească Prea bunului nostru Părinte, i-a adus atâta durere şi necaz, atâta nelinişte! E slăbit, e îngrijorat profund, zguduit puternic de necazurile şi atacurile ce se aduc Bisericii, care niciodată nu a avut fericirea să aibă în fruntea Sa un bărbat atât de pregătit, atât de bun, atât de vrednic, cu atâta suflet.

Să facem zid în jurul Prea Fericitului nostru Stăpân!

Să făcem zid, prin care să nu mai poată pătrunde nici răutatea, nici intrigile, nici bârfelile, nici insinuările!

Să facem zid în jurul Prea bunului nostru Stăpân, cu toate puterile, cu toată priceperea, cu toată capacitatea ce o are fiecare Preot!

Să facem, fraţi Preoţi, zid puternic, ca orice lovituri din afară să se sfarme de piepturile noastre, de capetele noastre şi să păstrăm astfel pe Prea bunul şi vrednicul nostru Stăpân, neatins de răutăţile suferite până acum.

Să facem zid, să-l apărăm, să-l ocrotim, căci vârsta înaintată şi atâta zbucium i-au slăbit trupul, care ne este atât de scump şi pe care suntem obligaţi să-l ferim, pentruca mintea, atât de luminată, ce sălăşlueşte într'însul, să poată lucra la adăpost pentru binele, fericirea şi prosperitatea Sfintei noastre Biserici!

Preot-Invăţător, SPIRIDON BLIDARU
Micloşani-Muscel.

UNIFORMITATE ORI DIVERGENŢĂ IN ACŢIUNILE RITUALE?

Este bine a fi o uniformitate în acţiunile rituale? Desigur că toţi vom fi de comun acord, dar de multe ori facem şi excepţiuni. Să vedem atunci care sunt excepţiunile ce se observă, atât între sate şi sate, între sate şi oraşe, ba chiar şi între oraşe.

Cercurile pastorale, între altele, au şi scopul uniformizării serviciului ritual, dar pentru unii preoţi, ca-şi pentru obiceiul locului, am putea zice că nu este nicio roadă.

Să luăm anumite părţi ce m'au impresionat, prin lipsa de uniformitate, şi să începem cu cele de o mai mică importanţă formală, cum zic unii, şi vom ajunge la unele - aş putea zice — chiar dogmatice.

1. La serviciul Utreniei-Dvera. Nu-i fac istoricul şi nici însemnătatea, ci acţiunea. Unii preoţi obişnuesc ca, după deschiderea dela „Pre Născătoarea...", să n'o mai închidă până la intrarea în sf. Liturghie. Alţii, dimpotrivă, după ectenia cea mică dela „Pre Născătoarea", o închid şi o deschid la slavoslovie, odată cu uşile. Cei de la început n'au a deschide decât uşile împărăteşti.

Ţinând seamă de această divergenţă, ne întrebăm cum ar fi mai bine? Ca cei dintâi ori ca cei din urmă?

2. Trecem apoi la unele acţiuni din cuprinsul Sf. Liturghii. Dvera şi uşile împărăteşti deschise. Se dă binecuvântarea şi închidem uşile; apoi zicem ectenia cea mare. La sfârşitul ecteniei, unii tragem dvera, alţii n'o trag. Cei cari trag dvera acum, la „mărire" al troparului, o deschid, iar la „şi acum" deschid uşile şi ies cu vohodul.

Cei însă care n'au închis dvera, deschid la „şi acum" numai uşile. Cum ar fi mai bine de urmat?

3. Mai departe: Desfacerea Sf. Antimis. Există şi aici divergenţe. Părerile unor preoţi sunt că, desfacerea Sf. Antimis începe odată cu rostirea cuvintelor: „Rugaţi-vă cei chemaţi", aşa că la cuv. „Să le descopere lor Evanghelia dreptăţii", el să fie desfăcut.

Alţii dimpotrivă; când au ajuns la cuvintele: „Să le descopere Evang.", atunci să începi desfacerea Sf. Antimis. Iată o altă diferenţiere.

4. Rostirea cuvintelor: «Darul Domnului nostru Iisus

Hristos» şi acţiunea în mânuirea Sf. Cruci. Aci sunt mai multe nepotriviri.

a) Unii, odată cu rostirea acestor cuvinte, fac şi cu Sf. Cruce deasupra uşilor împărăteşti semnul crucii, către popor, către strana dreaptă şi către cea stângă; la următoarele: „Sus să avem inimile", fac semnul, înălţând crucea în sus, iar la „Să mulţumim Domnului" mai înalţă odată Sf. Cruce cu faţa spre altar.

b) Alţii fac semnul crucii către popor la cuv. „Darul Domnului nostru Iisus Hristos"; către strana dreaptă la „Sus să avem inimile" şi către strana stângă la „Să mulţumim Domnului".

c) Alţii nu fac nicio mişcare cu sf. Cruce, ci numai o arată deasupra uşilor, iar când se întorc, după ce au rostit tot cu faţa la popor, „Să mulţumim Domnului", atunci fac deasupra sf. Antimis semnul crucii cu Sf. Cruce.

Câte nepotriviri şi aici!

5. La cuvintele: „Şi să fie milele Marelui şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu..." unii fac, deasemenea cu sf. Cruce, deasupra uşilor, încă odată semnul crucii; iar alţii fac semnul crucii, către popor, binecuvântându-l cu mâna.

6. Anafora. Ştim cu toţii ce este. Dar cum practicăm binecuvântarea?

Părerea şi practica unora este: La rugăciunea Tatăl nostru, ...„pâinea noastră cea de toate..." merg şi o binecuvintează în tava (strachina) de la proscomidie; alţii o iau tot la aceste cuvinte şi o ating de Sf. Potir[1]).

Aceste deosebiri cred că le au observat cei mai mulţi fraţi preoţi şi or mai fi încă, dar deocamdată ne oprim asupra acestor mai izbitoare din timpul ritualului liturgic, în care le practicam divergenţi, fără o uniformizare vizibilă chiar de laici.

Caşi aceste divergenţi mai sus enumărate, sunt şi acele acţiuni şi practici la înmormântări. La serviciul înmormântării, unii trec peste limitele Evhologiului! O fi după obiceiul locului, o fi după excesul de zel al preotului, ori vor fi aberaţiuni?

Cine este în mai bună cunoştinţă de cauză, sigur c'o

1. Unii nici n'o binecuvintează şi nici n'o ating.

să aibă buna voinţă şi nu va fi aşa de scump să ne lămurească, şi pe noi, cei necunoscători.

Evhologiul bisericii creştine ortodoxe vorbeşte, după ieşirea sufletului, de două rugăciuni — cari se citesc ori de Arhiereu şi ori în lipsă de preot.

Alţii obişnuesc, în loc de citirea acestor două rugăciuni, să zică Binecuvântarea şi cu rugăciunile obişnuite; Cu duhurile drepţilor, ectenia şi Domnului să ne rugăm... Veşnica pomenire.

Alţii, mai zeloşi în misiune, obişnuesc şi altceva. Lucrul curios, care evidenţiază şi mai mult diferenţierea atât a acţiunilor, cât şi a chestiunilor de dogmă.

Acei preoţi zeloşi, pe lângă cele prevăzute la ieşirea sufletului, citesc şi 12 stâlpi (zişi în popor), iar ei citesc Evanghelii. Unii le citesc dupe ieşirea sufletului, iar alţii obişnuesc să citească Evanghelii în procesiunea ducerii mortului la biserică. Işi fixează 12 puncte în drumul procesiunii şi citesc 12 Evanghelii. Eu mă întreb: De unde au ei 12 Evanghelii la mort? Nu cumva fac aberaţiuni?

Intrebându-l pe un vestit preot orăşenesc despre acest lucru, mi-a răspuns: „Aşa se obişnueşte aci după ieşirea sufletului", şi zice: „N'am eu ce să-i citesc?"

Altul, de ţară, care-l însoţise pe cel dintr'un sat strein de parohia lui şi care a practicat citirea în drum a celor 12 Evanghelii, fiind întrebat, i-a răspuns: „Asta-i treaba mea".

De unde or fi având asemenea oameni aceste cărţi? Eu nu pot şti, ba chiar poate nici mulţi din D-v, cetitori.

Atât ştim, că Evhologiul unul este şi o slujbă prevede, dar diferenţierea este că unii din noi îl exploatează.

Se mai obişnueşte de către unii preoţi, în slujba înmormântării, ca, în timpul cântării: „Cu sfinţii odihneşte Hristoase..." să facă şi ocolirea mortului. Este o vădită diferenţiere în acţiune, chiar între preoţi vecini, şi această diferenţiere este simţită chiar de popor. De multe ori ei s'au întrebat: preotul X nu face slujba ca Y. N'o ştie zice ca el.

Toate acestea eu nu le socotesc decât ca nişte lucruri foarte importante pentru noi, preoţii, şi pe care trebue să le uniformizăm, potrivit tipicului din Evhologiu şi nici decum obiceiului locului, ajungând chiar şi la rătăciri.

Asemenea lucruri speculează naivitatea credincioşilor, ridică pe slujitorii speculanţi şi depreciază buna cuviinţă şi corectitudinea celor conştienţi de datorie.

Ele nu sunt socotite pe temeiul tradiţiei, căci altfel se pervesteşte tradiţia; n'au punctul lor dogmatic în Sf. Scriptură, ci asemenea divergenţe vor aduce odată puncte de sprijin în critică, duşmanilor Bisericii şi a preoţimei. De asemenea, ele să nu fie ca Novisme în mintea poporului, căci ştim ce influenţă au asupra masei inconştiente şi ce uşor duce la desbinare, ba chiar dărmare.

Excesul de zel atrage după sine şi urmări grave. Poţi să adaugi tu multe într'un serviciu? Nicidecum. Obiceiul devine lege şi când se înrădăcinează, orice modificare aduce dezbinarea.

Poporul rus, în vechime, ca şi înaintea războiului mondial, era mai mult decât credincios, habotnic. Un exemplu: Inainte de anul 1419, în Pscov (Rusia) se ivi o nemulţumire de felul cum trebue să se zică „Aliluia". Odată, de două ori? Erau şi pro şi contra. Mai mulţi pentru de două ori. Model: Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Aleluia, Aleluia. Alţii ziceau de 3 ori.

Novisme din astea a adus desbinare în sânu-i, secte şi acuzaţiuni asupra ierarhilor ca pe vremea Mitropolitului Gherontie al Moscovei, că atunci când a sfinţit biserica „Adormirea", n'a făcut ocolirea după mersul soarelui şi altele. N'a făcut după popor.

Tot asemenea împedecări ne pot invoca şi păstoriţii noştri, atât în acţiunile liturgice, cât şi în cele ale morţilor, cum este cazul cu ocolirea mortului şi Stâlpii, în loc de ectenii pe drum.

Se impune deci să intrăm în cadrul tipicului Evhologiului şi să tindem la uniformizare, iar din partea Institutului Biblic, să se tipărească Evhologii şi Liturghiere cu notiţe explicative mai amănunţite, ba chiar Tipicul special riturilor creştine ortodoxe.

Preotul ANDREI MUSTACIOSU
Şegarcea-vale, Teleorman.

Omul să nu ajungă a fi robul ştiinţei. Intre producţie şi ştiinţă, să facem să intre şi conştiinţa. Ştiinţa nu trebuie să înghită pe om. Ştiinţa fără conştiinţă e moartea sufletului.

IOSEPH CAILLAUX,
fost ministru francez.

PRACTICĂ FĂRĂ TIPIC

In nr. pe Martie 1932, al revistei „Biserica Ortodoxă Română“, Păr. *D. V. Mangâru*, din Băduleasa, Teleorman, pune faţă 'n faţă două practice ce se urmează pentru aşezarea Sf. Epitaf pe Sf. Masă: Una, după care Sf. Epitaf ar trebui să şadă pe Sf. Masă numai până în noaptea Invierii, iar alta, după care Sf. Epitaf trebue să şadă până la Vecernia Inălţării Domnului.

Fiind două practici deosebite, adevărul ni l-ar putea descoperi numai tipicul sau cărţile de ritual. Nici tipicul însă şi nici cărţile de ritual nu ne indică timpul cât Sf. Epitaf trebue să stee pe Sf. Masă.

Unele manuale de liturgică, despre care pomeneşte Păr. *I. Nicorescu,* în revista „Bis. Ort. Rom.“ pe Iunie 1932 sau Păr. *M. Popescu*, nr. pe Mai 1932, susţin că Sf. Epitaf trebue să şadă pe Sf. Masă până la Vecernia Inălţării; aceasta o fac însă fără a se sprijini pe un vechiu tipic sau carte de ritual.

Din discuţiunile urmate până acum, văd că se pune mult temei pe raţionament, iar fiindcă n'avem ceva sigur în chestiune, de sigur că raţionamentul trebue să rămână cel mai tare.

Unii preoţi, şi poate cei mai puţini, ridică Epitaful de pe Sf. Masă în noaptea Invierii şi *cu drept cuvânt*, pentru că, înviind Mântuitorul, Epitaful nu mai trebue să stea pe Sf. Masă, potrivit cu părerea celor mai mulţi preoţi, cari ţin Epitaful pe Sf. Masă până la Vecernia Inălţării.

Eu cad cu raţionamentul în lotul preoţilor, cari ridică Epitaful de pe. Sf. Masă *în noaptea Invierii,* şi aceasta pentru următorul motiv:

Sf. Epitaf reprezintă *punerea în mormânt a Mântuitorului* şi pentrucă Mântuitorul a stat în mormânt 3 zile şi apoi a înviat, se cuvine ca Sf. Epitaf *cu punerea în mormânt* să stee pe Sf. Masă numai până în noaptea Invierii şi atunci să se ridice, precum şi Mântuitorul s'a ridicat din mormânt.

Păr. I. Nicorescu, în raţionamentul Sfinţiei sale, spune că, precum Mântuitorul, după Inviere, a şezut 40 de zile pe pământ şi s'a arătat multora, tot aşa şi Epitaful trebue

să şadă pe Sf. Masă 40 de zile, ca astfel să închipue şederea împreună a Mântuitorului cu credincioşii creştini.

Raţionamentul Păr. Nicorescu ar fi drept, dacă Epitaful ar reprezenta *Invierea Mântuitorului*. Dar, ţinând pe Sf. Masă Epitaful *cu punerea în mormânt* şi vrând cu aceasta să închipuim că ţinem pe Mântuitorul *viu* între creştini, deşi pe sf. Epitaf, Mântuitorul e zugrăvit ca mort, acesta ori nu-i raţionament, ori raţionamentul e greşit.

Dar raţionamentul cu ţinerea pe Sf. Masă a Epitafului, care să închipue şederea Mântuitorului în mijlocul credincioşilor e greşit şi din alt punct de vedere. Se ştie, că, partea activă a vieţii Mântuitorului *în lume* a fost înainte de răstignire. Dacă noi am putea reprezenta această parte din activitatea Sa pe sf. Epitaf, am putea închipui şederea *cu trupul Său,* în mijlocul credincioşilor.

Şederea celor 40 zile pe pământ Mântuitorul a folosit-o însă numai pentru a fi cu ucenicii săi şi n'a mai întregit cu nimic învăţătura Sa[1]). El a fost deci într'acest timp de 40 de zile numai pentru ucenicii Săi şi *nici de cum pentru popor,* ceeace îndreptăţeşte purtarea acelor preoţi, cari ridică Epitaful în noaptea Invierii, ca să reprezinte cu această ridicare învierea Mântuitorului şi nu ţin mai departe Epitaful pe sf. Masă, ca să zică cum că Epitaful *cu Mântuitorul mort* ar reprezenta şederea Mântuitorului în mijlocul credincioşilor.

Se mai încearcă a se spune că practica cu ridicarea Epitafului la Vecernia Inălţării ar fi devenit uz şi e întrebuinţată de cei mai mulţi şi din cele mai vechi timpuri. Cu toate acestea uzul n'a devenit în totdeauna lege. Se naşte lege nouă şi uzul rămâne, însă nu-i lege. Cam în această categorie ar putea cădea rugăciunile şi ecteniile pentru catehumeni dela Sf. Liturghie. Dacă azi catehumenatul nu mai există şi dacă în liturghiere mai stau asemenea rugăciuni, nu însemnează că ele trebuesc cântate, fiindcă azi ele nu mai au niciun rost. Dacă raţionamentul ne poate da calea cea mai bună de urmat în chestiunea ridicării Epitafului de pe sf. Masă, aceasta însemnează că Biserica trebue să se conducă după dreptatea lucrului şi nu după practica greşită.

---

1. Dar „Mergând şi învăţaţi toate neamurile" şi „Voi veţi fi martorii mei..." când le-a spus?—Nota Arhim. Scriban.

Ca un adaos la cele de mai sus, trebue să pun grija Păr. Nicorescu de a se face o uniformitate a serviciului divin. Cum vom putea însă ajunge la această uniformitate, când unii preoţi nu ţin socoteală de îndrumările ce ne dau cărţile de ritual şi nici de acelea ce ni le dă liturghierul? Păr. Nicorescu spune că Epitaful s'ar ridica de pe masa pe care a fost pus Vineri la Vecernie *în Sâmbăta mare*. Dar nicăieri nu se găseşte scris aceasta. Dar tot Sf. Sa singur se corectează şi zice că Epitaful se ridica Vineri noapte, după cântarea celor 3 stări ale prohodului, şi cu care se înconjură biserica, iar pe sf. Masă se aşază abia în dimineaţa Invierii. Păr. Nicorescu nu vrea să caute în tipicul cel mare şi nici în liturghierul nou la pag. 279, unde va găsi că, după ce preotul înconjoară biserica cu Epitaful pe cap Vineri noapte, vine în uşile împărăteşti, zice „Cu înţelepciune drepţi" şi aşază imediat sf. Epitaf pe Sf. Masă.

Iată nepotrivire între preoţi, chiar cu practica ce trebue să o urmeze în slujbele despre care atât de lămurit ne vorbesc cărţile de ritual. Şi Păr. Nicorescu încă ne mai spune că a fost profesor de tipic şi rituale la sf. teologie din Arad!

Cu cele zise până aici, eu aş crede că ar trebui să practicăm după tipic, când el ne lămureşte, şi după raţionament, când tipicul nu vorbeşte.

Pr. T. TOMAZIU
Păltiniş-Dorohoi.

UN MANUSCRIS APOCRIF DESPRE SFARŞITUL LUMII

Persoane anonime au compus diferite povestiri despre sfârşitul lumii, întrucât învăţăturile presărate în Noul Testament nu au putut satisface sufletele lor totdeauna muncite de această idee, cum ar fi vrut.

Aceste povestiri apocaliptice scrise, pline de elemente, bizare pornite dintr'o imaginaţie bogată, adesea bazate şi pe diferite pasagii din Sfânta Scriptură, au circulat în poporul nostru din veacurile trecute, sub numele de *vedenii* „pentru vremea cea de apoi şi pentru Antihristu", cu care se inchee circul legendelor religioase apocrife.

Scopul lor era de a lămuri întrebarea asupra celor ce se vor întâmpla la sfârşitul lumii, de a ţine viu sentimentul religios în sufletul poporului şi de a-i aminti de viaţa viitoare cu pedepsele-i veşnice.

Toate sunt bucăţi morale, scrise în caracterul naiv al poporului şi în spiritul mistic al monahilor. Ele „constitue pentru noi preţioase documente culturale, prin ajutorul cărora putem pătrunde şi înţelege mentalitatea generaţiilor dispărute" [1]), cu toatecă de mulţi erau socotite „spre pacoste neştinţilor", din „alte multe cu minciuni tocmite" [2]).

Cele câteva versiuni pe care le avem în manuscrisele dela Biblioteca Academiei Române [3]) sunt puse numai pe seama sf. Ioan Bogoslovu.

Pe unul din textele apocrife, pus pe seama profetului Daniil, neasemănător, decât prea puţin, cu cele pe care le mai avem, care desvălue întrucâtva o origină bogomilică, îl dau aci. El face parte dintr'un manuscris miscelaneu al popii Vasile din Sibiciu de jos, dela 1792, care acum se află în posesia mea [4]).

Vedenia care o au văzut prorocul Daniil pentru vremea cea de apoi şi pentru Antihristu.

Aşa grăeşte Domnul carele ţine toată lumea:

Amar, ţie pământe, când va începe a împărăţi pre tine toegile şi steagurile îngereşti.

Atuncea va zice Domnul, carele ţine toate, unui înger al său: pogoară de ia adeverinţa şi pacea de pre pământ, şi fă pre oameni să-şi mănânce trupurile unul altuia

Şi pre urmă va zice altuia înger: pogoară-te spre laturea dispre amiazănoapte şi spre un ostrov de însemnează 144 de mii, şi două părţi le leapădă, iar a treia o lasă.

Altuia va zice: pogoară-te spre laturea apusului şi însemnează 1200; de [a]ciia două părţi le leapădă şi a treia o lasă.

Şi va zice la al treia înger: pogoară-te în al treilea parte de pământ în care iaste Frighia şi Galatia şi Capadochiia şi Siriia şi tocmai întru aceia muma cetăţilor, şi însemnează 1360; de [a]ciia două părţi le leapădă şi a treia o lasă.

---

1. N. Cartojan, *Cărţile populare în literatura românească*, vol. I, Bucureşti, 1929 (prefaţa).
2. N. Cartojan, *op. cit.* p. 268.
3. Numerele: 2629, 3013, 473.
4. Despre cuprinsul acestui mss. am scris în revista *Muguri*, Buzău 1926 şi 1927.

Oh, amar, ţie pământ! Ce munci va să-ţi trimiţă ţie Domnul carele ţine toate asupră-ţi!

Intâi lăcuste sălbatice, şi-ţi va trimite şi albini băutoare de sânge; şi acelea nu să vor apropiia nici să vor atinge de dobitoace vii, nici de lemne, ci vor fi trimise numai asupra celor ce nu s'au pocăit pentru mulţimea păcatelor şi a farădelegilor şi a nedreptăţilor. Până or avea a să duce vor mânca 18 luni. Atuncia vor începe a ferici pre cei morţi, şi vor zice morţilor: ferice de voi, căci n'aţi ajuns într'aceste zile.

De [ı]ciia cu învăţătura lui Dumnezeu să va ridica foc din mare şi să va pune pe Ţarigrad, iar mării va găti pământ viu.

Atuncia va întoarce faţa spre apusul soarelui şi va zice cu mânia sa:

Amar ţie, Ţarigradule că vei fi încungiurat de mulţime de oşti şi vei fi biruit aşa pentru puţin lucru. Păreţii tăi cei frumoşi vor cădea ca sichilatu. Şi va călca pe tine un cocon prost şi toiag de împărăţie va pune şi întrănsul va lăcui, adică în Ţarigrad. Şi-şi va pune mâinile spre sfintele altare şi spre jărtvelnice. Şi le vor lua fii periciunii.

Atuncia să va rădica şarpele din peşteră şi va birui coconul şi stema va lua-o, şi puţin să va cinsti numele lui. Iar fii periciunii să vor întări şi vor întoarce faţa sa spre apusul soarelui, şi aşa va muri şarpele din peşteră.

Şi va fi cuprins Ţarigradul de oameni cu barbele galbene, adică de Frănci, de 6 ori câte 5. Şi vor sădi în Ţarigrad verze sau altfel de legume şi vor mânca dintrănsele mulţi, pentru izbânda sfinţilor.

Iar laturea răsăritului va fi cuprinsă de 3 feluri de fii înţelepţi. Deci unul dintrânşii va lua laturea apusului şi vor bate pre ismailteni, adică pre turci, şi pre limbile cele ce şăd spre amiazănoapte mâncătoare de sânge.

Atuncia să vor turbura cu iute urgie şi vor merge la răul cel mare şi acolo să vor împărţi în 4 părţi: vor merge în Efes, şi al doilea în Mangalia, al 3 în Cratoliia, care iaste în Pogarză, al 4 în Visunie.

Deci vor aduna limbi multe şi vor călca hotariul. Atuncia să vor turbura limbile cele ce şăd spre latura dispre amiazăzi.

Atuncia să va scula marele Filip ce să chiamă craiul. Şi va veni cu 12 limbi şi să vor împreuna în Ţarigrad. Şi vor face războae cum n'au fost niciodată. Şi va curge sângele oamenilor ca părăul prin mijlocul Ţarigradului şi pre uliţe şi să va turbura marea de sângele oamenilor, până unde să va împreuna Marea Albă cu Marea Neagră. Atuncia pământul va tângui, boul va striga, norodul va zice: soseşte, ajunge, — de aicia înainte fii-ne nouă pace de plata aceasta, şi auziţi vor fi.

Deci vor auzi cuvinte zicându-le: mergeţi de-a-dreapta Ţarigradului şi veţi afla un om stând pre două marmuri posomorît, bătrân, drept, îmbrăcat în haine sărăceşti şi milostiv, în faţă zburăndtare, cu obiceiul blând, înalt, şi picioare drepte. Şi-l vor lau 4 îngeri

purtători de viiaţă şi-l va băga în Sfânta Sofie şi-l vor încununa împărat, şi-i vor da în mâna dreaptă spada şi vor zice către dânsul: îmbărbătează-te, de-ţi birueşte vrăjmaşii tăi.

El atuncia va lua spada de la îngeri şi va ucide pre Turci• şi pre Arapi, şi pre Frănci, şi pre Tătari, şi pe tot felul de oameni ce să vor afla acolo.

Pre Turci va împărţi: o parte va tăia cu seamă, a doua va boteza; a treia parte cu mare mânie îi va goni până la copaciul cel mare.

Deçi dacă să vor întoarce, să vor deschide comorile pământului şi toţi să vor îmbogăţi şi nimenea nu va mai fi sărac; pământul îşi va da rodul său de 7 ori mai mult şi armele cele de războae le vor face zaraf. Şi va împărăţi 32 de ani şi acela va şti moartea sa. Drept aceia să va duce la Ierusalim ca să-şi dea împărăţiia lui la Dumnezeu.

Deci de atuncia să vor începe a împărăţi 4 filosofi ai lui: unul va împărăţi la Roma, al doilea la Alixandria, al treia la Ţarigrad, al 4 la Solon.

Atuncia va începe a să bate unul cu altul, cu popă, cu călugăr. Şi să vor strănge în 3 războae mari, şi niciunul nu va procopsi. Deci de-atuncia nu va mai fi tocmeală bună nici la un om.

Şi va începe a împărăţi iar un spurcat în Ţarigrad, şi va spurca sfintele biserici.

Deci va sta prin mijlocul Ţarigradului şi va striga cu glas mare şi va zice: Care Dumnezeu este mai mare decât mine, şi cine va putea sta împotriva împărăţii mele?

Atuncia să va cutremura Ţarigradul şi să va cufunda cu suflete cu tot întru adâncime.

Numai ci să va vedea un stâlp carele sânt 12 coşnice ale lui Hs. şi piroane de la crucea sa. Iar corăbierii vor trece pe acoalea şi se vor tăi de Ţarigrad.

Deci va împărăţi altul în Solon puţ[in]ă vreme şi de năprasnă să va înneca şi acela în mare: După aceia să va înneca şi Zmirna şi Chiprul, de mare vifor, în mare.

Atuncia va începe a împărăţi Antihrist, şi va începe a face lucruri minunate şi va înălţa şi pre ovrei, şi case surpate va zidi şi va fi foameţi şi cutremure preste tot locul, apele vor seca şi ploi nu vor fi şi va ţinea aşa procletul de drac 3 ani şi jumătate. Atuncia va fi anul ca luna şi luna ca săptămâna şi săptămâna ca ziua şi ziua ca ceasul şi ceasul ca o nimica. Nu va scurta Dumnezeu vremea aceea pentru acela, ci numai pentru robii săi cei aleşi.

Deci dacă să vor sfârşi şi vor trece acei 3 ani şi jumătate, ploa-va Dumnezeu foc din cer pre pământ şi va arde pământul de 3 sute de coţi.

Atuncia va striga pământul către tatăl cel din cer: faţă curată sănt înaintea ta Doamne.

Atuncea ceriul să va strânge ca o trâmbă, iar îngerul Domnului cu buciume vor buciuma, şi morţii cari vor fi din veac să vor scula.

Atuncia vor sta drepţii de-a-dreapta lui Dumnezeu; iar păcătoşii de-a stânga. Insă drepţii vor merge în desfătarea raiului, unde toţi să vor veseli în veci, iar păcătoşii în munca iadului, în viermii neadormiţi, în focul nestins, şi să vor munci acolo în veci. Vai, vai, amar, amar, acelora.

Iar pre noi să ne izbăvească închinându-ne Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duhu, acum şi pururea şi'n vecii vecilor amin".

C. SĂNDULESCU-VERNA
Profesor.

INVIEREA

I.

Dacă nu trăieşte omul cu Hristos, se cufundă în peirea lui şi nu are înţelesul înalt al nemuririi, nici mângâierea trecerii dincolo de lumea pământească, nici bucuria că, dacă pierde cele sfărămicioase, se va împărtăşi din lumina neapusă.

Fericit omul care moare cu Hristos, pentrucă nu are ce jăli după lumea care rămâne. Ai putut iubi multe într'însa, dar înţelegi că adevărată iubire nu face să dai decât trăsăturilor, care rămân în viaţa de veci.

Cum să-ţi dai însă seama de aceasta? Cum să guşti această miere, care nu e dela oameni? Numai punând urechea la glasul lui Iisus, numai hrănind fiinţa ta din vreme, cu şoaptele Celui care nu a minţit pe nimenea niciodată.

A trăi o asemenea viaţă, înseamnă a-ţi da seama că Iisus trăieşte, că strigătul lui de „Iată, eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului" este un adevăr neclintit şi adeverit de toţi ceice au gustat din împărtăşirea sa.

Sunt oameni care trec reci pe lângă spuse ca acestea. Au fost îmbuibaţi de ale lumii o viaţă întreagă, şi acum le e greu să se zmulgă din ea. Zi cu zi, ei s'au tot lipit de dulceţile acestei lumi. Nu e de mirare că văd lumea drept ogorul cel mai firesc al lor şi de care le e atât de greu să se dezlipească. Ştiu că odată şi odată va trebui, dar caută ca acea zi să fie cât mai depărtată.

Alţii caută să dea un lustru acestei vieţi omeneşti, s'o

ridice în tot preţul ei, să facă din ea tot ce se poate, cu mijloacele omeneşti. O poleiesc, scot din ea mărgăritare sufleteşti, ridică în cinste conştiinţa, munca, jertfa, mulţămirea cu datoria împlinită, îşi fac din aceasta o religiune şi lucesc cu o lumină curată, dar fără nădejde pentru ziua de mâne.

N'am nevoie de răsplată pentru faptele mele! Sunt fericit cu ce pot făptui şi cu ce pot lăsa după mine!

Aşa strigă unii din aceştia.

Cu toate acestea nu sunt atât de fericiţi. Căci vine clipa întunecoasă a trecerii spre alte ţinuturi. Nu le pot tăgădui, nu pot spune că nu sunt. Pleacă, dar nu ştiu unde. Va fi ceva ori nu va fi? Nu pot spune nimic.

Cel ajuns la acest prag vede însă că toată armătura sa de pe pământ nu-l ajută. Ar vrea să facă faţă cu mijloacele de odinioară, când se mângâia cu zarea faptelor, cu lumina datoriei, cu frumuseţa jertfei.

Dar atunci era în putere. Moartea era departe. Putea pluti cu gândurile sale, până nu venise ceasul marii călătorii.

Acum însă a venit. Simţi o nelinişte. Unde mă duc? Ce ai ştiut până atunci nu-ţi spune nimic, nu ţine de cald. Erau numai puterile tale omeneşti, şi ele merg numai până la pragul mormântului. Mai încolo...

II.

Ce spunem noi aici, numai în împletirea vorbelor, s'a întâmplat în faptă cu unul, care a căutat să treacă prin viaţă «nemuritor şi rece», cu propriile lui puteri, cu împărtăşiri dela oameni ca el.

Acesta a fost învăţatul *V. Pârvan,* dela moartea căruia au trecut 5 ani.

O conferinţă despre ce a fost el, ţinută de Profesorul bucureştean *Alexandru Busuioceanu,* tipărită de curând în revista *Gândirea* şi în carte deosebită, ne arată amănunţit acest chip al lui Pârvan. Chip viteaz al vremii lui. A trăit ca un pustnic. Un închinat gândirii şi muncii.

O măreaţă pildă pentru vremea în care a trăit. Trebuie să se pomenească de el.

Pârvan îşi avea fiinţa lui sufletească lipită de marile chipuri ale stoicilor vechi. Nimic din uşurătăţile lumii nu-l ademenea. Era închinat gândurilor celor mai curate şi mai

vrednice despre viaţa omenească. Nu o vedea decât ca un prilej de a trăi, încă de pe pământ, în lumea zeilor. O viaţă în adevăr din alt aluat, o pildă rară pentru o viaţă ticăloşită şi închinată poftelor pământeşti ale celor mai mulţi.

Pârvan se credea înarmat cu zalele stoicismului lui şi nu preţuia prea mult legea lui Iisus Hristos. Cu învăţătura ei de umilinţă şi milostenie, cu iertarea ei, i se părea că ea nu ridică pe om la toată înălţimea preţului şi puterii lui.

Tocmai însă în fiinţa lui se poate vedea cu cât Iisus e mai puternic decât toate celelalte armături ale pământului, cu cât, până şi cel din urmă om, fără învăţătură, dar alipit de Domnul său, este mai pre sus şi mai îndulcit decât cu toate armăturile pământului, decât cu toate şoaptele dulci şi răsunătoare ale gânditorilor trecători.

I-a sosit şi lui Pârvan clipa morţii. A fost cine a stat lângă el în zilele cele din urmă şi în care puteai privi cum omul păşeşte spre meleagurile care nu mai sunt ale pământului. Vedea silinţa viteazului, căci Pârvan era un viteaz, de a face faţă greului despărţirii, ruperii de viaţa aceasta. Se cunoştea că se încordează pentru a nu se lăsa mai pre jos de învăţătura căreia se închinase o viaţă întreagă.

A stat în lupta aceasta câteva zile. Dar la urmă a văzut că nu se mai poate. Şi fiindcă îi era greu să fie văzut de cineva, cum crezul său nu mai ţine de cald, n'a mai putut suferi privirea lui. De aceia s'a întors de cealaltă parte şi a început a plânge.

O nefericiţii care caută alt vâslaş al călătoriei din urmă decât Iisus Hristos! Ar fi plâns omul care-şi dă sufletul cu privirea spre Domnul său! Nu strigă el: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul! Dumnezeule, în mâinile tale îmi dau Duhul! Dumnezeule, primeşte-mă întru împărăţia ta!

Da, aceasta e la îndemâna fiecărui creştin. Atâţia mor mângâiaţi întru Domnul! Hristos e la îndemâna tuturor. De mii de ani, mii de oameni se nădăjduesc întru dânsul şi mor mângâiaţi cu nădejdea într'însul.

Iar când priveşti spre lumea gânditorilor, oricât de mari, dar trecători, dar numai ai pământului, ei nu pot mângâia nici pe aleşii lor. Un Pârvan a murit nemângâiat. Nu a cerut mângâierea lui Hristos, nu s'a nădăjduit într'însul. S'a scăldat în apele altora, şi aceia la moarte, nu i-au putut fi de ajutor.

Ce mai voiţi pildă zguduitoare că Hristos este Impăratul cel fără de moarte, singurul care poate mângâia! Căci pe el nu l-a cuprins moartea ca pe toţi oamenii, ci el a înfrânt-o şi a dat tuturor nădejdea că pot fi nemuritori, fiindcă el a trecut din moarte la viaţă. Invierea lui s'a făcut temeiul tăriei şi nădejdei noastre.

Nefericiţi ceice nu se fac părtaşi darurilor aduse de el, dar cu atât mai fericiţi ceice se fac părtaşi ai învierii şi nu vor avea de trecut cu primejdie greaua încercare pe care Pârvan a trecut-o atât de dureros!

Să ne fie fapta aceasta pildă pentru a preţui roadele învierii şi a înţelege că nimenea nu ne poate hrăni şi înarma ca ceice ne-a trecut din moarte la viaţă şi care rămâne pe totdeauna temeiul netrecător al oricărei lupte cu moartea şi prin care o putem birui întotdeauna, fiindcă el a biruit-o.

Arhim. SCRIBAN.

VORBIT-A DOMNUL HRISTOS GRECEŞTE?

In lumea teologilor, este o părere răspândită că limba pe care a întrebuinţat-o Domnul Hristos a fost numai cea evreiască şi încă nu cea evreiască biblică, ci cea înoită, care se vorbea pe vremea sa în Palestina, adică limba *arameiană*. In această privinţă, sunt studii amănunţite, care au ajuns la această încheiere. In Italia, de mult s'a scris în această privinţă un tratat cu numele *della lingua propria di Cristo* (Adevărata limbă a lui Hristos). Totuşi această încheiere nu înlătură pe alta: dacă Domnul a vorbit arameeşte, n'a vorbit şi altă limbă? Să fie aceasta singura pe care a vorbit-o? In această privinţă, sunt păreri care, sprijinindu-se chiar pe evanghelii, vor să spuie că Iisus a trebuit să vorbească şi greceşte In adevăr, Palestina, în vremea aceia, nu era numai ţară de o singură limbă. Mai multe limbi ajunseseră a se aşeza pe pământul ei. Dela vremea lui David, până la Domnul Hristos, înstrăinarea pătrunsese adânc în Ţara Sfântă. Deci dacă limba de baştină nu încetase a fi vorbită, fie şi în prefacerea ei aramaică, dar încă şi alte limbi îşi făcuseră sălaş în vechea ţară a Domnului. Nu avem decât să ne gândim că, pe crucea răstignirii, vina Mântuitorului a fost scrisă în 3 limbi. De ce? Pentrucă unii nu mai înţelegeau limba evreiască. Dacă ar fi fost de înţeles să se scrie în limba ţă ii şi în cea a stăpânitorilor, de ce şi în cea grecească? Aceasta arată că limba aceasta era răspândită şi nu putea fi ocolită. Dar atunci Domnul Hristos a putut-o ocoli? In întâlnirile sale cu atâţia oameni, nu vor fi fost de acei care nu ştiau arameeşte? Cum trebuia să vorbească cu aceştia? In părţile Tirului şi ale Sidonului, când a vorbit cu femeia hananeiancă, în ce limbă a vorbit? Acolo nu mai era aramaica? Dar în Decapoli, unde nu mai era neam evreiesc? Şi acolo Mântuitorul s'a dus deseori, că era de cealaltă parte a mării Galileei Dar în Gadara, unde a vindecat pe îndrăcit, că nici acolo nu mai erau Evrei? Dar în întâlnirea la Ierusalim cu atâţia Evrei veniţi de departe şi care nu mai ştiau evreieşte? Exegetul *Hug* spune că Domnul a trebuit să vorbească greceşte şi Evreilor. De ştiut trebuia să ştie, că era din Galileia, unde poporul era amestecat (Galileia *neamurilor*). Un studiu ieşit în Grecia în 1873, sub titlul: Ἂν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐλάλει καὶ ἑλληνίστι sprijină părerea aceasta şi cu temeiuri din Evangheliei de pildă că Sf. Matei traduce ce a spus Domnul evreieşte, dar nu şi celelalte cuvinte spuse pe cruce, de unde urmează că nu aveau nevoie de a fi traduse, fiind spuse greceşte.

E o întrebare în care părerile pot fi împărţite. **Arhim. SCRIBAN**

CRONICA INTERNĂ

DELA CERCUL CULTURAL MÂNICEŞTI-ARGEŞ.

In ziua de 12 Martié a. c., Duminica II din Postul Mare, s'a ţinut Cercul Cultural al învăţătorilor în comuna Măniceşti-Argeş.

De dimineaţă, pâlcuri-pâlcuri, creştinii au venit la biserică, unde Preotul *Hristea Rădulescu*, parohul comunei, însoţit de Pr. Nic. I. Iancu, învăţător-Buneşti, a săvârşit Sf. Liturghie. Biserica se află în vecinătatea şcoalei. Cum intri înăuntru, te impresionează curăţenia exemplară a policandrului, candelelor şi a icoanelor. Deşi frig, în acea zi, totuşi multă lume a venit la biserică. Slujba a mers domol. Răspunsurile au fost date de cântăreţul *I. Diaconescu*, însoţit de mai mulţi tineri din sat. La sfârşit, a predicat Pr. *Nic. I. Iancu*, în legătură cu evanghelia zilei, arătând cât de mult poate credinţa în Dumnezeu, mai ales în aceste timpuri cu totul bolnave.

La Sf. Liturghie, au luat parte toţi învăţătorii cercului, în frunte cu d-l învăţăior *Stan F. Dumitrescu*, preşedinte, din com. Vâlcele-Argeş. Deasemenea, au fost aduşi şi copiii dela şcoală la biserică.

După încheierea slujbei, învăţătorii au mers la şcoală, unde au ţinut şedinţa intimă. Aci, pe lângă chestiuni practice învăţătoreşti, s'a discutat şi marea greşală a autorităţilor, cari, în loc de a apropia pe preot de învăţător, îl depărtează. Bunăoară astăzi, ar fi fost mult mai frumos, dacă preoţii şi învăţătorii — într'un buchet — ar fi avut cercul la un loc.

Nu înţelegem dece mai-marii noştri poruncesc preoţilor s'o ia pe Vălsan în sus, iar învăţătorilor pe Argeş în sus?

După sedinţa intimă, a urmat o gustare frăţească în casele d-lui *Ionel Argeşanu*, inimos fruntaş al Mâniceştilor. Aci a vorbit d. *D. Rizescu*, învăţător, Găleşeşti, ca cel mai bătrân dascăl, urând M. S. Regelui Carol II zile bune şi pricepere în conducerea Ţării.

După masă, la ceasurile 2, a urmat o prea frumoasă serbare, la şcoala primară din sat. Serbarea s'a început prin „Trăiască Regele“, cântat de copii, sub conducerea d-lui *Ion Gr. Mielcescu*, directorul şcoalei. Tot poporul a ascultat în picioare. A vorbit d. D. Rizescu, despre foloasele şcoalei, şi a îndemnat sătenii să ajute cu ce pot la isprăvirea localului de şcoală, întrucât „mai mult poate Satul decât Statul“. Au urmat o serie de poezioare, rostite de copilaşii de clasa I şi II. Apoi coruri ca: *Sus opincă sus! Eu mă duc...* Iarăşi o serie de poezii, rostite de şcolarii cl. III şi IV. Parte din ele au fost dintr'ale d-lui *V. Militaru*. Prin poezii, bine alese de învăţători, s'a biciuit luxul, lenea, beţia, risipa, etc.

Apoi d. *Gh. Meculescu*, învăţător Vălcele, a ţinut o conferinţă

despre puterea Satului şi a Statului. A îndemnat călduros la unire şi 'nfrăţire.

Printr'un dialog, s'a combătut femeia leneşă. Apoi s'a ţinut un mic teatru şcolăresc: „Baba vrăjitoare". Prin acesta, s'a combătut credinţa în vrăji, farmece şi descântece şi s'a arătat că puterea lui Dumnezeu e mare.

Iarăşi coruri ca: *Fata de păstor; Trăiască România*! Au urmat câteva jocuri naţionale cu elevele şcoalei, conduse de D-ra învăţătoare *Sultana Păştin*.

La sfârşit, d. preşedinte *St. Dumitrescu* a mulţumit învăţătorilor şcoalei, pentru munca cheltuită, precum şi poporului, care a venit într'un număr aşa de mare.

La ceasurile 6, s'a încheiat serbarea şi s'a dus fiecare la casa sa, mulţumit de ceiace a văzut şi auzit.

Pr. NIC. I. IANCU
Buneşti-Argeş.

Satele împotriva beţiei.

Administraţia Financiară Soroca, nr. 29 607, din 29 Noembrie 1932, către Percepţia Vorâncău, circ. 5.

Ca urmare la ordinul nr. 26.614, din 3 Noembrie a. c., cu care vi s'a făcut cunoscut, că A-ţia G-lă M. A. T., cu ordinul nr. 27 174, din 20 Octombrie a. c., motivată de intervenţia Parohiei Vorâncău-Vechi, nr. 96/932, a dispus să nu se înfiinţeze nici un debit de băuturi spirtoase în satul Vorâncău, — având în vedere întâmpinarea ce ni s'a depus, cu nr. 146, din 30 Noembrie a. c. de către acea parohie, — Vă invităm imediat a retrage autorizaţia nr. 28.071, din 16 Noembrie a. c., ce vi s'a trimis cu ordinul nr. 28.109 din aceiaşi dată, pe numele comerciantului Moşcu Şvarţ, din satul Vorâncău.

Autorizaţia ni se va înainta cu prima poştă, pentru anulare, iar oficiul se va închide imediat, desfăcându-se băuturile pe orice cale.

Administrator Financiar,
(ss) STOIANOVICI

Proces-Verbal nr. 7.

Astăzi, 27 Noembrie 1932. Noi, creştinii din satul Vorâncău, plasa Cotiugenii-Mari, jud. Soroca, ne-am adunat în localul Sfintei Biserici, sub supravegherea preotului nostru, Haralambie Vertosu, de faţă fiind d. Atanasie Irodoiu, directorul şcoalei primare din satul nostru, d. Ioan Grigorie Furdui, primarul comunei Vorâncău, şi am hotărît următoarele:

1. Protestăm cu toată tăria sufletului nostru, înaintea autorităţilor în drept, pentrucă, împotriva voinţei noastre, s'a deschis debit de rachiu în satul nostru şi cerem neapărata şi imediata lui

închidere. Cunoaştem bine toate relele, ce le poate înscăuna în gospodăriile, în familiile şi în mersul vieţii noastre de sat, otrava satanică a rachiului, şi de aceia şi ridicăm prezentul protest în faţa conducătorilor noştri dela centru, rugându-i să ne asculte şi neîntârziat să ne închidă cârciuma oficială din satul nostru.

2. Nu vroim niciodată, pe viitor, să deschidă cineva, în satul nostru, nici un fel de cârciumă, cu băuturi spirtoase.

Noi vroim să fim şi să rămânem aceiaşi buni creştini şi cinstiţi cetăţeni, precum au fost părinţii şi străbunii noştri, întrecut. In satul nostru, noi tindem să înflorească viaţa cu adevărat creştinească, pe calea spinoasă a vieţii să ne conducă sf. Biserică şi Şcoala, aceste două făclii să ne lumineze întotdeauna sufletul şi mintea noastră. Iar la împlinirea deplină a acestor gânduri vom ajunge numai atunci, când nicio urmă de cârciumă nu va fi printre noi. Iată de ce cerem şi rugăm pe cei în drept să închidă pentru totdeauna cârciuma din raza satului nostru.

Drept care am dresat prezentul proces-verbal subscris de noi.

Urmează 224 de iscălituri.

Proces-Verbal nr. 2.

Astăzi, 6 Iulie 1930, în curtea bisericii, s'au adunat săteni, din satul Vorâncău, jud. Soroca, de faţă fiind preotul satuluii Haralambie Vârtosu şi primarul Spiridon Furdui, al aceluiaş sat, şi în unire cu toţii au hotărît următoarele:

I. Toţi răufăcătorii prinşi sau dovediţi că au furat, sau au pus la cale pe cineva să facă cutare sau cutare rău cuiva şi răul s'a făcut, atunci cel în cauză să fie adus în mijlocul sătenilor, în faţa preotului satului şi a celorlalte autorităţi săteşti şi să fie mustrat pentru fapta făcută.

II. Toţi tinerii căsătoriţi decurând, cari după căsătorie se fac de râs unul pe altul, se despart şi trăiesc în nelegiuire, precum şi cei cari, murind unul din soţi, se dedau la fapte necreştineşti, de asemenea să fie aduşi în mijlocul tuturor sătenilor, adunaţi la sfânta Biserică, împreună cu preotul şi să fie întrebaţi de ce fac acest râs, de ce merg pe urmele păgâneşti şi nu trăesc ca creştinii. Se va căuta să fie împăcaţi cei dintâi şi să trăiască după cum ne învaţă sf. Biserică, iar pe ceilalţi să caute a-i cununa, ca să nu batjocorească, prin traiul lor nelegiuit, întregul sat de creştini.

III. Nicio urmă de cârciumă să nu fie în satul nostru, astăzi şi pe viitor. Acei din săteni, fie evrei, fie de ai noştri, creştini, dacă vor ţinea rachiu sau vin.... şi vor vinde pe ascuns, să fie aduşi în adunarea sătenilor şi să li se pună în vedere, ca să nu ţină niciun fel de băutură, căci altfel întreaga obştie îi va trage la răspundere înaintea legii....

Drept care s'a dresat prezentul proces-verbal, spre cele legale.

(L. S.) Pr. (ss) HARALABIE VERTOSU

EXTERNA

URĂRILE PREZIDENTULUI SF. SINOD AL BISERICII BULGĂREŞTI CĂTRE I. P. S. PATRIARHUL ROMÂNIEI

Fericirii Sale Domnului Domn Miron Arhiepiscopul Bucureştilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Sfintei Biserici Ortodoxe Române, din Bucureşti.

Fericirea Voastră,

Iubitul întru Domnul Frate!

Ca o expresie vizibilă şi materială a mulţumirii celei mari şi cordială al Sf. Sinod al Bisericii bulgare către Fericirea Voastră şi către Sf. Biserică ort. Română, pentru Sf. Mir, pe care cu frăţească dragoste şi dărnicie ni-l acordaţi, Sf. Sinod a hotărît, să vă trimitem un kilogram unt de roze, cu rugămintea devotată — el să fie întrebuinţat la prepararea Sf. Mir.

Oferindu-vă acest modest dar frăţesc ne permitem să vă rugăm, Prea Fericite şi plin de dragoste Stăpâne, la prepararea Sf. Mir să aveţi în vedere Sfintele nevoi rituale şi ale Bisericii ort. bulgare, ca-şi în viitor cu aceiaşi bună dispoziţie iubitoare de Hristos, să-i acordaţi cantitatea necesară de Sf. Mir. Noi am dori ca această vizibilă legătură materială între ambele biserici ortodoxe surori să se menţină şi în viitor şi să servească pentru intensificarea binelui şi a păcii într'una Biserică ortodoxă a lui Hristos.

Totdeauna înălţând calde rugăciuni către cel de sus pentru Fericirea Voastră şi pentru Sf. Biserică Ortodoxă Română, Vă rugăm cu tot devotamentul să vă aduceţi aminte şi de noi în rugăciunile Voastre de ierarh şi să primiţi sărutarea noastră frăţească şi din toată inima întru Domnul Nostru Iisus Hristos.

Locţiitor de Preşedinte al Sf. Sinod,
(ss) † NEOFIT al Vidinului.

După adresa Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe Bulgare Nr. 9309 din 30 Dec. 1932, înregistrată la Sf. Sinod sub Nr. 207/933.

Botezul fiicei regelui Bulgariei.

In Bulgaria, s'a petrecut o faptă, în ce priveşte purtarea Statului faţă de Biserica Romei, care face cinste ocârmuirii şi poporului bulgăresc. Este vorba de botezul nou-născutei principese *Maria-Luiza*, cea dintâi fiică a Regelul *Boris* al Bulgariei. Acesta, căsătorindu-se acum doi ani în Italia cu o principesă din casa regească a Italiei, Papa i-a pus legăminte grele, cu privire la botezarea şi creşterea copiilor care se vor naşte. Se părea că totul este întocmit de minune, din punctul de vedere catolic, pentruca poftele catolice să fie întru totul împlinite. Fără îndoială, aceasta era o pagubă şi o scădere pentru Biserica ortodoxă. Era un nou cui catolic intrat în viaţa ortodoxiei, mai cu seamă că în Bulgaria se aşezase un nunţiu papal, iar regina urma să fie înconjurată de o întreagă reţea de organe catolice.

Dar una s'a încheiat la Roma şi alta a ieşit în Bulgaria. Poporul bulgăresc, popor de oameni dârji şi încăpăţinaţi, nu s'a simţit de loc legat de ce s'a hotărât la Roma. Indată ce regele lor a dobândit un copil, a ştiut ce vrea el, nu ce au hotărît alţii.

Au venit telegrame care au vestit că, în ziua de 15 Ian. a. c., Mitropolitul *Ştefan* al Sofiei a săvârşit botezul nouăi principese a Bulgariei, în paraclisul palatului regal din Sofia. De faţă erau Regele Boris, d. *Muşanov*, ministru-prezident al Bulgariei, cum şi toţi membrii casei civile şi militare a regelui. D. *Malinov*, prezidentul Adunării Deputaţilor, a slujit ca naş.

Deci poporul bulgăresc şi-a impus voinţa lui. Fiica regelui său va avea aceiaşi religiune ca ei.

Aceasta a însemnat o dârjenie a acestui popor, cum şi o păşire hotărîtă a Bisericii ortodoxe de a nu fi călcată în hotarele ei.

Dar după aceasta s'au mişcat catolicii. Nunţiul papal din Sofia, Monseniorul *Roncalli*, cum a auzit de aceasta, îndată s'a dus la ministrul-prezident şi a protestat, că legămintele luate la căsătoria regelui Bulgariei au fost călcate. Acesta însă a răspuns foarte demn : botezul ortodox a fost săvârşit în urma hotărârii luate de capul Statului, împreună cu guvernul, potrivit poruncii Constituţiunii bulgăreşti şi a voinţei poporului bulgăresc.

Frumos şi vrednic răspuns! Pe cât ne-a părut rău, când am auzit, acum doi ani, că iţele catolicismului pătrund astfel în Bulgaria, pe atât trebuie să ne bucurăm acum. Poporul bulgăresc nu s'a lăsat dus de nas, ci a făcut aşa cum a voit el. Mitropolitul Ştefan al Sofiei a fost la toată înălţimea şi, fără îndoială, merită felicitat pentru fapta sa. A luptat pentru Biserică în fruntea căreia se află şi n'a lăsat-o să fie înjosită de uneltirile catolice. Să trăiască!

Mănăstire la 4500 metri înălţime. — O ştire a agenţiei telegrafice *Rador*, pe care o citim în ziarul *Curentul* dela 2 Ian. 1933, spune că monahii catolici *Melly* şi *Coquot* urmau să plece la

12 Ianuarie din Marsilia spre a se duce în Tibet. Ei vor întemeia la Lassa, la o înălțime de 4500 metri în Himalaia, un adăpost celor din munții europeni.

Marconi le-a oferit un post cu unde scurte, care va face cu putință a se face legătura prin radio între acel adăpost și cel din Saint-Bernard.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ȘI METODĂ[1])

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoiță, Proorocul Nahum. Traducere și comentar. București, Tipografia „România Mare", fără an, 133 p. cu Bibliografie.

CAP. II.

A. Comentarul în general.

a) **Traducerea textului.**

Textul este tradus într'un fel într'o parte și într'un fel într'alta, ba chiar mai mult: sus traducerea este una, iar dedesupt, la interpretare, este alta.

La pag. 23: Norul este praful picioarelor lui; iar la pag. 39:
Și norul este pulberea picioarelor lui.

La pag. 23: Și se clatină dealurile și la pag. 42: Și înălțimile se nărue. De fața lui fuge pământul; iar la pag. 43:
De fața lui se ridică pământul.

La pag. 24: Cine stă înaintea mâniei sale?
Cine se ține în aprinderea supărării lui?
Căci mânia lui se varsă ca focul,
Și stâncile se prăbușesc în fața lui.

La pag. 44: Inaintea mâniei sale cine stă?
Și cine se ține în aprinderea mâniei Sale?
Furia sa se varsă ca focul,
Iar stâncile se prăbușesc în fața lui.

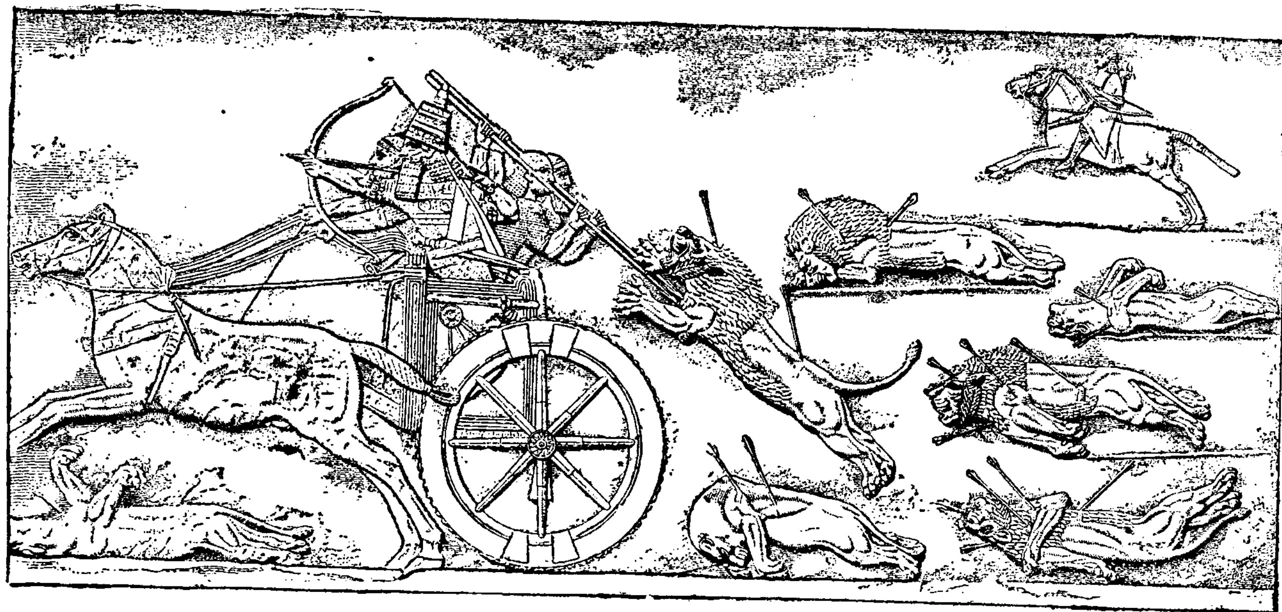
La pag. 24: Bun este Dumnul,
Adăpost în ziua durerii.

La pag. 46: Bun este Domnul.
Scăpare (Adăpost) în ziua distrugerii.

---

1. Vezi „Bis. Ort. Rom. pe luna Ianuarie-Fevruarie 1933.

La pag. 24: Și cu potop ce trece
Va distruge locul ei.
La pag. 48—49: Și cu potop ce trece
Distruge cu totul locul ei.
La pag. 24: Vai! cetate a sângelui!
Plină de minciună, strâmbătate,
Ce nu se mai lasă de pradă.
La pag. 94—95: Vai! cetate a sângelui!
Toată plină de minciună și cruzime!
Ce nu se mai depărtează de jaf.
La pag. 24: Scutul vitejilor săi e roșu,
Imbrăcămintea luptătorilor este ca purpura;
Ca focul lucește oțelul carelor
Și călăreții sunt agitați.
La pag. 71: Scutul vitejilor săi înroșit;
Luptători îmbrăcați în roșu;
Ca focul oțelul carelor în ziua pregătirii;
Și sunt agitați.
La pag. 25: Pocnet de biciu....
Huruitul zguduitor de roate.
Calul ce galopează,
Și care ce huruesc.
La pag. 96—97: Pocnet de biciu!
Duruit zguduitor de roate!
Cal ce aleargă,
Și căruță ce hurueşte.
La pag. 25: Ca fulgerul străpunge.
La pag. 74: Ca fulgerele străpunge.
La pag. 25: Călărețul ce încalecă,
La pag. 98: Călăreț se încalecă,
La pag. 25: S'a terminat! Ea e golită; e ridicată
Servitorii ei gem guruind ca porumbeii
Bătându-se în piepturi.
La pag. 79: Și este hotărît; E descoperită; ridicată.
Servitoarele ei gem, guruind ca porumbeii.
Bătându-se în piepturile lor.
La pag. 25: Am făcut să înceteze prada ta de pe pământ;
Nu se va mai auzi vocea trimișilor tăi.
Și de ce toate acestea?
La pag. 92—93: Și nimicesc, de pe pământ prada ta;
Și nu se va mai auzi glasul trimișilor tăi.
La pag. 25: Pentru mulțimea destrăbălării celei desfrânate.
Cea plăcută la înfățișare,
Meșteră în magie.

Vânătoare de lei în Asiria.

după Vigouroux, Dictionnaire

La pag. 99—100: Pentru mărimea destrăbălării celei desfrânate
Cea plăcută la înfăţişare; meşteră în vrăjitorii;

Deosebiri de traducere chiar în corpul interpretării:

La pag. 38 sus: Dar nu lasă nici de cum nepedepsit.
La pag. 39 jos: Dar nu iartă la infinit.
La pag. 40 sus: Cel ce ceartă marea şi o usucă.
La pag. 41: El face marea şi râurile să se usuce.
La pag. 61 sus: Domnul a orânduit asupra ta:
La pag. 62: Domnul a decretat distrugerea Ninivei.
La pag. 69 sus: Căci Domnul a restabilit mândria lui Iacob.
La pag. 70: Domnul va restabili mândria lui Iacob.
La pag. 69 sus: Şi măreţia lui Israil.
La pag. 70: Ca şi mărirea lui Israil.
La pag. 70: Căci tâlharii au jefuit-o.
La pag. 71: Pe care tâlharii....
La pag. 74: Infăţişarea lor ca flacările:
Ca fulgerile străpunge.
La pag. 75: Infăţişarea ei ca flacările şi ca fulgerul ce spintecă.
La pag. 75: Işi aminteşte de slăviţii săi.
La pag. 76: Işi aminteşte de nobilii săi.
La pag. 77: Porţile râurilor se deschid.
La pag. 78: Porţile fluviilor se deschid.
La pag. 87: Şi pasiunea (corect păşunea) leilor tineri?
La pag. 88: şi pajiştea puilor de lei?
La pag. 88: Unde merge leul, leoaica.
La pag. 88: Unde mergea leul, leoaica.
La pag. 89: Şi sugrumă pentru leoaicele lui;
Şi umple de pradă vizuinele lui.
Şi de ceea ce este sfâşiat culcuşurile lui.
La pag. 89—90: Şi sfâşie pentru leoaicele sale.
Care umple de pradă cavernele sale.
Şi de hrană locuinţele sale.
La pag. 94—95: Toată plină de minciună şi cruzime!
Ce nu se mai depărtează de jaf.
La pag. 95: Toată plină de minciună şi de silnicie.
Nu se mai lasă de jaf.
La pag. 98: Călăreţ ce încalecă,
Schinteere de sabie
Sclipire de suliţă,
Mulţime de răniţi.
Grămezi de cadavre!

N'au sfârșit morții;
Se împiedică printre trupurile lor.
La pag. 99: Călărețul care încalecă
Scânteere de sabie
Fulger de suliță.
Mulțime de răniți; grămezi de corpuri
Cadavrele n'au sfârșit; se împiedică printre ele.
La pag. 99: Pentru mărimea destrăbălării celei desfrânate.
La pag. 100: Pentru desfrâul cel mare al destrăbălatei:
La pag. 102: Şi arăt neamurilor goliciunea ta.
Şi împărățiilor rușinea ta.
La pag. 102—103: Şi se va vedea rușinea ta
Şi arăt neamurilor și împărățiilor rușinea ta.
La pag. 104: Şi va zice: „Pustiită este Ninive!"
La pag. 106: Şi vor zice: Ninive este distrusă...
La pag. 105: Cui îi va fi milă de tine?
La pag. 106: Cine te va plânge pe tine?
La pag. 112: Şi pruncii ei au fost măcelăriți.
La pag. 113: Şi pruncii ei au fost zdrobiți.
La pag. 116: Dacă le scutură și cad
In gura celui ce le mănâncă.
La pag. 116: Dacă sunt scuturate ele cad în gura mâncătorului.
Mai departe comentează: cei cari mănâncă.
La pag. 117—118: Iată poporul tău, femei, în mijlocul tău.
Dușmanilor tăi, deschide porțile tale.
Mistue focul zăvoarelor tale.
La pag. 118: Iată poporul tău ca niște femei stă în mijlocul tău.
Dușmanilor tăi deschise porțile tale.
Şi zăvoarele tale le-a mâncat focul.
La pag. 128: Mortală este rana ta.
Toți cari aud de întâmplarea ta.
La pag. 129: Nu există vindecare pentru rana ta.
Toți cari aud această veste despre tine.
La pag. 129: Căci peste cine n'a trecut în orice vreme răutatea ta.
La pag. 130: Căci peste cine n'a trecut în orice vreme mânia ta.

b) **Comentarul propriu zis.**

Capitolele trebue să aibă rezumate, ca să știm despre ce este vorba. Este o chestiune de tehnică pe care autorul o pierde din vedere [1]).

Citind comentarul ai impresiunea, că tâlcuitorul a pus aici

1) A fost semnalat acest lucru și mai înainte.

Asarhadon, regele Asiriei.

după Vigouroux, Dictionnaire

tot ceeace ştie, de ex: vorbind de Ninive, aduce vorba de exploratorii acestei cetăţi (p. 34), fără să arate cari. Ştie din auzite sau dela vreun curs oarecare, că au fost exploratori. Mai jos vorbeşte de cărămida asiriană, care era arsă în cuptoare, aşa cum se face astăzi în multe părţi ale ţării noastre.

La pag. 35, „la vedenia lui Nahum", intercalează de câte feluri erau viziunile, material ne la locul lui şi care ar putea fi pus în interpretarea oricărui profet.

La pag. 37, toată interpretarea este o cârpitură făcută după „Dictionnaire de la Bible", cu citaţiuni, în majoritate necontrolate, precum s'a arătat la vreme.

La pag. 39 se avântă la comparaţiuni: Acest atribut al lui Dumnezeu este mai mult desvoltat în Noul Testament decât în Vechiul Testament. Schimbă traducerea: Dar nu iartă la infinit, ca să comenteze: „Dar nu lasă nici decum nepedepsit".

La pag. 41 spune tot ce ştie despre Basan, Liban şi Carmel. Dar într'altă parte unde va fi vorba de aşa ceva, ce va mai spune? Aceasta o face ca să umple o pagină şi jumătate pag. 41—42).

La pag. 43 are interpretare eronată: Aşa dar în acest verset, prin cutremurarea munţilor, nu înţelegem un cutremur de pământ, în adevăratul sens al cuvântului, ci mai ales sgomotul pe care-l produce pământul, atunci când trăsneşte fulgerul. Şi citează pe Micheia I, 3—4, unde nu este vorba nici de cutremur şi nici de trăsnetul fulgerului.

La pag. 44 însă recunoaşte că ar fi vorba de cutremur: De faţa lui se ridică pământul. Aici pare că avem ideia de înălţare şi coborîre a pământului, mai mult decât oscilaţiunile produse de cutremur. Lasă necomentat: Globul pământului şi cei ce locuesc în el.

La apag. 46, aducând o citaţiune din Fer. Ieronim, dă rezumat necomplect, ferindu-se să traducă textul. Aceasta este o regulă generală.

La pag. 50. „Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere". Cine a emis această afirmaţiune?

La pag. 51—52, face aprecieri şi devieri în tâlcuire de ex.: El poate să distrugă omenirea în total sau în parte (afirmaţiune banală). Sf. Scriptură şi chiar istoria omenirii, ne *dă* destule exemple.

La pag. 54, lasă confuzie într'un text tradus inexact ca sens, ca comparaţie biblică. Căci ca nişte mărăcini împletiţi şi

îmbătaţi de băutura lor. Şi ca tâlcuire: E greu de afirmat la cine se referă.

La pag. 58—59: „Pe baza acestor părinţi şi doctori ai bisericii noastre şi acordând acest vers cu precedentele, vedem că se vorbeşte de Ninive şi de poporul Asiriei care pe vremea profetului, era foarte puternic şi numeros. Nimeni nu mai avea curajul să salte capul în faţa leilor asirieni".

La pag. 62: „Nu putem spune ce text a avut în faţă G şi S. Această expresiune este comună ilmbilor semite". Cari? Exemple. Ce limbi semite ştii?

La pag. 65: *Iată pe munţi.* Această expresiune pare a fi mai bine explicată de un vechiu obiceiu oriental şi mai cu seamă semit...[1]). La ce popoare orientale sau semtice se mai află şi de unde ai luat ideia, erai obligat să citezi.

Dela 66—70: Se urmează cu interpretare banală şi lipsită de sens, bazată pe comentatori protestanţi: Nowack, Marti, etc. Părerile părinţilor şi scriitorilor bisericeşti sunt puse fără nici o legătură şi fără vreo obligaţiune de a determina ceva în interpretare. Sunt pur şi simplu înregistrate pentru a se vedea că a utilizat pe unii din ei, aşa ca să fie utilizaţi.

La pag. 71: *Pe care tâlharii au jefuit-o...* Aceste cuvinte se referă la moartea lui Iacov şi Israel. Care moarte, în ce împrejurări. Iacob şi Israil?!

La pag. 72: *Scutul vitejilor săi înroşit.* Nu putem preciza în ce fel era acel scut roş de care ne vorbeşte profetul. Măcar să fi citit în Hoonacker, pag. 436 şi lucrul era clarificat. Dacă citeai cu atenţiune şi versetul următor, vedeai că hainele şi scutul aveau o culoare naturală roşie. Iată ce se spune de culoarea scuturilor de pildă în I, Mac. VI, 39: „Şi când strălucea soarele peste scuturile cele de aur, sclipeau munţii de ele şi străluceau ca făcliile aprinse". In cazul nostru scuturile erau de aramă, iar hainele în culoare de purpură.

La pag. 74: *In pieţe carele aleargă.* Aici fără îndoială câte trebue să înţelegem că atacul se dă afară din cetate şi nu este vorba de interior. Chiar primul cuvânt al vers. 5: בחוצות ne arată că este ceva care se petrece afară, dar ברחבות indică locurile largi unde lupta se putea desfăşura în voie: câmpul deschis. Că aceste cuvinte, ar putea avea şi alt înţeles în dicţionar, este posibil, dar nu despre aceasta este vorba aici.

---

1) Luat din Knabenbauer, care citează pe Calmet.

La pag. 75: Citaţiunea 49.₉, nu există în felul citat de autor, ci: „Dacă culegătorii vor veni la tine, ei nu vor mai lăsa nici un ciorchin pe urmă; dacă vor veni furi ce pradă noaptea, jefui-vor din destul". Vom găsi citaţiunea însă în cap. 46.₉, cu observaţiunea că traducerea trebueşte făcută:

Porniţi în galop cailor!
Şi voi carelor izbiţi-vă unul într'altul!
Porniţi voi oameni de luptă:
Etiopieni şi Libieni mânuitori de scuturi
Lidieni mânuitori de scut şi trăgaci din arcuri.

(LXX traduce diferit).

La pag. 76: Autorul spune despre: *îşi aminteşte de nobilii săi:* „Starea acestui verset este nemulţumitoare. Cu greu se poate afirma, către cine se referă aceste cuvinte". Ţinând socoteala de textul aşa cum se află, de adaosul LXX, ajungem la concluziunea sigură, că aci este vorba de retragerea armatei asiriene. Traducerea îşi aminteşte de nobilii săi este luată dela Hoonacker p. 437 unde se pune semnul întrebării. Cf. diferenţa de traducere: Işi aminteşte de slăviţii săi.

La pag. 78—79: Se face descrierea cetăţii Ninive şi între altele se zice: Referinţele la o=bab nari [1]) din inscripţiunile lui Senaherib, ne dau impresia... Cari inscripţiuni? Despre care bab nari este vorba şi în ce legătură? Aşa se întâmplă când traduci după altul, fără să înţelegi despre ceea ce este vorba.

La pag. 81: Autorul tâlcuirii spune: „Sellin şi după el Vellas, caută să facă mai înţeles acest verset, schimbând ordinea stihurilor, începând cu stihul *c* şi aşezând pe *a* după *d.* Mai întâi, în mintea tâlcuitorului e confuzie între verset şi stih, închipuindu-şi că stih înseamnă partea componentă a unui verset. Această aşezare însă trebuia să o arate cum este, întrucât din traducere nu se poate presupune. Şi dacă deschidem comentarul lui Sellin (II, p. 365), vedem că acolo sunt alte îndreptări în schimbarea diferitelor părţi componente ale versetului. V. 9: Astfel va fi Ninive, ca un iaz de apă, a cărui apă va fugi dela zid. „Staţi! Opriţi-vă! Dar nimeni nu se întoarce". Controlând cu textul ebraic, vedem că nu este vorba de nici o intervertire a textului, ci numai de schimbări făcute de Sellin. Şi ca întotdeauna enigmatic, adaogă: Unii traduc... Această frază: *apele ei sunt cele ce fug",* este traducerea după Hoonacker (pag. 440),

1) Şi lasă netradus: ana ramnişu, care trebueşte citit: ana ramanişu, dela ramanu: persoană, deci: ana ramanişu=dela sine.

a cuvintelor ebraice propuse והמה נסים care se raportă la ape: Ninive este asemenea unui rezervor de apă și ele fug=cari fug“. Deci nimic original, ascunzând subt *unii* pe Hoonacker, pe care îl copiază în taină. Și încă o dovadă că se ține aici de comentatorul catolic, fără să-l citeze, este că, la începutul vers. 9, Hoonacker spune: le texte este derangé, iar tâlcuitorul nostru spune prin perifrază în chip ascuns: „In starea în care se află textul ebraic de astăzi, e greu să spunem precis, care ar fi adevăratul gând al profetului“.

La pag. 82: Autorul spune: „Ewald și Orelli susțin că Ninive își înmulțise așa de mult populația, în cât devenise ca o cisternă plină de apă“. Controlez în Orelli pag. 134 și văd la vers. 9: „Citește de două ori מים ca expresiune a unei mulțimi fără număr. Aici alergau laolaltă oameni din toate țările. Acum ei însă fug unul de altul. Nimeni dintre cei cari fug nu se întoarce (Ier. 46.$_5$) la strigătul „opriți-vă!“ Iată toată tâlcuirea lui Orelli. Poate Ewald să aibă dreptate, dar nu-l am la îndemână. Asta nu înseamnă ca să punem în socoteala lui Orelli ceeace ar putea afirma Ewald.

La pag. 84: D-l Negoiță se delectează cu interpretarea în vag. „Profetul știe numai din Iudea (poate Iudeia), cât au cărat acești jefuitori. Bogăția strânsă de Asirieni, prădând pe învinșii lor, e fără de sfârșit. Acum i-a venit rândul să fie jefuită și Ninive. Intr'adevăr, în documentele ce s'au găsit în săpăturile ce s'au făcut pe locul unde a fost așezată Ninive, s'a dat peste numeroase mențiuni din averile imense ale Ninivei“. Deci, să fim cu atențiune! Unde a fost așezată Ninive? Ce săpături s'au făcut și unde? Ce mențiuni și ce averi numeroase? Așa fel de interpretare mai rar!

La pag. 86, se continuă cu acest gen de interpretare: *Dureri sunt în toate coapsele.* „Profetul este un iscusit cunoscător al psihologiei omului, pe lângă un poet desăvârșit. El continuă a ne descrie starea psihologică a omului adânc întristat. Coapsele slujesc la încingerea cu armele, care erau puterea unui luptător. De aceia, ca să ne dea ideia de slăbire, care stăpânește pe locuitorii Ninivei, el ne spune că șoldurile sunt pline de durere, adică fiecare om este așa de îndurerat, încât orice forță a fugit, dela el și abia se mai ține pe picioare, din pricina suferinții“. — Ce au de a face coapsele cu psihologia?

La pag. 88: „Bilerbeck vede aici o aluziune la grădinile zoologice dela palatul regal din Ninive“. Chiar dacă autorul mai

sus citat, ar susţine aşa ceva, nu ne este permis să întrebuinţăm acest termen de provenienţă modernă. Grădini zoologice pe vremea aceia!!

La pag. 92: Comentar confuz: Carele de războiu asiriene, erau renumite atât în luptele cu oameni, cât şi în luptele cu leii. La vederea iuţimei carelor Ninivei, multe popoare s'au supus, fără să mai încerce nici cea mai mică opunere. Aceste care însă acum sunt distruse şi arse de învingător".

La pag. 93 se vorbeşte de perceptorii asirieni...

La pag. 95: Continuă sistemul de exegeză vagă. „Toată plină de minciună şi de silnicie (după ce a tradus textul cu: cruzime). Cuvântul ipocrizie ne indică o stare de conrupţiune a poporului assyrian. Din istoria ce s'a reconstituit după documentele găsite de cei ce fac săpături, precum şi după citaţiunile autorilor antici, nu putem preciza de ce anume acţiuni mincinoase putea fi acuzată Ninive".

La pag. 97: *Auzi! troznetul biciului...* Par'că într'adevăr îl auzim şi când ne imaginăm pentru ce se aude acest sgomot ne înfiorăm puţin. Până şi în zilele noastre, tracţiunea, la războiu o făceau şi o fac caii. Intotdeauna spre a fi excitaţi să meargă repede, s'a întrebuinţat biciul, ce avea la vârful său o împletitură mică, de mătase, care la plesnitura celui ce-l purta, producea un pocnet ca detunătura de armă şi se auzea la distanţe destul de considerabile. De acest sgomot se vorbeşte în stihul de faţă.

Pentru pasagiul aproape asemănător din pag. 96 şi 97, vezi paragraful „Aprecieri diferite".

Şi mai departe vorbind despre carele de războiu spune: „Pe car erau doi sau mai mulţi oameni. Unul dintre aceştia mâna caii, izbindu-i cu toată forţa bicelor, iar alţii atacau cu arcele sau cu lăncile". — Autorul ar fi avut ocaziunea să ne spună dacă cunoaşte vreun car de războiu, reprezentat pe vreunul din baso-reliefurile descoperite până acum.

La pag. 99: „Precum nu este posibil, a face foc, fără să iasă fum, aşa nu este posibil să fie războiu fără morţi. Atacul contra Ninivei trebue să fi fost dintre cele mai încarnate... Ne închipuim că dintr'un astfel de atac, răniţii erau în mare număr, dar morţii trebue să fi fost cu grămezile, mai ales în cetatea Ninivitenilor".

La pag. 100: „Aşa cum o curtezană distruge pe oamenii pe care îi atrage, tot aşa şi Ninive, a distrus naţiuni prin atracţia sa. Această atracţie nu poate să fie decât ipocrizia....

La pag. 102: Vezi cele spuse la: „Aprecieri diferite".

La pag. 104: *„Te fac de ocară"*. Ninive fiind umplută de scârbe ca cea mai ordinară depravată, se va umple şi de mare ruşine". Celelalte pagini n'au nici o importanţă.

La pag. 113, vorbind despre distrugerea Tebei spune: „Barbaria la care s'a dedat armata lui *Asurbanibal,* în a doua expediţie, când Teba a fost distrusă, a fost înfricoşetoare din pricina răscoalei lui Tanutamanu, regele Etiopiei". Şi imediat face digresiune ca să ne dezvolte ceva despre barbarie, într'un alineat de 9 rânduri, cu diferite citaţiuni, enunţând principiul că „barbaria era comună tuturor popoarelor de neam semit", ca şi când celelalte popoare erau îndurătoare faţă de duşmani.

La pag. 115: Continuă cu exegeza banală şi pedantă: „Armatele acestea au distrus totul în calea lor şi în locul celebrei capitale, a fost acoperit de ruine şi numele său uitat".

La pag. 118: „Nu putem spune ce fel de porţi avea Assyiria pe care duşmanul le va ocupa. Commentatorii (?) sunt de acord în a conclude, că trebue să fi fost anume pasuri sau trecători (defileie), prin care se trecea dintr'un ţinut în altul". — Ca şi cum comentatorii n'ar avea nume, iar cuvintele: pasuri, trecători,, defilee, ar fi cuvinte cu înţeles deosebit. Ca şi cum am spune: neatârnare, independenţă şi libertate!! Şi mai departe: „Aceste trecători acum nu mai aparţin ei, ci aparţin cutropitorilor ei, cari au gonit garda asiriană şi a lăsat porţile larg deschise". — Dacă mai sus tâlcuitorul nostru a spus că porţile sunt trecători, ne putem întreba cu drept cuvânt ce înţeles pot avea porţile pe cari acum le aduce în discuţie? Aceasta va să zică tâlcuire, ca să ne aflăm în treabă.

La pag. 120: Tâlcuitorul nostru nu ne spune nici acum unde a fost aşezată Ninive. Şi această fereală este explicabilă. Nu ştie cu cine corespunde astăzi locul vechiu al Ninivei. De aceea spune vag: „Intr'adevăr, în săpăturile ce s'au făcut pe locul unde a fost vechea aşezare a Ninivei, s'a dat printre altele şi peste bucăţi din fostul zid de apărare, care este făcut din cărămida fabricată".

Şi tot pe aceeaş pagină, tâlcuitorul nostru dă explicaţiunea că acea cărămidă era călcată cu picioarele, dar numai *în timp de grabă* se ardea în foc. Dar nu ne spune din ce fel de cărămidă era construită cetatea.

La pag. 122: Trage concluzia: „Săpăturile făcute peste ruinile Ninivei, au dovedit că într'adevăr o parte din zid a fost distrusă de foc".

La pag. 127, traduce: *„S'au culcat cei slăviţi ai tăi"*. In interpretare, însă vorbeşte de comandanţi: „Noi nu putem şti

în ce sens vorbeşte profetul aici şi anume, dacă prin culcare înţelege că toţi comandanţii vestiţi în războaie, acum, stau nepăsători şi nu se interesează de pericolul ce a trecut peste Ninive“.

La pag. 130: „Acest stih este motivarea bătăei palmelor, naţiunilor cari se vor bucura de căderea cetăţii Ninive. Intr'adevăr toate ţărişoarele Asiei Mici, Siriei, bazinului golfului Persic, Arabiei, Palestinei şi Egiptului, trebue să fi fost în culmea fericirei la auzul căderii Ninivei, fiindcă pe toate le muşcase leul assyrian“. — Autorul este confuz în enumerare. Din felul cum înşiră ţările, reese că în Arabia erau mai multe ţărişoare, de asemenea şi în Egipt.

c) **Relatările autorilor profani despre Ninive.**

Să nu se creadă de prisos ceea ce spun autorii profani despre marea cetate a Ninivei. Capitală a unei puteri, cari îşi întinsese stăpânirea în timpul lui Asarhadon, tatăl lui Asurbanipal din Egipt şi până în Elam, ea merită să fie studiată din toate punctele de vedere, ca citind proorocia lui Naum, să ne dăm seamă de mărirea şi de ruina ei. Nu sunt fără importanţă în istoria omenirii cauzele cari au contribuit la o dispariţie atât de rapidă a unei puteri formidabile ca aceea a Ninivei şi deci a imperiului asirian.

Ninive nu este o cetate oarecare, aşezată pe Tigru! Şi dat fiind importanţa ei, autorul comentariului lui Naum, trebuia să facă la începutul lucrării lui un studiu asupra acestei cetăţi şi a rolului pe care ea l-a jucat în istorie.

Pentru a junge acolo, trebuia să ne facă o expunere despre ceea ce au crezut autorii profani despre Ninive.

Şi ca să se informeze avea deocamdată două izvoare:

1) Ferd. Hoefer, *Chaldée, Assyrie, Medie, Babylonie,* Paris 1862. Aici se face o trecere în revistă — cu scopul ca autorul să tragă alte concluzii — a materialului întreg şi cu multe amănunte despre ceea ce socotea lumea greacă şi romană despre Ninive. Şi mai la urmă dă şi călătoriile celor cari în secolul trecut s'au ostenit să meargă în părţile unde se bănuia că ar fi fost Ninive.

Şi după ce citează pe Iona şi pe Naum, ba şi pe Sofonie II, 13, începe cu *Herodot,* cartea I, cap. 193, 185, 102, 193, 106; Cap. II, 150, discutând unde era aşezată şi câte expediţiuni s'au făcut împotriva ei.

Trece apoi la *Diodor,* care bazându-se pe spusele lui Ctesias, care a scris o istorie a Perşilor, pe baza documentelor din arhivele persane, vorbeşte în cartea II, cap. 3, despre zidirea cetă-

ţii Ninive. In cartea II, cap. 7 desvoltă: 1) Ruinarea cetăţii Ninive de către Mezi; 2) Ea este numită cetatea lui Sardanapal.

Xenofon.—După bătălia dela Cunaxa 401, Xenofon se retrage cu armatele greceşti sfărâmate, dealungul Tigrului (Anabasis II, 4). Acolo a dat peste o mare cetate ruinată — Larissa, care în vechime era locuită de Mezi. Zidul era de 25 de picioare lărgime, 100 picioare înălţime. Circonferenţa de 2 parasangi; construită din cărămidă arsă, iar temelia de piatră, până la înălţimea de 20 picioare.

Strabon arată (XVI, 1), că era situată pe malul de răsărit al Tigrului.

Pliniu în Ist. Nat. VI, 13, spune că era pe malul cel de apus.

Lucian din Samosata, Filostrat, Tacit, Cedrenus, Berosus, Iosif Flaviu etc., ne dau relaţiuni despre Ninive [1].

2) M. Streck, *Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige, bis zum Untergange Niniveh's,* Leipzig, 1916, formează al doilea principal izvor de informaţiune cu privire la relatările scriitorilor vechi despre ceea ce a fost Ninive. Dela pag. 421—449, se află un bogat material, care în ceea ce priveşte data căderii Ninivei, va trebui pus de acord cu Gadd, *op. cit.,* London, 1923.

In concluziune va fi trebuit să facă o excursiune în săpăturile şi inscripţiunile cuneiforme, ca să complecteze şi să cerceteze opiniunile scriitorilor vechi, cari vor fi consemnat tradiţiuni fără valoare şi inexactităţi. Şi va fi avut călăuză pe *Layard* [2], *op. cit.* şi alţii.

d) **Cronica lui Nabopolasar.**

Cronica lui Nabopolasar se află în British Museum din Londra, subt Nr. 21,901. Subiectul acestui important document este războiul între Asiria aliată cu Egiptul împotriva forţelor aliate ale Babilonului, Mezilor şi Kiaxare şi Sciţilor. Această cronică cuprinde anii 616—609 în. de Chr., adică începând cu anul al 10—17 al domniei lui Nabopolasar, regele Babilonului, fondatorul noului imperiu, care a înflorit între sfârşitul imperiului asirian şi cucerirea lui de Cirus cel Mare, împăratul Perşilor.

Informaţiunea dată de această cronică, este de foarte mare interes, căci ea schimbă data căderii Ninivei la 612 şi menţionarea ultimului rege asirian Aşurubalit, care s'a mutat pentru apărarea imperiului, în Haran [3].

1) Toate detaliile la Ferd. Hoefer, *op. cit.,* p. 245—302 şi urm.
2) Vezi: Bibliografia.
3) Din prefaţa la lucrarea: *The Fall of Nineveh,* by C. I. Gadd, London, 1923. Assistent la departamentul de antichităţi Egiptean şi Asirian din British Museum.

TABLOUL EVENIMENTELOR DIN 616—609, CUPRINSE IN CRONICA LUI NABOPOLASAR [1]).

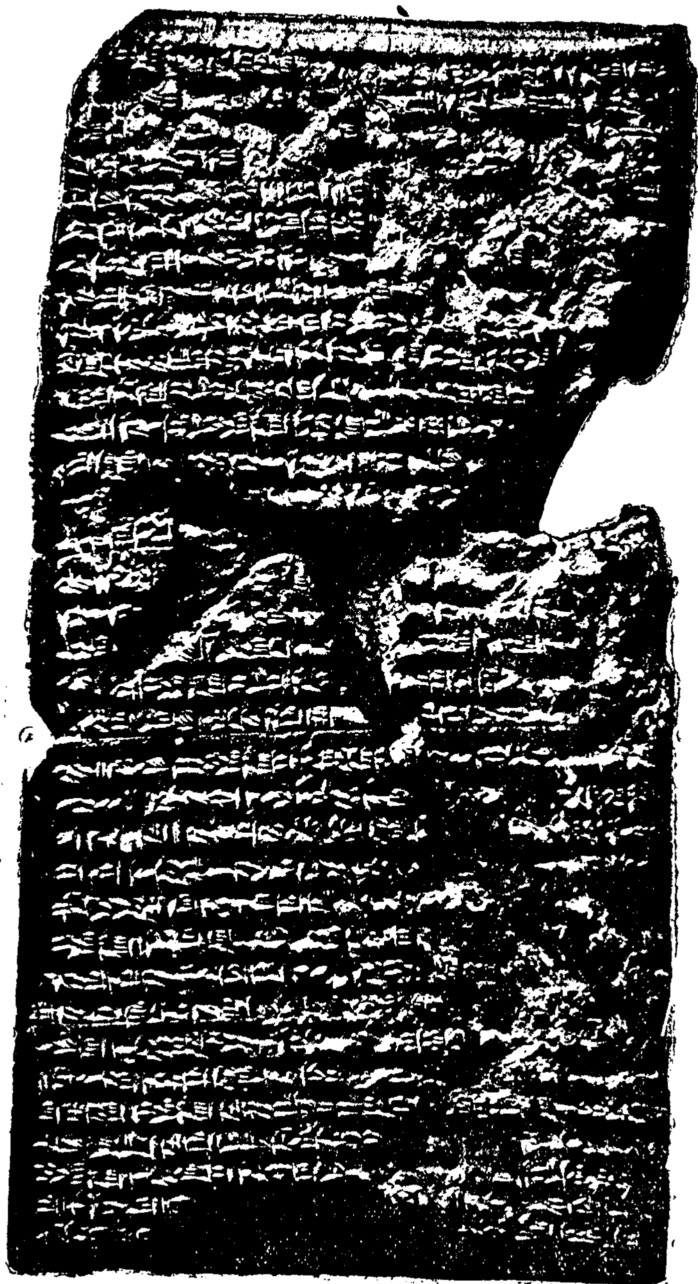
ANUL	LUNA	—
616 (Anul al 10-lea) al lui Nabopolasar	Iyar.	Supunerea lui Suhu şi Hindanu.
	Ab.	Armata asiriană se retrage în Kablinu în ziua 12-a. Bătălia dela Kablinu. Infrângerea Asirienilor şi Maneilor. Cucerirea Kablinuului. Expediţiunea împotriva Maneilor, Sahiru şi Balihu.
	Elul.	Intoarcerea în Babilon. Hindanu luat în robie.
	Tişri.	Armata asiriană şi egipteană ajung la Kablinu. O luptă evitată.
	Adar.	Bătălia dela Madanu. Infrângerea Asirienilor şi urmărirea până la Zabul inferior. Nabopolasar traversează Tigrul şi se întoarce cu pradă în Babilon.
615 (anul al 11-lea)	Iyar.	Babilonenii încep asediul lui Aşur, în ziua a...
	Sivan.	Atacul zădarnic al cetăţii. Armata asiriană dispresoară cetatea. Infrângerea lui Nabopolasar şi fuga lui în josul Tigrului. Concentrarea Babilonenilor la Takrit. Asirienii asediară fără folos Takritul vreme de zece zile. Asedierea este părăsită, iar Nabopolasar se retrage.
	Marcheswan	Mezii invadează în provincia asiriană Araphu.
614 (anul al 12-lea)	Ab.	Mezii încep asediul Ninivei. Cuprinderea lui Tarbisu. Mezii asediază Aşur.
	?	Aşur este cuprins şi distrus de Mezi; masacrarea prizonierilor.
		Intâlnirea şi alianţa lui Nabopolasar cu Kiaxare la Asur. Amândoi se întorc acasă.

1) Luat în întregime după Gadd, *op. cit*, p. 24—26.

ANUL	LUNA	—
613 (al 13-lea)	Iyar.	Revolta lui Suhu cu ajutorul Asirienilor.
	Sivan.	Ziua 4-a. Nabopolosar cuprinde Rahilu. Asediul fără succes al cetăţii Anah. Armata asiriană se retrage fără să aibă vreo pierdere.
612 (al 14-lea)	?.	Joncţiunea făcută între Babiloneni, Mezi şi Sciţi. Marşul împotriva Ninivei. Asediul Ninivei; trei lupte.
	Sivan-Ab. Ab.	Ziua... Cuprinderea Ninivei. Moartea lui Sinşar-işkun şi a câtorva comandanţi. Cetatea jefuită şi distrusă. Evadarea unui contingent de apărători.
	Elul.	In 20. Plecarea lui Kiaxare. Prada împărţită la Nisibis. Nabopolosar primeşte pradă la Ninive din provincia Rusapu.
	?.	Aşurubalit ocupă tronul Asiriei în Haran.
	Tişri.	???.
611 (al 15-lea)	Tamuz.	Expediţia babiloniană spre ţărmul Eufratului. Cucerirea a două triburi sau cetăţi.
	Marcheswan	Ziua 28-a. Cucerirea lui Ruguliti.
610 (al 16-lea)	Iyar.	Marşul spre Eufrat. Operaţiuni nedecizive ale armatei babiloniene.
	Marcheswan	Unirea cu Sciţii şi marşul spre Haran. Aşurubalit şi armata asiriană evacuează cetatea şi se retrag în Siria. Sciţii şi Babilonienii cuceresc Haranul. Nabopolasar lasă o garnizoană şi se întoarce acasă. Sciţii iau în stăpânire cetatea.
609 (al 17-lea)	Tamuz.	Aşurubalit şi armata egipteană înaintează spre Haran. Garnizoana babiloniană măcelărită.
	Tamuz. Elul.	Asediul fără succes al Haranului de către Asirieni şi Egipteni. Nabopolasar înaintează în ajutorul trupelor sale şi devastează ţinutul Izalla. Expediţia împotriva Armeniei. Rezultat nesigur.

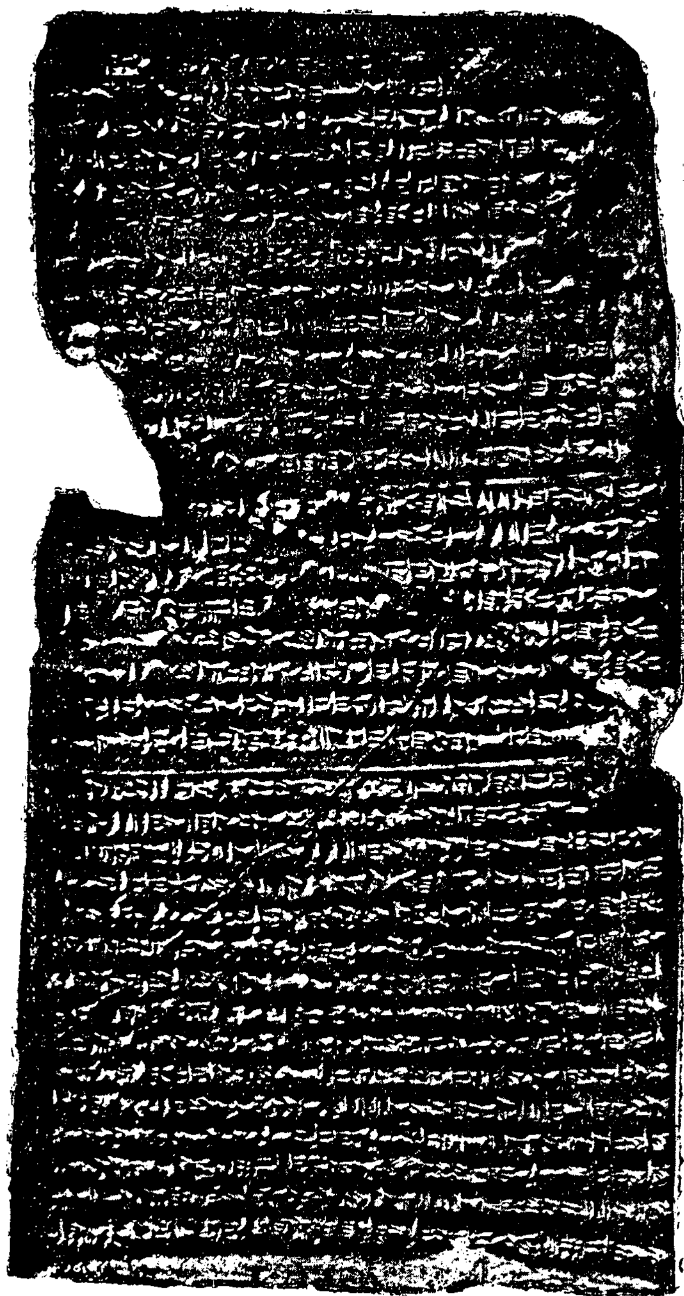
In afară de Gadd, traducerea acestui document se mai află reprodusă în: H. Gressman, *Altorientalische Texte zum Alten Testament*, Leipzig, 1926, pag. 362—365.

RECTO

Cronica lui Nabopolasar
descriind evenimentele din anu' al 10—17 al domniei lui (616—609).
după Gadd.

VERSO

Cronica lui Nabopolosar
descriind evenimentele din anul al 10—17 al domniei lui (616—609).
după Gadd.

B. Critica textuală.

a) Textul Septuagintei.

Cea mai aridă parte dintr'un comentar este tocmai critica textuală. Comparaţiunea textelor trebue făcută cu multă atenţiune şi aprofundat, ca să reiasă pe cât este posibil care a fost textul ebraic în originalul de altă dată şi pe care noi îl posedăm aproximativ în diferite còpii şi traduceri.

Cea mai însemnată traducere cu care se compară textul ebraic este fără îndoială, în prima linie, textul Septuagintei. Vin la rând: al Vulagtei, Peşito, Targumii. Septuaginta este din când în când întregită de Aquila, Simah şi Teodoţion, din care avem fragmente la Origen şi în cele din urmă cu: Recenziunea lui Lucian. Vulgata se întregeşte prin cercetarea manuscriselor încă nepublicate, iar Peşito prin cercetarea textelor citate în diferiţi părinţi şi scriitori siriaci, cari au citaţiuni diferite de textele pe care le avem astăzi şi din care putem să ne facem o idee despre ce va fi fost altădată traducerea Peşito.

Acestea sunt normele după care trebue să se conducă un tâlcuitor al Sfintelor Cărţi, mai ales când are de gând să facă o lucrare fundamentală — o lucrare academică.

Noi nu vom căuta să aprofundăm în această dare de seamă lucruri care se fac pe baza unui studiu îndelungat şi cercetări în biblioteci, în colecţiuni şi cărţi rare, ci ne vom mărgini să constatăm, dacă ceea ce este, este studiat cum trebue. Lacunele rămân în sarcina autorului, care singur este responsabil de ceea ce stă scris.

Critica noastră textuală se va mărgini la câteva exemple caracteristice [1].

In general, însă trebue să observăm următoarele când facem critica textuală: înţelesul frazei şi înţelesurile cuvintelor izolate.

In cazul dintâi, când fraza are un înţeles într'un text şi alt înţeles într'altul, atunci se va cita în întregime. Şi se va nota diferenţa dintr'un text de unde a provenit, stabilindu-se varianta — lectura cuvântului presupus, sau în cel mai rău caz, rădăcina cu care s'ar putea înrudi. Nu-i este permis interpretului să treacă uşor peste chestiuni de prima mână cu răspunsuri: Nu ştim, sau text obscur sau citire dubioasă. Numai dacă ar avea a face cu manuscrise, a căror interpretare cu adevărat a-

1) Pentru detalii, autorul să citească în Dictionnaire de la Bible, Suplément, art.: *Critique textuelle de l'Ancien Testament*, col. 240—256.

junge dificilă din pricina manuscrisului uzat sau șters, atunci are această învoire.

In cazul al doilea, când se află numai un cuvânt sau două în frază, care nu schimbă înțelesul fundamental, atunci se va nota numai această diferență. In celelalte cazuri, când textul este asemănător, nu se va mai spune decât că în toate traducerile textul este acelaș. Punerea în paralelă a textelor, asemenea este inutilă și pedantă. Lucrarea se mărește cu câteva pagini, și pe măsură ce cuprinde lucruri inutile își pierde din importanță.

Vom mai avea în vedere dacă textul original se pretează la o traducere mai liberă sau mai strânsă și mai ales geniul limbii în care se face traducerea. De multe ori observăm unele adăogiri față de original, adăogiri necesare limbii în care se traduce, căci altminteri traducerea și-ar pierde din farmecul ei. Se poate întâmpla adeseori, mai ales în Septuaginta ca traducerea să nu fie conformă cu originalul, adică un cuvânt sau o frază să dea alt înțeles decât îl avem astăzi. Atunci recurgem la anumite constatări: trebue să ne convingem că traducătorul a dat alt înțeles unui cuvânt oarecare, înțeles pe care cuvântul ebraic îl are și atunci ne mulțumim să spunem că în textul original, cutare cuvânt a existat precum există și astăzi și, sau a fost citit greșit, sau i s'a dat un alt înțeles.

Toate aceste observațiuni trebuesc luate în considerațiune.

Să venim la lucrarea care ne preocupă. Citațiuni de fraze în întregul lor, din care să reiasă înțelesul textului original față de celelalte traduceri nu există. Autorul se mărginește să pună în față textul ebraic cu LXX, Vulgata și Peșito. De cele mai multe ori ajunge la concluziuni nelogice și inutile. Cea mai mare parte din critica textuală se mărginește a pune față în față texte asemenea, sau aproape asemenea, când există numai o singură diferență. Mai ales are predilecție pentru crâmpeie de texte.

Să luăm câteva exemple: Cap. I, vers. 3. אֶרֶךְ אַפַּיִם, LXX μακρόθυμος, V. numai patiens, omite pe אֶרֶךְ S. Naghiro rueh (lungă este răbdarea lui). Toate versiunile afară de V. concordă cu textul mazoretic". Demonstrație inutilă, întrucât patiens al Vulgatei redă înțelesul originalului אֶרֶךְ אַפַּיִם Vers. 4. „T. M. גּוֹעֵר G. 'Απειλῶν, V. increpans, S. coé".

„Toate versiunile au part. prezent". Iarăși o demonstrațiune inutilă. V. 5. „T. M. הָרִים, LXX τὰ ὄρη, V. montes, S.= ture = munți". Ce rost are această înșirare, când în concluzie nu se poate spune nimic? — Că textul original este cel de azi? Doar

aceasta este o teză care nu trebue demonstrată: Textul ebraic de azi, este cel care este foarte aproape de original şi mai bun în totalitatea lui, decât traducerile. V. 8 are aceiaşi înşiruire. V. 9 תְּחַשְּׁבוּן, LXX λογίζεσθε, V. cogitatis S. methahşevin (citeşte *methaşbin)*. V. 13. וְעִנִּתִךְ לֹא אֲעַנֵּךְ עוֹד LXX καὶ ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσετε, V. afflixi te et non affligam te ultram, S.=T. M., verbul anno are sensul de a chinui, a pedepsi. Septuaginta, de sigur din lipsa vocalizării textului, în timpul său a citit pe ענה ca substantiv, cu sensul de a umili". Demonstraţie încâlcită, provenită din cine ştie ce confuzii. Un lucru este sigur verbul ענה aici înseamnă a pedepsi; Septuaginta l-a tradus cu a auzi. Textul siriac corectat după LXX, are verbul *eno*=a auzi [1]. Că autorul nu este sigur pe ceeace spune, este ceva dovedit.

Acelaş sistem îl întrebuinţează şi în celelalte capitole.

Cap. II. v. 2. עַל־פָּנַיִךְ, LXX εἰς πρόσωπόν σου, V. coram te, S. kedomaik, cf. v. 3, 5, 6, 10, 12, 13, 14.

Cap. III. v. 1, 2, 3, 4, 6, 10, 11 (în parte), 14, 15, 18.

Pentru v. 17, vezi comparaţiunea mai jos.

* * *

In critica textuală autorul merge mai departe. La pag. 30, are o serie de consideraţiuni din care vom examina numai pe unele, şi anume:

a) „Omite cuvinte ale textului ebraic, îngreuind traducerea". Şi citează: I, 5, 13. — Din comparaţiunea pe care o facem se va vedea că nu se omite nimic: הרים רעשו ממנו והגבעות התמגגו. ותשא הארץ מפניו ותבל וכל־יושבי בה LXX ὄρη ἐσείσθησαν ἀπ'αὐτοῦ καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἡ σύμπασα, καὶ πάντες οἱ κοτοικοῦντες ἐν ἀντῇ.

Acelaş lucru se întâmplă şi la vers. 13.

II. 9, nu se omite nici un cuvânt. Traducerea LXX este diferită, însă analizând textul, vedem că există toate cuvintele, însă cu altă traducere. οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων, corespunde ca ideia lui אין מפנה, adică nimeni nu se mai întoarce să privească (la cei ce strigă: staţi, opriţi-vă!).

13. Nu se omite niciun cuvânt, ci avem a face cu o traducere diferită. — Căutând la interpretarea versetului în chestiune, autorul nostru, în loc să aprecieze frumuseţea stilului prin jocul de cuvinte şi prin rima oarecum artificială, care se observă în diferite părţi componente ale lui, lucru foarte între-

1) Vezi: Textul siriac şi observaţiunile la versetul 13,

buinţat în limba arabă vulgară, face reflexiunea, că întrebuinţarea mai multor cuvinte de aceiaşi rădăcină verbală, este din pricina sărăciei limbii ebraice. Se pierde din vedere un fapt: limba ebraică a Vechiului Testament este o limbă populară şi un fragment din literatura ebraică existentă în trecut.

15. Este singurul loc unde autorul are dreptate, căci textul ebraic are în plus: הככבדי כארכה.

b) „Aadogă cuvinte din care nu putem reconstitui textul primitiv".

Cap. I. 9.— Să nu se confunde, cum am arătat mai sus, adăogarea de cuvinte cerute de geniul limbii în care se face traducerea, ca explicative, cu adăogarea de cuvinte în scopul vădit de a schimba înţelesul. De această ultimă chestiune nici nu poate fi vorba. Ce se întâmplă însă în cazul nostru? Din punctul nostru de vedere, traducerea Septuagintei este defectuoasă şi dacă analizăm cuvânt cu cuvânt, constatăm existenţa cuvintelor din textul mazoretic, însă traducerea este diferită. Adaosul: ἐπιτοαυτὸ este cerut de geniul limbii greceşti. Şi ca o complectare a demonstraţiunii, tâlcuitorul nostru trece la traducerea Sf. Sinod despre care spune: că nu înţelege sensul contextului(?). Şi vrea să ne convingă că: ἐκδικῶ, însemnează a răzbuna, nu: a izbândi. De fapt este unul şi acelaş sens, cu deosebire că a izbândi este în limba veche, iar a răzbuna este mai nou. (cf. Comentarul, pag. 51) 1).

Cap. II. 5.—Aici este iarăşi vorba de o traducere deosebită şi depărtată în unele părţi numai în chip aparent de textul ebraic. Să analizăm: בחוצות = ἐν ὁδοῖς; יתהללו hitpolel dela הלל = a fi nebun, a face zgomot, a se năpusti, a fugi în goana cailor, are corespondent pe: συγχύω = a răsturna, a cădea unul peste altul, a amesteca, a confunda. Ideia deci există în textul grecesc. הרכב = τὰ ἅρματα, tradus cu pluralul în limba greacă, fiindcă în limba ebraică este colectiv. ישתקשקון = συμπλακήσονται = se izbesc unele de altele, ברחבות = ἐν ταῖς πλατείαις; מראיהן = ἡ ὅρασις αὐτῶν; כלפידים = ὡς λαμπάδες πυρὸς; כברקים ירוצצו = καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι.

Deci iată că nu poate fi vorba de nici un cuvânt adăogat.— In aprecierea gramaticală, autorul găseşte că rădăcina formei

1) Dar singur se contrazice, căci traduce cap. I, v. 2 cu: *„Un Dumnezeu plin de râvnă şi izbândă este Domnul* (Iahve)". Oare izbândă nu însemnează răzbunare? Şi atunci cum se poate spune că nu este bună traducerea verbului cu a izbândi? Şi dacă citim la pag. 39, vedem că spune de Dumnezeu: *„că e râvnitor şi doritor de izbândă"*.

Această contrazicere denotă că este vorba de o corectare care aparţine raportorului tezei, corectură, pe care tâlcuitorul nostru n'a îndreptat-o pretutindeni unde era vorba de ea.

verbale ישתקשקון este dela שקשק ceeace este inxact, iar pe ירצצו îl derivă dela רצץ ceeace este de asemenea inexact, căci este polelul dela רוץ = a alerga [1]. (Comentarul pag. 74).

V. 6. Aici s'ar părea că este singurul loc unde autorul ar putea avea dreptate. Să examinăm! Adaosul de cuvinte καὶ φεύγονται ἡμέρας este tradus supt impresiunea lui: ירוצצו כברקים citit: ירוצצו בבקרים. Incolo versetul are toate cuvintele, citirea este diferită și traducerea. — Căci în definitiv toată această critică textuală are un singur scop: constatarea dacă textul ebraic actual este un text original.

II. 9. Cu privire la acest verset s'a discutat mai sus când a fost propus la rubrica de: „Omite cuvinte". Și s'a văzut că nici nu omite, dar nici nu adogă, ci traducerea este făcută diferit. Să punem textul față în față: ונינוה כברכת־מים =καὶ Νινευὴ ὡς κολυμβήτρα ὕδατος; היא מימי=τὰ ὕδατα αὐτῆς, dar LXX a avut înainte, sau a citit מימה dela מים; והמה נסים עמדו עמדו ואין מפנה = καὶ αὐτοὶ φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων. Pe οὐκ din prima parte l-au citit sub impresiunea unui לא sau a lui אין din partea finală.

III. 10. Și în acest verset constatăm existența tuturor cuvintelor ebraice căci: גם היא לגלה הלכה בשבי = καὶ αὐτὴ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται αἰχμάλωτος, גם עלליה ירטשו בראש כל־חוצות = καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἐπ᾽ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς. Αὐτῆς care este în plus, este explicativ. ועל־נכבדיה ידו גורל = καὶ ἐπὶ πάντα τα ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι κλήρους. Πάντα care corespunde lui כל din partea anterioară, nu este esențial și nu împiedică restabilirea textului care este cel actual.

Că נכבדיה a fost tradus cu lucruri de preț, este foarte posibil ca în mintea traducătorilor să fi încolțit ideia că numai asupra scumpeturilor se aruncă sorți. Mai departe: כל־גדוליה רתקו בזקים = καὶ πάντες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις

V. 17. Asupra acestui verset avem de făcut următoarele observații:

La prima vedere s'ar părea că este foarte încâlcit din care pricină și autorul comentarului se miră: „Curios este că toate versiunile au citit verbul נזר, dar i-au dat însemnări deosebite'.' (Comentarul pag. 124). Critica textuală pe care o face, lasă mult de dorit, căci întrebuințează apropieri de cuvinte care nu sunt cu cale. Așa de ex. arată că: מנזריך corespunde cu LXX

---

1) Fr. Buhl, *Handwörterbuch über das Alte Testament*, pag. 768. Și după ce afirmă o inexactitate, mai adogă și alta: „Cum îl indică la unison toate celelalte trei traduceri vechi". Traducerile vechi însă traduc cu: a alerga, iar nu cu a străpunge.

ἐξήλατο și V. custodes tui. Pentru Vulgata este exact, însă nu și pentru Septuaginta. Verbul Septuagintei este mai degrabă repetarea lui ויעף din vers. 16 iar מִנְזָרַיִךְ=συμμικτός σου, care corespunde mai exact cu: ממזריך. Traducerea însă este diferită. כארבה=ὡς ἀττέλεβος=un fel de lăcustă. Insemnarea este tot atât de puțin precisă ca și cuvântul ebraic. Substantivul grecesc corespunzător lui טפסריך lipsește sau se subînțelege primul. Din citirea cu atenție a textului grecesc se constată că lipsește ceva. Și aici tâlcuitorul nostru face o apropiere inexactă: טפסריך, LXX ὁ σύμμικτός σου. Incolo fraza ebraică este tradusă exact până la sfârșit.

In toată această critică textuală trebuia să facă apel și la considerațiunile de ordin filologic — ca să zicem așa — ale Fericitului Ieronim, din comentarul său asupra lui Naum. In afară de aceasta ar fi fost cu cale să se facă o comparație între diferite urme din textul traducerii lui Aquila, Simah și Teodotion, care se găsesc în lucrarea lui Bernardus de Montfaucon, *Hexaplorum Origenis que supersunt,* Parisiis 1713, vol. II, p. 368—369, care se află la Academia Română, și în lipsă: *Migne,* vol. 16³, *Origenis opera omnia,* col. 2981-2984. Dar cea mai bună lucrare deși veche, dar care n'a fost până acum întrecută este: Field, *Origenis Hexaplorum fragmenta,* II, 1000-1034, Oxonii 1875.

Negreșit nu trebue să lipsească: *Middeldorph H,* Codex. Syriaco-Hexaplaris, Berolini, 1835 1).

Ar fi inutil să reconstituesc ceea ce trebuia autorul tâlcuirii să facă la vreme și pe îndelete în lucrarea sa. Dar să dăm numai un exemplu-două: Cap. I. v. 11: רעה יעץ בליעל. A. κακίαν βουλεύομενος ἀποστασία. Θ. πονηρά βουλευόμενος ἐναντία Vulg. malitiam: mente pertractans praevaricationem.

Cap. III. 1. פרק מלאה. A. ἐξαυχενισμοῦ πλήρης. Σ. 1: ἀποτομίας πλήρης 2. μελοκοπίας πλήρης Θ. ἀδικίας πλήρης. Vedem aici o serie întreagă de nuanțe. Și apoi Vulg.: dilaceratione plena.

In felul acesta dacă se adăoga Pešito și Targumii cu traducerea Syro-hexaplară și Recenziunea lui Lucian, lucrarea ar fi fost meritorie. Și mai ales dacă ar fi fost lucrată cu atențiune!

* * *

La pag. 30 autorul după ce arată că „este versiunea cea mai îndepărtată de originalul ebraic“, susține că „foarte multe sunt locurile unde traducerea Septuagintei luminează textul e-

1) Să se vadă bibliografia dela sfârșit,

brale şi ne ajută să dăm adevărata interpretare". Şi enumără: I, 13. II, 4, 10, 11; III, 7, 9, 10.

Deocamdată facem observaţiunea preliminară că pentru cele trei capitole ale lui Naum, locurile citate nu sunt foarte multe. Să vedem însă cum sunt interpretate.

I. 13. Se mărgineşte la o corectare de text pentru care până acum criticii încă nu sunt de acord. „מטהו LXX τὴν ῥάβδον. V. virgam. S. nireh". Propune corectarea textului după LXX, ca raportându-se la Ninive. Aici însă este cazul să ne sprijinim pe traducerea siriacă. Dar nici aceasta nu este necesară din moment ce textul ebraic este clar. Siriaca ne atestă numai, că citirea cea bună este în textul ebraic.

II, 4, corectare bună.

II, 10 şi 11, nu se vede nimic serios.

III, 7, nu se vede nimic.

III, 9, citează verbul נוד pe care-l ia în sensul de „a suspina şi a plânge, sens care îl întrebuinţăm şi noi", — spune autorul — dar când este vorba de traducere nu-l întrebuinţează. נוד = a da din cap; a compătimi, a mângâia [1]). Când este vorba de בעזרתך spune: „mergem cu LXX şi cu siriaca". Aici este o greşală de copist, făcută la trancrierea unui sufix, care se putea observa şi fără consultarea traducerilor.

III. 10. Spune: „Pentru חוצות, LXX = ὁδῶν αὐτῆς V. viarum. S. şukich=străzile ei: LXX şi S. se deosebesc de celelalte versiuni prin adăogirea sufixului fem. de pers. III. Citirea lor deşi pare clară, este însă de prisos. T. M. nu poate fi înţeles altfel de cum au înţeles versiunile chiar fără articol (?)". Facem două observaţiuni: 1) că Septuaginta nu este admisă, ca normativă, iar 2) potrivirea textului siriac cu LXX, însemnează că a fost corectat după LXX.

Şi mai departe: „Versiunile sunt de acord", arată că nu s'a făcut şi nu s'a admis nici o corectare după Septuaginta. Deci: Septuaginta (şi siriaca), este admisă fără nici un principiu. Şi mai ales că se arată anticipat că sunt foarte multe locurile după care textul ebraic se corectează!

b) **Textul Vulgatei.**

Autorul afirmă (la pag. 31), despre textul latin al cărţii lui Naum în traducerea Fericitului Ieronim: „Cu timpul însă, cei cari au transmis textul bibliei latine, au contopit textul traducerii lui Ieronim, cu traducerea mai veche numită Itala, care

1) Fr. Buhl, *op. cit.*, pag. 513.

era făcută după Septuaginta şi din această cauză şi în traducerea Vulgatei de azi, înregistrăm deosebiri, atât faţă de textul ebraic, cât şi faţă de celelalte versiuni. Are şi ea ca şi Septuaginta: Omiteri...".

Autorul face aici o confuziune şi anume: Pentru psaltire, Ieronim are trei traduceri: Revizuirea (386), după Itala, care este psaltirea romană, în uz până la Piu V (1566), în liturghia română, de unde îşi luă şi numele.

Nefiind mulţumit cu această revizuire făcu o alta (la 387), după Exaplele lui Origen şi cu mai multă apropiere de textul ebraic. Aceasta este psaltirea galicană, fiindcă s'a răspândit repede în bisericile Galiei. Ea se află în breviarul roman şi în textul actual al Vulgatei, ed. clementină, afară de Ps. 94, care este luat din psaltirea romană.

Psaltirea apare în treia ediţiune, ca să zicem aşa, după textul ebraic. Cât pentru traducerea cărţilor Vechiul şi Noul Testament, textul Vulgatei de azi, în ediţiunea lui Clement VIII este:

După Itala nerevizuită: Inţelepciunea, Ecclesiasticul, Macabeii (două cărţi), Baruh, Epistola lui Ieremia (Baruh VI).

După Itala revizuită: Noul Testament şi Psaltirea galicană.

După textul ebraic: Toate cărţile canonice ale Vechiului Testament. *Pe text arameian:* Tobie şi Iudit.

Pe textul grecesc al lui Teodoţion: Fragmentele devterocanonice la Daniil.

Că în decursul timpului s'au strecuat variante şi alteraţiuni din pricina copiştilor, este adevărat, dar niciodată nu s'a mers atât de departe să se amestece textul Italei cu traducerea lui Ieronim după textul ebraic, deşi autori protestanţi ca Steurnagel [1]), afirmă în chip deghizat acest lucru.

Comparaţiunea cu textul ebraic nu o facem, căci sufere de aceleaşi defecte ca şi comparaţia cu LXX.

c) Textul siriac.

Comparaţiunea textului ebraic cu textul siriac, este foarte dificitară. Autorul înţelege să dea numai ici şi colo, — aşa cum face cu Septuaginta şi cu Vulgata, — cuvintele care îi convin, de multe ori lăsând la o parte înţelesul fundamental al frazei, care în definitiv este cel care importă şi mai mult. Nu vom urmări pas cu pas această comparaţiune, căci ar însemna ca să refacem tot ceea ce e de refăcut, ci observaţiunile noastre vor fi făcute din două puncte de vedere: 1) cu privire la cuvintele izolate şi omise şi la greşelele ce eventual le vom scoate în evidenţă, şi 2) cu privire la sensul frazei.

---

1) Lehrbuch der Einleitung in das A. Testament. Tübingen 1912, pag. 68—71.

I.

Nu dă întotdeauna corespondentul siriac, din această pricină lectura este grea. Ex. pag. 36 unde נקם este pus în legătură cu LXX, dar nu şi cu Peşito.

Citirea cuvintelor siriace lasă de dorit. Are: umzakoiu la mâzakke, în loc de:*uamezakoiu lo mezaké*. Şi ca să scoată în evidenţă principiul că textul siriac este cel care ne scoate din foarte multe dificultăţi", (pag. 31), spune: Traducerea LXX şi V. nu redau sensul exact al frazei semite. Singura care a înţeles bine această expresiune este versiunea siriacă a cărei traducere o adoptăm şi noi". Comparând textul ebraic cu Peşito, avem: נקם = zeko, amândouă=a fi curat şi au corespondent în limba arabă: zaka, cu aceiaşi însemnare. Aceasta la conjugarea qal. Dacă cercetăm pielul vedem că însemnează: a lăsa nepedepsit [1]. Peşito deci traduce după textul ebraic. LXX nu este mai pre jos, căci verbul ἀθωόω-ῶ = a lăsa nepedepsit, după cum reiese şi din afirmaţiunea dela pag. 39, când vorbeşte despre acest verb. Vulgata traduce exact textul ebraic. Deci care este superioritatea textului Peşito şi care este citirea pe care o adoptăm ca mai bună? Se vede însă din traducerea pe care o dă textului Vulgatei: Et mundans non faciet innocentem=nu face inocent şi pur. De sigur că cu o asemenea traducere a textului latin, este nevoie să spunem că textul siriac ne scoate din încurcătură. Dar deocamdată încurcătura nu există.

La pag. 40, *eloth* este lăsat singur. Dar alături este: Mathnin. Ce este acesta? Nu este oare o diferenţă? Biblia Poligotă îl traduce cu nume propriu: ingemiscat Mathnin. De unde a răsărit? Vezi însă Targumii.

La comparaţia cu vers. 5, faţă de textul ebraic : ממנו ההרים רעשו, LXX şi Vulg. traduc bine. Peşito are : thùre etferáş menóh=munţii se desfac din pricina lui. Ar fi fost cu cale să le facă asemenea comparaţiuni de frază, ca să poată ieşi în evidenţă ideia versetului, iar nu crâmpeie din care să nu se poată înţelege nimic.

La vers. 7, în loc de: lamsiu, trebueşte: *lamesaiou.*

La vers. 9, în loc de: methâhşvin, trebue ctit: *methaşbin;* în loc de nekun, trebue: *nekum.*

La vers. 10 deosebirea între cele 3 traduceri fiind esenţială, trebuia făcută comparaţia la fraza întreagă. Iată ce are Peşito: *metùl d'adamo leşalitonaihùn morudin uaberauoiuthhùn roién*

---

1) Fr. Buhl, *Handwörterbuch,* pag. 542.

uekál ueelmcliu hablo iabişto=căci, chiar mai marii lor sunt răsvrătiţi şi beţi întru beţia lor: mânca-vor şi se vor umple de paie uscate. Asemenea comparaţiuni însă sunt grele şi iau vreme multă, din această pricină tâlcuitorul nostru le trece subt tăcere.

La vers. 12, trebuia făcut acelaş lucru. Iată ce are Peşito: *hocanó omár mório al rişa máio saghie degár uabár*=aşa zice Domnul despre izvoarele cele de ape multe care au curs şi au trecut.

La vers. 13 spune că Peşito are acelaş sens ca şi textul ebraic.

Iată cum sună Peşito: *uedamiteki tub lo eneki*=Şi dacă pentru altele te-am auzit, oare acum nu te voiu auzi?

Tâlcuitorul nostru confundă sensurile verbelor. Dacă în limba ebraică avem ענה care înseamnă a umili, a cânta, a auzi, deci 3 verbe, în limba siriacă avem *eno*=a auzi, a cânta. Deci în cazul nostru aprecierea nu este dreaptă şi deci trebueşte revizuită. In afară de aceasta şi aici avem o greşală de citire: anno =a chinui, a pedepsi. Aici se vede influenţa Septuagintei asupra textului siriac. Vulgata traduce exact textul ebraic.

La vers. 14, în loc de: unefku, să se citească *uenefkud*, şi în loc de: ulo nezdra thuv men smeh, trebue citit: *ulo nezdera thub men şemeki*. Aici însă comparaţia trebue făcută tot pentru versetul întreg.Iată ce are Peşito: *ueló nezderá thub men şemeki bet Allohéki uaabéd ghelife uanesike ueabdiúi kabréki bagal*=Şi tu nu vei mai avea urmaşi. Din casa Dumnezeului tău, pierde-voiu idolii cei sculptaţi şi cei turnaţi şi o voiu găti degrabă mormânt al tău.

La pag. 61 jos, autorul spune că textul siriac citeşte pentru ebraicul אישים pluralul. Dar unde este?

Sfârşitul versetului în traducere siriacă, arată influenţa Septuagintei: bagal= ὅτι ταχεῖς

II.

La vers. 1. Spune că: בליעל este tradus de Peşito prin *aulo*, ca mai jos cu un rând, să afirme că „S. ne dă numele de Beliar, de unde deducem că aşa se pronunţa cuvântul pe vremea când s'a tradus Peşito, deoarece în Noul Testament îl găsim tot subt această formă". Lucru inexact!

La vers. 3: Doşu donuşe, trebueşte citit: *Doşu enun doiuşe*. Sau după cum are obiceiul, anunţă traducerea fără să dea corespondentul siriac: S: vlăstari. Trebuia adăogat: *şabuqaihun*= vlăstarii lor.

La vers. 4 (pag. 72) are: clomfide dmuro, în loc de: *belamfide dmuro*. *Uproșe* trebuește citit: *ueparoșe.*

La vers. 5. Mestashin, trebuește citit: *meștabhin,* iar mâștaerin, citit: *meștabherin.* Sau lasă cuvinte nesemnalate: *hezuhen* înfățișarea lor, corespondentul ebraicului : מַרְאֵהֶן

La vers. 6—7 avem de corectat greșeli de citire: unetaklun bâlvothun, trebuește citit: *uenettaklun behalkothun,* și: unataivun, citit: *uanetaibun.* Dar versetul trebuește luat în totalitatea lui: *nehdun leșalithonaihun uenettaklun behalkothun uenestarhebun leșuro uanetaibum oșioto. tare dihudo etfetah uehaikelo zo.*=Căpitanii lor sunt prinși și merg greoi în mersul lor. Ei fug grăbiți la zid și pregătesc întărituri. Porțile Iudei se deschid și palatul tremură. Comparația acum se poate face cu LXX și cu Vulgata tot în întregul versetului.

Mai avem de semnalat încă o greșală de citire: Oarotho, pentru *oșioto*

La vers. 8: *Uakimat paroșeh ueselkat*=căci ea ațâță pe călăreții ei și se avântă 1). Faptul că din însemnarea verbului selek=a se urca, deduce pe a distruge și încă cu exemple date din limba română, nu este lucru nou: „LXX și S. sunt de acord pentru sensul de a ridica, pe baza cărora noi traducem: *distrusă,* deoarece, când se mută un obiect din locul lui, acest loc e distrus fiindcă nu se mai cunoaște. Noi Românii obișnuim să spunem: „s'a ridicat după fața pământului sau mai adesea s'a șters după fața pământului", înțelegând o distrugere" (pag. 80).

La vers. 10, afirmă că textul siriac este ca și cel ebraic. Intr'adevăr, verbul *baz* la Peal, are aceeași însemnare ca și ebraicul בזז, numai că în textul ebraic este la impreratív בזו = jefuiți, pe câtă vreme în siriacă este la Peal pers. III plural: *baz*^{u}, iar la imperativ face *boz*^{u}, ca și în limba ebraică. Deci îndoială nu poate fi că tâlcuitorul plutește în confuziune. Faptul eă LXX are διήρπασαν sau διήρπαζον „această schimbare de timpuri nu are importanță", zice tâlcuitorul. Pentru noi însă are, căci încă odată mai mult se dovedește că Peșito este corectată după LXX. Și adogă: „fiindcă profetul poate vorbi și la timpul prezent, arătând însă fapte care se vor petrece în viitor". Aceasta însemnează o complectă ignorare a sintaxei ebraice cu privire specială la întrebuințarea timpurilor. Omite siriacul țebtoh, deși îl traduce: ornamentelor ei.

La vers. 11, în loc de: diștho nashiftlo, trebue citit: *dișto uasehifto.* Omite: *șuhóre deqédro*=negreala oalei.

La vers. 14, nu dă corespondentul siriac al lui צבאות, care

---

1) De aici încolo nu vom mai face comparații amănunțite, ci vom urmări pe autor numai în ceea ce afirmă.

este: morio hailetono. Iată corespondentul exact al textului ebraic! Dar aceasta stă în legătură şi cu afirmaţiunea tâlcuitorului nostru şi anume că παντοκράτωρ, nu redă exact textul ebraic. Este numai o simplă afirmaţiune care nu se bazează pe nimic. Dacă cercetăm care sunt corespondenţii lui παντοκράτωρ, în limba ebraică, vedem că sunt 4 şi anume: 1) אלהי 2) יהיה 3) צבאות şi 4). שדי. Este de observat însă că צבאות este tradus în majoritatea cazurilor cu παντοκράτωρ care are în al doilea rând corespondent pe שדי (de 16 ori), o singură dată pe אלהי. La această lămurire se poate adăoga o alta: צבאות este tradus cu Σαβαώθ, mai ales în Isaia şi Ieremia [1]). Deci având în vedere diversitatea traducerilor cuvântului צבאות şi mai ales cărţile în care traducerea este deosebită, nu putem cu atâta uşurinţă să afirmăm că παντοκράτωρ nu este traducerea exactă a lui צבאות. — Mai departe autorul face constatarea că textul ebraic şi Vulgata sunt de acord. רכבה =quadrigas tuas, pe când LXX πλῆθος σου=kenşaik[i] (în loc de chensaic, cum se citeşte de tâlcuitor). Nagaraic trebue citit: *nagheraik[i]*. Omite pe: *dabodaik[i]* corespondentul LXX: τὰ ἔργα σου şi cu cel ebraic nemodificat.

III.

Trebue citit la vers. 1: *Cadobuto,* în loc de cadobulthe.

La vers. 2: *Dezauo* în loc de dizano; *damenadio,* în loc de mandio.

La vers. 3, afirmă: S=*călăreţii ce aleargă,* dar în textul pe care nu l-a transcris este singular: *uefaroşo derokad.* Că se poate traduce cu pluralul, aceasta este altă socoteală. Dar textul ebraic de ce nu l-a tradus cu pluralul? Trebue citit *ketile* în loc de katile. *Uşno,* în loc de uşne. *Nettaqlun,* în loc de neththkalu.

La vers. 4, *hezo,* în loc de hezoo; *uemorat,* în loc de: umroth, *beharşeh,* în loc de: bâharseh.

La vers. 5, trebue citit: *Uehaue,* în loc de Oehane; *pursoieki,* în loc de usarec.

La vers. 6, spune că, textul siriac este ca şi cel ebraic, dar nu-l vedem pe cel dintâi. Trebue citit: *lehezo,* în loc de lâkeoz.

La vers. 8, trebue citit: *Dalmo tobo at[i] men ioon d'Amun*= Oare eşti tu mai bună decât Iavan al Amoniţilor; în loc de: „Dalme tovs athimen ioon d'Amun=Oare eşti mai bună decât

1) Hatch and Redpath, *A Concordance to the Septuagint,* Oxford, 1897, pag. 1053 şi 1256. cf. şi cap. III, v. 5, unde se pune aproape aceeaşi chestiune în discuţie.

Iauon de Amon"? Traducere şi citire imposibilă. Mai departe, afirmă că textul siriac a înţeles că este vorba de vreun zeu grec, cu numele de Amon (pag. 107). Pe ce bază însă?

Trebue citit: *Deiotbo benahraoto*, în loc de: Dâiothvo b'naharotho.

La vers. 9. Ca să demonstreze că citirea textului siriac este bună spune: „In limbile semite *Aethiopia* (?), totdeauna s'a numit Cuş. Proba ne face versiunea siriacă, care [1]) are o limbă semită, apărută la câteva secole după era noastră şi care citeşte tot Cuş".—Aci avem a face cu o confuziune în ceeace priveşte timpul traducerii Peşito. „Mărturia cea mai veche despre Peşito pare să fie a lui Meliton, episcopul Sardesului către 170, care într'o scolie la Geneza XXII, 13 ar fi spus cu privire la berbecul substituit lui Isaac pentru jertfă: *κατεχόμενος τῶν κεράτων, ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος κρεμάμενός φασιν* [2]).

Deci în sec. II exista. Probabil că a fost făcută în sec. I, de evrei creştinaţi, după cum se dovedeşte din traducerea unor locuri profetice. Is. VII, 14 [3]), sau şi mai nainte [4]). Ceeace s'a întâmplat mai târziu cu această traducere este chestiune care nu intră pentru moment în preocupările noastre.

La vers. 10. Trebue citit: *kulhun raureboneh*=toţi mai marii ei, în loc de: culhun renorbdneh; *etesar'i*=au fost legaţi, în loc de: et sar=s'au legat.

La vers. 11. Trebue citit: *of at*, în loc de: of uanti; *uetehuen*, în loc de: uthauen.

La vers. 12, lipseşte textul siriac: aik tené, dar există traducerea. Trebue citit: *bacoroto*, în loc de: cabrotho.

La vers. 13, lipseşte textul siriac *begauek*[i], şi mai departe: *tare darek*[i]=porţile ţării tale.

La vers. 14, lipseşte corespondentul siriac al lui שׁאב לך.

Mai jos, trebue citit: *betino*, în loc de ctino.

La vers. 15, trebue citit: *uetekleki*[i] *aik zohlo*, în loc de: uthaclec aih noilo.

La vers. 16, *tagoraik*[i]=neguţătorii tăi, în loc de tagoraih; *şelah*, în loc de şlah; *uaferah*, în loc de: uafrai.

La vers. 17, *neziraik*[i], în loc de: niziraic.

La vers. 18, afirmă că textul siriac este la fel cu cel ebraic. Noi constatăm contrariul: *habraik*[i]=aliaţii tăi, spre deosebire de textul ebraic, LXX şi Vulgata care au: păstorii tăi.

---

1) Fraza este a tâlcuitorului şi eu o transcriu întocmai cu ortografia şi cacofoniile existente.

2) Rubens Duval, *La littérature syriaque*, Paris, 1907, pag. 26 seq.

3) *Ibid.*, pag. 31.

4) A. Brassac, *Manuel Biblique*. Tom. I, Paris, 1917, pag. 196.

* ܟܬܒܐ ܕܢܒܝܘܬܗ ܕܢܚܘܡ ܢܒܝܐ *   * ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

1 * ܡܫܩܠܐ ܕܢܝܢܘܐ ܟܬܒܐ ܕܚܙܘܐ ܕܢܚܘܡ ܐܠܩܘܫܝܐ. * ܐܠܗܐ ܛܢܢܐ ܘܬܒܥܐ ܡܪܝܐ 2
ܬܒܥ ܡܪܝܐ ܘܡܪܐ ܚܡܬܐ. ܬܒܥ ܡܪܝܐ ܡܢ ܣܢܐܘܗܝ ܘܢܛܪ ܠܒܥܠܕܒܒܘܗܝ. * ܢܓܝܪ ܪܘܚܗ 3
ܕܡܪܝܐ ܘܪܒ ܚܝܠܗ. ܘܡܙܟܐ ܠܐ ܡܙܟܐ ܡܪܝܐ ܒܥܠܥܠܐ ܘܒܥܘܪܥܠܐ ܐܘܪܚܗ. ܘܥܢܢܐ
ܫܠܐ ܕܪ̈ܓܠܘܗܝ. * ܟܐܐ ܒܝܡܐ ܘܡܝܒܫ ܠܗ. ܘܟܠܗܘܢ ܢܗܪܘܬܐ ܡܚܪܒ. ܐܬܟܪܝ ܡܬܢܝܢ 4
ܘܟܪܡܠܐ. ܘܦܪܚܐ ܕܠܒܢܢ ܚܡܫ. * ܛܘܪ̈ܐ ܙܥܘ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܪ̈ܡܬܐ ܐܬܦܫܪܘ. ܙܥܬ ܐܪܥܐ 5
ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܬܒܠ ܘܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪ̈ܝܗ. * ܩܕܡ ܪܘܓܙܗ ܡܢܘ ܢܩܘܡ. ܘܡܢܘ ܢܩܘܡ ܒܚܡܬܐ 6
ܕܪܘܓܙܗ. ܚܡܬܗ ܢܦܩܐ ܐܝܟ ܢܘܪܐ. ܘܛܘܪ̈ܐ ܐܬܦܫܪܘ ܡܢܗ. * ܛܒ ܗܘ ܡܪܝܐ 7
ܠܡܣܝܒܪܢܘ ܒܝܘܡܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܘܝܕܥ ܠܐܝܠܝܢ ܕܬܟܝܠܝܢ ܥܠܘܗܝ. * ܘܒܫܘܦܥܐ ܥܒܪܐ 8
ܓܡܝܪܘܬܐ ܢܥܒܕ ܠܐܬܪܗ. ܘܠܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܢܪܕܘܦ ܚܫܘܟܐ. * ܡܢܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܐܢܬܘܢ 9
ܥܠ ܡܪܝܐ. ܓܡܝܪܘܬܐ ܗܘ ܥܒܕ. ܘܠܐ ܢܩܘܡ ܕܬܪܬܝܢ ܙܒ̈ܢܝܢ ܐܘܠܨܢܐ. * ܡܛܠ ܕܥܕܡܐ 10
ܠܟܘܒܐ ܓܦܝܦܝܢ. ܘܐܝܟ ܡܫܬܝܢܘܬܗܘܢ ܪܘܝܢ. ܘܢܐܟܠܘܢ ܐܝܟ ܩܫܐ ܝܒܝܫܐ ܡܫܡܠܝܐ. 11
* ܡܢܟܝ ܢܦܩ ܕܡܬܚܫܒ ܒܝܫܬܐ ܥܠ ܡܪܝܐ. ܘܡܠܟܐ ܕܥܘܠܐ. * ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܪܝܐ 12
ܥܠ ܢܦܩܝ ܡܝܐ ܣܓܝܐܐ ܕܢܓܙܘܢ ܘܢܥܒܪܘܢ. ܘܐܫܬܒܩܬܟܝ ܬܘܒ ܠܐ ܐܫܬܒܩܟܝ. * ܘܗܫܐ ܐܬܒܪ 13
ܢܝܪܗ ܡܢܟܝ. ܘܐܫܪܐ ܐܣܘܪ̈ܝܟܝ. * ܘܦܩܕ ܥܠܝܟܝ ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܢܙܕܪܥ ܬܘܒ ܡܢ ܫܡܟܝ 14
ܡܢ ܒܝܬ ܐܠܗܝܟܝ. ܐܘܒܕ ܦܬܟܪܐ ܘܢܣܟܐ. ܐܣܝܡ ܩܒܪܟܝ ܡܛܠ ܕܩܠܝܠܬܝ.

Textul siriac al proorociei lui Naun, Cap. I.

după Poliglota Walton

* ܩܦܠܐܘܢ * ܓ * * ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܝܢ ܥܗܕ. ܕܠܪ̈ܫܢܘܬܐ ܘܠܫܘܠܛܢ̈ܐ ܢܫܬܥܒܕܘܢ. ܢܬܛܦܝܣܘܢ 1
ܘܢܗܘܘܢ ܡܛܝܒܝܢ. ܠܟܠ ܥܒܕ ܛܒ. ܠܡܢ ܕܠܐ ܢܓܕܦܘܢ ܥܠ ܐܢܫ. ܕܠܐ ܚܪܝܢܐ. ܢܗܘܘܢ
2 ܡܢܝܚܝܢ. ܟܠܗ ܡܟܝܟܘܬܐ. ܡܚܘܝܢ ܠܘܬ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. * ܗܘܝܢ ܓܝܪ ܐܦ ܚܢܢ ܒܙܒܢ
3 ܡܢ ܩܕܝܡ ܣܟܠܐ. ܘܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ. ܛܥܝܝܢ. ܘܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܪ̈ܓܝܓܬܐ ܘܠܢܘ̈ܝܚܐ ܕܓܘ̈ܢܐ. ܘܒܒܝܫܘܬܐ
4 ܘܒܚܣܡܐ ܡܗܠܟܝܢ. ܣܢܝ̈ܐܐ. ܘܣܢܝܢ ܚܕ ܠܚܕ. * ܟܕ ܕܝܢ ܐܬܓܠܝܬ ܒܣܝܡܘܬܗ. ܘܪܚܡܬܗ
ܕܠܘܬ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܕܦܪܘܩܢ ܐܠܗܐ. ܠܐ ܡܢ ܥܒ̈ܕܐ ܕܒܟܐܢܘܬܐ. ܕܥܒܕܢ ܚܢܢ. ܐܠܐ ܐܝܟ
5 ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܐܚܝܢ. * ܒܣܚܬܐ ܕܡܘܠܕܐ ܕܡܢ ܪܝܫ. ܘܒܚܘܕܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܗܝ
6 ܕܐܫܦܥ ܥܠܝܢ ܥܬܝܪܐܝܬ. ܒܝܕ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܦܪܘܩܢ. * ܕܟܕ ܐܙܕܕܩܢ ܒܛܝܒܘܬܗ ܕܗܘ.
7 ܝܪ̈ܬܐ ܢܗܘܐ ܒܣܒܪܐ ܕܚܝ̈ܐ ܕܠܥܠܡ. * ܡܗܝܡܢܐ ܗܝ ܡܠܬܐ. ܘܥܠ ܗܠܝܢ ܨܒܐ ܐܢܐ.
8 * ܕܬܫܪܪ ܐܢܝܢ. ܕܢܬܒܛܠܘܢ ܠܡܥܒܕ ܥܒ̈ܕܐ ܛܒ̈ܐ. ܗܢܘܢ ܕܗܝܡܢܘ ܒܐܠܗܐ. ܗܠܝܢ ܐܝܬܝܗܝܢ
9 ܫܦܝܪ̈ܬܐ ܘܡܘܬܪ̈ܢܝܬܐ ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܥܒܕ̈ܐ ܕܝܢ ܣܟ̈ܠܬܐ. ܘܫܪ̈ܒܬܐ. ܘܚܪ̈ܝܢܐ. ܘܬܟܬܘܫ̈ܐ
10 ܕܢܡܘܣܐ. * ܡܢ ܗܠܝܢ ܐܪܚܩ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܘܬܪܢ. ܘܣܪܝܩܢ ܐܢܝܢ. ܠܓܒܪܐ ܗܪܛܝܩܐ
11 ܡܢ ܒܬܪ ܚܕܐ ܘܬܪܬܝܢ ܡܪ̈ܬܝܢ ܡܪܬܝܢܘܬܐ. * ܐܫܬܐܠ ܡܢܗ. ܟܕ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܐܬܗܦܟ ܗܘ
12 ܗܢܐ ܕܗܟܢܐ ܐܝܬܘܗܝ. ܘܚܛܐ. ܟܕ ܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܢܦܫܗ ܡܬܚܝܒ. * ܐܡܬܝ ܕܫܕܪܬ ܠܐܪܛܡܐ
13 ܐܘ ܠܛܘܟܝܩܘܣ ܠܘܬܟ. ܐܬܒܛܠ ܠܡܐܬܐ ܠܘܬܝ ܠܢܝܩܘܦܘܠܝܣ. ܬܡܢ ܓܝܪ ܕܐܣܬܬܐ ܐܢܐ. * ܠܙܢܐ
ܣܦܪܐ ܕܢܡܘܣܐ ܘܠܐܦܘܠܘ. ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܫܕܪ ܐܢܘܢ. ܕܡܕܡ ܠܐ ܢܚܣܪ ܠܗܘܢ.
14 ܢܝܠܦܘܢ ܕܝܢ ܐܦ ܗܢܘܢ ܕܝܠܢ. ܥܒ̈ܕܐ ܛܒ̈ܐ ܠܡܩܝܡܘ. ܠܚܫ̈ܚܬܐ ܐܢܝܢ ܕܐܠܨܢܝܬܐ. ܕܠܡܐ
ܢܗܘܘܢ ܕܠܐ ܦܐܪ̈ܐ. ܫܐܠܝܢ ܒܫܠܡܟ ܟܠܗܘܢ ܕܥܡܝ. ܫܐܠ ܒܫܠܡܐ ܕܗܢܘܢ ܕܪܚܡܝܢ ܠܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ * * ܦܘܠܘܣ ܐܣܝܪܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ. ܘܛܝܡܬܐܘܣ ܐܚܐ. ܠܦܝܠܝܡܘܢ ܚܒܝܒܐ. ܘܥܕܪܢܐ 1
ܕܝܠܢ. * ܘܠܐܦܝܐ ܚܒܝܒܬܐ. ܘܠܐܪܟܝܦܘܣ ܕܐܬܟܬܫ ܥܡܢ. ܘܠܥܕܬܐ ܕܒܒܝܬܟ. 2

Cap. II.

* ܘܦܩܘܕܐ ܕܐܒܐ. ܘܫܡܥܬܐ ܕܐܒܪܗܘܢ. ܘܢܝܚܘܬܐ ܕܐܒܪܗܘܢ. ܘܫܘܒܩܢܐ ܕܚܛܗܐ. ܘܡܗܝܡܢܘܬܐ ܕܥܒܕܐ. 3
ܘܟܠܗ ܗܕܐ ܠܥܠܡܐ. ܡܛܠ ܕܡܢ ܩܕܡ ܕܢܥܒܕܘܢܗ. * ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܢܒܝܐ ܕܡܪܝܐ.. 4
ܗܝܡܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܘܡܢܐ ܐܝܬ ܗܘ. ܕܥܒܕܐ ܕܥܠܡܐ ܕܚܣܝܐ ܘܐܝܟ ܕܗܒܐ ܕܒܢܘܪܐ. * ܘܐܢ ܐܢܬ 5
ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܡܢܐ ܕܡܠܟܘܬܐ.. ܘܕܚܠܬܐ ܕܡܠܟܘܬܗ ܠܐ ܬܫܒܘܩ. ܘܐܢܬܐ ܕܥܡܗ ܕܩܘܕܫܐ
ܕܡܫܝܚܐ ܘܕܝܢܐ ܠܡܠܟܘܬܐ. * ܘܐܝܟܢܐ ܠܟܠܗܘܢ ܢܦܩܘܢ ܘܐܝܟ ܕܝܢܐ. ܘܐܝܟ ܕܝܢܐ ܕܚܘܒܐ. 6
* ܘܟܠ ܡܢ ܕܚܙܐ ܠܗܘܢ ܢܝܚ ܡܢܗܘܢ. ܘܡܠܟܐ ܕܐܬܪܐ ܢܣܒ ܠܗ. ܠܟܠ ܐܢܫ ܠܟܠܗܘܢ. ܘܐܢܬ ܕܐܬ 7
ܐܝܟܢܐ ܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܐ. * ܕܗܟܢܐ ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܡܢ ܗܘ ܕܐܬܐ: ܕܢܗܘܐ ܥܡܗ ܘܐܢ ܘܡܠܟܐ 8
ܣܓܝܐ ܠܗ.. ܕܢܫܒܘܩ ܕܝܢܐ ܘܡܠܟܐ ܕܐܪܥܐ. * ܟܕ ܐܟܘܬ ܘܡܛܠ ܬܫܒܘܚܬܗ. ܘܟܠܗ ܠܗ ܗܘ. 9
ܒܗܝܢܐ ܘܒܛܝܠܐ ܗܘܘ ܒܢܘܗܝ. * ܐܦ ܗܘ ܕܫܒܩܗ ܠܐܝܟܢܐ. ܘܡܠܟܘܬܗ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܐܪܥܐ
ܕܟܠܗܘܢ ܫܘܒܩܢܗ. ܘܠܐ ܢܫܒܩܝܘܗܝ ܐܢܫ ܩܪܝܐ. ܘܕܟܠܗܘܢ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܕܐܬܐ ܒܫܘܒܩܢܐ.
* ܐܦ ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܘܐܝܟ ܕܚܛܗܐ. ܐܦ ܐܝܟ ܕܐܬܐ ܠܗܘܢ ܡܢ ܕܡܠܟܘܬܐ ܒܗ. 10
* ܕܟܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ. ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܐܢܘܢ ܟܕ ܗܘܐ. ܘܟܠ ܕܡܗܝܡܢ ܢܦܩܘܢ ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ. 11
* ܘܡܗܝܡܢܝܢ ܐܝܟ ܗܢܐ ܐܢܘܢ. ܒܗܘܢ ܕܠܡܦܠܘܬܗ. ܕܐܠܗܐ ܕܐܪܥܐ ܠܟܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ. 12
ܘܐܢܬܘܢ ܢܘܗܪܐ ܠܡܠܟܘܬܗܘܢ. * ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܠܟܘܢ ܘܐܢܬܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ. ܕܗܘܐ 13
ܩܕܝܫܐ ܘܒܗܘܢ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܐܢܬܘܢ ܡܢ ܕܡܠܟܘܬܐ. * ܐܝܟ ܕܐܢܬܘܢ ܢܘܗܪܐ. ܘܐܝܬܘܗܝ ܡܪܝܐ 14
ܘܐܢܬܘܢ ܐܝܟ ܐܢܫܐ. ܠܐ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܐܝܟ ܐܢܫܐ.. ܘܫܒܝܚܝܢ ܐܝܟ ܡܠܟܐ.. * ܘܐܢܬܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ 15
ܐܠܗܐ. ܕܡܢ ܗܘ ܕܟܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܐ. ܐܢܫܐ ܡܠܟܝܢ ܘܚܝܝܢ. * ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܐܝܟ ܡܠܟܐ. 16
ܘܡܠܟܘܬܗܘܢ ܐܝܟ ܡܠܟܐ ܕܫܡܝܐ ܕܟܠܗܘܢ ܠܡܠܟܘܬܐ ܡܪܝܐ. ܕܟܠ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܡܠܟܐ.. ܘܟܠܗܘܢ 17
ܡܠܟܘܬܐ ܕܡܠܟܐ. * ܢܦܠܘ ܡܗܝܡܢܝܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ. ܘܗܢܘ ܡܗܝܡܢܝܢ. ܕܐܝܬ ܟܠܗܘܢ ܠܐ
ܐܢܫܐ ܘܟܠܗ ܠܗܘܢ. ܡܗܝܡܢܐ. * ܘܟܠܗ ܕܢܦܩ ܠܗ ܠܐ ܐܢܫܐ. ܟܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ. ܟܠܐ 18
ܢܦܩܘܢ ܡܗܝܡܢܝܢ. ܢܦܩܘ ܟܠܗ ܠܡܠܟܘܬܐ. ܘܐܝܟ ܕܠܐ ܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܪܒܘܬܗ ܗܟܢܐ ܐܦ ܪܚܡܘܗܝ.
* ܡܠܟܘܬܐ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܘܫܡܗ *

Cap. III.

Mai departe: „S. traduce cu verbul șov“. Trebue citit: *șar. Elbadar,* în loc de Athâvdar.

La vers. 19. „S. îl traduce cu part. prezent dela verbul calav“. Este o eroare. Este dela *Kev.* Apoi mai trebue citit: *aminoit,* în loc de aminuit.

La sfârșitul capitolului Peșito are: *șalmat nebiuto de Nahum*=sfârșitul proorociei lui Naum.

* * *

La pag. 31, se spune despre traducerea siriacă: „După cum am afirmat la început, ea ne desleagă multe dificultăți ale celorlalte texte: I. 3. II. 13, III, 1, 3, 6, 8, 9 și 10“.

Să le examinăm!

I. 3. „ונקה לא ינקה, LXX καὶ ἀθῶον οὐκ ἀθωώσει = V. et mundans non faciet innocentem. S. umezakóiu la mezzaké“. Din cele ce traduc versiunile, nu rezultă nicio discordanță. Verbul נקה la piel=a fi nepedepsit; ἀθωόω ,ωῶ= a lăsa nepedpsit, a ierta. Vulgata și Siriaca exprimă aceeași idee. Verbul *zeko* la Pael= a ierta, a justifica.

Deci textul ebraic și LXX sunt suficiente. Siriaca ar scoate din încurcătură când celelate două texte ar fi încurcate. Dar aici nu este cazul, iar autorul spune degeaba: „Traducerea LXX și V, nu redau sensul exact al frazei semite. Singura care a înțeles bine această expresiune este versiunea siriacă a cărei traducere o adoptăm și noi“.

II. 13. Nu se vede de unde Siriaca l-ar scoate din încurcătură.

III. 1. Traduce: „Toată plină de minciună și *cruzime!*“ Autorul insistă asupra cuvântului din urmă și conchide: „Pentrucă S. ne dă sensul de violență care se apropie de T. M. și de LXX, noi îl întrebuințăm în traducerea noastră“. פֶּרֶק = pradă adusă la loc sigur (Buhl); silnicie, răpire (Leopold), deci sensul este clar. Sir: *aulo*=nedreptate, LXX = ἀδικία = nedreptate A=ἐξαυχενισμοῦ πλήρης = plină de răzvrătire. S. 1 ἀποτομία πλήρης = plină de cruzime. 2 μελοκοπίας πλήρης = plină de cruzime. Vulgata = dilaceratione plena = plină de răpire. Arab modern: malenatun hatfan=plină de răpire. Deci cuvântul ebraic este destul de clar: răpire, silnicie, pradă. Siriaca= LXX.

III. 3. כבד פגר = mulțime de cadavre. LXX βαρείας πτώσεως =al grelei căderi. Vulg. et multitudinis interfectae =și a mulțimei de uciși. S=ușno dașelade=mulțime de cadavre. Unde-i noutatea?

III. 6. Autorul spune: „Versiunile sunt de acord".

III. 8. Aici face o confuziune: „Fiindcă S. ne dă o idee care convine bine textului, noi ne-o însușim și schimbăm punctuația T. M".

Există însă două substantive: Unul : חֵיל st. constr. חַיִל =putere, forță; sir. hailo și hail=forță, tărie, putere; arab =hailun, halun și al doilea: חֵיל (חֵל) = zid mic proeminent înaintea zidului propriu zis al fortăreții; LXX περιτείχισμα, περίτειχος. Vulg. antemurale, sir. bar șuro [1]). Căutând și în alte dicționare aflăm: חֵיל=חֵל= armată; întăritură [2]). Deci este clar că nu poate fi vorba de primul substantiv, ci de cel de al doilea. Așa înțelege și Buhl, deoarece Naum, III, 8 este citat acolo. Textul siriac are hailoh care traduce pe cel dintâi substantiv ebraic: חַיִל. Lucrul este clar, că aici siriaca nu ne scoate din nici o încurcătură.

III. 9. Aici autorul face o observație: „Singură siriaca este fidelă textului ebraic și citirea ei o întrebuințăm" sau... mergem cu LXX și cu siriaca".

La prima afirmare observăm că textul ebraic are: פּוּט care este suficient. Că și siriaca are, este un indiciu că aici corespunde cu textul ebraic și atâta. Această demonstrație este ad libitum, căci în alte părți unde siriaca corespunede cu textul ebraic, atunci merge după LXX. Ex. cap. I, vers. 13. „T. M. מַטֵּהוּ LXX : τὴν ῥάβδον, V. virgam. S. nireh". Și deși siriaca este conformă cu textul ebraic, aici merge cu LXX. Dece?

La a doua afirmare: corectează textul ebraic בְּעֶזְרָתֵךְ cu LXX=βοηθοὶ αὐτῆς și cu siriaca: budronoh. Dece nu după LXX? care este mai veche decât siriaca?

III. 10. Autorul face observațiunea: „Versiunile sunt de acord". Deci nici noi nu mai avem nimic de spus.

Deci iată la ce se reduc după tâlcuitorul nostru, scoaterile din încurcătură cu textul siriac.

Textul siriac actual nu mai este textul original al traducerii, ci este un text revizuit, din această pricină se impune ca să fim cu atențiune la utilizarea lui.

„Deși Peșito este o traducere din ebraică și reflectă tradiția targumică, influența Septuagintei este mai mică sau mai mare, după cărțile biblice. Această influență este sensibilă în Pentateuh și Iosua, mai sensibilă încă în psaltire și profeți. Cum

1) Fr. Buhl, *op. cit.*, pag. 247.
2) E. F. Leopold, *Lexicon hebraicum et chaldaicum,* Lipsiae, 1910.

Tirhaca regele Egiptului

după H. Gressmann, Altorientalische Bilder, tabela 74

se poate explica influența Septuagintei asupra lui Peșito? Unii critici au făcut o dublă conjectură fără să se pronunțe într'un sens mai mult decât în celălalt: sau că autorii lui Peșito erau versați în cunoașterea limbei ebraice, aramaice și grecești și se serveau pentru traducerea lor de Targumi și de Septuaginta, sau că o revizuire a Peșitei, bazată pe Septuaginta a avut loc mai trâziu. Această din urmă ipoteză este singura posibilă".

Această revizuire trebue să fie posterioară lui Origen și părinților Bisericii, cari citează cuvinte din versiunea siriacă, pe care nu le găsim în textul actual. Ea trebue să fi fost sfârșită la începutul secolului al IV-lea, căci Afraate și Efrem aveau subt ochi o traducere siriacă foarte aproape de aceea pe care o reproduc manuscrisele"[1]).

In concluzie.—Textul siriac este fărâmițat în comparațiunea lui cu celelalte traduceri. Greșeli de tot felul abundă. Este sigur că autorul nu stăpânește bine această limbă, deoarece una citește și alta traduce. O mână străină a lucrat la aranjarea materialului, dar tot cu stângăcie și cu nepricepere. Pe de altă parte autorul este străin de valoarea textului siriac, de data traducerii lui, cum și de toate peripețiile prin care a trecut pentru a ajunge la noi. Din această pricină orice variantă, care nu concordă cu vreuna din traduceri, îl încântă și este gata să-i cedeze locul înaintea Septuagintei și Vulgatei.

Dar toate acestea, fac parte din metoda istorică pe care, după cum se vede, nu o stăpânește.

d) **Traducerea Sf. Sinod.**

Am fi vrut în această critică să vedem o traducere bună pusă alături de traducerea cea rea, iar nu o critică a cuvintelor, care este mult mai ușor de făcut. A semnala într'o teză de doctorat numai în chip sporadic traducerile greșite este o scădere importantă. Și după cât se vede criticul nostru, așa sumar cum face critica traducerii, nu cunoaște destul de bine limba vechei traduceri, căci, la pag. 14, crede că a deșerta nu poate însemna a usca. Iși închipue că sensul cel de azi al cuvântului este acolo și nu cel vechiu. Apoi ia cuvintele izolat și zice: „De asemenea redă rău pe ἀντιστήσεται prin a sta", și conchide că mai clar era

1) Rubens Duval, *La littérature syriaque,* Paris, 1907, pag. 31—33. Cf. P. Hildebrando Höpfl, *Introductionis in sacros utriusque Testamenti libros, compendium,* voi. I, pag. 233, Roma 1926, spune:

Mai aproape de textul original este traducerea cărților profetice. In Isaia și cei 12 profeți mici sunt adăogate multe lucruri din trad. LXX, dar chiar și în celelalte se simte influența acestei versiuni.

înțelesul de a rezista, a se împotrivi indicat de prepozițiune". Dar a sta înainte, precum avem în textul românesc al traducerii și care corespunde exact cu textul grecesc, este o expresiune frumoasă și chiar căutată și numai cine nu cunoaște limba, poate spune altfel (pag. 45). Insă aceasta este o critică de ocazie, căci v. 6 îl traduce: „Inaintea mâniei sale cine stă?" Cum rămâne cu critica? Şi continuă tot cu fragmente. Vorbind de vers. 8 spune: „T. S. S. are în a acest verset o traducere școlărească". Şi în loc de cei ce se scoală asupra mea, trebue tradus cu *„dușmani, potrivnici"*, ca și când n'ar fi una și aceiași idee. Credem că s'ar fi putut traduce și așa, dar într'o traducere, trebue să conservăm pe cât este cu putință toate cuvintele vechi și cari ar mai putea-o duce în vocabularul românesc. Altfel am ajunge ca noi să-l sărăcim prin scoaterea lor din uz, când nevoia nu cere.

Cât privește sensul verbului διώξομαι (pe care criticul nostru îl scrie διώχνομαι) este de precizat că a goni este aici un moldovenism, pentru a prigoni, a urmări. Atât! (pag. 49). Tot așa de rău înțelege cuvintele vechi românești, zicând că a izbândi, nu este tot una cu a răzbuna(pag. 51) [1]). Sau se mulțumește cu o simplă notă. „T. S. S. a urmat în acest verset versiunea Alexandrină" (pag. 59). Şi tot așa fuge de observațiuni, făcute minuțios și se mulțumește numai cu note: „ἔτι nu se traduce cu mai mult, ci cu mai; ἐξολοθρεύω, nu cu a pierde, ci cu a rupe în bucăți". A pierde în textul românesc, este egal cu: a extermina. A cui este vina, dacă limba cărților bisericești este neînțeleasă pentru cine n'a învățat-o?

La vers 15 din cap. I (după LXX și Vulg), vorbind de προσθήσωσιν spune că este „primul sens care se găsește în dicționar".Ne întrebăm de dicționarul cui este vorba și pe vremea cui? In nici un caz cei 70 nu s'au uitat în dicționar! Şi mai ales la primul înțeles. Mai departe sunt două verbe cu înțelesul: „sfârșit-au, pierit-au", al căror înțeles nu-i convine și propune: este exterminat, distrus (pag. 64 și 65). Şi tot așa suntem obsedați de observațiuni fără rost, de ex.: σκοπεύω este tradus cu a strejui, dar propune a observa, și pentru τῇ ἰσχύϊ propune putere în loc de: vârtute(pag. 67).

Pentru vers. 3 și 4 are aceleași observațiuni superficiale, legându-se de două-trei cuvinte și lăsând la o parte aspectul general și înțelesul versetelor. Din această pricină lucrarea este

---

1) Cap. I, vers. 2, traduce: Un Dumnezeu plin de râvnă și de izbândă, este Domnul (Iahve). Şi în textul ebraic avem pentru izbândă *noqem*=răzbunător, în traducere mai înțeleasă.

greoaie şi ca să citeşti critica, trebue să ai textele în faţă (pag. 70 şi 72). Căci: „T. S. S. concordă în totul Septuagintei“ (pag. 89), sau: „T. S. S., respectă pe LXX şi îi moşteneşte toate defectele. T. S. S., cum era şi natural ne dă o traducere fără nici un sens, moştenită din textul LXX (pag. 108). T. S. S. e fidelă textului LXX“ (pag. 112). Care text şi mai ales care ediţie? Din critica făcută nu vedem decât crâmpee şi lipsă de legătură. „T. S. S. nu traduce exact pe στάσις“ (pag. 115). Dar nu spune cum trebueşte tradus. „T. S. S. redă întocmai textul grecesc al celor 70“ (pag. 118). „Foarte rău traduce pe ἐκδεχόμενος cu: să-i sprijinească“ (pag. 128). Dar nu spune cum trebue tradus.

Cu astfel de aprecieri nu se face critica unei traduceri!

Preotul Dr. VASILE RADU
Profesor la Facultatea de Teologie din Chişinău

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Suntem departe de vremea când călugărul *Gherman Vida* preda lecţiuni marelui Kogălniceanu şi suntem departe de vremea când acelaş călugăr preda lecţiuni nemuritorului poet Vasile Alexandri. Pe oameni ca aceştia şi ca mulţi alţii, zidiţi bine sufleteşte, ne întemeiem noi şi lor le datorăm ceeace suntem astăzi. Acum, când sufletele noastre sunt zdruncinate, de unde să luăm exemple morale? Dela cei mari? Dela conducătorii noştri? Dela apărătorii intereselor noastre? Apoi ascultaţi ce zice „Universul“, cu data de 3 Martie 1932: „Ca urmare a incidentului dela Cameră, d-nii deputaţi Mareş şi Lugoşanu s'au bătut în duel cu pistolul. Director al luptei a fost d-l Racoviţă. S'au schimbat două gloanţe fără rezultat. Adversarii nu s'au împăcat“.

E lucru destul de dureros. In locul exemplelor frumoase, pe care ar trebui să le luăm, învăţăm cum să ne batem cu pistolul în duel!

De atâtea fapte necreştineşti şi de atâtea slăbiciuni de care facem dovadă profită toţi voitorii de rău ai neamului nostru.

Ca să ne smulgă şi ultima scânteie de credinţă ce se maj găseşte ascunsă în cutele sufletului nostru. Diferite secte religioase colindă satele şi oraşele noastre, răspândind otrava lor şi momind atâtea vieţi la o altă credinţă. Aşa, de exemplu, prin luna Fevruarie a acestui an şi-au făcut apariţia nişte adventişti din Bucureşti, al căror nume îmi scapă şi au cutreerat o parte

din satele Jud. Mehedinţi, distribuind cărţile lor pe un preţ destul de gras şi dându-se ca misionari ai Sf. Episcopii. Am rămas adânc mirat când aceşti eretici, care profită de ocazie, au amăgit pe un preot şi l-au făcut să cumpere cărţile lor. Una din cărţile cumpărate de preot mi-a venit şi mie în mână şi poartă titlul: „Suferinţele lui Hristos", scrisă de Elena G. White, profeteasa adventiştilor de ziua a şaptea. Pe coperta cărţii găsesc scris chiar de mâna proprie a părintelui: „Cumpărată de mine azi 17-II-1932 şi donată Bisericii din Comuna Isvoarele-Mehedinţi". Mai jos urmează iscălitura părintelui, care, din neştiinţă, a dăruit-o bisericii, pentru ca să aibe credincioşii sf. sale ce ceti. Sunt sigur că nu puţine sunt cazurile de asemenea natură dar care scapă nevăzute şi uitate. Când atâtea exemple ne vin din toate părţile, când organismul societăţii e aşa de putred, să nu ne mai mirăm de ce slăbeşte credinţa şi cum pătrund rătăcirile!

CONSTANTIN POPESCU-GRUIA

Puterea preotului. — Jandarmii dela postul Vădeni din jud. Cetatea-Albă au închis pe mai mulţi tineri care făcuseră turburări. Sătenii, mâniaţi de fapta aceasta, au venit ameninţători la post şi erau gata să sară asupra jandarmilor.

Atunci a fost chemat preotul satului ca să-i liniştească şi după cum spune ziarul *Universul* dela 19 Martie a. c., în adevăr a izbutit să-i potolească, arătând locuitorilor cum stau faptele.

ŞTIRI

Şiruri de conferenţe religioase. — Afară de conferenţele care s'au ţinut în sala *Dalles* din Bucureşti şi despre care cetitorii ştiu mai multe, după dările-de-seamă ale ziarelor, alte şiruri s'au ţinut în alte oraşe. E adevărat că cele dela *Dalles* au fost cele mai numeroase şi cele mai răsunătoare. Au fost însoţite de multă publicitate şi pregătire. Un întreg aşezământ al nostru: *Consiliul Central Bisericesc*, a avut în grijă pregătirea lor şi a tipărit afişe largi pentru aceasta. Ele s'au încheiat frumos, prin conferenţa d-lui *I. Petrovici*, profesor universitar şi fost ministru, în ziua de Sâmbătă, 8 Aprilie a. c., tratând despre *Biserica şi Pacea*.

Dar şi alte şiruri de conferenţe merită pomenite. In felul acesta, s'au ţinut în Chişinău şi Iaşi. In Chişinău, s'au ţinut în catedrala Mitropoliei, în zilele de Mercuri sau Vineri din cele din

urmă săptămâni ale Postului Mare, tratând despre Patimile Domnului. Ele au început în ziua de Vineri, 10 Martie, seara.

Se face slujbă, cu sobor de preoţi, se cetesc evangheliile Patimilor, după un obicei care era în Biserica rusească *(Pasiile)*, iar la urmă se rosteşte cuvântarea despre Patimi. Cea dintâi a rostit-o I. P. S. Mitropolit *Gurie*. A şi ieşit din tipar. A doua, la 17 Martie, a rostit-o Păr. *Gala Galaction*; a treia Păr. Arhim. *Scriban*, la 22 Martie; a patra tot Păr. *Galaction*, la 29 Martie; iar a cincea şi cea din urmă Păr. *I. Tocan*, conferenţiar la facultatea de teologie din Chişinău, la 31 Martie. Lume multă a ascultat fiecare din aceste cuvântări. E în obiceiul poporului de acolo de a veni la aceste slujbe.

Cele din Iaşi s'au început la biserica Sf. Ilie, după cererea Asociaţiunii femeilor române, din acel oraş. Ele au fost întocmite de Păr. Econ. *I. Ţincoca*, paroh şi profesor în Iaşi, care şi în alţi ani a mai pus la cale astfel de cuvântări. De data aceasta, e vorba ca ele să meargă înainte şi după Paşti. Se ţin în biserica Sf. Ilie.

Cea dintâi conferenţă a fost rostită de Păr. *Toma Chiricuţă* din Bucureşti, despre *Demonism în zilele noastre*, la 9 Martie Joi, a. c. A doua a fost rostită de Păr. Arhim. *Scriban*, la 15 Martie a. c., a treia de d. *Lascarov-Moldovanu*, scriitor şi avocat în Bucureşti; bărbat cunoscut prin râvna sa creştinească. Păr. Arhim. Scriban a vorbit despre *Invăţăturile Postului Mare*; d. Lascarov-Moldovanu despre *Chipurile de femei din Noul Testament*. Păr. *N. Donos*, profesor la Seminariul din Iaşi, a vorbit despre *Cruce*, la 30 Martie a c. Cel din urmă a vorbit Păr. Econ. *I. Ţincoca*, la 6 Aprilie despre *Invăţătura cuprinsă în slujbele noastre*.

Lume a fost destulă la toate conferenţele, mai multă la început decât la sfârşit.

Comuniştii împotriva bisericii în Bulgaria. — Comuniştii din oraşul *Sivlievo* din Bulgaria au pătruns într'o biserică din acel oraş şi s'au apucat să sfărâme lucrurile din ea. Când credincioşii au aflat ce ispravă fac comuniştii în biserică, s'au aprins ca un vulcan Au sărit asupra lor şi gata erau să-i omoare. Noroc că a venit poliţia şi armata şi i-a scăpat din mânile mulţimii mâniate.

In Bulgaria, bântuiala comunistă e mare. Străinul care pătrunde acolo, numaidecât o bagă-de-seamă. Nouă ne-a spus-o, de acum 2 ani, aici în Bucureşti, preotul protestant *Jézéquel* din Paris care a trecut pela noi şi ne întreba dacă şi în România este aşa. Acum se vede că în Bulgaria îşi dă roadele. Biserica începe însă şi ea să se alcătuiască în tabără de luptă. Preotul *Petru Economu* din Varna, care a trăit mai nainte la noi în Constanţa şi e licenţiat în teologie dela teologia noastră din Bucureşti, luptă pentru strângerea rândurilor în această privinţă. Sf. Sa vrea o lucrare de obşte şi cu noi împreună şi de aceia se roagă să i se trimeată orice tipărituri din România pe adresa: Părintelui Petru Economu, Varna. Bulgaria.

O cuvântare a Patriarhului nostru în bulgăreşte. — Păr. *Economu* din Varna a tradus în bulgăreşte cuvântarea rostită de Patriarhul nostru la deschiderea Congresului Naţional Bisericesc. Astfel au putut-o ceti şi Bulgarii. A fost foarte mult gustată şi lăudată.

Adunări creştineşti la noi. — In luna Mai, între 14 şi 22 ale lunii, se vor ţinea în Bucureşti mai multe adunări creştineşti. Se vor aduna secţiunile ortodoxe ale organizaţiunilor creştineşti *Life and Work, World Alliance,* iar apoi şi *Y. M. C. A.* In cele două dintâi, se vor discuta chestiunile sufleteşti şi sociale din Balcani. In cea din urmă, chestiuni de creştere creştinească a tineretului. Cu acest prilej, va sosi în Bucureşti Mitropolitul bulgar dela Vraţa, I. P. S. *Paisie,* care a fost la noi şi în 1924, cu prilejul unei adunări la fel în Sinaia; apoi P. S. Episcop sârb *Irineu* al Novisadului; apoi Profesorii *Alivisatos, Braţiotis* şi poate şi *Diovuniotis* din Atena. De asemenea vor veni Dr. *John Mott,* personalitate uriaşă din mişcarea creştinească de azi şi mare prieten al ortodocşilor; Prof. *Adolf Keller* din Geneva; d. *Henriod,* tot de acolo. Toţi aceştia au mai fost la noi şi au ţinut conferenţe: John Mott la Fundaţiunea Carol; Prof. Keller în Sala *Liedertafel* (Bucureşti, str. Academiei) anul trecut; d. Henriod la Internatul Teologic şi în Palatul Sfântului Sinod, aceasta din urmă acum 2 ani.

Anul Sfânt la Roma. — La 1 Aprilie a. c., s'a deschis la Roma, Poarta Sfântă. Deschiderea a făcut-o însuşi Papa Piu XI. Anul e numit sfânt, pentrucă în el se împlinesc 1900 de ani dela moartea Domnului Hristos pe cruce. Sunt 1900 de ani dela împlinirea răscumpărării omenirii. Cu acest prilej, s'au pornit în toată lumea catolică mari călătorii pentru a vedea Roma.

Mişcarea pentru Fondul Bisericesc din Bucovina. — Vestindu-se că guvernul are de gând să ia averea bisericească a Bucovinei pe socoteala Statului, în toată Bucovina s'au pornit mari mişcări pentru apărarea acelei averi.

Sărbătorirea Dr. Gh. Marinescu la Seminarul Central. — Duminică, 2 Aprilie a. c., a fost sărbătorit, la Seminariul Central din Bucureşti, învăţatul medic român Dr. *Gh. Marinescu,* care a studiat în Seminariul Central. Cu acest prilej, domnia sa a rostit măreţe cuvinte despre însemnătatea muncii în viaţă şi a spus că dorul de muncă l-au dus la mulţămirile şi înălţimile la care a ajuns. A adăogat că mama sa a fost o femeie religioasă şi muncitoare.

Seminarii puse pe desfiinţare. — S'a vestit prin ziare, din partea Ministeriului Şcoalelor, că seminariile din Roman, Curtea-de-Argeş şi Galaţi sunt puse pe desfiinţare. Tocmai şcoalele care erau atât de bine înzestrate cu clădiri şi materiale!

Preoţi profesori titulari. — Au fost numiţi profesori titulari în învăţământul secundar Părinţii *St. Popescu* şi *I. Ionescu*, după cum cetim în ştirile Ministerului şcoalelor, dar nu ni se spune din ce localităţi.

Nunţiu cardinal. — Nunţiul papal din Bucureşti, Mons. *Dolci*, a fost ales cardinal şi a plecat dela noi.

Pregătirea Sfântului Mir. — Părinţii Arhimandrit Dr. *Filaret Jocu*, exarh al mânăstirilor din Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei, şi Păr. Prot. *C. Moldovanu*, referent economic al aceleiaşi Mitropolii, au plecat Luni dim. în Săptămâna Patimilor la Salonic, pentru a aduce de acolo mirodeniile trebuincioase la pregătirea Sfântului Mir.

Bibliotecă teologică cumpărată. — Păr. Arhim. *Scriban* a cumpărat în Iaşi biblioteca rămasă pe urma răposatului profesor *Vasile Oiaga* dela Seminariul Veniamin din Iaşi, pentru facultatea de teologie din Chişinău. Biblioteca cuprinde bune scrieri, mai cu seamă din ramura omileticii, a Noului Testament şi a moralei.

In zilele de 29 şi 30 Aprilie a. c. (Duminica Mironosiţelor) se va tinea în Galaţi **Congresul anual al Societăţii ortodoxe naţionale a femeilor române.**

Inţelegerea între România şi Serbia. — De multă vreme, multe chestiuni erau nedezlegate şi stăteau în suferinţă în ce priveşte pe fraţii noştri români din Banat, rămaşi sub stăpânirea sârbească. Comisiuni, care lucraseră în această privinţă câţiva ani în trecut, nu ajunseseră la nicio izbândă. Anul acesta însă, a venit cu veşti mai bune. O comisiune cu delegaţi din amândouă părţile au lucrat şi au ajuns la o înţelegere. Ziarele au vorbit de ea cu mare mulţămire. De asemenea, chestiunea a fost cercetată în Sf. Sinod. Din partea Statului sârbesc, pare că, de data aceasta, s'a găsit mai multă bunăvoinţă şi înţelegere ca în trecut. Cu toate acestea veştile spun că lucrul tot nu e isprăvit, că, dacă Statul sârbesc cu adevărat acum este gata să dezlege toate greutăţile dintre unii şi alţii, nu vrea însă Biserica sârbească. Este înţelegere pe toată linia, în chestiunile de Stat, dar greutăţile sunt pentru dezlegarea în ce priveşte partea bisericească. Aceasta însă este cea mai însemnată. Este vorba de înfiinţarea unui loc de episcop-vicar pentru Românii de sub Sârbi şi de un loc la fel pentru Sârbii dela noi. Totuşi veştile cele mai proaspete spun că guvernul sârb este hotărît să isprăvească cu bine toată chestiunea aceasta, chiar cu împotrivirea Bisericii Sârbeşti.

BIBLIOGRAFIE

Martin Dibelius, **Fragen und Aufgaben der „Ekumenischen Bewegung"** (întrebări şi probleme ale mişcării ecumenice), tipăritură aparte din revista *die Eiche* din Berlin, Berlin 1933.

Discută chestiunile şi legăturile privite de creştinătate, în urma congreselor creştineşti din Stockholm (1925) şi Lansanne (1926).

Die Eiche, revistă trimestrială de creştinism social, scoasă de *Siegmund Schulze*. Nr. 1 pe 1933.

Tipăritură totdeauna interesantă. Nu mai puţin şi acest nr. Are 112 pag., aşa că e greu de spus aici, în scurt, ce cuprinde.

Emilian Vasilescu, **Suflet şi Viaţă.** *Probleme de psihologie religioasă şi filosofie morală.* Bucureşti 1933. Preţul 35 de lei.

E un volum de 84 de pag., în formatul cărţilor de şcoală. Autorul a strâns la un loc multe articole ale sale din ziarul *Calendarul.* Gustate din ziar, aveai părerea de rău că se risipesc. Cu bucurie vedem că le avem mănunchiu. Vor folosi, prin materialul temeinic de religiune şi teologie. Autorul e un tânăr pregătit pentru astfel de chestiuni, prin studii la noi şi în străinătate.

Al. Busuioceanu, **Pârvan Gânditorul.** Bucureşti, 1933. Format mare, în follio, de 34 de pagini. Nu spune preţul.

De o înfăţişare din cele mai împodobite, cu un tipar minunat şi pe cea mai bună hârtie, această nouă tipăritură cuprinde conferenţa d-lui *Al. Busuioceanu*, conferenţiar universitar în Bucureşti, despre fostul profesor şi mare istoric al Românilor, Vasile Pârvan. Ea a fost mai întâi rostită ca conferinţă şi tipărită în revista *Gândirea.* E o tratare din cele mai alese, amănunţită, despre sufletul lui Pârvan. Ceteşti atâtea trăsături de lumină ale acestui rar bărbat, care a strălucit atât de neobişnuit în sânul gândirii româneşti! Mai cuprinde o bucată, *Alegenor*, din compunerile lui Pârvan, cu lămuririle d-lui Busuioceanu. Totul se ceteşte cu interes, cu duioşie şi cu marea jale că Pârvan ne-a fost răpit atât de curând. Ea ne face să trăim clipe scumpe în atingere cu sufletul celui care a fost. E o trezire luminoasă de gânduri, care nu se uită uşor, într'un stil de o rară măestrie.

Dr. *Dumitru Stăniloae*, **CATOLICISMUL DE DUPĂ RĂZBOI.** — Sibiu, 1933. 202 pagini în format ca al acestei reviste. Preţul 50 de lei.

Această carte, destul de voluminoasă şi atât de ieftină, ne întroduce în materii pe care până acum nu ne-am obişnuit a le urmări, nici a le privi drept ceva de care trebuie să luăm cunoştinţă. In adevăr, noi vorbim multe despre catolicism, dar mai mult despre învăţătura lui. In ce priveşte însă altă lature a fiinţei sale, precum obiceiurile lui de a lucra, năzuinţele lui, izbânzile pe care le-a dobândit ori pagubele pe care le-a suferit, despre ace-

stea vorbim mult mai puţin. Şi cu toate acestea nu cunoaştem catolicismul, nici nu putem tăia iţele lui, dacă nu ne apucăm a-l cunoaşte şi din partea aceasta. Străinii de mult se silesc a privi catolicismul din toate laturile şi astfel a fi mai în stare să se lupte cu el. Cine citeşte, de pildă, revista teologică nemţească protestantă *die Christliche Welt* din Berlin, vede că acolo este o rubrică proprie despre catolicismul din ziua de azi.

Acest gol al nostru îl umple d. Dr. Stăniloae din Sibiu, prin studii pe care le-a tipărit de 2 ani de zile în reviste de acolo, iar acum le-a strâns pe toate în această carte. Domnia Sa este un cunoscut teolog şi ostenitor cu condeiul pe ogorul Bisericii, căruia noi îi suntem datori cu toată mulţămirea pentru mai multe alte studii şi lucrări ale sale. Să-i mulţămim şi pentru aceasta, care deschide o dâră nouă şi să-i urăm să aibă cât mai mulţi cetitori. Merită să-i aibă; cartea e nu se poate mai ieftină.

A. S.

POŞTA REDACŢIEI

Părintelui Econom *I. Filiuţă.* Măluşteni, Covurlui.

Am primit cele 2 articole, dar vor trebui să aştepte luni de zile până să vadă lumina. Deşi mă tot plâng eu că nu avem loc, că revista s'a micşorat, totuşi ploaia de articole nu slăbeşte şi ni se trimet tot bucăţi lungi. Nici al Sfinţiei Voastre nu e scurt. De aceia să nu vă miraţi, când veţi vedea că întârzie şi nu vede lumina.

Părintelui Ieromonah *Vasian Cuvulniuc.* Schitul Cozancea, Botoşani.

Am primit plângerea şi am să mă duc cu ea la Consiliul Central, pentru trimeterea regulată a revistei.

Părintelui *Haralambie Vertosu.* Varâncău-Vechi, Soroca.

Am primit cele trimese. Merg la tipar. Mă bucur de lupta cea cu izbândă.

Părintelui Sachelar *Vasile Anastasiu Bassarabin.* Verbiţa, Dolj.

Am primit cele 4 articole. Sf. Voastră scrieţi şi la alte reviste. Dece nu le daţi acolo? La noi au să aştepte prea mult. Vedeţi cât suntem de încărcaţi de materie şi ce mică e revista!

MULŢĂMIRI

Epitropia Parohiei *Boţeşti*, Fălciu, aduce vii mulţămiri Părintelui *Ludovic Cozma* din Galaţi, pentru osteneala de a fi strâns prin subscrieri suma de 11.530 lei pentru biserica din Boţeşti.

Asemenea, Părintelui *A. C. Cozma* din Bâlca-Putna, pentru strângerea sumelor de 16.124 de lei printre deputaţi şi 10.045 de lei printre alte persoane, în total 26.169 de lei. Osteneala fraţilor părinţi Cozma cinsteşte şi inima lor de fii către părintele lor, Economul C. Cozma, care-şi doarme somnul de veci în cimitirul bisericii din Boţeşti.

Dumnezeu să răsplătească vrednicilor şi inimoşilor fii, osteneala şi râvna către Casa Domnului din Boţeşti.

Aceiaşi Epitropie a parohiei Boţeşti aduce plecate mulţămiri Prea Sfinţitului Arhiereu *Grigorie Botoşăneanu*, vicarul Sfintei Mitropolii dela Iaşi, pentru fapta sa de a fi strâns, suma de 12.618 lei în eparhia Mitropoliei Moldovei, pentru zidirea unei noui biserici în satul Boţeşti, în locul celei mistuite de foc.

Dumnezeu să răsplătească înmiit vrednicele silinţe ale vrednicului Vicar al Sfintei Mitropolii a Moldovei!

Sf. Sa Păr. Sachelar V. Anastasiu-Bassarabin, parohul parohiei Verbiţa din Dolj, în numele epitropiei parohiale, aduce vii mulţămiri doamnei *Aristiţa C. Pleşa*, proprietară cu locuinţa în Craiova, pentru o vrednică danie făcută bisericii parohiale şi anume un epitrahil care a costat 2000 de lei.

Fie bine primit la sf. Altar acest dar preţios, iar pe cucernica şi darnica credincioasă Dumnezeu s'o încarce cu toate bunătăţile Sale!

Parohia bisericii *Sf. Nicolae* din Văcăreni, Tulcea, aduce vii mulţămiri tuturor enoriaşilor acelei biserici, pentru dragostea lor de a fi ascultat rugăciunea preotului lor *Anghel Marola* şi a fi clădit mai multe adaosuri în curtea casei parohiale, cum şi o şosea petruită prin curtea bisericii.

Asemenea, mulţămeşte d-lor *Victor* şi *Ana Mazucchi*, pentru o păreche de cununii, în preţ de 500 de lei; doamnei *Maria Săgărceanu*, pentru 2 feţe la iconostase, lucrate în fir, în preţ de 600 de lei; d-nei *Ana Bădilaş*, pentru o faţă de masă în preţ de 400 de lei; fraţilor *Angheluţă*, pescari, pentru mai multe cărţi de slujbă la strană, în preţ de 4000 de lei.

Pe toţi să-i îndulcească Dumnezeu din bunătăţile sale cele cereşti şi pământeşti!

CARŢI NOUI

LA

TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICEŞTI

Pr. I. MIHĂLCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIŢIE SEMI-VELINĂ, 316 PAG. —

Preţul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HÂRTIE SEMI-VELINĂ, 180 PAG. —

EDIŢIA II-a. **Preţul 100 Lei.**

CONGRESUL NAŢIONAL BISERICESC

SESIUNEA OCTOMVRIE 1932.

— EDIŢIE SEMI-VELINĂ, CU NUMEROASE CLIŞEE —

SUB TIPAR.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIŢIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

CATALOG

De cărțile Rituale, Literatura Bisericească, Icoane și Imprimate ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1933

CĂRȚI DE RITUAL

	Broșate	Pânză și hârtie	Pânză p. tot	Piele și pânză
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arhieraticonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf Mina	20	—	—	.
Apostolul	500	650	680	770
Aghiazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	100	115	153
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	--	—	175	
Dumnezeeștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot lei 1300				
Evhologiu (Molitvenic)			650	
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septemvrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octomvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noemvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decemvrie	400	510	560	610
Noul Testament cu Psalmii, Editura Institutului Biblic	100	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodim	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	6?0
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	1?8
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bârlădeanu	10	66	?0	90
Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Slujba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CARȚI DE RUGACIUNI

1. Pâine spre ființă, broșată . . . . 7.—
2. „ „ „ cartonată . . . . 12.—

CARȚI DE LITERATURA BISERICEASCA, Broșate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 . . . . 15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocefalia Bisericii Române . . . . 5.—

L E

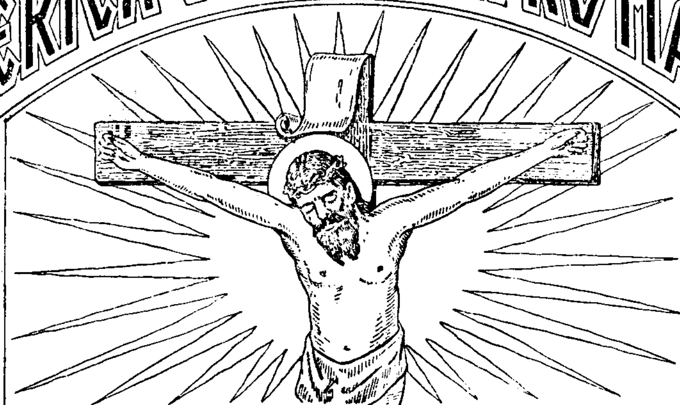
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine 30
5. Carte foarte folositoare de suflet 60
6. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei 75
7. Calendarul pe toți anii 50
8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu . . . . 70.
9. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 60.
10. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex. trad. de Pr. I. Negoiță și N. Donos . . 45.
11. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 50
12. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină . 150.
13. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris 120.
14. Confesiuni și Secte de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu 120
15. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu 30
16. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu. . . 80.
17. Concordanță a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu . . . . 40.
18. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec . . . . . . 25.
19. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie . . . . 200.
    Idem, pânză peste tot . . . . 225.
    — Volumul II broșată . . . . 150.
    Idem, pânză și hârtie . . . . 225.
    Idem, pânză peste tot . . . . 250.
    — Volumul III broșată . . . . 120.
    Idem, pânză și hârtie . . . . 195.
    Idem, pânză peste tot . . . . 220.
    — Volumul IV broșată . . . . 200.
    Idem, pânză peste tot . . . . 300.
20. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian . . . . 60.
21. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa . . . . 50.
22. Iconoclaști și Apostați contemporani de Ioan Gh. Savin. . . . . 50.
23. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu . . . . 30.
24. Legea Organică a Sf. Sinod . . . . 4.
25. Mărturisirea Ortodoxă . . . . 50.
26. Neagoe Basarab și Sf. Nifon . . . . 5.
27. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Rovența . . . . 50.
28. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu . . . . 45.
29. Predici de Dr. Tarnavschi, vol. I, II, III, IV, volumul a . . 100.
30. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 18.
31. Studiu despre Ierarhie . . . . 5.
32. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian 20.
33. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu. . . . . 65.
34. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 75 = 150.
35. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron 100.
36. „Daruri și adevăruri" de Pr. C. Dron . . . 70.
37. Canoanele text și interpretare. Pr C Dron 100.
38. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga . . . . 60.
39. „Veniți la mine", zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu . . . . 35.
40. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionise Romano 20

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarii și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

…curești. Seria III. Anul LI. Nr. 5-6. (626-7). Mai-Iunie 1933.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI SINOD

CUPRINSUL:

TIPOGRAFIA „CARȚILOR BISERICEȘTI"

SPRE ŞTIINŢA

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui *Arhim. Scriban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care voi(e)sc să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5–7, în încăperea rezervată revistei. Prin poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CARŢILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite,

1. *Lazăr Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
2. *Patimile Mântuitorului*, Pr. Criveanu . . „ 5.—
3. *Impotriva Beţiei*, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
4. *Două întâmplări minunate*, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
5. *Durerea Vinerii celei mari*, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
6. *Catehismul creştinului ortodox*, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
7. *Adventismul dat pe faţă de un fost adventist* de Arhim. Scriban . . . . . . „ 15.—
8. *Ce să crezi şi cum să trăeşti*, de P. S. Nicodem . . . . „ 4 —
9. *Povestiri folositoare pentru popor*, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei 12
11. *Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ 5
12. *Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ 5
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . „ 400
14. *Psaltirea* tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu. . . . . „ 50
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Injurăturilor* şi despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ 7
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ 50

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1—16 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—*

„	„	„	„	*75.—*
„	„	*legată în pânză peste tot*	„	*65.—*
„	„	„	„	*55.—*

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" de un anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la München, în condiţiuni technice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia Cărţilor Bisericeşti", cu următoarele preţuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2 b[ucata]
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Preţul 80 lei, Edi[illegible]

[illegible]

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 5-6. (626-7) Mai-Iunie 1933.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin **rambursul aprobat de Sf. Sinod.** *Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfințiile Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.*

DIRECȚIUNEA.

O LIPSA DE VEACURI IN BISERICA NOASTRA.

I.

Gândul că poporul trebuie învățat in cunoașterea și urmarea legii dumnezeești e foarte vechi în Biserica noastră. Nici nu se putea altfel. Biserica noastră are ca o trăsătură de temelie a ei că este organ de învățătură, că slujitorii ei trebuie să se ostenească în cea mai mare măsură cu propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu. Pe când alte închinări, păgânești, mărgineau pe închinătorii lor numai la urmarea unor rânduieli de slujbă, la săvârșirea unor rituri, în legea creștinească, slujba, ritul n'au rămas singura lature pe care aveau a o gusta creștinii, ci ei aveau a asculta încă și învățătură din gura păstorilor lor. Domnul Hristos, în nenumărate rânduri, apasă asupra sarcinii sale de a propovedui. Când mulțimea voia să-l ție pe loc, în cetatea Capernaumului, El a răspuns: Nu, fiindcă „se cade mie să vestesc și altor cetăți împărăția lui Dumnezeu, *că spre aceasta sunt trimes*" (Luca 4, 43). După chemarea apostolilor și după cele întâi cutreierări pentru propoveduire, Domnul Hristos nu înceta de a tot străbate alte și alte ținuturi, „ca să învețe și să propoveduiască în cetățile lor" (Matei 11, 1). Sf. Evanghelist Ioan spune că aceasta era îndeletnicirea cea mai de seamă a Domnului, că lăsa pe apostoli să săvârșească botezul, pe când

el păstra pentru sine sarcina de a învăța (vezi Ioan 4, 2). Apoi Sf. Pavel spune că Domnul Hristos nu l-a trimes să boteze, ci să predice (1 Corinteni 1, 17), și tot atunci spune: *Vai mie de nu voi propovedui* (1 Cor. 9, 16).

Invățături de acestea neîncetat au fost date de Sfinții Părinți și le auzim în tot lungul istoriei bisericești. In toate îndrumăriie care s'au dat preoților, totdeauna s'a apăsat asupra datoriei lor de a propovedui și li s'a arătat aceasta ca una din cele mai înalte datorii care apasă asupra lor. Un tratat de omiletică, am putea spune: cel bun din câte s'au scris în această materie, scrie aceste cuvinte: „După sfânta Jertfă a Liturghiei, între lucrările Bisericii, nu este slujbă mai înaltă decât cea a predicării“ [1]). Iar *Bossuet,* al cărui cuvânt înseamnă atât de mult în ce privește propoveduirea, a spus: „Predicatorii se suie pe amvon cu același duh cu care se duc la altar. Ei se suie pentru a săvârși acolo o taină, și anume o taină care seamănă cu cea a Euharistiei. Căci trupul lui Iisus Hristos nu este mai deplin în această sfântă taină decât este adevărul în propoveduire“ [2]).

Gândurile acestea au stăruit în sânul tuturor Bisericilor și nu mai puțin în sânul Bisericii ortodoxe ca în altele. In fiecare Biserică națională, păstorii cei de sus totdeauna au îmboldit pe preoți spre propoveduire sau, când aceasta nu se putea, din lipsa de învățătură a preoților, se dădea îndemnul să se cetească din propoveduirea altora. De aici la noi tipărirea de Cazanii sau alte învățături ale Sfinților.

Sunt cunoscute frumoasele cuvinte ale lui Antim Ivireanul din al II-lea volum al *Didahiilor* sale...

...Vai și ce ticăloșie mare este când să află tăcere în biserica lui Christos au din lenevire, au din neînvățătură, tac păstorii oilor, celor cuvântătoare cari sunt în locul apostolilor. Atunci cu adevărat ia îndrăzneală diavolul, ese de față fără de frică și răpește oile lui Christos, că acolo unde nu să propovăduește și nu să vestește și nu să citește cuvântul lui Dumnezeu, acolo este (precum zice proorocul Amos) foamete mare, iar unde se vestește cuvântul lui Dumnezeu, acolo și Dumnezeu este în mijloc, și răcorile satanii să risipește. Nu flămânzește atâta trupul de pâine, cât flămânzește și însetoșează sufletul omului de învățătura tâlcurilor Evangheliei și ale apostolilor. Că credința după cuvântul lui Pavel să câștigă din auzire, deci de nu este altul să tâl-

1. Le Curé de Saint-Sulpice, *Traité de la Prédication,* Paris 1865, pag. 10.
2. M. J. L. Monsabré, *Avant-Pendant-Après la Prédication,* ed. 9, Paris 1924, pag. 19 123.

culască şi să înveţe, cum poate cineva să audă, şi să înveţe a crede: ştiţi oare că citaniile şi tâlcuirile voiu îndrăzni a zice că sunt mai bune decât citania sfintei Evanghelii, că este hrană sufletească, hrană care satură sufletele cele mai flămânde de credinţa cea adevărată a lui Dumnezeu. Că de vreţi să vă încredinţaţi cum că tâlcurile aduc rod mai mult de cât citania Evangheliei ce o citesc preoţii în toate zilele, încredinţaţi-vă dela Famenul Candachii împărăteşti, care cetind cartea Isaii prooroc l-au găsit Filip şi i-au zis: Oare înţelegi ceia ce citeşti? şi până nu i-au tâlcuit Filip, n'au putut pricepe. Întru acestaş chip şi la noi de nu ar fi fost dascăli să tâlcuiască scripturile, n'am putea pricepe adâncul lor Că şi aceasta se cunoaşte că este o vânare a oamenilor spre credinţă dumnezeiască, precum zice Domnul Christos: „Veniţi după mine şi vă voiu face vânători de oameni".

Deşi după el nu s'a mai propoveduit, dar nu lipseau îndemnurile pentru a se propovedui. Astfel, Mitropolitul *Filaret* al Ungrovlahiei, ca episcop de Râmnic (1780—1792) dă protopopilor şi preoţilor săi următoarea îndemnare: „Celce va ceti Cazania să o citească mai înainte ca s'o înţeleagă mai întâi el şi apoi s'o citească în chip desluşit şi creştinilor".

Iată grija de învăţătură din însuşi veacul când Antim Ivireanu scrisese puternicile cuvinte pomenite mai sus şi care apoi s'au auzit în toată curgerea veacului 19.

Cu toate acestea ele n'au ajutat mult şi cu toată dreptatea se pot trâmbiţa azi, caşi odinioară.

II.

Dacă Biserica se poate lăuda cu pildele cele mai frumoase în trecutul propoveduirii cuvântului lui Dumnezeu, dacă, pe temeiul unei asemenea mărețe lucrări, s'au şi dat cele mai statornice îndemnuri, totuşi, venind la ţara noastră, găsim că, dela sunarea acestor îndemnuri, până la împlinirea lor în faptă, s'au ivit cele mai mari greutăţi. Din partea multor slujitori ai altarului, predica nu a fost privită cu bunăvoinţă. Dacă unpreot, între mai mulţi, lua asupra sa să predice, ceilalţi nu se uitau bine la el. Li se părea că umblă să-i întreacă cu ceva şi că încearcă să se suie deasupra lor prin acest fel de lucrare bisericească. Indemnuri ca ale Mitropolitului Antim Ivireanu sau ale Episcopului Filaret s'au uitat de mult şi a rămas numai reaua voinţă care a stat împotriva predicii.

Preotul s'a îngreuitat a predica şi nu i-a mai plăcut nici ca altul să predice. Deoarece omul de rând nu iubeşte pe cel mai răsărit şi vrea ca toţi să fie o apă şi un pământ, ca

el, starea de fapt a fost că predica n'a fost privită cu drag. In această privință, putem spune că mai multă căutare a predicii s'a găsit la unii cârmuitori ai preoților decât la preoții înșiși.

Dacă nu este tragere de inimă, s'au găsit îndată și temeiurile pentru a nu se predica. Acestea le auzi în gura multor preoți, fie dela noi, fie de aiurea, ba, ce e mai mult, până și în biserici cărora le merge numele că sunt mai harnice cu propoveduirea ca noi, cum e cea catolică.

Vorbind odată cu preotul rus dela Stuttgart, înainte de război, despre lucrurile acestea, era și el părtaș al gândului că e de prisos a se predica în biserică. Spunea că, dacă ar predîca, lumea ar pleca din biserică.

Ce cinste își dădea el însuși cu asemenea cuvânt! Dar el dădea aceasta nu pe socoteala lui, ci a credincioșilor, care nu ar fi bucuroși de predică.

Vorbe ca acestea se aud și între noi până în ziua de azi. „Nu e lumea deprinsă cu predica“ îngâimă unul. Urmarea este că, deoarece lumea „nu e deprinsă“, nici nu trebuie s'o deprindem.

Altul spune; „Dar dece să mai predicăm? Nu e toată slujba o predică?“ La aceasta îi putem spune: Nu e predică, fiindcă nu înțelege. Slujba are ea multe adâncimi și frumuseți, dar ce alege omul, dacă nu este cine să-l dumirească? Ce să prindă el din „Cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind“?

Atâtea cuvinte ale slujbei sună cu totul neînțeles! Chiar luminoasa evanghelie, așa cum este cântată, nu lasă înțelesul cuvintelor ei să ajungă ușor la mintea oamenilor.

Slujba lucrează prin atmosfera de taină, de duhovnicie, de sfințenie în care învăluie pe om, dar nu și prin înțelesul pe care l-ar picura asupra credincioșilor. Numai predica, dacă ar veni, ar putea desțeleni ogorul acesta și a face ca slujba să fie gustată mai bine decât este acum.

Fără predică, nu ai alt mijloc de a face pe oameni să guste amănuntele slujbei. Ele trec pe lângă ei fără a-și revărsa bogățiile lor.

Și cu toate acestea până azi aud vorbe că: ce să mai predicăm? asta o face slujba însăși. După o sută și mai bine de ani de seminar în țara noastră, după zeci de ani de facultate de teologie, și totuși atât de greu merge cu predica în Biserica noastră!

Odată, la o zi de Paşti, puţin înaintea războiului 1914-18, răposatul Arhimandrit Damaschin, voise să predice la Mănăstirea Pasărea de lângă Bucureşti. Nu era om de carte, predica poate că ar fi mers cam greu în gura sa. Dar s'a gândit că, după măreaţa slujbă, la o aşa zi, face să se audă cuvânt creştinesc.

Dar credeţi că s'a putut? Au început maicile a bâzâi, că aşa ceva nu e în obiceiu, că nu se face.

Iată soarta predicii în Biserica noastră până în ziua de azi. După atâta şi atâta zbatere, după neîncetată sfătuire, n'am putut avea propovăduirea ca un fapt deplin câştigat, intrat în obiceiuri, care doar nu ar fi alta decât întoarcerea la ce era odată atât de răspândit în Biserică.

In *Revista Teologică* din Sibiu, pe Ianuarie-Fevruarie anul acesta, Păr. Dr. *Sebastian Stanca* dă la lumină un articol cu destăinuiri de preţ, având titlul „O luptă între predică şi cazanie“. Este povestirea păţăniilor unui preot, cu parohul său mai bătrân, înainte de 1840 şi după aceia, că nu-l lăsa să predice. Preotul cel tânăr avea tragere-de-inimă, dar nu era bucuros cel bătrân şi-i punea tot felul de beţe în roate. Nici amestecul episcopului *Vasile Moga* nu avea destulă putere pentru a potoli necazul parohului împotriva predicii.

Ca să nu se arate că predica îl supără, parohul spunea că mai potrivită este cazania, deci că el are plăcere de cuvânt în biserică. El înfăţişa cazania ca ceva mai de încredere, fiindcă este adeverit prin temeinicia scriitorilor ei, pe când glasul unui preot este ceva îndoielnic.

De fapt, nu era lupta între predică şi cazanie, ci neplăcerea despre o lucrare mai deosebită în biserică. Deoarece predica, din lucru obişnuit, de fiecare slujbă, cum era odată, a ajuns a fi lucru neobişnuit, ivirea ei în mijlocul slujbei pare ceva peste mână şi deaceia goana împotriva ei.

Aşa era pe la 1840. Deşi glasuri pentru predicare se auzeau şi pe atunci, totuşi gustul slujitorilor nu era de a se folosi de predică şi de aceia se găseau tot felul de clenciuri împotriva ei.

Cetind însă lucrurile de atunci şi gândindu-ne că au trecut la mijloc mai 100 de ani, te cuprinde un zâmbet... ce să mai ocărăşti ce era odată, ce să te mai minunezi de bieţii preoţi, care nu erau bucuroşi să se mai ostenească şi cu predica, dacă şi azi lucrurile nu sunt cu mult schimbate! Da, azi avem vorbitori mai meşteri, mai mulţi, dar predica nu a

intrat în obiceiuri. Nu stăm deloc pe aceiaşi treaptă ca în Biserica dela începutul creştinismului. Când zici azi predică, zici însă un lucru care înseamnă o greutate, ceva de care vorbitorul e bucuros să se scuture. E încă un lucru străin, fapta de zile mari, nu predarea obişnuită a cuvântului Dumnezeu, care trebuie să fie nelipsit dela toate slujbele noastre.

III.

Dar de ce aşa? De ce, după atâta învăţătură în lungi ani de şcoală; de ce, după atâta încredinţare că aceasta ţine de temeiul religiunii creştineşti; de ce, după ce ştim zilele de slavă ale cuvântului creştinesc, — atâta încetineală şi atâta rea voinţă în întrebuinţarea acestei unelte? De ce biserici mari, catedrale, nu au încă răsunarea cuvântului creştinesc la fiecare slujbă? Cum se poate că, în mari capitale ale păstoriilor noastre creştineşti, Sf. Slujbă din Duminici şi sărbători se încheie fără să se audă tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu? Pentru ce atâta fereală faţă de cel mai firesc lucru al lucrării creştineşti?

Nu este greu de înţeles. Predicarea cere osteneală. Pe când celelalte slujiri, odată învăţate, ai numai osteneala săvârşirii lor, fără temerea de a te poticni, predica cere o învăţare pentru fiecare rostire a ei. Trebuie să te frământi cu ea acasă, în ceasuri de studiu.

De aceasta însă nu fiecare e bucuros. Mai cu semă nu e bucuros celce nu s'a obişnuit cu ea. A spune lucruri după tipicul altuia, rugăciuni oricât de lungi, e una; dar a spune din chibzuiala minţii tale, e alta, şi nu oricine se prinde bucuros la aceasta.

Deci, luate lucrurile în temeiul lor, la mijloc e fuga de greutate. Nu se predică pentrucă e lucru obositor.

Preoţii care nu sunt bucuroşi să predice, puşi însă de silă să predice, se mişcă anevoios, nu pot izbuti şi apoi doreşti ca mai bine să nu mai predice. Auzi credincioşi care-ţi spun: „Părinte, de ce-i mai pune să predice, dacă nu pot? Este atât de supărător să asculţi pe un om care nu ştie a vorbi şi pe care sila celor mai mari îl face să vorbească! Este mai multă pagubă decât câştig. Nu te alegi cu nimic din predicile bâiguite, iar bietul preot iese scăzut".

Astfel de cuvinte eu le-am auzit chiar în Bucureşti. Apoi dacă în capitala ţării se petrec astfel de lucruri, ce greu trebuie să fie aiurea! Şi totuşi eu mi-am dat seamă,

chiar în bisericile cu tânguirea de mai sus a credincioşilor, ce minunat lucru este predica, ce nevoie este de ea!

Vezi lumea destrămată, nelegată sufleteşte, străină dela un ins la altul sau dela un pâlc la altul, pe care un cuvânt de înţelegere ar putea s'o facă a se simţi ceată creştinească, un duh şi o inimă. Ici un cârd de soldaţi, colo unul de şcolari, dincolo femeile obişnuite ale mahalalei. Soldaţii se uită lung, cu privirile nehotărâte, neştiind ce să aleagă; şcolarii fără gând de lungă rămânere ori de a alege ceva; femeile forfotind cu lumânările, cu închinăciunile până la pământ, dar de loc cu grija de a prinde ceva. Nimenea nu le-a îndrumat vreodată spre aceasta.

In mijlocul unei asemenea nehotărâri şi împrăştieri cu duhul, odată, dacă ar răsuna cuvântul cel creştinesc, ar putea strânge toate inimile în una singură. Ai putea să spui lucruri care să se potrivească pentru toţi, să pui graiuri care să-i cuprindă pe soldaţi, pe şcolari şi pe toţi cei de altă stare care s'ar mai fi aflând de faţă. Dacă cuvântul tău prinde bine materia şi o destramă pentru înţelegerea oamenilor cu tâlcuiri limpezi, cu luminări culese din viaţa zilnică, toată împrăştirea se strânge şi se încheagă o stare de suflet prinsă de ceva. Dai omului ceva pipăit şi lămurit. Altfel, Sf. Slujbă se scurge printre degete, şi omul pleacă acasă fără a fi dobândit ceva.

Eh! tocmai predica este cea care desprinde roadele slujbei şi le pune în mâna, pe limba şi în inima omului. Dacă nu vii cu această linguriţă, tu te lipseşti de unealta cea mai de temei pentru a face inimile să guste ceiace n'au putut gusta până atunci.

Tocmai din grijă pentru slujbă, pentru mai deplina ei gustare, trebuie întrebuinţată predica. Dacă însă ea este mai grea ca alte slujbe, urmează ca să fie părăsită cu totul?

A fost părăsită însă tocmai din îngreuiarea aceasta şi trebuie un nou simţ de răspundere, o plăcere de hărnicie pentru a o face să învieze.

Cât timp va lipsi aceasta, va rămânea însă ceva ştirb în Biserica noastră şi se cheamă că nu vom fi întrebuinţat toate armele cu care avem de slujit turma noastră creştinească.

E păcat să putem spune că şi astăzi lucrurile stau nu cu multă deosebire de ce era în 1840, între cei doi preoţi care se certau peste munţi pentru predică.

Arhim. SCRIBAN.

O LĂMURIRE

DESPRE

MITROPOLITUL MUNTENIEI COSMA POPESCU ŞI BISERICA DIN URSOAIA (BUZĂU).

In revista „Biserica ortodoxă română", Sept. 1932, pag. 586—9, d. C. N. Mateescu a publicat un articol intitulat „Insemnări despre originea ardeleană a mitropolitului Cosma".

Mai întâi, d. Mateescu crede că „nimeni nu s'a interesat, până acum, mai de aproape de viaţa şi activitatea" mitropolitului Cosma. Totuşi, despre neamul acestuia, chestiune care preocupă pe d. M., d-sa putea găsi oare care informaţii, pe care le voi îndrepta şi complecta acum, în lucrarea mea „Arhiva G. Gr. Cantacuzino", la pag. 38, nota.

Cât priveşte originea ardeleană a lui Cosma, d. Mateescu o deduce din identitatea ce crede că o poate stabili între acesta şi un Cosma ierei, despre care găseşte date în cartea d-lui Silviu Dragomir „Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. XVIII".

Un „Cosma din Deal", venit din Transilvania, s'a preoţit în Muntenia la 1745; s'a întors în patrie, unde a dus luptă contra uniţilor; la 1751 a fost întemniţat la Alba Iulia; liberat după un an, a trecut, cu soţia şi un copil, cari au murit curând, în Muntenia, adăpostindu-se pe lângă alt ardelean, Nicolae Pop din Balomir, devenit arhimandritul Nichifor de la mânăstirea Argeşului. In satul Flămânzeşti, zis şi Vatra mânăstirii Argeş, a ridicat „Cosma erei" o biserică, pe pereţii căreia figurează, cu un Ivan Moţa şi o Stanca diaconeasa. Această biserică, după „Catagrafia eparhiei Argeşului", de la 1810, publicată de d. Ştefan Berechet în „Biserica ortodoxă română", 1922, n. 9, era numită „biserica mitropolitului Cosma". De aceea desigur, se şi spune, într'un izvor, despre acesta, că era originar din Argeş.

Concluzia la care ajunge astfel d. Mateescu, nu mi se pare totuşi întemeiată, pentru următoarele motive:

a) „Cosma ierei", adică preotul mirean Cosma, călugărindu-se, ar fi trebuit, după obiceiul din Principate, să-şi schimbe numele.

b) Mitropolitul Cosma, înainte de a se călugări, se numea Mihail, după cum se vede din următoarea însemnare a lui Enăchiță Văcărescu: „1789... s'a născut mie un fiu, care a fost primit în brațe de I. P. S. mitropolit al Ungrovlahiei, D. D. Cosma...; mai înainte de a se face acesta mitropolit, se numea Mihail"...[1]).

c) Izvoarele ce avem despre mitropolitul Cosma, îl arată originar când din Buzău, când din eparhia mitropoliei, când din Argeș, dar nici odată de peste hotare.

d) Despre Cosma ierei ni se spune că a venit în Muntenia cu soție și cu un copil, cari au murit curând; mitropolitul Cosma pare să fi avut numai trei frați, cum voi arăta.

*

1. — Unul din frații mitropolitului Cosma, a fost șetrarul Iordache Popescu, despre care vorbesc următoarele documente:

a) La 18 Iulie 1786, Cosma dăruește moșia Jugureni din Buzău, pe care o avea de cumpărătoare[2]) „nepotului Sandul, fiul răposatului fratelui nostru, Iordache șetrar Popescu, fiindcă l'am crescut noi de mic, neavând părinți și din toată economia tatână-său, ce a eșit din vii, din dobitoace, ce i-a rămas, fiind asupra noastră, tot de noi s'au luat veniturile"[3]). Șetrarul Iordache Popescu trăia la 1778, când avea moșia Vlădica, lângă Mănești, în Prahova[4]).

b) Iordache Popescu șetrarul, fratele mitropolitului Cosma și tatăl lui Sandu, a fost căsătorit cu o Elena, de la un frate al căreia avem următorul act, nesemnat, din Oct. (fără zi) 1799: „Răposatul nepotul meu Sandul Popescu, având pe podul Calicilor una pereche case, mai pe urmă învoindu-se cu d-lui biv vel dvornec Manolache Grădișteanu, au făcut schimb, și i-au dat dumisale casele sale și d-lui i-au dat bani naht și pereche casele dumisale (ale lui Grădișteanu) ce le-au avut în mahalaoa Popescului, pe loc de moștenire, făcându-se acest schimb cu învoire bună, prin zapise unul la mâna altuia. Aceste case, după moartea

1. V. A. Urechia, Ist. Rom. V. 92.
2. De la Nicolae paharnic (Damari) la 1779 (Arh. Stat. Buc. Sf. Apostoli, pachet 2, doc. 75).
3. Ibid.
4. Vezi mai departe.

nepotului meu Sandu, rămânând ca o clironomie, drept zestrea soru-mi Elenii, ce i-au fost mumă copilului, mi s'au dat întru stăpânirea mea desăvârşită, încă de răposatul Cosma mitropolit, ce şi prea sfinţia sa era unchiu copilului, despre tată..., care case... acum ne mai fiindu-mi trebuincioase şi mai vârtos trebuinţă având de bani, le-am făcut vânzătoare... (lui chir Marco)“ [1]).

Acest frate al Elenei Iordache Popescu, era Nicolae, vel stolnic la 1793, cum arată un act din acest an[2]). In anul următor, avea pricină pentru casele din mahalaua Popescului[3]). Mitropolitul Cosma îi dăruise şi o vie la Sărata, în Buzău[4]). După moartea acestuia, s'a judecat cu nepoatele lui[5]). La 1801 era încă stolnic[6]); a ajuns apoi paharnic şi murise la 1805. Era nepotul mitropolitului Grigore[7]) de la 1760—1787. Cu soţia sa Zamfira făcuse biserica de la Piţigaia[8]) (comuna Ştiubei-Orăşti, din Ilfov).

2. — Alt frate al mitropolitului Cosma, a fost Badea polcovnicul Popescu, căsătorit cu Stanca Măneasca[9]), dela Măneşti, Prahova, şi zis, uneori, şi Mănescu, după numele de familie al soţiei sale, nume pe care l'a purtat şi unica lor fiică, Smaranda, soţia, dela 1787, a doctorului Silvestru Filiti. Dovada o fac următoarele acte:

a) Condica domnească [10]), n-o 13 f. 634 verso, unde se vorbeşte de Stanca Măneasca, soţia polcovnicului Badea Popescu.

b) Hotărnicia dela 1 Iulie 1778 a părţilor din moşia Măneşti, de pe apa Prahovei, vecină şi cu moşia Vlădica a şetrarului Iordache Popescu [11]).

c) Următorul zapis, din Fevr. 1799, al doctorului Silvestru Filiti: „Incredinţez cu zapisul meu, precum să se ştie că, rămâind dela răposatul Cozma mitropolit o vie în

---

1. Acad. rom., ms 611, f. 112/129.
2. A. V. Urechia, Ist. Rom., VI, 449: „stolnicul Nicolae, unchiul lui Schidlace (cetire greşită, în loc de Sandulache) nepotul mitropolitului Cosma.
3. Ibid. 796.
4. Acad. rom., ms 612 f. 153 verso.
5. Arh. Stat. Cond. domn. 35 f. 91.
6. Acad. rom., ms 652 f. 4 verso.
7. Ibid., ms 612 f. 155 verso.
8. Ibid. f. 156—8.
9. Ultima din vechiul neam al boerilor Măneşti-Bucşani (I. C. Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino).
10. La Arhivele Stat. Buc., acum evacuate la Moscova.
11. Arh. Stat. Buc. Schitul Surpatele, pachet 10, act 9.

dealul Târgoviştei, sud Dâmboviţa, cu obraştie, cu case, şopron şi alte vase trebuincioase, care vie dându-se de către stăpânire, ca o clironomie, la trei nepoate ale răposatului şi căzând a treia parte şi soţiei mele Zmaragda, fata răposatului (   ) Mănescu [1]), fratele răposatului Cozma mitropolit, şi mie fiindu-mi cu totul peste mână a o căuta...", (a vândut-o părintelui Deleanu, chir Dionisie, viitorul mitropolit Dionisie Lupu)" [2]).

d) La 21 Martie 1796, mitropolitul Dositei (Filiti) dă carte d-lui dohtorul Silvestru (Filiti) să-i fie de încredinţare că soacra d-sale, Stanca Măneasca polcovniceasa, care acum o chiamă pe călugărie Sofia, a vândut un ţigan [3]). Pe „Stanca Măneasca polcovniceasa" o mai găsesc semnată pe un act din 26 Ian. 1791 [4]), aşa că ea s'a călugărit după această dată..

3. — Al treilea frate al mitropolitului Cozma, a fost Teodosie monahul, cum se vede din următoarele acte:

a) Zapis din 3 Martie 1800: „Incredinţez... că rămâind dela răposatul Cozma mitropolit o vie în dealul Târgoviştei, sud Dâmboviţa,... care vie dându-se de stăpânire, ca o clironomie, la trei nepoate ale răposatului, şi căzând a treia parte soţiei mele (   ), fata răposatului Teodosie monah, fratele răposatului Cozma mitropolit, şi mie fiindu-mi cu totul peste mână a o căuta..." (a făcut-o schimb cu părintele Dionisie Deleanu). Semnează Ioan Brătăşanu [5]).

b) Actele din 9 Iunie 1797 [6]) şi 4 Iulie 1811 [7]), în care se vorbeşte de Zoiţa, soţia clucerului Dumitrache Mora şi de Maria, soţia clucerului Ioniţă Brătăşanu, care aveau unchi pe mitropolitul Cozma.

Pe acest Teodosie monah, cred că pot să-l identific cu Tudor căpitanul Popescu care, la 1783, vindea nişte ţigani monahiei Sevastia Vlădeasca, actul fiind adeverit de Cozma, pe atunci episcop al Buzăului [8]).

Acest Teodosie monah este fundatorul bisericii din

1. După soţie, în loc de Popescu.
2. Acad. rom., pachet 158, doc. 102.
3. Arh. Stat. Buc. Mitropolia, pachet 349/168 netrebnic, act 40.
4. Ibid., act 34.
5. Acad. rom., pachet 158 doc 60.
6. Arh Stat. Condica domn. n-o 35 f. 89/112.
7. Ibid., Cond. domn. n-o 70 f. 123 verso şi 128 verso.
8. Ibid., Mitrop. Buc. pachet 165 netrebnic, doc. 104 şi 105.

Ursoaia, comuna Ruşavăţ, judeţul Buzău. Mulţumită bunei voinţe a P. S. Sale părintelui episcop Ghenadie Niculescu, am putut vedea pomelnicul, pe pânză, păstrat la acea biserică. In mare parte este stricat de umezeală. Il transcriu aci, însemnând cu puncte locurile ce nu se mai pot citi. Biserica s'a făcut după 1783, când Tudor Popescu nu devenise încă monahul Teodosie, şi înainte de 1792, data morţii lui Cozma, care figurează în pomelnic printre vii.

„Pomelnecu părintelui Theodosie"

Vii.

Kozma arhiereu
Theodosie
Sandu...
Anca prez (vitera)
cu tot neamu.

Morţi.

Neofit arhiereu
Methedie *(sic)* arhiereu
Rafail arhiereu
Nica erei, Stanca ereiţa
Petru Flore Tudor...
Radu Gheorghie cu tot neamu [1]).

Cosma este mitropolitul, fratele lui Teodosie; Sandu, nepotul de frate al acestuia.

Neofit arhiereul ar putea fi mitropolitul de la 1738 —1754, în vremea căruia, poate, Cosma se va fi călugărit. Metodie şi Rafail sunt predecesori ai lui Cosma în scaunul Buzăului.

Nica erei şi Stanca ereiţa, cari urmează imediat, ar putea fi părinţii lui Teodosie şi deci şi ai lui Cosma, care ar fi fost astfel fiu de popă, de unde va fi adoptat şi numele de familie, Popescu.

1. Pe pânză mai este scris „Pomelnecu ctitorilor celor ce au ajutat la bi|serică, unde se prăznueşte hramu sfinţilor | împăraţi şi întocma cu apostolii | Constantin şi Elena.

Vii |. Vladu erei, Sanda prez [vitera] | Costandin, Mihalce... [Co]standin Dobra | ...Ana... | ...Stana, Gheorghie... | ..Maria... | ... Smaranda | Teodosie ...Ana... | Radu, State, Dumitru, Oprea... Mateiu, Tudor, Radu, Dima, Pană | Manoil, Anghel, Alecsiei, Anca, Mircea, Stan, Dobre, Koman, Radu, Călin, David |. Radu, Ion, Lepădat, Gheorghie, Dumitru,... Ştefana, Şărbu, Ion. Safta |, Radu, Dumitraşcu, Stan, Rada, Tudorancea, Stanciu |, Danu, Stanca, Pătraşcu, Ionu, Stancul, Neaga.

Intr'un colţ; Vii. Vasile, Stana, | Ilie erei, Moisi. | Vasile, Dumitra, | Morţii: Dionisie, Stana, | Vasile,... Păsc|ălina.

Originea mitropolitului Cosma Popescu, rămâne, deci necunoscută. Izvoarele, cum relevă şi d. Mateescu, se contrazic. In „Condica sfântă" se spune, într'un loc (p. 178), că era de origine din Buzău, iar în alt loc (p. 241), că-şi „trage neamul" din eparhia mitropoliei „fiind de baştină de aici", ceea ce i-ar exclude ca să fi venit de peste munţi; în sfârşit, într'un pomelnic al mitropoliei, păstrat de părintele profesor şi academician Nic. M. Popescu, se zice că era din Argeş.

El trebue deosebit desigur de Cosma arhimandritul, ruda Cârloveştilor, care a ridicat schiţişorul Grăjdana, pe apa Nişcovului, în Buzău, şi l'a închinat, la 1755, la Pantelimon [1]). Acest „arhimandrit domn Kosma din Buzău" a fost, la 12 Aprilie 1757, unul din candidaţii la scaunul Buzăului [2]).

Aş crede că viitorul mitropolit va fi fost Cosma, egumenul mânăstirii Dealul la 1761 [3]). La 20 Aprilie 1762, era protosinghel [4]). La 1763 a fost ales episcop al Buzăului, unde a păstorit până la 1787. In vremea lui, la 1786, s'au făcut uşile, minunat sculptate, de la biserica din Cislău şi pe care se văd, deoparte, stema domnească (vultur cu crucea, soare, luna şi doi îngeri trâmbiţând), iar de altă parte, stema lui Cosma: pe un cerc, aşezat la încrucişarea unei cruci cu o cârjă, stă o acvilă, între soare şi lună; doi lei ţin crucea şi cârja, care se înfig, jos, în doi şerpi [5]). Mai cunosc şi alte peceţi ale lui, ca episcop. La încrucişarea între o cârjă şi o cruce, se află o inimă înflorită, având, odată, la dreapta şi la stânga, câte o pasăre [6]), altă dată o pasăre deasupra, iar dedesubt simbolul pelicanului ce-şi rupe pieptul spre a-şi hrăni puii [7]).

Mitropolit a fost ales Cosma la 9 Oct. 1787 şi a murit în scaun la 12 Sept. 1792. Chipul lui se poate vedea în biserica dela Călugăru, com. Tărtăşeşti (Ilfov).

Pentru moştenirea lui, rudele au avut proces cu episcopia Buzăului [8]).

IOAN C. FILITTI.

1. I. C. Filitti, Biserici şi ctitori, p. 10.
2. Condica sfântă, p. 170.
3. Arh. Stat. Cond. domn. n-o 5 f. 424, act din 10 Fevr. 1777.
4. Acad. rom., pachet 117, doc. 158.
5. B. Iorgulescu, Notiţe istorice relative la mânăstirea Cislău In „Literatura şi arta română", III (1898-9), p. 241 şi Marele dicţionar geografic al României, la vorba Cislău.
6. Arh. St. Buc. Episc. Buzău, pachet 1 act 5 netrebnic şi pachet 6, act 4.
7. Ibid. pachet 33, act 37.
8. V. A. Urechia, Ist. Rom. VII, 317-320.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ŞI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“ de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei şi al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de *Teodor M. Popescu*, profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Celestin al Romei contra lui Nestorie.

Dar cele spuse în enciclica „Lux veritatis“, despre importanţa cu totul excepţională a acţiunii lui Celestin, „care a convocat îndată sinod“ şi „după studiu profund al chestiunii“, „cu luminarea sfântului Duh“ şi „în virtutea autorităţii supreme şi absolute peste toată turma Domnului, a hotărît şi proclamat oficial cele referitoare la episcopul de Constantinopol şi la învăţătura lui“ şi despre deosebirea dintre acţiunea lui Celestin şi cea a lui Ciril, nu se bazează nici ele pe texte şi pe fapte reale.

Atâta vreme, Celestin n'a făcut nimic contra lui Nestorie şi abia acum se mişcă împotriva lui, provocat de Ciril. In epistola lui de răspuns către Ciril, compusă după hotărîrea respectivă a sinodului ţinut acolo [1]) la 11 August 430, episcopul Romei exprimă, mai înainte de toate, marea uşurare pe care a simţit-o din cele trimise prin diaconul Posidonios. Pentrucă, zice Celestin, aflând cele răspândite de Nestorie, era torturat de gândul cum ar putea să ajute poporul din Constantinopol turburat de predicile perverse ale episcopului lui, ca să rămână în credinţă. Dar îndată ce a citit cele trimise de Ciril, cari erau pregătite şi în traducere latină, i s'a înfăţişat „cea mai promptă tămăduire“ a răului, aceea, pe care i-a indicat-o Ciril. Deaceea Celestin laudă învăţătura dreaptă şi clară, cu care şi el era de acord, şi-l divinizează ca pe *„cel mai veghetor preot al Domnului“*, care a întâmpinat rătăcirea cu curaj. Celestin îşi exprimă bucuria, că Ciril a avut atâta grijă, încât a întrecut exemplul celor cari au luptat înainte de el

---

*) Vezi „Bis. Ort. Rom. pe luna Martie-Aprilie 1933.

1. Despre acest sinod al episcopilor din Apus, nu se cunosc amănunte; se pare că s'a primit pur şi simplu învăţătura sfântului Ciril şi s'au dezaprobat părerile lui Nestorie (*Migne*, Patr. lat. 50, 461).

pentru dogma ortodoxă. Mai departe Celestin zice, că nu are nimic de adăogat la strălucita învățătură a lui Ciril, prin care acesta s'a dovedit *„prea puternic apărător“* al credinței și a întărit-o atât, încât să nu mai poată fi atrase în altă parte inimile celor cari cred în Hristos. Consideră aceasta ca *„mare triumf al credinței“* și crede ca Nestorie sau va îmbrățișa prin forța lucrurilor adevărul, sau va fi îndepărtat din comuniunea bisericească, trebuind dimpotrivă să fie restabiliți în comuniune cei îndepărtați de el. Și mai exprimă Celestin dorința ca Nestorie să-și revină și să se mântuiască, dar întărind pe episcopul de Alexandria, prin autoritatea scaunului său, îi încredințează lui, ca ținând și locu-i, executarea hotărîrii următoare: Sau Nestorie va înceta, prin mărturisire scrisă în termen de zece zile dela predarea acesteea, predicile lui cele rele și va asigurà că are aceeaș credință pe care o au și Biserica Romei și Biserica Alexandriei și ortodoxia întreagă, sau, de nu va face aceasta, purtând grijă de Biserica de Constantinopol Ciril, îi va comunica în orice chip, că este îndepărtat din comuniunea bisericească. La sfârșitul epistolei, Celestin adăoga că a comunicat aceasta și episcopilor Ioan al Antiohiei, Rufus al Tesalonicului, Juvenal al Ierusalimului și Flavian de Filipi, după indicațiile lui Ciril [1]).

Acesta este în linii generale cuprinsul epistolei către Ciril a lui Celestin, care n'a făcut nimic altceva decât să se conformeze cu justele indicații ale lui Ciril, pronunțându-se că, dacă Nestorie persistă în rătăcirea sa, va rupe legătura bisericească cu el, și neluând însuș asupra-și executarea acestei hotărîri, o încredințează lui Ciril. Işi poate închipui oricine ce însemnà să se arunce în fața episcopului capitalei, pe însuș scaunul său, pedeapsa necomunicării cu el. La aceasta avea însă să procedeze Ciril, dupăce își asigurase consimțimântul nu numai al episcopului întâi stătător al Romei, ci și al episcopilor de frunte ai celorlalte Biserici, cărora le-a scris Celestin, trimițându-le și aceste epistole nu direct, ci prin Ciril.

In epistola către Nestorie, Celestin ziceà că a întârziat să răspundă la scrisorile lui, pentrucă a fost nevoe să se traducă în limba latină, iar între timp a fost informat prin

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 80—85. *Mansi*, IV, 101. *Schwartz*, I, I, 1, p. 75.

trimişi ai lui Ciril de Alexandria, despre eroarea în care a căzut Nestorie şi prin care *„este rănit respectul naşterii feciorești"*. Celestin îşi exprimă regretul pentru aceasta şi pentrucă Nestorie n'a dat atenţia cuvenită *primei* şi celei de a *doua* mustrări ce i-a făcut episcopul de Alexandria. Ca a *treia* mustrare i-a trimis Celestin epistola sa, după care va rupe comuniunea bisericească cu el, dacă nu-şi va îndrepta îndată cele rău zise. Şi după multe îndemnuri ca să revină la adevăr, Celestin anunţă lui Nestorie hotărîrea de a-l scoate din orice comuniune cu Biserica universală, dacă în timp de zece zile nu-şi va condamna rătăcirea prin mărturisire clară şi scrisă, şi că această hotărîre o va executa episcopul de Alexandria [1]. Acestea le anunţa Celestin şi poporului şi clerului din Constantinopol [2]. Este vrednic de notat că Celestin consideră acţiunea de mai sus ca o continuare a acţiunii lui Ciril. Mustrarea lui către Nestorie o socoteşte a *treia* după cele două ale sf. Ciril. Despre eroarea lui Nestorie se exprimă în cuvinte generale şi mai mult neprecise, iar în epistola către poporul din Constantinopol se trădează mai degrabă că n'a înţeles-o („căci cercetează firea omenească şi pe cea dumnezeească în Hristos, acum numai om, acum atribuindu-i comunicare cu Dumnezeu, de câte ori binevoeşte"), pentrucă se pare că în ce priveşte dogmatica era homo simplex. Nu este deci adevărat ceeace se spune în enciclica „Lux veritatis", că Ciril era „admirabil de acord cu învăţătura Bisericii romane". Este adevărat contrariul, că adecă Biserica Romei a primit învăţătura lui Ciril.

Celestin îl numeşte în ultima din epistolele de mai sus de repetate ori „sfânt" şi „împreună episcop" („sfântul şi lui Dumnezeu plăcutul fratele şi împreună cu mine episcopul Ciril"; „sfântului meu frate Ciril"). Vorbind despre Pavel de Samosata, zice că „pe acesta l-a doborît depe scaunul pe care şedea profanându-l hotărîrea cea unită a preoţilor (= episcopilor) catolici (= ortodoxi). Despre Atanasie cel Mare zice că fiind persecutat de arieni, a găsit „uşurarea comuniunii" la scaunul episcopal al Romei, „dela care se dă totdeauna ajutor catolicilor" şi că în virtutea „autorităţii" acelui scaun s'a stabilit ca clericii, despre cari a scris sf. Ciril că

1. *Mansi*, IV, 1025. *Schwartz*, I, I, 1. p. 77 sq.
2. *Mansi*, IV, 1036. *Schwartz*, I, I, 1, p. 83.

au fost îndepărtaţi din comuniune de către Nestorie, să se considere ca rămânând în comuniunea bisericească. Celestin are sentimentul că este întâi stătător şi ca atare se pronunţă în chestiunea lui Nestorie pe baza celor indicate lui de către Ciril. Nu se consideră numai pe sine paznic al credinţei, şi deaceea şi în epistola către Nestorie şi în cea către clerul şi poporul din Constantinopol formulează astfel hotărîrea privitoare la Nestorie: *„Să ştii deci lămurit, că aceasta este hotărîrea noastră, că dacă nu înveţi acestea despre Hristos Dumnezeul nostru, pe cari le ţine şi Biserica Romanilor şi cea a Alexandrinilor şi toată Biserica catolică, precum le-a ţinut prea bine şi sfânta Biserică cea din marele Constantinopol până la tine şi dacă în timp de zece zile începând dela cea a acestui avertisment nu renunţi prin mărturisire făţişă şi scrisă la această inovaţie necredincioasă, care caută să despartă ceeace uneşte sfânta Scriptură, vei fi scos din toată comuniunea Bisericii catolice“* [1].

Ciril avea ceeace căutase şi îndată ce a primit prin Posidonios scrisorile dela Roma s'a grăbit să le trimită lui Ioan al Antiohiei, Juvenal al Ierusalimului, Rufus al Tesalonicului şi Florian de Filipi, însoţindu-le de scrisori ale sale. Reuşind să provoace hotărârea de mai sus contra ereziarhului Nestorie cu privire la ruperea oricărei comuniuni bisericeşti cu el, îngreuia situaţia oricui n'ar fi fost de acord cu această hotărîre, pentrucă cel care n'ar fi fost de acord trebuia prin forţa lucrurilor ca să întrerupă legătura bisericească nu numai cu episcopii din Apus, ci şi cu cei din Macedonia, cari, găsindu-se sub supravegherea spirituală a episcopului Romei erau de obicei de acord cu el. Astfel Ciril punea în grea dilemă în special pe Ioan al Antiohiei. Este necesar, scria acestuia, să fie de acord toţi cari ţin „de comuniunea cu tot Apusul“. Noi, adăoga, vom urma hotărârea lor, temându-ne să nu pierdem comuniunea cu ei, cari sunt atâţia (se înţelege: mulţi), neindignându-se pentru alte lucruri, nici făcând pentru pentru cele mici „judecata şi mişcarea, ci pentru însaş credinţa şi pentru Bisericile ce se agită pretutindeni şi pentru edificarea popoarelor“ [2]. Cu dreptul socotia sf. Ciril, că nimeni n'ar vrea să rupă comuniunea cu episcopii Apusului şi

---

1. *Mansi,* IV, 1036, 1048. *Schwartz,* I, I, 1, p. 83, 89. 90. Unele mic. deosebiri prezintă hotărîrea în epistola către cler şi popor.
2. *Migne,* Patr. gr. 77, 96. *Mansi* IV, 1051. *Schwartz* I, I, 1, p. 92.

al Macedoniei, atât cât hotărârea contra lui Nestorie se lua pentru apărarea credinţei, pacificarea Bisericii şi edificarea popoarelor. Şi să se noteze că sf. Ciril declară că va urma hotărârii sinodului roman, nu pentru autoritatea episcopului Romei, ci pentru mulţimea Bisericilor, pe cari le reprezintă Celestin şi sinodul Romei, Bisericile din Apus, deşi între ele nu era socotită Biserica de Cartagena, al cărei episcop Capreolus a trimis un reprezentant propriu la sinodul ecumenic convocat după puţin timp. Şi astfel, prea prudentul şi clar văzătorul papă al Alexandriei avea să prezinte de acord Biserica întreagă împotriva lui Nestorie. Eficacitatea acţiunii lui o mărturiseşte graba cu care Ioan al Antiohiei a scris lui Nestorie, recomandându-i să admită termenul „Născătoare de Dumnezeu“ [1]. Lui Juvenal al Ierusalimului Ciril îi recomandă să scrie şi împăratului şi celor mari şi să-i îndemne „să nu prefere dreptei credinţe celei întru Hristos un om“, pe Nestorie [2]. Juvenal s'a conformat cu suggestiile lui Ciril, care nu înceta a spera, că prin această presiune generală s'ar putea ca Nestorie să revină. In epistola către Juvenal, Ciril accentua că încercând singur să convingă pe Nestorie n'a folosit nimic, dar spera să poată reuşi acum prin sforţări comune. Şi dacă Nestorie s'ar îndupleca, s'ar mântui; altfel urma să culeagă roadele ostenelelor sale, adăoga Ciril.

Acesta n'a transmis pur şi simplu lui Nestorie epistola lui Celestin, care avea marele defect de a nu conţine o expunere a credinţei pe care o denatura Nestorie [3], ci convocând un sinod în Octombrie 430 a scris în numele său şi al sinodului celebra epistolă a treia către Nestorie, care începe cu cuvintele *„Mântuitorul nostru zicând“* la care a anexat şi epistola lui Celestin către acela. Epistola *„Mântuitorul nostru zicând“* constitue o expunere amănunţită a învăţăturii creştine şi se termină cu cele „12 capitole“ cari conţin scurte concluzii dogmatice cu anatematisme. Acestea trebuia să le primească Nestorie *„şi în scris şi cu jurământ“*. Este evident că având în această chestiune iniţiativa şi nelucrând pur şi simplu ca un mandatar al lui Celestin, nu s'a mulţumit cu expresiunile neprecise ale epistolei lui Celestin şi nici cu simpla mărturisire scrisă, ci cere mărturisire scrisă şi *întărită*

---

1. *Migne,* Patr. gr. 77, 93-96. *Mansi* IV, 1052 sq. *Schwartz* I, I, 1 p. 90-92.
2. *Migne,* Patr. gr. 77, 103-105. *Mansi* IV 1057. *Schwartz* I, I, 1. 96-98.
3. Comp. *Duchesne,* op. cit., III, 336. *Batiffol,* op cit., p. 354.

cu jurământ, primirea unei anumite învăţături şi condamnarea unor anumite erori. Afirmaţia teologilor latini, că Celestin a încredinţat lui Ciril formula scrisă a declareţiei, pe care avea s'o facă Nestorie, nu se bazează desigur pe texte [1]). Ciril a formulat pretenţiuni proprii, iar Nestorie trebuia să se conformeze cu aceste cuvinte *„fără vreo înşelăciune“*. Ciril nu zice lui Nestorie că-i transmite hotărârea celui cu autoritate supremă în Biserica universală şi singur în drept să rezolve asemenea chestiuni, ci consideră această transmitere ca o continuare a acţiunii lui, întărită de Roma. Nici măcar nu transmite o hotărâre primită dela o singură persoană, dela episcopul Celestin, ci scrie lui Nestorie în numele sinodului său, cu admirabil curaj: „Iată acum, împreună cu sfântul sinod adunat în Roma cea mare sub preşedinţia prea sfinţitului şi de Dumnezeu iubitorului frate şi împreună liturghisitor episcopul Celestin, ne opunem ţie şi prin această a *treia* scrisoare, sfătuindu-te să renunţi la asemenea dogme nepotrivite şi denaturate, pe cari le cugeţi şi le înveţi, şi să preferi credinţa cea dreaptă... Şi dacă cucernicia ta nu va face aceasta, află că, după termenul cel stabilit în scrisorile numitului prea sfinţit şi de Dumnezeu iubitor frate şi împreună cu noi liturghisitor Celestin, episcopul Romanilor, nu vei mai avea parte cu noi, şi nici loc sau cuvânt între preoţii lui Dumnezeu şi episcopi“. Iar mai departe spunând, pe lângă altele, că Nestorie trebue să mărturisească în scris şi cu jurământ credinţa cea dreaptă şi să anatematizeze dogmele sale cele „profane şi nelegiuite“, adăogă: „Ne-am unit şi sfântul sinod al Romanilor şi noi toţi, în epistolele cele cu dreaptă şi ireproşabilă învăţătură scrise către cucernicia ta de către Biserica Alexandriei. Ţi-am arătat prin aceste epistole ale noastre celece trebue să crezi şi să înveţi şi cele de cari trebue să te lepezi. Căci aceasta este credinţa Bisericii catolice şi apostolice, cu care sunt de acord toţi episcopii ortodocşi din Apus şi din Răsărit“ [2]). Cu alte cuvinte, lucrând autonom, sf. Ciril declară că cele două epistole precedente ale lui către Nestorie *„Venerabili bărbaţi“* şi *„Flecăresc unii“*, au fost acceptate de către sinoadele Romei şi Alexandriei, dar în această a treia epistolă, care este şi sinodală, *„Mântuitorul nostru zicând“*,

1. *A'Dalès*, Le dogme d'Ephèse, p. 120.
2. *Migne*, Patr. gr. 77, 108-109. *Mansi* IV, 1068. *Schwartz* I, I, 1 p. 33.

a adăogat mai amănunţit ce trebuia Nestorie să cugete şi să învețe şi ce să evite.

Este prin urmare prea evident, că sf. Ciril nu era pur şi simplu mandatar al episcopului Romei, ci el însuş a formulat învăţătura pe care a primit-o şi sinodul Romei. Iar dacă episcopul Romei, cum se zice în enciclica „Lux veritatis" ar fi deţinut atunci autoritatea supremă în Biserică, Ciril avea foarte serioase motive ca să o declare. El atribue totuş aceeaş autoritate sinoadelor din Roma şi din Alexandria şi accentuiază că toţi episcopii Apusului şi Răsăritului sunt de acord cu învăţătura formulată de însuş sf. Ciril. Scriind şi către monahii dela Constantinopol, sf. Ciril zicea, că deoarece Nestorie perzistă în rătăcirile lui, caută să-l aducă la cunoaşterea rătăcirii *„prin această a treia scrisoare, trimisă de noi şi de prea sfinţitul şi de Dumnezeu iubitorul frate şi împreună liturghisitor cu noi Celestin, episcopul Romei* [1]). Aşa dar, el continuă acţiunea sa începută dela prima ivire a rătăcirii nestoriene, cu singura deosebire, că a treia oară se adresează lui Nestorie nu numai în numele său şi al sinodului din Alexandria, ci şi în numele sinodului Romei şi al episcopului care l-a prezidat, Celestin, şi propune învăţătura cu care erau de acord toţi episcopii ortodocşi din Apus şi din Răsărit. Pe Celestin îl prezinta ca episcop „al Romei celei mari", fără a-l deosebi de ceilalţi episcopi şi fără să declare că acesta singur era îndreptăţit să judece chestiunea în mod autoritar şi infalibil, când, din contra, dacă episcopul Romei avea în adevăr în Biserica universală situaţia pe care i-o atribue enciclica „Lux veritatis", Ciril trebuia neapărat s'o învedereze.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti

Despre un episcop. — *„In demnitatea episcopală, el (Episcopul* **Nicolae** *al Clujului) a rămas tot aşa de simplu, de modest şi de îndărătnic ca un baciu de stână. Când, după unire, a fost destinat să poposească în Clujul atâtor monumente cu alt sens decât cel românesc, el s'a găsit totuş ca în mijlocul unui pustiu. Aşezări ortodoxe nu existau pe-aici. Şi a creat totul din nimic: reşedinţă episcopală, câteva rânduri de alte case, câteva şcoli cu localurile lor proprii, pământuri, o biserică ridicată în trei luni de zile şi, mai presus de toate, această catedrală destinată să cânte prin veacuri o vrednicie excepţională pentru nimicnicia celor de azi".*

NICHIFOR CRAINIC,
în *Calendarul*, 8 Mai 1933.

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 127.

INSEMNĂRI DINTR'O SCRISOARE PASTORALĂ DIN VEACUL AL XVIII-LEA

Pe la 1780-1792, găsim pe scaunul episcopiei Râmnicului, Noului Severin, pe *Filaret episcopul*, care mai apoi între 1792-1793, ajunse mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Dintr'o scrisoare pastorală, pe care o dă ca episcop către protopopii şi preoţii din eparhia sa, se desprind o serie de îndrumări dogmatice, ritualistice, canonice şi didactice, folositoare pentru cei de atunci, caşi pentru noi, cei de astăzi.

Acest învăţat episcop, care ştia latineşte, greceşte, franţuzeşte, arată, în enciclica sa, toate îndatoririle pastorale ale subalternilor săi. In ea se cuprind următoarele măsuri:

1. Protopopul de plasă să ia măsuri, ca toate bisericile să se clădească cu încuviinţarea episcopului şi să se zidească din nou, acolo unde se simte nevoia.

2. Să cerceteze sf. Precestanie (sf. Impărtăşanie) să vadă dacă se păstrează într'un loc curat, ferindu-se de mucegaiu şi de stricăciunea şoarecilor.

3. Sf. Antimis să nu fie învechit, să aibă sf. moaşte *şi să nu fie al altui arhiereu străin de eparhie,* iar sf. vase să fie de cositor sau de argint, nu de pământ sau de lemn.

4. Să cerceteze dacă Biserica are odăjdiile „zdravene" sau fără de acestea slujesc preoţii?

5. La săvârşirea tainei Sf. Botez, preotul să aibă un vas adânc, să cufunde copilul de trei ori, să nu-l stropească numai pe creştet, ci să-l acopere bine cu apă.

6. Sfânta Liturghie să se savârşească în deosebi Sâmbăta şi Duminica, la praznicile împărăteşti şi la ziua feluriţilor sfinţi, iar cel ce va ceti Cazania să o citească mai înainte, ca s'o înţeleagă mai întâi el şi apoi s'o citească în chip desluşit şi creştinilor, mai ales că *„nu se află pretutindeni cântăreţi"*.

7. Niciun preot să nu se mute din eparhie fără ştirea şi aprobarea chiriarhului, iar de se va întâmpla vreun caz, să se aducă la urma lui.

8. Niciun arhiereu străin n'are voie să săvârşească vreo slujbă în eparhie, fără ştirea Episcopului locului, şi, ca atare, *nimeni să nu se înşele a primì taina hirotoniei, că „iaste împotriva Pravilei"*.

9. Să nu îngăduiască niciunui preot străin din ţara turcească sau din ţara ungurească a sluji cele preoţeşti, fără învoirea arhiereului locului, şi acei preoţi, cari sunt atinşi de neputinţe fizice, să nu săvârşească Sf. Liturghie, ci numai celelalte slujbe.

10. *Preoţii şi diaconii hirotoniţi peste Dunăre de către arhiereii străinii să se oprească a sluji cele sfinte „căci unii ca aceştia, ori că n'au ştiut carte, ori c'au avut vre'un ponos şi ca nişte călcători de lege sunt fără dar"*.

11. Să se ţină în evidenţă o condică de grămătici, trecându-se în ea numele şi chipul lor, ca să nu slujească cele preoţeşti cu înşelăciune, amăgind pe oameni că sunt hirotonisiţi.

Şi acela dintre preoţi, cari sunt mai „**procopsiţi**“ *în ale cărţii să înveţe pe copiii satului carte şi drept răsplată vor fi scutiţi de dăjdiile obşteşti* „**şi vor fi şi miluiţi**“, adică răsplătiţi pentru serviciile lor de dascăli.

12. Preoţii şi diaconii n'au voie a vinde băuturi spirtoase şi nici nu vor umbla prin astfel de localuri.

Călugării acioiaţi prin sate să fie daţi pe mâna forţei publice: „*Să-i globeşti, protopoape* şi luându-le potcapicele ca pe nişte călcători ai cinului călugăresc, să-i arăţi ispravnicului, ori zapciilor, ca să-i pună la dajdie, să nu înşele lumea, nici cu mirenie nici cu călugării fiind alcătuiţi“.

Preoţii şi diaconii văduvi nu se vor primi în monastire fără ştirea episcopului, iar de se vor furişă nu vor scăpă de dajdie.

13. Niciun preot n'are voie a cununa rude sau a săvârşi a patra cununie. Aşijderea niciun preot sau diacon n'are voie să se căsătorească, sau să se cunune dupăce le mor soţiile. Şi de va voi cineva să se despartă, să dea Zapis soţului sau soţiei şi poate preotul să semneze ca martor. Iar de vor voi să se împace, să nu se cunune, dacă n'are carte de despărţenie din partea Episcopului.

14. *Protopopul să controleze şi şcoalele de copii din satele mai mari, pentru a se edifică asupra râvnei ca cari preoţii mai procopsiţi în ale cărţii îşi îndeplinesc datoriile lor de a învăţă copiii.*

15. Când cineva e bolnav de moarte, preotul să-i facă *diată* (testament) şi să aibă în vedere rudele cele mai apropiate: părinţi, fraţi, veri etc. Să-i îndemneze a lăsă ceva şi episcopiei.

16. Să cerceteze protopopul, dacă duhovnicii din plasa sa au voie să spovedească prin carte de duhovnicie dată de episcopul eparhiot.

17. Fiecare creştin să se împărtăşească, dupăce mai întâi s'au spovedit. Aceia cari nu păzesc această lege să fie socotiţi ca nişte păgâni şi vameşi. Este drastică dispoziţia episcopului în privinţa aceasta. Iată ce spune protopopului: „Aceia cari nici se vor ispovădui, nici se vor cuminecă de două ori într'un an ci numai cu numele se vor numi creştini, iar cu faptele nu, pe unii ca aceia ca pe nişte călcători de lege se cade, nici să-i cunune preoţii, nici să le boteze copii şi nici la casele lor sfeştanie sau paraclis să nu facă“ [1]).

Cu un veac mai înainte, *Mitropolitul Teodosie, din vremea lui Constantin Brâncoveanu,* într'o scrisoare pastorală, dă aceleaşi îndrumări preoţilor, cu privire la atitudinea dârză, pe care trebuie s'o aibă faţă de îndatoririle spirituale practice ca spovedania şi împărtăşania credincioşilor: „*Acei cari nu se spovedesc de Paşti, nici anaforă, nici aghiasmă şi nici Sf. Paşte să nu ia,*

Tot în felul acesta îşi încheie pastorala sa *primul episcop*

---

1. Enciclică canonică a Episcopului de Râmnic Filaret, publicată în revista „Biserica ortodoxă română“ în anii 1891—1892 — Biblioteca Academiei române.

al Argeşului Iosif, dată în 1794, Dechembre: „Pe unii ca aceia cari în toată vieaţa lor dobitoceşte au vieţuit şi nu ştiu de Biserică şi nu se ispovăduesc şi nu se cuminec, nici la vreme de boală în casa lor nu se cade să intre preoţii, nici paraclis sau maslu sau osfeştanie să citească, nici să-i îngroape la Biserică, nici sărindare sau pomeniri să facă pentru unii ca aceştia, ci pentruca să nu ajungă lucrul la atâta osândă, fiţi următori bunelor noastre sfătuiri, ca şi darul lui Dumnezeu şi părintească blagoslovenia noastră să fie cu voi cu toţi“ [1]).

Făcând o privire retrospectivă asupra celor citite până acum, ne reconstituim o stare de obşte a intocmirii Bisericei ortodoxe române în veacurile trecute.

Ideile normative, pe care putem să le extragem din pastoralele episcopatului român din veacurile trecute, sunt următoarele:

1. Ortodoxismul este tot aşa de vechiu ca şi neamul.
2. Biserica ortodoxă română a căutat să se păstreze naţională.

Episcopul Filaret ordona, că niciun preot străin din ţara turcească sau din cea ungurească nu pot sluji cele sfinte şi nici arhiereii străini de peste Dunăre n'au voie să săvârşească vreo slujbă, fără învoirea Episcopului respectiv şi nici hirotonii să nu facă, căci sunt fără dar acei cari le obţin.

3. Biserica ortodoxă română a fost singura instituţie culturală în trecut. Asupra acestui punct, vom stărui mai mult, fiindcă ne interesează în deosebi.

Preoţii fruntaşi învăţau carte pe copii. Ei se adunau din felurite sate în satul unde se găsia preotul, care învăţă din Catehism şi Bucoavnă în tinda bisericii.

Drept răsplată materială, preoţii erau scutiţi de dajdie, care, se ştie, în vremea aceia erà destul de apăsătoare pe grumazul poporului român.

Bunul mers al şcoalei erà un punct principal, de care protopopul trebuia să ţină seamă în îndatoririle sale de îndrumare şi control. Biserica, având baza unitară a educaţiei, iar preotul având în mod real chemare de judecător, actele de stare civilă căsătorie, despărţenie erau în mâna sa, — apoi, prin chemarea de medic duhovnicesc şi de învăţător, înţelegem foarte bine, că el stăpânia sufletele în întregime şi nu ne mai mirăm deloc dece marii ierarhi ai veacurilor trecute puteau să poruncească în pastoralele lor, că acelor creştini, „cari nici se vor ispovedi, nici se vor împărtăşi“, preotul să nu le facă nici-o slujbă religioasă.

Ceiace se putea porunci atunci, astăzi nu s'ar putea porunci şi ceiace se putea face atunci, astăzi nu s'ar putea face.

Trebuie s'o mărturisim, că astăzi putem înrâuri mai puţin ca atunci sufletele enoriaşilor noştri, şi aceasta nu numai la oraşe, ci chiar şi la sate.

Lucrul acesta datează mai ales, de când *laicismul*, acea

---

1. Vezi „Biserica ortodoxă română“—Anul 25, nr. 3 Bucureşti, Tipografia cărţilor bisericeşti, 1927.

speculaţie filosofică, care are două aspecte principale: libera gândire de orice realitate transcendentă şi morala independentă de orice dogmă au dat naştere şcoalei laice în Franţa, care s'a despărţit de Biserica, din care învăţământul religios este suprimat şi din care Dumnezeu este alungat [1]).

Această şcoală laică, legiferată de *Jules Ferry*, prin legea votată la 28 Martie 1882, a influenţat în rău pe tinerii noştri, cari s'au dus să-şi facă sau să-şi împlinească studiile în Franţa, şi ei se întorceau în ţară cu idei ateiste, nihiliste, socialiste şi independente, formând curente subversive, vătămătoare mersului firesc al ţării. Impotriva acestor idei, cari tindeau a se încetăţeni şi la noi, Ierarhii noştri au luptat iarăşi cu tărie, *căci iată ce'ndrumări dă Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian, în pastorala sa din anul 1886,* cu privire la deosebirea dintre intelectualismul laic şi educaţia religioasă-morală, pe care trebui să şi-o însuşiască tineretul studios:

„Anticitatea păgână are înţelepciune mare, anticitatea creştină are inimă mare. Din mulţimea înţelepţilor vechi, numai Socrate şi-a dat vieaţa pentru învăţătura sa; dar între creştini nenumăraţi sunt aceia, cari au murit pentru învăţătura lor. Citiţi, iubiţi studenţi, Sfânta Scriptură şi scrierile clasicilor bisericeşti şi ochiul inimii voastre cei curate va privi multă înţelepciune şi ştiinţă. Creşteţi în pietate către părinţi, învăţători şi superiorii voştri; totdeauna hrăniţi-vă din pâinea sf. noastre biserici şi beţi din laptele sf. ei taine şi atunci rădăcina amărăciunei din spiritul vostru nu va odrăsli în sus, ca să vă turbure şi pe mulţi să-i întineze ci va cunoaşte cu toată claritatea cele mai înalte adevăruri metafizice, cari sunt ascunse pentru înţelepciunea acestei lumi şi veţi fi folositori patriei şi bisericii, cari vă privesc pline de nădejde" [2]).

Dacă în Franţa clerul a fost îndepărtat din şcoală, prin legea votată în 1886, care prevede laicizarea personalului didactic primar, la noi, în România, lucrul acesta nu s'a întâmplat, ba mai mult, chiar anul acesta, în trecuta sesiune a parlamentului, s'a votat o lege, prin care art. 61 din legea învăţământului primar, din 26 Iulie 1924, se modifică în sensul, că învăţământul religios-moral este obligatoriu, că el trebuie să se predea în mod gratuit de către preot, 2 ore pe săptămână pentru fiecare clasă sau divizie.

Este acesta un mare câştig pentru noi, preoţii, şi trebuie să mulţămim, în primul rând, capului bisericii noastre, I. P. S. Patriarh, care a stăruit în sensul acesta pe lângă înaltul guvern şi care doreşte, tot ca şi Mitropolitul Veniamin Costache, *„un cliros învăţat"* şi un *„norod luminat"* în ştiinţa hristianiceştilor învăţături.

---

1. Magnin, *Laicisme et laicite*, pag. 135. Paris, Librăria Bloud & Gay
2. „Vezi Biserica ortodoxă română" 1886, luna Decembrie, Biblioteca Academiei române:

Educaţia micilor odrasle în sensul învăţăturii bisericii noastr ortodoxe trebuie să constitue, de acum înainte, unul din cele mae de seamă capitole ale pastoralei vremurilor noastre. Când protopopul va intra în şcoală la orele de religie, ca să cerceteze râvna şi priceperea de îndeplinire a acestei îndatoriri misionarei noi vom face legătură între trecut şi prezent şi ne vom aduce aminte cu pietate de dispoziţiunile cuprinse în scrisoarea pastorală a Episcopului Filaret dela sfârşitul veacului XVIII-lea.

Pr. TRAIAN COSTEA
Biserica Sf. Elefterie Capitală.

PĂŞIREA ÎN SFÂNTUL ALTAR

Partea dinspre Răsărit a Bisericii se numeşte Altar. «La popoarele vechi păgâne, se chema „altar" locul unde se ardeau jertfele. Tot aşa se intitula locul acesta şi la Evrei. La Romano-Catolici, se chiamă „altar" însăşi sfânta masă; iar la creştinii ortodoxi, se numeşte „altar" partea Bisericii despre Răsărit, despărţită de naos prin iconostas» [1]).

Iconostasul a luat numele de catapeteasmă şi apoi tâmplă.

In vechime, ca să nu se apropie poporul de Altar, în loc de tâmplă, erau nişte perdele despărţitoare.

Sfântul Vasile cel Mare a certat pe o femeie, care s'a apropiat de Altar. «Dându-i canon, i-a poruncit să se depărteze; iar de aci înainte, Altarul a fost despărţit de restul bisericii prin nişte perdele, cari s'au înlocuit mai târziu cu icoane; femeilor le-a fixat şi îngrădit locul unde să stea, spre a nu mai privi în Altar, în timpul dumnezeeştii slujbe; acea care ar îndrăzni să facă un astfel de lucru, să fie izgonită din biserică şi să nu i se dea sfânta împărtăşanie» [2]).

Pe timpul Sinodului VII Ecumenic, din 787, catapeteasma era aşa cum o avem astăzi.

In Altar, intrăm pe uşa de M.-Zi şi ieşim pe uşa de M.-Noapte. Uşile din mijloc se numesc împărăteşti. Prin ele, intră Mântuitorul — Impăratul, Impăraţilor şi Domnul Domnilor — când se cântă Heruvicul şi se aduc cele sfinte dela proscomidie pe Sfânta Masă.

1. Dr. B. Cireşanu, *Tez. Lit.* Tom., II, pag. 127, nota 2.
2. Din Vieţele Sfinţilor, citat de Revista *Fântâna Darurilor,* an 4, nr. 1, pag. 23.

Aci, la fiecare liturghie, se săvârşeşte jertfa cea fără de sânge.

In Altar, pot intra numai persoanele sfinţite. Dacă în Sfânta Sfintelor nu putea să intre decât Arhiereul, cu atât mai mult în Altarul Bisericii de astăzi, nu poate intra oricine.

Clericii pot intra în Sf. Altar. Atât clerul superior: arhiereul, preotul şi diaconul; cât şi clerul inferior: cântăreţul şi paracliserul.

Clerul superior formeaza treapta hirotoniei, iar clerul inferior treapta hirotesiei. Fără hirotesie, cântăreţii şi paraclisierii nu pot intra în Sfântul Altar.

Hirotesia se face de Arhiereu, prin binecuvântare, punându-şi mâna dreaptă pe capul candidatului cetind şi o rugăciune [3].

Bine ar fi ca, în întreaga Biserică Ortodoxă Română, să se facă hirotesia cântăreţilor şi paraclisierilor. Aceste persoane au nevoie să intre în Sf. Altar şi trebue să fie sfinţite.

Canonul 19 al Sinodului Laodicean zice: «Καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν». «Şi numai celor sfinţiţi este cu cuviinţă să intre în Altar şi să împartăşească».

Deasemenea, Canonul 44, tot al sinodului acestuia, zice «Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι». „Că nu se cade a intra femeile în Altar“ [4].

Călugăriţa intră în Altar, după canonul 15 al lui Nikefor, Patriarhul Constantinopolului. De bună seamă, ca să aprindă candelele, lumânările şi să măture [5]. Şi monahii pot să intre în Altar.

In Altar nu se pot aduce decât: veşmintele preoţeşti, untdelemn, prescuri, tămâe şi vin pentru sf. Liturghie. Cărnuri, brânză, ouă este oprit a aduce acolo. Canonul 3 al Sf. Apostoli şi canonul 79 al Sinodului VI dela Trulla opresc cu afurisanie lucrul acesta [6].

Din cele trebuitoare cultului, nu putem lua la noi acasă. Canonul 72 al Sf. Apostoli, zice: „Dacă un cleric sau laic a luat dela sfânta biserică ceară sau untdelemn, să se afurisească ş să dea îndărăt de cinci ori mai mult din ceiace a luat“.

Asemenea, şi canonul 73, tot al Sf. Apostoli, zice:

«Nimeni să nu ia, pentru trebuinţele casei, vas sfinţit de

3. Arhieraticon, pag. 6, anul 1926.
4. Dr. B. Cireşanu, *Tez. Lit.*, Tona. II, pag. 133.
5. Evhologiu, pag. 429, anul 1858.
6. Tipic Bisericesc, pag. 363, anul 1918.

aur sau de argint, sau pânză, căci acest lucru este împotriva legii. Iar dacă cineva s'ar prinde că face aceasta, să fie pedepsit cu afurisenie» [7]).

«Pidalionul se întreabă ce vom face cu obiectele ce nu mai pot fi trebuincioase bisericii. El dă, în acelaş timp, răspunsul, care, fără să fie regulă, este totuşi un sfat bun. Aceste obiecte ieşite cu totul din întrebuinţare şi în neputinţă de a mai fi chiar prefăcute, se ard, se aruncă în mare, sau se îngroapă, ferindu-le astfel de orice pângărire» [8]).

Mirenii, fie bărbaţi fie femei, nu pot să intre în Altar. Canonul 69 al sinodului Trullan zice:

«Şi să nu fie iertat laicilor, oricât ar fi numărul lor de mare, de a trece îngrăditurile Sfântului Altar. Cu toate acestea nicidecum nu-i este oprită intrarea puterii împărăteşti, când aceasta voieşte să-şi aducă lui Dumnezeu darurile sale, potrivit vechei tradiţiuni» [9]).

In actele sinodului 3 ecumenic, ţinut la Efes, iată ce scrie împăratul Teodosie II:

«Iar noi, zice împăratul, ne apropiem de sfintele Altare, ca să aducem darurile noastre; îndată ce însă intrăm în lăuntrul sanctuarului pentru acest scop, repede şi ieşim de acolo, fiindcă nu voim să ne însuşim ceva din drepturile sfinte cari nu se cuvin nouă» [10]).

Oricât de mult popor ar fi în Biserică, n'are voie să pătrundă şi în Altar.

Obiceiul, dela unele biserici de ţară, de a intra mirenii în Sf. Altar, este un obiceiu rău şi oprit de sfintele canoane.

In niciun caz, noi, preoţii, nu vom îngădui umblarea mirenilor într'acest loc sfânt.

Nu trebuie să ne facem părtaşi la păcate streine. Chiar şi cântăreţul, când intră aci, să intre cu băgare-de-seamă, fără a face sgomot.

In Altar, pe Sfânta Masa, să fie întru tot curat. Aci, nu se îngădue nici taifasuri!

Deci, întotdeauna, „cu frică şi cu cutremur“ să păşim în Altarul cel sfânt, căci plăcut lui Dumnezeu este.

Pr. NIC. I. IANCU
Buneşti-Argeş.

---

7. Pr. C. Dron, *Canoanele,* vol. I, pag. 236.
8. Acelaş isvor, pag. 236
9. Dr. B. Cireşanu, *Tez. Lit.,* Tom. II, pag. 134.
10. Dr. B. Cireşanu, *Tez. Lit.,* Tom. II, pag. 134.

BISERICA PAROHIALA „FUNDUL CATINII".

Mai jos de schit, într'o livede părăginită, lângă „Izvorul Mânăstirii", se află vechea biserică pe care şi-au construit-o locuitorii din Fundul Cătinii, după ce nu s'au mai putut servi de biserica schitului. Este o veche biserică de bârne --- poate una din cele mai vechi din judeţ, --- asemănându-se mult cu cea dela Starchiojdul vecin din Prahova, care datează dela 1750, numai că îi lipseşte postamentul şi este ceva mai puţin încăpătoare decât aceea [1].

„Inaltă până la streşini de 3 m. şi lungă de 12 m. Vârghiile sunt lungi de 8 m., late de 2½ dm., groase de 7 decimetri. de 7 decimetri.

Nava, cu altarul poligonal sunt încinse de un brâu sucit şi îngust, cioplit în lemn, care se prelungeşte în pridvor deasupra pălimarului, făcut şi el tot din bârne.

Pridvorul deschis cu patru stâlpi, spirijinind o cosoroabă, bine cioplită, adăposteşte o uşă de intrare cu pisanie zugrăvită, foarte lungă, în zece rânduri, unele cu litere roşii, în cea mai mare parte ştearsă astăzi de ploi [2], fiindcă multă vreme biserica a fost fără acoperiş, căci putrezise, aşa că ploua în ea.

In ultimul timp însă, prin stăruinţa Păr. Nic. V. Ionescu, actualul paroh, s'a acoperit. Acum, din întreaga pisanie, abia se mai cunosc câteva litere şi numele zugravului: „Manta, zugrav". Când a vizitat-o d. Constantinescu, se cunoştea mai mult din inscripţie: „Cu (vrerea) lui Dumnezeu şi cu ajutorul Fiului... s'au ridicatu (aciastă sfântă biseric) ă din (teme) lii cumu (s) ă vede în.. (z) ugrăvii... TPA (7101?) Manta Zugrav" [3].

In interior, totul este stricat de ploaie: mobilierul a putrezit, pictura, --- pe unde a plouat-o --- s'a şters. Pictura este făcută direct pe vârghii. Din mobilier abia se mai păstrează iconostasul, strana arhierească, o cruce şi câteva sfeşnice putrede, iar din pictură se păstrează cea din altar --- aproape în întregime --- icoanele împărăteşti şi ale câteva dela catapeteasmă [4], precum şi pereţii din dreapta şi stânga. Deasupra, biserica a avut boltă, formată din bârne dispuse în formă de albie cu gura în jos; dar a căzut, căci a putrezit. Turlă nu are,

Sf. Pristol nu este de marmoră cum a crezut d. Constantinescu, ci este o lespede de ceea ce se numeşte popular cum dealtfel n'au toate bisericile din timpul acesta. „Sarea pisicii".

---

1) N. A. Constantinescu, broşura cit., pag. 14.

2) Ibid., pag. 14-15.

3) Ibid., pag. 15.

4) Inovaţia pe care a observat-o d. Constantinescu la tâmplă: două biserici, una în dreapta şi alta în stânga, nu se mai poate vedea, căci s'a şters pictura.

In Sf. Altar se păstrează bine pictaţi Sf. Ierarhi, iar pe tavan, sus, sunt zugrăvite: un cer albastru cu stele şi îngeri, şi scris trisaghion: Sfânt, sfânt, sfânt Domnul Sabaot.

Inscripţii se găsesc, în afară de resturile din pisanie, în altar, la proscomidie: a) *Pomelnicul* (dat incomplet de d. Constantinescu):

„Pomencu [5]) de titori ca să fie pomeniţi în veci. *Vii:* Dumitru ereu, Maria presbitera, Constantin, Marica, Voica, Stana, Catrina, Andreiana, Anca, Voica, Dobra, Ilie ereu, Ilinca presvitera, Sărban, Marica, Badea, Neacşa, Mariia, Vasile ereu, Necola Zogravu, Moise, Manta, Dumitra presvitera, Sărbana, Maria şi cu tot neamul lor. *Morţi:* Monahul Spiridon, Lupu, Fătul, Stoica, Mihai, Stanca, Sinzeana, monahul Tudosie, Dobra, Paraschiva, Voica, Ion, Ilie, Neculai, Sanhira, Ioana, Radu ireu, Neacşa presvitera, Ilie ereu, Neaga presvitera, Dionisie monah, Marica, Stoica, Sandu, Dumitru, Andreiana, Stan, Nedelea, Stana presvitera, Vasile, (Ior)dache, Radu, Dumitru şi cu tot neamul lor.

b) Lângă proscomidie este inscripţia următoare: „Popa care va intra în altar negrijit şi va sluji liturghie învrjbit cu poporani sau alt cineva şi alte multe răutăţi ace spăeşte". (Sub această inscripţie este pictat un preot în odăjdii cuprins de flacările ce se revarsă dintr'o înfiorătoare gură de balaur).

In stânga acestei inscripţii se află una mai scurtă: „Prioteasa care se înmărită". Această inscripţie se află pe flacările ce au cuprins pe preot [6]) şi probabil că a fost pictată şi o preoteasă în flacări, dar pictura e puţin ştearsă [7]).

Pe lângă aceste inscripţii din biserică mai sunt unele pe cărţile de ritual ce s'au păstrat şi care provin dela această biserică, nu dela schit.

Astfel avem:

a) Pe un octoih (tipărit la Neamţu în 1836): „Acest ohtoih să trimite la Biserica cu hram Intrarea în Biserică şi se plăteşte cu lei 100 dela vechea Biserică" [8]) 840 Iunie 29.

Mai jos: „Acest ohtoih s'a cumpărat de locuitori poporanii satului Fundu Cătinii cu lei una sută după cum îndată se arătă (Urmează „lista" celor ce au plătit. Lista e făcută la 3 Fevr. 1868 şi se continuă cu data de 3 Martie 1868).

b) Pe un liturghier (tipărit la Bucureşti 1797, de Dimitrie Mihailovici, tipograful Râmniceanul), e scris cu creionul: „Anii dela moartea lui Spiridon" şi sunt făcute două scăderi:

1901	1901
1772	1697
181	204

5) Probabil să fi fost „pomericu", dar acum nu se mai cunoaşte „l", pus deasupra.

6) E interesant, că acest preot poartă omofor. Va fi aceasta din greşeala zugravului? E posibil.

7) Ce zic preotesele recăsătorite?

8) Adică dela această biserică de care e vorba s'a trimis la cea nouă.

Nu prezintă însă nicio importanţă, căci aceste date nu sunt acceptabile.

Alte cărţi ce provin dela această biserică:

1. Un mineiu, fără început.
2. Un Evhologhiu, fără început şi sfârşit.
3. Slujba Sfintelor patimi, tipărite la Buzău, de Filoteiu (1853 Aug. 14).

4) O Psaltire [9]) pe care se află foarte multe însemnări zilnice -- desigur cele mai importante -- astfel: „Să se ştie de când s'au născutu fii mieu în ziua naşterii lui HS. Decembrie 25, la leat 7361 (1853)".

„Să se ştie de când m'am însurat eu Dum(it)ru logofătu sin Dumitru Râmbeu ot satu Cătina la leat...".

„Să se ştie când a vândut calu tată meu la leat 1840 Febr. 7" [10]). Mai sunt pe ea o mulţime de aceste însemnări pe care le omitem.

Ne-a rămas de lămurit data când a fost zidită această biserică. D-l Constantinescu -- în broşura amintită, pag. 16 -- zice: „S'ar părea că ultimile trei litere din pisanie, ce preced numele zuravului, indică data, însă nu putem fi siguri asupra ţifrei miilor; dacă T s'ar citi Z, am avea anul 1539, ca an de întemiere a schitului, de către „Spiridon Călugărul", cel din fruntea listei de ctitori, şi care dată nu s'ar depărta mult de a hrisoavelor ce amintesc dania făcută de acest călugăr schitului". Cum se vede d. Constantinescu socoteşte această biserică drept biserica schitului şi de aceea crede d-sa că s'ar putea apropia data zidirii acestei biserici de a hrisoavelor ce privesc schitul; dar noi am arătat că schitul a fost altundeva şi a existat cu mult înaintea acestei biserici.

Această dată (1593) nu este nici măcar probabilă, din mai multe motive:

I. Pe la 1613 mohanul Spiridon trăia, cum arată actul de danie făcut nepoţilor săi de soră la această dată şi dacă pomelnicul bisericii s'a scris odată cu pictura -- şi credem că aşa este -- nu se putea ca monahul Spiridon să fie pus între morţi.

I. Sunt bătrâni care pot oarecum preciza data: Astfel unul spune că, pe când moşul să era copil, se zugrăvia biserica, iar zugravii îi făceau mustăţi cu pensula. Cum acest moş al său a murit pela 1870 în vârstă de vreo 80 de ani, rezultă că pe la sfârşitul veacului XVIII am putea spune data.

Alt bătrân — ştind de unde, când şi de cine s'au adus lemnele pentru construirea acestei biserici -- duce data pe la jumătatea secolului XVIII.

---

9) Toate celelate cărţi sunt păstrate la biserica nouă, afară de psaltire, care este în posesia unui particular: Gh. Oprea, Starchiojd-Prahova.

10) Se vede cât rol a jucat Psaltirea, că însemnările cele mai scumpe să se facă pe ea, aşa cum se întâmplă cu Biblia în Anglia.

III. Mai bine şi mai de crezut este precizată data construirii acestei biserici de unul din preoţii care au slujit în ea: Pr. Gh. Uruc, mort acum, dar care a comunicat-o Pr. Nic V. Ionescu, parohul actual din Cătina. După Pr. Gh. Uruc, care a cunoscut pisania, când nu era ştearsă de ploaie, data clădirii acestei biserici este 1702-1703, deci începutul secolului XVIII.

IV. In fine, alt motiv care ne opreşte de accepta data 1503, este faptul că pe atunci exista schitul şi numai după ce s'a „dărăpănat" de tot [11]), în sec. XVIII, s'a simţit nevoia unei noi biserici.

Deci această biserică nu poate data decât din sec. XVIII şi nu din sec. XVI.

Deci această biserică nu poate data decât din secolul XVIII şi nu din secolul XVI.

In rezumat am putea, deci, spune: A existat un schit în Fundul Cătinii, a cărui existenţă nu depăşeşte sec. XVIII. De îndată ce schitul s'a „dărăpănat", locuitorii din Fundul Cătinii şi-au clădit o biserică de enorie, biserică existentă şi astăzi şi care nu trebue identificată cu schitul.

APENDICE [12]).

Cu mila lui Dumnezeu on [13]) Radu-Voivod şi Domn a toată Ţara-Românească, feciorul marelui şi prea bunului răposatului Mihail [14]) Voivod, dată în Domnia mea această poruncă a Domniei mele Stoica [15]) şi fraţinăsul meu [16]) Mihai feciorul Vlaicului din Ogretin [17]) şi cu feciorii lor câţi Dumnezeu le va dărui, ca să fie lor moşie la satul Piatra, însă din partea unchiului Spiridon Călugăru a cincea parte de peste toată moşia lui oricâtă se va afla şi de cumpărătoare şi de moştenire din câmp, din pădure şi din apă şi din siliştea satului de peste tot hotarul de pretutindene, pentrucă a venit Spiridon Călugăru înaintea domniei mele de au dat şi au miluit pe Stoica şi pe Mihai nepoţii lui dintr'o a lui parte de moşie care am zis mai sus, el de a lui bună voie pentru sufletul lui şi mai vârtos pentru sufletul a unor copii ai lui, anume Fătu şi Lupu [18]), care au fost murit mai înainte ca să le fie lor veşnică pomenire, încă au

11) Acest document care ne arată că Schitul era „dărăpânat" în sec. XVIII, ne opreşte de a identifica această biserică cu a schitului, care în acest caz -- nu s'ar fi menţinut până acum, dată fiind neglijenţa cu care a fost tratată.

12) Dăm aici copia unui act de danie făcut de Spiridon Călugărul.

13) In loc de Io, obişnuit înaintea numelor de Domn.

14) Tradus greşit în loc de Mihnea.

15) Stoica pentru Stoicăi.

16) Tradus sau copiat greşit -- căci această copie este luată după o alta în loc de „lui".

17) O comună din Prahova -- pe lângă Vălenii-de-Munte -- din care au venit nepoţii lui Spiridon în Cătina, la schit. In Ogretin era căsătorită sora lui Spiridon.

18) Sunt şi în pomelnicul bisericii vechi parohiale.

miluit pe nepoții lui care au [19]) scris mai sus și blestem cine s'ar ispiti după moartea lui a lua această milă dela mâna acestor nepoți ai lui, anume Stoica și Mihai ori din frații lui ori din rudenia lui sau orice om ar fi acela să fie proclet și afurisit de trei sute optsprezece sfinți părinți care au fost la Soborul din Nichia, de aceea am dat și Domnia mea Stoicăi și frăținăsul lui Mihai, nepoții lui Spiridon Călugărul ca să le fie lor moșie hahamnică [20]) lor și feciorilor lor, nepoților și strănepoților și de către nimeni să nu se clătească după zisa Domniei mele, iată dar și martor am pus Domnia mea, jupân Vintilă vel Vornicu, I. [21]) jupân Nica vel Logofăt, I. jupân Diat vel Spătaru, I. Cârstea Spătaru, I. Panait Stolnicu, I. Bratu comis, I. Lupu Paharnicu, I. jupân Fota vil [22]) Postelnicu, I. Nica vel Logofăt și am scris Lepădatu Logofăt în scaunul cetății Târgoviște.

Decembre, 25 Leat 7121 [23]).

Acest hristov [24]) s'a tălmăcit în limba românească întocmai după hristovul cel slovenesc la școala cea slovenească a mânăstirii Colții.

Cârstea Dascălu ot Mânăstirea Colții.
1811. Martie 11.

I. FRĂSINEANU

INDRĂZNIȚI.

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Indrăzniți în Lume!
Luați tipicu și ciaslovul,
Faceți rugăciune!

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Fiți curați în toate!
Mergeți, când vă chiamă omul.
Chiar și'n miez de noapte.

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Indrăzniți ca Mine!
Și veți mântui tot omul
Din deșărtăciune.

Indrăzniți! un glas s'aude,
Glas din ceruri sfinte,
Căci menirea noastră este
Să mergeți 'nainte.

Să mergeți tari netezind calea
Către rugăciune,
Căci e plină astăzi lumea
De deșărtăciune!

Preotul SANDU-dela-Stroești.

---

19) In loc de „am".
20) Conrupt din ohavnică.
21) I. Slavon pentru „și".
22) In loc de „vel".
23) Adică 1613; deci pe vremea lui Radu Mihnea.
24) Hristov pentru hrisov.

STRIGAT CONTRA CELOR CU „BISERICA NOUA„ ŞI ABUZULUI DE TOLERANŢĂ

Marea reformă a îndreptării Calendarului ne-a adus o „biserică nouă", în împotrivire cu învăţăturile Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos, de a avea una singură. Iubirea, până şi a vrăşmaşului nostru, e schimbată de această pretinsă biserică în ură, faţă de vecinul, fratele sau părintele care a îmbrăţişat îndreptarea calendarului!

Printre cele câteva zeci de rătăciri sectante, venite în ţara noastră după marele război, acum mai avem alta, adăogată de noi înşine, fiindcă am zgândărit, focul înainte de a se potoli furtuna sufletului adusă de trubarea războiului...

E o biserică dăunătoare şi Neamului şi Bisericii Sfinte. O văd şi ştim cu toţii şi cu toţii tac şi n'o văd. Totul se desfăşoară în faţa autorităţilor civile şi bisericeşti. Una tace şi alta acopere. Prea se trece uşor peste problemele vitale a Bisericii noastre!

Despre acestea, scrie un cărturar-teolog al Bisericii noastre:

„Congresele trec şi problemele rămân. Biserica va fi tot atât de molatecă... Tace când trebuie să vorbească. Vede problemele şi se fereşte de a grăi..." 1)

Câţi nu ne-au atacat şi în Parlament pe chestiunea calendarului, a salariilor etc.! (şedinţele 12 şi 13 Fevruarie 1932). Ne-am arătat inofensivi de tot. Să trecem la biserica în chestiune.

Este cunoscută tuturora rezistenţa sălbatecă a credincioşilor din Nordul Moldovei, Basarabia şi parte din Bucovina, împotriva reformei îndreptării Calendarului.

In dorinţa de a rămâne la acelaş calendar vechiu, au dat voturi amăgelilor politicianiste, speculându-le credinţa. Intr'o primăvară, s'au dat şcolarilor două vacanţe de Paşti, începându-se de aici încolo, exploatarea instituţiei Sfinte, fără niciun pic de bun simţ şi teamă de Dumnezeu.

Poporul, buimăcit, s'a lepădat de Biserica Sfântă în care s'a născut, botezat şi cununat, şi acum (vorbind de cei extremişti), refuză orice slujbă a preotului respectiv.

In partea a doua a chestiunii, vin călugării caterisiţi. Profitând de credulitatea poporului, l-au agitat şi rătăcit. S'au aşezat prin sate, au prefăcut casa vreunui gospodar în „Casă de Cult", numită biserică, cum e în *Vânători*-Neamţu, *Rădăşeni*-Baia şi încă în vreo 7—8 sate proiectate, aflate în diferite stadii. Lucrează nestingheriţi de nimeni şi până ce isprăvesc lucrul, dau zvonul că lucrează la „casă de sfat cetit". La Rădăşeni şi-au construit local nou în toată libertatea.

Tot la Rădăşeni, şi-au instalat clopote (3—4), le sună, toacă, fac slujbe, hramuri în voia cea bună. De când s'au stabilit călugării în parohie, pelerinaj din toate părţile Moldovei: Iaşi, Vaslui, Bârlad, Bacău, bucovineni, de se miră lumea de convoaele ce urcă la Rădăşeni, (trei km. din Fălticeni), întrebându-se cum de se tolerează specula aceastaL La sărbători mari, se adună 3.000—4.000 de suflete la slujbă, cum a fost casul alaltăeri la „Iordan", purtând fiecare şapul cu aghiasmă.

Călugării, cu şeful lor, *Glicherie,* locuesc în curtea „casei de cult", dar absolut închişi, curtea fiind împrejmuită cu gard, aşa de înalt, că nu se poate vedea nimic din şosea. Cu ocazia Crăciunului şi Botezului Dom-

1) Arhim. Scriban, *Viitorul,* 15 Noemvrie 1932.

nului după stil vechiu, şi-au arătat toată obrăznicia, umblând şi cu ajunul „ziua mare", însoţiţi de 20—30 botaşi, înainte şi după dânşii, unii cică şi cu puşti pe sub sumane, cum e cazul din Brusturi-Baia, Rădăşeni, Oglinzi, ş a., punând pe jandarmi pe fugă. Bieţii, dacă nu fugeau, păţeau ca jandarmul din Rădăşeni (bătut şi dezarmat de femei), dacă nu mai rău, sau ca şi căpitanul de jandarmi Popa, cu mâna frântă în aceeaşi încăierare. Că autorităţile competente n'au luat nicio măsură, nu zicem nimic, dar putem întreba, unde ajungem cu o asemenea *anarhie?*

Mortul e adus în numita biserică numai de către oameni, unde e prohodit de către călugări, ş'apoi e dus tot numai de oameni la groapă, făcând popasuri după ceasornic, după indicaţiunile ce le au. Călugării rămân pe loc şi se roagă.

Inchipuirea multora asupra calendariştilor sau stiliştilor, cum li se mai zice, e atâta, că ţin sărbătorile după calendarul vechi. Creştinul serbează în casa lui, şi încolo-lumea ar fi liniştită. Iată însă adevărul:

Pentru calendarişti, — vorbind de cei extremişti — biserica din satul lor e spurcată, cu preoţi cu tot, dela îndreptarea calendarului încoace. Copiii botezaţi de aceşti preoţi trebuesc botezaţi din nou de acei preoţi ce nu s'au dat pe „nou", adică de ei, vagabonzii, ce fac negustorie pe urma proştilor. Aşa, botează copii până la 7 ani. Pe cei cununaţi după îndreptarea calendarului, îi cunună a doua oară (pe aceeaşi soţi).

Mortul e dus tot la cimitirul oficial al bisericii, deşi ar vrea sub mărul din grădină sau într'un cimitir a lor aparte, dar se lovesc de legile sanitare, cum e cazul cu cimitirul lor din com. Brusturi-Baia.

La sărbători mai însemnate — după stilul vechiu, — fac petreceri zgomotoase, scandaluri, altfel decât cei supuşi Bisericii.

In sărbătorile oficiale, lucrează mai cu zor, făţiş, ca să fie văzuţi. De Sfintele Sărbători, e mare nelinişte în sat... Să nu se vadă unii pe alţii şi umblă să nu le tihnească sărbătoarea „celor ce s'au dat cu „catolicii".

Toţi poartă bărbi neglijente, după şcoala ce o primesc dela călugări, asemănându-se foarte mult lipovenilor rămaşi de atâta vreme rătăciţi.

Tinerii ce au a se cununa merg la călugării din centrele arătate şi petrecerea nunţii o fac în sat. Unii, de ochii oamenilor şi ca să nu se strice chiar de tot cu preotul, se cunună şi în sat. Aşa stau lucrurile.

A te mai apropia de calendarişti, mai vorbindu-le de calendar, a devenit ceva cu neputinţă. Nu numai că n'ar asculta, dar se feresc de orice legătură şi întâlnire. In unele părţi, chiar te-ai primejdui.

In ziua de 9 Fevruarie 1931, cu bun prilej, am vizitat cu Prea Sfinţitul Vicar dela Iaşi, care a vizitat toate satele contaminate de aceeaş răsvrătire, „Casa de Cult" din Vânători-Neamţu. Aici era adunată lume foarte multă, care se agitase şi strigau din toate părţile. Dacă în tot calmul şi pacea sufletească nu li s'ar fi dat binecuvântările arhiereşti de plecare, nu se ştie la ce s'ar fi hotărît răsvrătitorii! Ajunge şi atât, că în urma noastră auzeam vociferându-se: „rătăciţi, papistaşi, schismateci"... Iată anarhiştii!...

De ajunurile Crăciunului şi Botezului, găseşti în toată regula, poarta legată cu lanţ, parul în uşă, şi chiar preîntâmpinări, că „nu-i acum Crăciunul"! „V'am tot ascultat, dar ne-aţi înşelat... Când a mai fost ca acum, postul Sân-Petrului două zile? Paştile le puneţi cum vreţi, ca să vă vie"... Aceasta e situaţia satelor noastre!

Nu s'ar fi ajuns până aici — poate — de n'ar fi fost călugării cei de rea credinţă, care au agitat şi încurcat credincioşii, cu Calendare dela Sf. Munte, cu broşuri, cărţi (Bolduri, Mărgăritorul, Sf. Ioan Gură de Aur, ş. a.) şi câte manifeste însultătoare la adresa Bisericii, Sfântului Sinod şi ierarhilor noştri, fără a fi urmăriţi şi daţi pedepsei ca răsvrătitori împotriva Bisericii de Stat!

De bună credinţă, botează din nou până la 7 ani şi cunună a doua oară pe aceeaşi soţi? S'au stabilit prin sate, speculând naivitatea şi nu fără a fi însoţiţi de acele femei zise „maici"?

In cele din urmă, chiar dacă li s'ar fi părut îndreptarea calendarului „stricare de lege", cum zic ei, trebuia să-şi respecte numirea şi traiul de „monah", retrăgându-se în cele din urmă să aducă „Slujbă Domnului" în fundul unor munţi, unde nici fiarele să nu-i tulbure! Dar altul e scopul escrocului!...

In ziarul „Calendarul" din 24 Noemvrie 1932 şi „Universul" din 18 Noemvrie 1932, se spunea de oarecare agitaţie a monahilor din Mânăstirea Neamţului: că o bună parte din ei sunt şi acum duşmani a îndreptării calendarului. Ferească Dumnezeu, să li se mai aplice pedepse de caterisire! Contrariu, cu cei vreo zece care au împânat satele şi cu încă pe atâţea, numai bine s'ar scuti de preoţi titraţi, întreagă Moldova, Bucovina şi Basarabia!

Doctorii şi licenţiaţii în teologie, bată-şi creerul cu cartea, c'apoi din economii bugetare, să nu li se mai poată face locuri în cler!

Călugării din Rădăşeni îşi continuă acum a-şi face chilii, dormitoare încăpătoare pentru pelerini, casă parohială în condiţiuni bune ş. a. In satele celelalte, s'au format comitete de construcţie, aduc ingineri pentru planurile de „Case de Cult", în care lucrează nestingheriţi de nimeni, după modelul celorlalte existente. (Rădăşeni, Vânători, Brusturi, ş. a.).

Chestiunea calendaristică, merită deci toată atenţiunea. Orice întârziere e un răgaz de întărire şi rezistenţe ce se va opune pericolului va fi mai grea... Ce e de făcut?

Concluziuni:

1. Călugării vagabonzi, inconştienţi şi tulburători a liniştei publice, să se trimită la locul lor şi anume:

„Călugării şi maicile să fie strânşi de prin satele unde locuesc şi fac servicii pe stil vechiu, fie la sediul eparhiei sau la vreo mânăstire retrasă şi să li se explice greşelile ce fac. De vor asculta, să fie trimişi la mânăstirile lor, iar de nu, să fie închişi la mânăstirea Cetăţuia (Iaşi), ori trimişi la diferite închisori să facă slujbe în deobşte deţinuţilor". (Propuneri făcute în şed. Eparhială Iaşi, Mitropolia Moldovei, Noemvr. 1932).

2. Să li se interzică a purta haina clericală, căci ce i s'ar face unui civil ieşind pe stradă în haină militară, de mareşal, etc.?

3. Autorităţile competente, sesizate de ordinul Ministerului de Interne, să nu mai tolereze manifestări în sărbătorile ce cad după stilul vechiu ca: hore, petreceri, hramuri, la anul nou mai ales, care aduc sfidare Bisericii de Stat, pe lângă tulburarea liniştei publice.

4. Să se oprească de a se mai ridica „case de cult". Acelora care sunt ridicate să li se dea alte destinaţii: (Azile, case de sfat-citit, infirmerii, dispensare, etc.).

5. Călugării agresivi şi calendariştii propagandişti şi răsvrătitori, să fie pedepsiţi în conformitate cu legile civile existente şi alte legi speciale ce se cer a se vota în Parlamentul ţării în acest scop.

Altfel, dacă totul se va tolera ca până acum, vom pierde şi pe puţinii credincioşi ce ne-au mai rămas, căci în fond (cu foarte mici excepţii) şi aceştia se scaldă în două ape, până când va avea „biserică pe vechiu", mai la îndemână.

Numai astfel, puşi la respect vagabonzii cu pretinsele lor călugăriţe, se va linişti poporul cuminte de altădată şi glasul bunului păstor ce îşi pune şi sufletul pentru ei, va fi ascultat.

Preot ILIE ANISESCU,
Slătioara, Baia

CRONICA PAROHIEI REVNA PE PRUT LÂNGĂ CERNĂUŢI

Pe malul drept al Prutului, sub dealurile prelungite ale *Ţeţinei*, există, din vremi îndepărtate, parohia *Revna* cu *Cotul-Vânători*, de care parohie se ţinea, până cu vreo 20 de ani, înainte de războiul mondial, şi mica expozitură *Bordee*, nu *Burdei*, cum i se zice azi.

Ciudat la această parohie este faptul, că comuna politică *Revna*, nu era mică, poartă numele parohiei, cu toate că atinenţa *Cotul-Vânători* este o comună politică de două ori mai mare ca Revna. Ciudăţenia aceasta ni pare încă şi mai ciudată, când atât biserica cât şi casa parohială se află în comuna Cotul-Vânători, unde se află şi administraţia ocolului silvic, purtând numele dela Revna.

Dela casa parohială aşezată pe teritoriul comunei Cotul-Vânători până la hotarul comunei Revna este aproape 1 km.

Dacă este ceva de lucru cu seria sau în alt chip ceva, cumva, în legătură cu primăria, atunci parohul din Cotul-Vânători, la fel administratorul silvic, trebue să treacă pe lângă cancelaria comunală Vânători, ca să meargă aproape trei km până la cancelaria comunei Revna.

Anomalii din vechime, care trebuesc schimbate de oamenii vremurilor noi.

Este bine să cunoaştem cauzele acestei vechi anomalii, care nu cadrează cu prezentul, pentru ca să putem judeca în cauză, fiindcă pe vremuri vechi aceasta nu era anomalie, ci ceva natural.

Zic oamenii cei bătrâni, că odată a fost aici un *schit* aşezat în pădure, pe teritoriul comunei Vânători, nu prea departe de hotarul Revnei, alături de locul, unde se află astăzi biserica parohială. In cancelaria parohială nu se află acte referitoare la schit, se află însă o veche *conscripţie* a poporului din Revna, Vânători şi Bordee, revizuită în anul 1826, apoi condicile născuţilor, cununaţilor şi morţilor, începând cu anul 1783, în care aflăm unele deslușiri pentru pricinile vremurilor acelora.

In anul 1826 comuna Revna pe Prut a avut *96* familii, Vânătorii *116*, iar Bordee *24* familii. Astăzi numărul familiilor în Revna este *265*, iar în Vânători *515*.

Preoţii care au păstorit această parohie dela detrunchiarea Bucovinei 1775 până în prezent, în număr de 15, au fost *toţi români*, afară de *doi ruşi*.

Numele comunei *Cotul-Vânători* (Striletchi-Cut), este de provenienţă nouă, pentrucă comuna se chema *Mămăieşti-Noi*, (Mamaieşte-nou). Pentru a nu se confunda *Mămăieştii-noi*, fiindcă erau doi, de o parte şi de alta de Prut, ăstuia de aici i se zicea: *„Mămăieştii-nou de peste Prut"; „Mmăieştii-nou, sat de peste Prut"*.

Abia pe la anul 1830, apare expresia *Strileţchi-Cut,* uneori Strileţchi-*Cot,* alte ori Strileţchi-*Clinci, dară numai ca adaos* la *Mămăieşti-nou,* până inclusiv la anul 1874. De aici înainte se zice numai *Strileţchi-Clinci* până la anul 1870, când începe a se zice *Strileţchi-Cut,* părăsindu-se numele: *„Mmăieşti-nou de peste Prut“*, care este adevărata numire a acestei comune. Lumea de pe aici are numele de *Cut* pentru toate trei comunele Mămăieşti, şi anume: la Mămăieştii-Vechi îi zice: *Starei-Cut;* la Mămăieştii-Noi îi zice: *Novei-Cut,* iar la Mămăieştii-Noi de peste Prut îi zice *Strileţchi-Cut.*

Cum cuvântul *Cut* n'a schimbat numele vechi al comunelor Mămăieştii-Vechi şi Mămăieştii-Noi, rămânând nomenclatura originală până în prezent, aşa nu a avut dreptul să schimbe nici numele comunei: Mămăieştii-Nou sat, de peste Prut. Ceea ce s'a făcut rău în Austria, este bine să se tocmească în România.

Comunele Mămăieşti-Nou de peste Prut, Revna pe Prut şi Bordee au format toate o parohie, întinzându-se pe malul Prutului într'o lungime de aproape 13 km. Fiindcă comuna Revna se află în mijlocul comunelor „Mămăieştii-Noi de peste Prut " şi Bordee, s'a numit parohia: Revna cu Mămăieştii-Noi şi cu Bordee, ultima comună formând astăzi o mică expositură parohială.

Această numire a parohiei este însă, astăzi necorespunzătoare, fiind comuna *„Mămăieştii-Noi de peste Prut“*, de două ori mai mare ca Revna, apoi pe teritoriul *„Mămăieştilor-Noi de peste Prut“* este: Biserica, cimitirul, casa parohială, administraţia ocolului silvic, jandarmeria, percepţia, şcoala mai mare, casa comunală în ordine, încotro autorităţile civile şi militare —la cazuri necesare — sting poporul din comunele: Revna, Bordee şi Bila, formând Mămăieştii-Noi de peste Prut, un centru pentru aceste comune.

Pentru toate aceste este bine să se schimbe numele comunei şi parohiei, dându-i-se un nume mai corespunzător, real, nu fictiv, în care scop parohiatul a şi înaintat o cerere către Consiliul Eparhial Cernăuţi, având adunarea eparhială dreptul acesta, numind parohia: *„Mămăieştii-Noi de peste Prut“*, cu atinenţa Revna, că traducerea *Vânători* din *Strileţchi-Cut,* este străin. Lumea nu-l cunoaşte. Este bine să se scoată la iveală originea, dându-se la o parte schimonositurile.

Preot, MIHAI REGUŞ.

Trăsătură a lumii de azi. — *In această lume dominată de primatul economic şi animată numai de creşteri de granițe sau schimburi de mărfuri, se pare că a amorţit cu totul curiozitatea şi înţelesul pentru valorile spirituale, pentru fiorii sacrului, pentru adevărurile transcendentale ale credinţei.*

IOAN Gh. SAVIN,
In «Calendarul», 8 Mai 1933.

CRONICA INTERNĂ

BOGATA LUNĂ.

Rară vreme care să fi fost mai îmbelşugată în fapte care să merite pomenire, la această înşirare a faptelor petrecute în sânul ei, ca această lună Mai! Au fost atâtea fapte şi bisericeşti şi mireneşti, atâtea întocmiri, şi ale stăpânirii şi ale obştiilor stinghere, încât nu ştii spre care să-ţi îndrepţi ochii mai întâi.

Şi toate au fost însemnate şi nu trebuiesc trecute sub tăcere. Ele urmăresc aşezarea mai sănătoasă a vieţii obşteşti şi de aceia trebuiesc privite cu toată îmbrăţişarea şi tragerea de inimă de a le cunoaşte.

Spre sfârşitul lui Aprilie, am avut Congresul anual al Societăţii Ortodoxe Naţionale al Femeilor Române, congres bogat în mărturisiri frumoase şi la care au luat parte reprezentanţii bisericeşti din multe laturi ale ţării. In luna Mai, am avut cele mai multe adunări eparhiale, care nu au fost numai nişte îndepliniri silite de porunca legii. Ziarele au vestit multe trăsături vii, răsărite în sânul lor, cum a fost, de pildă, cu adunarea eparhială din Cluj.

In această lună, s'au adunat în Bucureşti 3 adunări cu legături peste graniţă: Congresul Societăţii pentru educaţiunea creştinească, numit Y. M. C. A., la care am avut ca reprezentant din afară pe însuşi prezidentul ei Dr. *John Mott,* bărbat de mare răsunet în viaţa creştinească din lumea întreagă. Am avut apoi congresul comitetului balcanic al organizaţiunii creştineşti „Viaţă şi lucrare" *(Life and Work),* la care, între alţii, au venit un mitropolit bulgar şi un episcop sârb, congres care a lucrat între 15 şi 16 Mai a. c., sub prezidenţa Profesorului de teologie din Geneva *Adolf Keller.* Apoi, în zilele de 17 şi 18, a urmat îndată congresul „Alianţei universale pentru înfrăţtrea popoarelor prin Biserici", *(World Alliance for promoting international friendship through the Churches),* care a mers sub prezidenţa Părintelui Profesor Dr. *I. Mihălcescu* dela facultatea de teologie din Bucureşti. La una din şedinţele acestui congres, Vineri, 19 Mai a. c., a luat parte şi a ţinut o puternică cuvântare însuşi Inalt Prea Sfinţitul nostru Patriarh D. D. Dr. *Miron.* Cu o zi înainte, Joi, Inalt Prea Sf. Sa dăduse un ospăţ presărat cu cele mai inimoase cuvântări, membrilor acestui congres, din care făceau parte tot persoanele dela cealaltă adunare. Incheindu-se acest congres Vineri seara, a doua zi a urmat iar discuţiunile întrerupte ale Congresului pentru buna creştere creştinească Y. M. C. A.

In luna Mai, am mai avut serbările numite ale *Cărţii, Copilului, Mamei, a Laptelui,* toate cu însemnătatea lor obştească şi care merită luate în seamă şi din punctul de vedere curat creştinesc. Unele din ele, precum *Ziua Mamei,* îşi are obârşie creştinească. A fost pusă la cale, acum 5 ani, de Societatea Ortodoxă şi s'a ţinut şi anul acesta. La altele, au fost părtaşe şi organele Bisericii. De pildă, în ziua când s'a făcut serbarea pentru ocrotirea copilului,

aceştia s'au dus la Mitropolie, acolo le-a ieşit întru întâmpinare Patriarhul nostru şi le-a spus cuvinte părinteşti, pe care poporul le-a cetit cu drag în foile zilnice.

Din acest punct de vedere, I. P. S. Patriarh a avut mult de lucru luna Mai, cu primirea solilor străini veniţi cu prilejul numitelor congrese şi cu ospeţele pe care a trebuit să le dea, fie cu congresul pomenit al *Alianţei Mondiale,* fie în cinstea D-rului *John Mott*, fie în alte întâlniri mai mărunte, dar însemnate. Apoi a trebuit să-şi dea cuvântul său, în auzul obştii, pe calea ziarelor, cum a fost în ziua de...

Apoi o adunare mare, de alt soi, a fost cea ţinută în Duminica dela 28 Mai a. c. pentru apărarea graniţelor împotriva uneltirilor nemţeşti şi ungureşti. E vorba de marea adunare dela Arenele romane din Bucureşti, la care în frunte a stat Patriarhul nostru şi a avut cel dintâi cuvânt.

A socoti acum toate aceste adunări şi ce s'a vorbit cu prilejul lor, înseamnă a avea un vraf de lucrări pentru ştiinţa cetitorilor, pe care fără îndoială nicio revistă nu le va putea cuprinde, fiindcă nu va avea atâta loc să dea toate cuvintele frumoase şi inimoase spuse cu acest prilej. Este o pagubă însă că atâtea graiuri de seamă trec fără a te opri mai îndelung la ele. Dar toate sunt seminţe care au puterea lor de a rodi.

Aşa a fost bogată luna Mai şi nu s'a isprăvit cu atâta, fiindcă atâtea alte lucrări au trecut şi în luna Iunie, deşi lună încărcată cu multe treburi şcolăreşti.

Din alt punct de vedere, luna Mai a mai fos bogată cu altele. Scrisul creştinesc se poate lăuda cu izbânzile lui. Numai în răstimpul ei, au mai ieşit, din teascurile dela Mânăstirea Neamţului, 2 mari volume de predici, cu care Vlădica Nicodim, stareţul mânăstirii, îşi duce înainte munca sa de neobosit şi meşter traducător şi tiparitor al celor mai însemnate predici din limba rusească. In luna Mai, a ieşit volumul 6, cu ***Predici la sărbători împărăteşti*** ale Arhiepiscopului *Inochentie* al Odesei, predicator ortodox vestit şi cunoscut încă şi prin alte volume ale lui, traduse mai înainte tot de vlădica Nicodem. Acum, mai de curând, a ieşit şi volumul 7.

Am putea pomeni încă lucruri şi mai mărunte, dar toate cu vrednicia lor, care umplu şi ele cu vlagă creştinească vremea aceasta în care nu mai pridiđim, ce să privim şi să însemnăm mai întâi.

Vom da şi noi câte ceva din câte se pot cuprinde în pagini scurte, rămânând ca, pas cu pas, să cuprindem şi pe cele care n'au putut intra odată. Să începem cu ce a fost mai dela început.

CONGRESUL SOCIETĂŢII ORTODOXE.

Congresul acesta s'a deschis Sâmbătă, 29 Aprilie a c., şi a ţinut în această zi şi a doua zi, Duminică. Au luat parte la el Prezidenta, d-na Principesă *Alexandrina Cantacuzino* şi doamne din comitetul central dela Bucureşti, iar apoi multe prezidente de filiale din Bucureşti şi din ţară.

Congresul s'a ţinut în amfiteatrul Academiei Şcoalelor Comerciale din Galaţi, una din încăperile largi ale oraşului. Sâmbătă de dimineaţă s'a făcut deschiderea, prin cuvântarea prezidentei şi cu cuvântările obişnuite de salutare din partea autorităţilor. Apoi s'a făcut o excursiune pe Dunăre, în care timp congresistele au luat prânzul pe vapor. La întoarcere, după ameazi, au început dezbaterile congresului, în aceiaşi încăpere.

Doamna Maior *Negru* din *Oradea* a arătat ce s'a putut face la acea graniţă îndepărtată a ţării pentru Biserica Ortodoxă. Filiala de acolo a primit felicitările comitetului central pentru ce a izbutit să facă în acele locuri vrăjmaşe pentru Biserica noastră Ortodoxă.

Doamna *Zefira* Colonel *Voiculescu*, prezidenta filialei *Lucaci* din Bucureşti, a arătat ce a făcut filiala sa pentru organizarea coloniei de fete vara la Carmen-Sylva, Constanţa, şi cum a lucrat pentru căsătoria a numeroşi soţi care trăiau fără binecuvântarea Bisericii. A vorbit despre lucrarea păgubitoare a sectelor şi drepturile Bisericii ortodoxe.

Apoi au cetit referate despre activitatea filialelor din ţară sau alte întocmiri creştineşti ale Societăţii ortodoxe doamnele:

Bărbulescu-Bârlad; *Macri*-Tecuci; *Brătăşanu*-Botoşani; *Profiriu*-Buzău; *Herbet*-Sulina; d-ra *Niculescu*-Galaţi; *Victoria Voiculescu*-parohia Olari din Bucureşti; *Margareta Atanasiu*, din partea secţiei „Sfatul părinţilor", care fiinţează lângă Soc. Ortodoxă din Bucureşti; *I. Iordăchescu*, prezidenta generală a fostelor Şcolăriţe ale Institutului Ortodox; d-ra *Argintescu*, profesoară la Institutul Ortodox din Galaţi, şi d-na *Filipi*, membră în comitetul central, care a vorbit despre grădinile de copii.

Apoi a urmat o însemnată conferenţă a d-lui avocat *Popescu Tudor* din Bucureşti, membru al comitetului central. Cuvântul său miezos, puternic, plin de mari adevăruri în slujba ortodoxiei, a avut mare răsunet în sufletele celor ce l-au ascultat. Seara a urmat un ospăţ dat de Primăria Galaţului în cinstea congresului.

A doua zi de dimineaţă, congresistele au luat parte la sfânta slujbă dela catedrala episcopiei, iar după ameazi, la 4, s'au început din nou discuţiunile încetate în ajun. De data aceasta, au venit mulţi reprezentanţi ai autorităţilor bisericeşti, care au adus salutul lor. Păr. *Aurel Crăciunescu* a adus cuvinte de bună urare dela I. P. S. Patriarh şi dela I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu. Apoi secretarul-general dela Ministeriul Cultelor, d. Bucuţă a vorbit din partea d-lui ministru al Bisericii şi Şcoalei spunând că d. ministru *Gusti*, dacă nu era ţinut de treburile slujbei sale în Bucureşti, prea bucuros venea să ia parte la discuţiunile Congresului Societăţii Ortodoxe. A făgăduit tot sprijinul din partea d-lui Ministru Gusti. Statul românesc, a spus domnia sa, este Stat creştinesc şi de aceia trebuie să căutam să ne sprijinim unii pe alţii. Societatea Ortodoxă are meritul că face să înviorеze credinţa noastră ortodoxă. Ea a făcut o educaţiune a obştii şi am dori să înceapă o ofensivă culturală înpotriva neştiinţei de carte, care este atât de răspândită printre femei. In această privinţă, a încheiat domnia sa, Ministeriul dă tot sprijinul său.

Aceste cuvinte ale d-lui Bucuţă au lăsat o puternică întipărire. De aceia d-na Principesă Alexandrina Cantacuzino, prezidenta Societăţii, a luat îndată cuvântul şi a spus: Dacă vom avea sprijinul Ministeriului Şcoalelor, se înţelege că vom începe acea muncă pentru răspândirea învăţăturii, de care ne vorbeşte d. secretar general al Ministeriului. In toate comitetele internaţionale, mi s'a spus că noi, Românii, avem cei mai mulţi neştiutori de carte.

Apoi a luat cuvânt d. *Christache Teodoru*, primarul Galaţului, care a spus: Oraşul Galaţi, prin aşezarea sa, este chemat să aibă o mai mare însemnătate în viaţa economică a ţării. Aci s'a pus temelia unei cetăţui a Bisericii Ootodoxe. Pentru aceasta, trebuie să felicitez comitetul central. In numele cetăţenilor acestui oraş, urez ca lucrările congresului să fie încununate de cea mai deplină izbândă.

Apoi s'au ridicat a vorbi reprezentanţii feluritelor eparhii: preotul *Dărvărescu* din Râmnicul-Vâlcii a salutat congresul din partea Prea Sfinţiei Sale Episcopului *Vartolomeu* al Râmnicului; Pr. *Gheorghe Popescu*-Broşteni, din partea Prea Sfinţiei Sale Episcopului *Nichita* al Argeşului; Protoiereul *Stoica*, din partea Pre Sfinţiei Sale Episcopului *Cozma* al Dnăreii-de-Jos; apoi a vorbit purtătorul de cuvânt al Episcopiei Constanţei şi altul al Prea Sfinţiei Sale Episcopului *Dionisie* al Ismailului. Păr. St. *Arşic*, preot şi profesor în Galaţi, a salutat societatea din partea societăţii preoţeşti *Solidaritatea* din Galaţi; Păr. Protopop *Opreanu* din Târnava-Mică şi Păr. Econom Dr. *C. Beldie*, consilier-referent al Episcopiei Galaţului asigură Societatea Ortodoxă de tot sprijinul lor.

După toate acestea, d-na Cantacuzino a cetit o lungă dare-de-seamă despre activitatea filialelor din ţară şi, rând pe rând, aduce mulţămiri tuturor harnicelor prezidente. Au mai cetit referate d-na *Ana General Florescu* şi d. avocat *Popescu Tudor*, din partea comitetului cenzorilor. In urmă, s'au trimes telegrame M. Sale Regelui şi Inalt Prea Sfinţitului Patriarh, iar la ceasurile 8 seara, congresul a fost închis. Toţi părtaşii s'au despărţit cu mulţămirea că au luat parte la o lucrare sănătoasă, care nu va lipsi de a da roade. Ei au luat drumul înapoi, plini de voioşie şi de cele mai vii întipăriri.

A. S.

CONGRESUL ALIANŢEI MONDIALE PENTRU INFRĂŢIREA POPOARELOR PRIN BISERICĂ.

Din seria congreselor cu caracter bisericesc, cărora ţara noastră a avut cinstea să le acorde ospitalitate în cursul lunei Mai a. c., desigur Congresul Alianţei Mondiale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică este cel de seamă.

După o şedinţă publică de deschidere, ţinută la Fundaţia „Carol", unde delegaţii diferitelor ţări au adus ţării şi Bisericii noastre salutul lor şi au arătat, în linii generale, strădaniile comune ce se depun pentru statornicirea păcii creştine între popoare, congresul şi-a ţinut şedinţele timp de trei zile — 17 la 19 Mai c.— în sala rectoratului Universităţii din Bucureşti.

Infiinţată în anul 1914, de parlamentarii englezi: *I. Allen Baker* şi Lord *W. H. Dickinson*, Alianţa lucrează astăzi în peste

35 de state. Organizarea ei constă din comitetele naţionale, adunări internaţionale şi un comitet de direcţie. Adunările internaţionale sunt împărţite pe grupuri regionale. Astfel: grupul britanic, american, răsăritean (India, China, Japonia creştină); grupul latin, (Franţa, Italia, Spanin, etc.); grupul german, Scandinavi, Baltic şi cel Balcanic. Congresul ce s'a ţinut acum la noi a fost cel al grupului balcanic, întrunit în trecut la Novisad, Sinaia, Atena, şi Sofia. Ţările balcanice au fost reprezentate prin delegaţii cari au luat parte şi la Congresul creştinismului practic: Jugoslavia: Episcopul *Vichentie Vuici* al Carlovitului şi Dr. *Ianici*, fost ministru al Cultelor; Bulgaria: Mitropolitul Paisie al Vraţei, Pr. prof. *Ţancov* şi d. *Svetinov* director al Cultelor; Grecia: Pr. *Mitilineos*, duhovnicul Universităţi din Atena, d. prof. *Ţirindaris* şi Pr. *Moraitakis*, superiorul bisericii greceşti din Bucureşti. România Prof. *V. G. Ispir*, Pr. *I. Mihălcescu* şi Arhim. *Scriban*, iar din partea comitetului central, care îşi are sediul la Geneva, au fost d-nii *Henri Henriod*, secretar-general, Prof. *Adolf Keller*, Dr. Nicolae *Zernov*, Prof. *Lieb* şi Dr. *Schönfeld*.

Problemele care au format obiectul studiilor şi discuţiunilor au fost:

1. Chestiunea păcii în Balcani;
2. Biserica şi mişcarea fără Dumnezeu;
3. Elementul de turburare în Balcani;
4. Chestiunea minorităţilor religioase şi
5. Activitatea Bisericii Ortodoxe în ceeace priveşte pacea şi relaţiunile amicale interbalcanice.

Asupra acestor chestiuni, delegaţii diferitelor ţări au prezentat referate, expunând realizările înfăptuite de alianţă şi dificultăţile cu care aceasta are de luptat. Dintre participanţii români au prezentat referate sau au rostit cuvântări: Prof. V. G. Ispir, Arhim. Scriban, Pr. I. Mihălcescu, Prof. Şerban Ionescu, Nichifor Crainic, Pr. H. Rovenţa, etc.

Ultima zi a desbaterilor a fost onorată de prezenţa I. P. S. Patriarh, care, venind însoţit de eforii Bisericii: *C. I. Băicoianu*, *T. Păcescu* şi Pr. *C. Dron*, de consilierii patriarhali: Dr. *A. Crăciunescu*, Pr. *P. Comerzan*, Pr. *Gh. Negulescu*, şi *Pr. Velehorschi*, de consilierii Arhiepiscopali, clerul Mitropoliei şi profesori ai Facultăţii de Teologie, a rostit temeinic cuvântul Bisericii române, care, pentru însemnătatea ce-l prezintă în privinţa relaţiilor externe ale Bisericii noastre şi precizarea poziţiei pe care această Biserică a avut-o în dieritele împrejurări, e dat mai jos în întregime.

O comisie compusă din d-nii: *Ianici* (Iugoslavia), *Ţancov* (Bulgaria), *Ţirindaris* (Grecia) şi *V. Gh. Ispir* (România), a fost aleasă pentru a formula rezoluţiile congresului.

Intre timp, congresiştii au vizitat Palatul Patriarhal, fiind oaspeţii I. P. S. Patriarh la prânz, Muzeul de artă veche bisericească, Facultatea de Teologie, etc.

La reuniunea comitetului central, ce se va ţine în toamnă la Sofia, s'a hotărât să participe şi câte un delegat al tineretului.

Stelian Jingoiu

Cuvântarea Inalt Prea Sfinţiei Sale Patriarhului D. D. Dr. MIRON, la congresul Alianţei Universale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică, în ziua de 19 Mai 1933.

„Asociaţia Mondială pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică" are — desigur — un scop superior, precum se vede din însăşi numirea sa. Deaceea congresul său — ori de aiurea, ori în cazul acesta dela Bucureşti, redus aproape numai la delegaţii tuturor bisericilor ortodoxe, — este binevenit.

Ocupaţiunile multiple şi grele m'au împiedicat a saluta pe reprezentanţii comitetului central dela Geneva şi pe delegaţii din aproape toate Bisericile autocefale ortodoxe la începutul întrunirii lor. Deaceea să fiu scuzat că particip la acest congres spre sfârşit. Colegul nostru german va răspunde de sigur, cu proverbul: „Ende gut, alles gut".

Popoarele nici când n'au avut mai mare lipsă de înfrăţire, de convieţuire pacinică, ca în zilele noastre. Iar creştinismul — şi în cadrele lui Biserica ortodoxă — este în plenitudinea chemării sale, când predică PACEA şi lucră pentru înfăptuirea ei, urmând porunca Mântuitorului Hristos: „Pacea mea dau vouă...". *Ritul nostru ortodox în toate slujbele sale — fie publice fie private — se roagă şi îndeamnă stăruitor la* PACE. *Din gura unui cleric, şi mai ales episcop ortodox, răsună — în cursul unei sf. liturghii — de repeţite ori exclamaţia şi porunca* „Pace vouă" — „Pace tuturor".

Trebuesc numai căutate metodele de procedură şi de activare cu sistem *a acestei mult dorite şi mult necesare înfrăţiri.*

Şi pe acest teren trebuie urmat principiul pedagogic: Să începem dela noi înşine *şi să ne estindem apoi în cercuri concentrice tot mai largi.* Deci mai întâi bunăînţelegere şi pace la noi acasă, *adică — în cazul nostru — între diferitele biserici ortodoxe-naţionale.*

*1. Intru executarea acestei părţi din programul meu de muncă în calitate de ierarh suprem al Bisericii ortodoxe române, care este şi al întregii Biserici ortodoxe române, mi-am ţinut de o sfântă datorie, ca în I-a mea epistolă Irenică către toate bisericile autocefale, scrisă înainte cu 14 ani, să stărui pentru în*trunirea tuturor bisericilor ortodoxe într'un nou sinod ecumenic, *respective panortodox. Ideea era — de sigur — în sufletul tuturor; deaceea pretutindenea a fost primită cu unanimă simpatie, ba chiar personal mi-am luat osteneala a întreprinde o grea călătorie, cercetând patriarhia din Constantinopol, Alexandria şi Ierusalim, biserica greacă din Atena, etc., ca să ne cunoaştem, cunoscându-ne, să ne iubim, şi* „iubindu-ne unii pre alţii, într'un gând să mărturisim". *Conferinţa urmată la Muntele Atos, Vatopedi, trebuie continuată, căci nici un ortodox nu doreşte neglijarea Bisericii ruse, ci respectarea şi încurajarea ei şi conlucrarea cu reprezentanţii ei legali, încât ceeace s'ar face*

să fie spre folosul general. Această temere pare a împiedica continuarea preparativelor începute.

2. Eu am fost primul, care am întins mâna frăţească Bisericii vecine ortodoxe-Bulgare, trimiţând delegatul meu şi al Sf. Sinod la Sofia, ca să oficieze Sf. Liturghie cu vlădicii Bulgari. spre a deschide astfel uşa şi a le face posibilă reintrarea în concertul ortodoxiei, unde trebuie primiţi cu frăţeşti îmbrăţişări. Am intervenit în persoană la Constantinopol şi la celelalte patriarhii şi Biserici pentru ridicarea schismei; am trimis delegaţi în repetate rânduri la Sofia şi Constantinopol în acest scop; şi voiu continua — secundat de întreagă Biserică română — a folosi orice ocazie binevenită pentru încetarea divergenţelor. O comisie de înalţi ierarhi greci a primit în studiu chestia.

3. Chestiunile rămase neresolvite pe urma războiului, între România şi Jugoslavia, cari în tot trecutul lor n'au avut conflicte războinice una cu alta, s'au rezolvat de curând spre mulţumirea ambelor părţi; iar cât priveşte unica chestiune încă nefinalizată sub raport bisericesc, tocmai în ultimul timp am aflat că s'a rezolvit la Carlovitz, în bună înţelegere cu delegaţii trimişi de mine, credem, cu deplină aplicare a principiului de reciprocitate.

4. Am intervenit în repeţite rânduri cu îndemnul, făcut în numele Sf. Sinod român, pentru a se aplana conflictul dintre Constantinopol şi biserica Albaneză, care tinde şi ea, — cu o firească dorinţă — spre autocefalie, acum după ce poporul Albanez şi-a reînfiinţat statul său independent în frunte cu regele Zoghu. Noi Românii nu avem nici un interes de a se amâna recunoaşterea autocefaliei şi dorim a se găsi calea de satisfacere a justelor deziderate reciproce şi de aplanare a divergenţelor şi cu Constantinopolul spre a se extrăda tomosul necesar.

Biserica noastră a pus în Bucureşti, de decenii, o biserică specială la dispoziţia Albanezilor, ca să aibă ocazia a-şi intemeia o Biserică naţională, a-şi traduce cărţile rituale şi a oficia slujbele în limba lor naţională. In România s'au format mulţi intelectuali Albanezi şi fruntaşi ai vieţii de stat, ca şi intelectuali de-ai celorlalte popoare din Balcani, a căror curente de eliberare au pornit şi s'au plămădit pe pământul românesc. Şi azi România creşte mulţi Albanezi în şcoalele sale. Intr'un rând, au sosit aci vreo 100 de tineri Albanezi. La şcoalele de teologie din Bucureşti, sunt susţinuţi gratuit câţiva tineri studenţi, iar candidaţi de călugărie, Albanezii fac practica de călugărie şi învaţă cântările bisericeşti în o mânăstire, Dobruşa, în Basarabia.

5. Am adus la teologia română din Bucureşti studenţi şi din alte biserici ortodoxe, ca de tineri să se cunoască cu ai noştri şi să încheie legături frăţeşti, cari să dureze şi pe viitor. Aşa avem — pe lângă cei din Albania, — 2 teologi ortodoxi ruşi din Polonia, 2 din Bulgaria, unul grec, ba chiar şi eri am mai primit pe tânărul Emil Georges Mouraccadè, fiul unei onorabile familii din Damasc, Siria.

Dealtă parte, am trimis şi eu câte 2 teologi la Varşovia, la A-

personalul bisericii române din Sofia a cercetat tânăra facultate teologică bulgară. Am avut ani dearândul — cu totul zeci de teologi — la facultatea protestantă din Montpellier, din Paris, Strassburg; unul am trimis chiar în America. Ba şi la facultăţile teologice catolice am crescut tineri: la Paris şi la Strassburg, unde şi azi 10 inşi urmează studiile. Ceilalţi Metropoliţi români au trimis şi ei tineri în străinătate în măsura mijloacelor.

Stând ei fix pe stânca credinţei ortodoxe, vor putea pretutindenea sorbi cunoştinţe folositoare din izvorul comun al creştinismului şi vor putea crea şi menţine legături de creştinească pietate.

6. Cu ocazia învestiturii mele de prim patriarh al Bisericii ortodoxe din România, am întrunit pe distinşii delegaţi ai bisericilor autocefale din Constantinopol, Grecia, Alexandria, Ierusalim, Rusia, Polonia, Jugoslavia, Bulgaria, începând dela Preasfinţitul episcop Grec, Fotios — azi S. S. Patriarhul ecumenic, până la I. P. Sf. Mitopolit Antonie, fost al Kiewului. Cu această ocazie sunt fericit a fi contribuit la împăcarea divergenţelor şi la încetarea tensiunii dintre vlădicii ruşi prezenţi, iscate pe motive politice; iar la episcopii ruşi din refugiu, atât personal cât şi la diferite ocazii le-am dat şi le trimit sfatul, ca — sub ameninţarea norilor negri, ce planează deasupra lor — instinctiv să se adune, să se mângâie şi încurajeze reciproc, în loc să se afurisească unii pe alţii, învrăjbind şi sufletele destul de amărîte ale Ruşilor expatriaţi.

7. După ultimul războiu Greco-Turc, Turcii victorioşi voiau să reducă demnitatea de Patriarh ecumenic al Patriarhatului de Constantinopol la o simplă Episcopie pentru Grecii din Turcia. Eu şi Sf. Sinod Român am ridicat protest la Congresul de pace din Laussanne; şi delegatul României d. I. G. Duca, ca ministru de externe, a arătat, că Patriarhia dela Constantinopol este centrul spiritual ecumenic al întregei creştinătăţi ortodoxe din lume şi de acest drept mai mult decât milenar, nimeni nu se poate atinge. Apărarea a triumfat; iar — pe lângă patriarhia ecumenică — şi Guvernul din Atena de atunci, mi-au exprimat călduroasele lor mulţumiri pentru această amicală intervenţie. Noi am cerut, ca şi istorica Aghia Sofia—să se redeie Bisericii greceşti, fiind cel mai neîntrecut monument al creştinătăţii, mai ales că creştinii după războiul mondial au respectat monumentele musulmane dela Filipopol şi de aiurea, amintiri scumpe fiecărui musulman. Şi mai scumpe amintiri ne leagă pe toţi ortodoxii creştini de biserica sfânta Sofia.

De câte ori a fost atins prestigiul acestei Patriarhii, nu am rămas indiferenţi. El trebuie susţinut, căci — apucând ortodoxia în alte direcţii — s'ar naşte între noi susceptibilităţi naţionale, cari — în loc de a ne strânge şi consolida rândurile, cum trebuie să o dorim toţi, din toată inima, — ne-am desbina şi îndepărta şi mai rău. Dar Patriarhia ecumenică trebuie să aibă pentru re-

zolvirea chestiilor ecumenice un consiliu — un Sinod — cu reprezentanţi ai tuturor popoarelor ortodoxe, autocefale. Numai aşa se poate întări — cred eu — poziţia sa.

8. *Iar cât priveşte pravoslavnicile popoare din republicele Sovietice, trebuie mereu să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mângâierea lor în barbarele suferinţe, pentru fortificarea răbdării lor până la ora izbăvirii. Popoarele neanarhizate ale lumii întregi, ar trebui să se coalizeze împotriva comunismului,* azi inamicul cel mai înverşunat al păcii, *zdrobitorul culturii, al civilizaţiei mondiale şi al muncii liniştite de milenii. Altădată se aranjau* cruciade *împotriva păgânismului anticreştin; iar azi — durere— interese materiale şi legături comerciale înlesnesc şi lungesc viaţa acestor cruzi răsturnători ai ordinei sociale, care în linişte mereu lucră la armonizarea intereselor de clasă şi la echilibrarea vieţii pe bazele fireşti ale dreptăţii sociale. Apărarea noastră de pericolul comunist, a toate distrugător, trebuie să ne apropie pe toţi, în interesul de-a salva omenimea de această epidemie socială.*

9. *Cu protestanţii vechi, de nuanţe mai moderate, noi ortodoxii conlucrăm pe acele terene sociale, unde se pot aplica principiile comune tuturor din vasta învăţătură morală şi de practică aplicare a creştinismului. In interesul general al omenirii, această participare a ortodoxilor, trebuie să aibe şi scopul* a arăta şi recomanda cu frăţească dragoste protestantismului, că o concentrare a lor în jurul unor principii fixe de dogmatică apostolică şi ortodoxă, tradiţională, este absolut necesară, precum şi o adiere mai puternică a sufletului lor de zefirul din atmosfera supranaturală a misticismului creştin şi a harului divin, mijlocit prin rugăciunile unei biserici ierarhice, sacramentale; *ceea ce i-ar feri pe viitor mai mult ca până acum de firimiţarea lor în nenumărate şi sute de nuanţe confesionale, cu fel şi fel de variante sectare, ieşite din raţionamente omeneşti, capabile a duce firimiţarea şi diviziunea până la realizarea maxime latine „Quot capita, tot sensus" — Câte capete, atâtea păreri, atâtea religii. Aceasta sporeşte fricţiunile între ei; ba sectarismul a devenit mai ales în timpul din urmă chiar şi pe la noi un fervent mijloc de învrăjbire, mai ales când mijloacele băneşti străine contribuie la alimentarea lui. Pilda vechi-catolicilor şi a protestanţilor Anglicani, cari s'au apropiat cu paşi mari de ortodoxia creştină, să le fie pildă actuală şi vie. Ce n'ar câştiga creştinismul din această apropiere!*

10. Cât priveşte cultele neortodoxe dela noi din ţară: romano-catolici, gr. cat., calvini, luterani, etc., nimenea — mai ales din străinătate — unde se dau informaţii false spre a seduce opinia publică mondială — să nu aibă vreo îngrijorare. Acestea sunt mult mai favorizate de Statul român, în marea sa toleranţă, decât însăşi Biserica ortodoxă română. Chiar în zilele trecute, „Adunarea anuală a Arhiepiscopiei dela Bucureşti" a votat un memoriu către guvernul român, ca să împărtăşească

Biserica celor 13—14 milioane de ortodoxi şi puţinele sale instituţiuni, cel puţin de acelaşi tratament şi sprijin material, ca cultele neortodoxe-minoritare, cari sunt, în multe privinţe, mai favorabil ajutorate şi tratate cu mai multă bunăvoinţă. Aceasta este necesar, în interesul menţinerii unui echilibru de egalitate şi dreptate între cetăţenii României, spre mulţumirea şi a marei lor majorităţi române.

* * *

Astfel închiegaţi, înfrăţiţi între noi — mai întâi noi ortodocşii, apoi toţi creştinii — vom putea lucra mai cu spor şi mai cu efect pentru înfiltrarea spiritului creştin în toate acţiunile vieţii practice, fie sociale, culturale, artistice, fie politice şi de stat.

Tineretul din multe ţări şi dela noi a început să se întoarcă spre Hristos, spre Biserică şi puternicile ei tradiţii; şi cu paşi hotărîţi tinde spre menţinerea, înfăptuirea adevărurilor creştine şi spre mântuirea lui şi a popoarelor lor din curentele distrugătoare de suflet, ale anarhiei, ale bolşevismului, ale ateismului şi ale francmasoneriei, cari toate tind a desfiinţa — în contra firii — individualităţile atât de originale, atât de colorate, ale diferitelor naţiuni, şi tradiţiunile lor puternice, cari s-au menţinut şi salvat în cursul veacurilor, şi a le contopi în nirvana unei vieţi palide, universale, nenaturale, artificiale.

Cu aceste gânduri, doresc Asociaţiei succese în munca de înfrăţire prin iubirea *creştină către aproapele şi chiar către duşmanii noştri, făcând bine şi desarmând prin această* iubire *şi pe cei ce ar voi să ne facă rău. România, în frunte cu primul ei Rege ortodox, Carol II, va sprijini orice acţiune de pace, spre binele popoarelor şi spre gloria şi slava Celui-de-sus.*

Binecuvântările mele patriarhiceşti asupra tuturor celor ce se ostenesc pentru aplicarea învăţăturilor blândului Hristos şi pentru pacea dintre popoare.

Averile bisericeşti ale Bucovinei discutate în Senat.

In ziua de 16 Dec. trecut, senatorul *D. Timu* a făcut întrebare guvernului despre mânuirea averii bisericeşti din Bucovina. Precum se ştie, deseori se cetesc prin ziare ştiri neliniştitoare despre gospodărirea averilor bisericeşti din Bucovina, despre suferinţa preoţilor de acolo, care nu-şi mai pot primi lefurile, şi era de aşteptat că asemenea ştiri aveau să răsune şi în Adunările ţării. Acest lucru s'a întâmplat. E mai bine că numita întrebare s'a făcut, nu în Adunarea Deputaţilor, ci în Senat, pentrucă aci aflându-se şi Capul Bisericesc al Bucovinei, I. P. S. Arhiepiscop şi Mitropolit D. D. *Nectarie*, Inalt Prea Sf. Sa a putut da toate lămuririle de trebuinţă.

Mitropolitul Bucovinei a răspuns destul de amănunţit, şi răspunsul său îl găsim pe 4 largi pagini în *Foaia Oficială a Arhie-*

piscopiei și Mitropoliei Bucovinei nr. 1 din 4 Fevr. a. c. Cetim acest răspuns cu toată mulțămirea, fiindcă e de o mare limpezime, de temeinică alcătuire și pune într'o lumină curată starea de fapt a averii bisericești din Bucovina.

Inalt Prea Sf. Sa arată, că dacă, de atâtea ori, se aud, pe socoteala Inalt Prea Sfinției Sale, felurite atacuri, care păreau a se simți și în întrebarea senatorului Timu, de fapt toate învinuirile pentru reaua gospodărie de înaintea anului 1926 ating numai Ministeriul Domeniilor, cârmuit pe atunci de fostul ministru Alex. Constantinescu. Inalt Prea Sf. Sa răspunde numai de acolo înainte. De atunci însă, s'au adus gospodăriei multe îmbunătățiri, precum desființarea contractelor păgubitoare cu Anhauch și firma „Bucovina". „Am avut și timpuri, când am avut venituri foarte frumoase, de am putut face față tuturor greutăților. Multe opere culturale și alte opere de binefacere au fost susținute sau subvenționate din acest Fond Bisericesc".

Apoi Inalt Prea Sf. Sa a arătat ce pagubă este la noi că Statul nu vine cu un control temeinic, pentruca să vadă ce este. Administrațiunea averii tot cere control, dar nu vine, iar când vine, nu lucrează serios. Prin ziare se ivesc știri ațâțătoare, care, în asemenea împrejurări, prind. Deci ocârmuirea bisericească dorește lumină, dar ce poate ea, când cei puși a o face se feresc de aceasta?

Răspunsul Inalt Prea Sfinției Sale e destul de liniștitor și lasă întipărirea că nu asupra Bisericii apasă vina pentru toate zvonurile turburi care se răspândesc.

A. S.

O zi de înălțare sufletească în parohia Alexieni, Jud. Soroca.

Nu departe de malul Răutului, la jumătatea drumului dintre Soroca și Bălți, se găsește satul *Alexieni*. E locuit de 300 de gospodari ucraineni, cari, încă din 1923, au pornit clădirea unei mărețe biserici, al cărei turn stăpânește împrejurimile.

Lucrările zidirii se opriseră însă, fiindcă parohul din Rădulenii-Vechi nu le putea supraveghea mai de aproape. Nu avea când se duce să vadă lucrările de câte ori ar fi fost nevoie. Din pricina aceasta, după dorința tuturor locuitorilor din Alexieni, supusă Prea Sfințitului Episcop Visarion al Hotinului, de a li se înființa, pe seama lor, o parohie de-sine-stătătoare, trimițându-li-se și păstor sufletesc, Vlădica Visarion le-a încuviințat cererea și a hirotonit preot, pe seama acestei parohii, pe tânărul *Mihail Țepordei*, student al Facultății de Teologie din Chișinău.

Potrivit obiceiurilor și măsurilor luate, în ziua de Duminică 19 Februarie a. c., s'a făcut înscăunarea noului paroh. Disdedimineață, pâlcuri de oameni, bărbați și femei, cu copii de mână, îmbrăcați în haine de sărbătoare, se îndreptau spre frumoasa clădire a școalei, unde erau rânduite toate cele de trebuință pentru

...lume. Păr. Protoiercu al circ. 3 Soroca, *Ioan Ştiucă*, împreună noul numit, au plecat de dimineaţă dela reşedinţa Protoieriei din ...ti spre Alexieni.

In apropierea satului, o mulţime de călăreţi, au ieşit întru în-...nare, cu steaguri în mâni, înaintea noului lor păstor sufletesc.

La intrarea în sat, a fost ridicat un arc, împodobit cu crengi ...brazi, având pe el cuvintele: „Bine aţi venit". Gospodarii sa-...ţi, în frunte cu primarul, au ieşit întru întâmpinarea păstorului sufletesc, cu obişnuita pâne şi sare. De aici, au mers cu toţii ...oală. In poarta ei, sub un frumos arc, a ieşit epitropul bi-...ii, cu sfatul parohial, tot cu pâne şi sare, mărturisindu-şi ...mirea sufletească faţă de părintele lor duhovnicesc, care ...zi intră în satul lor. In prag, Păr. *Alex. Popovici*, care să-...şe slujba Utreniei, cu crucea în mână, urează noului sosit: ...ne aţi venit".

In sunetele cântării „Cuvine-se cu adevărat", cântată de ti-...ri din sat, am intrat înlăuntru. La ceasurile 9½, am săvârşit Sf. ...urghie, în sobor de preoţi.

Răspunsurile au fost date de corul parohial.

La chinonic, a vorbit Păr. *Nic. Măcărescu*. A făcut o fru-...asă tâlcuire a evangheliei zilei, punând-o în legătură cu cele ...trecute. Au mişcat viu cuvintele spuse enoriaşilor de vorbitor, ...itoare la primirea păstorului lor sufletesc, venit azi în parohie: Primiţi-l cu toată dragostea, ascultaţi-i învăţăturile sale, cinstiţi-l, ...ntrucă numai aşa veţi ajunge a fi vrednici fii, la judecata cea ...n urmă, stând deadreapta Atotputernicului Judecător, bucu-...ndu-Vă de măririle veşniciei sale, după cum ne învaţă Sf. Evan-...elie de astăzi". După isprăvirea Sf. Liturghii, s'a slujit un Te-...um, şi apoi s'a săvârşit înscăunarea Păr. Mih. Ţepordei.

Păr. Protoiereu de cerc a cetit decretul de numire şi hirotonie Sfinţiei Sale, pe seama parohiei Alexieni. Apoi şi-a îndreptat cu-...ntul către noul numit, dorindu-i spor la muncă şi ani fericiţi, în ...muirea turmei ce i s'a încredinţat spre păstorire.

Mişcătoare au fost clipele, când Păr. Protoiereu i-a înmânat ...eile bisericii, prin cuvintele: „Ţi se încredinţează aceste chei, ... cari vei deschide nu numai lacătul mort al bisericii, ci şi uşile ...inilor parohienilor, ce ţi s'au încredinţat astăzi".

Apoi, înmânând crucea, spune: „Această cruce, pe care a ...t răstignit Mântuitorul, să-ţi fie întotdeauna, atât în inimă, cât pe buze, pentrucă crucea este semnul mântuirii noastre". In ...le din urmă, înmânând Evanghelia, adaogă: „Iată izvorul ne-...at al învăţăturilor Mântuitorului, din care, oricând va fi nevoie, timp şi fără timp, vei adăpa turma ce ţi s'a încredinţat spre ...muirea duhovnicească, după cum a rânduit Mântuitorul Hristos, ...mnul nostru".

Apoi, îndreptându-se către parohieni, cari se adunaseră în ...măr foarte mare, de nu mai încăpeau înlăuntru, îi fericeşte că ...u ajuns aceste clipe fericite, având, de azi înainte, pe păstorul ...r sufletesc, îndemnându-i totodată să isprăvească, în vara aceasta, ...direa frumoasei biserici, care nu mai are mult pentru a fi isprăvită.

La deschiderea şi sfinţirea ei, credem că va lua parte însuşi P. S. *Visarion*, care a binevoit să Vă încuviinţeze cererea de înfiinţarea parohiei, de-sine-stătătoare, numindu-Vă şi preot paroh, cu care prilej ne-am adunat astăzi, pentru a lua parte la bucuria şi fericirea D-v.

„Să vă trăiască noul preot şi să vă bucuraţi de dânsul şi el de D-voastră!".

Părintelui Protoiereu şi parohienilor le răspunse apoi Păr. Mih. Ţepordei, prin următoarea cuvântare:

Prea Cucernice Părinte Protoiereu,
Dragilor mei noi parohieni!

Clipa de faţă este pentru mine cea mai însemnată faptă din câte alcătuiesc viaţa mea pe acest pământ, îmbrăcat cu sfânta chemare pastorală, de a răspunde nu numai de mine, ci şi de alţii.

Cu inimă plină de simţirea celei mai depline supuneri şi cu suflet deschis, am primit cea mai grea chemare ce este pe pământ: preoţia. Cunosc că grea îmi este chemarea ce astăzi mi-o încep, mai ales că duşmanii Bisericii noastre mişună în toate părţile ca furnicile în muşuroiu.

Indeplinindu-se toate măsurile legii şi canoanelor, precum aţi auzit dela Păr. Protoiereu de cerc, îmi fac astăzi intrarea în această parohie tânără, plăpândă, şi mă înfăţişez vouă, turmă ce mi s'a încredinţat spre păşune duhovnicească, însufleţit de dorinţa de a mă osteni, cât Domnul mă va ţine viu pe acest pământ, ca să îndreptez paşii voştri pe căile mântuirii, prin propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu; să întăresc cele trei virtuţi creştineşti, cari sunt: credinţa, nădejdea şi dragostea, care să fie ca piatra cea din capul unghiului; să dezvolt în inimile voastre, simţirile iubirii de Dumnezeu şi de ţară, cari în trecut au făcut podoaba vieţii noastre ca popor. Pe lângă acestea, sunt trimis aici ca să îmbunătăţesc viaţa voastră religioasă, morală şi economică; să ducem la bun sfârşit locaşul Domnului, unde să putem aduce totdeauna laude şi mulţămiri bunului Dumnezeu pentru toate darurile sale.

In clipa aceasta sfântă şi înălţătoare, gândul meu şi al nostru al tuturora, trebuie să se îndrepte către celce m'a trimis aci, adică spre Arhipăstorul nostru. Eu, smeritul slujitor al altarului, cu smerenie mă închin înaintea Vlădicului meu, cerându-i binecuvântarea, atât pentru mine, cât şi pentru voi, rugându-l ca, în rugăciunile sale arhiereşti, pe care le înalţă către Maica Preacurata, să nu ne uite şi pe noi, smeriţii lui fii sufleteşti.

Iar pe Părintele Protoiereu, care, în numele P. S. Visarion, a venit astăzi în mijlocul nostru, îl rugăm să dee ştire P. S. Sale, că vom fi ascultători fii ai bisericii, ţinând poruncile, şi nu vom ieşi de sub ascultarea smerită a P. S. Sale. Aşa dar, de astăzi înainte, vom fi împreună.

Dar pentru ce am venit la voi?

Pentru ca să fiu purtătorul cuvântului Evangheliei, purtătorul cuvântului dumnezeescului Invăţător, care a spus: „Să iubim pe vrăjmaşii noştri, să ne rugăm pentru ceice ne urăsc".

Am venit, dar, în numele dragostei lui Hristos, pe care o voi propovădui între voi.

Trăim vremuri grele. Multe patimi bântuie poporul de azi şi umplite rele au cuprins sufletele creştinilor din vremurile acestea. Răsboiul a omorît nu numai trupurile, ci şi sufletele oamenilor. Creştinii de astăzi nu mai sunt cei de altă dată. Azi se dă luptă ...ză între lumină şi întunerec, între adevăr şi minciună. Preotul ...te purtătorul cuvântului luminii, pe când alţii, din nefericire, sunt ...rtătorii cuvântului întunerecului, cuvântul diavolului. Omul cu ...fletul curat nu se teme de lumină, ci umblă după lumină şi lu... ...a aceasta varsă raze astăzi în locul unde ne aflăm noi.

Izbânda mea întru toate cele bine plăcute lui Dumnezeu a... ...ră însă şi de ascultarea ce-mi veţi arăta. Nădăjduiesc să am ...te de cuvânt, ca să ne bucurăm cu toţii, când va veni vremea ...rişului

Cu încredere şi iubirea cu care mă apropii de voi, iubiţi pa... ...ieni, cu aceiaşi dragoste să vă apropiaţi toţi de mine, păstorul ...tru. Voi asculta şi răspunde cu dragoste la toate cuvintele şi ...irile voastre, de pace, iubire, blândeţe, sinceritate, cinstire de ... şi dragoste de patrie şi neam, căci credincios al acestor în... ...ri şi virtuţi sunt şi vreau să rămân până la sfârşitul vieţii mele. ...parte să fie de voi cuvântul clevetirii, al pismuirii, al răzbunării ...re fraţi, ca şi nepăsarea şi uitarea credinţei strămoşeşti, căci ... voi sluji niciodată acestor urâte patimi, cari nu sunt rânduite ...a Hristos. Casa mea este deschisă, de azi înainte, la orice ceas ... zi şi noapte pentru voi. Oricând, celce va veni cu sufletul şi ...etul curat, cu dragoste nefăţarnică va găsi aceiaş dragoste şi ...vaţă pentru viaţă.

Vă doresc ca liniştea şi pacea să stee în capul mesei, în ca... ...e voastre, dragostea să fie în sufletele voastre, iar nevoile şi ...ile să vă părăsească. Să dea bunul Dumnezeu ca eu să mă ...r de voi şi voi de mine, căci în numele dragostei am venit ...după cuvintele Apostolului: Mă voi cheltui şi vă voi cheltui şi ... mine pentru sufletele voastre, pururea rugându-mă lui Dum... ...u, pentru fericirea voastră cea cerească şi cea pământească!

După cuvântarea Păr. Mih. Ţepordei, a vorbit d. *Bulat*, în... ...tor la şcoala din Alexieni, arătându-şi bucuria că, de astăzi ...nte, vor avea un ajutător în şcoală, care va da tot sprijinul ...tru zidirea morală şi sufletească a tinerilor ce au nevoie de ...lnă. Din partea enoriaşilor, a luat cuvântul d. *Tihon Şuşchevici*, ...e a rostit următoarele:

Mult iubite şi dorite Părinte Paroh!

Satul nostru are o vechime de 33 ani. In acest timp, noi ...am zbuciumat sufleteşte, umblând care şi încotro putea şi dorea.

Gândul strămoşilor şi părinţilor noştri, de a avea un preot ...loc, astăzi s'a înfăptuit. Ei au prevăzut acest lucru, căci au ...it această măreaţă biserică, care se înalţă deasupra gospo... ...iilor noastre. De astăzi înainte, în viaţa noastră începe o vreme ...; noi nu vom mai fi ca o corabie pe mare, ce este prada

valurilor nemiloase, cari o poartă în toate părţile, zdrobind-o de stâncile ce se ivesc în calea lor. Vă dorim ani mulţi fericiţi, păstorie îndelungată, cu roade însutite, întru mulţi ani!...

După aceasta, s'a slujit un parastas tuturor celor din veac adormiţi părinţi şi fraţi. Apoi, într'o sală a şcolii, s'a dat o agapă frăţească, pregătită de cele mai alese gospodine ale satului, la care au luat parte toţi cei de faţă.

Fiind ceasurile 4 după ameazi, soarele coborându-se către asfinţit, toată lumea a început să se întoarcă pe la casele lor, mulţămiţi sufleteşte de măreaţa faptă petrecută în această zi, ce va rămânea ca amintire veşnică, drept zi măreaţă, de înălţare sufletească în parohia Alexieni, Jud. Soroca.

Preotul MIHAIL ŢEPORDEI.

Dela cercul preoţesc: „Izvorul Tămăduirii" Filipeşti, Brăila

In ziua de 14 Mai a. c. (Duminica 5 după Paşti, a Samarinencii), s'a ţinut cel dintâi cerc preoţesc, în comuna Filipeşti, Brăila. Şi'n anul acesta, ca şi altă dată, creştinii, în număr mult mai mare, s'au adunat mai voioşi la biserică, când au fost vestiţi, prin glasul clopotului, spre a vedea o slujbă deosebită, făcută nu numai de preotul locului, ci însoţit şi de alţi şapte fraţi preoţi, în frunte fiind Pr. *A. Anghelescu*, misionarul jud. Brăila. Biserica nouă şi încăpătoare abia a putut cuprinde, în sânul ei, nu numai pe creştinii din această comună, ci şi pe musafirii din satele vecine ca: Mircea-Vodă, Gara Făurei şi chiar din oraşul Brăila, spre a vedea multe lucruri frumoase şi a auzi învăţături folositoare.

Intr'o linişte desăvâşită, preoţii, în veşminte aurii, au slujit Sf. Liturghie cu multă simţire şi duh creştinesc. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de nevinovatele glasuri ale copiilor din şcoala primară, în cor pe două voci, alcătuit şi mânuit de preotul locului.

La sfârşitul slujbei, Pr. *Gh. Aivas*, din comuna Surdila Greci, deşi tânăr, însă cu multă tărie şi cu o ţinută de bătrân, a predicat despre *Fericirea adevărată*, stăruind în deosebi asupra Sf. Scripturi, ca isvor nesecat pentru găsirea acestei fericiri. După aceasta, s'a slujit parastasul pentru cei căzuţi pe câmpul de luptă. Apoi Pr. Preşedinte recomandă credincioşilor pe Păr. Misionar Anton Anghelescu rugându-i să-i dea ascultare.

Cu glasul său blând şi dulce, de care parcă nu te mai saturi, Păr. Misionar a vorbit atât de convingător, despre chipul cum adevăratul creştin trebue să-şi îngrijească sufletul său, că fiecare cuvânt a fost sorbit de ascultători cu multă sete.

Intrucât nu s'a ţinut şedinţa populară, tot acum a vorbit şi Pr. *D. L. Stan*, din parohia Strâmbu, despre: *„Sărbători şi cinstirea lor"*, dovedind lumii, prin exemple, că sunt oameni, care găsesc timpul cel mai potrivit de-a munci mai mult sărbătoarea,

ba sunt unii, cari nu fac nimic toată săptămâna şi-i găseşte treaba tocmai în aceste zile.

La sfârşit, Pr. Prezident a încheiat slujba, mulţumind, cu cuvinte ferbinţi, Păr. Misionar, pentru dragostea ce-a arătat şi pentru cinstea ce a făcut acestui cerc, prin părtăşia Sfinţiei Sale; Domnilor învăţători, autorităţilor comunale cari au stat de faţă tot timpul slujbei, in frunte cu domnul Primar, precum şi tuturor credincioşilor străini şi locali.

Tot acum, s'a făcut cunoscut lumii, că cercul preoţesc *Isvorul Tămăduirii*, dă 500 de lei, din slabele lui fonduri, pentru clădirea monumentului eroilor din Com. Filipeşti. Mişcat de aceasta, piosul creştin din oraşul Brăila, domnul *Cimpoescu*, care era de faţă, îndată dă şi Domnia-Sa 200 lei, pentru fond, cercului preoţesc, căruia i s'au adus vii mulţumirii din partea cercului. Apoi, în numele parohiei, preotul local mulţumeşte familiei *N. Anghelescu*, din oraşul Brăila, fiind de faţă, pentru faptul că, odată cu venirea dânşilor aici, au adus acestei biserici şi un cazan de botez.

In timpul cât s'a miruit poporul, s'au împărţit credincioşilor, din partea cercului, cărţi de rugăciuni şi iconiţe.

Dela copilul de şapte ani şi până la moşneagul din cârjă, nu auzi alte cuvinte eşite din gura lor decât: *„Ce frumos a fost astăzi la biserică!“* Drept este că această Duminică a fost o sărbătoare înălţătoare, o zi a sufletului.

Paroh Pr. FL. TRIFĂNESCU
Filipeşti-Brăila.

Adunarea de primăvară a Preoţilor din jud. Mehedinţi.

Potrivit rânduielilor societăţii „Renaşterea“, în care-i strânsă, spre lucru evanghelic, întreaga preoţime olteană, (operă înfăptuită de Prea Sf. Episcop Vartolomei), slujitorii altarelor de pe mândrele plaiuri ale Mehedinţilor şi-au ţinut adunarea de primăvară în zilele de 2 şi 3 Mai, în oraşul Turnu-Severin, spre a putea dobândi noi îndrumări dătătoare de îmbelşugate roade duhovniceşti.

In întâia zi, de dimineaţă, s'a slujit, cu toată evlavia cuvenită, la biserica „Greceasca“, catedrala oraşului, Sf. Liturghie, urmată de un parastas pentru pomenirea preoţilor răposaţi, cum şi de un Te-deum de mulţămire. Indată după aceste înălţătoare slujbe, săvârşite în sobor, Păr. *Sachelarie*, preşedintele societăţii „Renaşterea“, secţia Mehedinţi, a rostit, cu toată căldura, cuvinte alese, în legătură cu apostolatul bisericesc şi mirenesc, care au de scop primenirea sufletească a făpturii omeneşti. După aceasta, preoţii părtaşi la adunare au mers la casele societăţii preoţeşti din Str. Matei Vasilescu 10, unde s'a format biroul care să conducă desbaterile. Preşedinte a fost ales Păr. *Pârligras*, protoiereul judeţului, iar ca secretari, Pr. *Petre Cernăianu*, Turnu-Severin şi *Hobleanţă*, Cerneţi. Luând cuvântul, Pr. Petre Cernăianu a rostit darea de seamă a activităţii desfăşurate în cursul anului trecut de către preoţimea mehedinţeană. S'a aprobat apoi contul de gestiune

şi s'au făcut unele propuneri sănătoase cu privire la bunul mers al societăţii.

La şedinţa de după masă, luând parte şi d. *Alex. Bărcăcilă* directorul liceului „Traian“ şi deputat eparhial, şi-a exprimat via mulţumire faţă de înfăptuirile evanghelice ale slujitorilor lui Hristos, cum şi arzătoarea dorinţă de-a fi ajutat la o cât mai bună izbândă a expoziţiei etnografice, care se va organiza cu prilejul centenarului oraşului Severin.

Păr. Pârligras a tratat, cu toată competenţa şi claritatea, subiectul: „Dogma mântuirii după istoria religiunilor comparate“, dând la lumină lucruri destul de interesante. In primul rând, a dovedit cu temeinicie, că istoria religiunilor este o ştiinţă nouă şi că cercetările făcute au dus la rezultate uimitoare pentru duşmanii creştinismului. Toate aceste cercetări au scos la iveală, în chip tendenţios, multe asemănări care ar fi fost comune în religiile răsăritene şi chiar în creştinism. Sunt redate momente din religiunile orientale cum ar fi: cea egipteană, babiloneană, feniciană şi indiană, care, după cum afirmă cristologii, ar avea asemănări în învăţăturile din creştinism referitoare la mântuire. Cristologia este o plăsmuire de cuvinte cu tendinţă de-a distruge creştinismul. Toate descoperirile istoriei religiunilor orientale, care caută să prezinte doctrina Mântuitorului ca un amalgam rezultat din credinţele orientale, se izbeşte de biruinţa finală a creştinismului. In decursul vremurilor, creştinismul a fost în stare să birue toate curentele filosofice. Teoria împrumuturilor ce le-ar fi făcut creştinismul din religiile răsăritene nu-şi are temeiul“.

Păr. *Stănică,* preşedintele general al societăţii „Renaşterea“ a adus salutul din partea preoţilor doljeni şi a dat unele lămuriri în legătură cu bunul mers al fabricii de lumânări din Craiova, şi a clădirii unui cămin preoţesc în capitala Olteniei.

In ziua de 3 Mai, continuând desbaterile, s'a tratat cu destulă preciziune tema: Uniformizarea serviciilor religioase în popor, de către Păr. *Haralambie Ionescu*-Pătule şi *Gh. Popescu* Vânători.

Ambii conferenţiarii au afirmat că slujbele religioase nu se săvârşesc la fel peste tot locul. Unii preoţi păzesc rânduielile cărţilor de ritual, alţii nu. Scopul material pe mulţi îi îndeamnă să complice ierurgiile bisericeşti. Toate deosebirile sunt păgubitoare credincioşilor. Uniformizarea serviciilor religioase, mai ales a celor prevăzute de Evhologiu, este de neapărată trebuinţă. Din complectările ce-au urmat acestor expuneri, s'a dovedit că, pentru unele împrejurări din viaţa creştinilor, cum ar fi sfinţirea crucii, [1]) a podului, a vitelor ce se împart de pomană şi altele, nu există rugăciuni corespunzătoare. S'a exprimat dorinţa ca Sf. Sinod să rânduiască cele de cuviinţă în privinţa aceasta.

S'a ţinut apoi adunarea generală a băncii populare „Clerul Mehedinţean“. Consiliul de administraţie a fost descărcat de ges-

---

1. Rugăciune pentru sfinţirea crucii se găseşte în evhologiile tipărite peste munţi.—Nota *Arhim. Scriban.*

pe anul 1932. S'a făcut unele propuneri în legătură cu capitalului social, depunerile spre fructificare, acordarea ...turilor, perceperea dobânzii şi alte lucruri mărunte, cu pri- ... bunul mers al societăţii cooperative.

La chestiuni felurite, prevăzute în ordinea de zi şi ca o în- ...are aleasă a desbaterilor, Păr. Har. Ionescu a scos din evi- ...roslul măreţ al ziarului „Calendarul", rugând pe preoţi ca, ...rmă de acţiuni, să contribuie la înjghebarea căminului şi a ...lui ce urmează să-şi înfiripeze acest sănătos cotidian în ... României. Propunerea a fost primită cu multă bunăvoinţă ...re clericii din Mehedinţi ca ecou al dragostei neţărmurite ce ... să-i poarte d-lui Nichifor Crainic, conducătorul iscusit al ...ziarului", care, cu prilejul conferinţelor preoţeşti din Mehe- ...sesiunea de toamnă, va fi rugat să ia parte şi să conferen- ... cu aceeaşi dragoste cu care se prezintă pretutindeni pentru ...virea ideii creştine.

Din cele desbătute în adunare, s'a dovedit încă odată că pre- ... Mehedinţilor îşi împlineşte cu prisosinţă datoriile sfinte că- ...s'a dedicat. Se întăreşte această afirmaţiune prin străduinţele ...re clipă a organizaţilor din parohie, a centrelor parohiale ...ietăţilor judeţene „Renaşterea", ce sunt făclie de lumină vie ... sufletele creştineşti.

Banca populară preoţească, chioşcul de cărţi religioase din ... Severinului, misionarul laic alipit în vederea combaterii sec- ... o bibliotecă cu însemnate lucrări teologice şi un corp de ... în mijlocul oraşului Severin, cumpărate cu obolul preoţimii, ...niciun sprijin din partea politicii mârşave — sunt opere în- ... în cadrul învăţăturilor sfinte ale Domnului Hristos, cu ...nu prea se mândresc multe asociaţii de slujitori ai lucrului ...helic.

Pr. GH ŢURAI,
Parohia Fântâna Domnească Mehedinţi.

O nouă viaţă a lui Iisus. — La începutul lui Septemvrie 1931, a ...din viaţă scriitorul englez *Sir Hall Caine*. Ziarele de atunci au scris ... lăsat netipărită o mare scriere „Viaţa lui Iisus". Ea a rămas în ...moştenitorilor. Era însă aşa de mare, că era grea de tipărit. Cuprindea ...000 de cuvinte. Tipăritul ei ar fi costat prea mult. De aceia moştenitorii ...tat să mai scurteze textul. Au făcut aceasta, micşorându-l cu o şesime. ... tot mare, dar, fiindcă nu se poate tăia mai mult, se va tipări în ...ceasta.

A. S.

EXTERNA

PACEA IN BALCANI PRIN BISERICĂ.

In una din şedinţele *Àlianţei Universale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică,* deschisă la Bucureşti în ziua de 17 Mai a. c., d. *Henri Henriod,* secretarul-general al acestei Alianţe, a spus părerea d-rului *John Mott,* venit şi domnia sa în Bucureşti, cu prilejul adunărilor creştineşti din această lună Mai, că azi mai mult duh de pace domneşte în Balcani decât în celelalte ţări ale Europei. Acum trebuie să aflăm că, pentru acest duh de pace, mai mult se străduiesc Bisericile în sânul popoarelor şi ele deschid drumul, chiar când popoarele nu le înţeleg. Aceasta este, fără îndoială, o cinste pentru Biserică. Ea trebuie să arate calea de lumină în care trebuie să intre viaţa, chiar când oamenii încă nu sunt pregătiţi a înţelege aceasta.

Ţările din Balcani de multă vreme sunt ţinutul în care clocotesc multe uri, încât *Paul Deschanel,* fost prezident al Republicii franceze, spunea, în cartea sa *Politiques et Hommes d'Etat,* că războiul viitor va izbucni din Balcani, cum a şi fost. Astăzi însă, după spusa D-rului John Mott, mai potolite sunt ţările Balcanului decât cele din inima Europei. Cu toate acestea urile tot mai sunt în Balcani, numai că Bisericile se silesc să dresgă şi mai bine duhurile.

Cu mare bucurie lumea creştinească a trebuit să primească vestea despre o întâlnire a unor vlădici şi preoţi din Serbia cu vlădici şi preoţi bulgari în Sofia, pentru a găsi o cale de înţelegere şi împăciuire între cele două popoare care au încă frecări între ele, în urma marelui război. La această întâlnire, s'au dus episcopii Sârbi *Nicolae* al Ohridei, *Irinei* al Novisadului şi preoţii Dr. *Ianici,* fost ministru al Cultelor în Serbia, şi Protoierul *Petrovici* din Belgrad.

In Bulgaria, au avut sfătuiri în Sofia şi apoi la mânăstirea *Rilo*, vestită mânăstire bulgărească, dela 28 Aprile până la 3 Mai a. c. Vlădicii sârbii au făcut slujbe la acea mânăstire, cu care prilej au făcut hirotoniri de diaconi şi ieromonahi bulgari.

S'a făcut aceasta în semn de frăţie, pentruca preoţi bulgari să primească hirotonie dela vlădici sârbi.

Toate lucrurile acestea au mers în atmosfera cea mai frăţească şi de bunăvoinţă. Episcopul Nicolae a vorbit în Sofia înaintea poporului bulgar şi cuvintele sale au fost primite cu drag. Fără îndoială, a fost aceasta o faptă de mare însemnătate, din partea Bisericii, pentru a apropia popoarele învrăjbite unul de altul şi a şterge vrajba şi ura dintre ele.

Cu toate astea lucrurile n'au mers şi nu merg uşor. Păr. Protopresbiter Dr. *Ţancov,* care a luat parte la acele tratări şi care a venit apoi cu toate aceste ştiri în Bucureşti, la adunările pomenite, a povestit, într'o şedinţă, despre nemulţămirea răsărită în unele ziare bulgăreşti împotriva acestor încercări de împăcări ale Bisericii. Acestea li se par lor ca lepădare a unor drepturi, pe când toată silinţa bulgărească ar

... să fie de a zmulge din mâna Sârbilor ce au dobândit ei prin ... în paguba Bulgarilor.

Slujitorii Bisericii bulgăreşti, care s'au lăsat mânaţi de acest duh ... prietenie între fraţi şi fraţi, au fost împunşi aspru în scrisul ziarelor. ... vor fi păţit şi cei din Serbia, în ţara lor, spunea Păr. Şt. Ţancov. ... însă, întrebând chiar atunci pe Episcopul *Vichentie* dela Sârbi, ... spus că vlădicii şi preoţii sârbi n'au fost loviţi în scrisul ziarelor ...eşti. Pasul lor a fost primit cu drag. Deci rămâne că numai în ...aria slujitorii Bisericii au avut de suferit pentru lucrarea lor în ...ul împăcării şi al frăţiei creştineşti.

De aici se vede cât de greu este a împăca pe oameni şi că Biserica ...hide un drum care este al chemării ei celei mai adevărate, dar pe ... mulţi oameni încă nu vor să-l urmeze. Ei sunt cuprinşi de patimile ..., care colcăie încă în multe inimi. Cu atât mai mult însă Biseriea ... datoare să se mişte şi să-şi dea toate silinţele pentru a aduce ... mai bune între oameni.

In urma tratativelor dintre Sârbi şi Bulgari, s'a ajuns la o în...eiere care a fost cuprinsă în 5 puncte de urmat pe viitor. Acestea ... fost aduse în sânul adunării creştineşti din Bucureşti de Păr. Ţancov. ...e se aflau cuprinse în ziarul *la Bulgarie* dela 5 Mai a. c. Noi le-am ...at de acolo şi le-am dat pe limbă românească.

In cele de mai la vale, urmează tocmai aceste 5 puncte, de care ...ebuie să ia cunoştinţă toţi cetitorii noştri, fiindcă ele sunt o însemnată ...inţă pentru pacea obştească, din partea Bisericii ortodoxe. Pentru noi ...ţi, trebuie să fie o bucurie, văzând cum, în sânul Bisericii noastre ...todoxe, se petrec fapte care arată cugetul ei treaz de a-şi face che...area, că ea nu-şi vede numai chemarea ei în mic, de a aduce mân...iere inşilor răsleţi, ci a păşi mai bărbăteşte şi în sânul legăturilor ... popor la popor, pentru a netezi apoi calea şi pentru împăcările politice.

Acestea, la urma urmelor, sunt urmarea stării sufleteşti a popoarelor. ...ă acestea sunt mai potolite, străbătute de gânduri mai înalte, mai ...te, este uşor şi pentru cârmuitorii politici de a aduce o îmblânzire, ... urma ciocnirilor care au răscolit duhurile. Iată pentru ce noi trebuie ... urmărim cu tragere de inimă cele ce s'au petrecut peste Dunăre, ...ntrucă sunt lucruri de seamă din cuprinsul Bisericii noastre ortodoxe. ...l acum să trecem să vedem cum vorbesc unii către alţii vlădicii şi ...eoţii sârbi şi bulgari.

1. Reprezentanţii secţiunilor iugoslavă şi bulgărească din ...ianţa Universală pentru pacea şi prietenia dintre popoare prin ...ijlocirea Bisericilor, adunaţi la sfat frăţesc în Sofia şi la Rilo, ...la 28 Aprilie până la 3 Mai 1933, îmboldiţi de idealul creştin ... păcii, de dragostea frăţească, socotesc că a sosit clipa cea mai ...rzie pentru cele 2 Sfinte Biserici şi cele 2 popoare de aceiaşi ...dinţă, de a-şi împlini datoria lor poruncitoare şi a-şi da toate ...linţele, pentru a clădi o nouă stare de lucruri în legăturile dintre ...nul şi altul.

Sarcina Bisericii creştine a fost totdeauna de a munci pentru ...ruinţa duhului de bunăvoinţă între oameni şi de a se împotrivi

duhului rău. Această sarcină rămâne şi azi de cea mai mare însemnătate pentru Bisericile din lumea întreagă şi, în deosebi, pentru Bisericile ortodoxe din Iugoslavia şi Bulgaria. Socotind deci că duhul de azi, de vrăjmăşie şi acreală între cele 2 popoare fraţi, îşi are obârşia în slăbirea duhului creştinesc, reprezentanţii celor 2 Biserici naţionale socotesc că cea mai bună politică dintre Iugoslavia şi Bulgaria nu va putea fi urmată decât pe temeiul unui duh nou, care va fi duhul înţelegerii şi al unirii, al păcii şi dragostei frăţeşti dintre cele 2 popoare.

2. Partaşii la sfătuire sunt încredinţaţi că, pentru a putea împlini acest scop înalt, cele două Biserici, surori foarte apropiate una de alta, deschizând o vreme nouă între ele, de legături active, vor binecuvânta şi sprijini, într'o înţelegere comună, toate iniţiativele pentru a împlini acest înalt ideal creştinesc. Părtaşii, de asemenea, sunt încredinţaţi că cele 2 popoare, credincioase moştenirii duhovniceşti a apostolului Pavel şi cinstindu-se unul pe altul, vor ţinea seamă de idealurile religioase, naţionale şi sociale ale unuia şi altuia, precum şi de drepturile şi cinstea lor, în ce priveşte numele, limba, scrisul simţirea naţională, conştiinţa şi dezvoltarea acestora la ei şi pretutindenea aiurea.

3. Pentru împlinirea aceluiaşi scop, partaşii îndeamnă să se înlăture, pe de o parte, tot ce ar putea aduce neînţelegere. nemulţămiri, controverse şi împotriviri între cele 2 popoare, iar, pe de altă parte, a porni, iniţiative, în vederea unei conştiinţe, apropieri, şi a unui ajutor a unora către alţii (legarea de cunoştinţe, mergeri dela unii la alţii şi felurite alte iniţiative între capii Bisericilor, membrii clerului, teologi, asociaţiunile bisericeşti, credincioşii şi alţii; schimb de profesori şi de tineri de şcoală închinaţi studiilor bisericeşti, călătorii dela unii la alţii, întocmire de cursuri, conferinţe şi concerte religioase, precum şi serviciu de informaţiuni dela unii la alţii, înteprinderi bisericeşti între unii şi alţii şi multe altele).

4. Ca început al urmăririi acestor iniţiative şi pentru a întoarce vizita delegaţilor şecţiunii naţionale Iugoslave, secţiunea naţională bulgărească se va duce în curând la secţiunea naţională sârbească. Această vizită se va încheia printr'o adunare şi o liturghie la Ohrida, oraşul Sfântului Clement, liturghie care va fi slujită de reprezentanţii celor 2 secţinni.

5. Părtaşii îşi dau părerea de asemenea că cele 2 secţiuni naţionale să pornească între ele legături mai vii şi ca aceste secţiuni să se silească din inimă curată pentru răspândirea principiilor şi scopurilor mai sus pomenite.

Conferenţa a mai hotărât ca, la 17 Sept. viitor, să se ţie la Sofia adunarea Alianţei mondiale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserici, după o hotărâre luată mai nainte. Vor fi reprezentante acolo 56 de Biserici din 48 de State. Mai nainte de aceasta, se va ţinea conferenţa vlădicilor bulgari.

UN NOU CONCORDAT: INTRE AUSTRIA ŞI VATICAN.

Niciodată nu s'au încheiat atâtea concordate şi în aşa scurtă vreme între Vatican şi feluritele State, ca după războiul cel mare. Pricina este că, după război, au răsărit State nouă sau altele s'au prefăcut cu totul. De aceia ele au fost nevoite să facă alte învoieli cu Vaticanul, decât cele pe care le-au avut mai nainte, iar celece nu le-au avut de loc, au trebuit să încheie învoieli nouă.

Unul dintre Statele care a avut Concordat cu Vaticanul a fost Austria. Dar Austria de după război nu mai este nici pe departe cea care a fost. Dela Statul cu 50.000.000 de locuitori, fiind la un loc cu Ungaria şi cu Cehoslovacia, a ajuns acum un Stat de abea 5-6.000.000 de locuitori. In aceste împrejurări, ea nu mai putea rămânea la vechea învoială cu Vaticanul, ci îi trebuia un Concordat nou.

După felurite tratative, acest concordat s'a şi încheiat. O telegramă sosită dela Vatican, prin agenţia telegrafică *Rador*, cu data de 6 Iunie a. c., vesteşte că acest concordat a fost încheiat în ziua de 5 Iunie.

El a fost iscălit de Cardinalul *Pacelli*, secretarul de Stat al Vaticanului, şi de d-nii *Dollfuss*, cancelarul Austriei, şi *Schussnig*. Textul noului concordat este scris în limbile italiană şi germană. El este alcătuit în felul Concordatelor încheiate cu Italia, Bavaria şi Statul Baden. In el este hotărâtă înfiinţarea unei eparhii noi la Innsbruck.

Potrivit acestui Concordat, căsătoria religioasă va avea în Austria aceiaşi tărie, ca şi căsătoria civilă. Măsura aceasta este la fel ca cea din Concordatul cu Italia. De asemenea are în el prevederi pentru învăţământul religios.

A. S.

Datoria apărării.

In feluritele oştiri, nu numai la noi, s'au ivit sectanţi care nu vor să poarte armele în slujba oştirii. Fapte de acestea s'au ivit de curând şi în oştirea franceză. Nu de mult, Consiliul de Război din Orléans a pedepsit cu un an închisoare pe unul din ceice nu vor să puie mâna pe armă. Dar fiindcă ei îşi sprijină fapta lor pe învăţătura creştinească, acţiunea catolică franceză, prin comitetul ei de episcopi, a dat de curând declaraţiunea următoare:

„Mai trebuie oare să se trâmbiţeze că Biserica nu poate încuviinţa împotrivirile aduse pe temei de cuget creştinesc sau pe dorinţele care urmăresc a stârni sau a îngădui nesupunerea la legile militare? „Biserica îndeamnă pe toţi la supunere către legile drepte, legile oştirii sau altele. „Patriotismul adevărat este acel care vrea siguranţa ţării sale şi locul care i se cuvine între celelalte ţări“.

Inţelegerea cu Biserica sârbească.

Precum se ştie, în vremea din urmă, s'a ajuns la o înţelegere între România şi Iugoslavia cu privire la Românii şi Sârbii din Banat. Mai rămânea însă un punct care scârţâia: era Biserica sârbească. Aceasta nu se învoia cu înţelegerea şi făcea greutăţi. Guvernul iugoslav însă voia să isprăvească şi cu această împotrivire. Dar pentru a se încheia cu bine şi partea aceasta, s'a găsit cu cale ca însăşi Biserica românească şi cu cea sârbească să se înţeleagă. In scopul acesta, a plecat dela noi o solie la Belgrad şi Carlovăţ (rezidenţa Patriarhului sârbesc), alcătuită din I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu, P. Episcop *Grigorie* al Aradului şi d. Profesor Silviu Dragomir din Cluj. In ziua de 6 Mai a. c., au fost primiţi în audienţă de Maiestăţile Lor Regele Alexandru şi Regina Maria ai Jugoslaviei. O telegramă sosită din Belgrad, a agenţiei telegrafice *Rador*, cu data de 17 Mai a. c., vesteşte că lucrările s'au încheiat cu bine. Aseară, spune telegama, au părăsit Belgradul Mitropolitul Bălan al Ardealului şi Profesorul Silviu Dragomir, cari au încheiat definitiv cu Patriarhia iugoslavă negocierile pentru convenţia privitoare la bisericile din Banatul român şi iugoslav, în ce priveşte partea de ordin canonic. Prin acest acord, s'a ajuns la o formulă de caloborare care satisface trebuinţele religioase ale ortodoxilor din cele două părţi ale Banatului".

CĂRŢI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ŞI METODĂ[1]

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoiţă, Proorocul Nahum. Traducere şi comentar.
Bucureşti, Tipografia „România Mare", fără an, 133 p. cu Bibliografie.

C) Consultarea părinţilor bisericeşti.

a) Fericitul Ieronim.

Astăzi este un lucru stabilit, că un comentar nu poate trece cu vederea consultarea amănunţită a părinţilor. Şi mai este încă dovedit că: „Sfinţii părinţi au fost instrumentele prin care Dumnezeu ne-a comunicat adevăratul sens al cuvântului său. Cât de bine posedă aceşti savanţi şi învăţători sensul Scriptu-

1) Vezi „Bis. Ort. Rom." pe luna Martie-Aprilie 1933.

lor, și cât de dibaci sunt a-l comunica cititorilor! Dacă unele locuri au rămas obscure pentru ei și n'au fost explicate suficient, decât după multă vreme în urma lor, numai mulțumită unei cunoașteri mai aprofundate a limbilor orientale și a arheologiei, ei rămân totuși învățătorii noștri și cei mai buni dintre toți interpreții. In tratatele lor biblice se găsesc asociate în chip minunat, temeinicia doctrinei, vivacitatea credinței și adânca pietate. Intr'înșii a fost Spiritul sfânt, pentru interpretarea Scripturilor, din această pricină ei ne-au transmis atât de fidel adevăratul sens. Supt acest aspect, exegeza lor nu lasă nimic de dorit"[1].

Dacă așa de mare este importanța unui comentar patristic, să vedem în ce măsură a întrebuințat d-l Negoiță comentariile scriitorilor bisericești și al Fericitului Ieronim. Firește că a le cerceta pe toate cu deamănuntul, este ceva care ar trece de cadrul unei critici restrânse. Să luăm însă pe cel mai însemnat dintre comentariile făcute la profetul Naum și anume pe acela al Fericitului Ieronim.

In prolog se spune care este subiectul profeției[2]. „Această profeție are ca subiect în sens spiritual sfârșitul lumii spre mângâierea sfinților, pentru ca tot ceea ce văd ei în lume să disprețuiască ca trecător și fără folos și să se pregătească pentru ziua judecății, când Domnul va fi răzbunătorul lor împotriva adevăraților asirieni". Deci pe lângă sensul literal, această prorocie mai are și sensul alegoric: venirea Domnului și sfârșitul lumii. Altcum n'ar avea nici un înțeles pentru noi ortodoșii, dacă am explica numai în sens literal această carte a lui Naum.

Din cuprinsul tâlcuirii Fericitului Ieronim, rees două lucruri: 1) tâlcuirea o face atât după traducerea sa cât și după Septuaginta, acolo unde are alt sens și 2) ia în considerațiune și traducerile lui Aquila, Simah și Teodoțion, când vrea să documenteze o traducere.

Deci iată norma după care trebuia să se facă tâlcuirea cărții lui Naum: sens literal și alegoric și consultarea traducerilor în primul rând Septuaginta, în al doilea Vulgata, apoi variantele din hexaplele lui Origen, atâtea câte au rămas, Aquila, Simah, Teodoțion, iar la urmă traducerea siriacă pentru motivele arătate mai sus[2].

Pentru a ne face o idee lămurită să luăm câteva exemple din interpretarea Fericitului Ieronim. Să începem cu Cap. I.

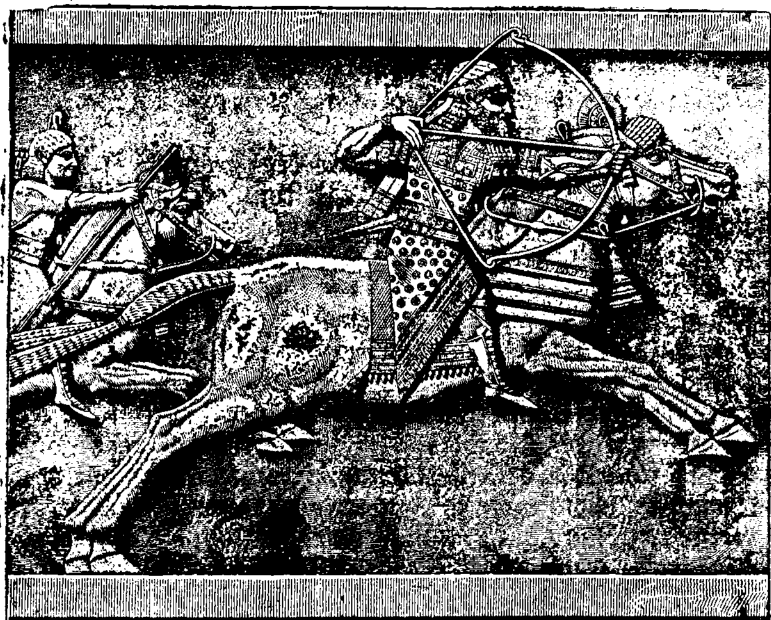
---

1) L. Cl. Fillion, *Etude de la Bible,* Paris 1922, pag. 147. In cazul nostru este vorba numai de scriitorii bisericești respectivi și de Fericitul Ieronim, cari au o deosebită importanță.

2) Citațiunile le vom face în traducere.

1) Vezi: Textul siriac, p. 56.

1°. „Domnul este un Dumnezeu râvnitor și răzbunător", *Naum,* I, 1. Acesta este strigătul profetului lăudând pe Dumnezeu fiindcă el a răzbunat ocara poporului său împotriva Asirienilor; sau mai bine într'un sens mai înalt, fiindcă el aude gemetele sfinților săi și la sfârșitul lumii el va face ca protivnicii săi să simtă chinurile. Este o râvnă care se înțelege în bună parte. Și Apostolul Pavel o arată prin acești termeni: „Fiți râvnitori ca să agonisiți mai bune daruri". I Cor. XII, 31 și în altă parte: „Am pentru voi o dragoste râvnitoare și cu râvnă a lui Dumnezeu", II Cor., XI, 2; și Domnul spune în psalm: „Râvna casei tale m'a mâncat pe mine", Ps. XXVIII, 10; și proorocul Ilie: „Sunt râvnitor peste măsură pentru Domnul

Asurbanipal de vânătoare

după Vigouroux.

nul cel Atotputernic, Dumnezeul lui Israil". III Regi XIX, 10. Istoria ne vorbește despre râvna lui Fineas și Matias, Num XXV, 11; I Mac. II, 7 seq. și despre a apostolului lui Iisus Christos, Simon Zilotul, pe care Evanghelistul Marcu îl numește Simon Canaanitul, Fapte I, 13; Marc. III, 18. Domnul este râvnitor pentru mântuirea celor pe care el îi iubește, așa că această râvnă îi mântuește, fiindcă bunătatea sa n'a putut să facă aceasta. De aci, în Iezechil găsim aceste cuvinte adresate de Dumnezeu Ierusalimului, care nu merita din pricina prea mul-

lelor sale păcate să fie cercetat de râvna şi de întărâtarea lui: „Râvna mea s'a depărtat de voi şi de aici înainte nu mă voiu mai întărâta împotriva voastră". Iez., XVI, 42. Prin urmare, atâta vreme cât lumea se pocăia, ea nu se sfârşia; însă fiindcă nedreptatea s'a înmulţit şi dragostea s'a răcit, iar proorocii mincinoşi au mers până într'atât, încât au vrut să înşele chiar pe aleşii lui Dumnezeu, Mat. XXIV, Domnul râvnitor vine atunci să-şi arate răzbunarea sa. Nu pentru că ar fi un duşman lacom de răzbunare, aşa precum Scriptura zugrăveşte pe diavolul; însă răzbunarea lui seamănă a duşmănie, fiindcă ea ca focul mistue lemnul, iarba şi paele, aşa ca să nu rămână decât aurul curat şi argintul".

„Domnul face să izbucnească răzbunarea lui şi încă cu furie: Domnul se răzbună pe vrăjmaşii săi şi se întărîtă împotriva celor protivnici ai săi". Naum I, 1. LXX: „Domnul se răzbună cu furie: Domnul se răzbună împotriva duşmanilor săi şi nimiceşte pe vrăjmaşii săi". Şi într'un sens şi în celălalt mânia lui Dumnezeu vine că el mustră pe cel pe care îl iubeşte, Prov. III, şi pedepseşte pe oricine îl primeşte în numărul fiilor săi, ca să depărteze din inima lor orice împotrivire şi orice duşmănie contra voinţei sale şi după ce el a sfărâmat planurile lor protivnice şi a redus la tăcere cuvintele lor de răzvrătire, să se întoarcă la starea lor cea dintâi".

„De altfel profeţia spune apoi: „Domnul este răbdător şi atotputernic şi nu lasă nepedepsit"; însă după cum ne-am propus să înfăţişăm în acelaş timp şi istoria, prin protivnicii lui Dumnezeu, înţelegem pe Asirieni, împotriva cărora el se va răzbuna cu furie şi cu întărâtare, după ce se va fi arătat multă vreme răbdător faţă de ei".

„Domnul este răbdător şi atotputernic, dar întru iertarea lui, nu lasă pe nimeni nepedepsit". Naum I, 2. Textul grecesc este încă şi mai semnificativ: pedepsind, el nu lasă nepedepsit". Iată sensul: răbdarea lui a fost mare faţă de Asirienii criminali, şi întru puterea mărinimiei sale el a răbdat multă vreme fărădelegile lor, sfătuindu-i spre pocăinţă; însă dispreţuind bunătatea dumnezeiască, întru cerbicia inimii lor şi-au strâns un tezaur de mânie pentru ziua mâniei. Rom. II. Şi după ce el a fost atât de răbdător, el nu va îngădui ca ei să rămână nepedepsiţi, ca şi cum ar fi curaţi şi fără prihană. Sau mai de grabă iată explicaţiunea: (fiindcă noi vrem să înţelegem în bună parte ceea ce se spune). El este răbdător, el care susţine pe cei cari cad şi care îi ridică după căderea lor: Ps. 144; el care tămădueşte pe cei turburaţi cu inima şi care leagă rănile. Puterea lui este mare, fiindcă el distruge duşmăniile în timp şi nu lasă nici o

greşală nepedepsită, învăţând prin îndreptări, pe cei cari se încred prea mult în puterea lor, că nu prin meritul lor propriu, ci prin milostivirea lui Dumnezeu au fost mântuiţi. Deşi ei spun: „Iată de atâţia ani că eu îţi slujesc şi întotdeauna am ascultat de ceea ce mi-ai poruncit“, Luca XV, 29; dar fiindcă Dumnezeu este bun şi milele lui se revarsă peste toate înfăptuirile lui, Ps. 111, 6, că toţi au păcătuit şi toţi au trebuinţă de slava lui, Rom. III, 23, justificaţi prin el, vor auzi această vorbă: „Ochiul vostru este rău fiindcă eu sunt bun? Mat. XX, 15. Astfel în tot ceeace el învinueşte şi iartă, nu lasă pe nici un om nepedepsit“.

2°. „El ameninţă marea şi o seacă şi preface toate fluviile în deşert. *Naum I, 4*. In sensul literal este o descriere a puterii lui Dumnezeu, care răzbună pe Israil de vrăjmaşii lui. Nu-i este greu să stârpească pe Asirieni, fiindcă poate după voia lui să schimbe evenimentele. Şi într'alt chip, fiindcă am spus că această proorocie se referă la sfârşitul lumii, trebue să se înţeleagă simplu astfel: „Când va veni sfârşitul lumii şi cerul şi pământul vor trece, marea şi fluviile vor fi aşijderea seci. Pe dealtă parte, deoarece citesc în paslmi: „In marea aceasta mare şi largă se află peşti nenumăraţi, vietăţi mari şi mici. Acolo corăbiile plutesc şi acolo este balaurul pe care l-ai făcut ca să zburde într'însa“, Ps. 103, 25—26, îmi pare demn de bunătatea şi de milostivirea lui Dumnezeu să distrugă prin ameninţarea sa orice amărăciune sărată a acestei mări, să umilească dragonul care stăpâneşte peste aceste ape şi să sece întinderile de apă ale răutăţii în care înnoată târâtoare fără număr, fără să mai ţină socoteală de vietăţile cele ce sunt la un loc cu dragonul. Asemenea el preface în deşert toate fluviile, orice doctrină care usurpă numele ştiinţei şi care răzvrătindu-se împotriva lui Dumnezeu a recurs la fluviile elocvenţei, la volubilitatea cuvântului şi, rostogolind din adânc valurile umflate, alunecă pe povârniş, spre marea mirare a privitorilor. Iată pe Platon, pe Demostene, pe Cicero, orator şi filozof, căpeteniile ereticilor: Valentin, Marcion, Bardezane, Taţian; iată fluviile pe care Dumnezeu le usucă. Pe toate acestea, Domnul Nostru Iisus Christos le va pierde cu suflul gurei sale şi le va distruge cu lumina venirei sale: II Tess. II. Pe toate aceste fluvii le va preface în deşert. Se vede deci că potrivit titlului: „Luarea Ninivei; cartea vedeniei lui Naum Elcoşitul“, pe drept Ninive este considerată ca figură a lumii, a cărei mare şi fluvii de elocvenţă sunt secate la sfârşitul lumii“.

3°. „El va distruge acest loc printr'un potop, care va trece şi întunerecul va urmări pe vrăjmaşii săi“. *Naum I, 8*. LXX: „Şi va grăbi sfârşitul printr'un potop, care va trece şi întunere-

cul va urmări pe vrăjmaşii cari se vor ridica". Domnul este răbdător şi plin de milostivire. El nu se întărîtă până în sfârşit şi nu rămâne pururea mânios. Când răutatea va fi crescut pe pământ şi că orice om îşi va fi stricat calea sa, el va trimite un potop, un potop trecător care nu va ţine pe veci. El va sfârşi locul acesta, şi va pune capăt locului acestuia, adică potopului, pentrucă precum este scris despre cel nelegiuit: „Numai ce am trecut şi n'am mai aflat locul său, Ps. 36, 36; calea păcătoşilor va pieri, Ps. 1, 6, tot aşa calea potopului va fi distrusă după mânia lui Dumnezeu, ca să se arate singură bunătatea lui".

„Iată cum poate să se înţeleagă sensul istoric al acestui loc: Când Domnul va fi nimicit Israilul şi va fi revărsat cu potop peste ţara făgăduinţei, el va pune sfârşit robiei, chemându-l la locuinţele sale de altă dată, în vreme ce, pe de altă parte, întunerecul va urmări pe Asirieni, vrăjmaşii săi, care duseseră poporul în robie. Ceea ce noi am spus despre Israil şi despre Asirieni, se poate înţelege despre sfârşitul lumii, despre sfinţi şi despre prigonitori, sau despre puterile protivnice, în sensul că Dumnezeu după mânia sa îi va fi milă de sfinţi, pe când persecutorii şi duşmanii cari au ales întunerecul cel mai dinafară, acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor". Mat. VIII şi XXII.

„Cuvântul MACOMA, pe care l-am tradus prin „locul acesta" toţi l-au despărţit în două cuvinte, traducând pe MA prin prepoziţiune, adică ἀπὸ şi COMA prin ridicându-se ; în Aquila am citit: ἀπὸ ἀνισταμένων, dintre cei cari se ridică, în LXX, cari se ridică, în Teodoţion, cari se ridică împotriva lui". Simah de acord cu tâlcuirea mea, zice: „El va pune capăt locului acestuia printr'un potop care trece". Unii dintre scriitorii, noştri înţeleg prin aceşti răzvrătiţi şi duşmani pe Marcion şi pe toţi vechii eretici, cari dispută împotriva Creatorului".

4⁰. La cap. II, 1—2, citim: „Necesitatea mă obligă să îndrept cursul tâlcuirii mele între *istorie şi alegorie,* precum se conduce o corabie printre stânci sub ameninţarea scufundării şi pentru aceasta trebue să-mi îndrept atenţiunea mea ca să nu mă sfărâm de stânci, aşa precum se spune în fabulele poeţilor: „Scila mă ameninţă la dreapta şi neîmblânzita Caribda la stânga", aşa că dacă vreau să fug de stânci sunt târât în adânc şi dacă vreau să scap de vârtejul mării, sunt în primejdie să mă lovesc de stânci".

5⁰. „Unde este vizuina leilor, unde este păşunea puilor de lei, în care leul se retrăgea cu puii săi, fără ca cineva să-i turbure? Leul aducea pradă din destul pentru puii săi, sugruma

pentru leoaicele sale și umplea vizuinile sale de pradă și lăcașurile sale de lucruri furate". *Naum, II, 11—12.*

„Aici este vorba iar de Ninive. Ea era reședința regilor și curtea nobililor. Leul, regele Babilonului, Nabucodonosor [1]) cu puii de leu sau regii din suita sa a înaintat spre ea, dar nimeni nu s'a împotrivit. Leul a luat o mare pradă pentru puii săi și a sugrumat animale fără număr pentru leoaicele sale. De bună seamă, Nabucodonosor, poseda totul prin dreptul de cucerire: el dădea captivii copiilor săi, cetăților sale, sau femeilor sale. El umplu — după textul evreesc — de pradă vizuinele și lăcașurile sale și ascunzișurile sale de lucruri furate, îmbogățind tezaurul său și cetățile sale, de aur, de argint, de hăinuri, de toate bogățiile pe care le avusese înainte Ninive, dar pe care biruința le dădea în stăpânirea Babilonului".

„Fiindcă, la figurat (secundum ἀναγωγήν) și în Iona și în acest prooroc, noi am văzut în Ninive figura lumii și după Sf. Ioan: „Lumea întreagă este supusă celui rău", I Ioan, v. 19, când lumea va fi trecut, această vizuină de animale în care leii răpiau prada lor, noi vom striga plini de admirație și de bucurie:

„Unde este acum această vizuină a leilor unde se dosia leul Satan despre care Sf. Petru zice: „Diavolul, vrăjmașul nostru, dă târcoale imprejurul nostru ca un leu răcnind, căutând să înghită pe cine va putea", I. Petru, V, 8; și puiul de leu, Antihrist, orice învățătură perversă, orice cuvânt vrăjmaș al lui Dumnezeu? „Voi ați auzit spunându-se, zice Ioan, că Antihrist trebue să vină, dar de pe acum sunt antihriști, fără de număr". I. Ioan II. Sunt atâția, câte dogme mincinoase. Inaintea venirii Mântuitorul, nimeni nu turbura pe acești răpitori; dar, după venirea sa în această lume și după intrarea sa în Ninive, el văzu pe Satan căzând din cer ca un fulger, Luca X și Lucifer, care răsărea de dimineață, căzând din înaltul cerului". Is. XIV...

„In timpul zilei se întâlnește leul cu greutate, căci el umblă noaptea, ca să-și găsească prada în Biserica lui Christos și după cum spune proorocul Avacum, să se sature de cărnuri alese". Avacum I.

6°. Făcând tâlcuirea capitolului III, chiar în vers 1, vorbind despre descrierea din textul ebraic spune: „In textul ebraic, descrierea unei armate care se prepară pentru luptă este așa de frumoasă și seamănă atât de bine cu o pictură, încât descrierea mea îmi pare mai mult decât defectuoasă... Astfel pocnetul bicelor se aude în lume, fiindcă fără de număr sunt necazurile

---

1) Confuzie istorică.

drepţilor subt greutatea cărora strigă cei ce sunt atinşi de ele, mărturisind prin strigătele lor plângătoare mărimea suferinţei lor. Când unul este luat de diavolul, altul de mânie care este asemenea furiei, altul de plăceri, ură, invidie, mândrie, acesta este pocnetul biciului care răsună în ei.... Ninive este ca un cal de cursă al cărui nechezat, bătutul cu picioarele în pământ şi pieptul arzător aspiră necontenit la războiu. Domnul spune acestea despre diavolul: „El miroasă de departe războiul. Din săriturile lui, strigătele lui, el nu cruţă pe fugari, şi nu lasă să-i scape cei ce se dosesc", ci el urmăreşte ca să calce, să omoare, să ia în picioare şi să sfărâme. Şi în Ninive se aflä huruitul carului năvalnic. Aşa au fost fără îndoială carele lui Faraon pe care Domnul le-a înghiţit în valuri. Ex., 16. La acest car sunt înhămaţi patru cai, adică patru pasiuni, despre care discută filozofii şi pe care Virgiliu le semnalează când zice:

„Ei doresc şi se tem, se întristează şi se bucură" (Virg. *Eneida,* VI). Prin aceşti cai şi acest car, Ninive aruncă pretutindeni turburarea. In acelaş timp se aude glasul călăreţului care înaintează, care, cu deosebire fiind dibaciu şi pregătit de război, înaintează, dar nu fără primejdie pentru cel care se luptă împotriva lui".

„Intr'adevăr că acest călăreţ poartă sabia cuvântului ascuţită pe piatra dialecticei şi subţiată cu untdelemnul retoricei iscusite. Satan are arme scânteietoare, transformat fiind în Inger al luminii, iar armele sale sunt protivnice armelor apostolice. II, Cor. XI. Nu este de loc de mirat că în Ninive sunt atât de mulţi răniţi, când se aflä un număr atât de mare de săgeţi. Şi ca să ne acoperim şi să ne luptăm avem cele patru scuturi ale virtuţilor: prudenţa, dreptatea, temperanţa şi tăria, împotriva celor patru viţii: nebunia, nedreptatea, desfrânarea şi frica, cu cari noi suntem loviţi de protivnic. Dar fiecare poartă în sine săgeţi în atât de mare număr şi de feluri atât de deosebite, încât dacă leacul nu este de îndată găsit, ruina ajunge mare şi Doamne fereşte că atât de puţini şi uşor atinşi sunt în Ninive, gata să se pogoare în iad, atât de profund este răul".

7°. La cap. III, 7, face următoarea tâlcuire: „Cine te va plânge, cine-ţi va putea fi mângâietor, căci atât cât ai fost puternică, stăpânitoare crudă, tu n'aveai milă de bătrâni, nici grijă de cei mici şi nu ţi-ai păstrat nici un prieten pentru zilele de jale, când tu nu socoteai să-ţi alături pe cineva la stăpânirea ta. — Cel care dispreţuieşte lucrurile pământeşti, priveşte de sus fărădelegile Ninivei şi nu se va lăsa prins prin mincinoasa frumuseţe, când va fi văzut într'însa toată ruşinea şi va fi urît tot ceea ce alţii iubesc, acesta va fugi şi va râde de ea, sau după

expresiunea LXX^{ei} se va coborî dela ea. Atât cât noi ținem în cinste, ceea ce este pământesc și-i dăm însemnătate, noi suntem pe o culme trufașă, admirând frumusețea Ninivei. Când, dimpotrivă, avem în vedere natura și bunurile corporale și le socotim mai pre jos supunându-ne puterii dumnezeești, atunci noi vom avea milă de Ninive și socotind orice lucruri vremelnice, demne de plâns, vom zice: „Nenorocită Ninive! Pe câți nu-i ții tu prinși în lațurile tale, pe câți nu-i ții legați în lanțurile tale!?..".

8°. La III, 8, face următoarea tâlcuire alegorică:

„...noi știm că Amon însemnează „popoare", astfel că iată sensul după legile alegoriei: „Priviți popoarele Bisericii cari locuesc pe fluviile proorocilor, care este înconjurată de părinți din sânul cărora țâșnesc fluvii și are ca început marea. Dar din citirea legii amară ca și Mara, atâta vreme cât nu se aruncă lemnul lui Iisus Christos, ajungem noi la acest Amon mistic a cărui tărie este Etiopia, căci este scris că Etiopia va tinde mânile sale către Domnul, Ps. 67, și găsește ajutor în Egipt, unde Domnul vine pe un nor ușor și la Libieni aliații săi, după ce a locuit multă vreme în nisipurile cele uscate. Prin urmare, Biserica, dacă nu va fi cu luare aminte și cu pricepere pentru inima sa, va fi dusă în captivitate și își va plânge pe fiii săi. Chiar și fiii ei cari sunt acum la începutul căilor lor, nici nu vor ajunge pe la mijloc, ci vor fi uciși la plecarea lor. Și dușmanii ei cei mai nemiloși, se vor zori să împartă la sorți lucrurile sale cele mai de preț și vor duce în captivitate în lanțuri și subt greutatea fiarelor de robi, mai marii poporului, adică pe principi și pe cei de neam ales".

„Asijderea și tu Ninive, vreau să înțeleg prin aceasta, oameni cei necredincioși, oameni cu totul în slujba lumii, voi veți simți pedepsele și veți bea din paharul (mâniei mele) ca și aceia cari au băut și au căzut prin greșala lor, deși au fost dintre ai mei".

9°. III. 13 ...„După această privire generală a contextului, care ne îngăduie să înțelegem sensul, să ne întoarcem la început și să explicăm fiecare punct atât cât puterile ne vor ajuta".

„Putem oare admite că sufletul, frumos prin natura lui, — când nu are decât o strălucire la suprafață ca Ninive, din pricina ticăloșiei și plăcerilor lumești, — și-a pierdut tăria și nu este decât o femee care tânjește din pricina plăcerilor? Fiindcă sufletul celui drept ajunge la desăvârșirea omului ceresc, păstrând tăria chipului dela început și ajungând strâns lipit de Dumnezeu și în acelaș spirit cu el, de ce n'am admite că sufletul care iubește lumea se face una cu ea și căzând în

moliciunea cea femeiască că îşi pierde tăria bărbătească? Pentru aceasta, după părerea mea, Faraon dă poruncă să se arunce în Nil toţi copiii cari se vor naşte dintre evrei, şi să nu păstreze decât fetele. Ex. I. Faraonul Egiptului care a zis: „Ale mele sunt fluviile şi eu le-am făcut", Ex.. 29, 9, nu putea să dea altă poruncă decât aceia de a arunca în apă tot ceea ce este tare şi bărbătesc la evrei, adică cei care trec numai prin această lume, şi dimpotrivă, să păstreze cu viaţă, să lase să crească şi să se înmulţească, tot ceea ce este femeesc şi moale, tot ceea ce este frumos în înţeiesul lumei acesteia...".

„Porţile pământului vostru vor fi deschise duşmanilor voştri", se explică prin acest loc din Ieremia: „Moartea intră prin ferestrele voastre, IX, 21; căci ferestrele de care vorbeşte Ieremia nu sunt altăceva decât porţile despre care vorbeşte aici Naum, adică simţurile. Cuvântul lui Dumnezeu, are două înţelesuri; pentru a distinge de cel rău, se zice în Proverbe: „Vei afla înţelesul cel dumnezeesc". Cuvântul nu înseamnă aici spirit şi gândire, în greceşte νοῦς, ci facultate de a simţi αἰσθήσις, la care se adogă cele cinci simţuri: vederea, mirosul, gustul, pipăitul şi auzul. Prin urmare, prin porţile Ninivei, trebue să înţelegem simţurile trupeşti, iar prin porţile Ierusalimului ceresc, orice sens dumnezeesc, care vine de sus. — Aceste porţi ale Ninivei, le deschide poporul ei prin vedere, auz şi alte simţuri, ca şi prin larga şi marea cale care duce la moarte, Mat. VII, plăcerile trupeşti, cărora oamenii lui Dumnezeu închid porţile, astupându-şi urechile, ca să nu asculte îmboldirea sângelui, închizând ochii ca să nu vadă nedreptatea, astupându-şi nările ca mirosul cel plăcut să nu-l simtă şi să ajungă la suflet şi să-l afemeiască; îşi pun la gură o barieră, peste care nu se poate trece împotriva lăcomiei şi plăcerilor pântecelui, îşi depărtează mâinile de orice atingere plăcută, pe unde trupul răzvrătit duce sufletul la rătăciri vinovate. Dar aceşti oameni ai lui Dumnezeu deschid simţurile, adică porţile Ierusalimului ceresc, ca să lase să ajungă până la ei cuvântul lui Dumnezeu. Iată un exemplu de porţi rele: „Scoate-mă vei din porţile morţii" şi unul de porţi bune: Ca să vestesc laudele tale în porţile ficei Sionului, Ps. IX, 15. Când vei vedea un om iubitor mai mult de plăceri decât al lui Dumnezeu, şi stăpânit de desfrânare, vei zice:

„El a deschis duşmanilor porţile pământului său, căci locuitorii Ninivei deschid porţile ţării lor duşmanilor sufletului lor şi nu prietenilor".

10°. La III, 18 seq., dă următoarele explicaţiuni mai însemnate: „Până aici am parafrazat sensul istoric. Inainte însă de a analiza sensul Septuagintei care este cu totul altul, trebue

să mă ridic puţin deasupra literii textului ebraic şi să arăt că ultima profeţie a lui Naum este o apostrofă îndreptată împotriva diavolului, acest duh trufaş, acest principe al Asirienilor, care după ce a zis cu trufie lăudându-se: „Prin tăria braţului meu am făcut aceste lucruri mari, prin înţelepciunea mea care m'a luminat. Dat-am la o parte vechile hotare ale noroadelor, hrănitu-m'am cu vlaga lor şi cetăţi pline de locuitori le-am dărâmat", Is. X, 13, aude acest răspun: „O! Lucifer, care răsăreai aşa de strălucitor dimineaţa şi care revărsai focul tău peste neamuri, cum ai căzut pe pământ şi cum te-ai sfărâmat"!? Is. XIV, 12—13.

„Ninive cetatea ta puternică şi frumoasă a fost distrusă, cetate în care ţi-ai întemeiat împărăţia, încât îndrăzneai să zici Fiului lui Dumnezeu: „Toate aceste lucruri cari mi-au fost date, ţi le voiu da, dacă te vei închina mie". Mat. IV, 9. Păstorii tăi şi regii tăi vasali au adormit, în loc să pască oamenii în vederea mântuirii, îi hrăneau ca să fie jertfiţi şi tu să mânânci bucăţile cele mai grase. Tot poporul şi mulţimea de popoare care te proslăveau altădată, te-au părăsit pe tine şi cetăţile tale. Ele au fugit în munte şi s'au ascuns în ascunzişurile apostolilor şi ale învăţăceilor lui Iisus Christos, şi nici unul din conducătorii tăi n'a dus către el mulţimea care altă dată era a ta. In toată lumea s'a răspândit vestea de lovitura şi de rana ta (de moarte). Toţi cei pe cari i-ai doborît, te-au defăimat, căci aproape nu este nici unul pe care să nu-l fi înşelat şi peste care să nu se fi abătut fărădelegea ta. Este de observat că cei peste care s'a abătut răutatea diavolului, nu pot să defaime ruina şi rana ei, ei fiind din numărul principilor şi regilor Asiriei. Dar cel peste care a trecut, acela o defaimă şi bate din palme mulţumită faptelor bune şi drepte. Astfel în textul ebraic, sensul figurat al profeţiei se aplică la ruina lumii şi în cele din urmă ea prezice căderea diavolului, care a fost principele lumii, căci „lumea este supusă celui rău". I Ioan V, 19.

„După Septuaginta se spune celor de alt neam, cari au ales lumea ca sălaş al lor, că păstorii au adormit şi că însuş regele Asiriei i-a cufundat în acest somn. De acolo reiese că (Septuaginta), descriind acţiunea Asiriei asupra altora, nu spune nimic de căderea şi rana diavolului. Vai de aceia cari sunt în cetatea Ninive căpetenii ale învăţăturilor perverse! Pe drept se spune: „Păstorii voştri au adormit". Lăsat-au ochii lor spre somn şi genele lor aţipirei. Ps. CXXIX. Pentru aceasta ei nu au aflat loc pentru Domnul şi casă pentru Dumnezeul lui Iacob. Ei n'au auzit vorbindu-se despre Efrata, adică Biserica încărcată de roduri şi că nu au putut să o afle printre copacii fără

de rod ai pădurii. Nu numai păstorii acestor străini, cari locuesc în lume, ai acestor lăcuste care pe vreme răcoroasă stau în mijlocul spinilor, nu numai ei au adormit, ci regele Asiriei l-a adâncit în somnul lor. Acest rege al Asiriei știe că nu poate înșela oile decât după ce el a adormit păstorii. Strădania cea deapururi a diavolului, este să adoarmă sufletele cele ce privegiază. La patima Domnului el adâncește ochii apostolilor într'o toropeală fără sfârșit, iar Mântuitorul îi deșteaptă, zicând: „Priveghiați și vă rugați ca să nu cădeți în ispită, Marcu XIV, 38. Ceea ce vă zic vouă, spun tuturor: Priveghiați!" Marcu, XIII, 27.

„Și fiindcă el nu încetează să adoarmă luarea noastră aminte, cuvântul dumnezeesc deșteaptă pe cei pe care diavolul l-a înșelat și i-a legănat să doarmă cu cântec de Sirenă, și spune: „Deșteaptă-te cela ce dormi și te va lumina Christos". Ef. V, 14. Când va veni deci Iisus Christos pentru biruința cuvântului lui Dumnezeu și a învățăturii sale, în vremea ruinii Ninivei, această fermecătoare așa de înșelătoare, atunci se va deștepta poporul pe care conducătorii ei l-au adâncit în somn, și el va alerga la muntele Scripturilor și acolo va afla munții Moise și Iisus fiul lui Navi, munții proorocilor și la munții Noului Testament: apostolii și evangheliștii. Și fugind la munți, el se va pune să citească și dacă nu va afla pe nimeni care să-l învețe: Căci secerișul este mult, dar lucrători sunt puțini", (Mat. IX, 37), atunci va fi lăudat pentru râvna cu care a fugit la munți, iar lenea mai marilor va fi certată, căci se adaogă: „Și nu va fi nimeni care să-l primească".

Am citat unele din locurile cari mi s'au părut mai frumoase și mai interesante. Comentarul în toată întinderea lui este nespus de frumos și ar merita să fie reprodus în întregime, dar aceasta trece peste ceeace noi urmărim aici. D-l Negoiță a citat câteva locuri din Fer. Ieronim, fără ca din citarea lor să reiasă firul proorociei și mai ales al învățăturii Bisericii, căci în definitiv într'un comentar, pe lângă partea pur științifică, ceea ce vine în planul întâi, urmărim doctrina fără de care alcătuirea unui comentar rămâne o chestiune inutilă și o pierdere de vreme.

Comentariile grecești le lăsăm în sarcina d-lui Negoiță să le consulte, dacă vre-odată își va reface lucrarea.

CAP. III.

A. Metoda interpretării.

a) Consideraţiuni generale.

Sfânta Scriptură cuprinde în sine istoria Mântuitorului Christos şi cuvântul lui Dumnezeu. Ea are dela un capăt până la celălalt acest dublu caracter. Centru ei nu poate fi decât Mântuitorul, iar ea cuprinde în totalitatea ei şi învăţătura care s'a păstrat şi se păstrează mereu în Biserică. Deci Sf. Scriptură este cartea Bisericii.

Şi nu este nevoie de lungă demonstraţiune ca să dovedim aceasta. Sfinţii Părinţi au dovedit-o cu prisosinţă în meditaţiunile şi tâlcuirile lor, aşa că sarcina noastră este uşurată. Când însă este vorba ca să explicăm cuvântul lui Dumnezeu, nu putem să trecem cu vederea ceea ce ne-a conservat Biserica şi chipul cum au explicat Sfinţii Părinţi 1), rămâne şi până astăzi un tezaur inepuizabil, din care putem scoate în orice moment adevărata învăţătură privitoare la fiecare carte din Vechiul şi Noul Testament.

Fără îndoială că în Biblie sunt dificultăţi fără număr, şi fiecare carte îşi are obscurităţile ei, obscurităţi de cari s'au lovit şi Sf. Părinţi şi scriitori de seamă ai Bisericii. Ereziile, schizmele şi discuţiunile dogmatice, au ajutat la lămurirea succesivă a diferitelor locuri şi Biserica a trebuit să ţină piept tuturor acestor atacuri.

E dela sine înţeles, deci că explicarea unei cărţi şi mai cu seamă din Vechiul Testament, e cu deosebire de grea, pentrucă aici locurile dificile şi alunecarea sunt cu mult mai numeroase.

Origen, care poate fi socotit ca primul cercetător pentru stabilirea critică a textelor sfinte, a întâmpinat serioase dificultăţi privitoare la interpretare. El spune: „Mă tem că din pricina neglijenţei şi a împietrirei inimei noastre, Cărţile Sfinte să rămână nu numai acoperite de un văl, dar chiar pecetluite pentru noi. Să nu ne mărginim deci numai la studiul Sfintei Scripturi, ci să rugăm pe Domnul zi şi noapte, ca să ne trimită Mielul cel din tribul lui Iuda, ca el singur să ia cartea şi să-i ridice peceţile. Căci acest dumnezeesc Miel, este cel care descoperind ucenicilor săi înţelesul Scripturilor, într'atâta încălzea inimile lor, cât spuneau unul către altul: Oare nu este

---

1) Este vorba de consensul unanim.

adevărat că inima noastre ardea întru noi, când El ne tâlcuia Scripturile?" (In Ex. Omilia XII, citație după Fillion, *Etude de la Bible*, pag. 288).

Dificultățile fără număr, s'au înmulțit și se înmulțesc pe fiecare zi din pricină că cercetarea Bibliei a ajuns un obiect de specialitate pentru unii, și de indiferență pentru alții. Și cu adevărat atunci obscuritățile se înmulțesc, dar de fapt numai pentru mintea noastră refractară și îndărătnică, care se sprijină numai pe lucruri pământești și pe argumente ale veacului.

Când și vieața omului tâlcuitor al Sfintelor Cărți, e mai conformă cu învățătura dumnezeească și mai aproape de Mielul care ține în a sa mână pecețile, atunci cuvântul lui Dumnezeu este plin de lumină și de claritate, iar obscuritățile se risipesc în măsura în care facem ca inimile noastre să fie pătrunse de căldura de care erau pătrunși Apostolii când era cu Domnul pe cale spre Emaus. Această calitate a interpretului creștin este esențială. Celelalte se pot dobândi mai ușor și în virtutea calităților psihice, care se desvoltă prin învățătură și studiu îndelungat.

* * *

Nu este indiferent pentru interpret pregătirea lui în domeniul științelor cari se cer în chip neapărat. Și acestea sunt:

1) Științi fundamentale, și 2) auxiliare.

1. Științele fundamentale sunt: limbile în care s'au scris cărțile sfinte. Pentru Vechiul Testament în special: limba ebraică și limba arameniană, studiate în cadrul limbilor semitice și a gramaticei comparate a limbilor semitice.

Cunoașterea filologiei nu este de disprețuit întrucât ea ne poate fi de mult folos în stabilirea diferitelor texte. In al doilea rând Biblia fiind o carte scrisă în Orient, ea este și rămâne o carte a Orientului, cu caracteristicele ei și cu dificultățile ei, dacă nu ne dăm osteneala să studiem mediul în care s'a desvoltat și influențele umane pe care le-a suferit cu privire la îmbrăcămintea ei exterioară. Nu se poate deci să lăsăm la o parte: influența pur omenească asupra ei, așa cum s'a transmis în decursul veacurilor și până astăzi.

In al treilea rând este cunoașterea tâlcuirilor sfinților Părinți și învățătura Bisericii, în diferitele cărți ale Vechiul Testament.

2. Științi auxiliare sunt celelalte limbi semitice și descoperirile din Orient, cari aruncă lumini noi în tâlcuirea Sf. Cărți.

Limba ebraică ca literatură, s'a păstrat numai în Vechiul

Testament. Cu ajutorul ei singur, nu se poate interpreta Sf. Scriptură, sau să luăm cazul nostru: o carte separată. Deci va trebui să cunoaştem limba siriacă, în care s'a tradus Vechiul Testament, limba asiro-babiloniană, care este în deaproape înrudită cu limba ebraică şi antichităţile respective. Descoperirile făcute în ultimul timp în Palestina 1), aruncă lumini nouă în privinţa vieţii şi obiceiurilor poporului evreu. La urmă şi limba arabă, care ca limbă vie şi mai ales în cea populară s'a păstrat fraza semitică, identică celei din Biblie.

Descoperirile făcute în Asiria şi Babilonia sunt documente externe, cari întăresc credinţa noastră asupra diferitelor probleme puse de Sf. Scriptură şi mai ales asupra istoricităţii unor persoane şi evenimente puse la îndoială de critica raţionalistă2). Aceste descoperiri au fixat până la un punct şi cronologia biblică, foarte confuză şi susceptibilă de confuziuni şi nedumeriri până în ultima vreme 3).

Descoperirea şi studierea diferitelor cetăţi menţionate în Biblie ca: Ninive şi Babilonul, Teba, etc., prezintă pentru tâlcuitorul Biblic un folos nebănuit, căci se lămureşte istoria unei epoci, care pe calea Sfintei Scripturi nu putea fi văzută decât atât cât se găsea în cărţile sfinte.

De asemenea nu se va trece cu vederea cel puţin Istoria Egiptului şi a monumentelor celor mai de seamă.

Odată această pregătire făcută cu atenţiune şi în amănunţime va trebui ca interpretarea să se facă după ceea ce se cheamă în deobşte: metodă. Metoda nu se capătă la iuţeală ci an de an şi zi de zi, prin muncă încordată şi am putea spune mai mult, că metoda şi spiritul critic al interpretului, ca şi înclinarea lui spre pietate şi meditaţiune, sunt ceva care se află în firea omului, fac parte cum am spune mai lămurit din predispoziţiunile lui înnăscute, care se desvoltă, se complectează şi se perfecţionează în decursul vremii şi în raport cu munca şi cu străduinţa. Altfel, dacă metoda şi spiritul critic ar fi ceva

1) Hugues Vincent, *Canaan d'après l'exploration récente.* Paris, 1914. Cf. Paul Karge, *Die Resultate der neueren Ausgrabungen und Forschungen in Palestina,* Münster in Westfalen, 1912.

Colecţiunea: *Revue Biblique,* care semnalează toate descoperirile făcute în Palestina.

2) Theophylus Witzel, *Ausgrabungen und Entdeckungen in Zweiströmesland,* Münster in Westfalen, 1923. De atunci şi până azi se va urmări chestiunea descoperirilor în: Scheil, *Revue d'Assyriologie.* Paris, şi *Assyriologische Zeitschrift,* Giessen.

3) Cf. Franz, Xaver Kugler, *Von Moses bis Paulus, Forschungen zur Geschichte Israels nach biblischen und profangeschichtlichen insbesondere neue Keilinschriften Quellen.* Münster in Westf. 1922.

Ioahannes Nikel, *Das Alte Testament im Lichte der altorientalischen Forschungen,* Münster in Westf., 2 vol. 1921.

care se capătă numai prin studiu și în universități, lumea ar fi plină de savanți și de oameni de știință cu metodă și rânduială în expunere. Dar lucrul se petrece invers.

Formarea metodei, când există și omul, depinde și de sistematizarea materialului pe care îl acumulăm. Nu ne este indiferent de ex.: cum citim o carte și controlul pe care îl facem izvoarelor de bază. Atențiunea cu care o citim și mai ales *ceeace trebue să luăm din ea, cât trebue să luăm* și *câtă crezare să-i dăm*. Și cu toate acestea în ultima analiză, metoda constă tocmai în aceste principii. Acest lucru se cheamă în vorbirea tehnică: a fi informat. Cu cât este cineva mai mult informat și mai pătrunzător în citirea cărților, cu atât are o metodă mai bună.

La alcătuirea unei lucrări, tocmai aceasta se cere: informațiunea și utilizarea izvoarelor [1]). Și nu este de ajuns numai să facem în chip teoretic exerciții de informațiune și utilizarea izvoarelor, ci mai ales să avem dela cine învăța, căci pe lângă profesor, practica este aceea care ne dă măsura până unde am ajuns cu însușirea metodei.

La exegeză și mai ales a Vechiului Testament, cunoașterea izvoarelor, deci informațiunea și utilizarea lor joacă un rol de căpetenie. De ce? Fiindcă avem a face cu diferite confesiuni și teorii pe care trebuește să le cunoaștem. Să cunoaștem de asemenea și autorii: dacă sunt catolici, dacă înclină spre modernism sau nu, dacă sunt protestanți din ramura raționalistă, ortodoxă, liber cugetătoare, etc. Dacă autorul este englez de asemenea, să știm dacă este catolic, ori protestant și din care școală, etc. Deci, iată o sumedenie de lucruri cari încurcă pe interpret și chiar îl compromit iremediabil, dacă nu le știe.

Toate aceste unelte de lucru, deși s'ar părea că sunt auxiliare, dar ele se transformă în principale după lucrarea pe care o facem, iar altele din principale se transformă în secundare.

O mare încurcătură la care sunt supuși cei mai mulți, este clasificarea cărților. Dacă o carte este veche, ce valoare are pentru exegeza Vechiului Testament. Dacă o carte este nouă, are ea o valoare mai mare sau mai mică? La aceasta ne răspund în bună măsură, dar nu definitiv criticele în revistele de specialitate — reviste străine, căci la noi așa ceva mai ales pentru Vechiul Testament, nici nu s'au pomenit. Criticele care se fac la noi, sunt superficiale. De multe ori, cel care face critica, nici nu-și dă osteneală să citească lucrarea în chestiune, ci se leagă de un cuvânt sau de o expresiune și în jurul ei scrie

1) Mai detailat la: D. Russo. *Critica textelor și tehnica edițiilor*. București, 1912. Cf. Bernheim, *Lehrbuch der historischen Methode und der Geschichtsphilosophie*, ed. VI-a, Leipzig, 1908. — Sau și ediţiunea ultimă.

o pagină sau două de revistă și atâta tot. Din aceasta iese hula sau lauda autorului în chestiune.

In nici un caz nu va trebui în informaţiunile noastre asupra izvoarelor să neglijăm sau să lăsăm ca neobservate ediţiunile mai noi și cele complectate și nici să disprețuim cu totul pe cele vechi, decât în cazuri precise și motivate. Și în cărțile mai vechi și în cele mai noi se aflä păreri eronate și rămase în urmă.

Sargon cu doi comandanţi

după Vigouroux, Dictionnaire dela Bible

Dar meritul cel mare îl are tocmai interpretul care știe ceea ce să aleagă.

Ediţiunile fundamentale în care sunt editate textele sacre, joacă un rol de căpetenie, căci se întâmplă ca pe baza unui text a cărui valoare nu ne este prezentată exact, să facem demonstraţiuni și afirmaţiuni, care ne duc la concluziuni false.

Preotul Dr. VASILE RADU
Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău.

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **SPRE ZĂRILE VEŞNICIEI.** Arad, 1933. Volum de 204 pagini, în formatul acestei reviste. Preţul 45 de lei.

In acest volum, destul de bogat, se cuprinde osteneala prin scris a Vlădicăi Grigorie al Aradului, dintr'un răstimp de 8 luni de zile. Munca de articole, împrăştiată prin reviste, ziare, apoi învăţături pastorale date credincioşilor săi, cuvântări la felurite prilejuri, toate sunt cuprinse în acest volum. Deci ele sunt o oglindă în care poţi vedea ce a săvârşit Prea Sf. Sa în vreme de 8 luni de zile. Fireşte, trebuie să te minunezi şi te umple de plăcere că aşa scurtă vreme a fost umplută cu atâta strădanie creştinească. In adevăr, Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie nu scapă niciun prilej pentru a-şi trimete ori a-şi spune cuvântul său creştinesc. De oarece Biserica trebuie să fie organul care priveghează şi cârmuieşte viaţa obştii, spre cărările creştineşti, aceasta nu se poate face decât pătrunzând în sânul acestei vieţi şi făcând să sune în mijlocul ei glasul evangheliei. O obştie de oameni, care nu vede pe omul evangheliei, ba care nici nu aude cuvântul lui, se înţelege că uită de Biserică, se înstrăinează, iar Biserica rămâne organ fără atingere cu viaţa obştii. Dimpotrivă, dacă eşti cu ochii asupra acestei vieţii; dacă, privind-o, vezi lipsurile ei; dacă, văzându-le, te cuprinde freamătul pentru ce trebuie făcut în sânul ei, nu se poate să nu te scobori în mijlocul ei şi să nu te apuci a o îndruma spre căile curate ale ei.

Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie face tocmai acest lucru. Nu lasă să-i scape niciun prilej, în sânul credincioşilor săi, unde să nu păşească şi Prea Sf. Sa şi unde să nu-şi spuie cuvântul său. Dacă împrejurarea este de aşa fel, că nu este prilej de vorbit, Prea Sf. Sa pune mâna pe condei şi scrie şi trimete scrisul tipărit unde trebuie şi lumea iar află că episcopul ei îşi spune cuvântul în mijlocul treburilor ei.

Cartea aceasta, cuprinzând bucăţi de soiul acesta, ne arată o icoană vie despre strădania pastorală care se cheltuieşte în eparhia Aradului. Cine se va apuca să o cetească, va căpăta îndemnuri şi înţelegeri despre rostul Bisericii şi chipul de a o sălta în ochii poporului.

Bucăţile fiind foarte felurite, la împrejurări care nu seamănă una cu alta, te plimbă peste întregul câmp al vieţii obşteşti şi-ţi lărgeşte înţelegerea pentru ce ai de făcut cu munca ta creştinească.

Ele sunt nu mai puţine decât 55 de bucăţi. Unele sunt scrise pentru preoţi, altele pentru obştia mirenilor; unele sunt cuvântări de jale, la pomeniri pentru cei trecuţi din viaţă, altele la prilejuri vasele; unele sunt păreri de rău pentru plecarea unui bărbat de seamă din sânul eparhiei (Generalul *C. Bălăcescu* din Arad); păreri de bine pentru înălţarea cuiva în treptele slujbei, (Generalul *Petrovicescu* din Arad, suit la această treaptă, dela cea de colonel). In sfârşit, toate împrejurările sunt căutate de Vlădica Aradului, pentru a-şi spune cuvântul său şi a nu lăsa viaţa eparhiei să se scurgă străină de cuvântul Bisericii.

Pentru toate acestea, cartea Prea Sfinţiei Sale este cât se poate de venită la vreme pentru preoţii noştri. Ei, pe de-o parte, văd ce s'a lucrat, pe de alta, ce se poate lucra şi care este locul Bisericii în sânul unei lumi, care păşeşte înainte şi fără noi. Chemarea noastră este să nu fim lipsă din sânul ei, pentruca Biserica să fie simţită drept organ care se găseşte în mijlocul vieţii şi nu lasă din mână frânele cârmuirii ei. Prin aceasta, cartea are cu totul o călcătură pastorală şi este de mare folos să fie pusă înaintea preoţilor. Dacă fiecare din ei în parte nu va avea atâtea prilejuri câte are un vlădică, dar, oricum, cine caută găseşte felurite prilejuri şi poate descoperi oricând chipurile de a-şi pune în lucru înrîurirea sa. Deaceia noi voim să vedem această carte în mâinile tuturor preoţilor şi suntem încredinţaţi că vor sorbi din ea cele mai bune îndemnuri şi calea li se va lumina înainte. Cartea este şi foarte ieftenă.

Dr. *Lazăr Iacob*, **Cultul catolic în România. Concordatul cu Vaticanul.** Volum de 49 pagini, în formatul acestei reviste. Oradea 1933. Preţul 35 lei.

Autorul este profesor de drept bisericesc la facultatea de drept din Oradea. Cartea sa este nespus de folositoare. Aduce o mulţime de amănunte despre starea catolicismului de peste munţi sub Unguri şi starea de care se bucură acum la noi. Cu durere afli câte lucruri, pe care trebuiau să le cuuoască cârmuitorii ţării noastre, în măsurile luate de ei privitoare la catolicism, nu le-au ştiut şi au fost traşi pe sfoară de catolici. Li s'au dat prin lege foloase şi stări care nu li se cuveneau, dar numai pentrucă ai noştri nu ştiau care este starea de drept a catolicilor.

Lucrurile acestea s'au mai scris, dar acum sunt cuprinse în sistem bine închegat, prin tratarea D-rului Iacob Lazăr, şi este bine ca toţi ortodocşii noştri să cetească cuprinsul ei, pentrucă multe întunecimi le vor cădea de pe ochi. Şi este de folos aceasta nu numai ca ştiinţă teoretică, ci şi pentru întărirea noastră în viitor. Lupta noastră cu catolicismul nu e încheiată. E abia începută şi avem nevoie de toate cunoştinţele pe care bărbaţi ca profesorul de drept dela Oradea ni le pun înainte.

Culmea păţanilor noastre a fost Concordatul. Acolo s'a văzut cât de greu a tras în cântar nepriceperea bărbaţilor noştri de Stat în cele duhovniceşti. Cu privire la acest Concordat, Dr. Lazăr ne dă amănunte peste amănunte, privire peste concordatele încheiate cu alte ţări, şi astfel zarea noastră se lărgeşte şi judeci despre aceste lucruri altfel, după ce ai cetit cartea.

De oarece noi de acum înainte avem de furcă cu catolicismul; de oarece Concordatul nostru este numai un popas, noi avem toate chipurile să îndreptăm greşelile pe care le-am făcut, dacă însă ne punem în rânduială cu materiile noastre. Autorul dela Oradea ne ajută întru aceasta şi trebuie să-i fim foarte mulţămitori. De aceia cartea sa trebuie adusă la cunoştinţa tuturor, pentruca toţi cei cu răspundere s'o cetească.

Al. Lascarov-Moldovanu, **SCHITUL CU PLOPI.** — Sibiu 1933. 193 de pagini. Volum în formatul acestei reviste. Preţul60 lei.

Biserica noastră a avut durerea de a perde câţiva bărbaţi, care, cu condeiul lor, ar fi putut sluji Biserica. Cel din urmă perdut astfel a fost Păr. *Damian Stănoiu*, care, o bucată de vreme, a urmat în albia curată a scrisului creştinesc. Mai apoi însă, „iubind mai mult slava oamenilor decât slava lui Dumnezeu" (Ioan 12, 43), a luat alte drumuri, cheltuindu-şi buna sa zestre în calea perzătorilor şi mângâindu-se cu măgulirile lor. Pentru noi, se înţelege că a fost o întristare de a-l fi perdut. Dar Dumnezeu a fost milostiv. Diavolul ne-a furat pe unii, pe deoparte, El ne-a dăruit pe alţii, pe de altă parte.

Trebuie să ne fericim că, de un şir de ani, în mijlocul nostru a răsărit condeiul creştinesc al d-lui *Lascarov-Moldovanu.* Condei cunoscut mai de înainte vreme, prin scrisul său de alt soi, dela un timp, domnia sa a poposit între noi şi toarnă în mijlocul vieţii româneşti pagini pline de o frumoasă şi sănătoasă mireazmă creştinească.

Să ne bucurăm de el, să luăm-aminte la el, dar mai mult: să ne folosim de el! Obştia noastră având nevoie totdeauna de cetirea cuviincioasă şi plămădită în gândirea creştinească, scrierile d-lui Lascarov-Moldovanu trebuiesc căutate de toţi preoţii, ca unealtă de lucrare creştinească. Dacă te întreabă cineva: Ce să cetesc? ce mă sfătuieşti? tu nu uita a-i pomeni de acest scriitor. Ameninţaţi pe atâtea părţi de scrieri vrăjmaşe ori de un cuprins nesănătos, noi trebuie să ne silim ca, în fiecare familie, să se găsească scrisul acelora care ne pot folosi.

Dela volumul d-lui Lascarov, *Scrisori creştine*, despre care noi am scris la vreme şi al cărei cuprins sănătos nu-l putem uita: dela alt volum. *Casa din pădure,* iată-ne acum la unul nou: *Schitul cu plopi.* Cuprinde 45 de bucăţi, în care fel de fel de fapte ale vieţii, sunt judecata după măsura creştinească. Pe unele mi-aduc aminte că le-am cetit în *Neamul Românesc.* De atunci îmi părea rău că se perd în foile care nu se vor mai găsi. Mi-a părut bine că le găsesc din nou aici. Sunt doar în ele rostiri, din latura judecăţii sănătoase şi curate, care nu trebuie să se peardă. In mijlocul unei lumi cu păreri ciudate, prin care cetitorul aude lucruri nesăbuite şi prin care nu mai ştie ce să creadă, auzi glasul sănătos al gândirii creştineşti. El te îndrumează şi te aduce la matca ta de fiu al lui Dumnezeu, făcut după chipul şi asemănarea lui.

Când mulţi din temeinicii mânuitori ai condeiului se vor rosti în felul acesta, şi lumea se va mai însănătoşa. Ea doar se călăuzeşte după cei mai aleşi fii ai ei. Zice ca ei.

Lumea nu are gândirea ei, ci a gânditorilor de seamă. De aceia este de mare preţ să luăm aminte la aceştia şi să vedem ce spun ei. Când găsim pe câte unul că grăieşte pe dâra Evangheliei, se poate să nu deschidem ochii mari şi să nu-l folosim?

Domnul Lascarov-Moldovanu este din aceştia. In *Schitul cu plopi,* face ce a făcut în volumele pomenite mai sus. Străbate cu

ochii întregul şir al vieţii noastre. Ia fapte din sânul ei, le desfăşoară înaintea noastră şi le arată în frumuseţea sau în urâţenia lor.

Scrisul său este o tâlcuire a faptetor zilei în lumina gândirii creştineşti. De pildă, domnia sa judecă fapta slugii care şi-a omorât stăpâna în str. Maria Rosseti din Bucureşti şi care spunea că nu ştie de ce a ucis. S'a simţit aşa, mânată ca de o putere străină. Acesta a fost prilej bun pentru scriitor de a arăta, înaintea cetitorului, puterea străină, ascunsă, care mână sufletul omului spre rău şi pe care noi o numim diavolul. A fost un prilej minunat pentru a arăta celor ce nu cred în diavol, prin mijlocul unei fapte cutremurătoare şi neînţelese, toată puterea ascunsă a răului, pe care o şi pipăim şi deci n'o mai putem tăgădui.

In bucata despre studenţimea creştinească, arată câte mai trebuie acestei studenţimi, împodobite cu acest nnme, pentru a-l şi merita. In sfârşit, orice bucată vei lua, vei descoperi un crâmpei de cer creştinesc, care te luminează şi prin care judeci mai cu temei curgerea vieţii noastre de toate zilele.

Cărţii i se zice: *Schitul cu plopi*, după întâia bucată a sa. E vorba de *Schitul Icoanei* din Bucureşti, care e umbrit de plopi şi care e un adăpost de odihnă sufletească, aşa de deosebit de viaţa care se scurge în jur.

Cine va ceti această carte va simţi o răcoreală, o înoire cu duhul, o pace şi o potolire, care-i vor face bine. Eşti zmuls, prin ea, din zbuciumul vieţii de toate zilele şi judeci mersul ei mai senin, mânat de înţelesul veşniciei. Este adevărată atmosferă creeştinească pe care trebuie s'o cauţi.

Deşi e destul de mare ca număr de pagini, totuşi se ceteşte aşa de uşor, că nu bagi-de-seamă isprăvirea ei. Noi voim s'o vedem în mânile tuturor creştinilor şi a altora. Pentru aceasta, preoţii cei dintâi trebuie să afle că au un scriitor al lor şi să-l răspândească oriunde se va putea. Noi ne facem o datorie de a-i vesti. Cartea se găseşte uşor, la toate librăriile mai însemnate. Suntem încredinţaţi că cine ne va asculta ne va mulţămi.

Arhim. SCRIBAN.

Candela, *revistă teologică şi bisericească, publicată de profesorii Facultăţii de teologie din Cernăuţi Anul 3, Ianuarie-Decembrie Nr. 1-12, 1932.*

Bătrâna revistă dela Cernăuţi, care ne-a adus întotdeauna un bogat material teologic, bine închegat, a apărut în cursul anului trecut o singură dată, din cauza împrejurărilor grele materiale. Numărul apărut însă cuprinde, în cele 168 de pagini, studii felurite, iscălite de cunoscuţi reprezentanţi ai teologiei cernăuţene.

In articolul *„Reşedinţa mitropolitană din Cernăuţi şi meşterul ei, arhitectul Iosif Hlavka"* — pag. 1-57 — Păr. *Dr. S. Reli*, întemeiat pe date culese din lucrări româneşti şi străine, precum şi pe acte din Arhivele Statului, reconstitueşte întregul lanţ al frământărilor şi străduinţelor până ce s'a putut ajunge dela vremea

strămutării reşedinţei episcopale dela Rădăuţi la Cernăuţi — 2 Dec. 1781 — când episcopul Dosoftei Herescu († 1789) locuia „într'o casă mizerabilă, lângă biserica Sf. Treimi“, la „cea mai strălucită şi mai grandioasă clădire monumentală din România întreagă“, care este reşedinţa mitropolitană actuală, opera celebrului arhitect ceh Iosif Hlávka, înfăptuită pe cheltuiala fondului bisericesc ort. român al Bucovinei, între anii 1864-1878.

Păr. *Dr. Gh. Ciuhandu* cercetează, în articolul „*Rânduiala Sfintei Mărturisiri la români*“, pag. 58-92, felul în care rânduiala acestei St. Taine se găseşte în ediţiunile cărţilor bisericeşti din ultimile două veacuri, semnalând „oscilaţii şi variaţii, atât în privinţa textului ritualului, cât şi în privinţa îndrumărilor de urmat din partea preotului duhovnic şi a penitentului“. Sf. Sa ajunge chiar la încheierea că, „în condiţiile în care se găseşte rânduiala mărturisirii astăzi, *ea nu poate fi considerată ca definitivă* şi că ar mai încăpea măsuri de luat din partea autorităţii canonice a Bisericii noastre, şi chiar s'ar cere o intervenire în acest sens“.

In nouă puncte, autorul formulează în încheere „câteva propuneri“ în privinţa acestor măsuri de luat, dând apoi în anexă ritualul mărturisirii — Ispovedania — după Dosoftei Mitropolitul, „veche şi venerabilă reminiscenţă de slujire“, cuprinsă în Liturghierul Molitfelnic din 1681.

D-l *N. Cotos* traduce, după textul original, editat de *G. Rauschen* în „Florilegium Patristicum“, pe *Sf. Iustin Filosoful şi Martirul „Apărarea creştinilor către Antonin Piul“* pag. 93-104, iar d. *Vasile Grecu* dă un migălos şi vast studiu „*Cărţi de pictură bisericească bizantină, introducere şi ediţie critică a versiunilor româneşti, atât după redacţiunea lui Dionisie de Furna, tradusă la 1805 de Arhimandritul Macarie, cât şi după alte redacţiuni mai vechi, traduceri anonime*“, — pag. 105-142. Folosind isvoare greceşti, slavone, franceze, germane, etc. autorul studiază felurite manuscrise vechi ale cărţilor de pictură bisericească, răspândirea lor în ţările ortodoxe, pătrunderea lor la noi, filiaţia lor, etc., arătând că, deşi ele au „deosebiri cari vădesc caracterul de carte populară şi practică de atelier al Cărţilor de cultură bizantină, totuşi în ele se păstrează cu sfinţenie tradiţia ortodoxă a bisericii Răsăritului despre cum trebue compuse diferitele reprezentaţiuni“.

Preot *Dr. Ioan Zugrav* dă „*Un al 2-lea tablou ctitoresc la Rădăuţi*“ — pag. 143 —, iar d. *D. S.* (Domiţian Spânu) semnează o caldă evocare a figurei lui *Gavriil Teleagă*, fost rector al Internatului teologic de pe lângă Facultarea de Teol. din Cernăuţi, mort la 15 August 1932. D-sa iscăleşte încă şi o bogată cronică.

Un însemnat capitol din revistă îl formează „Recenziile“, iscălite de învăţatul profesor de drept canonic al acelei facultăţi, Păr. *Valerian Şeşan*, care se ocupă de cărţile mai importante din ramura dreptului bisericesc, apărute în vremea din urmă la noi: „*Dr. N. Popovici: Manual de drept bisericesc ortodox-oriental*“. „*Dr. Nicodim Milaş, Canoanele bisericii ortodoxe, traducere de Uroş Kovinciei şi Dr. N. Popovici*“, „*Pr. C. Dron, Valoarea*

actuală a canoanelor" și „Pr. C. Dron, Canoanele, text și interpretare".

Pentru a învedera metoda științifică spiritul obiectiv și cu care sunt cercetate aceste lucrări, precum și având în vedere valoarea operei, dăm în cele ce urmează în întregime recenzia ce D-sa face ultimei lucrări a Părintelui C. Dron:

Pr. C. Dron, „Canoanele", text și interpretare, vol. I, București 1932, pag. 275, prețul 100 lei.

In Prefață, autorul motivează lucrarea sa, arătând necesitatea unei colecțiuni de canoane cu comentar în limba română. Traducerea canoanelor cu comentar a episcopului Milaș, făcută de Nicolae Popovici și Uroș Covincici este bine venită, însă „Milaș este foarte greoi, prolix, se repetă și privește lucrurile sub un unghiu, care nu mai este astăzi suficient nevoilor bisericii ortodoxe". (pag. IV). Despre multe chestiuni episcopul Milaș scrie tratate întregi, cu un întreg aparat științific, așa că „lucrarea sa este foarte bună pentru a fi consultată la lucrări cu scop curat științific, dar nu pentru a ne orienta astăzi, din punct de vedere practic, în vederea marei opere de revizuire a legislației canonice". De aceea autorul nu se poate mulțumi cu traducerea în românește a canoanelor cu comentar ale episcopului Milaș și alcătuește un comentar propriu. Apoi autorul expune metoda sa de cercetare sintetică. Partea I cuprinde canoanele apostolice și anume, întâi lămuriri istorice, pag. 3—18, în urmă comentarii la canoanele apostolice, pag. 19—278; la fine ne dă un tablou, care arată cuprinsul fiecărui canon, cât și numerotarea lui în diferitele edițiuni principale.

„Canoanele" sunt numai o urmare a studiului „Valoarea actuală a canoanelor". Autorul, ridicând — primul — chestiunea urgentă a revizuirii indispensabile a canoanelor, se simte obligat de a face, tot el, și primele lucrări pregătitoare. La pag. 176, în „Valoarea canoanelor", autorul indică că revizuirea, cât și complectarea canoanelor reclamă adânci studii pregătitoare, deoarece este trebuință de a examina fiecare canon în parte, cu privire la utilitatea sau aplicabilitatea lui actuală, cât și cu privire la complectarea lui, însă într'o nouă redactare. In prefață, pag. IV, la „Canoane", autorul explică mai pe larg, cum va face această examinare: „Fiecare canon va fi examinat cu privire la împrejurările istorice cari au dat naștere fiecărui canon; evoluția în timp a chestiunii; ultima hotărîre ecumenică; sancțiunea canonului și valoarea lui actuală". Și de fapt autorul ur-

mărește chestiunile cuprinse în canoanele apostolice, rând pe rând, în tot cursul legiferării canonice și arată ultima decizie în chestiune, așa că cititorul află la fiecare chestiune, stabilită în singularele canoane apostolice, dacă ea este încă actuală, desființată, modificată sau perimată. Convins că „buna organizare și putere a bisericii stă în legislația ei și că, fără o precizare a principiilor de drept creștin și ortodox, biserica cu greu va ajunge la împlinirea sfintei sale chemări („Canoanele", prefață, pag. V), autorul studiază, cu spirit critic, o literatură foarte bogată, spre a găsi soluția cea mai bună. Comentariile sunt foarte clare și precise, fiind înzestrate cu un bogat aparat științific.

Acum urmează câteva observări de amănunt:

La pag. 4, afirmația: „Rolul apostolilor nu era acela de a stabili orânduiri administrative, ci de a propovădui o doctrină; orânduirile administrative s'au fixat mai târziu, când comunitatea creștină mărindu-se..." trebuie corectată în sensul, că apostolii în prima linie s'au ocupat desigur cu predicarea evangheliei lui Hristos, însă paralel de aceasta și chiar dela început au grijit și de orânduirea administrativă (vezi epistolele apostolilor Pavel către Timotei și Tit, epistola I, Petru V). Apostolii au trebuit imediat să pună în practică principiile de organizare, stabilite de Mântuitorul Hristos, organizând în toată regula comunitățile bisericești, de altfel ar fi fost o lacună între poruncile Mântuitorului și îndeplinirea lor abia prin episcopi. Protestanții afirmă că organizația și administrația bisericească nu este primordială (vezi de ex. Friedberg E., Kirchenrecht, 1895, pag. 10 ss), așa dară nici voită de Mântuitorul Hristos și nici aplicată de apostoli și introdusă mai târziu de episcopi abuzivi. Nu aceasta a putut avea în gând autorul, căci pag. V, vorbind despre proveniența canoanelor apostolice, zice că ele: „Fără îndoială înfățișează desvoltarea unor începuturi pornite dela apostoli"; așa dară, deoarece aceste canoane apostolice reglementează principii de organizare și administrare bisericească, aceste din urmă sunt pornite dela apostoli cari au stabilit orânduiri administrative.

La pag. 8, afirmarea că „la sfârșitul secolului III era acum regulă aproape generală ca episcopii să fie necăsătoriți", trebuie complectată „în Occident", căci în Orient nici nu prea era cunoscută.

Pag. 21, „hirotonia este lucrarea prin care se dă unei persoane puterea de a conduce, învăţa şi sfinţi pe credincioşi" nu este exact. Hirotonia fiind o sfântă taină, nu poate da mai mult, decât în general dau sfintele taine: mijlocirea darului duhului sfânt, care dă facultatea de a săvârşi lucrurile sfinte; pe când conducerea, învăţarea şi chiar săvârşirea îndreptăţită a sfintelor taine atârnă, pe lângă gradul de hirotonie, încă şi dela un alt act şi anume jurisdicţional (intronisarea la episcop, singhelia şi instalarea la paroh) fără de care mânuirea puterii de conducere bisericească nu este îndreptăţită, deci nici nu este validă.

Pe pag. 36, afirmaţia, că „în răsărit episcopii, dela secolul V, înainte sunt toţi necăsătoriţi", este desigur exagerată. Şi episcopul Milaş, — drept bisericesc, pag. 288 — afirmă: „Istoria ne dovedeşte că din cele mai vechi timpuri, episcopii au ieşit din monahism". Va să zică pro primo: Inainte de monahism episcopii nu au fost celibatari în Orient; apoi — pro secundo: nu toţi episcopii, ci vor fi fost unii, poate chiar mulţi, cari au ieşit din monahism, căci atunci ar fi inexplicabile deciziile canon. 12 şi 48 trulan, din anul 692. Dar chiar episcopul Milaş l. c., pag. 219 se complectează, când zice: „Până în a doua jumătate a veacului VII şi episcopii se puteau căsători" — (este greşită (!) traducerea din textul german) — corect este: „Şi episcopii puteau fi căsătoriţi". „Din timpul acesta căsătoria s'a privit ca impediment la hirotonia în episcopi, deşi existau episcopi chiar în veacul XII, cari trăiau căsătoriţi".

Pe pag. 37, afirmaţia că „nunta este incompatibilă cu starea de preoţie, nu este precisă, ci ar trebui să se zică: Starea de preoţie este incompatibilă cu nunta, ca să iasă la iveală principiul (vezi şi pag. 35), că nunta după hirotonie este incompatibilă cu hirotonia, căci înainte de hirotonie este compatibilă.

Pe pag. 38 s., „raportul între afurisire şi caterisire" — autorul l-a lămurit foarte exact, corectând părerea episcopului Milaş. Pe pag. 84 s, în comentarul la canon 18, autorul accentuiază, cu toată dreptatea, caracterul indelebilis al hirotoniei, „că numai exerciţiul darului sfânt poate fi împiedicat, nu şi efectele lui". In timpurile vechi, clericii caterisiţi se închideau în mânăstiri, spre a nu putea abuza de darul lor. Aceasta fiind astăzi imposibil, autorul propune o caterisire solemnă şi în public, ca să ia cunoştinţă de ea toată lumea, cât şi o înţelegere cu auto-

ritatea civilă română, care să împiedice și să pedepsească abuzul în baza art. 207 și 209 din codul penal.

Pe pag. 96, la canon 34, autorul traduce corect episcopii fiecărui „popor“ (așa și episcopul Milaș) și nu „provincie“.

Pe pag. 112—134, la canon 38, autorul face un comentar foarte amplu, chiar prea larg, despre averea bisericii eparhiale (episcopale-parohiale). Autorul explică, din punct de vedere istoric și principial: existența necesară, scopul, dreptul de proprietate, administrarea și înstrăinarea averii bisericești.

Pe pag. 221—231, la canon 69, autorul expune foarte pe larg istoricul, scopul, felurile, dispensele dela post, adăogând că acest canon, deși e încă în vigoare, a căzut în desuetudine.

Pe pag. 273, s., cuprinsul singularelor canoane apostolice, este pe alocuri insuficient și anume acolo unde canonul cuprinde mai multe chestiuni.

Autorul constată, cu drept cuvânt, că multele chestiuni cuprinse în canoane apostolice nu sunt îndeajuns sau unitar rezolvite în cursul timpului și că deci trebuiesc lămurite pentru viitor, de autoritatea bisericească ecumenică; așa divorțul (can. 48), botezul ereticilor (can. 46), administrarea averii bisericești de către episcop personal (can. 41), mâncarea cărnii în sângele sufletului său (can. 63), violul (can. 67), repetarea hirotoniei (can. 68), postul (can. 69), hirotonia în episcop a unui neofit (can. 80). Despre această autoritate ecumenică am vorbit mai sus, în observările mele la „Valoarea actuală a canoanelor“.

Dorim să vedem cât mai degrabă și continuarea, care desigur va fi la înălțime științifică, ca și volumul I.

Pr. C. Dron a mai desvoltat o întinsă activitate literară și ziaristică, colaborând la diferite și mari reviste literare. Așa a publicat lucrările populare: 1) Rolul bisericii în viața noastră națională, 2) Tovărășiile țărănești, 3) Ce vor țăranii, 4) Amintirea soborului dela Nicea, 5) Idealul creștin și slujitorii lui. Un șir de articole publicate în pagina de Duminică a ziarului „Universul“, este baza lucrării: „Daruri și Adevăruri“, lămuriri la evangheliile din Duminicele de peste an, București 1929, pag. 272, prețul 70 lei. Lucrarea are aparența de a fi o carte de predici, însă intențiunea autorului era să dea numai o îndrumare (exemple), cum are să se facă o predică“.

Ca tehnică, revista „Candela“ se prezintă la aceeaș înălțime.

Stelian Jingoiu.

„Octavian Şireagu“ **In umbra lui Crist,** Cluj 1933. Volum de 94 pagini, în format mai mic ca al cărţilor de şcoală. Preţul 40 de lei, cuprinde poeme în proză. Toată cartea este un imn adresat vieţii, care, după autor, e expresiunea dumnezeirii.

Panteist ca simţire, el cântă primăvara, zorile, într'o formă cizelată şi armonioasă, de pildă:

„Cântă-mi tu primăvară mărirea celui ce te-a vărsat peste noi cu balsamele sale deşteptătoare, cântă-mi“. Cea dintâi impresie izbitoare a acestor poeme este expresia lor. Găsim aici imagini care nu exprimă numai sensaţia, ci ele au o forţă de radiaţie asupra întregului peisagiu, de pildă:

„Floarea nu simte greutatea fluturelui, care după ce s'a ospătat din nectarul ei, a adormit pe perna corolei sale de rubin“. „Nici frunzele arborilor nu se pleacă sub povara razelor de lună, dar cântecele mele sunt stânjenite cu uşurinţă de zizania păcatului“.

N'am putea rosti mai bine cuviinţa, nobleţa, gingăşia acestei stăpâniri asupra simţirii. Realitatea, pe care autorul o evocă, e de o curăţie ideală. Aceste imagini sunt foarte frumoase; sunt podoabe rare, de cel mai bun gust, cu care el idealizează realitatea.

Aceste poeme oglindesc în ele înfăţişarea lumii reale, curăţită şi înfrumuseţată. Ele au darul de a proiecta lumea înconjurătoare pe un ecran ideal, ca într'un miraj încântător, de forme, de imagini şi de culori. Aceste poeme nu-s numai figuri de stil, ci sunt şi expresia sufletului autorului.

FLOR. SCRIBAN

Mitropolitul *Nic. lae*, **ORTODOXIA IN MIJLOCUL FRĂMÂNTĂRILOR DE AZI.** *Orientări programatice pentru „Frăţia Ortodoxă Română“.* Sibiu, 1933.

La 5 Martie a. c., s'a ţinut în Cluj marea adunare ortodoxă pentru înfiinţarea „Frăţiei Ortodoxe Române“. A fost o adunare rară, plină de strălucire, la care a luat parte şi a vorbit şi Patriarhul nostru D. D. Dr. *Miron*. Ziarele au scris amănunţit despre ce s'a petrecut acolo, aşa că spusele noastre de aici nu mai sunt o noutate pentru nimenea. Dar multe din cele scrise se uită. De aceia este bine să fie împrospătate.

Cetitorii îşi vor fi aducând aminte ce mult s'a scris atunci, despre cuvântarea răsunătoare, ţinută acolo de Mitopolitul Nicolae dela Sibiu, care vorbeşte rar, dar, de câte ori vorbeşte, e mărgăritar.

Aşa a fost şi de data aceasta. Ortodocşii s'au simţit mângâiaţi cu grăirea măiastră a unui aşa de înalt păstor al lor.

Cuvântarea aceasta a ieşit acum în cărticică aparte la Sibiu. Cuprinde 24 de pagini şi este bine să pătrundă în mâna tuturor ortodocşilor, pentrucă se vor desfăta din nou cu ce au cetit odată şi vor auzi din nou chemarea pentru Frăţia Ortodoxă, care trebuie să fie în dragostea şi căutarea noastră a tuturor.

De câte ori, în sânul ortodoxiei noastre, răsare câte un mugure plin de viaţă şi de făgăduinţe, noi trebuie să-l primim cu drag. Pomul care trăieşte, înmugureşte, înfrunzeşte, înfloreşte şi rodeşte.

Aşa trebuie să fie şi cu ortodoxia nostră. Este un lucru din cele mai fireşti. Incă această înmugurire a fost încetinită în vremea din urmă; ci noi acum trebuie să plesnim din palme că viaţa zvâcneşte în trunchiul nostru şi odrăsleşte în chipul cum vedem.

A. S.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

In ziarul *Cuvântul*" dela 11 Ianuarie a. c., se află ştirea că în Palermo, un copil s'a dus la privelişte de teatru şi că a adormit acolo. Toată jucarea s'a sfârşit şi lumea s'a dus, dar copilul a rămas dormind. Nimenea nu s'a găsit să-l trezească.

Peste noapte, s'a trezit, dar fiind întunerec, a bâjbâit şi a căzut de sus, de unde se afla, tocmai jos, şi a rămas mort pe loc. A fost găsit dimineaţa de servitori.

Aci sunt două fapte de judecat: 1. de ce să duci la teatru copii care nu sunt pentru asta? Dovadă că ei adorm. Este bine să-i ţii până târziu noaptea?

Dacă copilul nu a fost dus, de ce a fost lăsat să se ducă? De ce părinţii stau nepăsători la această lature a vieţii copilului?

La acestea se mai adaogă partea că copiii nu ştiu să aleagă şi nemeresc la lucru care nu e pentru ei. Deci să se ducă la teatru fără nicio privighere? fără nicio alegere?

Când te gândeşti că mulţi părinţi îi duc fără să aleagă, fiindcă nu ştiu să aleagă nici pentru ei!

Şi acum îmi răsună în minte cuvintele profesorului *Theobald Ziegler* dela universitatea din Strassburg, la cursul său de estetică, despre *ganz vorkommene Leute* (oameni cu totul păcătoşiţi), care-şi cară copiii la teatru, la bucăţi unde nu trebuie.

Bietul copil dela Palermo a plătit cu viaţa nepăsarea altora către viaţa lui. Din vina părinţilor, pe de o parte, din a celor de faţă, de altă parte, care l-au lăsat să doarmă în voie, a pierit, fiindcă n'a avut o mână prietenoasă lângă el.

2. Dar fapta aceasta se mai poate judeca şi în prelungire. De câte ori vezi oameni cari trec pe lângă nevoia altuia şi nu le pasă! Eu văd prin trenuri... Soseşte omul la cutare staţie şi doarme. Nu este nimenea să-l trezească.

Când nu ştii că are să se scoboare acolo, nu e nimic de zis; nu ai nicio vină. Dar vezi, că a ajuns trenul la capăt, unde toată lumea se dă jos. Am văzut pe câte unul dormind şi toţi lăsându-l singur pe banca lui.

Ce fel de oameni! De ce să nu ajuţi pe semenul tău?

Păr. *I. Popescu-Mălăeşti,* decanul nostru dela teologia din

București, povestește că, în vremea Nemților, avea nevoie să se ducă des la o proprietate a sa din Prahova. Odată, în vagon era și un soldat neamț, care s'a culcat. Din vorba cu alții la suirea în vagon, Sf. Sa a înțeles că soldatul trebuia să se dea jos la cutare stație de pe valea Prahovei. Soldatul se culcă și ajunge la stație fără să știe. Părintele l-a trezit.

I-a făcut un mare bine. Nu mai știa Neamțul cum să-i mulțămească. Și l-a ținut minte.

Mai umblând și alte dăți prin Gara de Nord din București, soldatul l-a cunoscut și iar a venit la Sf. Sa și i-a mulțămit și i-a înlesnit cale mai ușoară printre grelele formalități ale călătoriilor care erau pe atunci.

Să fim săritori la nevoia oricărui om!

Biserică în prada hoților. — Biserica din Bucureștii-Noi e o clădire nouă. Cu toate acestea hoții au luat-o în mare dragoste. Ziarul *Universul* din ziua de Crăciun scrie că, de când s'a sfințit și până acum, hoții au spart-o nu mai puțin decât de 20 de ori. I s'au furat toate vasele sfinte și odăjdiile, așa că nu a mai fost cu ce să se facă sfintele slujbe. De aceea epitropia bisericii roagă pe creștinii din București să-i dea ajutoare de 16-18.000 de lei pentru a-și agonisi cele de trebuință slujbelor.

Trebuie știut că nu este un semn mai bun despre prăbușirea sufletească decât prădarea bisericilor. Căci omul, oricât de ticălos, tot se sfiește de a pătrunde în casa lui Dumnezeu. Când el nu mai are această sfială, e semn că stricăciunea e cumplită.

Noi trăim astfel de vremi și cele pățite de biserica din Bucureștii-Noi sunt o dovadă.

Se strică țărănimea. — Câtă vreme stricăciunea bântuie numai la oraș, tot mai este nădejde că răul nu ne va putea prăbuși. Bine că avem o țărănime sănătoasă! Dar când și aceasta se prăbușește? Și sunt atâtea amănunte că și la țară pătrund toate ticăloșiile orașului. Ziarele au povestit, în luna Octomvrie trecut, fapta femeii *Domnica Piele-Lungă* din Berteștii-de-Jos, Brăila, de a învoi pe fata ei, să trăiască cu flăcăul *Constantin Socol* din acelaș sat, până la căsătorie, întrucât fata avea numai 13 ani, când pentru căsătorie trebuiau cel mai puțin 15. Deci mama dădea pe fata ei pentru trai nelegiuit cu un flăcău, fiind fata abia numai de 13 ani!

Flăcăul a luat fata la el, și, după 4 săptămâni, a alungat-o. Mama a făcut plângere la procuror. Acesta a dat în judecată și pe mamă și pe flăcău. Dar dacă asemenea năravuri pătrund la țară, nu trebuie să ne îngrozim de ce va fi mai târziu? Putem să ne nădăjduim în țărani.

Iată acum alt soiu de stricăciune. Țăranii au fost cuprinși de frigurile politice. Nu ajungea câte îmbolduri aveau ei pentru a se certa. Acum a mai venit și politica.

Dintr'însa, ei nu înțeleg nimic, decât doar că li se ațâță câteva pofte, dar învață a se bate și a se ucide din pricina ei.

Nu e întâia oară când citim despre încăierări și chiar ucideri din pricina politicei. Acum citim despre o ispravă nouă. Este povestită în *Universul* dela 13 Ianuarie a. c. S'au luat la bătaie două tabere de locuitori, din satul *Aroneanu* de lângă Iași. Din ea, s'au ales greu răniți sătenii *Mihai Rodan* și *Ștefan Clim*. Aține-te acum la altele: arestări, judecăți, pagubă, ură.

Atât aleg sătenii din politică!

Dragoste da, copii nu. — Așa e la mulți din ziua de azi. Vor dragoste, dar nu și grija de a avea un cămin și a crește copii, cum e rânduiala dela Dumnezeu. De aceea, când se apropie vremea să nască copilul, se caută toate mijloacele pentru uciderea lui.

Năravul acesta îl aveau cei bogați, care, cu iscodeli de mulți medici, știau să înlăture primejdia legată de aceste încercări. Dela ei a trecut la mahalagii, iar dela aceștia la săteni. Dela aceste două pături din urmă, neîncetat auzim de astfel de încercări, urmate însă de moartea femeii, care a umblat să omoare fătul, care avea să se nască.

Ele sunt azi atât de multe, încât se citesc în ziare foarte des. Când vezi că a urmat moartea din asemenea pricini, trebuie să-ți zici că femeile vinovate și-au găsit singure pedeapsa încercării lor vinovate.

Două astfel de fapte citim în *Universul* dela 13 Ianuarie a. c.

Una s'a petrecut în București, cu femeia *Maria Burcaș* din strada Emigratului. N'a murit, dar s'a îmbolnăvit greu și a ajuns la Spitalul Brâncovenesc. Alta s'a petrecut la Târgoviște, cu două femei, una din Moțăeni, cu numele *Maria Niculae Chelaru, de 30 de ani,* alta cu femeia *Maria I. Constantinescu* din Târgoviște. Amândouă au murit la spitalul din acel oraș.

Au căutat viața și au găsit moartea. Au învățat să se apuce de asemenea isprăvi și au găsit ce n'au gândit.

La fel i s'a întâmplat femeii *Constantina Tudose* din *Cumpăna,* Constanța, care a murit la spitalul militar din Constanța. Despre pățania ei scrie ziarul *Cuvântul* dela 12 Ianuarie a. c.

O ispravă fără sfârșit nenorocit, citim și în ziarul *Ancheta* din Brăila. Din dragostea lui *Ion Trofin* cu *Elena Conduris,* s'a zămislit pruncul. Nici unuia, nici altuia însă nu-i era pe plac să aibă cu ei acest semn al dragostei. De aceea s'au învoit să împiedece nașterea. Trofin, care era agent sanitar și deci se pri-

cepea la de alde astea, a făcut ca fata să lepede, când fătul era în a patra lună a zămislirii. Fata se învoise la această faptă, deoarece agentul îi făgăduise că o ia în căsătorie. Dar acesta, cum s'a văzut scăpat de belea, n'a mai voit. Fata a făcut plângere la procuror și acum isprava se află pe mâna cercetărilor. Deci și fără moarte, dar lucrurile se vor isprăvi tot rău.

Dar acum să privim și altă față a chestiunii. Făptașul e agent sanitar. După cum spune *Ancheta*, funcționează la dispensarul circumscripției I. E pus deci ca să apere sănătatea și să abată moartea dela porțile oamenilor. Are chemare frumoasă. Este ajutorul medicului. Și totuși ce face în împrejurarea cu pricina? El singur stârpește viața și împiedică desbobocirea ei!

Ești pus să faci una și faci deandoaselea! Este și aceasta o priveliște din cele mai ciudate: ca a paznicilor care sunt puși să apere avutul, iar ei te fură sau se învoiesc cu hoții. Isprăvi de acestea s'au văzut și se mai văd.

Unde viața obștească e dărăpănată, se văd ciudățenii de acestea: slujbași în împotrivire față de chemarea lor. Dar totdeauna, când se pretrec astfel de lucruri, sunt semne rele pentru acea obște. De aceea trebue urmat cu toată asprimea în împrejurări ca acestea.

Slujitorii cinematografelor. — Lumea nu are o părere prea bună de ceice slujesc în teatre și cinematografe. Să fie cu dreptate? Să fie ei oameni de viață ușoară și dezmățată, cum li se impută?

O spun ei singuri. In *Universul* dela 10 Ianuarie a. c., citim mărturisirea lui *Albert Préjean*, sub numele „Cum am devenit actor de cinematograf", care singur spune că nu se învoia cu viață tovarășilor lui de slujbă. Deci să-l ascultăm pe el:

„Camarazii mei erau în majoritate oameni de rând, fără scrupule, bătăuși, obișnuiți cu o viață aspră și nu tocmai recomandabilă, care contrasta radical cu felul meu de viață.... In vreme ce camarazii mei făceau chef în oraș până noaptea târziu, eu eram mulțămit când mă culcam".

Ajunge. Aceștia sunt oamenii cinematografului, zugrăvit de unul din ai lor. Deci lumea are dreptate să nu-i aibă în cinste.

Vorbe sănătoase. — Femeile cu carte de multe ori cred că e bine să se desprindă cât mai mult de viața care a fost și să pornească a trăi într'un fel cu totul deosebit de viața de odinioară. In așa zisul lor feminism, găsești uneori apucătura de a înlătura obiceiuri bune și a se împopoțona cu altele străine și vătămătoare. Iți pare bine însă când găsești câte una din a-

cestea, care preţuesc viaţa care a fost şi spun verde că nu trebue să ne desprindem de ea. Aşa este tânăra *Lisette Grecescu, care* scrie în ziarul *Calendarul* şi în rândurile căreia, în Nr. dela 12 Ianuarie al ziarului, citim: „Datoria noastră este să întărim cultul tradiţiei, sursă regeneratoare, care dă continuitate şi soliditate statelor (în speţă Germania").

E bine că o spune.

Arhim. SCRIBAN.

ŞTIRI

Patriarhul în mijlocul copiilor. — In Duminica dela 14 Mai a. c., s'a sărbătorit în Bucureşti „Ziua Copilului". Pâlcuri de copii au fost duşi la Mitropolie. Patriarhul a venit în mijlocul lor, i-a îmbărbătat, le-a spus cuvinte dulci, de părinte şi a îndemnat pe cei mari şi cu răspundere de a avea la inimă acest ogor al ţării. Au fost clipe mişcătoare şi înălţătoare.

Alt nunţiu papal. — In locul Monseniorului *Angelo Dolci,* ales cardinal şi plecat dela noi, va sosi în Bucureşti, ca nou nunţiu papal, Mons. *Valeri.*

Aşezământ regesc în sărbătoare. — La 9 Mai a. c., s'a făcut în Bucureşti, la Fundaţiunea „Carol", darea-de-seamă despre mersul acestui aşezământ. A fost o adevărată sărbătoare, fiind de faţă M. S. Regele; primul-ministru, d. *Al. Vaida Voevod;* ministrul şcoalelor d. *Gusti;* rectorul universităţii, d. Prof. *Gheorghiu;* d. *Ţigara-Samurcaş,* directorul Fundaţiunii, cum şi alţi dregători din slujba ţării. Din darea-de-seamă, s'a aflat că, la întemeiarea sa, acum 40 de ani, Fundaţiunea „Carol" avea 4000 de volume, dăruite de Regele Carol I. Azi a trecut de 100.000 de volume. In timp de un an, a fost căutată de 58.601 cetitori, care au răsfoit 91.108 volume.

Asociaţiunea preoteselor a deschis în Bucureşti un bazar, la 14 Mai a. c., pentru ajutarea văduvelor şi orfanilor de preoţi. Este un şir de ani de când Asociaţiunea lucrează vrednic în felul acesta şi în altele. Astfel are un cămin pentru studente la Bucureşti şi dă ajutoare studenţilor şi studentelor fii şi fiice de preoţi, ori pentru orfanii preoţilor, ca să poată merge vara la mare ori la Vălenii-de-Munte.

Congresul Oştii Domnului. — Sub pavăza şi cârmuirea Inalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului *Nicolae* de peste munţi, s'a ţinut în Sibiu, în zilele de 4 şi 5 Iunie a. c., al 2-lea congres al frăţiei creştineşti *Oastea Domnului.*

Preot român numit peste graniță. — Păr. *Ioan Popescu-Runcu* a fost numit preot la biserica românească din Sofia, în locul Părintelui *Paraschiv Anghelescu*, care s'a întors în țară. Acesta a fost numit acum preot în București, la biserica *cu Sfinți*, în locul Părintelui Dr. *Aurel Crăciunescu*, consilier referent la Consiliul Central Bisericesc.

Societăți cu lucru pentru suflet. — In București, se află o societate numită a „Publiciștilor Români". Ea și-a încheiat Duminică, 14 Mai lucrul pe anul 1932-33. D-l *I. E. Torouțiu*, secretarul-general al ei a cetit darea-de-seamă și a arătat, între altele, că societatea a ținut 41 de conferințe și comunicări publice.

Preotesele noastre. — Joi, 11 Mai a. c., s'a ținut la societatea clerului „Ajutorul" din București, adunarea generală a *Asociațiunii preoteselor ortodoxe române*, sub prezidența d-nei *Eufrosina Popescu*.

S'a dat descărcare socotelilor trecute și s'a aprobat bugetul pe anul în curs. Apoi s'a ales următorul comitet: d-na *Eufrosina Popescu*, prezidentă; d-nele *Crețu* și *Ana Popescu*, viceprezidente; d-na *Ana Ionescu*, casieră; d-na *S. Ionescu*, secretară generală; d-nele *Dincescu*, *Șerpe* și *Negulescu-Tei*, cenzore; d-nele *Mântulescu*, *Oancea* și *C. Popescu*, supleante; în sfârșit, d-nele preotese *Nicolau-Dumitrescu-Tei*, *Dumitrăchescu* și *D. Ionescu*, membre. Noi putem adăoga că d-nele preotese nu numai se adună cu deșărtăciunea că au și ele o societate, ci lucrează temeinic, prin căminul pe care-l au, pentru studentele și ficele de preoți. Dau îngrijire de mamă și hrană ieftenă. Pot sluji ca pildă pentru alte societăți și e de dorit ca preotesele din toată țara să înceapă a lucra în felul acesta. Va fi un inel prețios la vrednicia Bisericii.

Preoteasă doftoreasă. — D-na *Alexandrina Ionescu*, soția Părintelui Dr. *M. Ionescu* dela biserica Cuibu-cu-Barză din București, și-a luat doctoratul în medicină și hirurgie, prin teza susținută cu bună izbândă înaintea facultății de medicină din București, cu titlul: *Ileus biliar*. A dobândit nota 8. Ne bucurăm de această înălțare a unei preotese pe scara studiilor și-i facem toate urările de lucru spornic și sănătos în viitor.

Adunările eparhiale. — In toate eparhiile, adunările eparhiale, anuale s'au deschis în ziua de 14 Mai a. c., Dumineca Samarinencii. In multe eparhii, au fost discuțiuni vii, în altele chiar aprinse. In eparhia Clujului, P. S. Episcop *Nicolae* a făcut declarațiuni însemnate și a avut cuvinte hotărîte pentru sfințirea catedralei Clujului. Aceasta se va sfinți la toamnă.

Cursurile dela Văleni. — S'au împlinit 25 de ani de când se țin vara cursuri la Vălenii-de-Munte. Ele se vor ținea și anul acesta, dela 15 Iulie—15 August. Pe urmă se va ținea concurs pentru școala de misionare tot de acolo.

Serviciul misionar-propagandist la C. F. R. — Consiliul Central Bisericesc în înţelegere cu Direcţiunea Generală C. F. R. şi cu Mitropoliile respective, a numit, pentru cele 5 regionale C. F. R., pe următorii preoţi, cari să cârmuiască această lucrare: Bucureşti, Pr. *P. Chiricuţă,* din Bucureşti; Iaşi, Pr. *Constantin Bogdan* din Iaşi; Cernăuţi, Pr. *Ion Avram* din Cernăuţi; Chişinău, Pr. *Teodor Rudiev* din Chişinău; Cluj, Pr. *Dr. N. Stinghe* din Braşov. Intreaga activitate va fi coordonată de Cons. Central Bis.

Preoţi cinstiţi cu medalia Ferdinand I. — Prin decretul regal nr. 1214, din 22 Aprilie 1933, a fost numit membru al decoraţiunii „Ferdinand I" Sf. Sa Părintele Iconom Stavrofor *Coriolan Buracu,* din Turnu Severin, în treapta de cavaler. Păr. Buracu este preot din Banat, trecut la noi, şi azi e senator. Au mai fost cinstiţi cu medalia „Ferdinand I" Părinţii: *Nicolae Novacovici* din Gârbovăţ, jud. Caraş; *Simeon Bartolomeu* din Vrăniuţi, Caraş; *Iosif Drăgoi* din Globu-Rău, jud. Severin; *Constantin Dure* din Lugoj, Severin şi *Corneţ Panciovan* din com. Jertov, acelaş judeţ.

Faptă bună a preoteselor. — Asociaţiunea preoteselor ortodoxe românce a înfiinţat pentru răstimpul 6 Iulie — 6 August a. c., o colonie de vară pentru funcţionare şi studente la Balcic. Costul drumului (dus şi întors) şi întreţinerea vor fi de 2300 de lei. Amănunte se cer la sediul Asociaţiunii din Bucureşti, B-dul Carol 55.

Tot preotesele deschid în Iulie o colonie pentru copii la Mangalia. Amănunte la d-na preoteasă Ionescu, Bucureşti, str. biserica Enei 6.

Clopotul Mitropoliei. — In *Adevărul* dela 19 Mai a. c., cetim că Mitropolia, împreună cu Primăria, au hotărât ca clopotul cel mare al Mitropoliei, dat jos acum doi ani, din pricina prefacerii drumului spre Mitropolie, să fie aşezat într'o clopotniţă nouă. Primăria va începe în curând zidirea acelei clopotniţe.

Bine că se sfârşeşte aşa! Creştinii începuseră a aduna ei bani pentru ridicarea clopotului. De oarece însă Primăria îl dăduse jos, ea trebuie să-l puie la loc.

Stareţ doctor. — In locul Părintelui Protosinghel *Zosima Pârvulescu,* stareţ la Mânăstirea Cernica, a fost numit Păr. Ieromonah *Hrisant Popescu,* doctor în teologie dela Cernăuţi. Cuvioşia Sa a fost într'o vreme secretarul răposatului mitropolit Conon. Nemţii l-au închis, ca om de încredere al mitropolitului. După război, a fost o bucată de vreme duhovnicul şcolii militare dela Mânăstirea Dealului. In vremea din urmă, locuia la mânăstirea Cernica. E un bărbat blând, tăcut, modest, de aceia şi puţin cunoscut. Trăieşte mai mult între cărţi. Noi îi urăm cârmuire rodnică şi spornică pentru viaţă călugărească.

Cică serbare „reuşită". — In *Universul* dela 30 Mai a. c., cetim că Societatea „Principele Mircea" şi Ateneul „Ionescu-Gion" din Piteşti au dat la 21 Mai „o reuşită serbare în grădina publică". Serbarea s'a dat la 9 dim. Şcolarii şi şcolăriţele din toate şcoalele primare au umblat prin oraş cu steaguri şi pânze scrise, cântând imnul copiilor.

Dai serbarea la vremea slujbei de Duminică, şi asta se cheamă... serbare reuşită! Ba e pocită!

La pândă împotriva Duminicii.—Ceva-ceva cum slăbeşti paza, îndată vezi cum încălcările ies la iveală! Din când în când, din câte un oraş sau altul, numai ce auzi veşti că repausul duminical nu se mai ţine. Acum cetim (*Universul,* 30 Mai a. c.), că şi la Târgovişte negustorii deschid Duminica. Societatea „Generala" a funcţionarilor comerciali s'a mişcat, dar fără folos. Ce fac însă preoţii şi creştinii de acolo pentru apărarea zilei Domnului?

In aceaşi vreme, slujbaşii comerciali din Bucureşti s'au plâns, pentru acelaş lucru, secretarului-general al Ministeriului Muncii (vezi *Universul,* 13 Mai a. c.). Şi aceasta fără nicio urmare.

Năravuri din ziua de azi. — Este atâta lume care se sinucide! Nu ajunge însă că mulţi încheie cu viaţa în felul acesta. A ajuns sinuciderea şi un mijloc de răzbunare, de a face necaz oamenilor. O tânără din Călăraşi a ucis pe un tânăr avocat, şi în scrisoarea lăsată spunea: lasă, părinţii mei au cu cine se mângâia, dacă mor eu, că mai am fraţi şi surori; dar părinţii tânărului au să sufere mai mult, că-l au numai pe el! Iată cu ce gând drăcesc numita sinucigaşă şi-a dat moartea!

La o şcoală din Iaşi, s'a zvonit că şcolăriţele se omoară de răul profesoarelor. Zarvă mare prin ziare; ocări asupra profesoarelor. Ministrul *Andrei* s'a dus în cercetare. Dar ce a descoperit? că fata cu sinuciderea din urmă s'a prefăcut că se sinucide, ca să facă în necaz profesoarei şi să-i tragă o spaimă. A mărturisit singură. Cumplite năravuri!

Stareţ în fruntea ţiganilor. — Păr. *Calinic Şerboianu,* stareţul Schitului Crasna din Gorj, autorul unei scrieri franţuzeşti despre ţigani, a fost ales de lumea ţigănească dela noi drept cap al unei întocmiri naţionale a lor. Azi fiinţează în ţara noastră o *Asociaţiune generală a ţiganilor* din România, care dă veste că nimenea nu poate vorbi în numele ţiganilor din România decât Păr. Calinic Şerboianu, prezidentul acelei asociaţiuni, şi d. *C. A. Lăzurică,* secretarul-general al ei.

Intre un căpitan şi un preot. — Ziarele au scris despre judecata iscată între Preotul *D. Arbore* din Dimăcheni, Dorohoi şi Căpitanul *Papazol* din reg. 29 Infanterie din Dorohoi. Acesta din urmă dăduse în judecată pe preot pentrucă l-ar fi grăit de rău şi ar fi făcut denunţări neadevărate împotriva lui. Tribunalul din

Dorohoi a achitat pe preot de vina grăirii de rău şi denunţului neadevărat, dar l-a osândit pentru insultă la 250 amendă şi 2000 de lei despăgubiri. Căpitanul a deschis judecată nouă la Curtea de Apel din Cernăuţi.

De dragul Bibliei. — După cum cetim în ziarul *Cuvântul* dela 19 Mai a. c., un tipograf din Los Angeles, America, a lucrat 2 ani la o Biblie care trage 500 de kilogr. Are 8000 de pag. şi litere mari care se cetesc dela 15 metri depărtare. Pentru adăpostirea ei, s'a clădit o bisericuţă, în care se află o încăpere anume pentru Biblie. In Biserică se slujeşte în fiecare an în cinstea Bibliei fără părechе.

Călătorie isprăvită cu bine. — După ce a plecat la Sf. Munte, cu peste 50 de creştini şi 16 preoţi, în totul aproape 70 de persoane, Păr. Gala Galaction, s'a întors din fericita călătorie. Cam 2 săptămâni a petrecut în cucernicul drum. Cu toţii s'au îndestulat sufleteşte, peste orice aşteptare. Au plecat pe calea apei prin Bosfor (oprindu-se în Constantinopol), Marea de Marmara, Dardanele, cotind apoi spre dreapta, către Sf. Munte. După ce au cercetat locaşurile sfinte, fiind prea bine primiţi de Greci, Bulgari şi Sârbi, mai rău de Români, din pricina calendarului, au trecut apoi la Salonic. Acolo, un învăţat arheolog grec le-a destăinuit trecutul oraşului cu vechimile creştineşti ale lui şi cu vechea biserică, cea mai veche din Balcani, pe care au privit-o cu cucernicie. Apoi au luat calea uscatului, prin Macedonia, Serbia. Când au ajuns la Belgrad, cu plăcere au văzut că erau aşteptaţi de îmbrăţişătorul Vlădică *Vinchentie Vuici*, care, cu puţin înainte, fusese la noi, în Bucureşti, cu prilejul adunărilor *Life and Work* şi a *Alianţei Universale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică*, şi care vorbeşte româneşte. Şi acolo 'au fost primiţi cu drag şi au văzut oraşul. Acum, cine vrea să afle despre toate acestea să urmărească scrisul părintelui Galaction în *Dimineaţa*. Intr'un şir de articole, Sf. Sa a desfăşurat priveliştea tuturor celor văzute şi simţite cu acele prilejuri. De asemenea, d. *R. Seişanu* meşter scriitor la ziarul *Universul*, care a fost părtaş la acea călătorie, zugrăveşte în acel ziar amănunte frumoase din călătoria la care a fost bun tovarăş de drum. Cetitorii se vor desfăta cu duhul cetind şi pe unul şi pe altul.

Congresul cântăreţilor şi pomenirea lui Anton Pan. — Cântăreţii, care au fost cei mai greu loviţi, prin tăierile făcute în lefurile lor şi prin lăsarea pe din afară a aproape 3000 dintre ei, s'au adunat de mai multe ori la sfat pentru a-şi apăra drepturile lor. Au făcut aceasta şi la începutul acestei luni de Iunie. După aceasta au mers la Seminariul Central, având în frunte pe vechiul cârmuitor al lor, d. *Popescu-Pasărea*. Aici, fiind de faţă P. S. Episcop *Gherontie* al Constanţei; P. S. Arhiereu *Platon*, vicar al Sfintei Mitropolii din Bucureşti: Păr. Arhim. *Filaret Jocu* dela

Sf. Mitropolie; d. *Bucuță*, secretarul-general al Ministerului Cultelor; d. *Stancu Brădișteanu*, director general al acelui minister; d. *Petre Gârboviceanu*; Păr. Arhim. *Scriban* și alte obraze alese, s'a făcut slujbă, s'au rostit cuvântări, de Păr. *Partenie*, directorul Seminariului Central, Păr. *Gh. Comana*, d. *Bucuță*, iar apoi P. S. Episcop Gherontie a stropit chipul de aramă al lui Anton Pan cu apă sfințită. Pe urmă, cei de față au trecut în sufrageria seminariului. Aci s'au rostit alte graiuri de masă, în care cântăreții și-au vărsat focul lor, iar secretatul-general i-a mângâiat și le-a dat nădejdi. D. St. Brădișteanu le-a povestit lupta dusă pentruca starea de azi să nu fie și mai rea decât este. A adăogat că tăierea suferită este numai ceva trecător și că d. Ministru *Gusti* își dă toată silința de a îndrepta durerile care trebuiesc alinate.

BIBLIOGRAFIE

PSALTIREA IN VERSURI, de *Vasile Militaru.*

De curând, a ieșit de sub tipar, în Tipografia Cărților Bisericești, Psaltirea în stihuri, de cunoscutul poet Vasile Militaru. Lucrarea, făcută sub îngrijirea Consiliului Central Bisericesc, a fost revăzută, în privința exactității fondului, de P. S. Nicodim dela Neamț. Scrisă cu vers curgător, într'un grai frumos românesc, cu mireasmă de duh bisericesc, ea va fi o prețioasă lectură pentru credincioși. Patriarhia a recomandat-o bibliotecilor parohiale, spre a fi pusă la îndămâna credincioșilor, iar Ministerul Cultelor bibliotecilor școlare.

Isaia I. Suru, **Ce este un Concordat cu Vaticanul.** Caransebeș, 1933. Volum de 175 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 60 de lei.

Acum avem o literatură a Concordatului. A scris despre această materie profesorul dela Cernăuți *Romulus Cândea*; a scris Păr. *I. Gotcu* din Iași; a scris avocatul *Popescu Tudor* din București. Iată că acum avem carte nouă, aceasta a d-lui *Isaia Suru.* Este o tratare amănunțită, cu mare întrebuințare de izvoare, din care cetitorul va învăța o mulțime de lucruri, pe care de obicei nu le știe. Pusă lângă noua carte a D-rului *Stăniloae* dela Sibiu depre catolicism, va întregi cunoștințele pe care trebuie să le avem despre catolicism. Cetitorul să nu treacă nepăsător pe lângă ea!

Preotul *I. Popescu-Mălăești*, **Scurtă Introducere în cărțile Vechiului Testament,** fașcicola I, București, 1933, 88 de pagini, formatul acestei reviste, 65 de lei.

N. Șt. Georgescu, **Doctrina morală după Clement Alexandrinul,** teză de doctorat; 114 pag. 65 lei, București 1933.

Raze de Lumină, revista studenţilor în teologie din Bucureşti, Anul V, No. 2, Martie-Aprilie 1933, cuprinde: *Pr. Gr. Cristescu,* Gânduri lângă Crucea Domnului; *Dan Simonescu,* Diaconul Coresi; *D. Feciorn,* De, Din şi Al la numele scriitorilor creştini; *Gh. I. Moisescu,* Cei dintâi bursieri ai lui Eufrosin Poteca la Colegiul Naţional din Bucureşti; *Anatole Nalpanis,* Spiritualitatea nouă în Rusia; *Sergiu Bulgakoff,* Cerul pe pământ; cronici, recenzii, revista revistelor, buletin bibliografic.

Protopopul Lt. Colonel *Ion Dăncilă,* **Dumnezeu, Patrie şi Rege.** Sibiu, 1933, 173 de pagini format aproape ca al acestei reviste. Preţul 80 de lei. Se cere la autor care e preot militar, profesor la Şcolile Militare de Infanterie şi Cavalerie din Sibiu. Cuprinde după *Cuvânt înainte, capitulele:* Jertfa lui Marcus Curtius; Pro Patria; Sublimul apostolatului vostru; Mândria naţională; Unirea cea mare; Prasnicul sufletului românesc; Lauda mucenicilor; Trăiască Regele; Ţara priveşte cu încredere la voi; Pentru Ţară şi Rege; De ziua Patronilor şcolilor noastre militare; In pragul apostolatului vostru; Credinţă şi biruinţă; Solidaritatea naţională; Sănătate, Tinere; Indrăsneşte şi vei birui; In Vifleem, alături de familia Sfântă; De unde şi încotro; Voi şi cei flămânzi; Prin moarte la viaţă; Ai învins, Nazarinene; Mama; Fiat lux; Voi şi duhul vremii; Curiozitatea care omoară; O nobilă curiozitate; Chivernisiţi-vă avutul spiritual.

Arhiereul *Nifon Criveanu Craioveanu,* **PĂMÂNT SFÂNT. Cuvântări ocazionale.** Carte de 164 de pagini, în mărime cărţilor de şcoală. Râmnicul-Vâlcii, 1933. Preţul 40 de lei.

Nu avem locul acum pentru a scrie aici tot ce se cuvine despre această carte. Am luat-o la cetit din nevoia de a scrie despre ce iese din tipar şi încă cu părerea că, în deobşte, cuvântările nu sunt o cetire din cele mai plăcute. Cu toate acestea abea am deschis cartea şi am văzut că aici nicidecum nu ai chinul pe care-l încerci la cetirea multor cuvântări. Toate graiurile Prea Sfinţitului Nifon sunt pline de miez şi viaţă. Prea Sf. Sa are un puţin cunoscut dar al cuvântului, care pentru noi este o plăcută descoperire. Are atâta bogăţie de cuvinte, atâta meşteşug de a-ţi da o privelişte bogată a materiei despre care-ţi grăieşte, încât îl urmăreşti cu mare plăcere. Din aceste cuvântări, afli despre bogata şi harnica viaţă pastorală care se desfăşoară în eparhia Râmnicului şi eşti martur la privelişti care te umplu de nădejde. Adunări eparhiale, adunări ale societăţii „Renaşterea", congrese ale avocaţilor, ale profesorilor de geografie, întâmplări ale eparhiei... toate le vezi plimbându-se pe dinaintea ochilor, iar Biserica fiind şi ea acolo, cu cuvântul ei luminos. Ea s'a înfăţişat vrednic prin graiul Vlădicăi Nifon, şi socotim că nu este aceste singurul prilej în care scriem despre cartea sa. De oarece ea ne-a plăcut în deosebi, socotim o trebuinţă de a mai scrie despre ea, fie aici, fie aiurea.

Arhim. Dr. *Iustin I. Surciu*, **ERMENEUTICA BIBLICĂ sau ştiinţa interpretării Sfintei Scripturi,** *pentru institutele teologice şi pentru uzul particular*. Arad, 1933. Carte de 170 de pagini. Preţul 50 de lei.

Păr. Arhim. Dr. I. Suciu este profesor la Academia Teologică din Arad. Cartea sa ne aduce pagini proaspete şi bogate din frumosul studiu al Ermeneuticei. E plină de material, folosind pe cei mai noi autori în această materie şi, dacă trecem peste unele locuri cu înţeles nu prea limpede, mai cu seamă la începutul cărţii, încolo cartea e un belşug din care cetitorul poate avea cele mai mari foloase. Nici vorbă, studentul are de unde se adăpa. Păr. Suciu le-a dat cel mai mare ajutor. Intrebuinţând des marea ermeneutică a lui *Szekely*, cum şi pe cei mai noi autori, Prea Cuvioşia Sa pune la îndemână material proaspăt în această privinţă. Cartea merită cercetată mai amănunţit decât numai de prin aceste puţine rânduri ale noastre şi cu plăcere o vom face, când locul ne va îngădui. Ca amănunt, de ce autorul scrie la pag. 79 cuvântul evreiesc *fecioară* din Isaia 7,14 prin *hangalmah*, când în textul evreiesc e *haalma?*

Maurice Goguel, **la VIE DE JÉSUS.** Paris, Payot, 1832. Carte de 486 de pagini. Preţul 420 de lei.

Pomenim abia acum de această mare scriere, care a ieşit la lumină de anul trecut, pentrucă acum am ajuns a o cunoaşte. E un tratat amănunţit despre lucrările privitoare la viaţa lui Iisus şi despre toate amănuntele vieţii sale. Cetitorul învaţă din carte foarte multe lucruri şi poate judeca bine despre atâtea cărţi scrise despre Domnul Hristos. Ne vom întoarce cu scrisul asupra ei, fiindcă trebuie cunoscută mai amănunţit. O scriere ca aceasta ne foloseşte pentru a fi mai înarmaţi faţă de alte scrieri, izvorâte din condeie necreştineşti. Aşa este una nouă, **Jésus,** de *G. Guignebert*, ieşită chiar anul acesta, şi ea scriere mare, de aproape 700 de pagini. Goguel e scriitor cu gânduri creştineşti şi priveşte altfel chestiunea aceasta, deşi şi el are vederi destul de desprinse de privirea tradiţională a acestor lu..ări.

Preotul *Valerie Iordăchescu*, **FORŢA ŞI DREPTUL.** Chişinău, 1933, Broşură de 31 de pagini, în formatul acestei reviste. Preţul 25 de lei.

Păr. V. Iordăchescu este cunoscutul profesor dela facultatea de teologie din Chişinău, cu cuvântul plin de miez, în vorbă şi în scris. Cetitorii se pot aştepta că vor găsi aceasta şi aici.

ANUARUL Arhidiecezei ortodoxe a Bucovinei pe 1933. Cernăuţi 1933.

E un volum în mărimea acestei reviste, având 12? .. pagini şi cuprinzând toate datele privitoare la persoanele şi a...amintele bisericeşti din eparhia Bucovinei.

Preotul *G. N. Neagu,* **In afară de Biserică nu este mântuire.** Focşani, 1933. Cărticică de 30 de pagini, fără a spune preţul, prin care autorul se sileşte a învăţa pe credincioşi despre însemnătatea Bisericii şi datoria de a urma învăţăturilor ei. Se cere la autor în Obileşti, Râmnicul-Sărat.

Preotul *Gheorghe Secaş,* **Ce este Biblia?** Sibiu, 1933, cărticică de 30 de pagini, în care dă creştinului folositoare învăţături despre Sf. Scriptură. Costă 4 lei şi se cere în Sibiu la autor, care e predicator al catedralei Sfintei Mitropolii.

Dr. *Costache Dăniţă,* **Evanghelia în faţa Ştiinţei. Il-Iisus şi Iudeii.** Alexandria, 1933. Carte în mărimea cărţilor de şcoală, 58 de pagini. Nu spune preţul.

Dr. Dăniţă e medic cu gânduri creştineşti, despre care trebuie să mai scriem. Acesta e al treilea volum al său în această materie.

Mihail Pricopie, **Psalmi** *versificaţi după psaltirea tălmăcită de P. S. Episcop Nicodem.* Huşi, 1933. Cărticică în format pe $^1/_2$ ca al acestei reviste. 32 de pag. Preţul 4 lei.

Cărticica aceasta iese ca nr. 1 al tipăriturilor de pe lângă revista bisericească *Credinţa* din Huşi. E scoasă de Păr. *Anton Popescu* din acel oraş. Sf. Sa a rugat pe profesorul Mihail Pricopie să puie Psaltirea în stihuri. Acesta a urmat îndemnul. Cărticica de faţă cuprinde 19 Psalmi puşi astfel în vorba săltată a stihului. Noi urăm şi ca tipăriturile „Credinţei" să sporească şi ca această lucrare pe temeiul Scripturii să meargă tot înainte. Este numai întrebarea, dacă poporul, care nu ceteşte Psaltirea în graiul obişnuit, o va ceti în stihuri? Căci cetirea în felul acesta din urmă e mai grea şi atunci de ce s'o pui în această croială mai anevoioasă la urmat? Numai stihul poporului e cel uşor, ca cel din *Mioriţa.* Cellalt e mai dichisit, cu cugetarea neisprăvită într'un stih, cu trecerea ei în stihul următor, cu începerea altei cugetări în mijlocul stihului. Tocmai aceasta însă îngreuiază urmărirea cugetării şi face că cetirea în stihuri nu mai este uşoară. Dacă stihul ar fi ca fiecare să cuprindă o cugetare, să n'o rupă în două, cum e în stihul din popor, atunci lucrul ar merge mai sprinten. Deci e de dorit ca, dacă cuprinsul Scripturii este tot în stihuri, apoi să se ia acel chip al stihului, prin care cetirea nu este mai anevoioasă ca în cetirea obişnuită. Oricum, ceice se face este un gând frumos şi el trebuie primit cu toată dragostea noastră.

A. S.

POŞTA REDACŢIEI

Părintelui *Ioan M. Popescu,* Băbana, Argeş.
Am primit şi se va tipări.

Părintelui *Ioan Nicorescu;* locul?
Am primit art. *Originea botezului creştin.* Va mai aştepta, că suntem copleşiţi de multe materii.

Sfinției Sale Părintelui *Atanasiu Cândea*, paroh în Peteritea, tractul Lăpuş, judeţul? (de ce nu-l spui?).
Prea cinstite părinte, ca să fac eu câte mă rugaţi Sf. Voastră: să văd de dania şi documentele trimese de acolo Mitropoliei din Bucureşti în 1919; ca să răscolesc lumea să le caute, îmi trebuie un timp care mie nu-mi ajunge şi aşa. Apoi nu e nici treaba mea. De ce nu vă îndreptaţi deadreptul către Mitropolie? Ce este ocolul acesta pe la mine?

Părintelui Econom *D. Popescu-Leu*. Dăneşti, jud. Dolj.
Am primit plângerea Sfinției Voastre cu plata revistei şi va trebui să mă duc la Consiliul Central să văd ce este. Singur nu pot răspunde, că nu duc eu treburile cu condicile socotelilor.

Părintelui Econom *Al. Mironescu*. Pungeşti, jud. Vaslui.
Am primit amândouă articolele şi vor merge la tipar.

MULŢĂMIRI

Epitropia parohiei *Rasova*, Dolj aduce vii mulţămiri persoanelor mai jos însemnate, care, cu toate vremurile grele, au făcut bisericii parohiale următoarele danii: 1. Părintelui Protopop *Gr. Prejbeanu* şi d-nei Ecaterina Preot Prejbeanu din Târgul-Jiu, pentru o frumoasă îmbrăcăminte de iconostas în preţ de 2500 de lei; d-lui şi d-nei Profesor *Const. Mihăilescu*, tot de acolo, pentru o faţă la Sf. Masă şi o îmbrăcăminte la iconostas, amândouă de 4000 de lei; d-nei *Stanca M. Ţiu* din Rasova, pentru o faţă de masă de 500 de lei; d-nei *Maria Marin*, tot din Rasova, pentru o păreche de cununii de metal, de 700 de lei; d-lui şi d-nei *Cont. V. Udrişteanu* din Târgul-Jiului şi dela garda financiară secţia Gorj-Mehedinţi, pentru o frumoasă îmbrăcăminte la icoana Domnului Hristos, de 500 de lei; d-nei *Maria C. Petrescu* din Rasova pentru două frumoase poale la 2 icoane împărăteşti, 200 de lei; enoriaşilor parohiei Rasova pentru suma de 24.500 de lei, strânşi ca să acopere biserica parohială cu tablă galvanizată. In totul, sumele se ridică la 32 900 de lei.
Dumnezeu să primească dania şi să ocrotească pe toţi ceice au iubit buna podoabă a casei sale din Rasova!

Epitropia Parohiei *Sf. Dumitru* din Caraorman, Tulcea, aduce vii mulţămiri binecredincioşilor din acea parohie, care, ascultând de indemnurile preotului lor Păr. *Grigore Croitoru*, au pus mână dela mână, strângând 15.000 de lei pentru îngrădirea cimitirului şi au ajutat şi cu braţele la împrejmuirea cu scânduri a acelui cimitir din Caraorman.
Dumnezeu să-i îngrădească cu toate apărările Sale şi să le ţie în seamă bună faptă de milostivire către cei răposaţi.

CĂRŢI DE ŞCOALĂ

1. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar şi p. popor de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . 60.—
2. Istoria Bisericească Universală cu noţiuni de patrologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 100.
3. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . 100.—
4. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . 100.—

CĂRŢI DE MUZICĂ BISERICEASCĂ

1. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop.-Pasărea [illegible]
2. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea . [illegible]
3. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea [illegible]
4. Anastasimatar, de N. Barcan . . . . . [illegible]
5. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu . . . . . [illegible]
6. Metodă pentru a învăţa Psaltichia, de Pr. Th. V. Stupcanu . . . . [illegible]

Imprimate şi Registre de Contabilitate.

1. Un stat parohial . . . . 3.—
2. Un carnet cu 50 certificate de botez . . . . 50.—
3. Un carnet cu 50 certificate de cununie . . . 50.—
4. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăţi, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte. şi 2 borderouri . . . . 96.—
5. Un singur registru mare de partizi. . . . 20.—
6. Un singur registru mare de plăţi . . . . 20.—
7. Un singur registru mare de încasări . . . . 20.—
8. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăţi, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi şi 5 coperte . . . . 79—
9. Un singur registru mic de partizi . . . . . [illegible]
10. Un singur registru mic de plăţi . . . . . . [illegible]
11. Un singur registru mic de încasări . . . . [illegible]
12. Un compt . . . . [illegible]
13. Un Buget . . . . [illegible]
14. Un Borderou . . . . [illegible]
15. O copertă (mapă) . . . . [illegible]
16. Un registru pentru înscrierea botezaţilor . . [illegible]
17. Un registru pentru înscrierea căsătoriţilor . . [illegible]
18. Un reg. pentru înscriera înmormântaţilor . . [illegible]
19. Un registru de intrarea hârtiilor . . . . . . [illegible]
20. Un registru de eşirea hârtiilor . . . . . . [illegible]
21. Condică de expediţie . . . . [illegible]

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).
Invierea Domnului
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Împăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Spiridon.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Voevozi.
Sf. Paraschiva.
Sf. Gheorghe.
Botezul Domnului.
Buna Vestire.
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe.
Sfinţii Împăraţi.
Maica Domnului.
Cuvioasa Paraschiva.
Iisus Hristos.
Sf. Ioan Botezătorul.
Invierea Domnului.
Sfinţii Apostoli.
Sf. Ecaterina.
Sf. Trei Ierarhi.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Sfântul Dumitru.
Sfinţii Voievozi.
Sfântul Nicolae.
Adormirea Maicii Domnului.
Sf. Spiridon.
Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăţi pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000. O singură icoană lei 700.

Cei patru Evanghelişti imprimaţi pe satin pentru sfinţiri de biserici (seria) preţul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe.
Invierea Domnului.
Maica Domnului.
Sfântul Dumitru.
Sf. Nicolae.
Sfinţii Împăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Voievozi.
Sfinţii Trei Ierarhi.
Iisus Hristos.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Ecaterina.
Sf. Paraschiva.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Adormirea Maicii Domnului.
Sf. Spiridon.
Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 50 lei exempl.

Maica Domnului.
Iisus Hristos.
Invierea Domnului.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Împăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Gheorghe.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Ioan Botezătorul.
Sf. Voievozi.
Adormirea Maicii Domnului.
Sf. Spiridon.
Sf. Paraschiva.

Cărţi poştale cu iconiţe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe.
Sf. Mihail.
Sf. Teodor Tiron.
Sf. Teodor Stratilat.
Sf. Nistor.
Sf. Mercurie.
Buna Vestire.
Botezul Domnului.
Adormirea Maicii Domnului.
Sf. Pantelimon.
Maica Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).
Invierea Domnului.
Sf. Treime.
Sf. Ecaterina.
Sf. Împăraţi.
Sf. Apostoli.
Sf. Nicolae.
Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Dumitru.
Sf. Spiridon.
Sf. Voevozi.
Sf. Paraschiva.
Sf. Ioan Botezătorul.

Iconiţe Cărţi poştale aplicate pe carton Lei 6.

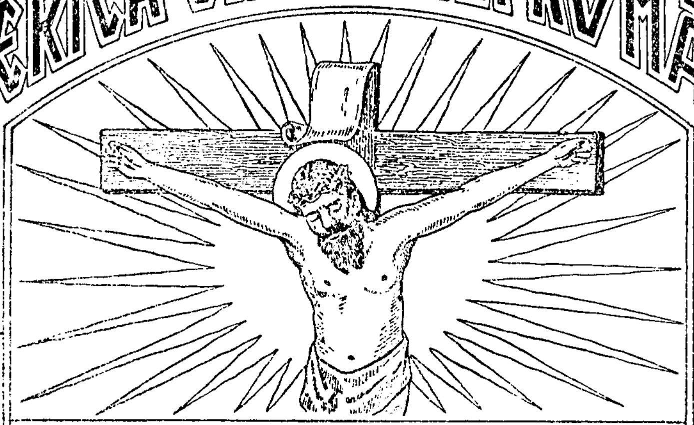
Instrucţiuni de comandă: Orice comandă va fi însoţită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarii şi orice revânzători sunt obligaţi a vinde Cărţile cu preţurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRŢILE BROŞATE.

PORTRETUL I. P. S. SALE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI, Lei [illegible]

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 7-8. (628-9). Iulie-August 1933.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL:

TIPOGRAFIA „CĂRŢILOR BISERICEŞTI"

SPRE ŞTIINŢA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomei*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor, *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: 1. Dr. *D. G. Boroianu*, Dr. *V. G. Ispir*, Econ. *I. Popescu-Mălăești*, Pr. Dr. *Nicolae Popescu*, 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: Dr. *V. Gheorghiu*, Dr. *V. Șesan*, Dr. *I. Lucaevschi*, Dr. *N. Cotos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chișinău, Dr. *Romulus Cândea*, Cernăuți, *Pr. Ioan Lupaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. Șt. Berechet*.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui *Arhim. Scriban*, București 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor voi să li se trimeată, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo 9.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5–7, în încăperea rezervată revistei. Prin poștă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se ori trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CARȚILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite,

1. *Lazăr Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
2. *Patimile Mântuitorului*, Pr. Criveanu . . „ 5.—
3. *Împotriva Beției*, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
4. *Două întâmplări minunate*, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
5. *Durerea Vinerii celei mari*, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
6. *Catehismul creștinului ortodox*, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
7. *Adventismul dat pe față de un fost adventist* de Arhim. Scriban . . . . „ 15.—
8. *Ce să crezi și cum să trăești*, de P. S. Nicodem . . . . „ 4 —
9. *Povestiri folositoare pentru popor*, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei 12
11. *Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ 5
12. *Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ 5
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . „ 400.
14. *Psaltirea* tradusă de Părinții Profesori Gala Galaction și Vasile Radu. . . . . „ 50.
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Injurăturilor* și despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ 7
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ 50.

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1—16 și numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—*

„	„	„	„	75.—
„	„	*legată în pânză peste tot*	„	65.—
„	„	„	„	55.—

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" de un nume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condițiuni technice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești", cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bu
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Anuarul", București, str. Fotografului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 7-8. (628-9) Iulie-August 1933

Direcţiunea revistei îşi dă toate silinţele pentru a ajuta munca preoţimii româneşti. Roagă însă pe toţi cucernicii Preoţi să binevoiască a-şi plăti toate rămăşiţele din anii trecuţi, cât şi abonamentul pe întreg anul 1933, ca să nu li se mai ceară suma de plată **prin rambursul aprobat de Sf. Sinod.** *Amânarea plăţii măreşte suma de plată şi e păcat ca cucernicii Părinţi să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfinţiile Lor vor înţelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată şi că ne vor asculta, cum, şi că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câştig, aşteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.*

DIRECŢIUNEA.

LĂRGIREA PREDICII

I.

Privită din punctul de vedere al puterilor pe care le are în faţa ei, predica din ziua de azi trebuie să se simtă mult mai slăbită faţă de ce era odată. In adevăr, în vremurile de acum 2-3-4-500 de ani, când predica începe din nou a-şi lua zborul, pentru a se ridica iarăşi la ce era odată, în vremurile vechi ale creştinismului, viaţa obştească era mult mai dornică de a asculta cuvânt creştinesc. Predica din zilele noastre însă are în faţa ei puteri de zădărnicire, care sunt mult mai mari decât cele din vremurile pomenite.

Pe atunci, părerile care răzbăteau între oameni erau mult mai puţine ca cele de azi. Nu erau cărţi, nu erau ziare, nu erau trenuri, nici telegrafe, nici telefoane. Cugetările îşi făceau drum mai greu ca în ziua de azi, încât oamenii rămâneau statornici la vechile gânduri, pe care le moşteniseră dela strămoşi.

Pe vremea aceia, predica, dacă a început a se întrebuinţa, era un mijloc de propovăduire a gândirii, şi anume se propoveduiau numai acele gânduri pe care le voiai tu prin predică. Şi lucrul acesta, de prin veacul 14-15-16 şi în cele următoare, a început a se face în mare măsură. Chiar deşi nu tot preotul predica, dar era vremea când au început să se ridice mulţi predicatori misionari, care răzbăteau lumea

cu cuvântul lor. Țări întregi se simțeau de puterea propoveduirii unui singur om.

Când scriem acestea, este vorba mai mult de Apus decât de Răsărit. Deși nici în Răsărit predica nu a amuțit cu totul, dar în sânul ei nu putem vorbi de o nouă zvâcnire a predicii, cum s'a petrecut în Apus: în Italia, Franța, Spania și alte țări, în evul mediu. Acolo, mai cu seamă, predica a început a se ridica, cu puteri pe care de mult nu le mai întrebuințase, și a hrăni lumea cu snopi de cugetări din cele mai sănătoase, din jitnițele creștinismului. Lumea se adăpa mai cu seamă din ele, fiindcă de fapt nu avea de unde primi de aiurea alte valuri de gândire. Pe atunci numai gândirea creștinească umplea mintea mulțimii și predica era organul care slujea pentru a înălța sufletele prin mijloacele acestea.

Vremurile lui Francisc de Assisi și ale lui Bernardino da Siena (mai târziu și ale lui Leonardo da Porto Maurizio) în Italia, ale lui Vincent Ferrier în Franța și Spania, pe urmă ale marilor predicatori franceji din veacul 17 și 18, au fost acelea când predica lucra cu mare putere și cutremura mulțimile. Ea își îndeplinea chemarea ei, nu avea alte puteri care să-i stea împotrivă, decât numai doar firea nărăvită a omului, care ascultă, dar nu se dă la brazdă pentru a-și urma cele auzite. Cu toate acestea predica avea și urmări mărețe și era singura unealtă care slujea pentru a hrăni și a sătura mintea oamenilor cu câte dorea ea să afle.

Cine va ceti studiul meu despre Bernardino da Siena, tipărit anul acesta în mai multe numere din foaia *Păstorul Creștin Ortodox* din Oltenița, sau alt studiu, cu numele „Temeiurile ziaristicei", tipărit în *Buletinul Presei* (Iunie 1933, Timișoara), își va putea da seama că predica a avut în trecut o pătrundere mai largă ca în ziua de azi și că a fost gustată într'o măsură negândită. Se înțelege, aceasta nu înseamnă că fiecare preot de parohie predica, ci numai că se aflau mulți predicatori misionari însemnați, al căror cuvânt era foarte ascultat.

II.

Cu ce stă vremea de azi mai rău decât vremea care a fost?

Cu aceia că lumea noastră e mai împrăștiată și are mai puțină răbdare de a asculta. Omul de acum câteva veacuri era mult mai strâns între maluri, adică era cuprins în șirul

unei vieţi din care nimic nu venea să-l răpească. El nu era cuprins de zgomotele, veştile, noutăţile, care plouă asupra omului de azi, de dimineaţă până în seară, şi-i îndreaptă ochii când într'o parte, când în alta. Omul din ziua de azi este ameţit de câte se petrec în jurul lui, de câte aude, de câte poftiri i se fac, pentru a-şi cheltui vremea lui încoace sau încolo.

De aceia starea lui sufletească e a omului care umblă cu mintea în mai multe părţi deodată, nu se strânge la una singură sau numai la câteva. Un asemenea om se înţelege că are să te asculte mai puţin ca altul şi nu are să aibă setea de a veni să asculte predicile tale. In urechile lui, huruie veştile despre atâtea alte cuvântări, pe care le ţin fel de fel de cuvântători, de care însă nu se pomenea la omul de acum o sută de ani.

Dacă ne gândim la bunicii noştri şi la viaţa lor sufletească, ni se lămureşte cum ei erau strânşi la una şi singură: Ei aveau credinţa în Dumnezeu, ca unealtă pentru a judeca tot ce se petrece în lume, o gustau prin umblarea la biserică şi, dacă erau mai încălziţi de ea, prin cărţile de slujbă pe care şi le agoniseau să le aibă în casa lor.

Din toate acestea, acum urmează că predica de azi are împrejurări mai puţin prielnice pentru a fi ascultată. Atâtea alte chemări şi privelişti poftesc pe oameni aiurea, umplu capul lor cu multe şi de toate, răscolesc inima pentru pofte nebănuite mai nainte, aşa că, şi de vei vrea să predici, nu mai găseşti inimile gătite din alte vremuri, când, şi dacă nu se predica, dar puteai fi mai ascultat.

Este o trăsătură a vremii de azi, care se aude în gura unor preoţi, despre care a scris şi un preot din Cernăuţi, acum câtiva ani, în această revistă, că unii dau să fugă din biserică, îndată ce văd că preotul începe a predica. Preotul din Cernăuţi scria că lume aleasă din acel oraş odată se repezea spre ieşire, când vedea pe preot suindu-se pe amvon pentru predică.

Iată stări sufleteşti ale zilei, care se înţelege că îngreuiază munca predicatorului din ziua de azi.

III.

Cu toate acestea nu trebue să luăm aceste stări în chip prea hotărât. Dacă ele, pe de o parte, sunt de pagubă pentru predică, pe de altă parte, pot fi şi priincioase. Omul de azi

fiind copleşit de fel de fel de noutăţi şi de auzuri de dimineaţa până în seara, el este însă şi mai inteţit de a fi treaz şi a se uita când la dreapta, când la stânga, de a asculta când la unul, când la altul.

Daca mintea lui este furată să asculte ce se vorbeşte aici sau ce se vorbeşte dincolo, înseamnă că şi predica se poate folosi de o asemenea ascultare. Va fi fost omul de altă dată mai slobod să te asculte, fiindcă nu erau atâtea care să bâzâie în jurul lui, va fi fost el mai în stare să-ţi dea timpul lui pentru predică; te va fi ascultat 3 şi 4 ceasuri, cum se întâmpla cu marii predicatori, dar nenorocul este că pe atunci nu era nici predică. Dacă vorbim că lumea asculta predica, da, dar predicatorii nu erau aşa ca poată fi ascultaţi în toată săptămâna. Un oraş răsuna de glasul lor o săptămână-două, cât poposea predicatorul acolo. Pe urmă, iar se făcea tăcere, până ce venea alt predicator. E adevărat că predica e un organ însemnat, era ascultată cu sete, dar nu era fapta de fiecare săptămână a fiecărui preot de parohie.

Dacă însă acum omul are prilej de a auzi mult mai multe lucruri ca altădată, dacă el este şi inteţit a asculta câte nu putea auzi sau afla mai nainte, oare de starea aceasta nu se va folosi şi predica?

Nici vorbă că da. Indată ce se va vesti că undeva se ţin predici de seamă, ascultătorii nu vor lipsi. Fapta dela Cernăuţi este o faptă stingheră, care poate fi dată pe seama unor ascultători uşurateci, nărăviţi, care nu au nimic temeinic în sufletul lor şi care, în adevăr, sunt mânuiţi numai de poftele lumii; dar poate fi dată şi pe seama predicatorului, care nu izbuteşte să scuture mai viu nişte suflete amorţite şi căzute pradă vieţii cu totul lumeşti. In deobşte însă, un vorbitor de temei, care are ce spune şi care ştie să spuie cu farmec, nu se va putea plânge că nu vine nimenea să-l asculte. Oricât este predica lucru nou, uneori tocmai această noutate poate stârni lumea să te asculte, caşi cum ar întreba: Ce mai este şi aceasta? Dar întrebându-se, tot odată va prinde şi un înţeles din gura vorbitorului. Pe măsură ce buzele acestuia vor desfăşura lucruri de temei, gânduri sănătoase şi frumoase, nu va fi cu neputinţă ca celce se întreba „ce mai este aceasta?“ să te urmărească şi să primească ce spui.

Pot fi multe rele în ziua de azi, de altfel, ca în orice

vreme. Cu toate acestea nu toate vor fi rele. Se pot găsi şi stări de care să te foloseşti.

Aşa şi cu predica. Dacă omul de azi nu stă cu mintea numai la cele creştineşti, cu toate acestea mintea lui, stârnită pentru altele, poate fi folosită şi pentru ale tale, să te asculte şi pe tine, cum îi ascultă pe alţii. Urmează atunci ca numai să ai tu grija de a-i spune lucruri care să-i poată dobândi inima, că ele vor merge.

Iată deci că un predicator din ziua de azi nu are temei a slăbi cu inima şi a se plânge că nu mai are suflete gătite a-l asculta. Numai să aibă el mari adevăruri de spus şi să ştie a le spune cu meşteşug, şi nu-i vor lipsi inimile deschise care să vie să primească ce spune.

De fapt, fost-a vreun predicator de seamă, care să se fi putut plânge că nu vine lumea să-l asculte, că pleacă lumea din biserică? Dimpotrivă, din cele mai aspre vremi, predicatorii de seamă totdeauna erau îmbulziţi de mulţimi cu urechile deschise.

IV.

Nu numai atâta, ci chiar uneltele de predicare azi s'au înmulţit şi se întrebuinţează într'o măsură mai întinsă ca altădată. Predica s'a uşurat şi s'a simplificat, într'o privinţă. Nu se mai poate predica pe răstimp de 3-4 ceasuri, dar aluatul predicii se poate desfăşura în mai multe chipuri şi a fi tot atât de ademenitor, caşi când era rostit de buzele cuvântătorului.

Predicatorul din Geneva *Frank Thomas* (mort în 1928) îşi avea biserica totdeauna plină. Era un mare cuvântător cu un glas totdeauna prietenos şi dulce. Predica lui, odată rostită, nu se perdea. Ieşea tipărită. Multe din cărţile lui sun alcătuite din predicile rostite. Nu mai aveau înfăţişarea cunoscută a predicilor, cu „Fraţilor", cu presărarea cuvintelor Scripturii, cu încătărămarea cunoscută a păşirii omiletice, de care de altfel el nu se ţinea strâns nici în vorbire, ci erau scurte tratate despre fel de fel de întrebări ale zilei.

Ar zice cineva că o cuvântare cetită nu mai are farmecul rostirii şi că de aceia cuvântările de pe hârtie nici nu sunt o cetire căutată. E prea adevărat. Cu toate acestea cuvântarea prefăcută, aşa ca să rămâie bucată de cetire rămâne tot ce a fost ca predică, numai întrebuinţată în alt chip.

Nu urmează de aici că putem vorbi despre o *lărgire a predicii,* despre intrebuințarea unor mijloace în folosul ei, care să o facă a fi folosită mai departe?

Deci vremea noastră face mai mult decât făcea vremea veche pentru sporul propovedaniei. Dacă pe atunci predica, odată rostită, se perdea, nu mai era căutată, chiar dacă era tipărită, vremea nouă nu se mărgineşte la atâta. Ea îmbracă cele vorbite în altă haină, a scrisului, şi nu se lasă păgubaşă. E mai cu meşteşug în privința aceasta. Intoarce aluatul pe alte fețe şi nu se lasă de a scoate gândirea sănătoasă înaintea creştinului.

Să nu se pară că ce a făcut Frank Thomas este o faptă răzleață şi că, în de obşte, predicile rostite, rămân perdute sub bolțile bisericilor. Nu, ci predicatorii singuri caută ca cuvintele lor să nu înceteze de a lucra şi pe altă cale. De aceia ei aleargă la mijlocul scrisului şi la folosirea lui pentru a-şi duce gândurile mai departe în sânul mulțimii, în alt chip.

Ca şi Frank Thomas, a făcut predicatorul parizian *Charles Wagner,* (mort 1918) alt chip vestit al predicii de azi. Predica lui, caşi a lui Frank Thomas, nici nu era în chipul strâns hotărnicit, ca al unui predicator obişnuit, cu toate înveşmântările vorbirii omiletice. Era o împărtăşire dela suflet la suflet, o desfăşurare prietenoasă a unor gânduri scumpe şi care mergeau duios la inima altuia. Nici vorbă de chipurile cunoscute nouă cu numele de invocațiuni şi perorațiuni.

Din pricina aceasta, ele şi mai uşor puteau fi prefăcute şi a fi date în cetire. Azi avem o mulțime de cărți de ale lui Charles Wagner, care odată au fost predici, iar acum sunt bucăți de cetire. Unele îşi mai păstrează chipul vorbirii altele nu. Toate însă sunt cel mai bun aluat de vorbire în predică şi străbat lumea în chipul cărții de cetire.

Ele sunt foarte răspândite, cetite şi gustate. Oameni, care poate niciodată n'ar fi cetit o predică, cetesc însă aceste frumoase scrieri, din care multe s'au învrednicit de încununări din partea Academiei Franceze. De asemenea, multe din ele sunt traduse într'o mulțime de limbi. Pe unele le avem şi pe româneşte: *Viața Cumpătată,* la Socec, şi *Să fii om!* în *Biblioteca pentru toți.*

Alte cărți vin să se mărturisesc singure că odată au fost predici. Iată, de pildă o cărticică ieşită întâia oară acum aproape 30 de ani, cu bucăți, care odată au fost predici şi

se pot deci folosi şi mai încolo ca aluat de predici. Este vorba de scrierea „Soyez-prêts" de *H. Schaffner,* care, din 1905, când a văzut lumina întâia oară, s'a mai tipărit încă de 5 ori. Deci urmează că a fost destul de întrebuinţată.

Autorul mărturiseşte neîngrădit că, la început, fiecare din bucăţile date au fost predici. „Cele câteva predici care urmează, scrie el, au fost întocmite, după ce au fost rostite, anume pentru cetire".

E vorba de predici pentru copii. Dar acum sunt turnate în alt chip. Nu mai este în ele nimic din croiala predicii.

V.

Ce ne spun nouă toate acestea?

Că predica din ziua de azi, cu toate împrejurările pe care le putem numi neprielnice pentru a fi ascultaţi, de fapt însă are mai multe mijloace decât predicatorii de altădată. Ea lucrează şi dincolo de amvon şi răsunetul ei nu se stinge odată cu închiderea buzelor care le-au rostit. Din acest punct de vedere, se poate spune că predica de astăzi, şi dacă poate găsi urechi mai surde şi oameni cu mintea aiurea, totuşi are şi mijloace mai felurite pentru a prelungi lucrarea predicii rostite.

Dacă noi, în cele de mai sus, am pomenit tot pilde străine, cred însă că am putea pomeni şi o pildă românească de lucrare în acest fel. Este vorba de cunoscuta scriere *Daruri şi Adevăruri* de Păr. *C. Dron.* Scrierea aceasta cuprinde tâlcuiri ale evangheliilor Duminicilor, cu gânduri din ziua de azi. După cum urzitorul ei ne arată, în prefaţa la ed. I, ea nu este o carte de predici. Cu toate acestea credem a nu ne înşela, spunând că Sf. Sa le-a întrebuinţat mai întâi ca predici. E adevărat, nu ne-o spune [1]). Ne arată numai cum pot fi întrebuinţate de alţii. Dar, ca celce a predicat ca preot în biserica sa, nu va fi întrebuinţat aluatul acesta în însăşi rostirile sale?

Ceiace înşirăm aici numai ca o presupunere, numai ca o tâlcuire, căpătăm temei mai puternic a crede că aşa a şi fost, cetind cele spuse la a II tipărire a cărţii. Sf. Sa spune că a făcut oarecare mici prefaceri, la „bucăţi pe care experienţa i le-a dovedit neîndestulătoare".

---

1. Ne-a mărturisit-o apoi prin viu grai, întărind astfel bănuielile noastre.

Care experienţa? Se înţelege, acea de grăitor în însăşi bisorica slujbei sale.

Deci aceste bucăţi au fost întrebuinţate de Sf. Sa în predica. Urmează atunci că în *Daruri şi Adevăruri* avem tot predici, dar aşternute în chipul deosebit al folosirii lor şi în altfel.

Aceasta înseamnă că şi în Biserica noastră începem a gusta şi a folosi mijloace şi căi pe care alţii au început a le întrebuinţa aiurea. Lărgirea predicii este o cale nouă, folosită în împrejurările zilei de azi, şi care ne arată predica de loc dezarmată faţă de unele împrejurări protivnice, ci căutându-şi încă şi alte chipuri de a-şi prelungi lucrarea ei.

VI.

Unele scrieri, din capul locului, sunt acoperite de cetiri duhovniceşti. N'au fost şi nu-şi trag obârşia din predici. Avem cărţi cu numele de „Meditaţiuni", adică cugetări despre felurite materii religioase, despre cutare bucată din evanghelie, despre cutare sărbătoare. Pe lângă multe străine, avem şi româneşti. Una este a răposatului Arhiereu *Teofil Ploeşteanu*, tipărită mai întâi bucată cu bucată, ca tâlcuiri la feluritele evanghelii ale Duminicilor, în revista *Cuvântul Adevărului*, care ieşea odată în Râmnicul-Vâlcii. Bucăţile acestea au fost trase apoi în carte deosebită în Bucureşti.

E lucrată şi ea pe temeiul unor cărţi de asemenea cuprins, pe care le găsise şi le răsfoia în biblioteca Episcopiei Râmnicului, în vremurile anilor 1907—1908, când păstorea acolo Episcopul Atanasie Mironescu, cel răposat în toamna anului 1931 în Bucureşti şi îngropat la Mânăstirea Cernica.

Cartea aceasta nu este alta decât o prelungire a predicii. E făcută cu gândul de a sluji preoţilor, la alcătuirea prin aluatul pe care li-l punea la îndemână. Ceva-ceva adăogată, ceva-ceva prefăcută în chipul vorbirii, şi aveai predica gata. Deci şi într'un asemenea soi de carte, dată numai pentru a fi cetită, avem, după dreptate, tot un soi de predici. Putem vorbi despre ea ca despre o lărgire a predicii, ca un scris care stă la graniţă dintre vorbit şi scris şi poate sluji deodată în două laturi.

Străinătatea are grozav de multe astfel de scrieri. Cine le va avea va fi înzestrat cu un material foarte însemnat, cum nu se poate mai bun pentru întrebuinţarea în vorbirea

bisericească. Cărţi cu titlul, de pildă, *Méditations pour chaque jour de l'année* (Gânduri pentru fiecare zi a anului) îţi pun la îndemână sclipiri, frânturi de cugetări, fapte, amănunte, care-ţi pot fi de cel mai mare folos.

Multe din ele n'au fost urzite cu gând de ajutor pentru predică, n'au avut în vedere propoveduirea, ci numai să fie material de cetire, dar sunt atât de apropiate de înţelesul şi de cuprinsul predicii, încât pot fi privite ca o vecinătate din cele mai preţioase pentru ea, ca o bună cămară, din care aceasta poate scoate multe din împodobirile ei. Gândirea creştinească are atâtea roduri ale ei, încât fără anume să caute a sluji câmpul predicării, de multe ori o ajută şi dă lucrări care sunt prelungire a predicii şi o întrebuinţare a ei pe o scară mai întinsă. De aceia este cu dreptul să vorbim azi despre o lărgire a predicii sau o prelungire a ei, fiindcă viaţa de azi ne şi dă mai multe prilejuri ca altădată pentru a răspândi cuvântul creştinesc şi a-l întrebuinţa în resfirări mai bogate.

Am putea spune că am încheiat, deşi chestiunea s'ar putea dezvolta mai amănunt, dând aici şi chipuri vii, din această predică lărgită sau prelungită. Dacă am înfăţişa, sub ochii cetitorului, bucăţi potrivite, scoase din cărţile de meditaţiuni sau bucăţi foaste predici şi care au fost apoi prefăcute pentru cetire, se înţelege că această privire asupra chestiunii s'ar desfăşura mai viu şi mai înţeles. Ar fi însă să lungim materia nu peste măsură, fiindcă merită desfăşurată în tot largul ei, dar peste hotarele care ne sunt nouă îngăduite într'o tipăritură ca aceasta.

De aceia trebuie să încheiem. Cu toate acestea materia nu este încheiată nici din alt punct de vedere, din acel al vorbitorului. Până aici, am putut vorbi despre lărgirea predicii adică a întrebuinţării materialului care a fost folosit ori se poate folosi în predică. Putem vorbi însă şi despre o lărgire a *predicării*, având în vedere pe vorbitor. In adevăr, prin predică noi înţelegem vorbirea bisericească, rostită în biserică sau în însoţire cu o slujbă bisericească. Aşa s'a întrebuinţat predica şi acesta este înţelesul ei. De aceia predicile, câte le ştim, sunt vorbiri curat bisericeşti, cu totul alăturate slujbei şi făcând parte din ea. Am fi buni bucuroşi să auzim că acest soi de vorbire bisericească este întrebuinţat şi că el a intrat cu totul în obiceiurile noastre.

Cu toate acestea prefacerea vremurilor a scos la iveală alt fel de trebuinţe, alte strigări către preot, prin care el este chemat să vorbească nu numai ca vestitor al adevărurilor evangheliei. In lărgirea vieţii obşteşti pe care o trăim azi, în chemarea tuturor păturilor poporului la o părtăşie mai intimă a vieţii cetăţeneşti, preotul se găseşte în împrejurări când este nevoie de el să vorbească nu numai ca predicator. In mijlocul mişcării cooperatiste, în sânul Ligii Culturale, în sânul multor societăţi, în adunările legiuitoare ale ţării, unde, de o bucată de vreme, noi avem multişori preoţi, şi unde am fi fericiţi să putem auzi cuvântul lor mai des şi mai cu temei, se află tot atâtea prilejuri prin care nevoia ca preotul să vorbească în faţa obştei se arată mult mai vie şi mai lărgită ca înainte. A fi meşter la cuvânt, este azi pentru preot o trebuinţă mult mai adâncă decât în vremurile care au fost. Preotul trebuie să fie cu vorba îndemânatecă în mai multe ramuri decât i-ar fi trebuit acum 100 de ani.

In deosebi vorbirea ca parlamentar este azi o trebuinţă, a cărei lipsă o simţim tot mai viu. Glasul preotului va trebui să se audă tot mai des, mai viu şi mai cu putere. Fără amestecul lui în vorba altora, Biserica este lipsită de glasul care trebuie să vestească drepturile şi adevărul ei.

Se înţelege, în toate acestea preotul va grăi, nu ca o trâmbiţă întâmplătoare, cum i se va năzări, ci ca organ al Bisericii. El va face tot lucrare bisericească, în oricare din aceste răsunări ale graiului său.

Aceasta însă nu va fi caşi o lărgire a predicării? Nu se găseşte preotul cu sarcina de a deschide buzele într'un câmp încă şi mai larg decât al grăirii numai de pe amvon?

O! noi, care nu avem încă vorbirea pe amvon, şi mai descoasem acum vorbirea în celelalte împrejurări!...

Cu toate acestea aşa stau lucrurile şi aşa este nevoia. Oricât lumea poate fi azi mai ameţită, mai împrăştiată, fără chef să mai stea să asculte la spusele preotului, ca în alte vremi la alţii, totuşi împrejurările sunt mai prielnice acum pentru preot de a vorbi mai des ca altădată. De aceia este cu dreptul să se vorbească despre o lărgire a chemării preotului ca vorbitor.

In alte Biserici, dacă nu în cea ortodoxă, preotul şi-a croit drum şi câmp de lucru în asemenea chemări. Fie Francia, fie Germania, au avut preoţi cu glas ascultat în adunările ţării.

Iată pentru ce, vorbind de lărgirea predicii, materia nu era isprăvită, ci privită numai în ea însăşi.

O nouă faţă a întrebării este când privim spre vorbitor. Aceasta însă este numai prin ea singură o temă destul de amănunţită.

Noi numai cât am vestit-o aici, dar fără gând de a o descurca acum. Am pomenit-o, numai pentru ca cetitorul să vadă largul materiei şi să-şi dea seama câte nevoi năpădesc peste noi, care cer să ne pregătim în această lature sau în cealaltă.

Am descurcat aici unele laturi ale întrebării şi rămâne să străbatem altă dată în amănuntele lor. Cetitorul însă nu va fi împedecat să vadă, şi dintr'atâta, câtă însemnătate are pregătirea noastră cu cuvântul şi cât de mult suntem datori a câştiga, printr'o harnică pregătire, toată vremea perdută, în care alţii ne-au luat înainte.

Arhim. SCRIBAN.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ŞI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis" de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei şi al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία", Atena 1932).

Traducere din limba greacă de *Teodor M. Popescu,* profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Convocarea sinodului ecumenic.

La 30 Noembrie 430, sosia la Constantinopol delegaţia oficială trimisă de sf. Ciril, compusă din episcopii Theopemptos, Daniil, Komarios (Macarios) şi Potamon, care ducându-se la biserica sf. Sofia, unde se găsia Nestorie, i-a înmânat epistolele aduse dela Ciril şi al căror cuprins putea să-l presupună, pentrucă între timp aflase şi din alte părţi şi din scrisoarea lui Ioan al Antiohiei, acţiunea „Egipteanului", cum numia pe Ciril şi hotărîrea luată contra sa.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom." din luna Mai-Iunie a. c.

Pe aceasta Nestorie a dispreţuit-o, purtând totuş grijă ca să trimită imediat copie depe cele „12 capitole" ale lui Ciril la Antiohia şi contând pe drept cu impresia neplăcută ce avea să facă, din cauza terminologiei dogmatice curioase. In adevăr, episcopii diocezei orientale de sub Ioan al Antiohiei s'au arătat nemulţumiţi de cele „12 capitole" şi această nemulţumire a folosit-o Nestorie în favoarea sa, pentrucă şi înainte de sosirea la Constantinopol a delegaţiei de patru episcopi a lui Ciril, al cărei scop în tot cazul îl cunoştea, deoarece dela luarea hotărîrii contra lui la Roma trecuse peste trei luni, a grăbit convocarea, şi de alţii cerută, a unui sinod ecumenic. Desigur că dacă se credea, cum zice enciclica „Lux veritatis", că singur episcopul Romei trebuia să judece cazul şi să se pronunţe în chip infalibil, ar fi inexplicabil dispreţul arătat hotărîrii lui şi convocarea fără consimţământul lui în prealabil a unui sinod ecumenic pentru cercetarea aceleeaş chestiuni. In enciclică se aduc contra acestui raţionament diferite argumente, dar din actele sinodului şi din textele respective se dovedesc cu totul neîntemeiate aceste argumente [1].

In ordinul împăratului dat la 19 Noembrie 430, prin care se convoca sinodul ecumenic dela Efes pentru 7 Iunie 431, nu se face nicio menţiune deosebită de episcopul Romei. Era chemat şi el la sinod cum erau chemaţi şi ceilalţi episcopi, la aprecierea cărora împăratul, lăsa chestiunea ivită, cum scria în special lui Ciril „noi nu vom lăsa necercetate cuvintele, *ai căror judecători trebue să fie şefii de pretutindeni ai preoţimii*" [2]. Răspunzând invitaţiei împăratului la 15 Mai 431, Celestin trecea cu totul sub tăcere hotărîrea precedentă contra lui Nestorie, zicea că neputând ca să meargă în persoană la sinod, a ales reprezentanţi şi ruga să nu se permită introducerea vreunei inovaţii în învăţătura Bisericii şi turburarea ei. Nu zice absolut nimic despre hotărîrea de condamnare luată contra lui Nestorie. Răspunzând cu opt zile mai înainte şi la o epistolă a sf. Ciril care din nefericire nu se mai păstrează, dar al cărei cuprins se cunoaşte din răspunsul lui Celestin, acesta se arată ceva mai indulgent

1. *Joseph Langen,* Geschichte der römischen Kirche bis zum Pontificate Leos I. Quellenmässig dargestellt, Bonn 1881, p. 824. Langen observă just că împăratul a convocat sinodul fără să ia în considerare hotărîrea lui Celestin contra lui Nestorie şi fără participarea lui. Comp. *Caspar,* op. cit., p. 407, 408.

2. *Mansi,* IV, 1112.

cu Nestorie şi recomandă lui Ciril ca împreună cu sinodul să facă tot ce putea ca să contribue la pacificarea Bisericii şi mai degrabă să câştige pe Nestorie. Dacă acesta nu va asculta, va culege ceeace a semănat cu ajutorul diavolului. Cu alte cuvinte, Celestin nu considera rezolvată chestiunea lui Nestorie, ci aştepta rezolvarea ei dela Sinod; prin urmare nu credea nici el în vreo autoritate a sa absolută în Biserica universală. Episcopilor Arcadius şi Projectus, aleşi de el ca reprezentanţi, aleşi în special ca să reprezinte sinodul Romei, şi reprezentantului său propriu zis, presbiterul Filip, le-a dat mandat ca să evite discuţiile, dar să ţină la autoritatea scaunului apostolic şi să urmeze în totul pe Ciril al Alexandriei [1]).

Nici aceste intrucţiuni nu prezintă ceva excepţional. Reprezentanţii trimişi dela Roma nu puteau să risce, de a se deda la discuţii dogmatice şi a se pronunţa cumva în favoarea lui Nestorie. Trebuiau să-l condamne, rămânând de părerea sinodului dela Roma, care se pronunţase contra lui. Nu trebuiau să se îndepărteze de bazele hotărârilor sinodului contra lui Nestorie. Instrucţiunea de a urma în totul lui Ciril al Alexandriei, mergând cu el la nevoe până la Constantinopol, este foarte caracteristică. Este evident că Celestin a pretins să se ia în considerare de către sinod condamnarea lui Nestorie, nu pentrucă el singur avea dreptul să-l judece, ci pentrucă credea că el şi cu Ciril se găsiau pe terenul credinţei tradiţionale şi era convins despre eroarea lui Nestorie. Pentru aceasta, cum just s'a observat, reprezentanţii lui Celestin aveau ordin să conlucreze cu Ciril şi să poarte grijă să păstreze prestigiul scaunului apostolic cu privire la învăţătura tradiţională. Deaceea, după sosirea lor la Sinod au cerut să afle dacă hotărîrea luată contra lui Nestorie este de acord cu vechea credinţă catolică [2]).

Reprezentanţilor săi Celestin le-a dat o epistolă datată dela 8 Mai 431. In ea nu se zice cum se spune în enciclică, că episcopii „trebuiau să considere de datoria lor de a se conformă cu hotărârea luată la Roma contra lui Nestorie", ci din contra se scoteâ în evidenţă autoritatea episcopilor, ca urmaşi ai apostolilor, adunaţi acolo unde a învăţat apostolul Pavel, şi lângă mormântul apostolului Ioan. In această epistolă Celestin aveâ motive deosebite ca să-şi pună în evidenţă

1. *Mansi,* IV, 556.
2. *Langen,* op. cit., p. 824.

autoritatea supremă în Biserică, dacă ar fi crezut atunci acest lucru. Nu zice însă nimic de felul acesta. Celestin nu se consideră numai pe el singur urmaş al apostolilor şi aşteaptă sigur ca marea adunare a episcopilor dela Efes să aibă parte de prezenţa sfântului Duh. Crede că Sinodul va fi de acord cu hotărârea luată contra lui Nestorie, pentrucă ea este de acord cu credinţa predată [1]). Afirmaţia că Sinodul s'a întrunit pur şi simplu doar ca să repete hotărârea luată de episcopul Romei contra lui Nestorie nu se bazează pe fapte.

Hotărârile Sinodului.

Sinodul ecumenic şi-a început lucrările, în imprejurările grele cunoscute, nu la 7, ci la 22 Iunie, pentrucă au întârziat să vină episcopii „Orientali“ de sub Ioan al Antiohiei şi reprezentanţii dela Roma. Sinodul a fost prezidat de Ciril în virtutea propriei demnităţi şi fără vreun mandat special dela cineva, ţinând *şi* locul lui Celestin, şi nimeni n'a zis că sinodul nu-şi poate începe lucrările în lipsa reprezentanţilor Romei, ci şi după venirea lor, Ciril a continuat să ţină şi locul lui Celestin. El nu figura însă ca ţinând în sinod pur şi simplu locul lui Celestin, ci ca ţinând *şi* locul lui, aşa cum şi alţi episcopi ţineau locul altora absenţi, ca de exemplu Flavian de Filipi pe al lui Rufus al Tesalonicului, aşa că nu este exactă afirmaţia teologilor latini, că Ciril a prezidat în numele lui Celestin şi ca mandatar al lui [2]). Când a fost împiedicat Ciril, a prezidat Juvenal al Ierusalimului, şi nu reprezentanţii lui Celestin, fără să aibă desigur vreun mandat dela el. Reprezentanţii lui Celestin erau membri ai sinodului şi se supuneau acestuia. Conducând lucrările sinodului, pe care-l domina figura lui impunătoare, cu admirabilă prudenţă, dar şi cu îndrăzneală, Ciril avea nevoe să arate că de acord cu învăţătura lui era şi episcopul întâi stătător al Romei; deaceea în prima şedinţă a sinodului s'a citit şi epistola lui Celestin către Ciril, pe lângă cele trei epistole ale acestuia către Nestorie, precum şi a episcopului de Cartagina, absent, Capreolus, al cărei cuprins sinodul l-a aclamat. Chemând de trei ori pe

---

1. *Mansi,* IV, 1284. *Schwartz,* I, I, 3, p. 55. Comp. *Langen,* op. cit., p. 825

2. *A. d'Alès,* Le dogme d'Ephèse, p. 142. Părinţii sinodului considerau ca „exarhi ai sinodului“ pe Ciril şi pe Memnon. *Mansi,* IV, 1441. *Schwartz,* I, I, 3, p. 48.

Nestorie şi nevenind, Sinodul a procedat la caterisirea lui considerându-şi sentinţa ca sentinţă a lui Hristos cel blasfemat de Nestorie. Sinodul nu s'a referit la hotărârea luată la Roma şi la Alexandria contra lui Nestorie, ci a cercetat din nou şi independent cazul lui Nestorie şi l-a condamnat găsindu-i învăţătura eretică şi punându-l sub pedeapsa caterisirii, sub care erau puşi ereticii. Deaceea şi provocând pe Nestorie să se apere nu s'a făcut nicio menţiune de vreo hotărâre existentă contra lui. In deliberarea sentinţei s'a făcut menţiune şi de epistola lui Celestin, pentru a se arăta că şi el era de acord cu condamnarea ereticului, *„dovedindu-l din epistolele lui şi din scrierile ce s'au citit şi din cele spuse de el de curând în capitală şi cari-l confirmă ca nepios în cuget şi în predică, convinşi cu necesitate de canoane şi din epistola prea sfinţitului nostru părinte şi împreună liturghisitor Celestin episcopul Bisericii Romanilor, lăcrămând de multe ori am procedat la această tristă sentinţă împotriva lui“*. Sentinţa contra lui Nestorie, anunţată şi lui, nu erà o simplă pedeapsă de necomuniune, ci o caterisire desăvârşită.

„Cunoaşte-te pe tine însuţi, îi comunicà Sinodul, că pentru predicile tale cele nelegiuite şi neascultarea faţă de canoane, după rânduelile bisericeşti ai fost caterişit de sfântul Sinod şi depus din orice treaptă bisericească în luna Iunie curent ziua douăzeci şi două“ [1].

După aceste date, suntem în drept să repetăm că afirmaţia enciclicii, că sinodul al III-lea ecumenic nu s'a pronunţat pentru o nouă condamnare a lui Nestorie, ci a executat pe cea dată de Celestin, este cu totul neîntemeiată. In enciclica „Lux veritatis“, Sinodul este arătat ca *nevoit* să dea sentinţa pe care a dat-o, de epistola lui Celestin, şi se răstălmăceşte cuvântul *„fiind convinşi“*. Dar acelaş Sinod, scriind împăratului la două zile după caterisire, ziceà între altele: *„De aceea, pe el* (Nestorie) *l-am depus din preoţie şi din învăţătura*

1. *Mansi,* IV, 1212. 1228, Schwartz I, I, 3, 54, 64. Pedeapsa formulată de Celestin erà cea a *necomuniunii (Mansi* IV, 1036, *Schwartz* I, I, 1, 83), însă sinodul a impus pedeapsa *caterisirii.* Că între *necomuniune* şi *caterisire* există deosebire se vede şi din următoarele: In acelaş sinod al III-lea ecumenic partizanii lui Ciril au impus lui Ioan al Antiohiei şi partizanilor lui pedeapsa *necomuniunii* (*Mansi* IV, 1324—1325. *Schwartz* I, I, 3, 25, 27), pe când partizanii lui Ioan al Antiohiei au pronunţat contra lui Ciril şi Memnon *caterisirea,* iar contra partizanilor lui *necomuniunea (Mansi* IV, 1268, 1272, 138, *Schwartz* I, I, 5, p. 122, 124, 125, 130, 134).

lui coruptă, caterisindu-l în chip canonic și lăudând pe prea iubitul de Dumnezeu și prea sfințitul episcop al Romei celui mari, care înainte de hotărârea noastră a condamnat dogmele eretice ale lui Nestorie, pentru siguranța Bisericilor și a credinței cele drepte și mântuitoare predate nouă„[1]... Așa a interpretat Sfântul Sinod raportul dintre hotărârea sa privitoare la caterisirea lui Nestorie și dintre condamnarea lui anterioară de către Celestin. N'a spus că a fost constrâns de epistola lui Celestin să facă ceeace a făcut sau că a executat hotărârea lui anterioară, ci că a lăudat pe Celestin, pentrucă și el a condamnat pe Nestorie, găsindu-se astfel de acord cu Sinodul.

La ședința a doua a Sinodului (10 Iulie) au fost prezenți și reprezentanții Romei sosiți între timp, și când s'a citit epistola lui Celestin către Sinod, de acord cu sentința de condamnare dată contra lui Nestorie, părinții din Sinod au strigat: „*Aceasta este judecata dreaptă; noului Pavel Celestin, noului Pavel Ciril, lui Celestin păzitorul credinței, lui Celestin de acord cu Sinodul, lui Celestin îi mulțumește întreg sinodul. Un Celestin, un Ciril; o credință a Sinodului, o credință a lumii întregi*“, [2]). Este evident că Sinodul aclamă pe Celestin pentrucă l-a găsit *în sentimentul și de părerea sa.* Neconsiderându-l însă superior lui Ciril, nu face nicio deosebire între el și Celestin, ci pe fiecare din ei îl numește un nou Pavel, având în vedere că apostolul Pavel a predicat la Efes. Dacă Sinodul primia primatul episcopului Romei, avea prilej ca s'o declare. Pe Celestin, zice enciclica „Lux veritatis“, îl numește „păzitor al credinței“; dar și Celestin a numit pe Ciril „apărător al credinței“ [3]) și, cum vom vedea mai departe, îi aducea și alte elogii, iar în cele de mai sus am arătat că Celestin nu se considera numai pe sine păzitorul depozitului credinței.

Episcopul Projectus, unul dintre reprezentanții Romei, a amintit după aclamațiile de mai sus, că trebue să fie duse „la mai desăvârșit sfârșit“ cele hotărîte contra lui Nestorie și în Sinodul dela Roma, iar Firmus al Cezareii Capadociei, a zis că acestea le cunosc părinții Sinodului din epistolele

---

1. *Mansi* IV, 1240. *Schwartz,* I, I, 3, p. 5.
2. *Mansi,* IV, 1288. *Schwartz,* I, I, 3, pag. 57.
3. In epistola către Ioan al Antiohiei, Celestin îl numește „apărător al credinței catolice“. *Schwartz,* I, I, 1, pag. 91.

anterioare ale lui Celestin către Ciril al Alexandriei şi către ceilalţi episcopi şi că Sinodul a procedat la condamnarea lui Nestorie la mult timp după trecerea termenului acordat lui, ba chiar şi după termenul acordat de împărat sinodului şi după prealabile formalităţi, după cari s'a pronunţat contra lui Nestorie judecata cea canonică şi apostolică. Ceilalţi doi reprezentanţi au cerut să afle amănunte despre hotărârea Sinodului şi şi-au exprimat bucuria că Sinodul stăruind în credinţa ortodoxă a purtat grijă de cele ale Bisericii lui Dumnezeu. Mulţumind sinodului pentru aclamaţiile în favoarea „papii" Celestin, presbiterul Filip a adăogat, că prin ele membrele s'au unit cu capul, *„că fericitul Petru este cap al întregii credinţe şi al apostolilor"*, făcându-se ecoul unor teorii cari, precum am spus, se şi răspândiau în Apus. Sinodul a trecut peste această frază cu totală tăcere, iar unul din cei mai distinşi ierarhi ai Sinodului, Teodot al Ancirei, răspunzând la spusele lui Filip, a observat pur şi simplu, ca şi scrisorile lui Celestin şi prezenţa reprezentanţilor lui, cari dau mărturie despre zelul şi despre grija lui pentru credinţa cea dreaptă, dovedesc că este dreaptă hotărîrea luată de Sinod, iar pe reprezentanţii lui Celestin, Teodot îi trimitea la procesul verbal al Sinodului, ca să vadă zelul sinodului şi acordul credinţei, pe care şi Celestin o declară prin scrisorile sale [1]). La şedinţa următoare (11 Iulie), Filip a declarat că citind cele făcute pentru caterisirea lui Nestorie a văzut *„că toate s'au judecat canonic şi după ştiinţa bisericească"*, dar a rugat ca să se citească din nou în şedinţă. Făcându-se citirea, s'a convins că Sinodul, invitând de trei ori pe Nestorie şi el nevenind, în chip canonic a fost nevoit să-l caterisească.

Părerea sa este arătat însă a fi însoţit-o Filip de următoarea declaraţie cu totul neaşteptată: „Nimeni nu se îndoeşte şi mai degrabă le este cunoscut tuturor secolelor, că sfântul şi prea fericitul Petru exarhul şi şeful apostolilor, stâlpul credinţei, temelia Bisericii catolice, a primit cheile împărăţiei dela Domnul nostru Iisus Hristos Mântuitorul şi Răscumpărătorul neamului omenesc; şi lui i s'a dat putere să lege şi să deslege păcate; care şi până acum şi totdeauna trăeşte şi judecă în urmaşii săi. Drept aceea, urmaşul şi locţiitorul lui după rânduială, sfântul şi prea fericitul papă al

1. *Mansi,* IV, 1289. *Schwartz,* I, I, 3, pag. 58, 59.

nostru Celestin episcopul, ne-a trimis pe noi ca urmaşi ai prezenţei lui la acest Sinod, pe care prea creştinii şi de oameni iubitorii împăraţi l-au hotărît... pentruca credinţa catolica, ce de secole este păstrată până acum, să rămână astfel neclintită pururea" [1]).

Aceste cuvinte ale lui Filip, pe cari Sinodul dela Vatican (1870) le-a adus în sprijinul „infalibilităţii", fără să spună că au fost rostite în sinodul III ecumenic, par interpolate în acte şi se găsesc în opoziţie cu însuş faptul convocării sinodului. Pentrucă dacă ar avea sensul, că episcopul Romei este unic învăţător al credinţei, judecător în toată Biserica, trebuia să se considere de prisos convocarea Sinodului şi sentinţa lui contra ereticului Nestorie. Pe când presbiterul Filip, după declaraţia de mai sus şi caşi uitând-o, a scos în evidenţă canonicitatea hotărîrii Sinodului, luată *„după ştiinţa canoanelor"* şi sigură fiind, având în vedere că a fost dată după refuzul lui Nestorie de a se înfăţişa şi după trecerea permisă a termenului pus de către scaunul apostolic şi a altui mult timp, de sinodul în care erau reprezentate toate Bisericile prin episcopii prezenţi şi prin cei reprezentaţi de ei *„din Biserica de Răsărit şi de Apus"*. Şi a adăogat Filip *„deaceea şi prezentul sfânt Sinod, urmând rânduelilor părinţilor, a luat hotărîre împotriva celui impertinent şi blasfemator... deaceea să afle Nestorie că s'a pus în afară de comuniunea preoţiei Bisericii catolice"*. După aceste cuvinte ale lui Filip, hotărârea contra lui Nestorie şi-a luat puterea numai dela sinod, nu dela episcopul Romei. Acest lucru l-au repetat şi episcopii Arcadius şi Projectus, iar sf. Ciril, preşedintele Sinodului, a cerut ca ei să semneze consimţământul lor la hotărârile Sinodului, ca reprezentanţi ai scaunului apostolic şi ai întregului sfânt sinod cel din Apus al prea iubitorilor de Dumnezeu episcopi. In adevăr, a semnat întâi Filip, ca reprezentant al lui Celestin şi apoi Arcadius şi Projectus, ca reprezentanţi ai Sinodului episcopilor apuseni, consimţind *„la dreapta judecată a acestui sfânt Sinod ecumenic"*.

Părinţii sfântului sinod, precizând bine importanţa participării Romei la caterisirea de către ei a lui Nestorie, scriau împăratului Teodosie, că Dumnezeu a înaripat sufletele epi-

1. *Mansi,* IV, 1296. *Schwartz,* I, I, 3, pag., 60, 61.

scopilor din Apus [1]), spre răsbunarea lui Hristos cel insultat. Pentrucă deşi nu era cu putinţă ca să vină şi ei la Sinod, din cauza marei distanţe, adunându-se acolo, de faţă fiind şi Celestin episcopul Romei celei mari, *„au proclamat cu multă înţelegere părerea noastră întru credinţă şi depunerea cu totul din cler şi din grad a celor cari cred altfel“*, adecă au consimţit la caterisirea lui Nestorie, *„iar acestea şi mai înainte încă prea sfinţitul episcop al Romei celei mari, Celestin, le-a arătat, înainte de a se aduna acest sfânt sinod, prin scrisorile sale, permiţând prea sfinţitului şi de Dumnezeu iubitorului episcop Ciril al marelui oraş al Alexandrinilor ca să ţină şi locul său, iar acum a făcut din nou cunoscute acestea prin alte scrisori sfântului sinod, care a poruncit Maiestatea Voastră să se adune în metropola Efesenilor, pe cari le-a trimis prin prea sfinţiţii episcopi Arcadius şi Projectus şi prea iubitorul de Dumnezeu presbiterul Filip din Roma cea mare, reprezentantul prea sfinţitului şi de Dumnezeu iubitorului episcop Celestin“*. Cine nu se încredinţează, citind acestea, că reprezentanţa sinodului episcopilor din Apus şi în special al episcopului Romei Celestin n'a adus ordine şi hotărâri executorii ale acestuia, ci a fost pur şi simplu de acord cu Sinodul? Iar mai departe părinţii zic: *„pentrucă aşa dar venind bărbaţii* (aceştia) *au făcut cunoscută prin scrisori Sinodului adunat aici părerea întregului sfânt Sinod cel din Apus, au arătat părere de acord cu a noastră în privinţa credinţei şi ortodoxiei şi au fost la un gând cu noi prin epistolele şi cele încredinţate lor, ceeace şi înscris au depus, făcând noi cu necesitate şi cele cuvenite pentru acordul lor cu noi, am adus acestea la cunoştinţa Maiestăţii Voastre, ca să ştie Pietatea Voastră, că judecata noastră recentă a fost făcută cu votul comun al lumii întregi“*. Conform cu acestea, Sinodul n'a executat o hotărâre a episcopului Romei Celestin, ci a dat sentinţă proprie, cu care au căzut de acord reprezentanţii lui şi ai celorlalţi episcopi din Apus.

Aşa că, dacă Filip a spus în adevăr acele cuvinte, ele au rămas în aer, prin tăcerea desăvârşită a părinţilor sino-

---

1. Cum a şi observat *Langen*, op. cit. p. 826 n., Vicenţiu de Lerin, care a scris celebrul Commonitorium (c. 30) la trei ani după sinodul dela Efes, accentuă că la Efes mărturiile tradiţiei s'au adus nu numai din Răsărit, ci şi din Apus.

2. *Mansi* IV, 1301. *Schwartz* I, I, 3, p. 63, 64.

dului şi n'au avut niciun răsunet în sinod [1]. Din locurile citate mai sus, din scrierile sf. Ciril, preşedintele sinodului ecumenic, se dovedeşte că concepţia lui despre apostolul Petru era cu totul opusă cuvintelor lui Filip şi este incontestabil că concepţia lui o îmbrăţişau şi ceilalţi părinţi. Şi credem că titlul de „sfântul şi prea fericitul *papă* al nostru Celestin episcopul" dat de Filip în cele de mai sus şi în declaraţia precedentă, este prematur pentru epoca în care vorbià Filip, intrucât este constatat că titlul de papă purtat de episcopul de Alexandria s'a acordat cu mult mai târziu episcopului Romei. După cum se ştie, sinodul se ţinea în condiţiuni extrem de grele. Autoritatea politică, favorizând pe ereziarh, întreţinea desbinarea celor veniţi la Efes, Ioan al Antiohiei a convocat un „sinedriu apostatic", iar împăratul Teodosie, înduplecat de referatul reprezentantului său, Candidian, a abrogat sentinţa dată contra lui Nestorie printr'un decret din 29 Iunie. Graţie statorniciei şi curajului neînfrânt al preşedintelui său, Sinodul nu a luat în considerare decretul imperial. Era deaceea nevoe ca Sinodul să aibă de acord cu sine pe episcopul Romei, întâi stătător. Deaceea prin cuvintele presbiterului Filip i se prezenta un prilej unic ca să aduleze pe Celestin. Dar cuvintele presbiterului Filip, sau n'au fost rostite în adevăr, sau n'au avut sensul că episcopul Romei exercită primat de putere şi se pronunţă singur în chestiuni dogmatice. In tot cazul, sinodul a trecut fără nicio observaţie peste cuvintele lui Filip cu totul contrarii faptelor, aşa cum a trecut şi peste declaraţiile cu totul neaşteptate făcute în şedinţa a patra de episcopul de Ierusalim, după cari scaunul Antiohiei era condus şi judecat de scaunul episcopal de Ierusalim: *„Este obicei din rânduială şi tradiţie apostolică să se conducă şi judece de către el scaunul Antiohienilor"* [2]

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti

1. *Langen*, op. cit., p. 827.
2. *Mansi*, IV, 1312. *Schwartz*, I, I, 3, pag. 18, 19.

RELIGIA IN ŞCOLILE PRIMARE

Acesta este titlul unui articol, scris în 1931 în această revistă, de către preotul *Gh. Verşescu.* L-am citit cu nerăbdare, căci eu am scris multe articole, în revistele noastre dăscăleşti, despre acest subiect, încă de multă vreme, şi ceream o revizuire a unor lecţiuni de religie, pe care noi, învăţătorii, suntem obligaţi a o preda micilor şcolari.

Dar citind articolul, nu am putut desprinde din cuprinsul lui decât supărarea unui preot-profesor, pentru slabele rezultate obţinute la elevii din clasa I de liceu, cu prilejul unui extemporal, — rezultate slabe ce-au fost aruncate pe spinarea învăţătorilor. Dacă aceste învinuiri au fost învrâstate prin cuvinte aspre, pe socoteala întregului corp învăţătoresc, nu am a răspunde nimic, căci la timp s'au dat răspunsuri destule de către colegii mei *Vasile Hopu,* învăţător în judeţul Roman, şi *Gh. I. Boboc,* învăţător în judeţul Bihor, în numărul din Septemvrie 1931.

Deci nu pe motiv de polemică vin cu acest articol aici. Nu voiu înşira nici cuprinsul zecilor de articole scrise de mine despre învăţământul religiei la copii, cu toate că acestea ar putea interesa pe cetitorii acestei reviste, şi nu voiu încerca a face nici măcar un rezumat asupra lor, ci vreau numai, cu multă modestie şi numai din respectul ce datoresc slujitorilor sfântului Altar să dau un exemplu de subiect asupra unei lecţiuni din religia la copii, de care unii preoţi şi mai cu seamă acei cari predau religia în şcoli, s'ar fi putut alarma.

Este una dintre cele mai frumoase lecţiuni de religie din cartea de clasa III primară şi care poartă numele de *„Samariteanul milostiv"*. Această parabolă cred că-i cunoscută şi prea cunoscută de oricine. Totuşi, eu voiu reda-o aici, aşa cum se găseşte ea în toate cărţile din cursul primar.

Incepe astfel: — „Un om, mergând odată dintr'un sat în altul, a fost atacat pe drum de nişte tâlhari, care l-au desbrăcat de haine şi l-au bătut aşa de tare, încât bietul om nici nu se mai putea scula.

Pe când se svârcolea în ţărnă, a trecut pe lângă el un preot.

— *„Părinte, părinte,* ajută-mă; m'au bătut hoţii şi nu mă pot ridica. Fie-ţi milă de mine şi dă-mi o mână de ajutor". Şi preotul se uită la el şi a trecut nepăsător mai departe.

Mai pe urmă veni, tot pe aceeaşi potecă, un dascăl de biserică, un levit cum se numea pe vremea aceea. Bietul om rănit se rugă şi de acesta şi-i arătă rănile pline de sânge făcute de hoţi. Levitul se opri, se uită la el şi zise: „Nici nu te cunosc,

nici nu eşti de un neam cu mine; n'am nici o datorie să te ajut". Şi plecă mai departe.

Bietul om credea că o să se prăpădească şi începu să plângă amar, văitându-se: „Doamne, ce oameni haini la inimă! Ce răi şi nemiloşi! De ce nu trece, Doamne, pe lângă mine un om bun şi milostiv, să se îndure şi de mine"! Dar n'apucă să isprăvească şi simţi că se apropie un om călare. Era un Samaritean, adică un locuitor din Samaria, dintre acei cu care Evreii nu vorbeau, socotindu-i oameni răi şi spurcaţi.

Acesta îl întrebă ce-a păţit şi fără multă vorbă unse rănile omului, i le legă cu pânză, îi dete să bea spre a se întări, îl ridică pe asin şi-l duse la prima casă, unde îl lăsă, având grija să lase şi ceva bani gazdei pentru îngrijirea lui.

Nu trecu mult şi drumeţul se făcu bine, plecă acasă şi mulţămi lui Dumnezeu că-i trimise în ajutor pe Samaritean".

Şi acum poate cineva, va spune, ce-am găsit săritor în ochi la această pildă, podoabă de înaltă învăţătură creştinească!

Ce-am găsit?

Când eu, învăţător, viu cu cartea în mână şi numesc pe preot şi pe dascăl— două persoane îndeajuns de cunoscute de toţi copii, — că tocmai ei sunt aceia care nu au vrut nici să se uite la acel aproape al lui, schingiuit în chip groaznic de tâlhari, nu dispun inima plăpândă a micuţului copil în formaţie spre o veşnică ură contra preotului şi dascălului, care nu au vrut să ajute pe acel om. Cum? un preot şi un dascăl de biserică, să nu ajute acelui om bătut de moarte? Dar ce fel de oameni sunt ei? Dece aşa răi? Ce bun a fost acel samaritean! 1). Nu oare aceste întrebări nu vor fi în minţile tuturor copilaşilor?

Şi mai cu seamă această parabolă, prin subiectul ei concret şi simplu, la care s'ar mai adăoga şi povestirea abilă a învăţătorului, cum vor ieşi acei doi slujitori ai altarului? Nu cumva chiar mai negri la inimă decât acei bandiţi care l-au tăiat şi jefuit? Şi de ce ne-am mira de aceasta, când însăşi pilda este spusă cu acest scop, de a arăta purtarea nemiloasă a celor doi trecători, când treceau pe din faţa nenorocitului şi mai cu seamă apariţia imediată a străinului, a spurcatului de Samaritean, care fu cuprins de o aşa mare milă, când îşi văzu semenul său în nenorocire, milă ce este redată de Domnul nostru Iisus Christos, dealtfel şi purtarea nemiloasă a celorlalţi doi printr'un belşug de amănunte? (I-a legat rănile, i-a dat să bea spre a se întări, l-a luat pe asin, etc., etc.).

Este admirabil de bine prins în această sublimă parabolă elementul răului şi al binelui puţin în faţă. Nu-ţi trebue nici o sforţare să prinzi înţelesul acestei simple povestiri. Este uşoară

1) Dar d-ta nu spui că aceia nu erau preoţi creştini? (Nota A. S.).

de înţeles şi se vede limpede şi fără nicio explicaţie, unde este mila şi binele şi unde este cruzimea şi răul.

Nu-i mai puţin adevărat însă, că Domnul nostru Iisus Christos a spus această pildă pentru altă lume şi preoţii Ebrei pe vremea aceea erau duşmanii de moarte ai învăţăturilor Mântuitorului, nu erau preoţii creştini de azi, propovăduitori ai învăţăturilor Domnului Christos, fapt pe care eu şi toţi cititorii acestui articol îl cunoaştem foarte bine, însă lecţiunea nu pentru noi învăţătorii este pusă în carte, ci pentru şcolarii ce-au să înveţe de pe ea. Şi'n mintea copilului, preoţii sunt preoţi de orice religie ar fi ei, şi este foarte greu a începe a spune că unii preoţi sunt răi şi alţii buni. Şi mai ales aici unde se spune clar, că după preot a trecut şi un dascăl de biserică; astfel cum îi văd trecând împreună prin sat şi azi. Se poate dar o confuzie mai profundă de oameni şi stări ca în lecţia de faţă? Să începem noi să le pregătim în minte acea chestiune, căci eu, întotdeauna când aveam de predat această lecţie, mă simţeam stingherit de această confuzie de oameni şi înlocuiam cuvântul de „preot" prin acela de „negustor" [1]) sau evreu sau arătam c'au fost trei oameni diferiţi: doi răi şi nemiloşi şi unul bun, fără să le mai indic vreo profesie şi lecţia mergea de minune şi astfel salvam, ca să zic aşa, o asociere ce se putea aşterne în sufletul şi mintea copilului pentru toată viaţa; şi de sigur asociere nu tocmai aşa de măgulitoare la adresa preotului, care poate în rari locuri să aibă chiar vreo mică scădere, dela cine ştie ce pricină, cu banca, cu politica sau cu altele, şi atunci nu ar fi de bună şi definitivă acea legătură între preotul din parabolă şi preotul din satul lui. Nu ar ieşi ca însuşi Mântuitorul îi arăta încă de pe acea vreme pe preoţi ca pe nişte oameni răi şi nemiloşi?

Este un soi de judecată aceasta, desigur, foarte simplă, însă se poate întâmpla, — ţara noastră e mare, — şi nu cred să fie nici puţini preoţi din lumea noastră sătească unde judecata şi cunoştinţele sunt elementare şi să nu fi avut mici sau mari incidente cu sătenii din parohia lor şi care în simplicitatea lor, sunt dispuşi ca imediat să întărească legătura dintre preoţii nemiloşi arătaţi de Domnul Iisus în parabola Samariteanului nemilostiv, învăţată de ei în carte, şi acel preot de azi, care crede el că-i căşunează interesele lui.

Să nu se piardă din vedere încă un amănunt şi anume: că această lecţie, *este redată astfel în toate cărţile şi aşa se învaţă în toate zecile de mii de şcoli şi de către sutele de mii de şcolari*. Rezultatul aşa negru cum l-am arătat aici să fie numai *unul la sută şi este prea mult, straşnic de mult!*

1) Va să zică schimbaţi evanghelia! (Nota A. S.).

Aceste scrise aici nu le-am făcut, după cum ori cine vede, din dorința de răspuns la un articol, nu, căci eu de mult le aveam însemnate și de mult îmi sărise în ochi această nepotrivită formă de redare a unei lecții de religie și dacă azi am arătat-o este că am văzut unii preoți sunt cu multă grijă asupra religiei la copii și că Sfinţiile Lor s'ar putea ocupa cu mea și mai multă cădere decât noi, despre chestiuni de felul arătat aici și care din păcate, sunt încă multe. Ne-ar ajuta și pe noi învățătorii, căci nu am mai fi siliți să sucim lecția într'un fel sau altul — sau chiar unele lecții de religie să le trecem cu vederea, sărindu-le pentru a înlătura unele inevitabile confuzii, ca în exemplu de față.

Noi, învățătorii, suntem gata să procurăm tot materialul necesar în lumina discuției, și atunci scrisul articolelor nu ar umplea numai hârtie degeaba sau și mai rău, de a ridica împotriviri dintr'o parte sau alta, ci mână în mână, preotul și învățătorul, vor face ceva bun și în școală și în biserică, căci e mai bine a ne zbate și chibzui acolo unde rolul nostru este compromis sau mai vârtos acolo unde sufletul copilului a fost hrănit cu ceva greșit, iar nu în chestiuni mărunte că copilul a greșit și a scris ‚Ecipt", în loc de „Egipt" sau „plăci" în loc de „plăgi"

Aceste singure și neînsemnate *greșeli* la copii din cursul liceal, ne pot da un indiciu de rezultatul lecției arătate mai sus. *Și acest rezultat nu este nici mic și nici neînsemnat, ci este pur și simplu: catastrofal* pentru Slujitorul Sfântului Altar Creștin.

MIRCEA MOREANU, Invățător,
com. Boghicea, jud. Roman.

CÂND RIDICĂM EPITAFUL DE PE SF. MASĂ?

Drept lămurire la cele scrise de Părinții Tomaziu Păltiniș-Dorohoi și D. V. Mangâru din Băduleasa-Teleorman, în revista „Biserica ortodoxă română" din Martie–Aprilie 1933 (624–5) și Martie 1932 (612), sub titlul „*Practică fără tipic*", deschizând *Istoria bisericească universală* de Eusebiu Popovici, tradusă de I. P. Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, Tip. Cărților Bisericești (1926), la pagina 250–251 din volumul II, cartea 1-a am cetit următoarele la cap. A., „Vase liturgice" :

13. Un înveliș al momântului lui Hristos (numit ἐπιτάφιος ἀήρ, acoperământ pentru mormânt, simplu ἐπιτάφιος sau ἀήρ), reprezintând icoana punerei în mormânt a lui Hristos; acest epitaf e simbol, tip al Mântuitorului, care fu pus în mormânt la vederea tuturor, iar după învierea Lui s'a arătat numai apostolilor și discipolilor; de aceea în Vinerea și Sâmbăta Patimilor, epitaful e expus public în nava bisericei, iar apoi din ziua de *Paști* până la sărbătoarea *Inălțărei*, stă pe Sf. Masă, spre a fi văzut numai de servitorii altarului. La Apus se construește în Vinerea Patimilor un fel de mormânt al Domnului și se numește sepulcrum (mormânt)".

Economul IOSIF BĂLTEANU
Făurei, Ialomița

PIERRE TERMIER:

om de ştiinţă şi om de credinţă.

Revista franceză „La Nouvelle Revue des Jeunes" consacră numărul din 15 Mai 1932 memoriei marelui savant geolog şi desăvârşit creştin *Pierre Termier,* fost profesor la Şcoala de Mine din Nancy. De bună seamă, a existat totdeauna şi în timpurile noastre, ca în toate timpurile, savanţi, cari sunt şi creştini. Insă rari sunt cazurile, când aceşti savanţi ajung să împace, în aşa măsură, postulatele credinţei cu datele ştiinţei experimentale, mai ales în zilele noastre, când raţiunea a devenit aşa de pretenţioasă, că nu uşor se lasă satisfăcută de explicaţiile filosofiei şi religiei creştine. Pierre Termier este un exemplu aşa de rar, încât aş îndrăzni să-l socotesc unic. El străluceşte în chip extraordinar într'o ştiinţă grea şi vorbeşte fără greutate un limbaj mistic, topeşte într'o singură armonie ştiinţa şi credinţa, fără a dizolva mai mult pe una decât pe alta, în termeni vagi, fără a înceta de a fi un mare om de credinţă şi un mare om de ştiinţă.

Ştiinţa sa este prezentată sub o formă poetică, încântătoare şi captivantă, fiindcă şi sufletul său este suflet de poet. Acest om, care ştia să fie creştin aşa de simplu în faţa elevilor săi, se îngrija să nu aparţină niciun grup confesional; el era profesorul şi amicul tuturor. Credinţa sa răsărea strălucitor, lăsându-i prefecta sa independenţă de înţelegere şi de simţire. In gândirea sa, în sufletul său, în viaţa sa, credinţa nutreşte ştiinţa, iar aceasta cântă credinţa; aprinderea religioasă şi dorinţa de a cunoaşte sunt cele două aspecte legate de aceeaş credinţă. Pierre Termier este, fără îndoială, în întregime în această categorie, unde se văd, în acelaşi timp, marea religie şi admirabila libertate a spiritului său.

Credincios spiritului lui Kepler, care simţea o bucurie când, în lucrările sale ştiinţifice, îşi deschidea sufletul pentru a îmbrăţişa lirismul său, celebrând gloria Creatorului şi splendoarea „creaţiei încântătoare". Este, fără îndoială, înfăţişarea cea mai cunoscută a operei sale, trăsătura cea mai evidentă în ochii cititorului „Amintirilor" sale. Sufletul său de mistic şi inima sa de poet, n'au lipsit niciodată de a se alia perfectei sale lucidităţi de savant. Dacă el credea, ca un mistic din Evul-Mediu, apoi el lucra ca un geolog de astăzi. Neavând nici frica de cuvinte şi nici respectul faţă de oameni de ştiinţă, Termier se transporta totdeauna, printr'o întindere de aripă, dincolo de cretinismul ştiinţific. (Vezi: *La vocation du Savant,* pag. 52).

Aci nu vom căuta să analizăm întreaga sa operă ştiinţifică în domeniul Geologiei, ci ne vom mărgini a indica pe scurt lucrările sale. Ne vom opri mai mult asupra metodei sale de inves-

ligaţie, metoda aplicată la două din problemele cele mai grele pe care le pune ştiinţa experimentală: *deluviul* şi *origina vieţii omeneşti*

Unul din primele sale memorii reaminteşte studiul minuţios şi neîntrerupt dealungul multor ani a zonei briansoneze, cuprinsă între Vallouise et Briançon. Comentariul celor „Patru tăieturi dealungul Alpilor franco-italieni „anunţă, dela primele rânduri, că aceste tăieturi rezumă, în chip credincios, rezultatele celor 12 ani de exploraţii geologice în diferite masivuri ale Alpilor occidentali: Vallouise, la Haute-Maurienne, les Grandes-Rousses, lanţul Belledonne, le Pelvoux, le Briançonnais. El a făcut totul numai cu timpul, augusta şi misterioasa putere, socotită de el ca o reflectare a veşniciei dumnezeeşti.

Pierre Termier distinge, în chip deosebit, între ceeace este adevărat şi posibilitatea de adevărat. Expune faptele cu toată imparţialitatea, apoi se opreşte şi spune: „Acestea sunt faptele". Imediat, el anunţă păşirea în lumea ipotezelor. Cititorul este înştiinţat. „Când voiu apăra în faţa lui, zice Termier, teoria pe care o prefer, el va binevoi să nu uite, că nu confund această teorie aşa de seducătoare, pe care am găsit-o, cu un adevăr demontrat". Indrăzneala ipotezei sau a sintezei izbucneşte la orice pas în lucrările sale, fără însă ca el să piardă contractul cu realităţile pământeşti. Singurele probleme care-l interesează, sunt acelea, care se pot deslega; şi prin aceasta se poate vedea foarte bine, că un mare savant din zilele noastre are spiritul pozitiv şi nu are nevoie să fie „pozitivist", pentru a avea spiritul pozitiv. Să ascultăm ce zice unul din elevii marelui savant: „Noi care cunoaştem şi admirăm fără rezervă spontaneitatea şi forţa credinţei sale, splendoarea darurilor sale poetice, entuziasmul său de a zbura spre infinit, nu uităm că el ne învaţă umila continuitate a muncii necesare, facilitatea periculoasă a efuziunii, valoarea raţionamentului clar, fundat pe studiul direct al faptelor. Acest cetăţean al cerului a zis într'o parte că geologul, mai mult încă decât cultivatorul, cunoaşte pământul, trăieşte cu pământul, trăieşte în pământ. Mistic şi artist, de bună seamă; însă aripile sale de gigant nu-l împiedică să zboare". (vezi: *Nouvelle Revue des Jeunes,* 15 Mai 1932, pag. 454.

Să aplicăm metoda sa la cele două probleme anunţate mai sus: deluviul şi origina vieţii omeneşti.

1. Adversarii ideii religioase proclamă sus şi tare imposibilitatea unui acord între ştiinţă şi credinţă. Este o soluţie foarte comodă şi foarte simplă. Obiecţiunile împotriva Scrierilor Sfinte, sunt numeroase. Termier le-a întâmpinat în drumul său, fiindcă Geologia se află situată în primul rang printre ştiinţele ale căror margini par a fi rău hotărnicite. Potopul a fost abordat de Termier în două lucrări: în „Témoignage des Sciences", apărut în sus numita revistă (R. des J., du 5 Dec. 1921) şi în articolul „Terre", publicat în „Dictionnaire Apologétique" de sub conducerea lui D'Alès în 1928.

Pentru savantul modern, examenul critic al textului geneziac, este făcut. De pildă, lucrarea gigantică a lui Süs, „La face de la Terre“, începe cu acest extraordinar tablou, unde trăsăturile vin din toate părţile: geologie, linquistică, istoria religiunilor, folklor. Magistratul expune motivele sale pe baza cărora el crede în existenţa catolicismului, probabil a unei deslănţuiri a surselor abisului. Süss constată numai că aceasta nu este un motiv de a conchide la universitalitatea geografică a potopului. Savantul austriac îl localizează în regiunea Eufratului de jos.

Termier păstrează în esenţial acest fel de a vedea. La obiecţiunea pretinsei universalităţi a catastrofei, el răspunde că „ea nu este impusă nici de Scriptură, nici de Tradiţia Bisericii“. Se invoacă deasemenea, că evenimentul a fi trebuit să lase urme după el. Această obiecţiune nu stă în picioare, căci, după cum el spune, cauza potopului, trebuie căutată mai ales în prăbuşirea bruscă în care fundul mărilor este răsturnat în câteva clipe, în care suprafaţa este agitată de o formidabilă furie a mării. Nu există limită pentru puterea distrugătoare a furiei mării; iar o invazie maritimă, prin esenţa sa, nu lasă absolut nicio urmă. Acest fenomen, despre care se vorbeşte în Biblie, nu este excepţional în trecut; el poate să apară în viitor. Ceeace este excepţional este mărimea enormă a fenomenului. Aci este miracolul. In afară de acest punct, povestirea mozaică nu poate fi pictată altfel de un geolog cunoscător. Ea este o povestire în vorbirea populară, împodobită cu această formidabilă invazie maritimă. In ochii Bisericii, Geneza nu este şi nu poate să fie o carte de ştiinţă.

2. In ceeace priveşte origina vieţii, şi în special a Omului, Termier abordează adeseaori această chestiune neliniştitoare. In câmpul adversar, un postulat filosofic, agnostic, evoluţionist a stăpânit şi comandat interpretarea dată faptelor preistoriei şi ale etnologiei. O lege generală, unică, pare că stăpâneşte universul: este legea evoluţiei, aplicată rând pe rând la lumea cerească şi pământească, la origina şi desvoltarea vieţii în ştiinţele biologice, la apariţia cunoştinţei şi la complicaţiile sale progresive în psihologie, la dezvoltarea societăţilor în sociologie. Aceeaşi metodă explică şi ideea de religie la toate popoarele, fără să mai fie nevoie de intervenţia lui Dumnezeu: omul a trebuit să se degajeze în chip lent de animalitate, pentru a se ridica puţin câte puţin dela barbaria formelor religioase şi morale, cele mai elementare, până la formele actuale printr'o uniformitate absolută de desvoltare.

Pentru *Marcellin Boule,* omul apare pe pământ la sfârşitul unei lungi evoluţii a vieţii, adică în epoca quaternară. A nu se considera decât caracterele sale anatomice, în organismul său fizic, omul este termenul superior, în seria „Primatelor“ şi, pare-se, terminarea unei gradate ascensiuni a animalelor din acest

grup. El este mult mai vecin de maimuţele antropomorfice decât acestea de alte maimuţe.

Găsindu-se în faţa unor asemenea teorii, Termier arată mai întâi, că sistemul evoluţionist nu trebuie aruncat în întregime; însă el n'ar trebui niciodată să înceteze de a fi o „ipoteză de lucru". Atât şi nimic mai mult. Evoluţionismul rigid nu este un fapt ştiinţific stabilit, ci este o interpretare filosofică falsă a faptelor studiate de paleontologie şi etnologie în contradicţie cu credinţa. Origina animală a omului sau continuitatea morfologică sau psichologică între animal şi om, nu este un fapt ştiinţific. In adevăr, din punct de vedere corporal, seria genealogică a animalului la om, nu este deloc un fapt stabilit. Ceeace este un fapt, este că apariţia omului a urmat apariţiei diverselor clase simiene. Cercetările recente din Asia, al căror rezultat a fost descoperirea unei mandibule de „Synanthropus"" (Omul de Pekin), în terenurile dela Chou-Kou-Tien, nu au modificat orientarea însăşi a problemei. Nu trecem dincolo de Quaternarul mijlociu (Pleistocenul inferior); noul om găsit se intercalează între Omul de Neandersthal şi Pithecanthropul.

Această problemă este poate una din marele enigme ale geologiei. Abordând această problemă, zice Termier, savantul simte că întunerecul devine mai puternic în jurul lui, singurătatea se lărgeşte, liniştea se concretizează. In această noapte, întrezărim câteva licăriri: „variabilitatea speţei în regimul organic, apropierea de adevăr din ce în ce mai mare a unui anumit transformism, vechimea prodigioasă a omului (50.000 ani poate), caracterul anatomic primitiv şi, într'o oarecare măsură, bestial, exemplare astăzi cunoscute de anumite rase omeneşti, foarte vechi. (vezi: cf. *A la gloire de la Terre,* pag. 338).

Evoluţia explică faptele în interiorul fiecărei specii; în afară de specii, ea pierde caracterul său ştiinţific. Noi nu vedem decât serii paralele; şi dealtfel mecanismul transformării ne scapă în întregime. *(vezi: Revue des Jeunes,* Nr. 15 Mai 1932, pag. 458.

In ipoteza când oamenii de ştiinţă vor ajunge să stabilească, pe bază de fosile adevărate, că omul este prelungirea naturală a speciei simiene, ce va deveni doctrina Bisericii? Răspunsul lui Termier este următorul: dogma creării omului nu va fi absolut deloc infirmată, pentrucă nimic nu ne împiedică a admite o anumită evoluţie în desvoltarea corpului omenesc. Atunci se va vedea şi mai bine, că intervenţia lui Dumnezeu în crearea sufletului şi infuziei lui într'un organism desvoltat, nu s'a produs decât atunci când toate condiţiile de desvoltare erau gata. Aceasta este soluţia pe care o sugerează marele savant geolog, şi pe care au îmbrăţişat-o o mare parte din teologii şi filosofii Bisericii romano-catolice. Termier arată cum evoluţionismul rigid al lui *M. Boule* nu poate explica faptul vieţei. El este o falsă tâlcuire a faptelor; numai deslegarea spiritualistă se împacă cu

creaţia unui om raţional. Aşa îşi fixează el alegerea sa, sprijinindu-se numai pe dovezi ştiinţifice.

In fond, această problemă nu-l interesează prea adânc ca savant, fiindcă ea face parte din problemele insolubile. Credinţa sa de catolic îi era deajuns. Termier este printre marele spirite cărora suntem tributare asupra acestui punct şi anume: înţelegem mai bine până unde merge ştiinţa şi de unde începe disciplina religioasă. Pentru el, ştiinţa este frumoasă şi este cu adevărat „fiica lui Dumnezeu"; ea învaţă să înţelegem să admirăm voinţa divină, pe câtă vreme religia ne spune că suntem pe pământ să iubim şi să servim pe Dumnezeu. Pentru el visibilul este urma Invizibilului. Numai graţie ştiinţei, ajungem să avem sensul misterului. Practica sa ştiinţifică nu-i oferă demonstrarea creştinismului, ci numai motive de a se ataşa credinţelor sale. El este omul care priveşte ca factice, convenţională, deci uşor de trecut, limita a două domenii. El nu se mulţumeşte să fie numai savant, ci vrea să fie şi filosof. Pentru el, filosofia este ştiinţa supremă, deosebită de celelalte ştiinţe prin obiectul său şi prin metoda sa, şi cu toate acestea inseparabilă de ele. El gândeşte, că concluziile celorlalte ştiinţe particulare trebuiesc tâlcuite şi fecundate de filosofie. Ştiinţa, care este mărginită în ochii lui, evocatoare de mistere, îi pare că pofteşte pe om să treacă graniţele sale, îi face un suflet de metafizician şi dispune spiritul său a primi probele existenţei lui Dumnezeu.

La lumina acestor date, persoana marelui geolog Pierre Termier, pare a ne încredinţa întregul său orizont, însufleţirea fără care nu ajungem la nimic, scânteia, fără de care nicio lampă nu se aprinde, pasiunea de a înţelege, gustul ideilor generale, obişnuinţa de a trece propriile sale idei prin sita celei mai aspre critici. Pentru el, cuvintele pslamistului: ridicat-am la munţi, ochii, de unde-mi vine ajutorul" (Ps. 120), par a ne încredinţa ultima sa gândire: „trebuie să privim spre munţi pentru a prinde secretele istoriei pământului". Sensul vieţii pentru el este de a fi întotdeauna singur de sine, şi de cunoştinţele sale, de a căuta neîncetat, de a încerca mereu şi de a urca pas cu pas spre vârfurile cele mai înalte ale ştiinţei şi ale credinţei. Acesta este Pierre Termier, desăvârşitul savant şi creştin.

HARALAMBIE I. COJOCARU,
Ţâţa-Dâmbovia.

Cu o Biserică paşnică, mai lesne soseşte războiul, pe când cu o Biserică luptătoare el va fi mai repede înlăturat.

I. PETROVICI.
în conferenţa dela „Dalles",
Bucureşti, 8 Aprilie 1933

PORUNCA a 4-a.

Scriind Evreilor în scopul de a-i creştina şi a întări credinţa celor cari se botezaseră în Domnul Christos, Sf. Apostol Pavel, pela anul 63 după Chr., în cap. 8, 7 din Epistola către Evrei, spune că Legământul cel dintâi a avut cusur şi, din această pricină, a trebuit să fie înlocuit cu al doilea Legământ. Prin Legământul al dintâi, se înţelege Decalogul, iar prin Legământul al doilea, se înţelege Sfânta Evanghelie. Cum că Legământul dintâi este Decalogul, ne arată stihurile din Vechiul Testament: «Mosi a stat acolo (în munte) cu Domnul patru zeci de zile şi patru zeci de nopţi; n'a mâncat deloc pâine şi n'a băut apă. Şi Domnul a scris pe table cuvintele legământului, cele 10 porunci» (vezi Eşirea 34, 28), iar în Deuteronom 4, 13, se zice aşa: «El (Domnul) şi-a vestit legământul Său pe care v'a poruncit să-l păziţi, cele 10 porunci, şi le-a scris pe două table de piatră». In stihul 7 cap. 8, din Epistola către Evrei, e vorba de acel legământ, ale cărui table erau în chivot, amintindu-se şi în cap. 9, 5 din aceiaş epistolă. Legământul dintâi, zice sf. Pavel, avea cusur şi a fost înlocuit din această pricină. In Legământul dintâi, era porunca a 4-a, care se ocupa cu ţinerea şi aşezarea zilei de Sâmbătă ca zi de odihnă săptămânală. S'a înlocuit Legământul dintâi şi implicit şi porunca a 4-a.

Chestiunea aceasta s'a mai discutat şi s'a scris destul despre ea, adică despre ziua Sâmbetei. Aici nu vreau să repet ceeace s'a mai scris şi nu vreau să reproduc ceeace au aşternut pe hârtie alţii, ci cu totul altfel vreau să arăt greşala celor ce susţin paza Sâmbetei pe temeiul poruncii a 4-a din Decalog.

Folosindu-se de locurile greu de înţeles din Sfânta Scriptură (vorbe, expresiuni, capitole şi versete), cei neînvăţaţi şi neîntăriţi în credinţă le sucesc înţelesul spre a lor pierzare (2 Petru, 3, 16). Iată, de pildă, chestiunea cu porunca a 4-a, relativ la ziua de odihnă, despre care adventiştii spun că Sâmbăta de azi, pe care ei şi poporul Evreu o ţin ca zi de odihnă, este ziua a 7-a a celei dintâi săptămâni, în care Dumnezeu a făcut lumea, iar în urmă s'a odihnit de lucrurile sale (vezi scrierea: „O scurtă expunere a principalelor învăţături ale Comunităţii adventiste de ziua 7-a“, pagina 20—21). Nu pot dovedi cu texte precise din Sf. Scriptură acest lucru, ci numai prin sucirea unor vorbe din Vechiul Testament ei ajung la această părere. Lăsăm la o parte, de rândul acesta, expunerea textelor biblice, cu care dovedim că Sâmbăta, ca zi de odihnă săptămânală, a fost dată numai Evreilor după ce au trecut din Egipt prin Marea Roşie spre a ocupa Canaanul, şi a acelor texte care ne opresc pe noi, creştinii, ca să ţinem Sâmbăta, dar vom arăta greşala adventiştilor şi în altfel şi iată cum: Noi credem că Dumnezeu a împărţit anul în săptămâni de 7 zile fiecare, însă nu a fixat

zilele săptămânii astfel, ca ele să fie veşnice, adică I-a zi dela început să fie I-a zi a săptămânii de azi; a II-a zi de atunci să fie a doua zi din săptămâna de azi şi aşa cu toate celelalte zile, căci de aceia a făcut anul, nu cu 364 zile, căci numai aşa cele 52 de săptămâni ale anului, înmulţite cu 7, ne dau 364 zile, Noi toţi ştim că anul are 365 de zile, anul normal, iar anul bisect are 366 de zile. Se socotesc azi că sunt dela facerea lumii 7439 de ani pe cari, dacă-i prefacem în zilele, după regula socotirii timpului, se găsesc, până la sfârşitul anului 1931, un număr de zile 2.717.040 de zile sau 388 148 de săptămâni şi 4 zile, ultima zi fiind Joi, la care, adăogând încă trei zile pe: Vineri, Sâmbătă şi Duminică, vedem că, anul acesta, a 7-a zi de odihnă cade nu Sâmbăta, ci Duminica, şi tot aşa a fost în anul 1932, care s'a sfârşit tot Joia, a 4-a zi, căreia îi adăogăm încă trei zile, căci nu se poate săptămână de 4 zile.

Insă noi zicem că Sâmbăta a fost dată numai Evreilor după ce au trecut Marea Roşie, prima Sâmbătă fiindu-le ziua 7-a în prima săptămână, când au mâncat mană în pustie, (vezi 2 Moise 16 şi Deuteronom 5. 15. Ei bine, se ştie că la anul 1571 înainte de Christos, Evreii au trecut prin Marea Roşie şi sunt până azi 3502 ani sau 1.279.079 zile sau 182.725 de Săptămâni şi 4 zile până la finele anului 1931, care fine a căzut Joi, după cum am arătat mai sus. Iată, prin urmare, că nici după anii dela facerea lumii şi nici după cei dela trecerea Evreilor prin Marea Roşie, Sâmbăta de azi a Evreilor şi a Adventiştilor nu cade odată cu Sâmbăta când Evreii au mâncat mană în pustie, adunată din ziua 6-a, şi nici cu a 7-a zi dela facere, când Dumnezeu s'a odihnit de lucrurile sale. Nu zilele se perpetuă, fraţilor adventişti, ci serbarea evenimentului. Iar cel mai însemnat dintre toate fiind Sf. înviere a Domnului, să serbăm cu toţii Duminica, cântând-o imne ca acesta: Azi e ziua Invierii Domnului Christos; ziua cea sărbătorită de popor creştin. Dând mărire lui Christos, ortodoxii creştini păstrează ziua Invierii Lui, Duminica lui Isus. Azi e zi proorocită de David în Psalmi (Eş. 118, 24) şi serbată de apostoli precum este scris. (Ioan 20, 19, 29 Fapte 20, 7).

S'o serbăm, creştini, cu toţii, căci Christos Mântuitorul în Evanghelie a rânduit-o (Ioan 16, 16, 20, 22, 23, 26). Azi e zi de bucurie, zi de rugăciuni, zi păstrată până azi chiar dela străbuni, căci poporul român-creştin a păstrat-o, până acuma, sărbătorind-o în sfinte liturghii.

Pr. D. MANGÂRU
Băduleasa-Teleorman.

Prea adeseori în amvonul bisericilor se vorbeşte despre democraţie, despre chestiuni sociale, despre fapte şi gesturi ale Societăţii Naţiunilor. Să lăsăm toate astea, care sunt ale pământului şi să ne ocupăm de suflete, pentru a le scutura de păcat şi ale întări în cele bune.

PAUL DUDON,
In revista „Etudes" din 20 Aprilie 1933, p. 206.

DESPRE UNIFORMITATE IN ACȚIUNILE RITUALE.

Am urmărit cu interes expunerea Părintelui Mustăciosu despre deosebirile din slujba preoților, și totuși n'am putut găsi erorile dogmatice de care se teme Sf. Sa. Că nu este uniformitate în tragerea dverei, în desfacerea Sf. Antimis, în facerea semnului cu Sf. Cruce către popor sau asupra binecuvântărei anaforei, foarte bine, greşeli de formă; dar unde-s de dogmă?

Sf. Sa expune chestiuni de mică însemnătate şi deci să-mi dea voie să arăt eu unele încă însemnate. De ex: Binecuvântarea sălciilor în Duminica Floriilor. Triodul spune să se binecuvinteze după „Miluește-mă Dumnezeule, iar Tipicele manuale după, „Sfânt Domnul Dumnezeul nostru". Deasemenea, nici unde se aşează sălciile nu concordă. Despre scoaterea Sf. Cruci în Joia Mare, nu spun nimic nici Triodul nici Tipicul cel mare, și totuşi, în puterea obiceiului, ajuns regulă de tipic, se săvârşeşte aşa după cum a învățat fiecare preot.

La prohodul Mântuitorului, Tipicele normale învață a se cânta cele trei stări după peasna a 9 a, iar Tipicul cel mare spune că îndată după troparele dela „Dumnezeu este Domnul".

Deasemenea, Tipicul cel mare arată că la Paşti Evanghelia dela Liturghie se citeşte de mai mulți, iar nu cea dela Serare. Practica însă e invers.

Iată dar lucruri mult mai însemnate, de care Păr. Mustăciosu nu s'a formalizat.

Eu însă cred că, dacă un act liturgic se săvârşeşte cu un minut m i înainte sau cu unul mai târziu, nu ştirbesc întru nimic însemnătatea slujbei săvârşite, c numai să se săvârşească cu credință și dragoste. Căci ce folos dacă le vei efectua toate cu punctualitate, iar sufletul şi mintea vor fi în altă parte!

Duh este Dumnezeu şi celce I se închină Lui trebue să I se închine cu duhul şi cu adevărul. Ioan 4—24.

Deasemeni, Păr. Mustăciosu se miră de unde au scos unii preoți 12 Evanghelii la ducerea mortului la cimitir. Rog pe părintele să facă o plimbare prin Moldova şi se va convinge că nu 12, ci chiar 24 Evanghelii se obişnueşte a se citi la morți.

Ce găseşte sf. Sa rău în această practică? Din contră, atunci e momentul când credincioşii ascultă cu mai multă evlavie cuvintele Sf. Evanghelii şi când învățăturile ce se desprind din ele se fixează în mintea lor. In eparhia Huşilor, s'a şi tipărit o broşură, cu pericope potrivite momentului. Nu văd întru cât prin această practică s'ar aduce un rău Bisericii şi preoțimii?

Toate canoanele şi dispozițiile bisericeşti nu se pronunță nici pentru, nici contra.

Aşa dar, Păr. Mustăciosu, multă zarvă, din pricina unei furtuni într'un pahar cu apa.

Econ. AL. MIRONESCU
Pungeşti-Vaslui.

GRUPAREA FEMEILOR ROMANE IN APARAREA CLERULUI BIS. ORTODOXE.

Asociaţia ortodoxă-naţională a femeilor române, de subt preşidenţia d-nei *Alexandrina Cantacuzino*, singura asociaţie cu caracter pur ortodox şi cu o activitate pusă cu desăvârşire în slujba neamului şi a Bisericii naţionale, de ajutorare şi caritate publică, prin rostul cuvântului autorizat al prezidentei sale, la marea manifestaţie de Duminică 19 II. a. c., pe lângă multele probleme desbătute şi în principiu soluţionate de spiritul critic al acestui select corp, s'a cerut „în numele spiritului de ordine, de legalitate, de loialism desăvârşit şi de iubire către Tron, de evlavie către Biserică şi neam", revenirea la legalitate, în ce priveşte drepturile cuvenite clerului bisericii ortodoxe, Biserica dominantă în Statul nostru românesc.

„Se poate oare admite ca clerul nostru, clerul Bisericii Naţionale ortodoxe, să fie cel mai lovit, iar alte culte ajutate continuu, în dauna Bisericii Naţionale, pavăza sfinţită a sufletului nostru?".

In adevăr, chiar duşmani înverşunaţi ai Bisericii noastre ortodoxe au recunoscut ca păstrătoarea tezaurului conştiinţei, culturii şi a sufletului nostru românesc, cu toată vitregia vremurilor prin care au trecut, a fost numai sfânta noastră Biserică ortodoxă.

Astăzi însă, după o sfidare a francmasonilor, care ne-au desfiinţat câte 5-6-10 luni sau chiar un an (după regiuni) dintre slujitorii Statului, după curbele de mizerie care ni s'au aplicat de guvernele care se succedează de câţiva ani, am ajuns categoria cea mai de batjocură dintre slujitorii care prestează o muncă la edificiul progresului Ţării noastre.

Glasul d-nei Preşedinte Alexandrina Gr. Cantacuzino trebuie să vibreze în sufletele tuturor, şi dacă trecutul ne-a confirmat, prin nedreptăţirile făcute clerului şi Bisericii ortodoxe, că am ajuns să ni se împartă dreptatea de oameni străini de suflet creştinesc şi românesc, nădăjduim că măcar viitorul ne va rezerva o mai călduroasă şi nepărtinitoare judecată, la împărţirea celor necesare existenţei acestei Instituţiuni de Stat, care a fost pusă astăzi în inferioritate, faţă de toată cultele minoritare.

Omagiu cald de recunoştinţă al întregei preoţimi ortodoxe-române se cuvine, dar, ilustrei prezidente a Grupării femeilor române, d-nei Alexandrina Gr. Cantacuzino, pentru atitudinea românească şi creştinească ce a luat pentru restabilirea unei stări de ordine, de cinste şi *imparţialitate* în Ţara românească.

Pr. VALERIAN BRÂNZEI
Dorohoi.

DIMITRIE ŢICHINDEAL,

zis „Gură de aur"

1. Banatul, de o bună bucată de vreme, merge pe drumul aducerilor aminte de acei ce i-au glorificat trecutul prin jertfe nemuritoare, aduse pe ogorul cultural sau a naţionalismului persecutat.

După ce, acum câţiva ani, judeţul Caraş a fost părtaşul unor mari serbări populare, date cu ocazia sfinţirii monumentului învăţatului bănăţean *Eftimie Murgu*, urmându-i cinstirea altor doi bănăţeni de seamă, Generalul *Dragalina* şi Doctorul *Emil Ungureanu*, azi, cu aceiaşi bucurie, acelaşi comitet a luat iniţiativa frumoasă să serbeze, prin ridicarea unui basorelief şi sfinţirea unei cruci, amintirea lui *Dimitrie Tichindeal* „Gură de aur", catihetul şi învăţătorul naţionalist. Dimitrie Ţichindeal s'a nascut la 1775 în comuna Becicherecul-mic, jud. Timiş-Torontal.

Domnul *Iuliu Vuia*, profesor în Caransebeş, are o foarte interesantă biografie, din care aflăm că şcoala primară Ţichindeal a urmat-o în comuna natală, iar gimnaziul la Timişoara. Il găsim la 1794 învăţător în comuna Belinţ. In această vreme, era stăpânit de gândul înfiinţării unui seminar Teologic, pentru tinerii „ce poftesc de acum a fi preoţi". La 1801, a fost următor cursurilor institutului Teologic din Timişoara. Anul 1802 îl găseşte „învăţător naţionalnic" în com. natală Becicherecul-mic. In aceste funcţiuni, a fost mult deosebit de forurile superioare şcolare, fapt ce se constată din acordarea titlului *„de vizitator şcolar"*, ceiace ar fi revizorul de azi. In 1805, ajunge preot militar şi paroh în comuna sa natală. După 7 ani, adică în 1812, este numit catihet la „Institutul pedagogic român" din Arad, unde a funcţionat 2 ani, până la 1814, când a fost îndepărtat de către sârbi. Aceasta se datoreşte luptei făţişe de a libera biserica română de sub tutela sârbească. Se retrage apoi în comuna Becicherecul-mic, unde ocupă locul de paroh încă timp de patru ani. Se îmbolnăveşte greu, în anul 1818, murind apoi la 20 Ianuarie acelaşi an.

2. Opera lui principală a fost „Filozoficeşti şi politiceşti prin fabule moralnice învăţături". Aceste minunate fabule a făcut pe Eminescu să-l numească „Gură de aur". La începutul anului 1800, aceste fabule formau evanghelia tineretului nostru. Ele atacau Zavistia dintre frati, prostia semenilor şi asuprirea unor autorităţi care, l-au urmărit până le moarte. Această carte a atras mânia mitropolitului sârb „Stratimirovici" şi a inspectorului „Nestarovici", hotărînd confiscarea ei, fiind contra constituţiei împărăteşti.

Fiind ridicat din popor, cunoscându-i necazurile şi bucuriile în cele două rosturi de preot şi învăţător, a căutat a le îndulci prin revărsarea dragostei şi învăţăturii Mântuitorului, cât şi prin luminarea minţei şi redeşteptarea sufletului tineretului spre un naţionalism desăvârşit.

Dimitrie Ţichindeal a muncit mult, tipărind şi răspândind, pe toate căile, cărţi şi broşuri, din care se înălţau miresme de înalţătoare sfaturi şi puternice învăţături. In vremuri ca acestea, când alte griji încreţesc frunţile oamenilor, această comemorare este o destindere unanimă pentru acei ce se gândesc la trecutul glorios al neamului.

Ziua de Duminică, 4 Decembrie, va fi o glorificare pentru sufletul lui Dimitrie Ţichindeal, când, din înălţimele cereşti, va auzi glasul înaripat al Prea Sfinţitului Episcop Grigorie al Aradului, binecuvântându-i pomenirea în numele Bisericii, pe care a apărat-o altă-dată cu sacrificiul persoanei sale.

Preotul CEHAN VASILE
Rânzeşti-Tutova.

Oamenii de ştiinţă din ziua de azi, «chiar când sunt specializaţi în matematici, fiziologie, chimie sau astronomie, nu se mai mulţumesc numai cu domeniile de care şi-au aninat viaţa, ci ridicându-se dincolo de ele, caută ca şi oamenii Antichităţii şi Renaşterii, adevărurile adânci dela temelia vieţii. Ei îşi dau acum seamă că ştiinţa nu e totul, că misterul vieţii poate fi relevat mai temeinic de gândire, de credinţă religioasă, de activitatea artistică.

PETRE COMARNESCU,
în *Adevărul*, 4 August 1933

Inchinarea în faţa frumosului nu este tot una cu închinarea în faţa sfinţeniei. Eu socotesc vorbă de clacă toată flecăreala după care astfel de desfătări estetice ar trebui privite ca adevărata gustare a liniştii religioase.

ROBERTSON

In gând călătorit-am
Dealungul peste timpuri
Şi chiar prin veşnicii.
Dar oriunde ajuns-am
Nimic inima-mi prinse
Ca măgura Golgotei.
Fii, Doamne, lăudat!

Contele ZINZENDORF

CRONICA INTERNĂ

Mulţămirea Comunităţii Albaneze din Bucureşti, către Patriarhul României (1 Iunie 1933).

Inalt Prea Sfinţite Stăpâne,

Comunitatea Ortodoxă Albaneză din Bucureşti a luat act, cu deplină satisfacţie, de interesul pe care I. P. S. Voastră îl poartă Bisericii noastre Albaneze, — interes pe care l-aţi exprimat cu prilejul Congresului Alianţei Mondiale pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică (Grup Balcanic), ţinut în Bucureşti, în zilele de 15-19 Maiu a. c.

In adevăr, intervenţia pe care Sf. Sinod Român a făcut-o şi caută s'o facă, pentru a aplana conflictul între Patriarhia Ecumenică din Constantinopol şi Biserica Albaneză, pentru recunoaşterea Autocefaliei Bisericii noastre, este un act pe care noi, Albanezii, îl apreciem la justa lui valoare şi suntem convinşi că intervenţia I. P. S. Voastre va trebui să aibă ca rezultat eliberarea tomosului necesar.

Este un act de dreptate şi de hotărîre canonică pentru buna convieţuire a bisericilor surori din Balcani.

Biserica Albaneză aduce mulţumiri I. P. S. Voastre pentru interesul pe care-l purtaţi ca aci, în România, la Facultatea de Teologie din Bucureşti şi la Seminarele Teologice din ţară, să fie susţinuţi gratuit studenţi de ai noştri Albanezi; având deplină convingere că ridicarea nivelului cultural al Bisericii noastre nu se poate face mai bine, decât sub egida Bisericii Ortodoxe Române.

Teologia Română are chemarea astăzi de a fixa principiile dogmatice apostolice ortodoxe şi de a face să se înţeleagă, pe baze canonice, principiile ierarhice bisericeşti în toate regiunile noastre Balcanice. Suntem convinşi că Şcoala Teologică Română aduce, pe lângă evlavia adâncă, şi o înţelegere de frăţietate între popoare.

Dar Comunitatea Ortodoxă Albaneză din Bucureşti vă este recunoscătoare în deosebi pentrucă I. P. S. Voastră aţi pus la dispoziţia noastră Biserica „Dintr'o zi“, din str. Academiei, pentru a oficia slujbele şi Sfintele Liturghii în limba noastră naţională.

Prin aceasta, ne-aţi înlesnit spre a ridica rugăciuni la bunul Dumnezeu în limba noastră maternă. Ce pildă mai minunată se poate da de dragostea creştină, de unirea tuturor într'un cuget?

Pentru aceste toate câte aţi făcut şi faceţi pentru Biserica noastră Albaneză — în numele Comunităţei Ortodoxe Albaneze din Bucureşti — vă aducem profundele noastre mulţumiri, rugând pe Dumnezeu Atotputernic să Vă dea sănătate şi mulţi ani pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe răsăritene.

Al I. P. S. Voastre fii duhovniceşti.

Preşedinte, (ss) Gr. ZOGRAFI.

Secretar, (ss) D. C. MICIOAIO.

Telegrama, Prezidentului „Frăţiei Ortodoxe Române" către I. P. S. Patriarh, D. D. Dr. *MIRON*.

Inalt Prea Sfinţiei Sale,

Patriarhul României Mari, **Miron Christea.**

Secţia eparhială sibiană a „Frăţiei Ortodoxe Române", constituită astăzi, sub preşidenţia de onoare a Inalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului Nicolae, *trimite capului Bisericii asigurarea celei mai devotate iubiri şi imploră binecuvântarea Inalt Prea Sfinţiei Tale pentru drumul pe care porneşte, cu hotărîrea de a lucra pentru binele şi mărirea Bisericii strămoşeşti.*

(ss) SEXTIL PUŞCARIU,
Preşedintele „Frăţiei Ortodoxe Române"

Răspunsul telegrafic al Inalt Prea Sfinţitului Patriarh, către d. Sextil Puşcariu, preşedintele „Frăţiei Ortodoxe Române", cu prilejul înfiinţării secţiei Sibiu la 18 Iunie 1933.

Bucurându-mă de faptul că „Frăţia Ortodoxă Română" îşi întinde rădăcinile în cercuri tot mai largi ale pământului românesc, binecuvintez pe toţi care se înşiră la munca zeloasă pentru întărirea Bisericii noastre, ca ea să rămână pe veci temelia neclătită a existenţei neamului şi mijlocul puternic de îndreptare morală şi culturală a credincioşilor ei. Doresc Congresului arhiepiscopesc cele mai bune succese.

(ss) Patriarh, MIRON

MOARTEA EPISCOPULUI IOSIF AL CARANSEBEŞULUI

Incărcat de ani şi slăbit de suferinţe trupeşti, blândul Episcop *Iosif* al Caransebeşului de mult nu mai era văzut prin Bucureşti. Chipul său slab şi subţiratec se mai vedea pe aici în anii de după război, când a fost ridicat la scaunul de episcop, după ce titularul său a fost ales Mitropolit Primat al Ţării Româneşti.

Fire paşnică şi tăcută, deşi dârză în hotărâri, nu făcea vorbă în jurul său şi de aceia păşea printre noi fără a se vorbi mult de Prea Sf. Sa. Dela o vreme însă, n'a mai ieşit din cuprinsul episcopiei sale. Se ştia că anii se lasă greu şi nu mai poate duce cu sine şi grijile întregii Bisericii româneşti prin venirea sa la Sinod sau la Senat.

A dus-o în tăcere câţiva ani de zile, cu slăbiciuni trupeşti tot mai neiertătoare. Aşa a mers până în ziua de 11 Iulie, Marţi, a. c., când a închis ochii pe totdeauna. Avea vârsta de 75 de ani şi se afla în al 13-lea an al păstoriei sale.

Ar fi fost să aibă mult mai mulţi ani de păstorie, dacă l-ar

îl lăsat Ungurii. Dar ales odată episcop în 1909, n'a fost întărit ca atare de puterea împărătească. De aceia a rămas să îndeplinească slujbe mai mărunte, deşi însemnate şi acelea, la îndrumarea Bisericii.

Era asesor consistorial în Caransebeş, când a fost ales episcop întâia oară. Mai nainte a fost secretar consistorial şi casier eparhial. A avut în sarcina sa şi treburile senatului şcolar. In toate acestea, era cunoscut prin grija şi amănunţimea cu care-şi întocmea lucrările sale.

Deşi din familie preoţească, totuşi la început nu s'a pregătit pentru aceasta. Născut la 1858 în Şopotul-vechiu, judeţul Caraş-Severin, a învăţat liceul unguresc la Seghedin, şi apoi dreptul la universitatea din Budapesta. A isprăvit-o la 1886 şi a luat slujbă la Stat.

Pe atunci, episcop la Caransebeş era răposatul *Ioan Popasu.* Acesta l-a îndrumat spre slujba Bisericii. L-a făcut să se înscrie la facultatea de teologie din Cernăuţi, de unde, la 1889, s'a întors doctor.

De aici, înainte, viaţa sa s'a scurs numai în slujba Bisericii. Cum s'a întors, a fost numit secretar consistorial. După un an, a fost hirotonit diacon, la 1893, protodiacon, iar în 1899 preot. Peste 3 ani, a intrat în călugărie, la 1902, luând numele de *Iosif,* din cel de Traian, pe care-l avea din botez. Peste 11 ani, la 1903, a fost înălţat la treapta de protosinghel, care peste munţi se dădea mult mai greu ca la noi. In astfel de slujbe, l-a ajuns alegerea de episcop, care n'a plăcut Ungurilor, şi aşa l-a ajuns şi marele război. Dreptatea urma să i se facă după prăbuşirea Ungurilor, şi i s'a făcut. In anul 1920, s'a suit pe scaunul Caransebeşului.

A avut o păstorie blândă şi paşnică, dar harnică. Deşi înaintat în vârstă, şi-a făcut călătoriile pastorale, cu care se simţea dator, şi a trecut chiar şi graniţa, la Românii din Banatul jugoslav. Pentru toate acestea, era iubit şi îmbrăţişat pretutindenea.

Datorită firii sale tăcute şi fără iubire de zgomot în jurul său, şi înmormântarea i-a fost tăcută. Aşa a lăsat prin testament pentru înmormântarea sa. N'a voit să fie slujit decât de un ieromonah. De aceia, în ziua înmormântării, la 13 Iulie, după ce s'a slujit Sf. Liturghie, de P. S. Arhiereu Andrei Crişanul dela Oradea, înconjurat de părinţii arhimandriţi *Policarp Moruşca,* stareţul Mânăstirii Hodoş Bodrog din jud. Arad, Dr. *Iustin Suciu,* profesor la Academia Teologică din Arad, Dr. *Vasile Lăzărescu,* profesor la Academia Teologică din Oradea, Protopresviterii *Traian Oprea* din Vârşeţ şi *Virgil Musta* din Oraviţa; preoţii: *Pop, D. Anuţoi, Bololoi, Draghina, Iana, V. Iclozan, I. Munteanu;* protodiaconii: Dr. *Ioan Vască,* rectorul Academiei Teologice din Cluj, *Ioan David,* profesor în Caransebeş, şi *Nicolae Popovici,* profesor la Academia Teologică din Sibiu, — cealaltă slujbă a fost săvârşită numai de un preot. Răspunsurile la slujbă au fost date de corul catedralei Caransebeşului, mânuit de Preotul *Petru Bancea* din

Caransebeş. De faţă la Sf. Liturghie se aflau şi I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu şi d. Emanoil Bucuţă, secretarul general al Ministeriului Cultelor. Isprăvindu-se Sf. Liturghie, slujba prohodului a fost săvârşită de Păr. Ieromonah *Macarie Giuşcă* dela Mânăstirea Izvor din Valea Godinova. Potrivit dorinţei răposatului, ca înmormântarea să fie cât mai lipsită de podoabe, nu s'a rostit nicio cuvântare şi nu s'a dus nicio coroană.

Incheindu-se şi prohodul, s'a alcătuit cortegiul mortuar. In fruntea cortegiului, erau duşi praporii, urmau şcoalele, pompierii, iar apoi preoţii, din cari unii purtau mitra şi decoraţiile răposatului. Pe urmă venea sicriul, purtat de 12 preoţi. Acesta era urmat de I. P. S. Mitropolit Nicolae, membrii familiei, P. S. Arhiereu Andrei, arhimandriţii care slujiseră, membrii consiliului eparhial şi ai adunării eparhiale, reprezentanţii bisericilor veniţi mai de departe, precum Arhiereul unit *Boroş* dela Lugoj, Păr. *Costici Slobodan*, vicar la Timişoara şi Păr. *Mihai Păcăţeanu* dela Arad, *d Emanoil Bucuţă*, secretarul-general al Ministeriului Cultelor, inspectorul şcolar şef *Sabin Evuţian* şi alţii.

Cortegiul a străbătut multe uliţe, până la capul podului dela Caransebeşul-nou. Aici s'a oprit. Sicriul a fost aşezat în alt sicriu, de lemn, suit într'un autocar şi dus spre mormântare, după dorinţa răposatului, la Eşelniţa, locul său de naştere, spre a fi înmormântat lângă părinţii săi. Membrii familiei au mers până acolo, asemenea şi câţiva delegaţi ai eparhiei în două autobuse.

Aşa a fost aşezat, întru odihna veşnică, răposatul arhiereu, care, vreme mai de o $1/2$ de veac a lucrat cu râvnă şi hotărâre în slujba Bisericii şi a neamului său. A stat tare la lucrul său duhovnicesc şi românesc, fără niciun fel de încovoiare în faţa vrăşmaşului de veacuri al Românilor. S'a încărcat de merite înaintea neamului său şi de aceia cu dreptul i se cuvine să-i strigăm: Dumnezeu să-l odihnească întru locaşurile drepţilor! Amin.

REFERAT către I. P. S. Mitropolit al Moldovei, despre Şcoala de cântăreţi din Iaşi.

Inalt Prea Sfinţite Stăpâne,

Cu ordinul Nr. 2794 din 3 Iunie crt., aţi binevoit a mă însărcina cu preşedenţia comisiunii de examinare la şcoala de cântăreţi din Iaşi.

In zilele de 12—15 Iunie, am examinat pe cântăreţii ce au obţinut aprobarea Inalt Prea Sfinţiei voastre spre a trece examenul de diplomă al şcoalei de cântăreţi, cum şi pe elevii pregătiţi în particular de diferite clase.

Fără să fim prea toleranţi, nici prea riguroşi, am constatat de buni aproape pe toţi. Am respins însă pe cântăreţul Pricop Neculai, absolut incapabil de a îndeplini serviciul de cântăreţ şi e de mirare cum este tolerat. Sunt de părere să fie pus în dispo-

nibilitate ca incapabil, şi postul lui încredinţat unui absolvent a şcoalei de cântăreţi, spre binele bisericii unde serveşte.

Constatând că unii lasă mult de dorit în privinţa cunoştinţelor din catehism şi liturgică, din liturghier şi irmologhion cu catavasiile şi axioanele praznicelor împărăteşti şi că o pregătire de 2—3 luni le-ar folosi, l-ar face mai buni decât se prezintă, i-am declarat corigenţi. Din aceasta, practica şi capacitatea lor, ca şi biserica, vor câştiga.

Direcţiunea şcoalei vă va înainta un tablou al situaţiei tuturor, fixată în procesele-verbale, dresate şi semnate de întreaga comisiune, şi vă rog a-l aproba.

In zilele de 15—23 Iunie, am examinat pe elevii şcoalei. Un raport amănunţit al Direcţiei şcoalei vă va arăta numărul celor prezentaţi la examen şi a celor promovaţi. Eu îmi iau voia a face aici câteva observaţii şi propuneri.

In general, se vede, din partea corpului profesoral, muncă şi străduinţă, pentruca elevii să fie bine pregătiţi pentru cariera de cântăreţ bisericesc. In deosebi părintele Arhimandrit Teoctist Stupcanu merită toată lauda. Posedă cunoştinţi bogate şi precise, are o voce distinctă şi neobosită în predarea şi imprimarea cântăreţilor, iar, în plus, o dragoste mare pentru a scoate cântăreţi buni. Ii stau însă în cale mari piedici: Un program — fie cel tradiţional, fie cel publicat de Sfântul Sinod — lipsit de realitate sau mai bine zis lipsit de legătură cu viaţa de azi.

1. In el se cuprind cântări pe care dascălii niciodată nu le vor cânta la posturile lor. De pildă: La ţară nu se cântă niciodată sau foarte rar vecernia. Lipseşte timpul sau sunt împiedicaţi de alte împrejurări fortuite. La oraş, nimeni dintre credincioşi nu asistă la vecernie şi deci se poate, pentru îndeplinirea tipicului, ca vecernia să fie citită ori cântată cu totul practic şi fugitiv. Totuşi o bună parte din timpul disponibil se întrebuinţează în şcoală pentru a învăţa pe elevi „Doamne strigat-am", cu stihirile prescrise: „Pune, Doamne, pază gurii mele", Stihoavna, etc. Tot aşa la începutul liturghiei. Se învaţă „Binecuvintează" şi „Laudă suflete al meu pe Domnul" cu toate stihurile lor. Unde se mai cântă acestea afară de mânăstiri?[1]) Se mai predau heruvicile pe cele 8 glasuri, plus cele din Postul Mare, acestea din urmă de o greutate uimitoare. Corurile celebre nu au atât de multe şi variate heruvice, iar un modest cântăreţ de ţară este silit a învăţa în şcoală un repertor aşa de mare, în loc să fie învăţat 2—3 heruvice din cele mai simple, iar cele din Postul Mare pe formulare aproape recitative, trebuind să le cânte într'o viaţă întreagă de 30—40 de ori şi fără asistenţă decât a foarte puţini creştini. Pentru oraşe, în majoritatea cazurilor, se poate urma la fel, ori

1. La toate bisericile din Bucureşti, unde sunt chemat la hramuri, se cântă „Doamne strigat-am", „Pune, Doamne, pază...", Stihoavna. De unde că numai la mânăstiri se cântă? — Nota *A. S.*

cu obligaţie, pentru ceice trec aici, de a se pregăti după şcoală prin studierea acelor rare bucăţi.

2. Cărţile de muzică bisericească pentru şcolile de cântăreţi se alcătuesc de oameni lipsiţi cu totul de pedagogie. Cuprind în ele nu cântări simple şi frumoase prin compoziţia lor în gama respectivă, ci cântări, care, dela rând la rând, trec din gamă în gamă, din accident în accident, cu un criminal abuz de semne ale acestor accidenţi şi cu cadenţe nenaturale, adică făcute pe note străine gamei.

Pentru numeroasele stihiri ale catavasiilor, Toată Suflarea, pentru stihurile slavosloviilor, etc., se dau atâtea modele câte sunt ele în Octoih şi Ceaslov. De ce? Ar trebui date 2—3 tipuri şi nimic mai mult. Acestea, învăţate bine, ajută a cânta practic cât de multe. Iar abuzul cu trecerile din gamă în gamă să fie pus la punct [1]), la fel cu accidenţii. Nu-i nevoie de atâta variaţie, ori să fie rezervată câtorva bucăţi şi cântăreţilor talentaţi. Lucrările lui Severeanu şi Zmeu evidenţiază cruzimea la care sunt supuşi elevii în timpul şcolăriei lor. Nu tot aşa stau lucrurile cu vechile cărţi ale lui Filotei, tipărite la Buzău şi Suceveanu, tipărite la Mânăstirea Neamţului şi Iaşi, care ar trebui copiate şi introdu-se în şcoli. Aci sunt bucăţi frumoase, lipsite de acele treceri grele de învăţat şi scurte, adică atât cât trebuie. In plus, cei dintâi amintiţi autori au abandonat cu totul aşezata şi dulcea melodie moldovenească generalizând melodii cu modulaţii, salturi şi sfârşituri nesuferite Moldovanului.

3. Constrângerea copiilor să înveţe alfabetul cirilic şi citirea curentă cirilică. Aceasta este cu totul condamnabilă din punct de vedere pedagogic şi din punct de vedere naţional. Rămăşiţa unor vremuri vitrige şi inchizitoriale pentru cultura românească a rămas sacrosantă în biserica ortodoxă-română şi în şcoalele de cântăreţi. Turcii azi învaţă în şcoli pe alfabetul latin, Ruşii plănuiesc şi încearcă introducerea alfabetului latin, popoarele slave ale Poloniei, Ceho-Slovaciei, Jugo-Slaviei şi Letoniei au părăsit de mult cirilica în scrierea curentă şi numai din punct de vedere al originei sunt justificaţi cu păstrarea cirilicei în bisericile *unora* dintre ele. Biserica ortodoxă-română n'are nicio legătură istorică cu cirilica şi trebue să renunţe la tortura miilor de copii de a o învăţa în şcoalele ei. Rezultatul acestei torturi este şi mai de jălit: Niciunul dintre elevii şcoalelor ei nu poate ceti curent chiar după 4 ani; citesc mecanic şi nu reţin nimic din minunatele idei ale scrisului bisericesc, încarcă cetitul cu nenumărate greşeli, ca să nu le zic minciuni, care împiedică pe ascultători a prinde ideia şi înţelesul celor cetite.

Sunt de părere să se interzică, în şcoalele bisericeşti, cetitul cirilicii şi să se înveţe pe cărţile tipărite de Sfântul Sinod cu latine

---

1. Cum un abuz „să fie pus la punct"? Am înţelege să fie înlăturat Nota *A. S.*

şi numai a psalmilor vecerniei, utreniei şi apostolul şi nimic mai mult.

4. Ar mai rămânea o singură chestiune, care să pară mai grea, dar este de absolută nevoie pentru a scuti elevii de o mare tortură şi care dă ca rezultat ca, după terminarea şcolii, dar mai ales după ocuparea postului de cântăreţ, să se întrerupă orice contact cu mijlocul acestei torturi, care este notaţia asiatică a muzicii orientale.

Astăzi nu este o greutate a transpune tot ce avem frumos în cântarea bisericească cu notaţie orientală pe notaţie liniară occidentală. Valoroasele lucrări ale lui Muzicescu, Grigore Gheorghiu, Gheorghe Dima, P. S. Nifon al Dunării de Jos, Chiriac, Chiricescu etc., sunt probe convingătoare. Nu-i nicio pierdere, dacă cântăreţii noştri nu vor mai învăţa hâţâiturile acelea extrem de dese şi de arbitrare la tot rândul, ci vor ajunge la executarea lină a tuturor bucăţilor bisericeşti. Avem maiştri capabili şi meritoşi în această transpunere. Făcându-se transpunerea frumoaselor bucăţi orientale, vor deveni un bun comun al tuturor cântăreţilor bisericeşti din Basarabia, Bucovina şi Ardeal, unde se cântă azi oribil prin biserici şi serviciul divin este lipsit de orice frumos.

In atare caz, s'ar învăţa în şcoalele de cântăreţi o singură muzică, care s'ar şti bine şi ar scuti muncă şi timp. Acum se învaţă 2, ambele insuficient, din lipsă de timp sau cu sacrificarea altor interese ale viitorilor cântăreţi şi ale bisericii. In capul şcolarilor stă şi rămâne nedumerirea întrebuinţării acestor două muzici, nu cu prea mari deosebiri în esenţa lor, dar cu grozave deosebiri în notaţia lor şi mai ales executarea lor. Le răpeşte atâta timp şi le cere atâta muncă, încât se desgustă de amândouă sau renunţă după şcoală de a le mai întrebuinţa, servindu-se de melodiile învăţate practic, pe care nu rareori le stâlceşte după inspiraţie proprie. Cântăreţi buni şi vechi nu mai descifrează nicio bucată şi nici n'au plăcere pentru aceasta, din care cauză rămân retrograzi, neaducând serviciului divin nimic proaspăt din frumoasele compoziţi ce se fac de rarele talente. Iată atâtea fapte care conduc la părăsirea notaţiei orientale şi îmbrăţişarea numai a celei occidentale. Aceasta va oferi un învăţământ uşor, o uşoară şi largă tipărire şi mai ales o largă răspândire a frumoaselor melodii bisericeşti ortodoxe, până şi în cercul intelectualilor. Dovadă fac azi foile şi broşurile tipărite de „Oastea Domnului". Melodiile introduse de aceasta, şi trebue să regretăm că-s urâte (şi sunt aşa pentru că iniţiatorii n'au cunoscut melodii strămoşeşti şi pentru că au căutat bucăţi simple şi uşor de învăţat), se cântă azi dela Tisa până la Nistru, ba şi prin Serbia, unde a străbătut curentul religios susţinut de „Oastea Domnului".

Deci se impune introducerea neîntârziată a unei singure notaţii, iar maiştrii de azi să facă transpunerea restului, reproducând pe cele făcute până acum la Iaşi şi Bucureşti, cum am amintit mai sus.

Prin aceste simplificări, obţinem uşurarea învăţământului mu-

zicii bisericeşti, care trebue să rămână la melodiile ei strămoşeşti, oprind pervertirea introdusă de „Oastea Domnului". Obţinem dragoste mai multă din partea elevilor şi cântăreţilor pentru melodiile şi notaţia învăţate cu uşurinţă, obţinem o extindere a muzicii orientale aşa de apreciată azi în Occident şi luată ca motiv pentru noile compoziţii, obţinem timp.

De timp avem nevoie mare, pentruca, în cei 4 ani de şcoală, elevul să înveţe cât mai extins şi mai adânc a cunoaşte Sfânta Scriptură, în deosebi Noul Testament, astăzi evitat în învăţământul acelor şcoale. Ostaşii Domnului, sectanţii de tot felul, citesc şi aprofundează cărţile sfinte, iar viitorii cântăreţi bisericeşti rămân cu totul străini de ele.

Au nevoie de timp, pentru a învăţa temeinic catehismul pe care copiii catolici din şcolile primare şi secundare, indiferent de ocupaţie, il cunosc la perfecţie, iar la noi o adevărată jale: Elevii îl cunosc extrem de superficial, iar cântăreţii care funcţionează de ani de zile, ca ajutători ai Preoţilor, nu-l cunosc deloc sau cu totul vag. Am făcut constatare la examenele de diplomă aprobate pentru anul acesta.

Au nevoie de timp pentru a studia temeinic liturgica, pe care ei sunt ţinuţi în fiecare sărbătoare a o traduce în practică, iar în această operaţie să fie stăpâniţi de spiritul vivificării serviciului divin şi de o sinceră şi reuşită interpretare a lui. Astăzi suntem cu totul departe de aceasta.

Au nevoie de timp pentru a învăţa temeinic istoria bisericii generale, istoria bisericii române şi istoria patriei. Mai e nevoie să documentez necesitatea acestor cunoştinţi? Dar astăzi elevii n'au timp să înveţe acestea, iar ceia ce cunosc este extrem de puţin şi superficial. Scuza lor este, că tot timpul li se răpeşte de notaţia orientală.

Au nevoie de timp pentru a învăţa temeinic limba Română. Cu învăţământul insuficient de azi, cântăreţul devine un pervertitor al frumoasei limbi româneşti păstrată tocmai de biserică [1]. Este un necunoscător al farmecului şi întrebuinţării cazaniilor şi altor compoziţii literare bisericeşti. In plus, n'au timp să citească vreo carte sau vreo revistă bisericească, educativ-creştină sau de cultură muzicală, specialitatea lor. De cultură generală nici nu mai vorbesc, că n'au nici timp, nici îndrumare.

Au nevoie de timp ca să înveţe temeinic aritmetica. Sunt aşa de mărginiţi în operaţiile de care au nevoie ţăranii cu micile lor proprietăţi, cu rolul de producători, încât vor deveni înşelaţii şi dominaţii comercianţilor evrei care colindă satele. O adevărată ruşine pentru o şcoală secundară bisericească. Nu tot aşa se petrece lucrul cu şcoalele de ucenici, de meserii, de agricultură, de contabili, de notari, de jandarmi, comerciale inferioare, etc.

1. Apoi atunci de ce nu te ţii de ea în acest referat? De câte ori ai scris „în plus", când puteai scrie „afară de asta", „deosebit de asta", „pe lângă asta"? Nota *A. S.*

Cu învăţământul de azi al aritmeticei, învăţământul obligator al contabilităţii este imposibil. Acest din urmă cere cunoştinţi perfecte şi cât mai largi de aritmetică. Neposedându-le, învăţarea contabilităţii devine mecanică şi fără folos pentru ei. Elevul iesă analfabet în contabilitate.

Au nevoie de timp pentru o practică mai largă în ocupaţia de cântăreţ, practică ce trebue să se facă în timpul şcolăriei. Cât se face azi este insuficientă şi de aceia cântăreţii noştri apar slab pregătiţi, neîndemânatici, maltratează cântarea şi rânduiala, fac serviciul divin anost şi deci fără atracţie pentru credincioşi. Nu-i de mirare, că se împuţinează asistenţii la serviciile divine, când acestea prezintă lipsuri aşa mari, din punct de vedere estetic şi artistic[1]).

Au nevoie de timp ca să înveţe o meserie, începând cu cultura legumilor, florilor, pomilor, albinelor, cu fabricarea lumânărilor, coşurilor, rogojinelor, bărbieritul, cizmăria, croitoria, tâmplăria, tinichigeria, cu care cântăreţii s'ar ocupa în timpul vieţii lor în sate şi târguri, îmbunătăţindu-şi astfel traiul.

In faţa tratamentului la care Statul supune de pe acum biserica şi personalul ei, se impune luarea de măsuri din partea conducerii bisericeşti, pentruca viitorul cântăreţ să fie înarmat cu o meserie cât mai bună, cât mai productivă şi cât mai sigură, spre a se folosi ca şi marele Apostol Pavel. Aceasta singură să-l oblige la recunoştinţă faţă de biserica, care a avut grijă să-l pregătească pentru viaţă şi, împreună cu cultura religioasă adâncă, să-l facă a servi biserica cu dragoste, neaşteptând dela ea mijloacele materiale, pe care n'ar putea să i le dea, ori i le-ar da într'o măsură neîndestulătoare.

Am făcut aceste observaţii şi propuneri purtat de dorul înălţării ocupaţiei de cântăreţ bisericesc, din dorul de a vedea preotul în serviciul său pastoral secundat de un element capabil, din dorul de a mări putinţa bisericii să atragă mai multă lume către evlavie, încredere de oamenii bisericii şi la iubirea activă acelor sfinte.

Econ. IOAN P. ŢINCOCA
Paroh şi Profesor în Iaşi

Un început frumos.

Mulţi s'au luptat să-l păstreze pe sătean în starea de curăţie, să-i păstreze apucăturile frumoase, dezbărându-l totdeodată de ceeace este rău. In acest scop, luară fiinţă o mulţime de şcoli, de biserici şi de clădiri în duhul acestora, pentruca fruntaşii să lupte şi să aibă la inimă buna creştere şi luminarea poporului, după cerinţele şcolii, ţării şi credinţei sfinte, pastrate din strămoşi.

1. Parcă din pricina bieţilor cântăreţi nu vine lumea la biserică! Ruptă sufleteşte din alte pricini, cântarea singură n'o mai aduce înapoi. Noi am avut cântare frumoasă, vorbire aleasă la biserica Sf. Ilie din Iaşi, pe care le-a-ţi pus la cale Sf. Voastră. Erau mulţi creştini care veneau? Ce ziceţi că nici directorul şcoalei de cântăreţi nu venea vreodată, dar nu lipsea dela cinematograf. — Nota *A. S.*

Din aceste consideraţiuni, a luat fiinţă şi ateneul popular „*Lehliu*" Ialomiţa, din dragostea de a activa spre o muncă mai cu folos, a Păr. Protoiereu *Mihail Rădulescu*, Ştefăneşti, a d-lor: *Emil Dragoş*, judecător, avocat *Claudiu Panaitescu*, consilier eparhial, avocat *Petrescu* şi alţii. Cucernicii preoţi din cuprinsul protoieriei, întruniţi în acest sens, au aderat la această iniţiativă, alegându-se un comitet, în frunte cu iniţiatorii, cari, deşi mireni, în mare parte arată totuşi un mare interes şi o dragoste neţărmurită, alăturând forţele lor, muncii imense pentru întronarea moralităţii şi-a tuturor virtuţilor ce trebuė să caracterizeze pe orice bun creştin şi cetăţean român. Cu acest prilej, se întocmi şi un statut de organizare, ce rămăsese să se discute la cea dintâi şedinţă. Totdeodată se exprimă dorinţa ca, alături de preoţi, să se dea loc şi învăţătorilor, cari, ca al doilea pion cultural al satelor, să adere şi ei le ideia de colaborare, alături cu preoţii, strâns uniţi sub flacăra sclipitoare a acestui ateneu.

Intâia şedinţă s'a hotărât, din oficiu, să se ţie la *Ştefăneşti*, în ziua de 30 Ianuarie a. c., unde au venit în număr destul de mare şi învăţătorii, arătând prin aceasta că ideia pornită de preoţi vine în ajutorul muncii ce le este cerută, rupându-se în felul acesta din hotarele separatismului ighemonic, ce dela un timp se cam observă între cele două puteri vii, preotul şi învăţătorul. E un mare merit deci dela început, că s'a putut ajunge la o conlucrare comună, la strângerea raportului între preot şi învăţător, strâns uniţi, atât prin rolul lor de muncă în acelaşi ogor, cât şi prin faptul că năzuiesc cu multă bunăvoinţă să alipească forţele lor uriaşe, spre ajungerea ţelului râvnit.

Astfel, în ziua de 30 Ian. a. c., la orele 10 a. m., fură de faţă toţi preoţii şi învăţătorii, cu puţine absenţe, la frumoasa biserică din Ştefăneşti. In sunete de clopote, se adunase acolo multă lume, ascultând cu mult nesaţiu slujba sfântă oficiată de un sobor de preoţi. După terminare, tot norodul porni spre localul şcoalei, nou clădită, nădăjduind în cugete că va avea să vadă multe lucruri frumoase.

Serbarea se deschise cu imnul „Impărate ceresc" cântat de preoţi, ce ştiusă cu-o tonalitate adecuată, să dea toată măreţia acestei sublime cântări, făcând să aibă un deosebit răsunet în inimile ascultătorilor deprinşi tot cu cântece de lume. Urmă apoi „Trăiască Regele", intonat de învăţători şi învăţătoare, după care păr. protoiereu, în calitate de preşedinte, desvoltă o frumoasă conferinţă.

Sf. Sa descrise rând pe rând grozăviile şi nelegiuirile săvârşite în ţara noastră de nenorocitul curent comunist — armata roşie, molipsire de peste Nistru —, care a distrus ţarismul şi marele popor rus, semănând jalea şi necredinţa în pravoslavnica Rusie. „Pentru aceia, conchide C. Sa, noi, cei cari înţelegem nelegiuirile acestea, noi cari simţim şi lucrăm româneşte, nu putem răbda să fim învinşi de hoarda comunistă, ce ne distruge ţara, neamul, regele, credinţa şi pe noi înşine. Cazul cu bomba de la Senat, de mai acum un an, şi altele mai grozave sunt probe că agenţii comunişti nu stau cu mâinile în sân. De aceia trebue să ne alarmăm

să-ne grupăm toate forţele, spre a preîntâmpina lupta grozavă ce ne aşteaptă".

In felul acesta C. Sa ajunge la necesitatea înfiinţării ateneului ce-a purces cu'n ceas mai de vreme la activitatea rodnică până ce comunismul nu ne aduce în starea jalnică a celor de peste Nistru.

Urmară apoi felurite coruri, alese în duhul poporului, cu caracter moral-naţional, întregite de cuvântarea d-lui învăţător Cristea din Dor-Mărunt. Cuvântătorul are de scop să arate origina etnică a poporului român, marile lui comori sufleteşti şi trupeşti, descriind cu mult tact pe strămoşii noştri, ale căror obiceiuri şi credinţe ni le-au transmis întocmai nouă, urmaşii lor. Indrăznesc să mă exprim, că ambele cuvântări au suferit întru câtva de claritate, de boala neologismelor şi-a cuvintelor silite [1]) ce nu cadrează cu grăirea naturală şi cu atât mai mult cu felul de exprimare al poporului deprins cu limbajul plăcut al poveştilor cu Impăraţi şi feţi frumoşi. Totuşi şi-au ajuns din scopul lor dorit.

Se jucă piesa de teatru „Piatra din casă" de V. Alexandri, cu concursul adulţilor din localitate ce-au ştiut, prin felul cum s'au transpus, cu multă naturaleţe, în locul personagiilor, să stoarcă o mulţime de aplauze.

După câteva coruri, serbarea se închise cu cuvântarea d-lui avocat Claudiu Panaitescu, care într'un limbaj, cald şi foarte popular, arătă gândul ce l-a călăuzit la întemeierea ateneului. Cu o vorbă plină şi curgătoare, cum numai un avocat de inima domniei sale ştie s'o stăpânească, d. Panaitescu ţinu încordată atenţia auditorului, ce, după un program aşa de bogat, tot se mai păstră, graţie abilităţii oratorului. Marşul „Pe-al nostru steag" de maestrul Porumbescu, cu adevărat naţional, cântat cu multă simţire de adulţi, strânse şi mai mult inimile poporenilor cu ale celor ce veniseră de departe, purtaţi de gândul nobil să ridice nivelul vieţii ţărănimii spre înălţimea cuvenită.

După o masă frăţească, se trecu la discuţia statutului, spre a intercala sau exclude unele paragrafe. Se alese în comitet o proporţie de membri şi dintre învăţători, întreţinându-se astfel tot timpul, voioşia şi bună frăţie ce se citea pe faţa fiecăruia. Şi odată lucrurile stabilite, fiecare porni spre satul său, cu dorinţa d-a munci tot mai mult, ca să înţeleagă poporul cât poate face unirea preotului şi învăţătorului, spre edificarea şi mărirea lui.

Dea Dumnezeu ca activitatea acestui ateneu să aibă roade cât mai bogate, iar membrii lui să fie oricând cu mintea trează chemarea lor frumoasă. Inainte, cu multă încredere, spre muncă încordată! Inceputul este demn de laudă.

Preot ALEX. B. IONESCU
Crăsani-Ialomiţa.

---

1. Parcă scrisul Sfinţiei Tale de aici sufere mai puţin de această boală! Câte cuvinte a trebuit să înlocuiesc eu, şi tot au mai rămas! *Nota A. S.*

Conferință religioasă.

In ziua de 9 Martie a. c., Păr. *Toma Chiricuță* din București, a ținut la Iași o conferință religioasă în biserica sf. Ilie. Această biserică, după rèparația ce i s'a făcut, a fost amenajată cu bănci, destinându-se pentru întruniri cu caracter bisericesc.

Subiectul conferinței a fost: *Demonismul contimporan și calea de mântuire din el.*

La conferință au luat parte și *P. S. Grigorie Botoșăneanu.*

Conferința s'a început cu citirea rugăciunilor începătoare și apoi corul *maestrului Ciolan* a cântat: „Pre tine Te lăudăm".

Părintele Țincoca, parohul bis. Sf. Ilie, arată, în câteva cuvinte, care este datoria creștinului în Postul Mare și face cunoscută organizarea unor conferințe în această biserică de către Asociațiunea Femeilor române, cari vor fi momente de reculegere și îndreptarea sufletului pe o nouă cale în viață.

După aceasta, Păr. Toma Chiricuță, preot la biserica Zlătari din București, își începe conferința.

In cele ce urmează, voi da pe scurt, cât posibil, ideile sf. Sale chiar în cuvintele și rânduirea urmată:

„In clipa aceasta în care, după voia lui Dumnezeu și după dragostea d-voastră, îmi este îngăduit a vorbi în această cetate a Iașilor, îmi dați voe a revarsa simțămintele ce-mi umplu inima. Sânt două simțăminte: unul de recunoștință și altul de teamă: de recunoștință față de Dumnezeu, care ne călăuzește în cele mai mici detalii, care a ales ca unealtă de lucru și pe femeile rom., prin care eu, nevrednicul, am fost chemat să vorbesc în acest loc sfânt.

Spune apoi că Iașul îi este scump, pentrucă în el a căpătat cele dintâi cunoștințe și își îndreaptă gândul de recunoștință la foștii profesori, mai ales la Păr. I. Gotcu.

Al doilea simțământ este de teamă: față de necunoscutul din sufletele ascultătorilor și față de subiectul ales.

Deaceea îndreaptă către Dumnezeu „o trâmbă de rugăciune", cerând întărirea și curajul în celece va vorbi.

Punctul de plecare este sf. Evanghelie, care este pentru preot ca hangarul pentru aviator. Locul din Evanghelie este acel unde se povestește cum Mântuitorul, după ce s'a pogorît depe muntele Taborului, ucenicii lui erau împresurați de locuitori, între cari era un tată cu fiul său, stăpânit de demon. Tatăl roagă pe Mântuitorul, să-i vindece copilul său.

Subiectul nu este nou, ci e permanent în Evanghelie și în propoveduirea preoților. Acel tată cu fiul demonizat n'a fost numai atunci, ci e un simbol, care reprezintă toate timpurile și mai ales lumea contimporană, care sufere de demonism.

Dintre toate cuvintele vocabularului omenesc, nu este altul mai vrăjmășit decât cuvântul de demon. Dar omul contimporan, care se consideră exponentul culturii, neagă existența demonului. Deaceea afirmarea existenței lui ar fi riscantă și ar însemna a vorbi într'o cameră lipsită de rezonanță; ar fi ca un aparat de radio fără puterea electrică.

Ce înţelegem prin demonism? Există demonul? şi ce este el?

Punctul de plecare ar putea fi o definiţie presupusă ca adevărată, din care s'ar trage concluzii, ceeace s'ar putea face într'un auditoriu perfect creştin şi conştient creştin. Dar presupunând că este un suflet care se îndoieşte de existenţa Satanei, Sf. Sa nu începe în acest chip.

A doua cale este cea a plecării dela realitatea faptelor, dela intuiţie; mai ales că demonul e realitatea transcendentă ce nu poate fi definită satisfăcător şi deplin. Definiţia e o cupă, nu vas în care limităm un anumit conţinut. O realitate mai vastă decât mintea noastră, nu poate fi cuprinsă într'o definiţie.

Deci calea cea mai potrivită este cea a intuiţiei sau a credinţei, căci e vorbă de-o intuiţie spirituală şi de-o realitate spirituală. Aceste realităţi le cunoaştem din manifestările lor. Sunt realităţi din care putem cunoaşte pe Satana? Da, ele sunt aşa de multe, încât constituie, în mijlocul Universului, un al doilea univers.

Pentru lămurirea chestiunii, e necesară o apropiere.

Există alt fenomen: *Biserica*. Ea are o realitate indiscutabilă. Biserica este lucrarea lui Dumnezeu în lume pentru îndumnezeirea omului. Ea este rezultanta conlucrării libere între Dumnezeu şi om. Dar omul mai este şi teatrul de acţiuni a celuilalt principiu al Satanei.

Biserica este instrumentul lui Dumnezeu.

Care este instrumentul Satanei? *Lumea* este instrumentul Satanei şi e născut şi acesta din colaborarea liberă a omului cu demonul.

Ce este lumea? Ea este ceeace a înţeles Mântuitorul în unele momente ale vieţii sale.

1. Momentul când Domnul a fost ispitit de diavol, pe un munte înalt, zicându-i că, de i se va închina, îi va da împărăţiile *lumii acesteia*. Realitatea pe care demonul o oferă Mântuitorului trebuia s'o aibă.

2. Cuvântul rostit de Iisus: „Nu voi mai vorbi mult cu voi, căci vine stăpânitorul *lumii acesteea*, care n'are nimic în mine". Dar ce fel de lume? E o lume în înţeles spiritual.

Deci întâi avem Biserica lui Dumnezeu, ai cărei colaboratori sânt oamenii. Biserica e un edificiu ce se ridică în timp.

Al doilea, avem edificiul satanic al *lumii*, cu planurile lui, ţelurile lui, lucrătorii lui. Nu e vorba de lume în înţeles cosmic, ci în sens spiritual.

Demonismul e lucrarea ce o face diavolul asupra omului, prin consimţământul lui liber prin *lume*. Este în stăpânirea acestui spirit asupra sufletului omenesc.

Aici vine momentul ce priveşte pe ascultători ca ei să colaboreze cu arhitectul ceresc la calea lui. Dar sunt tot aşa de liberi să colaboreze cu cellalt spirit.

Ţelul diavolului e distrugerea lucrării lui Dumnezeu, adversitate contra lucrării lui Dumnezeu.

Care sunt mijloacele lui? Este o realitate ce ne întâlneşte întotdeauna şi pretutindeni: *răul*, care e o parte a lucrării diavolului; iar cealaltă parte e *păcatul*. Acestea sunt cele două aspecte ale lucrării lui.

Răul are obârşia în diavol, este consimţimântul colaborării noastre cu el; iar păcatul e un mijloc pentru ajungerea obiectivului. Păcatul este conlucrarea liberă a voinţei noastre cu diavolul cu scopul detronării împărăţiei lui Dumnezeu dintre oameni. Păcatul începe cu îndoiala şi mândria, ce se manifestă în lăcomie, desfrânare şi altele. El e mijlocul esenţial pentru demonizarea omului. Şi cât este el de actual şi real!

Ceice consimt la păcat simt realitatea diavolului. Atunci se produce o desbinare de Dumnezeu, o depărtare de El.

Deaceea acesta e suspinul tuturora către Dumnezeu: până când vom înainta sub această boltă a păcatului care ne împiedică privirea către tine Doamne?!

Insă celui intrat în păcat nu-i de ajuns căderea sa proprie, ci caută să atragă şi pe cei din jurul său. Intinderea aceasta a păcatului *este lumea*—împărăţia diavolului. Din manifestările satanice, două sunt mai distrugătoare: păcatul desfrânării şi francmasoneria.

Se vorbeşte mult de demnitatea omului şi a femeei. Dar femeea se vinde şi lucrul acesta e organizat, legiferat, patronat. Aceasta se petrece în ţara noastră, unde demonismul este organizat. In alte ţări, prostituţia e considerată o crimă socială. Iar francmasoneria este o organizaţie universală, ce năzuieşte să distrugă Biserica, Statul şi dinastia; să le înlocuiască cu dezordinea.

Dar care-i calea mântuitoare? Răspunsul s'a dat. Nu putem sluji la doi domni; deci mântuitoare este numai calea colaborării cu Dumnezeu, în sf. Biserică.

Dar pentru a fi membru în corabia mântuitoare, al bisericii, nu e deajuns să fii botezat, ci e necesar a fi parte vie şi roditoare, participând efectiv la conlucrarea cu Dumnezeu. Iar momentul activării nu este niciodată târziu, căci Mântuitorul este gata a ne primi chiar în clipa cea mai depe urmă".

După aceasta urmează concert: „La râul Vavilonului..." cântat de neîntrecutul cor al maestrului Ciolan dela bis. Sf. Spiridon.

P. S. Grigorie, în câteva cuvinte, spune că rugăciunea sf. Efrem Sirul: *Doamne şi stăpânul vieţii mele...*, ne arată cele 4 mijloace de luptă ale lui Dumnezeu, contrare altor 4 ale demonismului.

Mulţămeşte Păr. T. Chiricuţă pentru clipele de înălţare sufletească, Păr. Ţincoca şi Asoc. fem. române cari au organizat conferinţele religioase. Apoi Păr. Ţincoca dă câteva lămuriri şi face cunoscut că în fiecare Joi va fi câte o conferinţă în bis. Sf. Ilie.

Următoarea va ţine-o d. *Lascarov-Moldovanu*, *„Despre femeea în Evanghelie"*.

Preot IOAN BÂRLIBA,
paroh Hulboca, jud. Orhei.

EXTERNA

MULŢĂMIRI DIN STRĂINĂTATE CĂTRE PATRIARHUL NOSTRU

D. *Hans Schönfeld* a luat parte la conferenţele creştineşti care au fost la noi, în Bucureşti, în luna Mai a. c., şi despre care am scris şi noi aici. Intors acasă, încărcat de întipăririle culese la noi în cursul discuţiunilor şi în întâlnirile avute, domnia sa s'a simţit dator să-şi rostească simţirile şi mulţămirea către I. P. S. Patriarh al României, D. D Dr. Miron, care a avut o ţinută atât de frumoasă cu prilejul acelor conferenţe. Dăm mai la vale textul mulţămirii primite de I. P. S. Patriarh :

Eminenţei Sale,
Patriarhului României, MIRON CRISTEA
Bucureşti

Eminenţa Voastră,

Prin aceasta, ne luăm voie a înainta Eminenţei Voastre, împreună cu raportul în limba franceză, şi un raport în limba germană, despre conferinţa Balcanică a Bisericilor Ortodoxe, exprimându-vă din nou cea mai respectuoasă a noastră mulţămită, pentru binevoitorul sprijin şi binevoitoarea primire de cari Eminenţa Voastră ne-aţi făcut părtaşi.

Vizita în palatul Eminenţei Voastre ne-a lăsat cele mai profunde şi cele mai frumoase impresii a zilelor petrecute în Bucureşti. Discursul Eminenţei Voastre l-am tradus în întregime în limba germană şi l-am pus în anexa a patra a raportului german, rămânându-Vă adânc şi pururea recunoscători pentru marea pricepere şi binevoitoarea apreciere, cu cari Eminenţa Voastră aţi binevoit a întâmpina lucrarea noastră ecumenică, dar totodată şi pentru deosebitele servicii pe cari Eminenţa Voastră aţi binevoit a le face acestei chestiuni atât de însemnate. Cu drag ne vom aduce aminte în totdeauna de conferinţa de la Bucureşti, folosind în lucrările noastre experienţele făcute aici, iar pe Excelenţa Voatră vă rugăm să ne permiteţi a ne exprima dorinţa şi credinţa noastră că Eminenţa Voastră şi pe viitor veţi binevoi a sprijini lucrarea noastră cu cuvântul şi cu fapta.

Geneva 6 Iulie 1933.

Cu cele mai respectuoase salutări,
al Eminenţei Voastre adânc devotat,
HANS SCHOENFELD,
Director al Secţiunei Cercetărilor.

DIN BISERICA ORTODOXĂ ŞI DIN ALTELE.

Noua lege de organizare a Bis. Ort. Sârbeşti. Cu ziua de 16 Dec. vrie 1931 (punerea în aplicare a nouei legi de organizare), Biserica Ortodoxă Sârbească a început să respire parfumul plin de speranţe frumoase al unei noi epoci de viaţă. Iniţiatorul şi cel care a dus la bun sfârşit ideea de a da o organizare temeinică şi plină de aşteptări Bisericii Ortodoxe Sârbe este vrednicul ei conducător de I. P. S. Patriarh Varnava. Actul acesta trece de importanţa actelor de rând, căci el este, din punct de vedere istorico-bisericesc, pentru Biserica sârbească, al doilea act de seamă după reînfiinţarea Patriarhatului Sârbesc în 1920.

Încă din 1929, corpurile legiuitoare ale Serbiei votaseră o lege cu caracter bisericesc. Legea aceasta însă ţinea mai mult la aranjarea raporturilor dintre Biserică şi Stat. Biserica Ortodoxă Sârbă era declarată corp religios de-sine-stătător în toate manifestările sale lăuntrice, iar Statul îşi lua obligaţia ca să înscrie anual în bugetul său suma necesară întreţinerii materiale a Bisericii, căreia de altfel îi recunoştea dreptul ca să-şi administreze singură averile sale ca şi sumele provenite din contribuţiunile tuturor locuitorilor ortodoxi ai Statului. Cu toate acestea o lege care să orânduiască manifestările lăuntrice de viaţă ale Bisericii sau care să hotărască modalitatea administrării bunurilor materiale ale Bisericii nu există. O consecinţă deci inevitabilă a acestei legi nu putea fi decât o lege nouă. Aceasta a înţeles-o îndeajuns I. P. S. Patriarh Varnava încă dela venirea sa — acum vreo 3 ani — la conducerea Bisericii Ortodoxe Sârbe şi aceasta s'a realizat acum. Pentru o mai bună orientare asupra cadrului general al acestei legi, desprindem aici o parte din articolul profesorului rus Maghievschi: „Noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe", publicat în foaia săptămânală „Pantainos" a Patriarhatului din Alexandria (Nr. 10, din 10 Martie 1932, p. 155-157):

„Legea aceasta, cu începere dela 16 Decemvrie 1931, aranjază toate fazele de viaţă a Bisericii, pe baza principiului autonomiei. Orândueşte raporturile dintre autoritatea bisericească şi comitetele administrative mixte (din laici şi clerici) precum şi limitele de contact între clerici şi laici în viaţa Bisericii. Prin legea aceasta, s'a dat sf. Sinod, ca celei mai înalte puteri legiuitoare, dreptul de a emite porunci, canoane şi îndrumări cari sunt în legătură cu aplicarea legei de aranjare a Bisericii.

Cu privire la viaţa economică a Bisericii, autoritatea Bisericii va lucra în decomun acord cu comitetele parohiale.

In legătură cu clerul de mir, noua lege de organizare prevede asigurarea deopotrivă şi cât mai bună a lui, pentruca, liberat de grija materială, să-şi îndeplinească in linişte înalta lui misiune apostolică.

Aceeaş lege de organizare prevede formarea deopotrivă şi cât mai bună a clerului de mir şi aceeaşi pregătire către slujba preoţească. In cercul acesta de idei, s'a pus multă atenţie în ceeace

priveşte metoda culturii şi instrucţiei în seminarii şi în Facultatea de Teologie a Universităţii.

La urmă, legea se ocupă cu de-amănuntul de organizarea autorităţii corpurilor şi organelor Bisericii Ortodoxe Sârbe, de Patriarh, sf. Sinod, Sinodul Permanent, judecătoriile bisericeşti, Consiliul Patriarhal, etc. etc., până de viaţa religioasă a parohienilor.

O mare atenţie arată legea şi faţă de mânăstiri şi de pregătirea monahilor, atât la mânăstiri — în şcoalele monahale — cât şi în seminarii sau Facultatea de Teologie.

Afară însă de cele arătate de profesorul Maghievschi în mai sus citatul articol, noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe prezintă o însemnătate capitală pentru toate Bisericile Ortodoxe Autocefale şi îndeosebi pentru Patriarhatul ecumenic din Constantinopol, atunci când vine să arate care este raportul dintre Biserica Ortodoxă Sârbă şi unele Eparhii din afară de graniţele actuale ale Statului iugoslav. Este vorba despre art. 13, care cuprinde următoarele dispoziţiuni: „In afară de Eparhiile din Stat, jurisdicţiunea Patriarhului Serbiei se întinde şi asupra următoarelor Eparhii din străinătate: 1) asupra Eparhiei Cehiei (Moraviei), cu scaunul în Praga, 2) asupra Statelor Unite şi Canadei, cu scaunul în Chicago, 3) asupra Eparhiei Mucaţef-Priasev în Rusia carpatică, în republica Cehoslovaciei, cu scaunul în Mucaţef, 4) asupra Eparhiei Zadarsca (Italia), cu scaunul în Zadra, 5) asupra Albaniei, cu scauuul în Scodra, 6) asupra Budapestei, cu scaunul în Budapesta şi 7) asupra Timişoarei, în România, cu scaunul în Veliconinda".

In legătură cu articolul acesta din noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe, foaia Patriarhatului din Alexandria „Pantainos" Nr. 11, din 17 Martie 1932 observă cu foarte multă dreptate cele ce urmează:

„Articolul acesta, al nouăi legi de organizare, este în contradicţie cu actele oficiale ale Patriarhatului ecumenic şi contribue la sporirea neînţelegerilor cu privire la jurisdicţiunile bisericeşti. Patriarhul ecumenic deja a hirotonisit un Arhiepiscop al Pragei şi a toată Cehoslovacia, cu jurisdicţie de-sine-stătătoare. România, de sigur, nu va îngădui pe terenul său o Episcopie dependentă de Patriarhatul Serbiei [1]), iar Scodra, depinzând bisericeşte de Belgrad, ar fi ca şi cum mitropoliile Coriţei şi Arghirocastrului din Albania ar depinde de sinodul din Atena. Cu un astfel de precedent şi Bulgarii, dacă s'ar lua schisma, ar fi îndreptăţiţi să aibă episcopii dependente de Sofia pe terenul român sau pe cel iugoslav.

Cu alte cuvinte, art. 13 al nouăi legi de organizare a Bisericii Sârbe se bazează pe aceleaşi concepţii anticanonice, cari au dat naştere la schisma bulgară, cu privire la care Biserica Serbiei a îmbrăţişat până acum, ca şi celelalte Biserici, principiile Patriarhatului ecumenic".

Se aşteaptă ca Prosinodul, ce se va aduna în curând la sf. Munte Atos, să lămurească, odată cu chestiunea jurisdicţională, ivită între cei doi mitropoliţi ruşi Serghie şi Evloghie, şi chestiunea a-

ceasta jurisdicţională ridicată de art. 13 al nouăi legi de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe, spre o cât mai bună propăşire şi înţelegere a tuturor bisericilor autocefale ortodoxe.

Şcoala Teologică din Halchi. Conducerea şcoalei teologice din Halchi a Patriarhatului ecumenic a fost încredinţată de curând P. S. Episcop al Trahiei, Alexandru Zotos, fost profesor la Universitatea din Varşovia şi corespondent al Patriarhatului ecumenic pe lângă Biserica Ortodoxă din Polonia. Locul era vacant prin trecerea I. P. S. Mitropolit al Stavropolei, Ioachim, dela conducerea şcoalei, la mitropolia Dercelor. Bărbat distins, noul director al şcoalei teologice din Halchi este licenţiat al unei Universităţi din Germania, iar pe vremuri a condus la Constantinopol, în calitate de director, „Marea Şcoală a Neamului".

Scrisoare de condoleanţă. Cu ocazia încetării din viaţă a Episcopului anglican al Oxfordului, Gore [2]), I. P. S. Patriarh al Alexandriei, Meletie, a trimis Arhiepiscopului din Canterbury, care este şi primat al Angliei, o scrisoare de condoleanţă. In scrisoarea aceasta, I. P. S. Patriarh Meletie se arată nespus de îndurerat de pierderea Episcopului Gore, care a fost unul dintre cei mai călduroşi sprijinitori ai unirii bisericilor: „Sforţările pline de zel şi de credinţă ale celui mutat dintre noi — zice scrisoarea — pentru opera de unire a bisericilor, au făcut din el o personalitate tot atât de iubită în Biserica Ortodoxă de Răsărit, pe cât activitatea lui pastorală şi literară şi feluritele virtuţi evanghelice, care l-au înălţat conştiinţa Bisericii şi a Neamului său".

Episcopul Winchesterului. Către sfârşitul lunei Februarie curent, mişcarea de unire a bisericilor a pierdut pe alt corifeu al său. Este vorba de Dr. Woods, Episcopul Winchesterului. Prieten bun al Bisericii Ortodoxe, Dr. Woods o iubea mult şi lucra cu mult devotament la unirea Bisericilor, având credinţă fermă că mişcarea aceasta este binecuvântată de Dumnezeu şi deci menită să izbândească odată. In ultima adunnare a mişcării de unirea Bisericilor, la Lambeth, Dr. Woods a prezidat comisiunile ce s'au ocupat cu deslegarea greutăţilor pe care confesiunea anglicană are de înfruntat, din punct de vedere social.

Catolicul Georgiei. In ziua de 10 Ianuarie 1932, s'a mutat către Domnul I. P. S. Mitropolit Hristofor, capul (catolicul) Bisericii Ortodoxe Autocefale din Georgia.

Noul calendar şi în Etiopia. Bisericile ortodoxe din Etiopia, care ţin, precum se ştie, de Mitropolia Axomei (Patriarhatul de Alexandria), izbutiseră, până în timpul din urmă, să se sustragă dela noul calendar. Sf. Sinod al Bisericii Alexandriei, sesizat de cererile locuitorilor din Addis Abeba şi Dire Daua, a hotărît, în

1. In urmă însă s'a făcut o înţelegere între noi şi Sârbi, chiar anul acesta, care învoeşte Sârbilor să aibă episcop la noi, dar şi noi la ei. Am scris noi aici despre aceasta. Nota *A. S.*

2. Episcopul Gore, de care şi noi am scris, nu mai era de mult episcop al Oxfordului în clipa morţii sale. El demisionase şi trăia ca teolog liber în Londra, unde şi noi l-am vizitat în 1920. — Nota *A. S.*

ședința din 1 Martie 1932, ca noul calendar să fie aplicat deopotrivă și mai sus ziselor biserici etiopiene, cu începere dela 25 Martie 1932.

Celibatarii se pot preoți ca și cei căsătoriți. Intr'una din ședințele recente, sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei a hotărât admiterea la hirotonie ca preoți de mir, atât a celibatarilor, cât și a celor căsătoriți. Criteriul care a condus pe sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei la această hotărâre a fost dreptul ierarhilor de a hirotonisi pe toți cei ce sunt potriviți chemării acesteia.

Proceduri sinodale în dreptul matrimonial. In cele mai multe dintre Bisericile Ortodoxe de Răsărit, căsătoria nu este nicidecum un act civil, ci dimpotrivă, prin excelență religios și, ca atare, lăsat în seama instituției Bisericii. De aceia și diferitele proceduri sinodale, în cazuri anumite, sunt de cele mai multe ori de o valoare deosebită pentru dreptul matrimonial. Dintre procedurile date în timpul din urmă, dăm mai jos două:

1. Sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei, fiind întrebat dacă se permite reîntemeerea unei căsătorii desfăcute, în cazul când unul dintre soții divorțați a încheiat o altă căsătorie cu altcineva, a hotărît că, în cazul acesta, este nevoie să se dea învoire pentru a treia căsătorie, iar în timpul săvârșirii sf. Taine, să se citească rugăciunile referitoare la o astfel de căsătorie.

2. Sf. Sinod al Patriarhiei din Alexandria, judecând în recurs un proces de divorț, a hotărît că ultimul act al desfacerii căsătoriei este „cartea de despărțenie", fără de care, chiar în cazul când există o hotărîre judecătorească, căsătoria continuă a exista. Astfel că, dacă se întâmplă ca, mai 'nainte de eliberarea cărței de despărțenie de către Patriarh sau Mitropolit, soții să trăiască din nou împreună, aceasta se socotește ca o iertare provenită dela reclamant față de reclamat.

Preot Dr. OLIMP N. CĂCIULĂ,
Directorul Seminariului „Nifon"
din București.

„Acțiunea franceză" și Mgr. Maglione. — „Acțiunea franceza", condusă de scriitorii *Ch. Maurras* și *L. Daudot*, pe lângă revendicările regaliste, luptă pentru independența Bisericii franceze, față de Roma. Deși osândită de Papa, „Acțiunea franceză" nu încetează acum a lupta și mai îndârjit împotriva stapânirii papale în Franța. In timpul din urmă, atacurile ei s'au îndreptat asupra Monseniorului *Maglione*, reprezentantul diplomatic al Vaticanului la Paris. Acestuia i se aduce grava învinuire de a fi făcut spionaj german în timpul războiului mondial, având pe atunci calitatea de nunțiu papal la Berna. Documentele compromițătoare se găsesc în stăpânirea oarecărui Dr. *Specklin* delaMulhouse și au fost publicate întâiu în ziarul „Action française"și apoi răspândite pela presbiteriile din toată Franța. Presa oficială catolică crede că la mijloc ar fi o înscenare odioasă și protestează zgomotos împotriva acestui fapt.Dar, deocamdată, nu se poate vedea de partea cui e adevărul.

Preoţii vor utiliza mai puţin motocicleta. — Preoţii din Franţa întrebuinţează, într'o măsură foarte largă, mijloacele de umblare iute, atât pentru nevoile slujbei, cât şi dintr'o înclinaţie sportivă.

Intâmplându-se multe nenorociri, uneori chiar moarte, episcopul din Belley a dat o ordonanţă, prin care îngădue folosinţa motocicletelor numai pentru preoţii cu parohii prea întinse sau celor cu mai multe parohii. Intrebuinţarea acestui mijloc, numai ca gust, pentru escursii sau călătorii, este oprit cu totul preoţilor şi seminariştilor din dioceza episcopului de Belley.

Congresul de Arheologie creştină dela Ravena.—La Ravena, s'a ţinut în zilele din urmă ale lui Septemvrie trecut, al III congres de Arheologie creştină. Ravena e oraşul amintirilor vii, a unui trecut de slavă artistică şi istorică. Aici au locuit cândva împăraţi ai Apusului, regi ai Goţilor şi aci a fost şi capitala Exarhatului. Sub zidurile ei, împreună cu mormântul lui Dante, zac operele cele mai de seamă ale artei bizantine: bazilici, mausolee, baptistere din veacurile 4—7.

Cel dintâi congres arheologic s'a ţinut la Spalato (Dalmaţia) în 1894, iar cel de al doilea la Roma, în 1900. Acum, au luat parte reprezentanţi a mai mult de 20 de popoare, în număr de peste 600.

S'au ţinut mai multe conferinţe, în cari maeştrii Arheologiei au făcut sinteza descoperirilor şi săpăturilor dela 1900 încoace şi au vizitat monumentele.

AL. NICOV,
Student la Strassburg.

Predica este numai un amănunt şi nu trebuie să ne amăgim a-l socoti ca cel mai însemnat în şirul rugăciunilor de dimineaţă şi de seară, ca cea care e aşezată în mijlocul cântărilor, rugăciunilor şi cetirilor din sfinţi şi prooroci. Ea poate fi privită ca o silinţă, de a da adunării ceva de gândit despre acestea, dar credincioşii care iau aminte la slujbă vor găsi materie de gândit la fiecare pas al ei. Şi totuşi, fie că ei au putut urmări sau nu alte puncte ale slujbei, credincioşii de obicei îşi ascut luarea-aminte, când predicatorul se suie pe amvon.

W. F. STEAD,
în *Sermons of the Ysear 1933,* prefaţă

Tot cel ce încearcă a vorbi în numele lui Hristos aminteşte lumii că El e între noi şi astfel dă putinţă lumii ca ea să isprăvească mai mult decât a visat vorbitorul.

ACELAŞ.

CĂRŢI, REVISTE, ZIARE

Arhimandritul *Zosima Târâlă* şi Iconomul Stavrofor *Haralambie Popescu*, **PIDALION, cu rânduire nouă şi tâlcuiri.** Bucureşti, Tipografia „Speranţa", 1933. Volum de 384 de pagini, în format ceva mai mare ca al acestei reviste. Preţul 350 de lei. Se cere la autori · Mânăstirea Dălhăuţi, Râmnicul-Sărat sau Bucureşti, biserica Sfinţii voevozi, calea Griviţei.

Privind cineva acest mare volum, simţirea şi gândurile lui, fără să vrea, se abat spre mai multe căi. Nu te poţi opri numai la judecarea cărţii în sine, ci alte simţiri, mai din lături, răsar înaintea ta. In adevăr, nu se poate să nu fii mişcat de faptul că doi preoţi tineri au luat asupra lor o lucrare atât întinsă, grea şi costisitoare. Trebuie să-i preţuieşti, mai întâi, din întâlnirea cu fapta aceasta, care e de mare vrednicie şi nu e de toate zilele.

Sfinţiile lor, fără îndoială, au luat asupra lor împlinirea unei mari trebuinţe: punerea vechiului Pidalion la îndemâna tuturor preoţilor. Folosul este netăgăduit: 1. Fiindcă vechiul Pidalion de mult nu se mai găseşte, deşi e atât de trebuincios; 2. deşi textul canoanelor noi îl mai avem şi după aceia, în lucrările de Drept Bisericesc al d-lui Dr. *D. G. Boroianu*, totuşi acum nici această carte nu se mai găseşte şi apoi aceia n'o face de prisos pe aceasta. Avem text al canoanelor şi colo şi colo, avem tâlcuire şi colo şi colo, dar nu sunt în aceiaşi întocmire şi nici cu aceiaşi tâlcuire. Şi este atât de folositor ca, unde este vorba de texte însemnate, să ai cât mai multe lucrări. Din căutarea şi cetirea mai multora, ai mai mulţi sorţi că te vei lumina mai deplin.

Dar încă şi altul este gândul de departe care te mişcă, văzând fapta acestor doi preoţi care s'au însoţit pentru a ne da Pidalionul a doua oară, Este constatarea zvâcnirii de viaţă care se întâlneşte în sânul Bisericii noastre. Deşi suntem copleşiţi de atâtea nevoi, deşi avem lipsuri atât de mari, deşi ne plângem de ele atât de des, totuşi ar fi nedrept să nu mărturisim că ne întâlnim şi cu mari dorinţe de bine şi cu frumoase silinţe de a ne ridica tot mai sus. Avem, în clerul nostru, puteri vii şi proaspete, care pâlpâie frumos şi ne sunt mari nădejdii de viitor.

Ce să zicem alta, când vedem o aşa jertfă, prin tipărirea unei asemenea scrieri, care înseamnă muncă, cheltuială, dar, mai pre sus de acestea, dor de propăşire în sânul Bisericii noastre! Se înţelege, dacă privim peste întregul Bisericii, vom descoperi că nu sunt prea mulţi ceice se străduiesc în felul acesta. Avem înainte o ceată de preoţi care se ostenesc, care trăiesc şi pentru ziua de mâne, nu numai pentru cea de azi, preoţi care înţeleg să-şi însemne cu vrednicie aşezarea lor la slujba Bisericii. Dar niciodată, nici în vremurile de mare propăşire, ceice s'au mişcat n'au fost cei mai mulţi. Ajunge, dacă ai un pâlc de oameni ceva mai numeros. Aceştia să fie, şi ai dreptul să-ţi strigi toate nădejdile de viitor. Căci aceştia vor lucra ca aluatul care va face să dospească întreaga frământătură.

Noi ne plângem că ceice se încordează la treabă nu sunt prea mulţi. Dar dacă au să fie 20%, încă are să fie mare lucru.

Şi acum, acestea zise, putem păşi spre privirea cărţi în sine.

Ea este însoţită de o prefaţă scrisă de P. S. Episcop *Ghenadie*, al Buzăului. Cel dintâi ostenitor cu această carte, Păr. Arhim. Zosima Târâlă, este stareţ în eparhia Prea Sfinţiei Sale; cel din urmă a fost în slujba Prea Sfinţiei Sale, ca consilier-referent la Episcopia Buzăului.

Altă prefaţă e scrisă de Prea Sf. Sa Arhiereul *Titu Târgovişteanu*. Şi una şi alta scot la iveală însemnătatea lucrării, cum şi alte socotinţe în legătură cu aceasta.

Urmează apoi un destul de amănunţit „Cuvânt Inainte" al autorilor, în care ni se arată istoria canoanelor. Acest „Cuvânt Inainte" este destul de amănunţit şi cuprinde 8 pagini dese.

De aici încolo, se înşiră materia largă a cărţii, in 4 părţi: 1. Canoanele Sfinţilor Apostoli; 2. ale Sinoadelor Ecumenice; 3. ale Sinoadelor locale şi 4. ale Sfinţilor Părinţi. Totuşi materia nu urmează aşa cum ar crede cineva şi cum suntem obişnuiţi; canoanele la şir, după timp şi însemnătate, adică ale Sfinţilor Apostoli, ale Sinoadelor Ecumenice, şi apoi celelalte, nu, ci pe chestiuni. Nici chestiunile însă nu sunt luate după alfabet ori după vreo rânduială dinnăuntrul materiei ori după şirul dogmatic ale chestiunilor, ci după o chibzuinţă pe care autorii şi-au ocrotit-o după vederile lor. Au luat chestiunile aşa cum canoanele le scot la iveală. De pildă, vorbeşte canonul I apostolic despre hirotonia episcopului? Atunci autorii dau textul canonului I apostolic, iar apoi toate celelalte canoane care vorbesc de aceiaşi materie. Deci autorii se ţin de şirul canoanelor, dar urmăresc şi materia pe şirul lor, trecând prin toate canoanele pe care le scoate la cercetarea canonului dela care au pornit.

Dar atunci se naşte o întrebare: De ce spui „Partea I, Canoanele Sfinţilor Apostoli" pentrucă, după dreptate, nu ai numai canoanele apostolice, ci şi toate celelalte pe care acestea ni le scot înainte? Autorii ar putea răspunde: Noi facem două lucruri odată: dăm şi textul canoanelor la şir, dar cuprindem, la un singur canon, şi toate celelalte canoane, care stau în legătură cu el.

Se înţelege, acesta este un punct de vedere sănătos, care uşurează urmărirea chestiunilor şi a întregi materii. Nu se poate tăgădui însă că, în unele privinţe, te mai şi necăjeşte. Cauţi iute un canon, dar când să dai de el, nu-l găseşti la şirul lui, ci acolo îţi spune: caută-l la cellalt canon, mai îndărăt, unde l-am tâlcuit. Acolo se înţelege, îl găseşti. Deci, când treci la şirul canoanelor, pe multe nu le mai găseşti la locul lor, ci aiurea. Aşa dar ceiace stăpâneşte în această carte este mai mult gândul materiei, decât al şirului canoanelor.

Este un folos dintr'o parte, dar este şi o îngreuiare din alta. N'ai ce face însă: Trebue să primeşti una în locul alteia. De aceia această colecţiune de canoane te nevoieşte să nu te lipseşti de celelalte colecţiuni, ci, când te grăbeşte materia, cauţi aci, când te grăbeşte canonul, cauţi dincolo.

Se poate spune că, în această colecţiune, canoanele se găsesc împrăştiate. Nu le mai ai la un loc. Dar aşa este sistemul. Pentru o trebuinţă, pentru un punct de vedere, slăbeşti cu cellalt punct de vedere.

Este aşa cum întrebuinţăm evangheliile: pentru unele trebuinţe, le avem la şir, pe capitule şi stihuri; pentru slujba bisericii, le avem altfel: pe pericope, printre care mai greu îţi este să urmăreşti materia lor la şir.

Totuşi aceasta este numai o asemănare, nu o stare la fel. Căci cartea de evanghelii pentru slujbă taie cu totul şirul lor, şi nici nu-l poţi întregi, pe când în Pidalionul autorilor pomeniţi nu e chiar aşa. Poţi urmări şi şirul lor acolo unde te trimete. Este o greutate, dar nu de nebiruit.

Aceasta este una. Urmează apoi şi altele: Canoanele se ţin de limba Pidalionului, dar pe ici colo mai înoită. Se putea face ceva şi mai bun. Se putea lua colecţiunea de canoane lui Hefele, în noua traducere franceză. Acolo ai şi textul grecesc şi cel franţuzesc şi, prin acestea, se putea da un text românesc mai uşor, fără zgronţurile limbii din vechiul Pidalion. Totuşi merge şi aşa.

Partea cea mai proprie a autorilor, afară de aşezarea deosebită a materiei, sunt tâlcuirile care însoţesc canoanele. Afară de socotinţele din vechi, Sfinţiile lor mai adăogă şi altele, pe temeiul rânduielilor mai nouă, care au intrat în sânul Bisericii noastre.

Aceste tâlcuiri nu sunt prea lungi. Puteau fi şi mai lungi, dar atunci cât de mult s'ar fi îngroşat volumul! Avem însă în ele ce trebuie.

Singura noastră părere de rău este că autorii nu păstrează în ele o limbă mai bisericească. Dela limba veche a canoanelor, odată te izbeşte un grai străin de noi: „intenţionează purificarea", „transmit impresii aprioric", stare latentă până la momentul oportun, „determinaţi de faptul orgolioşilor", emite hotărârea", afuriseşte pe infractori" (pag. 299 şi 300). La altă tipărire, trebuie să se întoarcă la un scris mai bisericesc. Asemenea, şi ce au prefăcut în limba canoanelor nu e totdeauna bine. Nu „revine mitropolitului", ci „rămâne pe seama mitropolitului".

Cartea se încheie apoi cu un scurt tratat despre treptele rudeniei. Ca amănunt, trebuie să spunem că am găsit o şovăire şi plutire între două păreri, în ce priveşte canoanele Sfinţilor Apostoli. Autorii spun că aceste canoane au fost alcătuite de Sfinţii Apostoli, la Sinodul lor din Ierusalim, protivnic părerilor la care cercetarea lor a ajuns în această privinţă. Incă odată spun aşa la pag. 9. Dar la pag. 10 o schimbă şi spun că:

„Din toate acestea s'ar putea deci afirma, că pe la finele secolului 3-lea, o persoană necunoscută a scris aceste 85 de canoane apostolice".

Apoi atunci care din două? Socotim că părerea din urmă este cea la care trebuiau să se oprească:

Privită ca întreg însă, cartea face cinste autorilor. Este un semn bun pentru duhul care-şi face drum la noi în Biserică, de

a vedea pe preoţi tot mai harnici la chemarea lor şi tot mai dornici de a trăi în îndeletniciri mai înalte.

In ce-l priveşte pe Păr. Arhimandrit Zosima, trebuie să fericim monahismul că are în sânul lui un vlăstar atât de ales, care, şi până acum, ne-a dat la lumină 2 lucrări: *Scânteieri din locaşuri uitate* şi *Monografia Monastirii Dălhăuţi.*

Păr. Haralambie Popescu are încă şi mai multe lucrări: unele cărţi de şcoală, lucrate în tovărăşie cu alţii, iar altele numai ale Sfinţiei Sale: un tratat despre Credinţă, scurte tâlcuiri la Evangheliile duminicale, şi încă multe altele.

Amândoi au acum sub tipar o lucrare nouă: *Istoria Sfântă a Vechiului şi Noului Testament,* text ales, însoţit de explicaţiuni şi ilustraţiuni.

Fiind amândoi preoţi tineri, nu ne îndoim că, încă de acum înainte au de lucrat şi ne vor mai dărui şi cu alte scrieri. Noi le urăm tot sporul la lucru şi mai întâi le dorim ca această mare lucrare a Pidalionului să aibă toată răspândirea şi să aducă tot folosul pe care e în stare să-l aducă.

Dr. *Petru Barbu*, **Curs de CATEHETICA SAU METODICA RELIGIUNII.** Caransebeş, 1933. ed. 3. Carte de peste 100 de pagini, în formatul cărţilor de şcoala. Preţul 60 de lei.

Păr. Dr. Petru Barbu este pedagogul nostru bisericesc, bărbat care o viaţă întreagă s'a afundat în acest studiu şi care, netăgăduit, este o autoritate în această privinţă. De câte ori se va lucra ceva în acest ogor, va trebui să ne gândim la Sf. Sa şi să-i cerem părerea. Nu s'a făcut aşa, în lungile discuţiuni de anul trecut pentru predarea religiunii în Şcoala Primară, şi credem că rău s'a făcut. In adevăr, Păr. Barbu este bărbat dela care se putea învăţa ceva şi pe care mai cu seamă începătorii trebuiau să-l asculte.

Văzând toată acea mişcare în ogorul său, Păr. Barbu nu era să stea în nelucrare. Şi-a scos în a III tipărire cartea sa de catehetică, în care ne spune că ea „nu trebuie judecată după planurile de învăţământ şi după programele analitice de până acuma, impuse de autorităţi, şi nici după ultimele instrucţiuni, îndrumări, teorii şi experienţe personale, norme etc., pentru predarea religiunei, alcătuite pripit şi publicate privizoriu în reviste bisericeşti căci toate acestea nu corespund pe deplin principiilor moderne pedagogice şi nici recerinţelor noastre speciale, confesionale şi naţionale. Nu mai amintesc de Şcoala activă, care trece marginile ortodoxiei, cu teoriile sale referitoare la învăţământul religios".

Este de folos că avem glasul Părintelui Barbu cu privire la fel de fel de păreri care s'au vânturat între noi despre predarea religiunii. Toţi preoţii, care au avut de furcă cu învăţământul religiunii în Şcoala Primară, vor trebui să vadă ce spune Păr. Barbu, fiindcă Sf. Sa este *omul nostru,* încercat în asemenea materii vreme de o viaţă întreagă.

Cartea sa e plină de sistem. Duce de mână pe cetitor pas cu pas în urmărirea materiei şi-l lămureşte foarte bine despre ce are de făcut.

Pe lângă desfăşurarea teoretică, are şi îndrumări practice, prin privirea cât mai de aproape a celor ce preotul are de făcut în şcoală. Dar aceasta nu e singura carte cu care preotul are a se ajuta. Păr. Barbu are şi alte cărţi, povăţuitori mai amănunţiţi, pentru îndrumarea practică.

Noi ne facem o datorie a pomeni de lunga străduinţă a Părintelui Barbu pe acest ogor. Nu e singura dată când scriem despre Sf. Sa. Acum însă Sf. Sa este mai de trebuinţă, e mai *actual*, cum se zice, şi este de folos ca preoţii să ia aminte la autorii cu care se pot ajuta.

De un an de zile, preoţii au luat asupra lor sarcina predării religiunii în şcoala primară. După un an, este prilej de a ne întreba: ce au făcut? cum se simt? ce greutăţi au avut de întâmpinat? unde este de prefăcut ceva?

Porniţi pe un asemenea examen, cărţile Părintelui Barbu le vor fi de cel mai mare folos. Acum nu mai este graba de anul trecut. Işi pot vedea mai îndelete de lucrul pe care-l au de împlinit de aici înainte şi e bine să stea la sfat cu unul care este maestru în această privinţă, cum este Păr Dr. Petru Barbu. Cartea sa se găseşte la Librărie Diecezană din Caransebeş sau la autor sau la Librăria Pavel Suru din Bucureşti.

Arhim. SCRIBAN.

Irénikon, *Martie-Iunie, Prieuré d'Amay-sur-Meuse, Belgia.*

Dând o atenţie deosebită problemelor din Biserica Ortodoxă, *Irénikon* aduce, şi de data aceasta, un bogat material, care interesează, fie prin aceea că autorii, examinând diferite chestiuni, se provoacă foarte adesea la doctrina Bisericii ortodoxe sau la starea de lucruri de aci, fie prin faptul că dă informaţiuni din Bisericile ortodoxe naţionale, culese din presa bisericii sau naţiunii respective. In această privinţă, revista e bine organizată, având colaboratori cari se ocupă special de mişcarea bisericească din diferitele ţări.

In ultimul număr, *Fr. M. I. Congar, O. P.* semnează un articol „Ordre et juridiction dans l'Eglise", pp. 97-110, în care examinează cele două acte — al hirotoniei şi al jurisdicţiei — în esenţa lor şi în efectele pe cari le au ca puteri lucrătoare în Biserică. Autorul stărue asupra caracterului indelibil al preoţiei, aşa cum rezultă din scrierile lui Optat, Fericitul Augustin, Toma D'Aquino, etc., fără însă să amintească de hotărîrea luată de Conciliul Tridentin asupra acestei chestiuni, hotărîre care statorniceşte formal punctul de vedere al Bisericii Apusene. Privitor la atitudinea Bis. Ort. în această chestiune, autorul găseşte că nu e precisă. Afirmaţia e valabilă numai întrucât s'ar referi la o hotărîre formală dogmatică. In fapt însă, în Biserica Ortodoxă permanenţa darului preoţiei a fost considerată ca atare întodeauna [1]).

Un al doilea articol, „Notes d'Ecclésiologie Orthodoxe", pp. 111-139, semnat de *Hiéromoine Pierre* şi care se va continua în numărul viitor, se ocupă de desvoltarea autorităţilor jurisdicţionale în Biserica Ortodoxă. Afirmând că chiar între teologii ortodocşi există deosebiri de vederi cu privire la autoritatea supremă jurisdicţională, care trebue să

1) *C. Erbiceanu,* Canoanele Sfinţilor Apostoli în „Biserica Ortodoxă Română", an. XXIII, Nr. 11, pag. 1003; *Pr. C. Dron,* Canoanele. vol. I, p. 219.

vegheze la destinele întregii Biserici, unii atribuind-o sinodului ecumenic, alții celor patru patriarhi ai scaunelor principale, alții autorității patriarhale sau sinodale autocefale, iar în fapt fiind exercitată, sau cel puțin asumată de patriarhia de Constantinopol, autorul își propune să cerceteze istoricește problema, insistând în deosebi asupra modului în care Bizanțul și-a asumat dreptul de primație jurisdicțională, „avut până la 1054 de scaunul roman".

E o problemă asupra căreia Biserica Ortodoxă, urmând linia tradițională evanghelică și apostolică, fără să se lase târîtă spre vreo extremă, ca în protestantism și romano-catolicism, s'a fixat pe baza principiului sinodalității.

Articolul următor, „L'Histoire populaire de Séraphim din Sarov", pp. 140-159, semnat de *Dom. Th. Belpaire*, prezintă, după scriitorul *V. N. Iljin* [1], viața și opera lui Serafim din Sarov, sanctificat de Biserica rusească în 1903 și sărbătorit în această Biserică la 2 Ianuarie.

D. C. Lialine semnează o bogată „Chronique religieuse russe" pp. 160-196, privind starea de lucruri din I. Rusia și II. Străinătatea.

La capitolul „*Notes et Documents*", se publică (pp. 197-201) prima scrisoare pascală a lui Vladimir S. Soloviev.

Bibliografia, foarte bogată cuprinde: dări de seamă, note bibliografice și însemnarea cărților primite. Ocupându-se de operele mai de seamă apărute în domeniul teologiei, „Irénikon" recenzează și lucrările românești importante. Așa, de exemplu, într'un număr trecut, s'a ocupat de cartea Păr. *P. Vintilescu* dela Facultatea de Teologie din București, „Contribuții la revizuirea liturghierului", iar în numărul de față, se ocupă de vol. I din „Canoanele" de *Pr. C. Dron*, despre care recenzentul, *Dom. M. Schwarz*, spune următoarele:

Pr. C. Dron. — Canoanele. *Text și interpretare. București, Tipografia Cărților Bisericești, 1932; in-8, 276 p. 100 lei.*

Revizuirea dreptului canonic oriental se impune deopotrivă atât la frații noștri despărțiți, cât și la confrații noștri de rit bizantin (greco-catolici). Biserica română, mai cu seamă cea ortodoxă, începe să se ocupe de această problemă. Acum câțiva ani, o comisie fusese însărcinată să prepare o ediție a canoanelor. Pentru diferite motive, ne spune autorul lucrării de față în prefață, acest lucru n'a putut să se realizeze. Fiind membru al zisei comisiuni, strânsese un material destul de important, din care s'a decis să editeze singur tot ceeace era posibil. Primul volum, pe care îl scoate acum și care cuprinde canoanele apostolice, cum și pe cele ale sinoadelor ecumenice, a fost dat în public grație concursului financiar al P. S. Episcop Visarion Puiu, mare animator al tuturor studiilor teologice. Al doilea volum, a cărui apariție va depinde de succesul acestuia, va cuprinde canoanele Sfinților Părinți și ale sinoadelor locale.

Autorul primește, urmând tradiția Bisericii ortodoxe (p. 17), optzeci și cinci de canoane apostolice. El le expune rând pe rând, adăugând explicațiile istorice și practice necesare, și termină scoțând în evidență valoarea lor actuală, teorie care este foarte scumpă autorului, precum o dovedește magnifica sa teză de doctorat „Valoarea actuală a canoanelor" (București 1928).

---

1. *V. N. Iljin*, Prepodobnyj Seraphim Sarovskij, Paris, Y. M. C. A. 1925.

Nu putem totuşi să nu ne manifestăm puţină desamăgire: ne-am fi aşteptat la o lucrare de înaltă ţinută ştiinţifică. Volumul de faţă însă, cu toate excelentele sale calităţi, nu trece prea mult peste ţinuta unui perfect manual. Ar fi trebuit să fie ceva mai mult. Totuşi oricine vrea să-şi perfecţioneze cunoştinţele canonice asupra vieţii actuale a Bisericii române, va găsi în mod amplu cu ce să se documenteze.

In legătura cu canonul 1543 al Cod. jur. can., autorul remarcă faptul că, privitor la perceperea dobânzilor asupra bunurilor bisericeşti, Biserica catolică nu ezită să ia o dobândă mai ridicată... „dacă afacerile merg bine". Noi trimitem autorul la Fontes Cod. J. C., *t. V, nr. 363, § 3 (p. 941): va găsi acolo motivul profund al acestei clauze.*

Scrisul recenzentului *Dom. M. Schwarz*, pe care am avut ocazia să-l urmărim de aproape şi în alte împrejurări, dovedeşte largi cunoştinţe şi atente documentări în privinţa chestiunilor de cari se ocupă. In ce priveşte observaţia pe care o face asupra valorii ştiinţifice a „Canoanelor", amintim că un specialist în dreptul canonic, Dr. Valerian Şesan, savantul profesor de această materie la Universitatea din Cernăuţi, găseşte că lucrarea Păr. Dron este bine înzestrată în această privinţă, având „un bogat material ştiinţific".

Ca supliment la „Irénikon", *D. F. Mercenier* publică, în traducere franceză, „Oficiul vecerniei după ritul bizantin" (pp. 1-32). Traducătorul face o introducere, în care dă lămuriri cititorilor asupra „acestui document liturgic", după care apoi, pentru o mai bună înţelegere, dă un „plan schematic" al vecerniei.

Este deosebit de interesantă această prezentare într'o limbă răspândit cunoscută, a cultului ortodox, mai ales că traducerea este făcută cu grijă, dând textele scripturistice „după Septuaginta, care este versiunea oficială pentru Biserica Ortodoxă". Pentru a arăta cum sună în limba franceză rugăciunile noastre liturgice, reproducem începutul vecerniei tradusă de *Mercenier:*

1. — Le Prêtre: *Béni soit notre Dieu, en tout temps maintenant et toujours et dans les siècles des siècles.* Le choeur: *Amen.*

2. — *Gloire à Vous, notre Dieu, gloire à Vous. Roi céleste, consolateur, Esprit de vérité, partout présent, remplissant tout, trésor de tout bien et Maître de vie, venez et habitez en nous et purifiez-nous de toute souillure et, Dieu bon, sauvez nos âmes.*

3. — *Dieu Saint, Saint et Fort, Saint et Immortel, ayez pitié de nous* (3 fois). *Gloire au Père, au Fils et au Saint-Esprit, maintenant et toujours et dans les siécles des siècles. Amen.*

Trinité toute sainte, ayez pitié de nous. Seigneur, agréez l'expiation de nos péchés. Maître, pardonnez-nous nos iniquités. Saint, prêtez-nous secours et guérissez nos infirmités, à cause de votre nom. Seigneur ayez pitié (3 fois).

Gloire au Pére..., Le Prêtre: *Parce qu'à Vous est la royauté, la puissance et la gloire, Père, Fils et Saint-Esprit, maintenant, et toujours et dans les siècles des siècles.* Le Choeur: *Amen.*

Seigneur, ayez pitié (12 fois). *Gloire au Père..., et maintenant...*

O cronică a revistelor lipseşte. Alături de bibliografie şi celelalte cronici, ea ar aduce preţioase contribuţii pentru informarea cititorului

Stelian Jingolu

CRITICĂ ŞI METODĂ[1])

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoiţă, Proorocul Nahum. Traducere şi comentar.
Bucureşti, Tipografia „România Mare", fără an, 133 p. cu Bibliografie.

b) **Bibliografie** 1).

Abarbanel Isaac, Comentarii in prophetas posteriores, Pisauri, 1520; Amstelaedami, 1641.

Aben Ezra, Comentarii in XII prophetas minores, Dreux, 1155-1152 in Bibliis rabbinicis inde ab a. 1525.

Adams I., The Minor Prophets, New-York, 1902.

Albertus Magnus B., Ennarationes in XII prophetas minores, Opera omnia ed. Borgnet XIX, Parisiis, 1892.

Andel I. van, De kleine propheten, Kampen, 1905²

Arias Montanus Benedictus, Elucidationes in XII prophetas minores, Antwerpiae, 1571, 1582.

Arndt Aug., Biblia sacra. Die heilige Schrift... mit erklärenden Anmerkungen versehen II⁵ 1152-1326, Regensburg, 1910.

Barcellona Ant., Parafrasi de'Proteti, Venezia, 1827.

Barhebraeus Gregorius († 1286). In XII prophetas minores scholia. Ad trium codicum fidem recensuit *B. Moritz,* Lipsiae, 1882.

Bauer Georg Lorenz, Die kleinen Propheten übersetzt und mit Kommentarien erläutert, Leipzig, 1790: II Nahum bis Malahia.

Biblical Illustrator (The): The Minor Prophets (2 vol.), London, 1905.

Böttcher Friedrich, Neue exegetisch-kritische Aehrenlese zum Alten Testament, Leipzig 1863-1865: II (1864), 207-219.

Burkius Phil. David, Gnomon in XII Prophetaas Minores, Heilbronn, 1753.

Calona Thom. de, Commentaria moralia super XII, prophetas minores, Panormi 1644.

Calvin Io, Pralectiones in prophetas minores, Genevae, 1559. 1581, 1612.

Castaneus Henr. Lud., Exercitationes in prophetas maiores et minores, Parisiis, 1630.

Castro Christophorus de, Commentarium in XII prophetas libri XII cum paraphrasi, Lugduni, 1615, Moguntiae, 1616, Antwerpiae, 1619.

---

1) Vezi „Bis. Ort. Rom." pe luna Mai-Iunie 1933.
1) Aici nu se află cărţile citate de d-l Negoiţă în Bibliografia dela urma comentarului său.

Cheyne T. K., Critica Biblica or Crtical Notes on the text of the Old Testament Writings. II. Ezechiel and the Minor Prophets, London, 1903.

Clericus Io., Commentarius in prophetas, Amst. 1731, Tübingen, 1733.

Cocceius Io., Prophetae XII minores versione latina et commentario illustrati, Lugduni Batavorum, 1652.

Cornill C. H., Das Targum zu den Propheten: Zeitschrift für alttest. Wissenschaft VII (1887) 194-202.

Coullardière Franc. Pean de la, Commentarius lit. et moralis in prophetas (galice), Paris, 1680.

Critici sacri sive clarissimorum virorum in sacrosancta utriusque foederis Biblia doctissimae adnotationes atque tractatus theologico-philologici *(Seb. Münster, Vatablus, S. Castilio, Is. Clarius, Fr. Forerius, S. Drusius, H. Grotius),* London, 1660.

Dathe Io. Aug., Prophetae minores ex recensione textus Hebraei et versionum antiquarum latine versi notisque philologicis et criticis illustrati, Halac, 1773, 1779², 1790³.

Deane W. S., Minor Prophets [The Pulpit Commentary], London, 1893.

Dieu Ludov. de, Critica sacra seu animadversiones in omnes V. T. libros, Lugduni Batav. 1648, Amstel. 1693.

Dionysius Carthusianus, Piae et eruditae ennarationes in XII, prophetas minores, Coloniae, 1533 et saepius.

Duhm B., Die Zwölf Propheten in den Versmassen der Urschrift übersetz, Tübingen, 1910; — *idem.* Anmerkungen zu den Zwölf Propheten: Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft XXXI (1911) 1-43. 81-110. 161-204.

Ehrlich Arnold B., Ezechiel und die kleinen Propheten [Randglosen zur hebr. Bibel V], Leipzig, 1912.

Eichhorn I. G., Die hebr. Propheten (3 vol.), Göttingen, 1816 seqq.

Eiselen Frederick Carl, The Minor Prophets [Whedon's Commentary], New-York, 1907.

Elzas A., The minor prophets translated and a commentary critical, philological and exegetical, London, 1880.

Ephraem Syrus S., Scholia in Ionam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggaeum [*S. Ephraem Syri,* Hymni et sermones ed. Thomas Ios. Lamy, II, 229-310], Mechliniae, 1886.

Ewald H., Die Propheten des Altem Bundes (3 vol.), Göttingen, 1867-1868.

Farrar F. W., The Minor Prophetas, their lives and times, London, 1890.

„ The Minor Prophets. Expositor, VI Series, vol. V, (1902), 81-92. 271-286.

Field Frid., Origenis Hexaplorum... fragmenta II 1000-1034, Oxonii, 1875.

Figueiro Petrus a, Commentarius in XII prophetas minores, Lugduni, 1615.

Forerius Franc., Comm. in XII prophetas minores, Venetiis, 1563.

Gebhard B. Heinrich, Grundliche Einleitung in die Weissagung der 12 Kleinen Propheten, Brauschweig, 1737[2].

Geiger Abraham, Urschift und Uebersetzungen der Bibel in ihrer Abhängigkeit von der inneren Entwicklung des Iudenthums, Breslau, 1857.

Gordon Iac., Commentarius in universa Biblia, Paris 1632.

Griesbach P., Les prophètes, Lille, 1901.

Haghebaert, Die kleine Profeten vertaald en uitgelegt, Brugge, 1896.

Haymo Halbertstatensis, Ennaratio in XII prophetas Minores, (*Migne* Patr. Lat. 117, 9-294)

Hemming Nicolaus, Explanationes in prophetas minores, Lipsiae, 1568.

Henderson E., Commentary on the Minor Prophets, London, 1858.

Hesselberg H., Die 12 kleinen Propheten, Königsberg, 1838.

Hirsch M., Die 12 Propheten übersetzt und erläutert, Frankfurt am Mein, 1900.

Hitzig Ferd., Die 12 kleinen Propheten, Leipzig, 1838, 1863[3], 1881[4].

Hudgeson David, A brief exposition on the twelve small prophets, London, 1655, 1657.

Kirpatrick A. F., The doctrine of the Prophets, London, 1901.

Kuandus Andr., Commentarius exegetico-practicus in XII prophetas minores, Dresdae, 1677.

Lambertus Franc., Commentarii in XII prophetas minores Argentorati, 1525-1526.

Lapide Cornelius a, Commentarii in XII prophetas minores, Antwerpiae, 1628, 1672, 1700, Venetiis, 1740.

Leimbach Karl A., Die Weissagungen des Propheten Ioel, Abdias, Jonas, Nahum, Habakuk, Sophonias, Aggaeus, Zacharias und Malachias, übersetzt und kurz erklärt, Fulda, 1908.

Lowth Rob., De saera poesi hebraeorum. Praelectiones academicae Oxonii habitae, London, 1753. — cum notis et epimetris *Ioa. Dav. Michaelis,* suis annimadversionibus adiectis, edit *E. F. C. Rosenmüller,* Lipsiae, 1815.

Lyscrus Polycarpus, Praelectiones academicae in prophetas minores, Lipsiae et Goslar, 1709.
Maclaren A., The Books of Ezekiel, Daniel and the Minor Prophets, London, 1908.
Moldonatus Io., Commentarius in XII prophetas minores, Coloniae, 1611.
Marck Io., In prophetas minores Commentarius (4 vol.). Amstelaedami, 1696-1701 (2 vol.), Tübingen, 1734.
Mariana Juan, Scholia in Vetus et Novum Test. Matriti, 1619, Paris, 1620.
Maucorps P., Paraphrase de Baruch et des petits prophètes, Paris, 1644-1645.
Maurer F. I. V. D., Commentarius gramaticus-historicus criticus in prophetas minores, Lipsiae, 1840.
Menochius Steph., Brevis explicatio sensus literalis S. Scripturae, Coloniae, 1630.
Messana Franc. a (Panarelli), Paraphrasis in XII prophetas minores cum lectura in Zahariam, Antwerpiae, 1579.
Middeldorph H., Codex Syriaco-hexaplaris, Berolini, 1835.
Moldenhauer Ioh. Heinr., Übersetzung und Erklärung des Weissagungen des Propheten Daniel und der zwölf kleinen Propheten, Quedlinburg, 1787.
Münster Seb., Biblia Hebraica cum latina versione (2 vol. cum annotationibus ex commentariis rabbinicis), Basileae, 1534, 1546.
Neteler B., Die Gliederung des Buches der 12 Propheten als Grundlage ihrer Erklärung, Münster, 1871.
Newcome Will., An attempt towards an improvised version, a metrical arrangement and an explication of the twelve minor prophets, London, 1785, 1809[2].
Oecolampadius I., Annotationes in prophetas minores, Basileae, 1535.
Oesterley W. O. E., Old Latin text of the Minor Prophets: Journal of Theological Studies V (1904), 76-88. 242-253. 378-386. 570-579. — *idem,* Codex Taurinensis (Y). Transcribed and collated [exibet textum graecum 12 proph. minorum juxta recensionem Lucianeam], Oxford, 1908.
Ort. H., Textus hebraici emendationes, Leiden, 1900.
Palacios Michael de, Explanationes in XII prophetas minores, Salmanticae, 1593.
Palacios Paulus de Salazar, In XII prophetas minores Commentaria, in Portugalia apud Villam Viridem 1581, Coloniae, 1583.
Patrono Andr., Commentarius in prophetas minores (2 vol.), Neapoli, 1743.

Paulutius Fabricius, Commentarius in libros historicos et prophetas omnes et Machabaeos, Romae, 1625.

Perles Felix, Analekten zur Textkritik des Alten Testaments, München, 1895, Neue Folge, Leipzig, 1922.

Petersen Io. Wilh., Erklärung der 12 kleinen Propheten, Frankfurt am Mein, 1723.

Phelippaeus Io., Commentarius in XII prophetas minores, Parisiis, 1633.

Qimkhi David ben Ioseph, Comentarii in prophetas priores et posteriores, in Bibliis *(Buxtorf),* Basil. 1618 et in Bibliis Amstelaedamensibus, 1724.

Raschi (Rabbi Salomo Yarkhi ben Isaak): Breithaupt Io. Fr., Rabi Salomonis Yarkhi, Raschi dicti, commentarius Hebraicus in prophetas minores et maiores ut et Iobum et Psalmos. Latine versus atque notis criticis et philologicis illustratus (3 vol.), Gotha, 1713-1714.

Reus Ed., Die Geschichte der heiligen Schriften des Alten Testaments, Braunschweig, 1881, 1890[2]; *idem,* La Bible, traduction nouvelle avec introductions et commentaires, Paris, 1874-1881.

Ribera=Ribeira Franc., In librum XII prophetarum commentarii sensus eorum historicum et moralem, persaepe etiam allegoricum complectentes, Antwerpiae, 1571, Romae 1590; *idem,* Comentarii historici selecti in XII prophetas minores ab ipso auctore conscripti, Salamanticae, 1598.

Riesler Paul, Die kleinen Propheten oder das Zwölf Prophetenbuch nach dem Urtext übersetzt und erklärt, Rottenburg, 1911.

Rosenmüller E. F. C., Scholia in Vetus Testam. Pars VII, vol. I—IV: Prophetae minores, Lipsiae, 1812-1816. 1827-1828[2].

Rupertus Tuitiensis, Commentaria in XII prophetas *(Migne,* Patr. Lat. 168, 9-836).

Sa Emmanuel, Notationes in totam Scripturam S., Antwerpiae, Lugduni, 1609, Coloniae, 1610.

Schets I., De kleine Profeten vertaald en met aanteekeningen vorzien 's Hertogenbosch, 1894.

Schlier I., Die zwölf kleinen Propheten, Stuttgart, 1861, 1876[2].

Schmid Io., In prophetas minores commentarius, Lipsiae, 1685, 1687, 1689.

Schulte A., Die koptische Übersetzung der kleinen Propheten : Theologische Quartalschrift LXXVI (1894), 605-642 et LXXVII(1895), 209-229.

Schurmans Stekhoven J. Z., De Alexandrynsche vertaling van het Dodekapropheton, Leiden, 1887.

Sebök Mark (Schönberger), Die syrische Übersetzung der zwölf Kleinen Propheten und ihr Verhältniss zu dem massoretische Text und zu älteren Uuebersetzungen namentlich den LXX und den Targum, Leipzig, 1887.

Sievers Ed., Studen zur hebräischen Metrik, Leipzig, 1901 (p. 486-500).

Starck H. B., Notae sel... in Ies. Ier. Ez. Hos. Am. Mich. Nah. Hab. Zeph. Zach. Mal., Lipsiae, 1723.

Strigelius Victorinus, Argumenta et Scholia in XII prophetas minores, Lipsiae, 1561, 1570, 1571.

Tarnovius Io., In prophetas minores commentarii (cum prefatione *Io. Benedicti Carpzovii),* Francofurti et Lipsiae, 1688, 1706.

Tattam Henricus, Duodecim prophetarum minorum libros in lingua aegyptiaca, vulgo coptica seu memphitica, ex manuscr. Parisiensi descriptos latine edidit, Oxonii, 1836.

Theiner J. A., Die 12 kleinen Propheten, Leipzig, 1828.

Theodorus Mopsuestenus, Comm. in prophetas minores *(Migne,* Patr. Gr. 66, 123-632).

Vatablus=Watebled Franc., Annotationes in Vetus Test., Paris, 1545, Salmanticae, 1584.

Vaupel J. C., Die 12 kleienen Propheten, Dresden, 1798.

Veiel Car. Maria de, Expositio literalis XII proph. minorum, London, 1680.

Volborth Jo. C., Die 12 kleinen propheten, Göttingen, 1883.

Vollers K., Das Dodekapropheton der Alexandriner: Zeitschrift für altestamentlische Wissenschaft III (1883), 219-272. IV (1884) 1-20.

White W. W., Inductive studies in the twelve minor prophets, Chicago, 1892.

Wigand Jo., Explanationes in XII proph. minores, Francofurti, 1566. Lipsiae, 1568.

Winkelmann Io., Comm. in XII proph. minores, Francofurti, 1603, 1620.

Wolder Io., Dispositiones analyticae in proph. minores cum paraphrasibus brevibusque explicationibus, Vitembergae, 1617.

*Zorell Franc.,*De arte rythmica Hebraeorum [Apendix ad Comm. in Proverbia auctore *Ios. Knabenbauer,* Parisiis, 1910)— *idem,* Einführung in die Metrik und die Kunstformen der hebr. Psalmendichtung (mit 40 Textproben), Münster, 1914 [1]).

Adler M., A Specimen of a Commentary and Collated Text of the Targum to the Prophet Nahum: Jewish Quarterly Review VII (1895) 630-657).

Beck J. C., Erklärung der Propheten Nahum und Zephanja, herausgegebn von *J. Lindenmeyer*, Gütersloh, 1899.
Bibliander (Buchmann) Theod., Propheta Nahum, iuxta veritatem hebraicam latine redditus, cum exegesi, etc. Tiguri, 1534.
Bickell Gustav, Die hebräische Metrik (Nahum I 1-10): Zeitschrift der Deutschen Morgenländ. Gesellschaft XXXIV (1880), 559-560; — *idem*, Carmina Veteris Testamenti metrice, Oeniponte, 1882, p. 212. 213: Nah. I, 2-10;—*idem*, Exegetisch-kritische Nachlese zu den alttestamentlichen Dichtungen (Nah. I, 2-10): Zeischrift für katholische Theologie X (1886) 550.
Breiteneicher Michael, Ninive und Nahum, mit Beziehung der Rezultate der neuesten Entdeckungen historisch-exegetisch bearbeitet, München, 1861.
Buhl Fr., Einige textkritische Bemerkungen zu den kleinen Propheten: Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft, V (1885), 179-184 (Nah. I, 4, 8, 12; II, 2, 11, 14).
Cassuto U., Questioncelle bibliche: La patria del profeta Nahun: Giorn, d. Soc. as. ital. XXVI, 291-302.
Chytareus David, Explicatio Nahum prophetae, Vitebergae, 1565.
Crocius Ludov., Commentarius in Nahum, Bremae, 1620, 1627.
Döller Joh., „Ninive gleich einem Wasserteiche“ (Nah. II. 9): Biblische Zeitschrift VI (1908), 164-168.
Gandell, Nahum, introduction, commentary and critical notes (The Speaker's Commentary), London, 1876.
Gray G. Buchanan, The alphabetic poem in Nahum: The Expositor, V. Series, vol. VIII (1898), 207-220 (et cf. 304-305).
Greve E. I., Vaticinia Nahumi et Hab., editio metrica, Amstel. 1793.
Haffenreffer Mathias, Commentarius in Nahum et Habacuc, Stutgardiae, 1663.
Happel Otto, Der Psalm Nahum (Nahum I) kritisch untersucht, Würzburg, 1900.
Hoelemann A. G., Nahumi oraculum... versibus germanicis... illustravit, Lipsiae, 1842.
Huerga Cypr. de la, Commentarius in prophetam Nahum, Lugduni, 1558.
Iusti C. W., Nahum neu übersetz und erläutert, Leipzig, 1820.
Kleinert P., Nahum und der Fall Ninives: Studien un Kritiken (1910), 501-534.

1) Luate după comentarul lui Knabenbauer: *Martinus Hagen*, Commentarius in prophetas minores, Parisiis 1924. Aceasta este bibliografia generală. De aici în colo este bibliografie specială.

Kolmodin A., Profeten Nahum, öfversättning och utläggning, 1898.

Kreenen Ev., Nah. vaticinium philologicae et critice expositum, Hardervici, 1808.

Larsen, Profeterne Joel, Mika, Habakuk, Nahum, oversatte og forklarede, Köbenh. 1901.

Lindgren J. A., Nahum's Profetia: Oefversättning med Anmerkningar, Stockholm, 1872.

Löhr Max, Nahum I, 2-8: Z. A. W. XXV (1905), 174-175.

Mahler E., Untersuchung einer im Buche Nahum auf den Untergang Ninives bezogenen Finsternis, 1886.

Middeldorpff H., Nahum aus dem hebräischen übersetzt, mit Vorwort und Anmerkungen von Gurlitt, Hamburg, 1808.

Nestle E., Nahum II, 4: Z. A. W. XXIX (1909), 154.

Quiros Aug. de, Commentarii in prophetas Nahum et Malachiam, Hispali, 1622 et saepius.

Reinke Laur., Zur Kritik der älteren Versionen des Propheten Nahum, Münster, 1867.

Rosenthal L. A., Bibelwissenschaftilisches I, Joel, Nahum, Habakuk mit einander verglichen (Aneinandergereihte Abreissblätter), Strassburg, 1905.

Stäudlin C. F., Hosea, Nahum, Habakuk neu übersetzt und erläutert, Stuttgart, 1786.

Strauss O., Nahumi de Nino vaticinium, Berol. 1853.

Wahl Sam. Friedr. Günther, Neue Übersetzung des Gesanges, der uns vom Propheten Nahum übrig ist, Halle, 1790.

A. H. Layard [1]), Niniveh and its remains, a narative of the first expedition to Niniveh, London, 1848; *idem,* The Monuments of Niniveh. 2 Series, London, 1849-53; — *idem,* Inscriptions in the Coneiform character from Assyrians Monuments, London, 1851; — *idem,* A popular account on the excavations of Nineveh. London, 1851; *idem,* Descoveries of the ruin of Nineveh and Babylon, the result of a second expedition. London, 1853.

M. Streeck, Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige bis zum Untergange Niniveh's (3 vol.), Leipzig, 1916.

Alfred Ieremias, Das Alte Testament im Lichte des Alten Orient 1916, pag. 638-642 sau ediția II.

Hessychius, Comentarul la Profetul Naum *(Migne,* 93, 1357-58).

Ioan Chrisostom, Despre penitența Ninivitenilor. Predică făcută pe baza prof. Iona, *(Migne,* 64, 423-36).

Vasile din Seleucia, (Migne, 85, 157-172; 172-182), tot pe aceeași bază.

1) De aici încolo sunt cărți adunate din diferite colecțiuni și necesare pentru interpretarea lui Naum.

S. Iulianus, Commentarius in librum Nahum (*Migne,* 96, 705).
S. Iisidorus Hisp., Prooemia de libro Nahum *(Migne,* 80, 172).
S. Paterius, Liber de testimoniis *(Migne,* 79, 1008).
Walafridus Strab., Glossa Ordinaria (Migne, 113, 19; 114, 64).
Augustinus, (Migne, 41, 587-588).
Isidor Hisp., (Migne, 83, 145- 172) ; *B. Alcuinus,* 101, 1123; Tot în Migne mai avem despre Naum următoarele: Nahum liber unus, *Sedulius,* 19, 791; De quibus tractat. *Hier.* XXII, 546; Quomodo interpretatur XXV, 1231; In Hebraico post Ionam, Michaeas ponitor, et Michaeam sequitur Nahum, etc.
Augustinus, 34, 41; *Leo Magnus,* 66, 721; *Vigelius Tapsens episc.,* 62, 537; *Junilius,* 68; *Raban Maur* 111, 117; *Ivo Carnot,* 161, 275; *Hugo de Saint Victor,* 175, 15.

In aceste locuri se află fie comentarii, fie cataloagele cărţilor canonice, fie câte ceva despre viaţa şi origina proorocului Naum.

A. Ceriani, Codex Syrohexaplaris ambrosianus, photographice editus, Mediolani, 1875. Conţine traducerea lui Paul de Tella din 617 în fragmente: Psalmii, Iov, Proverbele, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Cartea înţelepciunii, Iisus Sirah şi Profeţii.
Pohlmann, S. Ephraeni Syri Commentariorum in S. Scripturam, Textus. Brunsberg, 1863-1864. Acest text a fost imprimat în mare parte în ediţia romnă: S. Ephraemi opera, vol. I şi vol. II.
Denis Barsalibi, Comentar literar şi simbolic la Vechiul Testament. Manuscris Biblioteca Naţională, Paris Nr. 66 (siriac)
I. A. Petit, La Sainte Bible avec commentaire. Les petits prophètes, vol. XI. Aras 1896. (Comentar după Vulgata).
Charles John Ellicott, An Old Testament Commentary for English Readers, London, 1897, vol. V. Nahum by A. C. Jennigs.
H. B. Swete, Old in Greek according to the Septuagint (3 vol), Cambrige 1909. Este cea mai bună ediţiune a Septuagintei până astăzi, din punct de vedere critic. Nici una din ediţiunile în curs de publicare n'au ajuns până la profeţii mici. O ediţiune a Septuagintei s'a început la Oxford: *A. E. Brooke and N. McLean,* The Old Testament in Greek 1906, care a fost întreruptă în cursul războiului şi în continuare a ajuns până la Regi. O altă ediţiune este cea începută la Stuttgart de *Rhalfs,* care a publicat Geneza şi din pricină că n'a fost bine întocmită a fost lăsată la o parte şi s'a început publicaţiunea cu Psalmii.

Brown Driver, Briggs, A hebrew and english Lexicon of the Old Testament, Oxford, 1906.
S. Mandelkern, Veteris Testamenti Concordantiae hebraicae et Chaldaicae, Leipzig, 1926, (Ed. II-a).
N. Peters, Der Text des Alten Testament und seine Geschichte, Münster, 1913.
A. Loisy, Histoire du texte hebreu, Amien, 1892. Histoire critique du texte et des versions, Amien, 1892.
E. Gigot, Special Introduction to the Old Testament III, pag. 422-426. New-York.
Bucuez, Vigouroux, Brassac, Manuel Biblique, 5 vol. Paris, 1917-22.
R. Cornely, Introductio specialis in singulos libros, V. Test., 2 vol., Parisiis.
H. Cornill, Einleitung in das Alte Testament, Ed. 7-a, Tübingen, 1913.
Steuernagel, Lehrbuch der Einleitung in das A. Test. Tüb., 1912.
P. Cheminant, Precis d'Introduction à la lecture et à l'étude des Saintes Ecritures, 2 vol. 1930.
H. Lusseau, M. Collomb, Manuel d'Etudes Bibliques Paris, 1930. 5. vol.
Verdunoy, Manuel d'Ecriture Sainte, Dijon 1929, ed. II-a.
Meinhold I., Einführung in das Alte Testament, Giessen, 1926.
Mac Fadyen, I. Edg., Introduction to the Old Testament, 1919.
Hildebrand Höpfl, Introductio in sacros U. T. libros compendium. Introductio specialis in libros V. T. 1926.
R. Cornely și *A. Merk,* Manuel d'Introduction historique et critique à toutes les Saintes Ecritures (2 vol.), Paris, 1928.
I. Göttsberger, Einleitung in das Alte Testament.Freiburg, 1928.
L. Dennenfeld, Historie des livres de l'Ancien Test., Paris, 1929.
F. Fairbrother and D. R. Scott, An Introduction to the Literature of the Old Testament, London, 1929.
Ioh. Nikel, Grundriss der Einleitung in das Alte Testament, Münster, 1924.
Friedr. Detitzsch, Die Lese und Schreibfehler im A. Testament, Berlin, 1920.
A. Wilmart, Le commentaire sur le prophète Nahum atribué à Julien de Tolède. Bull. litt. eccl. (1922).
G. Morin, Le Commentaire du Ps. Julien, une oeuvre de Richard de S. Victor, Revue Bénédictine, 1925.
Canon Sell, The Minor Prophets, Madras, 1923.
W. W. Cannon, Some notes on Nahum I-2, 3, Expository (1925[1]), pag. 280-6; 433-444 (1925[2]), 102-110.
C. J. Gosslinga, Nahum Godspraak tegen Nineve (Cuvântul divin al lui Naum împotriva Ninivei), Zutphen 1923, XII, 347 pag.

G. L. Robinson, The twelve Minor Prophets, New-York 1926.
Hatch and Readpath, A Concordance to the Septuagint, Oxford 1897 (2 vol. şi supliment).
Fr. Buhl, Handwörterbuch über das Alte Testament.
E. Ben Iehuda, Thesaurus totius hebraitatis et veteris et recentioris. Berlin-Schönenberg 1930. Lucrarea este în curs de publicare la vol. 8-lea şi va cuprinde cam 12 volume.
Ed. Meyer, Geschichte des Altertums, ed. II, Stuttgart, 1930.
Victor Place, Ninive et Assyrie, Paris, 1867.
Langdon, St., Die Neubabylonischen Königsinschriften, Leipzig, 1912.
Jean Capart, Thèbes, la gloire d'un grand passé, Bruxelles, 1925.
Lyndon, E. J., Prophetic Spokesmen. Studies in the Twelve Minor Prophets, London, 1930.
Pilcher, C. V., Three Hebrew Prophets (Nahum, Hebakkuk. Zephania) and the Passing of the Empires, London, 1931.
I. Chaine, Introduction à la lectures des prophètes, Paris, 1932.

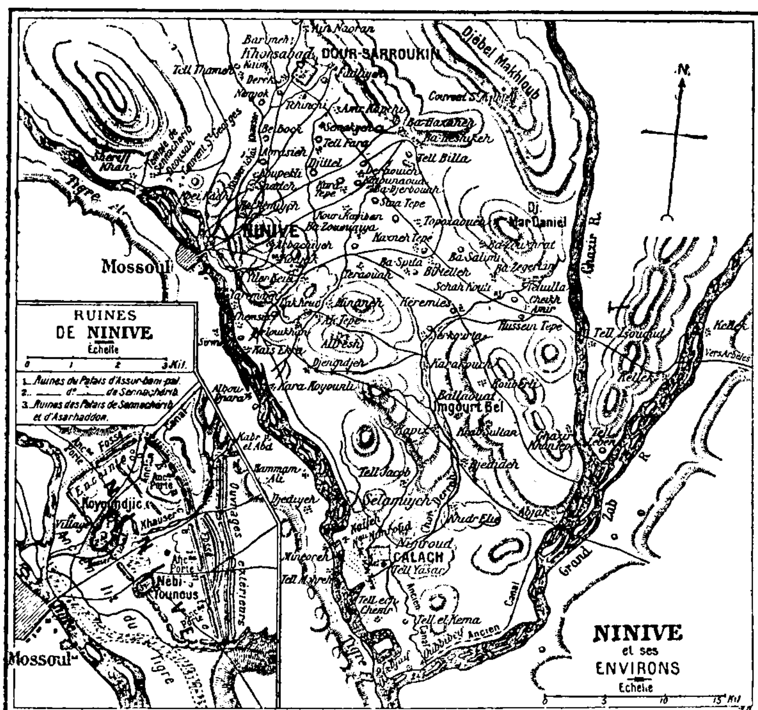
c) Cum se face o traducere din Sf. Scriptură.

Cred că este un lucru netăgăduit că traducerea în general, este o lucrare mai grea decât una originală, fiindcă trebueşte să redăm exact adevărata cugetare a autorului. In autorii profani, însă avem un avantaj, anume acela de a nu lucra cu principii fixe, cari privesc credinţa: dogma, morala şi proorociile. Acestea le întâlnim în Sf. Scriptură. De aceea traducătorul Cărţii Sfinte, — admiţând că are pregătirea necesară — trebue să fie destul de atent şi cu grijă ca să nu-i scape pe cât se poate, nimic.

La Vechiul Testament în special, avem a face cu o limbă populară: proză şi poezie, desvoltate în mediul Orientului, cu felul de cugetare orientală, cu întreruperi în gândire, cu lacune, şi cu răsturnarea gândirii, aşa cum o socotim noi cei de azi, obişnuiţi cu logica şi cursivitatea ei. De aceea întâlnim, adeseori schimbări de persoane, acorduri ale propoziţiunii: subiectul la plural şi verbul la singular când precede subiectul, acordul cu colective, adică: subiectul nume colectiv, la singular şi verbul la plural. Şi construcţiuni cari trebuesc traduse: înversând pasivul la activ. Toate aceste consideraţiuni sunt îngreuiate de sintaxa timpurilor, care este deosebit de grea, căci posedarea ei este rezultatul unui studiu îndelungat, a citirei de mai multe ori a Bibliei în original şi a studiului comparat al limbilor semitice şi a limbei arabe vulgare, de un folos netăgăduit în aprecierea subtilităţilor în textul prozei şi poeziei mai ales. Limba beduinilor deşertului ne oferă prin povestirile sale, o a-

semănare izbitoare cu stilul Vechiului Testament şi el popular şi mai curat altă dată decât acum.

Pe lângă aceasta, textele religioase din Asiria şi Babilonia, ne arată înrudirea gramaticală şi sintactică a acestor două limbi cu cea a Vechiului Testament. Şi mare pagubă pentru un traducător al Bibliei este necunoaşterea acestor chestiuni, cari la prima vedere se par de amănunt. Este destul să fac numai o aprecire şi să dau numai un exemplu. Cred că cel mai mare cunoscător al Vechiului Testament şi a subtilităţilor lui în veacul trecut, a fost Detitzsch, ale cărui comentarii şi astăzi pot fi

Ninive şi împrejurimile ei.

după Vigouroux, Dictionnaire

utilizate şi citite cu folos, cu toate că vremea învecheşte şi scoate din întrebuinţare ediţiunile. Cultura sa în domeniul asiriologiei l-a făcut ca studiile sale să rămână, pentrucă se bazau pe concluziuni scoase din documente originale.

Limpezimea cugetării şi logica în înlănţuire este opera de mai târziu a Grecilor, cari s'au îndeletnicit cu această mare artă a aşezării în rânduială a materialului cugetării omeneşti. Dacă citim un autor grec clasic, un clasic arab — care nu scrie

subt influenţa grecească — şi o inscripţiune cuneiformă, un cilindru sau o tabletă, vedem numai decât izbitoarea diferenţă, care există între aceste două cugetări.

Din această pricină şi traducerea Bibliei în general, şi a profeţilor şi cărţilor poetice în special, este lucrare care se face cu multă trudă şi nevoinţă. La noi, se mai adaogă şi limba românească, încă nefixată ca vocabular şi croită după alt tipar decât limba ebraică. Deci o îndoită dificultate. Şi pedeasupra tuturor este pretenţiunea celor cari sunt obişnuiţi cu un stil oarecare, vechiu şi fără înţeles al Bibliei, şi voesc ca nimic să nu se schimbe din ceea ce au auzit şi au apucat. Căci tradiţiunea stilului la noi a ajuns mai mult decât o dogmă. Poţi să traduci orice, numai să fie în vechiul stil.

Insă puterea vremii este nebiruită, şi ea va face ca lumea, care fără să se fi ocupat cu chestiunea aceasta şi ţine la ceea ce a apucat de demult — să cedeze încetul cu încetul din pricina nevoei de a citi un text sacru mai clar şi mai literar. Cât priveşte vocabularul de întrebuinţat, să fie cât se poate de bogat, şi nu se va face nici o restricţiune cu privire la cuvintele în circulaţiune, în afară de cele vulgare. Căci precum în trecut limba cărţilor bisericeşti şi a Bibliei, izvorîtă dintr'o provincie oarecare şi tâlmăcită de oameni, cari pentru vremea aceea se ocupau nu atât de bogăţia cuvintelor şi de subtilitatea textului, a fost limba care s'a încetăţenit şi a uniformizat limba românească; tot aşa şi acum va trebui ca în traducerea Bibliei să se pună un vocabular pe cât se poate de bogat, dar păstrându-se din cel vechiu ceea ce se mai poate păstra, ca nu cumva limba biblică să ajungă neînţeleasă şi neîndestulătoare pentru cel ce citeşte în Cartea Sfântă.

Textul ebraic, în multe locuri, are un stil, care pentru vremea noastră poate fi considerat vulgar. Aşa se vorbea atunci, când a fost scris. In traducere va trebui să găsim cuvinte decente, corespunzătoare — căci doar limba românească le posedă — şi locurile cari ar putea scandaliza să fie redate într'un stil cuviincios, căci altfel va fi pagubă pentru sufletul creştin şi pentru Biserică.

Traducerea va trebui să fie cursivă şi cu frumoasă înlănţuire a frazelor, lucru care prezintă interes şi imbold pentru cititor. Realizarea ei este chestiune de pregătire şi de tehnică specială. Nimeni nu va putea face o traducere bună, dacă n'a fost obişnuit cu aşa ceva niciodată. Traducerea astăzi a ajuns o specialitate.

Corectările după alte texte sacre: Septuaginta, Siriaca şi Vulgata, să se facă numai acolo unde este neapărată nevoie, iar nu arbitrar şi din spirit de a-şi arăta cineva ştiinţa lui în

detrimentul Sfintei Cărţi. Va trebui să se ţină seamă de următorul principiu admis până acum de critică: Textul ebraic, Septuaginta şi Vulgata, conţin în esenţă dogma şi morala pe care se sprijină învăţătura Bisericii. Deci, o traducere nu se poate face decât cu balansarea tuturor acestor texte, cari în definitiv se bazează pe unul original, pe care nu-l mai păstrăm în toată puritatea lui. Deci, vom avea la bază textul ebraic, care este

Cele 15 porţi ale Ninivei.

după Delitzsch

cel mai aproape de originalul după care s'a tradus Septuaginta. Şi îl vom corecta ici şi colo cu Septuaginta şi Vulgata, pentru a-l lămuri, dacă nevoia cere. In nici un caz însă nu putem lua Septuaginta de bază, întrucât fiind o traducere cu mii şi mii de variante şi până acum textul încă nu s'a putut fixa critic, ar fi să traducem nonsensurile şi deviaţiunile traducătorilor,

ceea ce n'ar corespunde cu înţelesul original. Pentru critică Septuaginta are numai un folos: acela de a constata, dacă în traducerea bună sau rea, textul original a fost acela pe care îl avem noi astăzi în ebraicul tipărit. Şi dacă constatăm acest lucru, atunci misiunea ei din punct de vedere al stabilirei textului este încheiată. La fel procedăm cu Vulgata.

In cazul nostru, traducerea d-lui Negoiţă a fost făcută după textul ebraic, fără să îndeplinească aceste condiţiuni şi fără să se ţină seamă de valoarea şi importanţa traducerilor şi textelor de comparat. Corectările prea multe — în special cele după textul siriac — au schimbat înfăţişarea şi înţelesul profund al proorociei lui Naum, din care n'a putut scoate prin interpretare decât ceea ce echivalează cu nimic.

Dăm aici o nouă traducere a cărţii proorocului Naum, din care se va putea vedea înlănţuirea ideilor din original, cu corecturi numai acolo, unde nevoia imperioasă le-a cerut. Cine vrea să facă o comparaţie cu textul traducerii tâlcuitorului nostru, va vedea diferenţa şi o va aprecia.

d) **Traducerea cărţii proorocului Naum.**

I

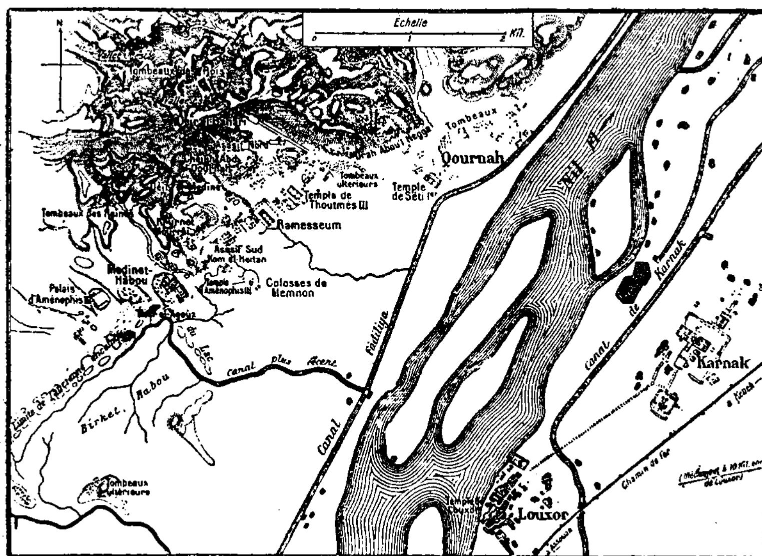
1. Proorocie despre Ninive. Cartea vedeniei lui Naum cel din Elcoş.
2. Dumnezeu râvnitor şi izbânditor este Domnul; răzbunător este Domnul şi stăpân pe mânie. Domnul îşi răzbună pe vrăjmaşii săi şi împotriva duşmanilor săi stă neînduplecat.
3. Domnul este îndelung răbdător şi mult milostiv, iar nepedepsit nimic nu lasă. Domnul în vifor şi întru furtună îşi tae cale, iar nourii sunt pulberea de supt picioarele lui.
4. El ceartă marea şi o deşartă şi toate râurile cele mari le seacă; Basanul şi Carmelul se ofilesc şi floarea Libanului se veştejeşte;
5. Munţii se cutremură din pricina lui şi colinele se fac una cu pământul; pământul se zbuciumă în faţa lui, lumea şi toţi cei ce locuesc într'însa.
6. Impotriva furiei lui cine stă şi să stăvilească iuţimea urgiei lui, cine este în stare? Văpaia mâniei lui se varsă ca focul şi stâncile se prăvălesc în faţa lui!
7. Bun este Domnul: loc de scăpare în zi de strâmtorare şi pe cei ce nădăjduesc într'însul îi ştie!

8. Şi printr'o revărsare de apă care trece va nimici locul ei şi pe vrăjmaşii săi întru întunerec îi va urmări.
9. Ce puneţi la cale împotriva Domnului? El îi va stârpi cu totul, fiindcă urgia nu vine de două ori.
10. Căci se încâlcesc unii într'alţii ca mărăcinii, când se îmbată la ospeţele lor; pentru aceasta mistuiţi vor fi ca paele uscate.
11. Din tine a ieşit urzitorul de rele împotriva Domnului şi cel ce sfătueşte fapte ticăloase.
12. Aşa grăeşte Domnul: „Chiar dacă vor fi viteji şi mulţi, vor fi seceraţi şi pierduţi vor fi!"
13. — Te-am zmerit acum, dar nu te voiu mai zmeri. Ci voiu sfărâma jugul de pe grumazul tău şi voiu rumpe lanţurile tale!—
14. Şi iată ce a poruncit Domnul pentru tine: „Numele tău nu va mai vlăstări; din casa dumnezeilor tăi sfărâma-voiu chipurile cele cioplite şi turnate şi mormântul tău îl voiu pregăti, căci de puţin preţ ai fost!"

II.

1. Iată că pe munţi sunt picioarele celui ce binevesteşte, ale celui ce vesteşte pacea! Prăznueşte Iudo sărbătorile tale, plineşte făgăduinţele tale, căci nu va mai trece pe la tine duşmanul cel înverşunat. El este cu totul pierdut!
2. Un vrăjmaş distrugător a pornit împotriva ta (Ninive): păzeşte întăriturile, străjueşte calea, întăreşte-ţi coapsele, fii bărbătoasă foarte!
3. —Căci Domnul a sădit din nou via lui Iacob — slava lui Israil—pe care furii au prădat-o şi i-au ciumpăvit viţele.—
4. Scutul războinicilor săi este văpsit cu roşu; învestmântaţi în roşu sunt oştenii; în focul armelor de oţel carele se ivesc. In ziua de năvală călăreţii peste câmpii s'avântă.
5. Carele de luptă duruesc şi în câmp deschis dau unul peste altul. Infăţişarea lor: flacări de foc, fulgere cari scapără.
6. Căpeteniile ei îi aduc aminte... şi se poticnesc în mersul lor... Dau zor spre ziduri şi pregătesc apărători...
7. Porţile marilor râuri se deschid şi curtea împărătească de spaimă este cuprinsă...
8. S'a sfârşit! Ea este prinsă şi în robie dusă. Slujnicile ei scot suspine — guruit de porumbei — bătându-se în piept.
9. Dar Ninive este ca un iaz de apă din vremi străvechi!.. Şi locuitorii ei fug. „Staţi, opriţi-vă!" dar nici unul nu se întoarce.
10. „Prădaţi aurul! Jefuiţi argintul!" căci fără sfârşit sunt bogăţiile ei: averi, scumpeturi fel de fel.

11. Ea este pustiită, jefuită și prădată!.. Inimi frânte, genunchi tremurânde, coapse prinse în zbucium de dureri, fețe îngălbenite de spaimă!..
12. Unde este sălașul leilor, vizuina puilor de leu în care leul își ducea puiul și leoaica, unde inimeni nu putea să-i sperie;
13. Leul care sfâșia pentru puii lui și sugruma pentru leoaicele lui și își umplea de pradă vizuinile și lăcașurile lui de lucruri jefuite?
14. „Iată că sunt împotriva ta!“ zice Domnul Savaot. „Ardevoiu cu foc carele tale; pe puii tăi de leu, sabia îi va străpunge, stârpi-voiu din țară prada ta și nu se va mai auzi glasul solilor tăi!“

Ruinele Tebei capitala Egiptului.

după Vigouroux, Dictionnaire

III.

1. Vai de cetatea cea vărsătoare de sânge, plină de minciună și de sâlnicie, din care nu se mai curmă jaful!
2. .... Pocnet de biciu, duruit cutremurător de roate, cai în galop, care de războiu, cari huruesc;
3. Călăreți cari s'avântă, sclipiri de sabie, scăpărări de lance, mulțime de răniți, grămezi de stârvuri, leșuri fără de sfârșit, hoituri cari stau în cale!..
4. Numai din pricina desfrâului fără seamăn al celei desfrânate, frumoasă la chip și stăpână pe vrăji, care vinde noroadele cu desfrânările ei și neamurile cu fermecătoriile ei!

5. „Iată că sunt împotriva ta!“ zice Domnul. „Zmulge-voiu veştmântul tău, ca să arăt neamurilor goliciunea ta şi împărăţiilor ocara ta;
6. Arunca-voiu asupra ta cu spurcăciuni, batjocori-te-voiu şi privelişte te voiu face.
7. Şi oricine te va vedea, va întoarce capul de către tine zicând: „Pierit-a Ninive! Cine o va jeli şi de unde îi voiu căuta mângâietori?“.
8. Oare tu eşti mai bine întărită decât No-Amon cea aşezată pe ale Nilului maluri, înconjurată de apă, a cărei întăritură era apa, şi apele cele mari slujiau drept ziduri?
9. Etiopia împreună cu Egiptul erau nesfârşita ei putere. Put şi Libienii soţii ei de luptă!
10. Dar şi ea dusă a fost în robie, aşijderea şi pruncii ei la răspântiile tuturor uliţelor zdrobiţi au fost; asupra celor de viţă bună aruncat-au sorţi şi toţi fruntaşii ei ferecaţi au fost în lanţuri.
11. Aşijderea şi tu te vei îmbăta de sichera (mâniei mele) şi fără vlagă vei ajunge; tot aşa vei cere şi tu ajutor dela duşmanii tăi.
12. Toate întăriturile tale sunt smochini cu pârgă în ei: dacă scutură cineva pârga, cade în gura celui ce vrea să o mănânce.
13. Iată norodul tău este ca femeile înlăuntrul tău! Porţile ţării tale se vor deschide în faţa vrăjmaşilor tăi şi focul va mistui zăvoarele tale!
14. Adă-ţi apă pentru vremi de împresurare, drege-ţi întăriturile, frământă lutul, calcă pământul cel clisos şi fă cărămidă tare!
15. Dar şi atunci te va mistui focul şi sabia te va stârpi şi te va prăpădi ca lăcusta, chiar dacă ai fi fără de număr ca lăcustele şi ca stolurile lor.
16. Inmulţitu-ţi-ai neguţătorii ca stelele de pe cer. Ei sunt ca lăcusta care întinde aripile şi zboară!
17. Căpeteniile tale sunt ca lăcustele fără număr, iar dregătorii tăi ca stolurile de lăcuste cari se pun pe ziduri în vreme friguroasă şi după ce răsare soarele, zboară şi nu se mai cunoaşte locul unde au fost.
18. Păstorii tăi dorm, împărate al Asiriei! Principii tăi stau culcaţi; norodul tău s'a împrăştiat în munţi şi nu este cine să-l adune!
19. Prăbuşirea ta este fără leac, şi năpraznic prăpădul tău!... Toţi cei cari vor prinde de veste despre tine, vor bate din palme, căci peste cine nu s'a abătut necontenit fărădelegea ta?

e) **Politica regatului Iuda.**
616—609

O chestiune care trebuia limpezită pentru epoca noastră, dar pe care nu o vedem tratată nicăiri în cartea d-lui Negoiță, este politica regatului Iuda.

In orice judecare a evenimentelor și atitudinilor unui stat, politica joacă un rol covârșitor aici în Orientul acesta îndepărtat, unde două state își disputau întâietatea: Asiria ajunsă la apogeul ei și Egiptul, care pe la 1200, în timpul lui Ramses III (din dinastia XX) își întinsese stăpânirea pe coasta feniciană, în părțile Palestinei și în țara Edomului și ajunse până în Siria meridională, prin Psametic I (663—609), care i-a redat independența și suveranitatea, căuta acum cuceririle cele de altădată subt formă de posturi înaintate, care să-i asigure pacea și prosperitatea [1]).

Această ocupare a fost alternativă. Şi dacă la 1200 îl vedem pe Ramses III, la 1120, îl vedem pe Tiglatfalasar I, traversând Siria septentrională și ajungând până la Mediterana. Firește că în mijlocul acestor rivalități și gânduri de a poseda, când Asiria, când Egiptul, coasta mării Mediterane, cum și țările ce le-ar fi putut sprijini în dominațiunea lor, cu drept cuvânt ne putem întreba care a fost politica lui Israil, în toată această vreme?

Dar cuceririle spre marea Mediterană erau determinate și de alte considerațiuni: de ordin economic și comercial, ceea ce

---

1) Intre Oronte și Eufrat, începea ținutul celor două fluvii: *Naharina* cu cetățile Khalep (Alep) și Tunep. Ele erau strajă înaintată ale cetății Carchemiș, care păzea vadul Eufratului. Tutmes I (1557-1501), traversează Eufratul ca demonstrație militară. Analele lui Tutmes III, sunt interesante din punctul de vedere al înaintării și cuceririi Egiptului în Siria, Palestina și mai departe. In anul al 30-lea al domniei sale, Tutmes III, ajunge în Naharina (1472); în anul al 33-lea (1469), ajunge la Carchemiș. Cuprinde cetatea și ridică pe partea orientală a Eufratului un stâlp, cu o inscripțiune alături de acela al tatălui său Tutmes I. Mesopotamia de sus, babiloniană (Sangar), Asiria (Assour), plătiră tribut, Hetiții aduseră pietre prețioase și lemne balsamice rar de găsit. In anul al 42-lea (1460), în urma unei revolte în Naharina, el plecă într'o expediție și zdrobi ultimul efort al alianței asiatice împotriva lui. Aceste expedițiuni, în timp de 20 ani, au asigurat pacea Egiptului pe timp de un secol: 1460-1360.

Imperiul egiptean atinge apogeul în timpul lui Amenofis IV (1380-1362), cum se vede din corespondența din Tell-El-Amarna. Administrația se făcea cu localnici. Era mai mult un fel de protectorat bazat pe diplomație, decât o cucerire cu asuprire în felul cuceririlor sângeroase asiriene, și cu duceri în captivitate.

Moret și Davy, *Des clans aux empires,* Paris, 1923, pag. 304-327. cf. Jean Capart, *Thèbes, la gloire d'un grand passé,* Bruxelles, 1925, cap. III, Thèbes centre du monde, pag. 45—63 și cap. X, Le monde embellit Thèbes, pag. 163—179.

pune într'o lumină cu totul deosebită această rivalitate în detrimentul statelor mici vasale din această regiune binecuvântată de Dumnezeul lui Israil.

Israil a dus întotdeauna o poltică de independenţă naţională. Stat aşezat pe baze teocratice, se cuvenea ca poporul să se ţină departe de amestecul cu păgânii, ca nu cumva religiunea să fie influenţată de păgânism şi cu aceasta statul să se prăbuşească. Să nu se confunde politica aceasta, cu politica personală a unor regi depărtaţi dela credinţă, sau a altora cari vroiau ca să-şi consolideze autoritatea personală.

Regii lui Israil şi Iuda, dacă judecăm faptul acesta dela începutul expansiunii puterii asiriene către apus, au rezistat pe cât au putut. Pe noi însă ne interesează epoca dela secolul IX în jos.

Aşurnazirapal II, (883—859), face o expediţiune în Liban, pe coasta mării Mediterane (Marea ţării Amuru): „In marea cea imensă mi-am curăţat armele mele şi jertfă am adus zeilor. Am primit tributul regilor de pe coasta mării: Tir, Sidon, Biblos, Mahalat, Maisa, Kaisa, Amuru şi Arwad" [1]) Nu se ştie din ce pricini, însă această cucerire n'a mai fost continuată.

Salmanasar III (858-824) se gândeşte la continuarea cuceririlor. Şi în bătălia dela Karkar (854), bate o coaliţiune de regi, între care era şi Ahab cel din Israil. Ea era de fapt îndreptată împotriva lui Benhadad II-lea. Apariţia nelegiuitului rege Ahab, în această coaliţiune, ne arată că politica lui, era politica tradiţională de independenţă naţională. Iată ce citim în cuneiforme despre această bătălie: „Mă apropiai de Karkar, o nimicii şi o arsei cu foc. 1.200 de care de războiu, 1.200 de cai, 20.000 de soldaţi ai lui Hadadidri [2]) al Damascului, 700 de care, 700 de cai, 10.000 de soldaţi ai lui Irhuleni al Hamatului, 2.000 de care, 10.000 de soldaţi ai lui Ahabbu...... aceşti 12 regi îi avu el într'ajutor" [3]).

Biblia nu vorbeşte despre această expediţiune a lui Salmanasar împotriva Damascului şi Hamatului. Ea are loc ca primă expediţiune în 854, apoi a doua la 849, a treia la 846, a patra la 842 şi a cincea la 839.

Iehu, regele lui Israil, din pricina reformelor religioase: distrugerea cultului lui Baal şi omorîrea Izabelei, soţia lui Ahab [4]), rămăsese fără aliaţi. Se hotărî atunci să apeleze la ajutorul lui Salmanasar împotriva Sirienilor, în schimbul unui tribut. Faptul este cunoscut din Analele lui Salmanasar III, cum şi din fragmentul unui obelisc aflat la British Museum. Această supunere nu i-a folosit întru nimic, fiindcă Hazael al Siriei cuceri partea de dincolo de Iordan, până la Arnon [5]).

„In anul al 18 al domniei mele, am traversat Eufratul pen-

tru a 16-a oară. Hazael al Damascului se bizuia pe mulţimea oştirei sale şi-şi adună mulţime de oşti. Hermonul, un vârf de munte în faţa Libanului, îl făcu cetate. Cu el m'am luptat şi l-am învins năpraznic. 6.000 dintre oştenii lui i-am doborît cu armele la pământ, 1.121 de căruţi, 470 de cai împreună cu tabăra sa i-am luat cu mine. Ca să-şi scape viaţa, a fugit. Şi eu l-am urmărit. Şi l-am închis în Damasc, capitala sa. Grădinile cu pomi fructiferi le-am distrus. Şi l-am urmărit până în Hauran. Cetăţile sale fără număr le-am dărâmat, le-am pustiit şi le-am ars. Pradă bogată am luat. Până în munţii Orontelui am ajuns, şi acolo mi-am săpat în stâncă chipul meu regesc. In această vreme am primit tribut dela Tir, Sidon şi Iehu al lui Israil".

Inscripţia de pe Obelisc: „In anul al 18 al domniei mele, am trecut Eufratul pentru a 16-a oară. Hazael al Damascului porni la luptă. 1.121 de care, 470 cai de călărie în afară de tabăra sa, i-am luat".

„Tributul lui Iehu al lui Israil: argint, aur, ceşti de aur, blide de aur, pahare de aur, găleţi de aur, bucăţi de plumb, sceptrul regal, lemne balsamice, am primit eu" [1]).

Adadnirari III (805—782). După ce face cuceriri în răsărit printre care Media şi Persia, până la Golful Persic, în apus se întinde: „Dela ţărmul Eufratului, am supus la picioarele mele ţara Hetiţilor, Amuru în întregime, Humri [2]), Edonul, Filisteia, până la marea cea mare. Biruri şi tributuri am aşezat asupra lor. Şi m'am îndreptat spre ţara Damascului. Pe Mari, regele Damascului l-am închis în capitala sa" [3]).

Tiglatfalasar III (745—727). Cucereşte întreg ţinutul dela Samaria până în Capadocia. Intre cei ce plătesc tribut sunt: Damascul şi „Menahem al Samariei". Această expediţie are loc la 733—32 împotriva lui Rezin al Damascului şi împotriva Samariei [4]).

Se pare că în această din urmă expediţie şi în cea precedentă duce în robie, pe Ruben, Gad şi jumătate din Manase, după cum citim în I Cronici V, 26: „Dumnezeul lui Israil, aţâţă

1) H. Gressmann, *op. cit.*, 349 seq. Cât priveşte cronicile şi ediţiunile de unde sunt luate textele, sunt indicate la fiecare capitol, şi cred inutil ca să le mai redau aici.
2) Acesta este Benhadad II.
3) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 346 seq.
4) II Regi, X, 11.
5) II Regi, X, 32—33.
1) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 343.
2) Israilul; Casa lui Omri.
3) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 344 seq.
4) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 745 seq.

mânia lui Ful [5]) regele Asiriei şi duhul lui Tiglatfalasar, regele Asiriei, care duse în robie pe Rubeniţi, pe Gadiţi şi jumătate din tribul lui Manase, şi-i duse la Hala, la Habor, la Ara şi pe fluviul Gozan, unde se află şi în ziua de azi [6]).

Inlocueşte pe Pecania cu Ozeia. Ia tribut dela oraşele cucerite în vest, printre care dela Ahaz din Iuda, Ascalon, Edom, Hananu din Gaza, etc.: „aur, argint, plumb, fier, magneziu (?), haine colorate, veşminte de in, purpură roşie, producte din mare şi de pe uscat, cari se află numai în ţara lor, tezaurul regelui, cai, catâri..." [1]).

La 735 se începu un războiu între Ahaz, regele Iudei şi popoarele vecine, din pricină că o coaliţiune formată împotriva Asiriei cu: Damascul, Israiliţii, Filistenii, Amoniţii, Edomiţii şi Moabiţii, avea ca scop scuturarea jugului Asiriei. Ahaz refuză să facă parte din această coaliţiune. Coaliţiunea începu războiu împotriva lui Ahaz. El se retrase în capitală şi ceru ajutorul lui Tiglatfalasar. Acesta veni şi devastă ţara lui Omri, distruse Damascul şi duse pe locuitori la Kir în Babilonia. Iată ce citim în II Regi, XVI, 8: „Ahaz, trimise soli la Tiglatfalasar, regele Asiriei să-i zică: „Eu sunt robul tău şi fiul tău: Vino şi mă scapă din mâna regelui Siriei şi a regelui lui Israil, cari s'au ridicat împotriva mea". Şi Ahaz a luat aurul şi argintul cari se aflau în casa Domnului şi în tezaurul casei regelui şi-l trimise ca dar regelui Asiriei. Regele Asiriei îl ascultă, cuprinse Damascul, omorî pe Rezin şi pe locuitori îi duse în robie la Kir".

Salmanasar V (727-722). Ozeia a luptat cât a putut împotriva Asiriei, sprijinindu-se pe ajutorul Egiptului. Salmanasar se hotărî să cuprindă regatul lui Israil. Din relatările biblice, el este cel care a cuprins Samaria, iar după inscripţiunile cuneiforme Sargon. Probabil că Sargon este cel care culege roadele unei victorii [2]). In tot cazul, din faptul că Ozeia se sprijină pe Egipt, rezultă că urma politica tradiţională de independenţă.

Iată ce citim în II Regi, XVII, 2: „Regele Ozeia... făcu ceea ce este rău în ochii Domnului, însă nu ca regii din Israil, înain-

---

5) Pulu din inscripţiunile cuneiforme este Tiglatfalasar III, care cu acest nume domnea în Babilon.

6) Menahem a plătit şi tribut după cum citim în II Regi XV, 19: „Ful, regele Asiriei veni în ţară şi Menahem îi dădu 1.000 de talanţi de argint, ca să-i fie într'ajutor, şi ca să-i întărească regatul în mâna lui".

1) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 346. Tiglatfalasar după ce se război în Asia occidentală, năvăli în Israil. II Regi, XV, 29: „Tiglatfalasar, regele Asiriei, veni şi cuprinse Aion, Abel-bet-Maaca, Janoe, Cadeş, Haţor, Ghileadul şi Galileia, întregul ţinut al lui Neftali şi-i duse robi în Asiria".

2) Fr. X. Kugler, *Von Moses bin Paulus,* 1922, Münster in Westf., pag. 181. Cucerirea Samariei cade între 20 Decemvrie 722 şi 4 Aprilie 721. „Eu sunt Sargon care am cucerit Samaria şi Bit-Humria". Gressmann, *op. cit.,* pag. 352.

taşii lui. Salmanasar, regele Asiriei, porni împotriva lui şi Ozeia fu supus şi plăti tribut. Insă regele Asiriei, descoperi o uneltire a lui Ozeia, cari trimisese soli la Sua, regele Egiptului şi care nu mai plătea dajdie regelui Aisiriei de ani de-a rândul. Regele Asiriei îl prinse şi-l aruncă în temniţă, legat în lanţuri. Regele Asiriei cutreeră toată ţara şi se îndreptă împotriva Samariei, pe care o ţinu împresurată trei ani. In anul al 9-lea al lui Ozeia, regele Asiriei cuprinse Samaria şi duse pe Israil captiv în Asiria. El le hotărî locul de stat: Hala, Habor, fluviul Gozan şi cetăţile Mezilor".

Sargon II (722-705). Dar Sargon, după incripţiunile cuneiforme, este acel care cucereşte Samaria: „La începutul domniei mele, în cel dintâi an, am cucerit Samaria... 27.920 oameni, cari locuiau acolo i-am luat, aşijderea şi 50 care regeşti de războiu". El mai face următoarele expediţii: împotriva Hamatului şi Gazei (720); apoi împotriva Aşdodului, Gatului, Filisteei, Iudei, Edomului şi Moabului [1]).

In anul 711, în urma amestecului lui Faraon, Azur, regele Aşdodului încercă să facă o coaliţiune cu: Filistenii, Iuda, Moabul şi Edomul, împotriva Asirienilor. Aşdodul fu învins uşor, iar coaliţiunea a rămas inactivă.

„In necazul inimei mele, nu mi-am adunat armată multă şi nici nu mi-am hotărît tabăra. Cu vitejii mei, cari nici în vreme de pace, nu se depărtează de mine, am pornit spre Aşdod. Când acel Iamani, a auzit de apropierea expediţiunei mele, a fugit în ţinutul învecinat al Egiptului, în ţinutul Meluha, iar localităţile sale nici nu s'au mai văzut. Aşdodul, Gatul, Asdudimmu le-am asediat şi le-am cuprins. Zeii săi, femeia, copiii, fiicele, averea şi tezaurul curţii împreună cu oamenii, i-am socotit eu ca pradă" [2]).

Preotul Dr. VASILE RADU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Chişinău

Noi încă nu ştim cât de păgubitoare este atmosfera zămislită de descoperirile şi născocirile noastre. Unii medici spun că ea e primejdioasă, ba chiar şi ucigătoare,

...Astfel a fost mai uşor de descoperit gaze înăbuşitoare decât să se găsească un leac pentru cancer sau oftică. Tainele vieţii organice sunt mult mai grele de pătruns, decât cele ale vieţii neorganice, unde noi răzbim curat în ţara minunilor.

NICOLAE BERDIAEV,
In l'Homme et la Machine. Paris 1393.

---

1) H. Gressman, *op, cit.*, pag. 349 seq.
2) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 350-352, unde se mai pot găsi şi alte detalii. Noi dăm pe cele care ne interesează.

ŞTIRI

Veşti bune din eparhia Hotinului. — Sf· Episcopie a Hotinului a dat ştire în ziare că vrea să înfiinţeze o slujbă de predicator pe lângă acea episcopie. El va fi plătit cu 2000 lei de fiecare predică ţinută, iar cuvântările ocazionale cu 500 de lei. Aceste premii şi înfiinţarea nouei slujbe se fac cu prilejul împlinirii a 10 ani dela înfiinţarea episcopiei.

Cu acel prilej, se vor face mari serbări în oraşul Bălţi, unde e scaunul episcopiei, în viitoarea lună Septemvrie. Vor fi poftiţi M. S. Regele, toţi ierarhii noştrii şi încă toţi Patriarhii Bisericii Răsăritului.

Cursuri pentru cântăreţi. — La 16 August a. c., s'au deschis în Bucureşti cursuri de perfecţionare pentru cântăreţii din Bucureşti şi din eparhia Mitropoliei Ungro-Vlahiei. Ele s'au urmat în Bucureşti, apoi la Mânăstirea Cernica. Aceste cursuri au fost întocmite prin silinţele d-lui Profesor *I. Popescu-Pasărea,* de a ridica tot mai sus tagma cântăreţilor. Mai mulţi preoţi şi profesori şi-au dat ajutorul lor pentru a face aceste cursuri cât mai folositoare.

Preot răposat. — Bătrânul preot Economul *Vasile Catana,* de 82 de ani, fost paroh în *Bereşti,* Putna, a încetat din viaţă, la ginerele său, Econ. *C. Tebeică* din Serdaru, Covurlui. De mult şi de mulţi cinstit pentru curata lui slujbă, a fost dus cu cucernicie la locaşul de veci, fiind slujit de 7 preoţi de pe Valea Siretului, jud. Covurlui. Cuvinte duioase au fost spuse lângă sicriul său, de cântăreţul *Frunză,* din satul *Lascar Catargi,* Covurlui, de fel din satul Bereşti, Putna, unde răposatul şi-a cheltuit toţi anii slujbei sale. Un cortegiu măreţ, urmat de fiii săi pensionari ai răposatului şi de preoţi, a lăsat o adâncă întipărire în sufletul sătenilor.

Concordatul între Austria şi Vatican. — O telegramă din Roma, a agenţiei *Rador,* cu data de 4 Iunie a. c., vesteşte că, în acea zi a fost iscălit la Vatican concordatul dintre Biserica Romei şi Austria. Concordatul a fost iscălit de *Pacelli,* secretarul Vaticanului, Cancelarul austriac *Dollfus* pentru Austria. Papa a decorat pe acesta cu decoraţia „Sf. Grigorie". Cancelarul s'a văzut apoi cu primul-ministru italian d. Mussolini.

Pentru scăparea unui Seminar. — D. Prof. Dr. *Ştefan Minovici* s'a dus la Ministerul Şcoalelor, împreună cu o solie a comitetului şcolar a Seminarului *Neagoe-Vodă* din Curtea-de-Argeş, pentru a cere păstrarea extrabugetară a acestei şcoale. A înaintat Ministerului şi raportul Comitetului şcolar cu toate actele.

Numire de profesor la Seminar. — Păr. *Chiril Popescu* din Buzău a fost trecut profesor la Seminarul din acel oraş, ca încadrat vremelnic, dela liceul de fete din Râmnicul-Sărat.

Societate creştinească în creştere. — Societatea creştinească, „Patriarhul Miron" din Bucureşti, care lucrează fără încetare, şi în Bucureşti şi în vecinătăţile lui, pentru înbunarea sufletului omenesc, a ajuns să strângă şi oarecare sume de bani, pentru a-şi ridica un cămin. In luna August a. c., a ajuns-o clipa fericită când să poată păşi pipăit la îndeplinirea acestei fapte. Duminică 13 August a. c., a pus peatra de temelie a căminului ei din Bucureşti, str. Măgurele, fundătura Doinei. S'a făcut sfinţirea apei şi s'au rostit mai multe cuvântări de bună urare.

Nerăbdători de călcarea Duminicii. — După cum cetim în *Calendarul* dela 5 August a. c., bărbierii din Bucureşti şi-au ţinut o adunare, în seara de 3 August a. c., în care prezidentul lor Alexandru Urseanu, a spus că ei se găsesc acum „la punctul final rămânând ca Consiliul de direcţie al Camerei de muncă să-şi dea avizul definitiv şi favorabil, care va fi înaintat d-lui ministru al muncei, care va da decizia ministerială pentru libertatea frizerilor de a lucra Duminica.

Deci bărbierii se văd mai-mai ajunşi la împlinirea dorinţelor lor de a călca Duminica şi se fericesc în aşteptarea acestei zile. Unde sunt însă nerăbdătorii de a vedea Duminica deplin cinstită în ţara aceasta şi fără crâcneală din partea nimănui de a mai încerca călcarea ei?

S'ar putea şi aceasta, dar toţi cei dornici de călcare se zbat întru aceasta şi poate că biruie. Ceice ar fi să dorească biruinţa Duminicii nu se zbat, nu ies la luptă, şi atunci iată că fiii lumii acesteia sunt mai înţelepţi decât fiii luminii. Ei ştiu ce să facă pentru împlinirea dorinţelor lor, pe când ceice ar trebui să fie mai luminaţi şi mai harnici întru aceasta, adică creştinii şi toţi cei setoşi de lucrul Domnului nu se mişcă. De aceia biruie făptaşii strâmbătăţii şi rămân pe de lături cei ai dreptăţii. Fără străduinţă însă, nu se dobândeşte nimic şi aşa înghiţim aceste roade.

Alt preot la Paris. — Păr. Dr. *Petre Vintilescu,* preotul dela biserica noastră din Paris, se întoarce în ţară. A stat acolo mai puţin de 2 ani. In locul său, a fost numit Păr. *Dimitrie Rădulescu,* parohul bisericii *Albă* din Bucureşti. In ceasul plecării însă, Sf. Sa fiind împedecat de a părăsi ţara, a căpătat un concediu de 6 luni. In această vreme, va fi înlocuit la Paris de Păr. Econ. *Haralambie Popescu* dela biserica Sfinţii Voevozi din Bucureşti, acelaş despre care scriem la rubrica despre cărţi şi reviste.

Nou concordat cu Vaticanul. — Intre Germania şi Vatican, s'a încheiat un nou concordat, care va înlocui vechile concordate cu Prusia, Würtenberg şi Bavaria.

Cursurile „Solidarităţii" la Mănăstirea Neamţului. — Dacă altfel nu mai auzim despre societatea de cultură socială,-creştinească „Solidaritatea", dar tot mai auzim prin cursurile pe care le orânduieşte la Mânăstirea Neamţului în vremea verii. Ele au început şi anul acesta, în ziua de 20 Iulie, cu slujbă, cuvântări şi voie bună, fiind de faţă P. S. Episcop *Nicodem*, stareţul Mânăstirii Neamţului; d. Dr. *St. Bogdan*, prezidentul „Solidarităţii"; d. Dr. *Şerban Ionescu*, profesor al facultăţii de teologie din Bucureşti; d. *Lancrănjan*, secretarul cursurilor, şi mulţi doritori de odihnă şi aier curat la mânăstire. Cea întâi cuvântare a ţinut-o d. Dr. Bogdan. In altă zi, a vorbit d. Şerban Ionescu. In altă zi, a vorbit d. Lancrănjan. Acestea au fost în luna Iulie. In August, au vorbit un profesor olandez, d. profesor *Gh. Cantacuzino* dela facultatea de litere din Bucureşti; şi Păr. Arhim. *Scriban*. Cursurile s'au închis la 20 August.

Un text îndreptat al Noului Testament. — După cum cetim în ziarul *Calendarul* (17 Iulie a. c.), din condeiul Părintelui Dr. *Gr. Cristescu*, avem gata de tipar un nou text al Noului Testament, lucrat, prin ani de trudă, de Păr. Dr. *Vasile Gheorghiu*, profesor la facultatea de teologie din Cernăuţi. Acest text este o lucrare îndreptată, adică alcătuită pe temeiul feluritelor manusscripte, în urma constatări i despre felul cum a trebuit să fie textul de baştină al Noului Testament, aşa cum a ieşit el din mâna sfinţilor apostoli şi ucenici ai lor. In curgere de sute de ani, textul a ajuns să aibă unele deosebiri, dela un codice la altul. De aici întrebarea: Oare cum va fi fost textul dela început? Pentru a răspunde la ea şi a da un text despre care să poţi spune că este cel curs din condeiul apostolilor, trebuie să porneşti un studiu de cercetare amănunţită. Aceasta este o lucrare critică, adică de cernere şi cumpănire a materialului.

Fiind vorba să dăm graiul sfânt pe româneşte, se înţelege că este de toată însemnătatea să dai textul care poate fi socotit drept cel mai adevărat. De aceia lucrarea Părintelui Gheorghiu nu poate fi decât bine venită şi de mare merit. Ea întâmpină greutăţi de tipărire, însă că este trebuinţă de o aşa lucrare şi că trebuie să ne bucurăm de vestea răsăririi ei, nici vorbă.

Călătorie la Sf. Munte. — Incepe a ajunge obicei şi va fi din cele mai frumoase... După călătoria de închinare la Sf. Munte care s'a făcut în luna Mai a. c., sub călăuzirea Părintelui *Gala Galaction*, acum s'a făcut dâră şi s'a întocmit a doua călătorie, tot acolo şi tot sub călăuzirea Sfinţiei Sale. Aceasta s'a pornit la sfârşitul lui Iulie a. c.

Fie ca acestora să le urmeze multe altele! E de dorit ca fraţii noştri să prindă gustul de a se îndruma tot spre Sf. Munte şi Locurile Sfinte, fiindcă mai multă sfinţenie şi curăţenie de gânduri avem noi de cules din căile Domnului şi ale sfinţilor decât din umblete pe aiurea.

Moartea unui profesor de seminar. — Bătrânul *Vasile Moga* de mult nu mai era profesor la Seminarul Central. Ieşise la pensie încă de înaintea războiului. Totuşi, cu toată vârsta sa înaintată, îl vedeai încă sprinten pe uliţe, deşi mai slăbit. Ziarele ne-au vestit însă încetarea sa din viaţă şi că a fost dus la locaşul de veci Joi, 3 August a. c., la cimitirul Sf. Vineri din Bucureşti.

Slujba a fost săvârşită de Prea Sf. Sa Arhiereul *Platon*, înconjurat de mulţi preoţi. De faţă erau înfăţişători ai multor şcoale, unde răposatul a predat: Seminariul Central, Liceul Şincai, Şcoala Normală şi altele. La Seminariul Central, a predat ştiinţa plugăriei şi gospodăriei săteşti.

Era un bărbat vesel, cu inima deschisă, cu grai sunător pe buze, totdeauna făcând treabă şi îndemnând şi pe alţii.

Toate aceste trăsături curate şi vrednice ale fiinţei sale au fost scoase la iveală de vorbitorii din partea aşezămintelor şcolare, care au luat parte la slujba înmormântării.

De fel de peste munţi, din Blaj, răposatul îşi trecuse tot lungul sale vieţii, 81 de ani, mai mult între noi şi era cu totul intrat în deprinderile şi felul de viaţă al nostru. A lăsat cele mai plăcute amintiri şi numai cu jale vor afla de plecarea sa dintre noi toţi ceice l-au cunoscut.

Dumnezeu să-l împărtăşească de pacea cerului!

BIBLIOGRAFIE

W. F. Stead, **SERMONS OF THE YEAR 1932.** (Predici ale anului 1932). Londra, 1932.

Această carte, frumos legată, cum sunt, în de obşte, cărţile englezeşti, groasă de 485 de pagini, cuprinde predici alese, care au fost ţinute în Anglia în curgerea anului 1932. Lurcul acesta se face în Anglia din mai multe părţi. Pe fiecare an, ai astfel de culegeri din predicile anului trecut. Aceasta dovedeşte ce mult se predică, dacă ai de unde alege. Şi se înţelege, se aleg predicile cele mai răsărite, cele din care zvâcneşte mai din plin puterea adevărului religios.

Cartea pomenită cuprinde 47 de predici, rostite de predicatori din felurite confesiuni. Se găsesc amestecaţi aci şi anglicanii şi catolicii. Ea cuprinde rostiri la întrebările cele mai proaspete care frământă lumea, toate mânuite şi limpezite prin duhul evangheliei.

Predicele sunt rânduite pe categorii de cuprins: mai întâi sunt predicile apologetice; apoi predicile dogmatice, amestecate cu morale; apoi predici morale mai practice, care răzbat mai viu în cunoaşterea şi urmărirea vieţii; apoi predici pentru unele sărbători, apoi predici de un cuprins mai mirenesc despre oameni şi fapte, de pildă, episcopul din Coventry ţine o predică despre Shakespeare.

In alte numere, noi vom traduce din aceste predici.

Sir Charles Marston, **THE NEW KNOWLEDGE ABOUT THE OLD TESTAMENT.** (Noua cunoştinţă cu privire la Vechiul Testament). Londra, 1933.

Ce mare bucurie îţi aduce, ca teolog şi ca creştin, o carte ca aceasta! In adevăr, ea este cel din urmă cuvânt al cercetărilor, cu privire la faptele şi povestirile cuprinse în V. Test. Acestea au fost deseori tăgăduite, arătate ca nişte urziri mult mai târzii decât vremea în care le arată tradiţiunea. De pildă, scrierile lui Moisi sunt arătate ca răsărite abea după robia Babilonului

Dar toate aceste păreri au fost numai răsăriri ale minţii din privirea peste cuprinsul Vechiului Test. Nu de mult însă, Ţara Sfântă e cercetată şi prin alte miljoace: prin săpături. Arheologia ne scoate la iveală stări ale trecutului şi materiale care spun altceva şi deschid alte zări decât închipuirile pe care şi le-au plăsmuit unii. Cartea aceasta arată, pe temeiul cercetărilor aheologilor, că V. Test. este o carte deplin istorică. Mărturisirile lui sunt adevărate din punct în punct. Adevărată este şi trecerea Iordanului pe uscat sub Iosua Navi, adevărată şi căderea zidurilor Ierihonului.

Episcopul **GRIGORIE** *al Aradului*, **ORTODOXIA ŞI ROMÂNISMUL IN TRECUTUL NOSTRU.** Volum de 231 de pagini format ceva mai mare ca al cărţilor de şcoală. Arad, 1933. Preţul 50 lei.

Este puţin de când am scris aici despre altă carte a Prea Sfinţiei Sale Episcopului Grigorie al Aradului, "Spre zările veşniciei", şi iată ne dăruiţi cu alta nouă. Aceasta e pornită pe altă temelie şi cu altă urzeală de gânduri decât aceia. Foarte îndreptăţită însă şi sănătos gândită şi aceasta.

Prea Sf. Sa a pornit dela cugetarea: dacă aş căuta dealungul istoriei Românilor toate temeiurile pe care le-aş găsi, întru cinstea şi lauda Bisericii noastre ortodoxe?

Zis şi făcut. Prea Sf. Sa a luat toate istoria noastră dela început şi, pas cu pas, a arătat aci toate amănuntele din care se pot scoate cuvinte de cinstire, adevăruri de mare laudă, întru sprijinirea Bisericii noastre. Din acest punct de vedere, cartea răspunde unui gând cum nu se poate mai sănătos şi nu va întârzia să-şi dea roadele ei.

Nouă ne-a plăcut mult cap. 2, în care duce o luptă de condei cu uniaţii, bine mânuită şi din care ies toate dovezile în folosul Bisericii noastre. Dbr în toate capitulele se găsesc fel de fel de temeiuri, până în zilele noaste. Unele sunt cu totul nouă şi niştiute, cum sunt cele culese din războiul nostru. De aceia cartea stă la toată înălţimea şi este de dorit să fie folosită în cea mai largă măsură.

Sergiu Bulgakoff, **ORTODOXIA.** Volum de 245 de pagini, în formatul acestei reviste, traducere românească. Sibiu, 1933. Preţul 120 de lei.

Această carte, foarte frumoasă ca înfăţişare tipografică, însoţită de o prefaţă a Inalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului *Nicolae*

dula Sibiu şi de altă prefaţă a autorului, scrisă anume pentru cetitorii români, este traducerea în limba noastră a cărţii proaspăt ieşite în franţuzeşte *l'Orthodoxie.* Turnarea ei pe limbă românească a făcut-o d. *Nicolae Grosu,* teolog din Sibiu, care a învăţat carte creştinească şi peste graniţă.

Autorul cărţii este cunoscut preot rus, Arhipresviterul *Serghie Bulgakov,* profesor la Academia teologică ortodoxă rusească din Paris, şi care este azi unul din bărbaţii de seamă ai Bisericii ruseşti, pribegi printre străini. Sf. Sa însă îşi duce cu vrednicie în lume chemarea sa de preot şi cuvântul său este totdeauna luat în seamă, chiar între teologii străini, ca unul din gânditorii aleşi ai Bisericii ortodoxe de azi.

Cartea cuprinde o desfăşurare a cugetărilor de temelie ale Bisericii ortodoxe, dar cu un zbor al vederilor şi cu o noutate de înfăţişare a lor, care fac cetirea prea atrăgătoare şi plăcută. Pe lângă asta, ea este nu se poate mai folositoare şi dă multe îmboldiri pentru gândire. Unele păreri pot trezi nedumeriri. Ele însă nu încetează de a fi sâmburi de gândire nouă şi care pot fi trepte pentru sporul cugetării noastre. Cine o va ceti va găsi în ea destule temeiuri cu care să se ajute şi să se bucure că a dat peste o carte care înoieşte zarea lui teologică ortodoxă. Noi dorim s'o vedem cât mai mult răspândită şi folosită.

Dionisie Făgărăşanu, **TÂNĂRULE, ŢIE-ŢI ZIC, SCOALĂ-TE!** *Indemnuri creştineşti către tineretul de azi,* vol. I Carte de 108 pagini. Sibiu, 1933. Preţul 60 de lei.

Dionisie Făgărăşanu a fost profesor de religiune la liceu românesc din Braşov. A lăsat cele mai frumoase urme în sufletul şcolarilor săi. Bărbat de multă învăţătură, în felurite ramuri, a ştiut să facă ramura predată de el una din cele mai dulci şi mai vii pentru sufletul şcolarilor. Ei i-au păstrat bună amintire şi au simţit, în sufletele lor, urmele lăsate de el. Aceasta a băgat-o de seamă şi I. P. S. Mitropolit Nicolae, în anii când era profesor la Seminariul *Andreian* din Sibiu şi avea ca ascultători pe foştii şcolari ai profesorului Făgărăşanu.

Acest profesor a încetat din viaţă în 1907, dar nu fără a lăsa şi rămăşiţe scrise ale lucrului său. Acestea sunt bucăţi cu îndemnuri morale către şcolarii săi, străbătute de duh creştinesc şi presărate cu multe pomeniri din şirul feluritelor învăţături. Aceste bucăţi de cugetare I. P. S. Mitropolit Nicolae a socotit că nu e bine să fie uitate. Deaceia le-a dat în tipar acum, o parte din ele, însoţite de un cuvânt al său. Bucăţile în adevăr, au toată mireazma unui suflet bogat în simţire şi plin de frumoase cugetări. Deaceia ele sunt potrivite pentru tot tineretul de azi şi pentru alţii. Le dorim cât mai curândă răspândire, pentruca apoi să putem gusta şi cuprinsul celorlalte volume.

W. A. Visser't Hooft, **Ortodoxia văzută de un protestant,** traducere românească de *Teodor Bodogae.* Cărticică de 58 de pagini, în formatul cărţilor de şcoală. Sibiu, 1933. Preţul 25 de lei sau adaos fără plată la *Revista Teologică* din Sibiu.

Deşi scrierea unui străin, totuşi un ortodox dela noi va afla, din această scriere, multe amănunte privitoare la Biserica sa. Aceasta, din pricină că autorul foloseşte pe toţi teologii ruşi care trăiesc în străinătate. El este cunoscător a multor laturi din viaţa Bisericii noastre de azi şi e scrisă cu iubire către Biserica ortodoxă. E însoţită de o prefaţă a Profesorului *N. Colan*, rectorul Academiei Teologice din Sibiu. Orice cetitor nu poate decât să se bucure că i-a căzut sub ochi şi a cetit-o.

Pr. *I. Gafton-Rotari*, **Străduinţi şi jertfe în Via Domnului**. Cum ar putea preotul să practice principiile pe care le predică. Broşură de 17 pagini, în formatul acestei reviste, ieşită ca nr. 2 din „Biblioteca Societăţii Clerului Prahovean *Caritatea*", cu o prefaţă de Păr. Dr. *I. Mihălcescu*. Ploeşti, 1933, Preţul 10 lei.

Cuprinsul aceste broşuri, destul de amănunţit, fiindcă este foarte des ca tipar, a fost cetit la conferinţele pastorale din anul acesta ale preoţilor din Prahova, prezidate de Păr. Dr. I. Mihălcescu, noul decanul al Facultăţii noastre de Teologie din Bucureşti. Prea Cucernicia sa a fost încântat de ea şi a îndemnat să fie tipărită.

Păr. Gafton este unul din cei mai inimoşi şi mai harnici preoţi din Prahova. Personal ne-a mărturisit că, în parohia sa, are 200 de săteni care au cumpărat Sf. Scriptură, dovadă de setea duhovnicească pe care a izbutit s'o trezească în păstoria sa. Tipăritura sa de acum este o mărturie despre toate aceste strădanii ale sale, despre vederile limpezi pe care le are şi despre toată roada încordărilor sale. Deaceia scrisul său merită căutat şi folosit.

Karl Barth, **Parole de Dieu et Parole humaine.** Volum de 270 de pag. în formatul revistei noastre. Face parte din tipăriturile «Je sers». Paris, 1933. Preţul 18 franci franceji.

Karl Barth este azi unul din cei mai adânci teologi germani. Cărţile lui se traduc în limbile cele mai luminate. Nu e de mirare că-l traduc şi Francejii. Scrisul lui e adânc şi nu uşor de urmărit. Dar ce ai cetit rodeşte cu multă dobândă.

Episcopul *Nicodem*, **SEMINŢE EVANGHELICE PENTRU OGORUL DOMNULUI.** Vol. VII: *Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Duminici etc.* Traducere după Arhiepiscopul *Inochentie* al Oodesei. Tipografia Mânăstirii Neamţului, 1933.

Scriere de 443 de p. în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 110 lei.

Şirul volumelor scoase de Vlădica Nicodem la Neamţu merge fără oprire. Atât de mari şi ies câte 3—4 pe an. Aceasta e din vestitele cuvântări ale Arhiepiscopului Inochentie, cel mare predicator-rus. E o fericire că-l avem pe româneşte, e o datorie a-l cunoaşte.

Episcopul *Nicodem*, **SEMINŢE EVANGHELICE PENTRU OGORUL DOMNULUI.** Vol. VIII: *Cuvântări liturgice. Dumnezeu şi dreptatea lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută.* Scurtă explicare a Sfintei Liturghii şi pomenirea morţilor. Volum de 416 păgini în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 110 lei

A. S.

POŞTA REDACŢIEI

D-lui *I. D. Ungureanu*, învăţător. Bătuta, Arad.

Am primit art. plin de dreptate şi va vedea lumina zilei fără mare întârziere.

Părintelui *Mihail Stănescu*. Purcăreni, Teleorman.

Eu înţeleg setea oricărui mânuitor de condei de a-şi vedea scrisul lui mai curând ieşit la lumina zilei. Avem şi noi tot dorul de a mulţămi gândul cinstit al fiecăruia. Dar suntem supuşi apăsării izvorâte din îngustimea locului. Că art. aşteaptă de 8 luni, ştiu. Dar: 1. nu numai al Sfinţiei Voastre aşteaptă; 2. ale altora aşteaptă şi mai de mult. Ne vom da însă silinţa să vă îndestulăm pe cât se putea mai iute.

Părintelui *T. R. Perianu*. Cadar, Banat.

Am primit art. „Minuni cari se repetă". Păstrând din el miezul lui şi înlăturând lucruri cunoscute, va vedea lumina zilei.

Părintelui *Mihail Reguş*, paroh în Cotul Vânători cu Rédna, Cernăuţi.

Am primit cele 2 articole şi intră curând în tipar, fiindcă sunt scurte şi nu ne cer multe foi. Pentru celelalte, aştept cuvânt dela Sf. Voastră, pentru a mijloci la vreme.

Părintele *B. Chelaru*. Târgul-Căpreşti, Soroca.

Am primit art. despre începerea lucrărilor, pentru înoirea bisericii din Cotiugenii-de-Sus, despre prăbuşirea căreia şi noi am avut ştiri aici. Nu avem loc acum, dar iese în nr. viitor. Am primit şi ştirea despre moartea Părintelui Jemănean, pe care am şi folosit-o aici. Mulţămim.

Sfinţiei Sale Părintelui *I. Feţeanu*, Poienari-Corbeni, Argeş

Am primit art. şi, dacă n'o încăpea în nr. acesta, fără îndoială în cel viitor.

D-lui *Ioan Tomescu*, plugar, Boghicea, Roman.

Am primit lucrarea s'o cetesc mai întâi şi apoi răspund

Rugare către colaboratori. — Deoarece primim aici multe articole şi cercetarea lor cere timp, rugăm pe toţi ceice ni le trimet să ne facă unele uşurări. Anume îi rugăm: 1. să nu scrie rândurile din margine în margine, ca să ne rămâie şi nouă un deget-două, unde să adăugăm prefacerile noastre; 2. să nu scrie rândurile prea dese ca să avem unde adăoga şi noi un cuvânt-două; 3. să scrie într'o limbă mai românească, pentruca să nu fim nevoiţi să tot prefacem chipul vechii limbi bisericeşti. După atâta scris al nostru, după multa noastră stăruinţă la acest al treilea punct, doritorii de a ne trimete articolele din toate depărtările, îşi dau seama ce ne trebuie şi deci îi rugăm să se silească în această privinţă.

A. S.

MULŢAMIRI

Comitetul bisericii «Sfinţii Impăraţi Constantin şi Elena», din satul *Bogata*, parohia Dofteana, jud. Bacău, aduce viile sale mulţămiri persoanelor mai jos, însemnate, care au binevoit a da preţiosul lor sprijin, pentru zidirea şi isprăvirea mai curând a locaşului de închinare a Domnului pentru cei 37 capi de familii şi cele 105 suflete, din sus zisul sat, aşezat la poalele istoricului munte *Cirişoaia*. Anume: 1. *Se aduce mulţămire Doamnei Prinţese Ioana N. Ghica-Comăneşti*, pentru dania sa, cuprinsă în 2 clopote, în preţ de lei 25.000, precum şi pentru unele materiale lemnoase, în preţ cam de 5—6 000 Lei; 2. *Se aduc mulţămiri Prinţesei Elisabeta Gh. Ştirbei, Dărmăneşti*, pentrucă a dăruit suma de 5000 lei; 3 *Asemenea, Direcţiunii Creditului Funciar Rural din Dofteana, în persoana d-lui Dinu Brătianu*, directorul general al *Creditului-funciar rural din Bucureşti*, pentru tot materialul lemnos trebuincios la zidirea Bisericii, în preţ cam de 15.000—20.000 lei, precum şi pentru alte binefaceri; 4. *Asemenea, bunului creştin d-lui Petrică Polţer dela Comăneşti, fiindcă, prin mijlocirea domniei-sale*, biserica a putut căpăta multe danii, domnia sa fiind cunoscut ca sprijinitor al tuturor bisericilor din valea *Trotuşului de sus*; 5. *Asemenea d-lui Emil Ghica Dofteana*, pentru 6 m. c. scânduri şi 5 juguri şipci de brad, în preţ de 11.000 lei; 6. *D-lui Constantin Nădejde, prefectul judeţului Bacău şi consilier eparhial*, pentru suma de 500 lei personal şi 4000 lei din fondul judeţului; 7. *Părintelui Protoiereu Nicolae Tudorache din Tg-Ocnei*, care a îndemnat ca această lucrare să meargă, până la capăt, venind în mijlocul nostru şi sfătuindu-ne să punem toate ostenelele pentru a putea ajunge cât mai repede să o sfinţim, iar pe deasupra, mai dăruindu-ne şi o sumă frumoasă; 8. *Părintelui Gh. Vartolomei dela parohia Larga şi Consiliului Parohial* care au binevoit să ne dăruiască Sfânta Catapiteasmă veche, de la Biserica din Larga, cum şi personal suma de 2000 lei; 9. *Enoriaşilor din parohia (Larga) Schitu Frumoasa*, care, în primăvara anului 1928, prin îndemnul fostului lor Paroh *Teodor C. Nălboc*, ne-au dăruit 25.000 de draniţă pentru acoperiş, suma de lei 2.400, iar fostul Paroh *Teodor Nălboc* suma de lei 1.000; 10. *Vrednicului gospodar şi bun creştin Vasile N. Lăzărescu, ţăran din Dofteana*, pentru suma de 20.000 de lei, precum şi pentrucă, în calitate de fost primar şi epitrop bisericesc în anul 1927, sub îndemnul şi iniţiativa sa, s'a început această biserică; 11. *Bunului gospodar Dragomir Lungu din satul Laloaia-Comăneşti*, pentru dragostea sa Creştinească de a dărui suma de lei 14.000, 10 stejari, 2 m. c., scânduri şi că a plătit facerea sfintei mese de piatră în Altar; 12. *D-lor Primari şi Consilieri Comunali din 1927 şi până în 1933, ai Comunei Dofteana*, pentrucă au dăruit, din bugetul Comunei, suma de 65.000 lei; 13. *D-lui David Isache, negustor din Dofteana*, pentru 4 lăzi cuie de draniţă, lipit şi ten-

cuit păreții înăuntru, şi alte materiale, în sumă de 5000 lei; 14. *D-lui Naie Tatovici, pitar din Dofteana*, care a dăruit suma de 4.000 lei; 15. *D-lui Alexandru Adrian-Comănești*, pentru suma de 1.000 de lei; 16. *D lui Director al Fabricii Hârtie, Letea-*Bacău, care a donat suma de 1.426 de lei; 17. *D-lui Anghel Popescu, negustor din satul Bogata*, pentru suma de 1.500 lei, 1 m. c., scânduri, şi un mare ajutor cu cuvântul zilnic pentru isprăvirea bisericii; 18. *Bătrânului gospodar Ștefan Copăcel din Bogata*, care a dăruit la drumul mare şi în mijlocul satului, o grădină, în întindere de 12 prăjini de loc, pentru a se zidi biserica satului nostru, pe al cărui loc se află; 19. *Maistrului lemnar Radu Lăzărescu din Dofteana*, care, mai mult fără plată, dela început, timp de 6 ani, lucrează toată lemnăria, vopsirea şi scobirea necondiționat, făcând şi serviciul de secretar al Comitetului, deşi om sărac şi cu o casă de copii; 20. Asemenea, tuturor celor ce au dăruit şi au ajutat la această biserică.

Să fie fapta îndemnare pentru alți creştinii, iar pe cei pomeniți Dumnezeu să-i îndestuleze din toate darurile Sale!

Preşedinte Pr. Paroh, TEODOR NALBOC.

Epitropia Parohiei Cudalbi 2 din jud. Covurlui, aduce vii mulțămiri d-lor *Constantin I. Capotă; Gheorghe I. Capotă; Costică Capotă; Teodor Bogdan* şi Dr. *Ioan Capotă*, medic hirurg din Tecuci, pentru fapta lor creştinească de a fi dăruit bisericii acelei parohii: o prea frumoasă icoană a Maicii Domnului, care a costat peste 12.000 de lei, zugrăvită cu măiestrie şi lucrată tainic în lemn de stejar.

Dumnezeu să-i răsplătească pentru fapta lor vrednică şi să îndestuleze casele lor cu toate bunătățile Sale cele cereşti şi pământeşti!

Epitropia bisericii „Toți Sfinții", din Hânțeşti-Dorohoi, prin Păr. *V. Iacob*, parohul ei, mulțămeşte călduros d-lui *Constantin Halunga*, fost primar în acea comună, pentru frumoasa danie făcută bisericii, cuprinsă într'o casă, cu toate adaosele ei, spre a sluji de casă parohială, în preț de 70-80.000 de lei, cum şi $4^1/_2$ hectare de pământ de plugărie.

Dumnezeu să-l dăruiască însutit din toate milele şi bunătățile sale!

Epitropia parohiei Hermeziu, Iaşi, aduce călduroase mulțămiri, 1. doamnei *Agripina Iosip*, maestră la atelierul de țesătorie şi indrustie casnică din Hermeziu, care a dăruit bisericii un rând întreg de veştminte preoțeşti, lucrat din borangic şi costând 5000 de lei; 2. doamnei Tița Nepu, pensionară, tot din Hermeziu, pentru dania sa, un acoperemânt la sf. Masă, pliuş şi fir, în preț de 3000 de lei.

Dumnezeu să le încarce din toate bunătățile sale!

„Comitetul pentru zidirea bisericii“ din parohia Ţugureşti jud. Dolj aduce, şi pe această cale, mulţămiri obsteşti parohiilor mai jos arătate, care, răspunzând apelului trimis de Comitet la 25 Martie a. c., au făcut colectă prin desfacerea cărămizilor, venind, în felul acesta, în ajutor, cu sumele arătate în dreptul fiecăreia. Tabloul de mai jos, alcătuit pe data de 1 Iulie 1933, înfăţişează numele tuturor parohiilor dela care s'au primit ajutoare. Dacă cumva cineva trimis vreo sumă şi n'a primit ştire şi nici nu este trecut aici, înseamnă că suma n'a ajuns la destinaţie şi deci trebuie să vestească. *Se înoieşte rugămintea din apel*, ca toţi părinţii, cari n'au putut desface carnetele să le trimeată înapoi, aşa cum se găsesc, pentru a nu pricinui încurcături la alcătuirea situaţiei. La 1 Iulie 1933, situaţia ajutoarelor primite era următoarea:

	LEI		LEI
Par. *Sf. Vineri-Nouă*, Buc. . . .	390	Par. *Sf. Gheorghe-Nou*, Craiova .	160
„ bis. *Stejar*, . . „ . . .	400	„ *Sf. Ioan Hera*, . . „ . .	200
„ „ *Amzei*, . . „ . . .	400	„ *Radovanu*, . . . Dolj . .	10
„ *Domniţa Bălaşa* „ . . .	1.855	„ *Scoruşu-Daneţi*, . „ . . .	68
„ *Mamoteşti-Drăgăşani*, Vâlcea	222	„ *Golenţi*, ... „ . . .	194
„ *Băbeni-Bistriţa*, . . . „ .	225	„ *Basarabi*, . . . „ . . .	100
„ *Goruneşti*, ... „ .	200	„ *Hunia*, ... „ . . .	192
„ *Brezoiu*, ... „ .	82	„ *Coşovenii de sus*, „ . . .	200
„ *Cetaru*, ... Gorj .	150	„ *Tălpaşu*, . . . „ . . .	180
„ *Baia de aramă*, . Mehedinţi	195	„ *Şimnicu*, . . . „ . . .	194
„ *Grecescu*, . . . T. Severin	200	„ *Fântâna Banului*, „ . . .	100
„ *Sf. Nicolae*, . . Calafat .	50	„ *Sadova*, ... „ . . .	22
„ *Sf. Arhangheli*, Craiova . .	400	**Total general**	**6.389**

(Adică, şase mii, trei sute, opt zeci şi nouă, lei).

Dumnezeu să ajute tuturor ostenitorilor şi să încarce casele lor de tot binele!

Enoriaşii parohiei *Vaideeni-Urşani* din jud. Vâlcea, aduc pe această cale, vii mulţămiri d-lui *I. G. Duca*, epitrop al acestei parohii, pentru fapta sa creştinească, de a fi dăruit bisericii acelei parohii o frumoasă icoană a Sfântului Vasile cel Mare.

Fie bine primit preţiosul dar, iar pe bărbatul darnic, Dumnezeu să-l încarce cu toate binecuvântările Sale!

*

Sf. Mitropolie a Moldovei aduce vii mulţămiri următorilor binecredincioşilor creştini: 1. d-lui *Vasile Andrei Creţu* şi soţiei sale *Agapia*, cum şi monahului *Conon Gavrilescu* din schitul Cazancea, care au dăruit, cei dintâi 22 000 lei, şi al doilea 25.000 lei, pentru facerea unui clopot la biserica satului din Chişcăreni jud. Iaşi; 2. d-lui *Gheorghe Hriscu* şi soţiei sale *Maria*, care au dăruit un rând de vesminte preoţeşti bisericii din satul Sticlăria, jud. Iaşi; 3. d-nei *Aneta Ştefănescu* din jud. Iaşi, care a dăruit suma de 13.300 lei bisericii Nicriţa-Iaşi; 4. d-lui *Neculai Grigorescu* din Ploeşti, care a dăruit în amintirea răposatului său tată, bisericii parohiei Prisacani-Iaşi, un teren pentru a se zidi pe el o casă parohială; Preotul *Gheorghe Bicleanu*, care a donat bisericii Blăgeştii Vechi-Baia, suma de 55.000 lei, d-nei *Elena* Pr. *Antisit scu*, care a donat suma de 12.000 lei, pentru cumpărarea unui rând de vesminte la biserica din Plăeşti, jud. Baia. Deasemenea d-lui institutor din com. Buhoolniţa, jud. Neamţ, care a donat suma de 1000 lei, pentru biserica de acolo.

OPINIA 5 Mai 1933, p. 3, col. 4.

No. 044

CATALOG

De cărţile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane şi Imprimate ce se află de vânzare la Tip. Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite 60. Bucureşti.

VALABIL DELA 1 IUNIE 1933

CĂRŢI DE RITUAL

	Broşate	Pânză şi hârtie	Pânză p. tot	Piele şi pânză
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arhieraticonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf Mina	20	—	—	
Apostolul	500	650	680	770
Aghiazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	100	115	153
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	—	—	175	
Dumnezeeştile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot lei 1300				
Evhologiu (Molitvenic)			650	
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septemvrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octomvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noemvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decemvrie	400	510	560	610
Noul Testament cu Psalmii, Editura Institutului Biblic	100	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodim	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul şi viaţa Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paraclisul şi Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—		
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	670
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfinţirii Steagului unei şcoli de P. S. Iacov Bârlădeanu	10	66	80	90
Slujba Sfinţirii Steagului unei Corporaţii	10	66	80	90
Slujba Sfinţirii Bisericii	50	130	160	190
Slujba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CĂRŢI DE RUGACIUNI

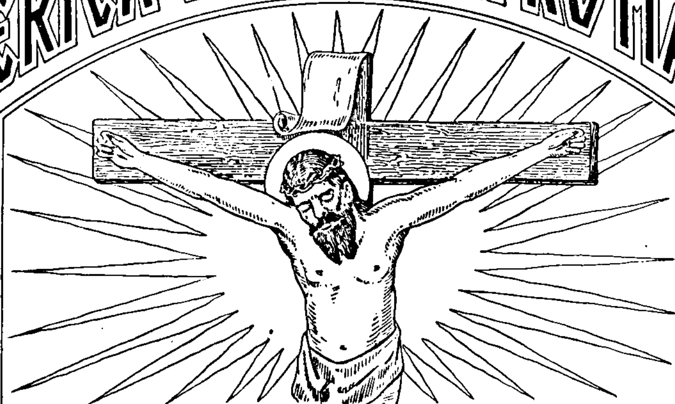
1. Pâine spre fiinţă, broşată . . . . 7.—
2. „ „ „ cartonată . . . . 12.—

CĂRŢI DE LITERATURA BISERICEASCA, Broşate

1. Activitatea preoţilor în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 . . . . 15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, raţional şi moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocefalia Bisericii Române . . . . 5.—
4. Biserica Ortodoxă şi cultele străine . . . 30.—
5. Calendarul pe toţi anii . . . . [illegible]
6. Canoanele text şi interpretare. Pr C. Dron 100.—
7. Carte foarte folositoare de suflet . . . . . 60.
8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu 70
9. Contribuţii La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei 75
10. Confesiuni şi Secte de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoşăneanu 120
11. Concordanţă a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu 40
12. Chemări de departe (Predici la Radio), ţinute de Pr. Toma Chiricuţă, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu. . . 80
13. Creştinismul şi studiul naturii de F. Bettex. trad. de Pr. I. Negoiţă şi N. Donos . . 45
14. Crezul în chipuri şi icoane de P S. Arhiereu Grigorie Leu Botoşăneanu 30
15. Cugetări şi Maxime de P. S. Arhiereu Nifon Criveanu 60
16. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 60
17. Cuvântări şi Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 50
18. Cuvântări şi predici, idem, ediţie pe velină . 150
19. Cuvântări şi predici, idem, ediţie hârtie scris 120
20. Evanghelia sau viaţa şi învăţătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec . . . . . [illegible]
21. Istoria Bisericească Universală şi Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză şi hârtie 200
    Idem, pânză peste tot 225
    — Volumul II broşată 150
    Idem, pânză şi hârtie 225
    Idem, pânză peste tot 250
    — Volumul III broşată 120
    Idem, pânză şi hârtie 195
    Idem, pânză peste tot 220
    — Volumul IV broşată 200
    Idem, pânză peste tot 300
22. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian . . . . [illegible]
23. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comşa . . . . [illegible]
24. Iconoclaşti şi Apostaţi contemporani de Ioan Gh Savin 30
25. La Théologie Symbolique de Pr. I. Mihălcescu 100
26. Lucrarea creştină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu . . . . [illegible]
27. Legea Organică a Sf. Sinod . . . . . . [illegible]
28. Mărturisirea Ortodoxă . . . . [illegible]
29. Neagoe Basarab şi Sf. Nifon . . . . . . [illegible]
30. Origina şi valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Rovenţa . . . . [illegible]
31. Pământ Sfânt, de P S. Arhiereu Nifon Criveanu [illegible]
32. Puterea unui copil „ „ „ [illegible]
33. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu . . . . . . [illegible]
34. Predici de Dr. Tarnavschi, vol. I, II, III, IV, volumul a . 100
35. Psaltirea versificată de Vasile Militaru . . 100
36. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu . . . . [illegible]
37. Studiu despre Ierarhie . . . . [illegible]
38. Ştiinţă şi Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian [illegible]
39. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu. . . . . [illegible]
40. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 75 150
41. Teologia Fundamentală de Pr. I. Mihălcescu. 110
42. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron [illegible]
43 „Daruri şi adevăruri“ de Pr. C. Dron . . [illegible]
44. Viaţa lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga . . . . [illegible]
45. „Veniţi la mine“, zece predici populare de Pr N. Dragomirescu . . . . [illegible]
46. Vrei să fi înţelept? de Episcopul Dionise Romano [illegible]
47. Biserici cu averi proprii. . . . . [illegible]
48 „ „ „ „ (Legată în pânză) . [illegible]

București. Seria III. Anul LI. Nr. 9-10. (630-31). Sept.-Octombrie 1933.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL:

TIPOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICEȘTI"

SPRE ŞTIINŢA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON*, Preşedinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomei*, director; *Prof. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. ...fesorii facultăţii de teologie din Bucureşti: 1. Dr. *D. G. Boroianu*, Dr. *V. G. Ispir*, Econ. *I. Pop...* *Mălăeşti*, Pr. *Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuţi: Dr. *V. Gheorg...* Dr. *V. Şesan*, Dr. *V. Tarnavschi*, Dr. *N. Cotos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chişinău, Dr. *Ro...* *Cândea*, Cernăuţi. *Dr. Ioan Lupaş*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhan...* d. *St. Berechet.*

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Pări...elui *A... Scriban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adres... *Cons... Central Bisericesc*, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, car... voi să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Mil...

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, ... trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5–7, în încăperea rezervată revistei. ... poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: p... revista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se ... trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CARŢILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Un...

1. *Lazăr Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
2. *Patimile Mântuitorului*, Pr. Criveanu . . „ 5.—
3. *Împotriva Beţiei*, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
4. *Două întâmplări minunate*, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
5. *Durerea Vinerii celei mari*, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
6. *Catehismul creştinului ortodox*, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
7. *Adventismul dat pe faţă de un fost adventist* de Arhim. Scriban . . . . . . „ 15.—
8. *Ce să crezi şi cum să trăeşti*, de P. S. Nicodem . . . . „ 4 —
9. *Povestiri folositoare pentru popor*, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei...
11. *Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ ...
12. *Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ ...
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . . . „ ...
14. *Psaltirea* tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu. . . . . „ ...
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Injurăturilor* şi despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ ...
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ ...

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1—16 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—*

„	„	„	„	*75.—*
„	„	*legată în pânză peste tot*	„	*65.—*
„	„	„	„	*55.—*

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" d... anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la Münch... condiţiuni technice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia C... Bisericeşti", cu următoarele preţuri:

Icoana mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2...
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: ***Cele 4 Evanghelii în una singură***, de ARHIM. SCRIBAN, Preţul 80 lei, Ed... „Ancora", Bucureşti, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 9-10. (630-31) Sept.-Octomb. 1933.

SCARA PREDICII

I.

Orice lucrare omenească, dacă e îndeplinită multă vreme, de mulţi ostenitori, în largă măsură şi pe o mare întindere, dela o vreme, nu rămâne în starea în care a fost la început. De unde la obârşie, ea era un singur trup, fiind îndeplinită după acelaşi calapod, dela o vreme ea se resfiră, sporeşte, se îmbunătăţeşte. Dela un singur soi, ajung a răsări mai multe. Ai ca o odrăslire şi o înflorire a ei.

Aşa este firesc să fie. De unde la început lucrarea răspundea unei singure trebuinţe, mai târziu răspunde la mai multe.

Fiind îndeplinită în sânul unui aşezământ, acesta se umflă, sporeşte, nu-şi mai încape în albia în care se mişca. Atunci şi feluritele lucrări ale lui se despart în mai multe ramuri şi se cheamă că fiecare din ele îşi lărgeşte câmpul de lucru.

Se mai întâmplă şi alta. Dăinuind o vreme îndelungată, lucrarea unui aşezământ are când spori şi înflori, dar are şi când se întuneca. După cum sunt lucrurile omeneşti, ele nu merg numai înainte, spre înflorire, ci pot da şi îndărăt. Poţi avea cu ele o vreme de rodire, cum şi una de vestejire.

Este rar ca un lucru să rămâie în statornică înflorire. Dela o vreme, oamenii obosesc, intră la calapod, adică încep a lucra în felul înaintaşilor, fără a mai rodi din însăşi măduva lor. Lucrul se moaie, se spălăceşte. Ajunge marfă formală, obişnuită, fiindcă nu se mai adapă din adâncurile simţirii şi rodirii omeneşti. Faci ce faci, fiindcă ţi se cere, fiindcă aşa e slujba, nu fiindcă te imboldeşte inima.

Trebuie să vie alţii, care să toarne must nou, şi atunci se poate înviora ceiace odată fusese viu, dar se muiase.

II.

Aceste socotinţe, care se potrivesc pentru toate lucrările omeneşti, se pot adeveri întru totul şi în desfăşurarea cuvântării bisericeşti dealungul veacurilor.

Ea a început într'un singur chip. A fost sămânţa căzută pe pământ sănătos. S'a întins, a sporit. Dela o vreme, a dat ramuri

din trunchiul dela început. A ajuns mult mai înfloritoare şi mai mănoasă dela ce era odată.

A dus-o cât a dus-o în felul acesta. Dar n'a putut sta mult la înălţimea la care ajunsese. Prin moleşiri fireşti, după o vreme de aprigă încordare, predica n'a mai fost în veacul 5 ce fusese în veacul 4 şi mai puţin în veacul 6 ce fusese în veacul 5. A trecut şi ea prin scara de neînlăturat a lucrărilor omeneşti.

Dar, în vremea aceaşta, ea apucase a se răspândi şi a fi trăsătura vieţii creştineşti. Oriunde era viaţă creştinească era şi propoveduire.

Cu toate acestea însăşi această propoveduire, dela o vreme, n'a mai fost ce era înainte, adică ori nu s'a mai predicat de loc ori s'a predicat pe urzeala altora. Dacă sinoadele (6 ecumenic) simt nevoia de a aminti despre datoria propoveduirii, înseamnă că ea se muiase Pe de altă parte, răsar culegeri de predici, în felul cazaniilor noastre, după care preoţii să urmeze în propoveduire.

Dar aceasta înseamnă o predicare de treapta a doua. Dacă nu mai predic eu, dela mine, cu priceperea mea; dacă lucrez pe dâra altuia şi chiar cu vorba altuia, înseamnă că predica nu mai este zvâcnirea din vremurile vechi, din sufletul predicatorului.

In vremea aceasta, creştinătatea fiinţa în larg, pe întinderi foarte mari. Viaţa ei începea a nu mai fi una. Ea se deosebea dela ţară la ţară. Şi în ce priveşte predica, au început a se arăta deosebiri. Pe când în unele ţinuturi, dacă odată ea s'a moleşit, a şi rămas aşa, în altele, a avut zvâcniri nouă, răsăriri frumoase, prin care iar s'au arătat vremurile de altădată.

In această privinţă, se face mare deosebire între Răsărit şi Apus.

Dacă e vorba de Răsărit, el a rămas la predicarea de treapta a doua, adică cea după predicile altora: alcătuirea de culegeri de predici şi de cazanii, din care să se citească poporului. Acest soi de predicare a fost întrebuinţat după răstimpul Sfinţilor Părinţi, în împărăţia bizantină. Nu au mai fost predicatori mari, dar au răsărit culegerile de predici. Cu alte cuvinte, viaţa de lucru a început a se potoli, folosindu-se numai lucrul care se făcuse mai nainte. Predica lui s'a moleşit, ba, dela o vreme, a şi tăcut. Cu mici prefaceri, putem spune că aşa a rămas până în ziua de azi.

Odată cu sfărâmarea împărăţiei bizantine, împrejurările vieţii ortodoxe în Răsărit s'au îngreuiat de tot. Predicarea s'a stins deplin. S'a şters şi gândul că Biserica nu merge fără predică. Numai într'un târziu, în ţările rămase slobode de apăsarea Turcului sau numai cu o apăsare simţită de departe, mai răsărea ceva, după vechea poruncă de a se predica. Aceasta a fost în Rusia şi în ţările noastre.

Aci s'au alcătuit şi s'au întrebuinţat cazaniile. Aci s'a început munca de traducere a învăţăturilor din Sfinţii Părinţi, care urmau să fie întrebuinţate pentru luminarea credincioşilor. Aci a răsărit un predicator de seamă ca *Antim Ivireanul* sau alţi predicatori în Rusia.

Bietele patriarhii ortodoxe ale Răsăritului, înecate în grea

apăsare păgânească, n'au mai fost în stare să ţie sus steagul propoveduirii, ca în alte vremuri, aşa că n'a mai putut fi vorba de predicare, în cuprinsul lor, dela sfârşitul împărăţiei bizantine încoace.

Grecii însă, ca popor cu mare trecut de învăţătură, dacă n'au mai putut lucra la ei, s'au putut aciua la noi sau în Rusia. Unul din aceştia a fost *Nichifor Teotoke,* adus la Iaşi de domnitorul Grigorie Ghica, iar apoi trecut în Rusia, după uciderea acestuia, şi lucra de aici pentru propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu. *Kiriakodromionul* său este o adunare de cuvântări bisericeşti. A fost lucrat de Nichifor Teotoke în Rusia, unde a ajuns arhiepiscop. De acolo, a putut lucra pentru predică.

A scos 2 volume de cuvântări la evanghelii şi 2 la apostol. Un volum se află şi pe limbă românească, încât este o dovadă despre ce se făcea pentru predică în vremea aceia.

La noi, pe vremea domnitorilor iubitori de învăţătură ca Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, Const. Cantemir, Grigorie Ghica se găseau predicatori pentru limba grecească şi cea românescă, anume plătiţi ca să propoveduiască cuvântul lui Dumnezeu [1]).

Asta este tot ce se mai putea face în acea vreme pentru propoveduire. Dar numai prin atâta, nu putem spune că în Biserica noastră se propoveduia. Căci a avea un predicator la o curte domnească, este atât de puţin lucru, încât nici nu se poate spune că aveam predică în Biserică. Aceasta s'ar putea spune numai când am fi avut mai mulţi predicatori, în felurite laturi ale ţării, şi când ei ar fi cutreierat ţinuturile cu propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Dar aceasta nu era. A avea 2-3 predicatori la capitală, auziţi numai acolo, nu însemna că biserica are predicare.

Totuşi, în Biserica Răsăritului, mai mult nu s'a mai putut face. Predica a trăit totdeauna în gândirea marilor păstori, că este o datorie creştinească şi că trebuie împlinită, dar în practică nu s'a ajuns la pătrunderea ei în viaţa Bisericii.

In Rusia, Petru Movilă a căutat să dea un zbor predicii şi a înfiinţat pentru această şcoală de predicare. S'au dat îndrumări foarte bune în această privinţă. Profesori şi şcolari erau îndemnaţi şi îndrumaţi şi s'au putut ridica dintre ei câţiva predicatori. Cu toate aceasta întreaga strădanie a fost numai ceva mărginit în treapta de sus a vieţii bisericeşti. A fost întocmai cum a fost la noi cu Antim Ivireanu. El a predicat, dar după el s'a întins tăcerea [2]). Şi deşi cărţile de predici nu încetau de a ieşi, de pildă

1. Vezi Petre Haneş, *Predicile lui Antim Ivireanul,* Bucureşti, 1913, introducerea, pag. 22-24, şi studiul aceluiaş, despre predicatorii noştri din trecut, în *Omagiu lui Const. Meissner,* Iaşi, 1913, gag. 279.

2. Despre silinţele lui Petru Movilă pentru propăşirea predicării, vezi: «Extracte din jurnalul *Biserica Ortodoxă Română* pe anul 1883», de Arhim. *Ghenadie Enăceanu.* Bucureşti, 1883, pag. 6—17.

cele ale lui Nichifor Teotoke, dar nu pătrundeau mai departe în viaţa bisericească.

Deci despre Biserica Răsăritului putem spune că predica nici n'a avut când se resfira în toată deplinătatea ei. Ea şi-a avut vremea Sfinţilor Părinţi, iar de acolo a tot dat îndărăt şi aşa stă până în ziua de azi.

III.

Nu tot aşa stau lucrurile în Apus. Aici putem vorbi despre *o scară a predicii*, adică despre un mers al ei, până la deplină înflorire, după care au venit vestejiri şi apoi iar alte treziri. Viaţa de predică în Apus a fost mult mai săltată ca la noi, bine înţeles, din pricina împrejurărilor mai prielnice ale Apusului, care nu a avut a-şi risipi silinţele în luptă cu sălbatecii năvălitori.

Şi în Apus însă predica a tânjit, după răstimpul Sfinţilor Părinţi. Pe de o parte nu s'a mai predicat, pe de alta s'a predicat slab. Caşi în Răsărit, au început să răsară culegeri de predici, pentruca episcopii şi preoţii să aibă după ce predica. Toate acestea erau alcătuite pe temeiul Sfinţilor Părinţi. Nu mai era revărsarea predicii din însăşi inima propoveduitorului. Şi culegerea era pe temeiul altora şi cuvântătorul grăia dela altul.

Se înţelege, aceasta nu mai este adevărata predică. Este conştiinţa despre ea, despre datoria de a predica, este oarecare împlinire a ei, dar nu este însăşi curgerea adevărată a predicii.

Lucrurile atât de mult slăbiseră în Apus, unde nici nu a fost înflorirea propoveduitoare ca în Răsărit, în vremea Sfinţilor Părinţi, încât Carol cel Mare a fost nevoit să puie a se alcătui o culegere de predici, pentruca preoţii să aibă după ce se călăuzi.

„Cuvântul sfânt a căzut de vreme dela ştiinţa adâncă şi dela ungerea pătrunzătoare care făcuse puterea ei în veacurile cele dintâi ale Bisericii. Dela sfârşitul veacului 7, temeinicilor şi simţitelor învăţăminte ale unor bărbaţi ca Amvrosie, Ilarie, le urmară un soi de învăţătură religioasă cu totul deosebită, născută din cunoaşterea îngustă şi formalistă, din gustul necioplit şi ciudat al vremurilor nouă. Vârsta de fer a elocvenţei creştineşti începuse" [1]).

Acum, deosebirea între Răsărit şi Apus este că, pe când în Apus, după o vreme ca aceasta, predica se ridică şi ajunge la mari înfloriri, şi chiar dacă înflorirea slăbeşte şi ea, dar predicarea nu încetează; în Răsărit însă, prédica nu s'a mai ridicat. Au fost câteva scânteieri ici şi colo, dar mai mult nu. Pe când în Apus, deci, putem vorbi de o scară a predicii, de suişurile şi pogorâşurile ei, în Răsărit desfăşurarea predicii s'a încheiat silnic înainte de vreme. Numai de acum înainte de se va putea face ceva în privinţa aceasta.

De aceia, dacă putem vorbi despre predică în Biserica Ortodoxă, o facem numai descoperind lipsa ei şi unele licăriri din

---

1. P. Jaquinet, *des Prédicateurs du XVII-e siècle avant Bossuet*, ed. 2. Paris, 1885 pag. 19.

timp în timp, unele dovezi că această Biserică nu uita de loc că este în croiala ei de a întrebuința predica, numai că nu izbutea de a trece cu împlinirea ei și în viața practică.

Este adevărat, în Biserica rusească din veacul 19, predica a avut înfloriri vrednice de cea mai mare prețuire, mai cu seamă prin Arhiepiscopul *Inochentie* al Odesei. Dar, cum am spus mai sus, este vorba numai de câteva vetre de lumină, care varsă frumoase flăcări ici și colo, nu însă de o propoveduire care s'ar simți în tot largul împărăției.

Avem în sânul ei bărbați de seamă care predică, nu însă și o Biserică propoveduitoare. Biserica a rămas înainte în starea ei de așezământ care nu deschide gura pentru a învăța pe oameni cuvântul adevărului.

Deci, dacă este vorba să urmărim de aici înainte o scară a predicii, o putem face numai privind Apusul. In ce privește Răsăritul, trebuie să ne mulțămim cu ce am spus până acum. De aceia, în cele următoare, ne vom apuca să vedem scara predicii pe care o găsim în Biserica din Apus.

IV.

Dacă spunem că în Biserica Apusului, predica a avut o mai largă desfășurare ca în Răsărit, aceasta nu înseamnă că, în sânul ei, toate lucrurile au mers strună, în ce privește predica, ci numai că la dânsa a fost mai multă zbatere și mai multe roade ale propoveduirii ca la noi.

Și în Biserica Apusului a fost vreme de amorțire pentru predică. După veacul 7 până în veacul 11, și în sânul ei, este tăcere. Nu era semn bun pentru ea, dacă un Carol cel Mare a pus să se alcătuiască o culegere de predici (adică o cazanie), pentru episcopii și preoții din vremea sa. După 400 de ani însă de moleșire a predicii în Biserica din Apus, ea începe a răsuna din nou. Vremea cruciatelor aduce cu ea nevoia lucrării prin cuvântul creștinesc și îndată se simte că acest soi de lucrare își ia din nou chemarea pe care trebuie s'o aibă în sânul Bisericii.

Această înoire a predicii s'a petrecut prin *Bernard de Clairvaux* și ucenicii lui. Biserica a dobândit prin ei iarăși lucirile frumoase ale vremurilor vechi.

Dar această scânteiere nouă n'a dăinuit mult. Fénelon, scriind despre tânjirea predicii, în cunoscutul său tratat „*Dialogues sur l'Eloquence de la chaire*“, nici n'o pomenește pe aceasta. El spune că, dela vremea Sfinților Părinți, până la înviorarea predicii din vremea lui, au trecut peste amvon 9 veacuri de barbarie.

Cu toate acestea înviorarea predicii prin cuvântul lui Bernard și a urmașilor lui nu se poate tăgădui. Dacă ea n'a fost de măsura celei care s'a arătat pe vremea lui Fénelon, totuși nu se poate tăgădui că ea a fost o înoire, în mijlocul amorțirii predicii, și că a avut o dăinuire destul de lungă. De altfel Bernard de Clairvaux a fost unul din bărbații care s'au luptat mult cu cuvântul (1091—1153) pentru a scula creștinătatea la cruciata a doua

Ba am putea spune că, dela această înviorare a predicii, ea nici n'a mai încetat. A suferit însă schimbări aşa de mari, că, dela o vreme, nu mai seamănă cu cea care a fost. A început a fi înecată de formalism, aşa că nu se mai potrivea cu cea de înaintea ei.

Vremea lui Bernard de Clairvaux este cea numită *a scolasticei*, care merge de acolo înainte şi dăinuieşte câteva veacuri. Dar această scolastică, pe lângă încercarea de a pătrunde cât mai adânc cu mintea în înţelegerea adevărurilor credinţei, pe lângă marea încordare întrebuinţată în această privinţă şi pentru care merită toată cinstirea, a vârât însă, în sânul acelei grele munci, atât formalism stilistic, prin mărunţirea materiei de cercetat, încât te perzi ca într'un adevărat mărăciniş, de nu mai vezi grosul şi temelia întregii cercetări. Cu gândul de a face cercetare cu rânduială, materia atât de mult este pusă în capitule, paragrafe, împărţiri şi subîmpărţiri, încât mintea omului, în loc de a se dumeri şi a păşi mai uşor, mai degrabă se rătăceşte şi nu mai dă de capăt. Şi soiul acesta de a lucra este urmărit cu atâta amănunţime şi pare atât de trebuincios, încât scriitorul priveşte ca o mare măestrie să umble cât de mult cu asemenea ciopârţiri a materiei. In vremea aceia însă, urmarea în felul acesta se socotea mare măestrie şi vrednicie. Era socotită metodă ştiinţifică a vremii.

Dacă însă acest soi de cercetare mai avea un înţeles în scrierea de tratate, nu avea însă niciunul în cuvântările de pe amvon, în tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu. Totuşi predicile care se ţin în vremea scolasticei încep a suferi de acest mare rău. Predicatorul nu se mai munceşte cu grija de a vorbi simplu şi înţeles, de a urmări gândul pe care-l are de spus, printr'o limbă cât mai uşoară, fără vreo reţea din afară, care să împedece răzbaterea lui. Nu, ci gândul lui era de a fi cât mai sistematic şi, pentru aceasta, îşi fărâmiţea materia, încât mintea ascultătorului nu mai putea ţine un şir.

A fi sistematic însă e una, pe când a scorni sistematizări nefireşti e alta. Orice materie poate fi supusă la oarecare impărţiri, prin care ea e urmărită mai uşor. De aceia predicile merg şi ele cu împărţiri, şi aşa le găsim la foarte mulţi predicatori, mai cu seamă la o materie lungă, cum era la predicile care ţineau vreme de un ceas. Dar a croi la împărţiri numai ca să fie împărţire, este ca şi cum ai face poduri pe uscat, unde nu curge nicio apă şi unde nu e nicio surpătură.

Formalisme însă de felul acesta cad ca o pacoste şi împovărează predicarea evului mediu. După o bună bucată de înflorire, predica odată cade pe mâna acestei mode literare şi se îneacă în ea. Căci nu era de fapt decât o modă. Predicatorii n'au ştiut să-şi ţie firea lor şi să-şi păstreze grăirea bisericească. Ei s'au luat după scrisul mironosc al vremii, după ceiace se socotea strălucirea lui, adică perderea în labirintul împărţirilor, şi aşa propoveduirea lor a început a se usca şi a nu mai fi curgerea firească de apă vie şi sănătoasă. S'a supus păcatelor vremii şi a mers şi

ca după obiceiul altora. A păşit dintr'o treaptă a scării pe alta, fără însă a se sui mai sus.

Chiar predicatori de seamă ai vremii cad în această ciudăţenie. Dacă însă ei rămâneau mari, cu toate aceste păcate, fiindcă nu scăpau de a da partea vie şi sănătoasă, ce rămânea însă din ceiace nu erau mari?

Ca să-şi facă cineva o părere cum era cu astfel de ciopârţire ciudată a materiei, nu avem decât să privim la predicatorul Bernardino da Siena, despre care eu am dat anul acesta un studiu, urmat de o predică a lui, în foaia bisericească *Păstorul Creştin Ortodox* din Olteniţa. Bernardino da Siena a fost un foarte însemnat predicator al vremii, în veacul 14. Cu toate acestea predicile lui nu sunt scutite de pacostea vremii de a umbla cu împărţiri nefireşti. Era părerea timpului că, în felul acesta, cercetarea este mai aleasă. Sunt veacuri întregi care rătăcesc în chipul acesta, şi trebuie să vie alte veacuri apoi, ca să arate greşala şi s'o pornească pe drumul cel drept.

Iată cum se rosteşte, în această privinţă, Jaquinet, pe care l-am pomenit mai sus şi care este un adânc cercetător al felului de predicare din felurite veacuri; „O predică era împărţită şi subîmpărţită ca un capitul de sumă teologică. Păşeai din propoziţiune în propoziţiune, până la încheiere, după toate regulele lanţului de dovezi. Predica întreagă nu era decât un silogism în trei puncte şi 20 de părţi. Petru Lombardul, autorul unui manual de teologie raţională, cunoscut sub numele de *Cartea sentenţelor*, şi numeroasele *Sume*, pe care veacurile 12 şi 13 le-au văzut ieşind la iveală, slujeau de modele pentru chipurile cugetării şi chiar pentru stil, tot atât de mult, ba încă şi mai mult decât Părinţii greci sau latini. Intr'un cuvânt, scolastica, biruitoare din toate părţile, năpădise şi ogorul elocvenţei înseşi. Prin suflarea ei uscată, elocvenţa se uscase şi ea. Intr'un chip oarecare, ea a trecut, dela înfăţişările trupului viu, la trista regularitate a scheletului" [1]).

V.

Dar asta n'a fost singura nenorocire a predicii, care a făcut-o nerodnică timp de veacuri. Dintr'o uscăciune a dat în alta. Spre sfârşitul scolasticei, dar mai mult după aceia, a fost cuprinsă de altă modă, în tot Apusul catolic, aceia de a nu mai numi lucrurile pe numele lor, ci a căuta pentru toate asemănări silite. Toate se zugrăveau prin analogii. Dar acestea erau cu totul altceva decât vechea metodă a parabolelor, cu asemănările lor fireşti, prin care înţelesul bucăţii ajungea încă mai uşor a fi prins de mintea ascultătorilor. Nu, ci predicatorii au căzut pradă în ghiarele altei mode. S'au luat după scriitorii mireni din veacul 15, care au născocit această boală a scrisului, încât predica a ajuns şi ea un fel de întrecere de a înfăţişa înţelesurile cele mai uşoare prin asemănări din cele mai ciudate.

1. Scrierea amintită, pag. 21–22.

Alegoria totdeauna a găsit o întrebuinţare în desfăşurarea învăţăturilor credinţei. Dar ceiace era o trăsătură a ajuns a fi un bolovan apăsător, care a strivit predica din veacul 16 în Apus. In Francia, Spania, Italia, ea a bântuit într'un chip groaznic. Predicator ales nu era cel care înfăţişa un înţeles simplu şi temeinic, ci cel care aducea asemănări cât mai întortocheate şi mai deocheate. Dacă Domnul Hristos a spus „Eu sunt viţa, voi mlădiţele", predicatorii au sărit la nişte asemănări peste fire de nepotrivite şi totuşi acestea erau cele mai căutate, erau omiletica vremii, şi umpleau predica cu asemenea ciorchine fără boabe.

Mult mai bine se vor înţelege scrintelele unui asemenea fel de vorbire, dacă vom da bucăţi de cuvântări din vremea aceia. De aceia să luăm ceva din predicatorul italian *Romolo Marchetti*, care propoveduia în ţara sa în veacul 17.

Vorbind despre cuvântarea bisericească, el o aseamănă cu femeile războinice despre care găseşte pomenire în istorie. Numeşte şi predica femeie războinică şi se rosteşte astfel: „Cu mult mai minunate sunt vitejiile şi mai slăvite cununile războinicei noastre, pentrucă, îndată ce iese la luptă, ea pune stăpânire pe câmp. Abea îşi arată fruntea şi vrăjmaşii întorc spatele. De câte ori se aruncă asupra lor, aceştia o iau la fugă. Nu sloboade niciodată lovituri fără a lovi, nici nu luptă fără a birui... Are armele ei, cetăţuile ei, oştirile ei, care sunt cuvântul; cârmaciul cel mai de frunte al câmpului de luptă este Hristos, ajutorul lui este Papa, drept căpitan are pe apostoli, călărime îi sunt mucenicii, infanterie mărturisitorii, iscoade îi sunt pustnicii, avantgardă îi sunt închinătorii, îndrumători călugării, priveghetori episcopii, rachieri preoţii (armatele vechi aveau cu ele femei, numite vivandiere, care dădeau rachiu oamenilor. Nota traducătorului). Cetăţuile ei sunt Biserica, întăriturile sunt altarele, şanţuri mormintele, ape lacrimile, ascunzişuri mărturisirile, trâmbiţe clopotele, ghiulele gurile, semne crucile, platoşe evangheliile, scuturi jertfele, săbii predicile, încărcături tainele, foc meşteşugit iubirea de Dumnezeu, iar euharistia o jitniţă atât de rodnică, încât nu seacă niciodată" [1]).

Poate spune cineva că acestea sunt asemănări fireşti?

Sunt căutate şi puse aşa, numai ca să slujească de asemănări, după metoda de propoveduire de atunci, dar fără a fi asemănări izbutite. Când Domnul Hristos spune „Eu sunt viţa, voi mlădiţele", e una; când spui însă „că scuturi sunt jertfele, iar tainele sunt gloanţe", asemănările sunt ciudate, nefireşti şi de multe ori de râs.

Acelaş predicator, plecând dela vorba că omul e o lume mică, spune: „Vrei să vezi cerul în această lume omenească? Iată capul, care-şi trimete puterile lui mădularelor de mai jos. Soarele lui luminos este mintea, nestatornica lună este voinţa, stelele scânteietoare ochii, stele mişcătoare (planete) simţurile, polii protivnici tâmplele, semne tainice trăsăturile, zodiacul este fruntea,

1. Vezi Sebastiano Vento, *le Condizioni della Oratoria sacra del Seicento*. Milano 1916, pag. 135.

Inţelegerea îmbolditoare e sufletul, iar mişcare vremelnică este vorba. Cauţi pământul? vei găsi petrele în oase, munţii în umeri, şesurile în mâni, râurile în vine, izvoarele în ochi, florile în obraji, pomii în picioare, ramurile în braţe, rădăcinile în plete, zăpezile în cărnuri cutremurele în fiorii stârniţi de spaime..." [1]).

Predicatorul trece şi mai departe, pentru a arăta asemănarea omului cu marea. Aceste asemănări sunt împinse atât de departe, încât, dela o vreme, ajung plicticoase.

La ce puteau sluji ele? Doar să te minunezi de puterea sfredelitoare a minţii omeneşti pentru a le găsi şi de potrivirile închipuite, în care pune un lucru cu altul, căci mai încolo ce folos puteau aduce pentru îndrumarea sufletească? Nimic.

Totuşi veacurile acelea işi iroseau vlaga în răscolirea gândurilor şi lucrurilor ca să găsească trăsături cât mai izbitoare între o cugetare sau cutare faptă din St. Scriptură, din trecutul Bisericii, cu cine ştie ce stări din natură sau din vieţuirea oamenilor. Şi a fost nu un predicator, nu 2—4—10, care predicau aşa, ci mai toţi.

Pe lângă umblarea morţiş după asemănări, era căutarea deandoaselea, de antiteze. In acest soi de înfăţişare a lucrurilor, se osteneşte predicatorul *Francesco Londres* din aceiaşi vreme. El are ca o boală de a vorbi, de pildă, despre „moartea care învie", „perderile biruitoare", „liniştea turburată", „josnicia înaltă", „fericirea nefericită", „moartea vie", „mutul vorbitor", „rănitul care vindecă".

Ascultaţi cum, în aceiaşi vreme, predica *Giovanni Azzolini*, despre Maria Magdalina, spunând că ea şi-a dat inima lui Iisus: „Dacă nu-şi mai avea inima sa, cum era vie? Şi dacă în pieptul ei avea viaţă, cum era moartă? Fără inimă nu se poate trăi, iar cu o inimă care dă viaţă, nu se poate muri. Dacă inima se duce dintr'un piept, pleacă viaţa, iar dacă pui înăuntru o inimă, care e viaţă, se duce moartea. Să spunem aşa că Magdalina, fiind iubitoare, era moartă, fiindcă vieţuia în cel iubit, îşi dobândea viaţa pe care o pusese în cel iubit; deci era moartă. Fiind iubită, primise în pieptul său inima celui iubit; deci era vie. Magdalina nu era în ea însăşi, fiindcă era în Iisus; deci era moartă. Iisus îşi dăduse inima sa Magdalinei, pentrucă o iubea; deci era vie. Apoi ai mai văzut vreodată vreun piept fără inimă şi care să nu moară?... Cine iubeşte moare şi cine moare iubind trăieşte. Nu se pot despărţi moartea de iubire, şi când moartea ajunge tovarăşa iubirii, se înlănţuieşte încă în dulce unire cu viaţa. Cine iubeşte trăieşte, pentrucă un mort nu iubeşte; dar cine iubeşte moare, pentrucă un iubitor nu are inimă de trăit, ci de iubit. Deci Magdalina era de două ori moartă: şi pentrucă era iubitoare şi pentrucă nu-şi mai avea inima ei. Era şi de două ori vie, pentrucă era iubită şi pentrucă avea inima lui Iisus, care este izvorul vieţii" [2]).

---

1. Tot acolo, pag. 144.
2. Scrierea amintită, pag. 112.

Apoi mai este aceasta predică? Mai degrabă este sărirea prin frânghii, cu o minte care-şi face vânt să găsească îmbinări cât de nemai auzite între cugetări, dar nu ca să aleagă adevărul de minciună ori să lămurească mintea altuia spre a-l îndruma în viaţă. Predicatorul însă, în vremea aceia, era mai mult un jucăuş pe frânghii. El după atâta alerga: să descopere îmbinări de gânduri sau împotriviri între ele cât mai izbitoare şi mai uimitoare.

Când te gândeşti că aceasta a putut dăinui sute de ani, te minunezi de rătăcirea la care poate ajunge omul şi de abaterea spre uscăciune a unei aşa de însemnate unelte creştineşti, cum este propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Deci, după ciudăţeniile scolasticei, predica a avut de îndurat alte ciudăţenii, iscate din păşirea pe urmele literaturii din acea vreme, izvorâtă şi ea din cultura păgânească trezită de renaşterea italiană. Aceasta a fost o nouă treaptă pe scara predicii [1]).

Aceşti predicatori însă erau ascultaţi. Volumele lor se tipăreau de mai multe ori.

S'ar fi zis că propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu merge strună. Cu toate acestea ele nu erau decât o bâzâială la urechile oamenilor, fără niciun folos sufletesc pentru ei. Oamenii se duceau să vadă şi să se minuneze de măestria unui joc, ca de unul care aleargă azi pe „zidul morţii", dar din care sufletul nu are de cules nimic.

Autorul italian, după care am făcut citaţiunile de mai sus, a avut răbdarea de a cerceta toată acea vreme şi a adunat, într'un mare volum, crâmpeie despre ce era vorbirea de atunci. Se îngrozeşte cineva văzând la câtă rătăcire a putut ajunge gândirea omenească şi la ce săltări, ca pentru bâlci, a putut ajunge întrebuinţarea graiului omenesc!

Dacă nu toţi au predicat chiar în felul acesta, cei mai mulţi însă predicau aşa. Oamenii de simţ mai rămăseseră o mână şi încă şi ei erau pătaţi de păcatul acelei vremi. Biata predică, dacă nu s'a ţinut pe ogorul ei: Sf. Scriptură şi Sfinţii Părinţii, dacă s'a lăsat prea mult furată de gânduri şi gusturi străine, s'a înfundat în drumuri care nu erau ale ei şi s'a înveşmântat cu podoabe care n'o împodobeau de loc. După atâta rătăcire însă, a trebuit să ajungă la un luminiş care a putut fi o nouă scară a predicii.

VI.

In Italia, predica a fost curăţită de tot acel mărăciniş nenorocit, prin lucrarea prea însemnată a lui *Paolo Segneri*. El nu a căzut în păcatele de vorbire ale acelui timp. Vorbirea lui a tras o albie nouă pentru cuvântarea bisericească italiană şi el a rămas până azi cel mai de seamă cuvântător şi îndrumător pentru amvonul italian. Atât de puţin cunoscut la noi, ba chiar necunoscut, ar fi multe de învăţat dela el.

---

1. Tot acolo, pag. 55—56.

In Francia au domnit aceleaşi păcate, ca şi în Italia. Pentru ce am spus despre predica italiană se pot găsi pilde la fel în Francia. După cum Sebastiano Vento ne dă bogate culegeri despre acestea pentru Italia, tot aşa Jaquinet ne dă culegeri la fel pentru Francia. Aceia era o boală care bântuia toată Biserica Romei.

Şi Francia însă a avut noroc de un mare trâmbiţaş al cuvântului creştinesc, care a tras un drum nou pentru predică. Acesta a fost Episcopul *Bossuet*. Prin el, predica franceză s'a scuturat deplin de păcatele veacurilor trecute şi s'a adăpat mai altfel din Sf. Scriptură şi din Sfinţii Părinţi. De acolo, începe o nouă treaptă a predicii apusene, care a avut mânuitori străluciţi şi în vremea lui Bossuet (Fénelon, Bourdaloue) şi după el (Massillon).

Cu toate acestea, după ei nici aşa predica n'a rămas în treapta aceasta înălţată. In veacul 18 după Massillon, fară a cădea în păcatele trecute, predica n'a mai avut puterea de altădată şi dec nici răsunetul care a rămas până azi. Pe când din predicatorii acelui veac se pomeneşte de mulţi până azi, din cei ai veacului 18, după Massillon, nu poţi pomeni pe niciunul. Deşi s'au scris despre ei studii amănunţite[1]), totuşi niciunul din ei nu este luat ca pildă de urmat şi nu trăieşte în amintirea urmaşilor. E şi aceasta altă scară a predicii, care n'a stat la înălţimea celei la care se suise în veacul 17.

In sfârşit, veacul 19 este cel care a văzut alte soiuri de predicare şi este cel care dăinueşte până azi. Propoveduirea creştinească a trăit prin el o vreme vrednică şi se poate lăuda până azi cu propoveduitori de seamă. Dacă, e adevărat, nu se poate pomeni unul de măsura lui Bossuet în Biserica Romei, totuşi se poate vorbi de alţii, în alte Biserici *(Spurgeon)*, încă şi mai ascultaţi decât el şi care a scuturat multe inimi. Cuvintele lui sunt vii până azi.

Şi acesta este altă scară a predicii, plină de felurime, fiindcă nu se potriveşte predica romano-catolică cu cea protestantă şi încă, şi în sânul acesteia, sunt mari deosebiri dela o ţară la alta. Predica americană e atât de deosebită de cea germană, de pildă.

VII.

Din toate acestea, noi vedem cum în Apus predica, adormită şi acolo veacuri întregi, după vremea Sfinţilor Părinţi, până la începutul mii a doua a erei creştine, de atunci n'a mai încetat a trăi. A avut când se scula, când se mai întuneca, dar a trăit. A străbătut o trecere din treaptă în treaptă, s'a învăluit şi s'a rostogolit, dar n'a încetat. A avut când înflori şi când se vesteji, pentru a îmboboci iarăşi şi a răspândi altă mireazmă.

Iată ceiace trebuie să ne placă, văzând că predica n'a murit. E o dovadă că n'a murit niciodată cugetul că, unde e Biserică, trebuie să fie şi predică. Ba încă, după ivirea protestantismului, predica s'a scuturat de păcatele pe care le avea în evul mediu, în

1. Vezi A. Bernard, *le Sermon au XVIII-e siècle*. Paris 1901.

sânul catolicismului, şi a luat un avânt şi mai mare, prin ducerea ei cât mai departe în sânul poporului.

Dacă însă, din nefericirile noastre în Răsărit, n'am putut avea o dăinuire neoprită a predicii, dacă Biserica a dus-o atâta vreme şi fără predică, să ne fie însă de învăţătură cele văzute aiurea, că vieţuirea noastră, şi dacă n'a perit prin lipsa aceasta, a fost însă fără aripi, fiindcă, după cuvântul lui Antim Ivireanu, este vai când nu se aude în Biserică propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

La noi predica n'a putut cădea în păcatele celei din Apus, fiindcă n'am avut-o. Un Antim Ivireanu predica la noi mai frumos ca predicatorii italieni pomeniţi mai sus, atâta numai că nu se mai auzea alt glas decât al lui. Unde e faptă multă e şi greşală multă. Predica în Apus a luat drumuri atât de strâmbe, fiindcă trăia.

Dar noi acum, dacă vedem toate aceste săltări şi coborâri, ale predicii, unde ea lucra bine şi unde mai puţin bine, să ne fie toate înaintea ochilor şi să luăm cu părere de bine cunoştinţă despre o aşa de lungă şi felurită vieţuire a predicii. Cunoscând toate acestea, să ştim de ce să ne ferim şi să luăm căile cele mai bune de viitor pentru propoveduirea noastră.

Din acest punct de vedere, putem fi mai fericiţi, fiindcă suntem mai ajutaţi. Ştim să ne ferim de ce au greşit alţii. Ne dăm seamă de drumul bun şi de drumul rău al predicii. Privim întreaga scară şi ne luminăm. Au lucrat atâţia înaintea noastră şi au desţelenit drumul. Nu este aceasta o uşurare pentru noi?

Dar odată ce am luat cunoştinţă de lunga păşire a predicii în tot şirul istoriei bisericeşti, nu trebuie să ne mai zăbovim. Trebuie să înţelegem că, oriunde a fost o nouă zvâcnire de viaţă creştinească, oriunde s'a pornit o înviorare, îndată predica s'a ivit în mijlocul acelei mişcări. Ea este parte nelipsită a vieţii, este însăşi curgere a vieţii.

Si noi ne aflăm într'o vreme când vrem să fim altfel cu Biserica. In tot veacul trecut, am avut gândul la aceasta, ne-am dat seama că trebuie ceva, dar n'am împlinit mult. Ce-am făcut, n'am făcut din destul şi nici n'am împlinit bine.

Este vremea să ne şi hotărâm. Să ne şi punem pe lucru şi să luăm în mână predica drept unealta care nu lipseşte niciodată, unde e lucrare bisericească. Scara predicii ne-a putut fi o dovadă întru aceasta.

Arhim. SCRIBAN.

Mi-aduc aminte de o predică rostită odată de un bine cunoscător predicator din Londra. A vorbit cu o straşnică elocvenţă, timp de vreo 25 de minute, fără oprire ori greşire a unui cuvânt. In şirul cuvântării, a spus cele mai minunate lucruri. Dar erau atâtea şi veneau aşa de grabnic unele peste altele, încât, la urmă, n'am mai ştiut despre ce a vorbit.

Episcopul PRESTON,
în *the Parish Priest in his Parish*,
Londra, 1933 pag. 41—42.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ŞI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“ de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei şi al întregii Grecii.

(Din „'Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de *Teodor M. Popescu,* profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Fără a lăsa să lipsească elogiile drepte pentru Celestin, sinodul nu-l consideră exercitând puterea supremă monarhică în întreaga Biserică, ci-l recunoaşte ca întâi stătător, având în vedere, evident, canonul 6 al Sinodului I ecumenic, care stabileşte şirul şefilor Bisericilor Romei, Alexandriei şi Antiohiei. Pentrucă în şedinţa a treia, anunţând lui Celestin, după faptele de mai sus, hotărîrile sale şi acţiunea anticanonică a lui Ioan al Antiohiei, sinodul laudă pe Celestin personal pentru zelul lui pentru dreapta credinţă *„căci ne este obicei ca să dăm cinstea lor celor mari, cari sunt în tot sprijinul Bisericii“*, dar acest elogiu nu trebuie luat ca învederând o putere. Mai târziu, urmaşul lui Celestin, Xystus III (432—440), mărturisia că Ciril al Alexandriei domina moralmente în Biserica din toată lumea şi scriindu-i, zicea: *„căci cu atât mai mult îţi datoreşte Biserica cea din toată lumea, cu cât toţi îţi sunt supuşi ţie, care ai învins pretutindeni pe toţi“* 1) Acesta nu înseamnează însă, că toată Biserica era supusă lui Ciril, după vreun drept oarecare, ci-i era supusă moralmente şi personal. Şi e vrednic de notat faptul, că sfântul sinod, anunţând lui Celestin cele privitoare la caterisirea lui Nestorie, nu face absolut nicio menţiune de condamnarea lui anterioară de către Celestin. Zice doar că s'au citit epistolele lui Ciril către Nestorie şi a acestuia către Ciril, că s'au citit deasemenea omiliile („explicările“) lui Nestorie, în plus, epistola lui Celestin către Nestorie („încă şi epistola scrisă lui de către Sfinţia Ta, prin care pe drept era condamnat, ca unul care a scris lucruri injurioase“); citindu-se deci epistolele şi omiliile, „s'a dat contra lui vot îndreptăţit de caterisire“, pentrucă, zice mai departe Sinodul, nu numai nu s'a pocăit pentru câte a blasfemat în Constantinopol, dar şi la Efes a formulat noi blasfemuri, şi adogă *„am condamnat-o,* cum

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ din luna Iulie-August a. c.

1) *Schwartz* I, VII, pag. 143.

am spus, ca pe o erezie impioasă şi funestă, care răstoarnă şi zdruncină din temelii sfânta noastră religie" [2].

Aşa că chiar către Celestin adresându-se sinodul, nu zice că a executat condamnarea pronunţată de el contra lui Nestorie şi nici nu o aminteşte, ci aminteşte doar epistola lui Celestin către Nestorie şi consideră legitimă condamnarea lui. Sentinţa de caterisire dată contra lui Nestorie, sinodul o consideră ca un act al său propriu şi cu totul independent. In epistola-i de mai sus către Celestin, sinodul îi atrage atenţia şi asupra actelor necanonice ale episcopului de Antiohia, care în „sinedriul apostatic" a procedat la caterisirea arbitrară, fără judecată şi fără apărare, nu numai a lui Memnon al Efesului, ci şi a papii Ciril al Alexandriei însuş, care deţinea un scaun episcopal superior celui al Antiohiei, „căci dacă s'ar da voie celor cari vor ca *să insulte şi scaunele mai mari şi să pronunţe şi hotărîri ilegale şi necanonice contra celor împotriva cărora nu au putere, sau mai degrabă insulte, celor cari au îndurat atâtea lupte pentru ortodoxie,* prin cari şi acum a strălucit ortodoxia prin rugăciunile Sfinţiei Tale, vor ajunge la acea din urmă neorânduială lucrurile Bisericii, iar fiind înţelepţiţi în chipul cuvenit cei cari au îndrăznit lucruri ca acestea, va dispărea orice zgomot şi se va salva respectul datorit de către toţi canoanelor [3].

Este vrednică de notat şi expresia, pe care au întrebuinţat-o monahii din Constantinopol, cerând aprobarea de către împărat a hotărîrilor Sinodului: „cerem... să fie confirmat şi de voi, votul celor mulţi, celor şi cu autoritatea scaunelor" [4]. Se vorbeşte despre „autoritatea" scaunelor şi nu numai a unui scaun, adică fără deosebire între scaunul Romei şi scaunul Alexandriei.

Dar Sinodul n'a respins numai negativ orice ideie de primat al scaunului Romei, în sensul în care îl prezintă enciclica „Lux veritatis", ci şi pozitiv. In această privinţă este foarte importantă dispoziţia, pe care sinodul a luat-o în şedinţa a şaptea, fiind vorba despre Biserica Ciprului.

Zicând Sinodul, că episcopul de Antiohia trebuia să respecte independenţa administrativă a Bisericii Ciprului, a adăogat: „acelaş lucru se va observa şi în celelate dioceze şi eparhii de pretutindeni, aşa ca nimeni dintre prea iubitorii de Dumnezeu episcopi să nu cuprindă o altă eparhie, care n'a fost dela înce-

2) *Mansi* IV, 1332, 1333. *Schwartz* I, I, 3, pag. 6—7.
3) *Mansi* IV, 1329. *Schwartz* I, I, 3, pag. 9.
4) *Mansi* IV, 1453—1456.

put supusă lui sau celor dinaintea lui; iar dacă a cuprins cineva şi ţine supusă cu sila (eparhia), s'o dea înapoi, ca să nu se calce canoanele părinţilor, şi *nici să pătrundă ambiţie de putere lumească în vrednicia ierurgiei,* nici să greşim, pierzând cu încetul libertatea. *A crezut deaceea de cuviinţă sfântul sinod ecumenic să se păstreze în fiecare eparhie curate şi neatinse drepturile ei cele dintru început, după obiceiul de demult"* [5]. Nu era cu putinţă să ia o asemenea dispoziţie sinodul ecumenic, dacă ar fi recunoscut primatul monarhic al episcopului Romei. Această dispoziţie au semnat-o şi reprezentanţii lui Celestin, fără a spune că episcopul Romei face excepţie dela ea.

In plus însă s'ar mai putea observa şi aceea, că dacă, după afirmaţiile teologilor latini şi după enciclica „Lux veritatis", sfântul sinod ecumenic s'a întrunit pur şi simplu numai ca să execute hotărîrea lui Celestin al Romei contra lui Nestorie, atunci de ce nu s'a mărginit doar la această chestiune, cum a schimbat pedeapsa lui Nestorie şi cum a procedat şi la alte hotărîri de cea mai mare importanţă, pentru cari nu exista o prealabilă hotărîre a lui Celestin al Romei, ca de exemplu hotărîrea luată în chestiunea Bisericii Ciprului, condamnarea a diferiţi eretici, dispoziţia din canonul 7 privitoare la simbolul credinţei, prin care s'a interzis orice adaos la simbol sau orice scădere din simbol, şi atâtea altele, în cari nu se face nicio menţiune de episcopul Romei, dar despre cari sinodul se pronunţă liber în duhul sfânt? In chestiunea lui Nestorie nu se putea să nu se ia în considerare şi episcopul întâi stătător al Romei, dar acesta a fost pur şi simplu de acord cu învăţătura formulată de sfântul Ciril, pe care şi sfântul sinod a pus-o ca temelie a hotărîrii sale. Deaceea Ciril scria mai apoi cu foarte multă dreptate împăratului *„căci ortodoxia credinţei mele a mărturisit-o şi Biserica Romanilor şi chiar şi sfântul Sinod cel adunat, ca să zic aşa, din toată lumea de sub soare"* [6]. După douăzeci de ani, părinţii sinodului al patrulea ecumenic, dupăce cu multă discuţie au primit epistola lui Leon I al Romei (440-460) către Flavian al Constantinopolului (446-449) ca fiind de acord cu învăţătura lui Ciril, au strigat: *„Leon a spus cele ale lui Ciril, Celestin a confirmat cele ale lui Ciril, Xystus a confirmat cele ale lui Ciril"* [7]. Autoritatea lui Ciril a fost mai mare decât a epi-

5) *Mansi* IV, 1217, 1218. *Schwartz* I, I, 7, pag. 122.
6) *Migne,* Patr. gr.. 76, 481.
7) *Mansi* VII, 104.

scopilor Romei la sinodul al patrulea ecumenic, al cărui termen dogmatic de altfel, din celebra epistolă a lui Leon către Flavian, compus pe baza epistolei sfântului Ciril, *„Flecăresc unii“* şi a termenului unirii dela 433, n'a adăogat decât doar două fraze.

In niciun proces-verbal şi în niciun document al sinodului al treilea ecumenic sau al părinţilor, cari au participat la el, nu se spune, că episcopul Romei, Celestin, a rezolvat chestiunile pentru cari s'a întrunit sinodul [8]. Insuş Celestin, după alegerea noului episcop de Constantinopol, Maximian (431-434), scriind acestuia, şi clerului, şi poporului din Constantinopol, lăuda pe Ciril al Alexandriei, care a avut iniţiativa combaterii ereziei şi a îndeplinit cu înţelepciune un lucru binecuvântat de Domnul şi care s'a dovedit „didascal catolic“ bărbat apostolic“, şi adăoga Celestin despre sinod, că acesta sau mai degrabă Sfântul Duh, cel care e viu în toţi episcopii, a hotărît ceeace este spre folosul mântuirii tuturor [9]. Este evident, că episcopul de fericită amintire, Celestin, era străin de teoria formulată în enciclica „Lux veritatis“, după care pontiful Romei se bucură dela Dumnezeu de autoritate supremă şi suverană faţă de fiecare şi de toţi, când expune credinţa şi morala.

Opera sinodului nu s'a terminat definitiv nici la Efes, nici la Calcedon şi la Constantinopol, din cauza dezacordului „Orientalilor“, ci timp de aproape doi ani, au urmat tratative între Orientali şi Ciril, în cursul cărora episcopul Romei a fost cu desăvârşire ignorat. Aceste tratative s'au sfârşit, după cum se ştie, cu acceptarea termenului unirii (433), care se şi consideră termen al sinodului III ecumenic şi pe care l-a primit şi Biserica Romei [10].

Anunţând acordul stabilit prin primirea termenului credinţei, Ioan al Antiohiei a scris în comun „Prea sfinţilor şi de Dumnezeu iubitorilor fraţi şi împreună liturghisitori Xystus, Ciril şi Maximian“, fără să facă vreo deosebire pentru Xystus III, urmaşul lui Celestin, mort între timp [21]. Menţionând în epistola sa sinodul ecumenic, zice: *„In anul trecut s'a ţinut din hotărîrea prea pioşilor şi de Hristos iubitorilor împăraţi, sfânt*

---

8) După cum observă *Langen*, op. cit., pag. 827, aşa cum episcopul Romei n'a participat la convocarea sinodului, tot astfel n'a participat nici la dizolvarea lui, şi nici n'a fost vorba despre confirmarea actelor lui de către Celestin.

9) *Mansi* V, 268—278. *Schwartz* I, I, 7, pag. 131—137.

10) Comp. *Langen*, op. cit., pag. 823.

11) *P. Batiffol*, op. cit., pag. 400, 401.

sinod al prea iubitorilor de Dumnezeu episcopi în metropola Efesenilor, pentru cazul lui Nestorie; cari şi adunându-se împreună cu reprezentanţii trimişi de episcopul de fericită amintire al Sfintei Biserici a Romanilor, Celestin, au pus sub caterisire prin vot, pe numitul Nestorie, pentru învăţătură nepioasă" [12]. Că şefii Bisericilor erau consideraţi egali între ei, anunţându-şi în mod oficial alegerea unii altora, se vede şi din epistola specială a lui Ioan către Xystus, dela 31 Iulie 432. Ioan scrie, că s'a bucurat aflând despre alegerea lui dela Ciril al Alexandriei şi că aştepta să primească dela el înştiinţare oficială despre alegere, *„actele sinodale trimise după obiceiu, în cari ni se va anunţa buna vestire a prezidenţiei tale"* [13].

CONCLUZII:

Din acestea rezultă dovedit lămurit, că afirmaţiile formulate în enciclica lui Pius XI, după cari sfinţii noştri părinţi întruniţi la Efes, au proclamat primatul episcopului Romei şi l-au primit pe acesta ca judecător suprem şi învăţător infalibil, că sinodul dela Efes s'a întrunit pur şi simplu pentru a executa hotărîrea pontifului roman contra lui Nestorie şi că prin urmare pontiful este superior sinoadelor, asemenea afirmaţii sunt cu totul neîntemeiate şi străine de realitate.

Părinţii noştri au primit pe episcopul Romei pur şi simplu ca pe cel dintâi în ordine şi întâi stătător, ca fiind episcop „al Romei celei mari", al vechii capitale a statului, şi având ca atare mare autoritate. Locul lui Celestin, ca episcop al Romei în Biserica universală, era lor de ierarh întâi stătător, nu de monarh absolut şi de suveran al Bisericii, care o conduce de drept divin şi care rezolvă în mod infailibil chestiunile dogmatice şi generale ale Bisericii. Fiecare Biserică în parte, după cum se vede şi din evenimentele arătate mai sus şi din hotărîrile sinodului, era independentă din punct de vedere administrativ, iar episcopii din fruntea fiecăreia erau egali în demnitate, având între ei numai deosebire onorifică. „Autoritatea" fiecărui „scaun" nu era autoritatea puterii, ci în deosebirea onorifică sta şi autoritatea analoagă a unuia sau altuia dintre scaune. Tocmai acest sistem de administrare al Bisericii universale e-

12) *Migne,* Patr. gr., 77, 164. *Mansi* V, 285. *Schwartz* I, I, 4, p. 33.
13) *Mansi* V, 127. *Schwartz* I, I, 7, pag. 159. Comp. I, I, 3, p. 80: „Scrisorile privitoare la hirotonia lui".

xistă și astăzi în Biserica ortodoxă. Fiecare dintre Biserici, luată în parte, este administrativ independentă, iar între șefii lor arhiepiscopul de Constantinopol, „noua Romă" și patriarh ecumenic deține „întâietatea de onoare", pe care o avea Celestin, episcopul Romei vechi, în timpul sinodului III ecumenic. Episcopul de Alexandria urmează acum ca al doilea după cel de Constantinopol, pe când atunci sf. Ciril era al treilea în ordinea ierarhică, conform cu dispozițiile canoanelor despre „întâietatea onorifică" 14).

Sinodul III ecumenic nu numai n'a schimbat, dar a și susținut, cum am văzut, printr'o dispoziție proprie, rânduiala stabilită în conducerea Bisericii, hotărînd să nu se calce limitele diocezelor bisericești și eparhiilor de pretutindeni, „ca să nu se calce canoanele părinților, nici să pătrundă ambiții de putere lumească în vrednicia ierurgiei", ci să se păstreze „drepturile curate și neatinse cuvenite fiecărei Biserici dintru început, după obiceiul în vigoare odinioară". După cum am văzut, sf. Ciril reproșa în chip foarte caracteristic lui Nestorie, că se mândrește și că socotea că *„cu autoritatea scaunului"* căuta să se impună tuturor; iar contra lui Ioan al Antiohiei se plângea că insultă *„scaunele mai mari"*, împotriva cărora nu avea putere, condamnând contra canoanelor, fără a se fi apărat, pe episcopul de Alexandria.

Importanta dispoziție de mai sus a sinodului exclude cu desăvârșire orice ideie de putere monarhică a unui „scaun" episcopal asupra altuia independent din punct de vedere administrativ și egal în demnitatea ierarhică de „scaun" a celui care-l ocupă, și nici vorbă nu poate fi despre puterea unui scaun asupra tuturor celorlalte; exclude amestecul de „ambiție lumească",

14) Ordinea ierarhică a „scaunelor", fixată de sinoadele ecumenice, era atât de adânc înrădăcinată în conștiința Bisericii, încât, când urmașul sfântului Ciril, Dioscor (444-451), a încercat ca să impună Bisericii întregi, autoritatea sa monarhică, s'a auzit protestul energic al strălucitului episcop Teodoret al Cirului († pe la 460), care a scris lui Flavian al Constantinopolului și l-a rugat să lupte pentru canoanele călcate, „căci adunându-se în acel oraș împărătesc fericiții părinți au deosebit diocezele și au atribuit fiecărei dioceze cele ale sale, interzicând hotărît de a lua dela o dioceză pentru alta, iar episcopul de Alexandria să conducă numai cele ale Egiptului și fiecare dioceză să aibă ale sale. El (Dioscor) însă nu vrea să rămână la aceste hotărîri, ci scoate în sus și jos, înainte scaunul fericitului Marcu, deși știe bine că marele oraș al Antiohienilor are scaunul marelui Petru, care a fost și învățătorul fericitului Marcu și cel dintâi și corifeu al cetei apostolior". *(Migne,* Patr. gr. 83, 1280).

adecă de caracter lumesc şi de mijloace lumeşti pentru impunerea unui oricare scaun asupra celorlalte. Interzicând riguros încălcarea drepturilor scaunelor episcopale în parte, ale diocezelor şi eparhiilor, cari le aparţin dintru început, după obiceiul în vigoare, sinodul a dovedit că este străin de orice ideie de primat monarhic, adecă de puterea unui scaun episcopal asupra celorlalte.

Acestea le mărturiseşte lumina adevărului. Deaceea Biserica ortodoxă, care păstrează neştirbit şi nefalsificat depozitul credinţei şi al tradiţiilor, a respins şi va respinge totdeauna, ca fiind contrariu istoriei şi sfintelor tradiţii, hotărîrilor sinoadelor ecumenice şi sfintelor canoane, sensului şi însuş spiritului Bisericii creştine. Unirea, la care pe toţi îi cheamă Pius XI prin enciclica „Lux veritatis", o doreşte călduros şi Biserica ortodoxă, rugându-se pentru ea zilnic, dar bază a adevăratei uniri trebuie să fie revenirea lui Pius XI la locul episcopului Romei, Celestin, şi aruncarea a tot ceeace, străin şi nepotrivit cu învăţătura şi cu practica vechii Biserici, a pătruns de atunci în Biserica romană.

Luptând mult timp după sinodul III ecumenic, marele părinte şi dascăl al Bisericii, fost şi preşedinte al sinodului, sf. Ciril al Alexandriei, şi reuşind în cele din urmă prin semnarea termenului unirii (433), ca să unească cu el pe episcopii diecezei orientale, cari au recunoscut în totul hotărîrile sinodului, scria cu nespusă bucurie lui Ioan al Antiohiei: *„Să se bucure cerul şi să se veselească pământul (psalm 95,11). Căci s'a desfăcut zidul cel din mijloc al închiderii, a încetat întristarea şi s'a ridicat chipul oricărei neînţelegeri, prin pacea pe care Mântuitorul nostru Hristos a dăruit-o Bisericilor sale".*

Fie ca Biserica ortodoxă să salute cândva o asemenea unire cu ea şi să repete aceste cuvinte ale lui Ciril al Alexandriei către urmaşii lui Celestin al Romei.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti

ACTE ŞI DOCUMENTE
privitoare la mânăstirea Câmpulung.

Oraşul Câmpulung din judeţul Muscel, reşedinţa celor dintâi voevozi munteni, a fost înzestrat, de evlaviosul Domn Matei Basarab, cu o frumoasă biserică, zidită între 1635-8, pe aceeaşi temelie şi cu aceleaşi pietre, cu care fusese zidită vechea biserică din acel oraş de Nicolae Alex. Basarab, pe la jumătatea veacului al XIV-lea. Matei Vodă n'a mai lăsat-o ca până aci biserică de mir, ci a transformat-o în mânăstire de călugări, orânduind el însuşi ca egumen pe harnicul cărturar *Melchisedec.*

Prin daniile ce-a primit dela ctitorul întemeetor şi dela alţi binefăcători de mai târziu, mânăstirea Câmpulung a ajuns în stăpânirea unor moşii întinse, atât în judeţul Muscel, cât şi'n alte judeţe din Muntenia. In partea de nord-est a judeţului Muscel, mai stăpânia şi 17 munţi, dela care avea venituri destul de frumoase.

Cel din urmă egumen al mânăstirii a fost *Ioanichie Evantias.* El a urmat în scaunul egumenic după *Filaret Apamias Beldiman,* acel călugăr patriot şi harnic, fiu de boer moldovean, care a muncit cu atâta râvnă la vechea ctitorie a lui Matei Vodă, rezidind-o şi împodobind-o între 1826—31[1]).

Dăm aci mai jos următoarele acte din timpul egumeniei lui Ioanichie Evantias, care venise la Câmpulung tot din Moldova, ca şi predecesorul său:

Sfinţiei sale părintelui egumen al mânăstirii Câmpulung.

Intrând în stăpânirea moşiei Răcenii a sfintei mânăstiri ce am luat-o cu arândă pe cursul acestor trei ani viitori, în trecutele zile am mers la numita moşie, ca să-mi pot pune la orânduială toate după glăsuirea contractului ce-l am la mână. Fără veste m'am pomenit că apa iazului morii acestei moşii lipseşte de tot

1. Despre acest egumen, vezi „Raze de Lumină" An. 2, nr. 5, unde sunt arătate împrejurările în care a plecat din Moldova şi a ajuns arhiereu şi apoi egumen la Câmpulung. Nu numai că a înoit mânăstirea, ci a plătit şi datorile mari făcute de înaintaşul său Dositei. După 1833, s'a retras în Moldova, unde a şi murit, la adânci bătrâneţe.

şi roatele morii rămân pe uscat, înştiinţându-mă tot deodată moraru şi unii din locuitori că dumnealui părintele Băratu [1]) însoţit de arendaşul moşiei Bărăţiei numită Lereştii de jos şi de vre-o câţiva lăcuitori, la 26 ale încetatei luni Aprilie surpă şi strică zăgazul acestei mori şi'ntr'acest chip rămâne moara pe uscat, precum arăt mai sus. Pentru care, pe deoparte după datorie fac cunoscut sfinţii voastre această întâmplare, iar pe dealta cu plecăciune vă rog ca să zoriţi îndreptarea acestei împrejurări, fiindcă pe câtă vreme va sta moara în nelucrare, simt destulă pagubă interesului meu.

Plecat

C. Popescu, arendaşul moşiei Răceni.

Fiind delegat cu cercetarea părintele eclesiarh Ilarion, iată ce a răspuns:

Sfinţiei sale părintelui arhimandrit Ioanichie, egumenul mânăstirii Câmpulung. După însărcinarea pusă asupră-mi de sfinţia voastră, ca să merg în faţa locului, la satul Răceni, proprietatea acestei sfinte mânăstiri şi să aduc ştiinţă de cele ce arată arendaşul moşiei, mergând acolo am dovedit cele următoare: Moara stă pe uscat şi mergând pe iaz în sus de unde să începe, am văzut la gura iazului zăgazul cu totul stricat şi chiar caprele ce slujiau de sprijin al zăgazului, scoase din pământ, încă şi un gărduleţ făcut cu pari de salcie alături pe lângă gura zăgazului şi nicidecum apă ivindu-se pe iaz. Asemenea gărduleţe am mai văzut în mai multe locuri pă iaz în jos, care totdeauna pot pericoli apa şi am întrebat pe morar ca să-mi spue în frica lui Dumnezeu cine a stricat zăgazul şi mi-au răspuns că dupăce în mai multe rânduri s'au pomenit cu apa luată, el a mers de l-a dres... In 29 Aprilie iarăşi a mers de a dat apa şi dupăce a venit la moară, numai ce a apucat de a băgat în coş şi îndată a văzut că iar a perit apa şi mergând la gura iazului, ca să vază de ce a fugit apa, iar a găsit pe doi oameni şi anume: Ion Ursu şi Bucur fiu său stricând zăgazul, unde a văzut şi pe părintele egumen Băratu împreună cu arendaşul moşiei Bărăţiei, Lereştii de jos, dar au plecat de acolo până a ajunge el. Şi întrebând pă acei oameni de ce strică zăgazul într'atâtea rânduri de aduc pagubă morii, au răspuns aceia că aşa le-au poruncit părintele Băratu şi nici într'un chip nu să mai îngădueşte a da apă la moară din acea moşie. Şi aşa aceşti oameni au stricat zăgazul precum se arată mai sus, atât la gura iazului cât şi în alte locuri, ori pe unde au fost făcut, scoţând pământ, pari, capre şi alte toate şi am văzut că sunt cu totul dărăpărătoare interesului morii mânăstirii cele ce

1. Adică preotul dela biserica catolică din oraşul Câmpulung.

s'au urmat de acei oameni şi mai mult de cel ce i-a povăţuit. Cu cinste supun cunoştinţii sfinţiei voastre spre a face cele de trebuinţă.

Plecat

Ilarion ieromonah eclesiarh

Făcându-se în urmă cercetări, arendaşul precedent a răspuns astfel:

Suptiscălitul, în şeapte ani ce am stăpânit moşia Răcenii ce-i zice şi Voineşti, n'am avut nici o supărare dela *Părintele egumen al mânăstirii apuseneascǎ*, pentru trecerea apei prin moşia Bărăţii la moara sfintei mănăstiri Câmpulung dintr'acest sat.

Ioniţă Argeş. 1850 Mai 10

(Tot astfel şi aleşii satului Voineşti mărturisesc că de 41 ani au pomenit apa tot pe acolo [1]).

2) Recomandare din partea Mitropoliei pentru a se abona la o gazetă franceză.

Prea cuviosului egumen al mânăstirii Cămpulung, jud Muscel.

Jurnalul numit L'Echo de L'Orient fiind o gazetă în care să cuprind multe obiecte vrednice de luat în băgare de seamă şi de toată mulţumirea abonaţilor spre a avea ştiinţele ce se împărtăşesc din vreme în vreme prin pomenita gazetă pentru petrecerea cititorilor, al căreia preţ pe an este de patru galbeni şi es pe lună de două ori.

Sfânta Mitropolie dorind ca şi părinţii egumeni de mânăstiri să fie împărtăşiţi cu asemenea ştiinţe ce luminează mintea a tot omului şi pricinueşte şi moralicească invăţătură, poftim pe preacuvioşia ta a trimete la canţelaria Sfintei Mitropolii preţul de patru galbeni ai unui an pentru acea gazetă, sumă adică foarte mică şi de tot neînsemnătoare pe lângă obiecturile coprinse într'ânsa, iar pomenita gazetă se va trimite prea cuvioşiei tale de către canţelaria Sf. Mitropolii la vremile ce mai sus să arată că se dă.

(Pecetea sf. Mitropoli) [2]).

3) Călugării mânăstirii în 1854 şi leafa ce primiau.

Ioanichie Evantias egumen, lei 8000 pe an; Daniil eclesiarh, 1200 lei pe an; Iosif duhovnicul, 1200 lei pe an; Preot ieromo-

1. Arh. Mănăst. Câmpulung Dos. 11/1850.
2. Arh. Mănăst. Câmpulung Dos. pricini extraordinare 1849.

nah Ierotei, 800 lei pe an; Preot Ioniţă, 800 lei pe an; Preot Gheorghe, (încetat din viaţă) 200 lei pe an; Ierodiacon Porfirie, 800 lei pe an; Diacon Dimitrie, 800 lei pe an; Cântăreţ din dreapta Ghermano, Cântăreţ din stânga Teofil.

Monahi: Pahomie Ieromonah; Ionà monah, Teoctist, Melhisedec Hrisantie fraţi, Stan frate Teofil iconom.

Cheltuiala praznicului pe 1854 lei 2500 [1]).

4) Cerere adresată caimacanului Alexandru Ghica în 1858.

Prea Inălţate Doamne,

Bazat fără clintire pe escelenta filantropie ce întreaga Măriei Voastre familie a arătat totdeauna în mijlocul nostru în curs de mai mulţi ani, asigurat pe deplin de ilustru sentiment religios care l-aţi făcut cunoscut publicului în orice împrejurare, proteguind religia şi cele sfinte şi încântat de bunăvoinţa cu care v'a înzestrat înalta Providenţă de a face bine ajutând pe toţi deobşte şi pe fiecare în parte şi mai cu seamă acum când bunul creator v'a învrednicit pentru a doua oară cu guvernarea acestui stat, ca sâ-i mai uşuraţi suferinţele şi să mai rechemaţi fericirea şi îndestularea în care se aflâ pe când îl guvernaţi pentru întâia oară ba chiar încurajat de viile îndemnuri ce pe fiecare zi desvoltaţi în toate privinţele, cutez a face cu toată sinceritatea, următoarea rugăciune, adică:

Dumnezeescu locaş al mânăstirii Câmpulung este unul din antichităţile patriei, căci este zidit de răposatul întru fericire prinţul Radu Negru chiar dela întâia sa descălicare, adică dela anul 1215 [2]).

Acest edeficiu sfânt, Prea înălţate Doamne, luptându-se cu toate fatalităţile timpului şi prefacerile împrejurărilor în curs de 420 ani şi în cele din urmă nemai putând rezista, s'a rezidit tot pe aceeaşi temelie de răposatul întru fericire prinţ Matei Basarab la anul 1635 îndemnat fiind de evlavia ce o avea către cele sfinte şi ar fi putut sta poate şi până astăzi în fiinţă, dacă din înnalta poruncă Dumnezeiască nu ar fi urmat cutremurul cel mare dela anul 1802, care îl zdruncină cu totul şi îl fâcu nefolositor scopului propus.

Iar când voi dumnezeiasca Providenţă a se mai înnoi privilegiile cele vechi ale ţării şi a se dărui patriei noastre Domn patriot, răposatul întru fericire prinţul Grigore Dim. Ghica, scumpul Măriei Voastre frate, se rezidi iarăşi tot pe aceeaşi temelie şi mai

1. Arh. Mânăs. Câmpulung. Dos. 64/185.

2. Această dată a dat foarte mult de lucru istoricilor noştri. In cele din urmă, s'a ajuns la concluzia că întemeetorul acestei biserici vechi din Câmpulung a fost Nicolae Alex. Basarab (1352—1364), care a şi fost înmormântat în lăuntru ei, iar nici decum legendarul Radu Negru.

tot cu acelaş material din înnalta Măriei sale poruncă, începându-se într'ânsul slujba Dumnezeiască la anul 1827, căci nu putea suferi ca asemenea dumnezeeşti locaşe să rămâe ruinate şi pustiite, ştiind că cu chipul acesta de nepăsare se împuţinează evlavia şi se răceşte credinţa către adevăratul Dumnezeu, ci să se reînfiinţeze, să se înnalţe slavoslovii către cel prea înnalt, unicul tribut ce poate da bietul muritor recompensă creatorului său, pentru atâtea necurmate faceri de bine ce primeşte.

Acest dumnezeesc locaş, prea înnălţate Doamne, precum prea bine ştiţi, se află în oraşul Câmpulung, capitala districtului Muscel, iar nu ca cele mai multe depărtate de oraşe şi la orice împrejurare solemnă, ceremoniile religioase se săvârşesc într'ânsul, precum şi o însemnată parte dintre orăşeni în toate duminecile şi sărbătorile, ci ascultă dumnezeiasca liturghie.

Ca să se poată dar prea înnălţate Doamne, a să preîntâmpina toate după cuviinţă, precum cere dignitatea eclesiastică, urmează a avea un personagiu deajuns şi acesta capabil, asemenea şi cele trebuincioase bisericii, bune şi cu îndestulare.

Insă fiindcă mijloacele ce să slobod astăzi în privinţa aceasta nu mai pot fi destule, de aceea cu toată smerenia mă rog în numele sentimentului religios cu care v'a înzestrat cerească Providenţă, ca luând în consideraţie alăturatul stat întocmit cât a stătut prin putinţă mai moderat, să-l şi întăriţi în numele dumnezeescului locaş, ca să nu mai sufere ca până acum şi cu aceasta vă veţi vecinici numele în analele acestei fundaţii religioase [1]).

Al înnălţimii voastre smerit Năstavnicul Sfintei mânăstiri Câmpulung, Ioanichie Evantias, Propune a se plăti:

Egumenul cu câte 1000 lei pe lună; Duhovnicul 150; Eclesiarhul 150; 3 Preoţi 120; 2 Diaconi 100; 2 Cântăreţi în dreapta 150; 2 Cântăreţi în stânga 100; 2 Paracliseri 50; 1 Iconom 250; 1 Secretar 300; 1 Ajutor la cancelarie 50; 11 Slugi.

Dorinţa egumenului Câmpulungean n'a putut fi îndeplinită, din cauza schimbărilor aduse în ţară la începutul anului 1859. Ioanichie Evantias avea să vadă după aceea şi secularizarea averilor mânăstireşti, care a adus ruina celor mai multe mânăstiri din amândouă principatele.

Preot I. RAUŢESCU,
Dragoslavele-Muscel.

1. Arh. Mân. Câmpulung Dos. 3/1859.

VIZITELE CANONICE ALE I. P. SF. CHIRIARHI

Sunt necesare vizitele I. P. Sfinţilor Chiriarhi în Eparhiile respective?

Precum sunt instructive şi educative inspecţiunile generalilor în armată, ale inspectorilor şi uneori miniştrilor învăţământului în şcoli, tot aşa, şi ceva mai mult încă, sunt vizitele Sfinţilor Chiriarhi în Eparhie.

Generalii, cu ocazia inspecţiunilor în garnizoanele respective, dau instrucţiuni şi sfaturi trupelor. Execută planuri şi pun la contribuţie elementele conducătoare, prin felurite teme de luptă şi desfăşurări de trupe. Studiază defectele planurilor sau remarcă specificul comandantului, aducând prin aceasta un real serviciu tehnicei militare.

Inspectorii şcolari şi, mai rar, miniştrii, prin inspecţiunile şcolare, studiază aplicarea principiilor pedagogice, analizează programa, menţionează devotamentul profesorului şi fac observaţiunile psihologige asupra elevilor. Propun soluţiuni şi leacuri pentru complectarea lipsurilor şi înseamnă cu mâna lor, în condica de inspecţiuni, constatările lor, cu cari contribuèsc la întocmirea programei şi stabilirea dintre muncă şi răsplata învăţătorului şi a profesorului.

Dar vizitele canonice?

Mai ales în vremurile de azi, când criza religioasă se simte peste tot, atât în pătura cultă, cât şi cea de jos, la oraşe ca şi la sate, vizita canonică, este absolut necesară.

Clerul slujitor sf. altar, prin tainele misterului creştin, intră'n legătură cu Dumnezeu, vorbind în mod tainic şi aşteptând convorbirea faţă'n faţă, atunci când va fi judecata viitoare. Dar cu chiriarhul? Sunt mulţi subalterni slujitori la Sf. Altar cari au adormit întru Domnul şi vor dormi — dacă lucrurile vor mai fi aşa — fără ca să fi văzut măcar faţa Chiriarhului!

Vizita Eparhiei este ceva de trebuinţă. Sectele se ivesc pe ici colo. Preotul se zbate, dupe puterile lui, unde poate, unde nu, datoria şi-o face. Dar această privelişte mai are nevoie şi de întărire, de felurite sfaturi şi chiar poporul aşteaptă binecuvântarea şi tâlcuirea Prea Sfinţilor.

Ştim cu toţii că experienţa scoate principii; principiile sunt norme de conducere, deci Prea Sfinţiţii au la îndemână şi directive şi sfaturi sănătoase.

O vizită într'un oraş, ca şi într'un sat, este o întărire în credinţă, atât a păstorului, cât şi a păstoriţilor credincioşi. A fi de faţă la o sărbătoare, este o clipă de înălţare sufletească. O vizită'n familia păstorului este o sărbătoare.

Precum cunosc oile păstorul, aşa îşi vor cunoaşte şi păstoriţii Stăpânul. Poporul român este el păstorul obiceiurilor şi datinilor creştineşti, dar conglomeratul rezultat prin alipirea provinciilor a strecurat şi dezbinările, atât naţionale, cât şi ale credinţei. In faţa realităţii, trebue să ne'nchinăm.

Mijloacele de cari dispun Prea Sfinţiţii, au o influenţă psihologică religioasă. Ţinuta demnă şi înfăţişarea chipeşă a Chiriarhului, însoţit de protopop, înrâureşte foarte mult asupra credincioşilor. Mişcă pe preot şi-l face să activeze.

Vor fi cauze cari reţin pe un P. S. să nu poată vizita o Eparhie, dar ele sunt vremelnice. In faţa scopului şi a demnităţii, cedează.

Vizitele şi inspecţiunile protopopilor sunt şi ele în măsura lor apreciabile şi folositoare, dar cât priveşte a Prea Sfinţilor?

Sfatul Chiriarhilor pentru păstorul preot va fi: celui slab spre întărire, celui demn spre laudă şi cinste întru sporire.

Spre o reală convingere de păstorirea turmei, spre o fermă observaţiune a realităţii, trebueşte o cercetare. Cercetarea păstorilor şi a păstoriţilor, necesită o coborâre a stăpânului şi atunci, în faţa realităţii, se pot scoate principii şi norme pentru o mai bună îndrumare.

Nu contestăm veracitatea observaţiunilor unor organe de legătură între Chiriarh şi Chiriarhie, ca protopopul, dar nu-i mai puţin adevărat că ceiace vede ochiul şi pipăe mâna este realitatea. Medicina nu se face prin scrisori sau telefoane, ci bolnavul este ascultat, pipăit şi întrebat de medic, şi apoi i se dă reţeta.

Constatarea stării moral-religioasă din Eparhie, starea socială şi materială, activitatea pastorală şi culturală, într'un cuvânt, mişcarea misionară din Eparhie şi parohie, se vor afla De aici va decurge equitatea muncii şi a răsplăţii fiecăruia.

Din aceste vizite, Prea Sfinţiţii vor avea numai de câştigat. Vor spori în ascultarea şi supunerea din partea subalternilor şi a păstoriţilor. Vor pierde timpul? Nu, îl vor câştiga: constatând realitatea şi având posibilitatea de a da leacurile.

Se vor ştirbi întru câtva raportul între autoritate şi supus? Nu! Cinste, respect şi supunere datorăm noi Stăpânilor noştri.

Eparhia este ca şi ogorul pregătit pentru semănatul grâului. Acel teren produce însă şi neghină şi ciocârlan. Deci, de se găsesc prin oraşe şi sate adversarii credinţei, nu-i tocmai vina preotului, ci a vremii.

Prin vizitele canonice, Prea Sfinţiţii se vor încredinţa de munca şi rodul pe care preoţimea îl aduce statului român, şi atunci, în faţa adevărului, vor avea cuvânt mai mult şi autoritar, înaintea celor ce ne depreciază munca printr'un salar aşa de mic şi neprimit la timp. Atunci vom fi echivalaţi, dupe propunerile I. Prea Sfinţilor, cu slujitorii statului cu cari equivalăm în rodul pe care-l aducem ţării româneşti prin biserică.

Biserica va fi apreciată şi I. P. Sfinţii stimaţi şi respectaţi, prin vizitele ce vor interprinde, măcar câte o săptămână în fiece judeţ de Eparhie sau cum vor crede.

In vremurile acestea, când mulţi ne acuză de inactivi, vom face convingerea fermă I. P. Sfinţilor că se vor impune cu autoritatea de care dispun şi acolo unde va fi nevoie, le vom face dovada că: Unde va fi Păstorul va fi şi turma.

Preotul ANDREI MUSTĂCIOSU

ANAFORA

Cucernicul Părinte *Nic. I. Iancu* din *Buneşti*, Argeş a scris despre Anaforă, în organul Sf. Sinod nr. 1/932, un articol de interes, la care părintele *Mihai Reguş* din Vânători, Cernăuţi, în nr. 11 al aceluiaş organ, a răspuns, observând, privitor la cazul când prescurile nu ajung pentru împărţirea anaforei credincioşilor, că unii preoţi se folosesc de *pânea* (daruri) adusă de credincioşi, din care, fără nicio binecuvântare ori sfinţire, epitropul sau crâznicul (paracliserul) o taie bucăţele; iar preotul o împarte creştinilor drept anaforă. Părintele Reguş condamnă această practică şi o clasifică de păcat şi adevărată bătaie de joc.

Ca să ne putem rosti în acest caz gingaş, trebue să mergem până la obârşia anaforei. Anafora datează de pe timpul Apostolilor. Canonul al 9. apost., comentat de Valsamon, la can. 2. al sinodului din Antiohia, Sintagma lui Vlastar; în timpul mai nou, de Dr. Nicodim Milaş, în traducerea D-rului Nicolae

Popovici şi Kovincici, ne duce la izvorul anaforei. Acest canon desciplina în biserica veche pe credincioşi, ameninţându-i cu afurisenie pe toţi, cari nu rămâneau la liturghie până la sfârşit şi cari nu se împărtăşiau. Mai târziu, răcindu-se zelul multor creştini, şi disciplina a trebuit să cadă, dar pe cei de faţă la liturghie îi îndatora ca să se cuminece. (vezi coment. lui Zonora şi Aristen la acest canon).

Cu toată aspra disciplină, totuşi nu puteau fi siliţi, ca toţi cei de faţă la slujbă să se împărtăşească, cari poate aveau motive de a se sustrage. Pentru aceea s'a introdus împărţirea anaforei credincioşilor la sfârşitul liturghiei, ca fiecarele spre sfinţirea sa, să primească anafora din mâna preotului.

Anafora, sau antidorul, se mai dă poporului la finea sf. liturghii şi întru amintirea *agapelor*, ospeţele de iubire, cari se ţineau în biserica veche, întru amintirea învierii Domnului, a mucenicilor şi a morţilor, cari se făceau din *darurile* aduse de către creştinii mai bogaţi, pentru ajutorarea săracilor, văduvelor şi orfanilor. Făcându-se însă abuzuri cu împărţirea acestora, s'a oprit ca aceste agape să se mai facă în biserici, după canonul 74 al sinod. ecum. In locul agapelor, biserica a îndatinat ca pânea adusă la biserică de popor şi *nesfinţită* s'o împărţească la sfârşitul liturghiei drept anaforă (ἀναφορά).

La începutul creştinătăţii, se săvârşia liturghia cu o singură pâne, prescură, şi numai târziu s'au introdus 3 şi 5 prescuri, prosfore. Forma a fost cea rotundă şi abea târziu a fost prevăzută cu sigiliul, pristolnicul. Mai târziu, se ivesc şi prosfore în chipul crucii. Forma aceasta s'a întins şi la pânea dela parastase şi pomene, aşa numiţii *colaci*.

In dieceza Aradului, jud. Arad, mai în toate bisericele parohiale, credincioşii aduc, întru pomenirea morţilor lor, în curs de 6 săptămâni, până la slujirea parastasului, câte 2 prescuri mari, în chipul crucii, prevăzute în cele patru cornuri cu sigilul cunoscut. Tot asemeni se fac şi prosforele oficioase bisericeşti de către prescurăriţa bisericii.

Din aceste prescuri, folosite la proscomidie, să taie anafora. Dacă ar trebui să ne ţinem strict de ritual, *anafora adevărată* ar trebui să se taie numai din prescura din care s'a scos sf. *agneţ* (conf. Liturgica Bis. ort. de Mitrofanovici pag. 601) şi atunci anafora numai din acea prescură n'ar fi suficientă la împărţire credincioşilor, dacă prosfora nu s'ar face destul de mare; porunca bisericii însă ne-a slobozit să folosim la anaforă şi celelalte prosfore folosite la proscomidie, fără să se comită vreo

greşală sau chiar sacrilegiu. Ba chiar din prescurile — pânile — aduse de creştini, ca daruri la sf. liturgie, deşi *neconsacrate*, se pot folosi ca anaforă, în cazul, când cele consacrate nu sunt deajuns. Dela această practică nu ne opreşte nici un canon şi nici altă disciplină rituală, pentrucă anafora e sfârşitul agapelor şi nici nu comitem niciun păcat.

Prescurile întrebuințate la proscomidie, nici nainte şi nici după isprăvirea proscomidiei, nu au vre-o sfințire ori binecuvântare. Simion Tesaloniceanul, marele liturg — ritualist, le consideră prin atingere cu copia de sfințite, iar ritualistul Nicolae Cabasila scrie, că darurile acestea încă nu s'au sfințit la proscomidie (Liturgie a Bis. Ort. pag. 555).

Praxa bisericii nu poate preciza când s'a introdus rânduiala ca prescurile folosite la proscomidie să se binecuvinteze ori chiar sfințească, dar nici locul din corpul liturgiei când au să fie sfințite.

Părintele Nic. I. Iancu, provocându-se la unii ritualişti din timpul nostru, susține, că sfințirea anaforei, eu zic a prosforelor dela proscomidie menite pentru anaforă, se face la *axion*. In privința aceasta, n'avem nimic scris, dar eu cred un loc mai potrivit pentru sfințire la rostirea „Tatăl nostru", când preotul nu e ocupat! Aşa se face în bisericele din Banat. Eu am luat aceasă praxă dela preoții bătrâni, cari au făcut teologia sub Sârbi, la Vârşeț, şi o aprob.

La *axion*, preotul e ocupat cu cădirea sf. altar, cu pomenirea morților şi a viilor din diptihe şi poliptihe, precum scrie Pseudo-Dionisie Areopagitul în Hierarhia bis. C. III. v. 59. precum şi de a ceti rugăciunile din liturgier.

La rostirea rugăciunilor domneşti, e locul cel mai potrivit pentru consacrarea prescurilor, pentru că „ştim, că oricărei binecuvântări şi sfințiri premerge rostirea Tatălui nostru".

Eu obicinuesc a face binecuvântarea aceasta de 42 ani ai preoției la acest loc, cu cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, carele binecuvintezi şi sfințeşti toate câte sunt, însu-Ți binecuvintează şi sfințeşte şi acestea prescuri cari se aduc spre tăierea sf. anafore şi pe credincioşii cari vor gusta dintrânsele îi sfințeşte, le iartă, Doamne păcatele, le dărueşte sănătate şi viața vecinică".

E drept, poporul nostru ține mult la sf. anaforă, o socoteşte aproape sau întocmai cu sf. priceştanie. Cei cari iau parte la sf. liturgie nu mănâncă nimic până nu primesc sf. anaforă; iar cei, cari vin la sf. biserică pe mâncate, nu iau anafora.

La unele femei am observat, în praxa mea îndelungată pastorală, că nu primesc anafora în mâna goală, ci pe o batistă, măhramă, socotindu-şi mânile necurate şi prea puţin vrednice. Această praxă — obiceiu — a rămas în locul „pânzei Domnului“, pe care primeau femeile din vechime corpul Domnului, pe care praxa însă a scos-o biserica din întrebuinţare în Sinodul din Trulea can. 101, deocamdată scoţînd din întrebuinţare şi vasele din aur etc. (δοχεῖα), de cari se folosiau bărbaţii la primirea sf. cuminecături sub pretext de evlavie şi frică de Dumnezeu, în loc de mâna necurată şi puţin vrednică.

Laud dragostea şi bunăvoinţa Inalt Preacuviosului Părinte Arhim. Scriban, care deschide preoţimei coloanele valorosului organ al Sf. Sinod, în care se tratează atâtea chestiuni de ritual pentru lămurirea atâtor întrebări şi nedumeriri din domeniul liturgic — ritualistic, care mult interesează preoţimea noastră, neavând manuale speciale de ritual până ce uniformitatea în cult nu se poate stabili.

Să sperăm însă că Sfântul Sinod se va ocupa în curând cu uniformizarea cultului bisericii noastre, ca cel mai însemnat desiderat pentru preoţime şi poporul credincios.

Preotul IOAN NICORESCU

ODINIOARĂ ŞI ASTĂZI

Şi azi mai întâlneşti, în unele din satele noastre, unde încă n'a prea pătruns izbăvitoarea civilizaţie, datina, că mirele şi mireasa, în seara zilei lor de logodnă, se înfăţişează înaintea preotului, pentru a primi binecuvântarea. Cu acel prilej, mirele închină „părintelui“ un colac de grâu, „frumos ca faţa D-lui Hristos“, iar mireasa prezintă şi ea „maicii“ preotese o pânzătură, cea mai albă şi mai frumoasă, din lada ei de zestre.

Pentru cine vrea să ştie, obiceiul acesta îşi are obârşia departe, în adâncul vremii. El dăinueşte încă de pe timpul, când în sat numai preotul, dascălul învăţătorul satului erau singurii cunoscători de slovă, îndrumători şi povăţuitori ai vieţii norodului.

Nu se pomenia atunci prin sate de luminaţii reprezentanţi ai civilizaţiei de astăzi: notarul, secretarul, moaşa diplomată şi tot soiul de agenţi; nu se ştia pe acea vreme nici de procopseala diferitelor comitete, precum nici de delegaţie permanentă. Era, mă

rog, vremea, când în sat numai un om cinstit putea fi primar care, la casa lui era gospodar, şi slujba de primar o făcea de onoare.

Pe atunci, cel mai fruntaş între gospodarii satului era preotul, iar preoteasa era şi dânsa cea mai gospodină între gospodine. Deaceea, fără ştirea şi învoirea lor nu se făcea nimic. în sat,

In acest timp, şi-a luat începutul şi obiceiul, că mirele şi mireasa, în ziua lor de logodnă, aduceau preotului daruri.

Care e astăzi rostul acestui poclon, atârnă de felul în care tinerii îl aduc şi preotul înţelege să-l primească. In vremea veche însă, acest dar îşi avea rostul lui hotărît.

Ca şi astăzi, tinerii trebuiau, mai întâi, să arate şi să dovedească preotului, că sunt cunoscători în cele sfinte, că cunosc Crezul şi poruncile şi că ştiu a se ruga lui Dumnezeu.

Nu se poate doar clădi o casă fără temelie şi nici o viaţă. O căsnicie nu se poate începe fără a avea căpătâiu tăria credinţii în Dumnezeu şi cunoaşterea voii lui sfinte. Era această ispitire un prag greu de trecut, deaceea şi tinerii, pentru acel ceas, de timpuriu se anevoiau cu sfânta învăţătură.

Dar nu era numai atât.

Până să li se deie blagoslovirea, mirele şi mireasa mai aveau de trecut un hop, încă un examen, nu mai uşor decât cel dintâiu.

Preotul era doar şi gospodar şi, ca atare, îl cerceta pe mire, dacă ştie el să-şi tocmească pe brazdă singur plugul, de se pricepe cât şi cum se aruncă din mână pe ogor tot felul de sământă, Il mai întreba de poate suci un gânj şi de e meşter să-şi bată coasa, fără s'o îngurzească, şi-l mai ispitea, de poate clădi un stog şi ori de ştie el lega un sac de dus la moară... etc.

Işi scotea atunci din traistă mirele colacul şi, smerit, ca un fecior de gospodar, ce era, astfel cuvânta:

„Cinstite părinte, am isprăvit cu slujba la împăratul şi toate, câte mă întrebaţi, îndrăsnesc să vă răspund, că le pricep şi le cunosc şi că mi-e dragă munca.

Ogorul nostru, de ani de zile, cu bunăvoinţa tatălui meu singur îl ar şi-l muncesc, iar maica mea, din făina grâului muncit de mine, a copt acest colac rumen şi frumos ca faţa Domnului Hristos, „pe care vi-l închin, rugându-vă să cumpăniţi cu bunătate, de-s vrednic să mă gospodăresc şi să mă blagosloviţi..."

Urma apoi şi maica preoteasă s'o ispitească pe mireasă, de e harnică, de e vrednică şi pricepută în ale gospodăriei, de ştie ea croi şi coase o cămaşă, vorba ceea, de ştie să ţeasă pânză i

să stoarcă brânza... etc. Atunci ruşinoasa mireasă, cum erau pe acea vreme toate fetele, roşă ca floarea macului, scoţând pânzătura din desagă, astfel răspundea:

„Maică preoteasă, de când m'am ridicat fată mare la casa părinţilor mei, singură îmi culeg cânepa şi inul fir de fir şi le cunosc sorocul, cât trebue să steie în baltă fiecare ca să se topiască. Prin mâna mea a trecut de multeori fuiorul: La meliţă, la ragilă, la pieptănat..., iar iarna am tors nopţile dearândul, pân'ce, în Postul Mare, sub ochii mamei, singură am pus şi mi-am ţesut pânza, din care am tăiat această parte şi am adus, să o cercetaţi, de e lucrată şi bătută bine, şi apoi rogu-vă, maică cu bunătate, să socotiţi de îs vrednică să fiu şi eu gospodină..."

Işi cunoştea preotul poporul, cum îşi cunoaşte păstorul oile şi, dacă constata, că tinerii erau vrednici şi bine pregătiţi să ducă şi să înfrunte greul vieţii, îi blagoslovia „părintele" şi abia atunci începeau pregătirile şi cheltuielile de nuntă.

Şi cu fiecare nuntă, o nouă gospodărie se înjghieba în sat, un nou cuib se înfiripa, în care românul, ori cu câtă gloată l-ar fi dăruit Dumnezeu, avea din belşug cu ce î-şi creşte copiii, pe cari nu în nădejdea milei altora îi aducea pe lume.

Român cerşând nu s'a văzut, în acele vremuri acest meşteşug era al ţiganului şi al rusului. Românul n'a ştiut de pânea bogdaprostei şi nici de şomaj.

Aşa a fost pela noi altădată, când ţara nu făcea un pas fără înţeleptul sfat al bisericii.

Iar astăzi? Astăzi, mă rog, sântem mai civilizaţi, mai democraţi, ne bucurăm de libertăţi mai multe; dar ce folos, că aşa de „multe ni sânt slobode, dacă nu toate ni sânt de folos"?

Astăzi se însoară tot nemernicul, nu-l mai întreabă nimeni de e sănătos, de are meserie sau moşie, legea îl însoară numai dacă împlineşte vârsta şi-şi plăteşte timbrele şi taxa...

Şi se naşte şi se ridică o generaţie nouă, o generaţie, ai cărei copii au început acum să cerşească, pe când părinţii lor, strânşi în cete de şomeri, scrâşnind din dinţi, vor să-i mulţămească ţării pentru libertăţile de cari se bucură.

Parcă a trecut focul sau potopul, care a ars sau a spălat tot, ce a fost şi am avut bun odată; din frumoasă viaţă românească, creştinească de altădată, puţin a mai rămas şi cine ştie şi aceasta până când?!

Preotul I. ILISEI

CRONICA INTERNĂ[1]

Dela data când am avut cinstea să stau de vorbă cu dv., iubiţi ascultători, — acum două săptămâni, — două împrejurări de seamă au avut loc pe terenul vieţii religioase, împrejurări, cari, eşind cu totul din comun, mă silesc să mă ocup de ele mai în deosebi.

Incep cu cea din urmă. Este vorba despre sfinţirea Bisericii Sf. Dumitru din Craiova, la care a luat parte însuşi Majestatea Sa Regele, nu numai ca simplu asistent, ci conlucrând la sfinţire cu I. P. S. *Patriarh,* I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului şi P. S. Episcopi *Vartolomei, Nichita* şi *Nifon,* noul ales la Huşi.

Evenimentul are însemnătate deosebită, fiindcă pentru întâia oară s'a reluat la noi vechea tradiţie a Bisericii Ortodoxe, care acordă Regilor şi Impăraţilor unele atribuţii eclesiastice. Regele este, după tradiţia ortodoxă, *unsul Domnului.* El este nu numai şef de stat, ci poartă un har devin special, harul cârmuirii poporului, după cum episcopul are harul de a sfinţi, învăţa şi conduce întru cele spirituale.

„Impăratul, zice Sergiu Bulgakoff, în recenta sa lucrare *„L'orthodoxie"*, primeşte un loc special în ierarhie. Este greu de determinat acest rol, căci funcţiunile imperiale aveau mai multe sensuri: pe deoparte, împăratul era venerat ca purtătorul unui dar special, iar pe dealtă parte, el reprezintă în Biserică elementul laic, neamul cel ales, sacerdoţiul regal".

Ei bine, acest fir, întrerupt din împrejurări istorice pe care le cunoaştem, a fost reluat prin suirea pe tron a Majestăţii Sale Regele Carol II, ca Rege ortodox, iar în ziua de 26 Octomvrie la Craiova, în Biserica Sf. Dumitru, ctitoria lui Matei Basarab şi a Regelui Carol I, care a început restaurarea acestei biserici, Majestatea Sa Carol II a exercitat practic şi pentru întâia oară acest sacerdoţiu.

Imbrăcat în cămaşa rituală, Majestatea Sa, împreună cu Patriarhul şi ceilalţi slujitori pomeniţi mai sus, a ajutat la zidirea Sf. Moaşte în piciorul pristolului, la spălarea cu aromate a Sf. Mese pe care a îmbrăcat-o cu acoperemintele ei rituale, stând cucernic în genunchi, la cetirea rugăciunilor de invocare a binecuvântării cereşti.

Toată această strădanie a Majestăţii Sale, executată cu neobişnuită îndemânare, a făcut o puternică şi frumoasă întipărire asupra numeroasei şi alesei asistenţe din biserică, precum şi asupra întregului popor adunat la această frumoasă serbare.

La sfârşitul ceremoniei P. S. Vartolomeu, episcopul locului a rostit în faţa M. S. Regelui această frumoasă cuvântare:

1) Vorbire la *Radio.*

MAJESTATE,

Solemnitatea resfinţirii acestui sfânt Locaş de închinare, este cea mai vie şi cea mai convingătoare dovadă, că sufletul oltenesc nu şi-a pierdut nimic, nici din vigoarea energiilor lui istorice şi nici din pietatea creştină a strămoşilor săi. Desprins din sufletul oltenesc al lui Mircea-cel-Mare, refăcut şi reînoit de Matei Basarab, care ca sânge, ca suflet şi ca pietate creştină a fost tot din viţa olteană a Domnitorilor Basarabi, —ca şi Mircea-cel-Mare,—acest sfânt Locaş de închinare şi-a statornicit existenţa şi dumnezeiasca lui menire, prin râvna şi zelul providenţialului Rege Carol I, şi a strălucitei sale soţii, Regina Elisabeta, deapururea încadraţi în fiinţa eternă a Neamului şi a Patriei noastre; şi deapururea vii, prin sufletele lor, înălţate spre fericirea eternă la Cer; şi prinşi ca fapte împlinite, de solul şi de istoria ţării şi a poporului nostru, ortodox şi român.

Terminat de astădată, şi redat dumnezeieştei lui meniri de proslăvirea lui Dumnezeu şi de perfecţionare sufletească şi morală a vieţii creştine, Locaşul acesta a devenit un Templu măreţ şi impunător, prin combinarea arhitecturii, cu pictura şi cu sculptura stâlpilor din lăuntru lui, care să armonizeze între ele, printr'o artă de o frumuseţe aproape fără egal, nu numai faţă de ţara noastră, dar faţă chiar şi de ţările de din afară de Patria noastră întregită.

Şi când ne gândim, că în acest Templu de o rară frumuseţe, pâinea şi vinul să vor preface în Sfântul Altar, în trupul şi în sângele Mântuitorului omenirii Iisus Hristos; şi când vedem că prin sfintele Cruci depe turlele lui, acest Templu să ridică deapururea spre Cer; şi când ştim, că din anvonul lui, să vor revărsa în toate Duminicile şi Sărbătorile din fiecare an, valurile de adevăruri eterne, şi izvoarele de vieaţă dătătoare al virtuţilor creştine; şi prin corul lui să vor desprinde armonizările celor mai duioase cântări, împreună, atât cu strălucirea luminilor aprinse în candelabre, din sfeşnice şi în candelele, care îi vor împodobi slujirea, cât şi cu mirodeniile de smirnă şi tămâie, din cădelniţele dela sfintele slujbe, Noi nu-l putem socoti pe acest dumnezeiesc Templu, decât ca pe o eternă legătură dintre pământ şi Cer; şi decât ca pe o luminoaşă şi vie comunicare dintre creştinii din el şi dintre Dumnezeul etern şi iubitor de oameni; creştini, ale căror suflete să vor simţi, prin aceste puteri şi podoabe, nemai trăind în trupuri, ci ca fiind desprinse din trupuri şi înălţate la Cer.

Deci, mărire vouă, tinere odrasle ale Banatului oltenesc şi ale cetăţii Craiova, care în frunte cu blândul, cu piosul şi cu energicul vostru Primar, Constantin Potârcă, vă aţi arătat, în calitatea voastră de membrii ai Consiliului din Municipiul vostru şi al întregei Oltenii, ca tot atâtea puteri şi ca tot atâtea podoabe, de cea mai înaltă cinste şi de cea mai meritată onoare,

atât față de ereditatea strămoșească, pe care ați păstrat-o și ați îmbogățit-o prin reînvierea strălucită și sacră a acestui Templu a trecutului vostru, din vremurile de cea mai vie, de cea mai solidă credință; cât față și de rătăcirile sufletești și morale de azi, prin care binele obștesc aproape a fost sugrumat fiind înlocuit cu cel mai sălbatic egoism al binelui personal și individual.

Mărire vouă, că în acest Templu, în care ați zidit energiile voastre creatoare, devenindu-i ctitor pentru vecie, creștinii care vor veni în el ca să-și îndestuleze setea lor sufletească de un ideal suprafiresc, și de un model de vieață supraumn, vor auzi învățături și adevăruri eterne, ca cele rostite omenirii de Mântuitorul ei Iisus Hristos: „Cine voiește să vină după mine, — zice Iisus Hristos, — să se lepede de sine; să-și ia crucea sa și să-mi urmeze mie... Căci, ce va folosi omul de ar câștiga lumea toată; iar sufletul său și-l va pierde. Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul lui“ 1).

„Veniți la mine deci, toți cei osteniți și împovărați, și eu vă voiu odihni pe voi. Luați jugul meu peste voi; și vă învățați dela mine, că sunt blând și smerit cu inima; și veți afla odihnă sufletelor voastre. Că jugul meu este bun și sarcina mea ușoară“ 2).

Iar ca cetățeni a statului, și ca supuși guvernării Majestății Voastre, strălucitul nostru Rege și de azi, și de mâine, — și de câți mai mulți, mai rodnici și mai fericiți ani, — numit Carol al II-lea, creștinii veniți la acest Templu de perfecționare morală a vieții lor, îl vor auzi pe același Mântuitor al omenirii Iisus Hristos zicându-le: „Dați Cezarului ce i să cuvine Cezarului; și lui Dumnezeu, ce i să cuvine lui Dumnezeu“ 3). *Plecând dela această învățătură, Sfântul Apostol Pavel, le lămurește creștinilor din Roma, cum trebue să se poarte ei ca cetățeni ai statului și ca supuși ai Impăratului lor: „Tot sufletul să se supună stăpânirilor celor mai înalte — zice Pavel — că nu este stăpânire fără numai dela Dumnezeu; și stăpânirile care sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Drept aceia, cei ce să împotrivesc stăpânirii, rânduelii lui Dumnezeu să împotrivesc; și care să împotrivesc, judecata lor își vor lua. Că dregătorii nu sunt de temut pentru cei care îndeplinesc fapte bune; ci numai pentru cei care fac fapte rele. Iar de voiești să nu te temi de stăpânire? Fă binele; și vei avea laudă dela ea. Că ea îți este ție slujitoare dela Dumnezeu pentru bine; iar de faci rău, teme-te, că nu în zadar poartă sabie“* 4). *„Deci trebue să vă supuneți stăpânirii, nu însă numai prin temere; dar și prin conștiință“* 5).

1) *Sf. Ev. Mateiu*, cap. XVI, v. 24 și 26.
2) *Sf. Ev. Mateiu*, cap. XI, v. 28—30 inclusiv.
3) *Sf. Ev. Luca*, cap. XX, v. 25.
4) *Sf. Ap. Pavel*, Ep. către Romani, cap. XIII, v. 1—5.
5) *Ibid*, v. 5.

Iată Majestate, cum Biserica Mântuitorului Iisus Hristos, îi dă lui Dumnezeu creştini, care pot să ajungă sfinţi făcători de minuni, dacă îi urmează învăţăturile şi pildele Lui, cu toată râvna lor; iar statului şi Regilor de conducere ai acestor state, le pregăteşte cei mai valoroşi şi mai disciplinaţi cetăţeni, care să pot dobândi pe pământ!

Să trăiţi, Majestate, spre binele poporului care Vă proslăveşte, prin cea mai vie şi cea mai caldă dragoste cu putinţă; şi spre fortificarea şi superiorizarea la infinit, a providenţialei Dinastii regale, din care Vă trageţi. Amin.

După sfinţire şi după o impresionantă procesiune dealungul parcului Sf. Dumitru, Majestatea Sa a mers, împreună cu înaltul cler slujitor, şi cu notabilităţile invitate, la Palatul Administrativ, unde, în sala de recepţie, a avut loc un dejun oferit de Primărie.

Cu acest prilej, Primarul oraşului, d-l Potârcă, a rostit o foarte frumoasă cuvântare, pe care pentru însemnătatea ei o reproducem în întregime.

SIRE,

In trecutul neamului nostru, a fost o strânsă legătură între Biserică şi Domn. Pământul strămoşesc este presărat cu zeci şi sute de biserici şi mânăstiri, ridicate din evlavia adâncă şi din prisosul sufletului marilor noştri Voevozi. Cărţile sfinte, dătătoare de hrană sufletească, au fost scrise şi tipărite în toate limbile, întrebuinţate în Biserica Ortodoxă, pe cheltuiala şi cu sprijinul aceloraşi Domni, iubitori ai bisericii şi doritori, ca mireasma cuvântului lui Dumnezeu să se coboare şi să aline cât mai multe suflete! Regele Carol I, întemeietorul Dinastiei şi Regatului român, a înţeles înrâurirea adâncă şi puternică a Bisericii în vieaţa poporului nostru. Şi-a dat seama întâiul nostru Rege că Biserica a fost pavăza credinţei strămoşeşti în trecut, ea a păstrat fiinţa noastră etnică şi ea trebue să rămână una din bazele educaţiei noastre naţionale. In felul acesta, primul nostru Rege, ia loc dintru început în rândul marilor noştri Voevozi şi — ctitor ca şi ei, — continuă o glorioasă tradiţie naţională, de mai multe veacuri.

Deasemenea, Sire, Părintele Majestăţii Voastre, Slăvitul întru pomenire, Regele Ferdinand I al tuturor Românilor, a fost nu numai înţelegător al rostului Bisericii în vieaţa unui neam, ci El însuşi un suflet adânc religios.

Admirabilele cuvântări ale Regelui Ferdinand I, se disting nu numai prin frumuseţea lor literară, şi prin o cugetare adâncă şi originală, ci şi prin acel larg suflu biblic care le străbate şi care le ridică aşa de sus valoarea.

Fie-mi îngăduit să înfăţişez aici un citat din cuvântarea

pe care Regele Ferdinand a ţinut-o la învestirea I. P. Sfinţitului Mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului: „Să ne apropiem, de popor pe toate căile şi în toate zilele vieţii noastre. Intre aceste căi, (este şi) aceea a Bisericii şi a credinţii tuturora, pentrucă sub aripile binefăcătoare ale bisericii se adăpostesc sufletele noastre. Ea ne întâmpină la intrarea noastră în vieaţă; ea ne petrece când am închis ochii pe vecie; ea ne binecuvintează în ziua cea mai sfântă a tinereţii noastre şi tot ea ne mângâie şi ne întăreşte în cesurile cele mai grele ale traiului nostru pe pământ!“

Intr'adevăr, ce se poate spune mai mult, şi cum se poate defini mai bine rostul Bisericii, decât aşa cum a gândit şi cum a grăit Regele Ferdinand!

Şi Majestatea Voastră, Sire, al treilea Rege al strălucitei noastre Dinastii, a „treia treaptă la picioarele Veciniciei“, cum V'a spus-o poetul la Academie, urmaţi pe aceiaşi linie, lucraţi cu aceiaşi râvnă şi Vă orientaţi în acelaşi spirit ca şi marele Vostru Părinte!

Sire, prezidaţi şi onoraţi astăzi cu Augusta Voastră prezenţă patru instituţii cardinale în vieaţa oraşului nostru.

1. O biserică, ctitorie domnească şi regească, de cari de veacuri vieaţa spirituală a Craiovei este legată, se inaugurează şi se deschide cultului şi Slavei Celui Atotputernic.

Dumnezeu a vrut, ca după 44 de ani de strădanie, lucrările să se desăvârşească sub domnia Majetăţii Voastre.

2. O şcoală îşi sărbătoreşte un trecut de muncă de peste un veac; constată rod însutit şi simţindu-şi prezentul justificat, cu puteri sporite îşi îndreaptă menirea, cu încredere, spre zarea viitorului.

3. O sală de spectacole, în care se va instala provizoriu Teatrul Naţional, cu adânci rosturi în vieaţa culturală şi artistică, din părţile oltene şi bănăţene.

4. In sfârşit, un stadion de educaţie fizică, în care tineretul oltean va avea posibilitatea să se folosească la el acasă, de binefacerile sporturilor, jocurilor şi exerciţiilor fizice.

Aceste patru instituţii, sunt în fond patru feţe ale aceleaşi necesităţi: cultura poporului. Dintre ele, primele trei au de scop edificarea sufletului; ultima are de scop zidirea trupească, trezirea energiei fizice, a sănătăţii trupeşti, care condiţionează o bună rodire sufletească, potrivit unei maxime bătrâneşti şi experienţei de totdeauna. Toate aceste instituţii stau sub egida Majestăţii Voastre.

Sărbătorirea lor laolaltă dau un tâlc deosebit şi se ridică la o valoare simbolică.

Majestatea Voastră a spus odată „Cultura este raportul dintre om şi Cer!“ Şi prima dintre instituţiunile inaugurate astăzi, are tocmai această menire: să ridice privirile noastre în spre eternele zări albastre ale Cerului, să logodească sufle-

tele noastre cu toate tainele lui, cu toată nesecata lui poezie şi frumuseţe!

Sire, Majestatea Voastră a arătat pentru cultura neamului nostru cea mai deplină înţelegere şi cea mai stăruitoare şi mai fecundă muncă.

Pretutindeni cu vorba şi cu fapta, Majestatea Voastră a sprijinit şi încurajat iniţiativele, a sugerat mijloacele, a înlăturat piedicile şi a stimulat şi declanşat energiile.

Cugetul Majestăţi Voastre este că „mai presus de gloria armelor şi faima izbânzilor stă cununa de aur a culturii unui popor".

Şi, în slujba acestui credo puneţi Sire, toată gândirea şi toată puterea Voastră de muncă. Sunteţi cel dintâiu la muncă şi ultimul la odihnă! Fiţi sigur, Sire, că pe drumul acesta Vă urmează toţi cei care doresc binele şi prosperitatea neamului românesc, iar la capătul acestor binecuvântate sforţări, Vă va întâmpina obşteasca recunoştinţă.

Să trăiţi, Majestate!

Să trăiască Măria Sa Marele Voevod Mihai!

Să trăiască Dinastia Română!

La aceste urări M. S. Regele a răspuns următoarele:

DOMNULE PRIMAR, DOMNILOR,

Simt o vie mulţumire, că serbările de astăzi Mi-au dat prilejul să Mă găsesc în mijlocul d-voastre, în frumoasa capitală a Olteniei.

Este simbolică coincidenţa, că astăzi se serbează trei evenimente importante: sfinţirea unei biserici, serbarea centenarului liceului şi inaugurarea stadionului. Aceasta accentuează strânsa legătură dintre biserică, şcoală şi educaţia fizică.

Biserica corespunde sufletului, şcoala minţii şi educaţiunea fizică trupului. Intre aceste trei instituţiuni trebue să existe cea mai strânsă legătură, fiindcă numai atunci vom ajunge la educaţiunea integrală a sufletului omenesc.

Trebue să lărgim puţin cadrul şcoalei.

Astăzi nu este numai cartea, ci este armonia perfectă între minte, suflet şi corp, care trebue să existe.

In această ordine de idei, Eu port recunoştinţă craiovenilor — acest frumos oraş al Banilor — care m'au înţeles şi au aplicat vederile Mele, exprimate cu 20 de ani în urmă, când am mai venit în mijlocul lor.

Văd cu mulţumire, că organele administrative de aci au înţeles prefect de bine această înfrăţire între credinţă, cultură şi educaţiunea fizică şi le-au pus în aplicare înaintea tuturor şi sper că va servi de exemplu şi altora.

Mulţumind d-lui primar pentru cuvintele ce a rostit cu sufletul înălţat, ridic paharul în sănătatea craiovenilor.

Precum vedem, sfinţirea acestei biserici, a răscolit amintiri şi a reluat tradiţii care prin rolul ce l-au jucat în trecut sunt cu adevărat sfinte şi prin aceasta, demne de o evlavioasă atenţiune din partea noastră.

Al doilea eveniment important s'a petrecut ceva mai înainte. Este vorba despre sfinţirea drapelului societăţii „Locomotiva", care a avut loc la 15 Octomvrie. „Locomotiva" este o societate de mecanici ceferişti, care în râvna lor pentru mai bine, au găsit de cuviinţă ca la sfinţirea drapelului societăţii lor să cheme nu numai pe mai marii lor ingineri, directori şi şefi de ateliere, ci şi pe mai marele lor sufletesc şi al nostru al tuturora — Patriarhul ţării.

Se ştie ce curente primejdioase circulă printre ceferiştii lucrători şi se ştie iarăşi cât de uşor pot prinde aceste curente astăzi, când atâtea nevoi apasă lumea. Pe dealtă parte, Calea Ferată este astfel organizată încât sfatul cel viclean se poate întinde ca fulgerul şi poate pune în primejdie în timp scurt toată organizaţia noastră socială, bazată mai ales pe uşurinţa căilor de comunicaţie.

Profitând de această chemare în mijlocul ceferiştilor, I. P. S. Patriarh, a rostit o cuvântare, care atât prin forma expunerii cât şi prin fondul de idei pe care le-a desfăşurat, cuprinde un adevărat „catehism" al lucrătorilor ceferişti şi o călăuză pentru orice slujbaş care lucrează în acest imens ruaj de oameni, maşini şi forţe mecanice.

Mi-ar părea bine dacă în acest moment, ar fi prezenţi la aparatul de Radio şi ar asculta, mai ales slujbaşii de orice grad şi fel al Căilor Ferate Române. Ar avea prilejul să asculte bunele sfaturi ale Inaltului Ierah şi şef al Bisericii, pe care pentru marea lor însemnătate le voiu reproduce citind cuvântarea sa.

Iubiţii mei fii sufleteşti,

Cei ce aţi fost cu luare-aminte la cuvintele cuprinse în „Apostolul", ce vi s'a cetit la frumoasa slujbă de azi din această măreaţă biserică a Sf. Spiridon, — aceia desigur aţi reţinut şi v'aţi însemnat semnificativa învăţătură atât de potrivită serbării noastre şi atât de actuală în vieaţa de totdeauna a popoarelor. Sfântul apostol Pavel fixează o preţioasă maximă de vieaţă în cuvintele: „Cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce". *Mai mult. Aici se cuprinde clar şi la înţelesul tuturor înalta chemare, suprema misiune,* ce o are omul pe pământ, *şi pe care i-a destinat-o întemeietorul Bisericii creştine, Mân-*

tuitorul nostru Iisus Hristos. Ba încă în şcoalele primare am aflat cum însuşi Dumnezeu-Tatăl îndrumează pe protopărintele nostru Adam, spunându-i: „In sudoarea feţei tale, să-ţi câştigi pâinea de toate zilele".

Dar nu numai sfânta biserică şi slujitorii ei propovăduesc această fundamentală îndatorire a omul pe pământ, ci şi scriitorii vestiţi, cari ştiu adânci rosturile vieţii şi ale lumii, cum e de plidă scritorul englez Carlyle — ale cărui pagini când le citeşti, ţi se pare adeseori, că citeşti pagini din sfintele scripturii. El zice, că „munca este evanghelia viitorului".

Toţi fruntaşii omenirei sunt azi adânc pătrunşi de profundul adevăr al legii creştine, care ridică munca *la înălţimea supremei ţinte de vieaţă. Cine lucrează, are îndreptăţire la mijloace de existenţă; deci fără muncă n'are rost vieaţa.*

Privită prin prisma acestei sociale îndatoriri creştineşti, slujba şi cariera acelor dela marele aşezământ al C. F. R., trebue să recunoaştem şi să mărturisim, că este una din cele mai grele, mai delicate şi mai gingaşe ocupaţiuni dintre toate ramificaţiunile de muncă obştească. Şi, în cadrul C. F. R.-iştilor în deosebi voi *— mecanicii şi conducătorii locomotivelor dela numeroasele trenuri din toată ţara — zi şi noapte trebue să desvoltaţi o atenţie, o încordare a tuturor simţurilor şi o vigilenţă extraordinară, ca să nu vă scape nici un moment neprevăzut, nicio piedică, ce ar putea devia locomotiva şi trenul vostru dela singura direcţie, ce duce cu siguranţă la locul designat. Era grea această ocupaţie şi la începuturile ei, când atât publicul privitor, cât şi călătorii de pe vagoanele primitive cu mâinile ridicate în sus, strigau puternic, să nu treacă trenul peste viteza de 5 klm. pe oră, căci ameţesc şi nu pot suporta „remarcabila" iuţeală. Dar azi, când locomotivele*

„Fug, cum fuge-o rândunică"
„Fug ca fulgerul, când pică" *(Alecsandri).*

devine uriaşă grija mecanicului-conducător al trenurilor „rapide" şi „fulgere", când zboară prin văi şi munţi, stânci şi tunele, poduri şi viaducte, ploi şi zăpadă, frig şi viscol şi prin atâtea alte intemperii.

Abia mai există alte asemenea slujbe cu atât de grea răspundere *pe umerii slabi ai unui om, ca cea de mecanic-conducător de locomotive; — răspundere nu numai pentru vieţa sa proprie, ci şi pentru vieaţa atâtor sute, uneori mii de călători, şi pentru viitorul atâtor familii, cari îşi însoţesc cu gândul rudele, în călătoriile lor.*

Iată pentru ce toţi mai marii voştri, ingineri, directori, miniştri şi cu ei împreună toţi fruntaşii ţării şi toţi oamenii de bine, vă apreciază, vă stimează şi vă iubesc şi cinstesc, ca pe nişte slujbaşi şi fii ai neamului, cari cu grele sacrificii şi totuşi cu bună-voie şi zel neobosit, slujiţi ţara în instituţia Căilor Ferate Române.

Iată pentru ce eu, părintele vostru sufletesc, am simţit o mare bucurie, când iubitul vostru director general, d-l Mercuţă, şi cu d-l director central al Tracţiunii, Panaitopol, au venit să mă invite la serbarea voastră. Şi dau mulţumită lui Dumnezeu, că împrejurările mi-au permis a-mi împlini o veche dorinţă a mea, de-a înălţa — împreună cu voi, şi pentru voi C. F. R.-iştii, — fierbinţi rugăciuni către Milostivul din cer, ca să vă iee sub aripile Sale ocrotitoare, şi în grelele voastre însărcinări să vă călăuzească la bun sfârşit drumurile voastre, ce le parcurgeţi neîntrerupt, dela un capăt la altul al ţării, cum parcurge fără o clipă de încetare dela inima, dela centrul vieţii, sângele în toate arterele organismului până la extremităţile degetelor şi înapoi.

Căci — să nu uităm — că oricât de ingenioasă şi ageră ar fi mintea isteţilor voştri ingineri, cari au alcătuit complicatele maşinării ale locomotivelor, cu miile lor de şuruburi, de rotile şi roţi de transmisiuni, cari le pun în mişcare pe unele înainte, pe altele înapoi, pe unele în dreapta, altele în stânga, în toate laturile şi totuşi spre o direcţie unitară, — oricât ar fi de tari braţele ce au pus temeliile de fier şi granit al drumurilor noastre; — totuşi să nu uităm zic, că suprema putere e în mâna Aceluia, care a rostit apostolilor săi — şi prin ei nouă tuturor — cuvintele „că fără de Mine nu puteţi nimic". Şi aceasta e Hristos-Dumnezeu.

Mă bucur deci din toată inima, că voi — deşi muncitori cu destule pilde rele în această privinţă în ţară şi cu mai multe mai ales în străinătate—sunteţi pătrunşi de adevărul divin al acestor cuvinte şi aţi venit la mine ca eu însumi — supremul vostru părinte sufletesc — să vă cer dela Cel-de-sus binecuvântările şi ajutorul Său asupra voastră şi asupra lucrărilor, ce zi şi noapte le îndepliniţi, repetând stihul psalmistului: „Ajutorul meu dela Domnul, cel ce a zidit cerul şi pământul", *dela Domnul care este cel mai grandios şi înţelept inginer şi arhitect.*

Prezenţa voastră în faţa acestui sfânt Altar, zidit de evlavioşi voevozi ai Ţării, îmi măreşte bucuria, mai ales când mă gândesc la resmeriţa dela atelierele C. F. R. la începutul acestui an. S'au întâmplat acolo lucruri regretabile; şi sunt fericit a primi informaţiunea că voi şi în acele timpuri n'aţi lipsit o clipă dela datorie, călăuziţi de maxima patriotică: „Intâiu ţara şi interesele ei, apoi noi smeritele ei slugi până la sacrificiu". Indoit mă bucur de aceasta şi folosesesc ocazia a vă da pentru tot viitorul vostru, a celor dela C. F. R. şi a tuturor muncitorilor din ţară, sfatul părintesc de a vă feri ca de foc *de îndemnurile otrăvite ale agenţilor fără patrie, fără iubire de neam şi de sfintele lui tradiţii, cari seduc pe cei creduli la acte de neascultare, nesupunere ori chiar rebeliune, acte cari, în loc să uşureze greutăţile şi situaţia de azi plină de mizerie, atât la noi cât şi în toate ţările — o îngreunează; şi*

astfel întârzie ori chiar zădărnicesc realizarea justelor dorințe ale celor buni și ascultători. Parcă sunt anume scrise pentru voi cuvintele Apostolului Pavel citite tot azi aicea cu dumnezeescul sfat: „Feriți-vă de tot fratele, care umblă fără de rânduială și nu după învățăturile, ce le-au luat dela noi" — *apostolii Domnului.*

Nu vă lăsați abătuți dela credința, dela învățăturile bisericii noastre creștine, dela minunatele tradiții bisericești și naționale, dela iubirea lui Dumnezeu, pe cari deodată cu laptele le-am supt din pieptul iubitoarelor noastre mame, pe cari nu voim a le trăda în fața atâtor venetici fără suflet și fără Dumnezeu, cari se pun în slujba duhului rău, ce suflă peste unele popoare, rătăcite dela calea păcii, a binelui, a închiegării. Rămâneți cu iubire și respect de cele sfinte și divine. Continuați a vă începe orice lucru după datina părintească, făcând Sfânta Cruce și rostind cuvintele: „Amin și Doamne ajută", căci în frunte cu această cruce am ajuns noi Românii în curs de vremuri grele și timpuri, la rezultatele de azi, pe cari în timp atât de scurt nici un alt popor nu le-a putut înfăptui. Și — purcezând și în viitor tot pe această cale — vom birui cu ajutorul lui Dumnezeu și greutățile de azi și ne va învrednici Dumnezeu a ajunge zile mai senine, fără greutățile și mizeriile de azi; putând gusta în liniște și mai din belșug bunătățile, cu cari Dumnezeu a înzestrat iubita noastră țară

Ca bărbat încărunțit de experiențele trăite, de studiile făcute asupra trecutului atâtor popoare, pot să proorocesc, că până vom fi cu toții strânși înghegați de cimentul iubirii creștine, a iubirii de neam și de țară, vom putea păstra moștenirea scumpă — a înaintașilor, o vom putea întări și desvolta spre o continuă înflorire, asigurându-ne în câmpurile ei pline de roade, un trai cinstit și liniștit; iar din contră — luându-ne după prooroci mincinoși și agenți străini, de cari se află azi pe la toate răspântiile — vom risca a pierde tot ce, cu atâta trudă, atâta muncă și atâtea jertfe curate, am obținut.

Astfel, iubiți C. F. R.-iști, vă dau drept merinde pentru viitor tot câteva povețe ale apostolului Pavel, când zice: „Iară de nu ascultă cuvântul nostru..., pe acela să-l însemnați, și să nu vă însoțiți cu el". (II, Tes. III, 14).

Rămâneți ceeace au fost părinții voștri, ceeace văd că sunteți și voi: Buni Creștini, buni Români, buni patrioți, harnici și conștiincioși slujbași ai țării, pe care o iubim mai presus de orice, căci în ea vedem și pe viitor mama ocrotitoare a noastră, a fiilor și nepoților noștri.

Iubiți-vă între voi unii pe alții, ajutorați-vă împrumutat; stați strâns uniți și închiegați în jurul conducătorilor voștrii; ingineri, directori, miniștrii ceea ce cu multă plăcere am constatat și astăzi, la această frumoasă serbare a muncii pentru binele obștesc. Nici în zilele grele și în împrejurări pline de

mizerie — ca buni creştini — nu pierdeţi nădejdea de mai bine, nu vă descurajaţi, nu pierdeţi răbdarea, căci — vorba Scripturii — „Cine rabdă până la urmă, acela se va mântui“.

Fiţi siguri, că totdeauna veţi afla între conducătorii voştri inimi înţelegătoare cari cu bunăvoinţă şi iubire părintească, vor asculta păsurile voastre, necazurile voastre; şi — în marginile posibilităţilor din aceste zile şi vremuri grele se vor sili a face tot posibilul pentru voi şi pentru trebuinţele voastre, pe cari trebue — ca şi toţi ceilalaţi cetăţeni — să le reducem la minimul, reclamat de greutatea zilelor. Căutaţi mângâiere şi sfaturi la preoţii bisericilor voastre şi la preoţii, ce anume i-am pus la dispoziţia C. F. R. Ei împreună cu Mine — vor asculta glasul vostru şi vor osteni şi bate — la caz de nevoie — la toate uşile pentru ca justificatele voastre dorinţe să le împlinească.

De încheiere doresc, ca noul steag, sfinţit azi de mine pentru Societatea „Locomotiva“ a mecanilor din toată ţara, să vă fie şi pe viitor nu un decor extern, ci un semn, un simbol, care să vă conducă pe căile drepte, pacinice, liniştite, croite de învăţăturile Celui ce El însuşi a fost meşteşugar ca voi, de Mântuitorul Hristos, carele până la vârsta de 30 ani a lucrat în atelierul teslarului Iosif, ocrotitorul mamei sale. Pe această cale mergând totdeauna, veţi avea nu numai părinteştile mele binecuvântări ci şi harul Atotputernicului Dumnezeu asupra voastră, a familiilor voastre, a fiilor voştri şi a muncii voastre acum şi totdeauna. Amin.

Acesta este cuvântul Inalt Prea Sfinţitului Patriarh.

Este de prisos să amintim că acest fel de a înţelege lucrurile şi de a vorbi al I. P. S. Patriarh a făcut o puternică impresie asupra celor câteva sute de ceferişti de toate gradele, care erau prezenţi în biserica Sf. Spiridon din Bucureşti şi care vor fi ei înşuşi propagandiştii sau misionarii postulatelor evanghelice între tovarăşii lor de vieaţă şi de muncă.

Dealtfel problema educaţiei creştine a lucrătorilor şi slujbaşilor ceferişti este una dintre preocupările cele dintâiu a Bisericii. Patriarhia Română — respectiv Consiliul Central Bisericesc — a reînfiinţat acum de curând serviciul de propagandă creştin-orodoxă pe lângă inspectoratele Căilor Ferate Române. Preoţi dintre cei mai distinşi, mai vrednici şi mai pricepuţi vor ţine conferinţe, vor organiza serbări şi reuniuni creştine şi vor îndruma pe lucrători spre drumurile păcii, virtuţii şi ale iubirii de aproapele, ţinându-i strâns legaţi de Biserică şi de vechile şi bunele noastre tradiţii strămoşeşti, care ne-au legănat copilăria şi care au dus neamul românesc la unire şi la frumoasele lui izbânzi culturale şi civilizatoare de astăzi.

Pr. C. Dron.

ALEGERILE DE EPISCOPI.

1. După cum bogate au fost lunile Mai şi Iunie din acest an, prin multe şi felurite adunări creştineşti, în ţara noastră sau aiurea, tot aşa, după răgazul verii, multe adunări au început a se ţinea în aceste luni de toamnă.

O adunare, în felul celor care s'au ţinut în luna Mai la noi, s'a ţinut la Sofia, în Bulgaria, în trecuta lună Septemvrie, la care, din partea noastră, a luat parte Păr. Dr. I. Mihălcescu, decanul facultăţii de teologie din Bucureşii. Despre ea, au scris mai amănunţit ziarele la vremea ţinerii ei.

O însemnată adunare a fost, apoi, însemnatul congres misionar dela marea mânăstire Poceaiev din Polonia, despre care cetitorii vor găsi date mai amănunţite în acest număr al revistei.

O adunare însemnată, în ţara noastră, a fost Congresul Naţional Bisericesc, întrunit în a doua jumătate a lunii Octomvrie, pentru alegerea a 3 episcopi. Alta a fost Congresul Misionar din Chişinău, dela şfârşitul lunii Octomvrie, plin de vii şi însemnate discuţiuni.

Am avut de asemenea măreţe serbări pentru sfiinţiri de biserici. Se vestea de cu vară că vom avea pe toamnă, în Septembrie, o neasemănată serbare, cu sfinţirea catedralei din Bălţi, care acum se veste̦şte că va rămânea pe primăvară. Am avut sfinţirea bisericii Sf. Dumitru din Craiova, chiar la ziua Sfântului (26 Octomvrie), la care au luat parte M. S. Regele şi I. P. S. Patriarh D. D. Dr. Miron. Urma apoi să se facă sfinţirea Catedralei din Cluj, la 5 Noembrie. Tot atunci avea să se ţie (la 5 şi 6 ale lunii) adunarea preoţilor din Mitropolia noastră de peste munţi. Dacă la acestea punem că şi biserica uniată şi-a ţinut o adunare a ei, cea din societatea lor numită *Agrul*, ne dăm seama ce multe adunări şi sărbători bisericeşti s'au ţinut în această vreme.

Rămânând a vorbi despre toate în deosebi, să ne oprim a vorbi aici numai despre alegerile de episcopi.

2. Din 31 Decembrie 1931, rămăsese văduvă episcopia Huşilor; din Iulie 1932 episcopia Ismailului; în sfârşit, din Iulie a. c. rămăsese fără păstor şi episcopia Caransebeşului. Era vădit că aceasta din urmă trebuia să grăbească toate alegerile. In adevăr, nu se mai putea să aşteptăm cu atâtea scaune văduvite. Incă unul peste cele 2, şi alegerile urmau să se facă fără întârziere.

Aşa a şi fost. Alegerile n'au mai putut întârzia. Ele s'au desfăşurat în zilele de 19, 20 şi 21 Octomvrie a. c., în Palatul Adunării Deputaţilor din Bucureşti.

De cu vreme, ca în zilele de deschidere a Adunărilor Ţării, curtea Mitropoliei era plină de lume, clerici şi mireni, în ziua de 19 Oct. dimineaţa. Inţelegeai că trebuie să fie la mijloc săvârşirea vreunei însemnate fapte bisericeşti. Candidaţi, alegători şi poftitori de noutate erau într'o forfoteală neîncetată, prin largul curţii.

Alegerile au urmat în şirul: la 19 pentru eparhia Huşilor; la 20 pentru a Ismailului, la 21 pentru a Caransebeşului.

Inainte de începerea fiecărei alegeri, s'a slujit îndatinatul Tedeum, în paraclisul Mitropoliei, întru cât catedrala se găsea în reparaţie. Trecând apoi în marea încăpere a Palatului Adunării Deputaţilor, I. P. S. Patriarh s'a suit pe scaunul prezidenţei şi a arătat chipul cum are a se face alegerea. Pe urmă, a lăsat prezidenţa în seama Inalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului Moldovei, I. P. S. *Pimen*, întru cât, după lege, alegerea e prezidată de Mitropolitul sub grija căruia cade episcopia văduvă. Fiind vorba întâi de alegerea pentru episcopia Huşilor, urmează că ea avea a fi cârmuită de Mitropolitul dela Iaşi.

Alegerea a urmat în toată liniştea, fiind ales P. S. Arhiereu *Nifon* Craioveanul, vicarul eparhei Olteniei, ca celce a avut cele mai multe voturi. Pe urmă a venit Prea Cuviosul Arhimandrit *Chesarie Păunescu,* directorul seminariului monahal din Mânăstirea Cernica de lângă Bucureşti, care a dobândit un frumos număr de voturi: 30. Alţi candidaţi au dobândit mai puţine voturi. După aceasta, noul ales s'a suit la tribună şi a rostit cuvântarea de mulţămire şi de făgăduire pe care o dăm mai la vale.

Alegerea Vlădicăi Nifon ca episcop al Huşilor a umplut de mulţămire toate inimile, Prea Sf. Sa fiind cunoscut ca un suflet tihnit, luminat, priceput în treburile duhovniceşti şi care nu se va putea să nu facă lucru bun în cârmuirea pe care o va lua asupra sa. Petrecând o bună vreme la studii în străinătate, la facultatea de teologie din Montpellier, Prea Sf. Sa este un cleric care are de unde da lumini şi îndrumări altor preoţi. Va putea sta în fruntea preoţilor, nu numai prin treapta sa, ci şi prin sporul de cunoştinţe şi vederi pe care cu hărnicie şi le-a agonisit în curgerea vremii. Noul episcop a dat la iveală câteva scrieri de bună învăţătură, de care noi am scris aici la vremea lor. Aceasta îi era o îndeletnicire din vremuri vechi, de când era student şi tânăr preot, şi a mers cu ea până ziua de azi. Prea Sf. Sa mai este şi un lesnicios vorbitor, cu graiul lin şi dulce. O carte de cuvântări, tipărită nu de mult, pomenită de noi aici, e o dovadă despre îndemânarea sa în această lature a ostenelilor bisericeşti. Credem deci că grăirea bisericească, cea atât de părăsită în viaţa Bisericii noastre, va găsi în Prea Sf. Sa un sprijinitor şi că ea va spori în eparhia intrată sub grija Prea Sfinţiei Sale. De aceia suntem încredinţaţi că văduvita eparhie a dobândit în Prea Sf. Sa un bun cârmaci, care va stârni puterile amorţite, va îndruma şi mânui pe cele destrămate şi vom avea o viaţă de muncă şi de lumină care începe a se depăna de aci înainte în acea eparhie. Dumnezeu să-l ţie spre acest lucru întru mulţi şi sănătoşi ani!

3. Cu mai multă nelinişte a mers alegerea pentru scaunul vlădicesc dela Ismail. Aici alegerea avea a se hotărî între Prea Sfinţiţii Arhierei *Titu Târgovişteanu* şi *Dionisie Tighineauu.* La cea dintâi votare, nu s'a putut ajunge la un rezultat hotărâtor. Votu-

rile date Prea Sfinţitului Dionisie au întrecut cu puţin pe cele date Prea Sfinţitului Titu. Prin atâta însă, niciunul nu avea majoritatea, şi atunci trebuia să se păşească la o nouă alegere. La noua alegere însă au păşit numai puţini votanţi. La aceasta, P. S. Dionisie dobândind majoritatea, I. P. S. Mitropolit *Gurie*, prezidentul alegerii, l-a declarat ales. P. S. Dionisie s'a suit apoi la tribună şi a rostit o cuvântare de mulţămire.

Această alegere însă nu s'a încheiat cu atâta, pentrucă actele oricărei alegeri trec la sf. Sinod, pentru a se rosti asupra rânduielii ei. Sf. Sinod, adunat a treia zi, s'a rostit împotriva acestei alegeri, ca neîmplinind condiţiunile legii. In adevăr, legea cere, pentru orice candidat la scaunul de episcop, titlul de studii teologice: licenţa sau doctoratul în teologie. P. S. Dionisie neavându-le, alegerea sa a fost socotită fără putere. Aici stau lucrurile acum, aşa că va trebui să urmeze acum o nouă alegere.

4. In chip deplin liniştit, a mers alegerea pentru scaunul dela Caransebeş. Aici voturile au mers între 2 candidaţi: Părintele Arhim. Dr. *Vasile Lăzărescu*, profesor la academia Teologică din Oradea, şi Păr. Diacon Dr. *Avram Imbroane*. Voturile cele mai multe fiind dobândite de cel dintâi, Arhim. Lăzărescu a fost declarat ales, de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu care a prezidat alegerea. Indată după aceasta, noul ales s'a suit a tribună şi, în cuvinte potolite, în rostire tacticoasă, şi-a mărturisit mulţămirea către alegători.

Păr. Arhim. Lăzărescu este un bărbat tânăr. Va fi cel mai tânăr dintre episcopi. Ii mai trebuesc câteva luni, până să aibă 40 de ani (născut la 1 Ianuarie 1894). Deci are timp când să-şi desfăşoare o lungă activitate. Facă-i-o Dumnezeu cât mai spornică şi rodnică!

Cuvântarea Prea Sfinţitului Episcop Nifon.

Cu adâncă emoţie şi vie recunoştinţă, primesc chemarea ce mi se face, de către cler şi popor, atât de strălucit reprezentat în acest slăvit congres naţional bisericesc; cu *emoţie*, în faţa marei cinste şi a grelei răspunderi de-a fi conducătorul spiritual al unei întregi eparhii, de însemnătatea istorică a eparhiei Huşilor; de-a fi îndrumătorul şi părintele sufletesc a sute de mii de credincioşi, fii duhovniceşti; cu *recunoştinţă*, pentru dragostea şi încrederea ce mi-aţi arătat şi care m'au onorat. Acestea vor fi pentru mine un îndemn, mai mult, o datorie, adăugată pe deasupra, la multele datorii cerute de înalta demnitate episcopală.

De pe acum simt toată greutatea răspunderii ce voi avea să dau: 1. Inaintea lui *Dumnezeu*, dela Care primesc harul şi plinătatea puterilor spirituale şi Căruia voiu da seamă de sufletele încredinţate îndrumării mele: 2. Inaintea *Bisericii*, care mă alege episcop şi care cere să-i fiu slujitor vrednic şi credincios, sârguind toată vremea pentru propăşirea ei, pentru întărirea credinţei şi

sporirea iubirii, pentru înfrumusețarea, înobilarea și mântuirea a tot sufletul creștinesc. 3. Inaintea *oamenilor*, a drept măritorilor creștini, cari vor și așteaptă dela episcop să fie cu adevărat părinte sufletesc, să fie stâlp de lumină și pildă de viață creștină.

Fiind ridicat la marea cinste a episcopatului, îmi dau bine seama că nu urc la loc înalt spre a primi onorurile lumii și supunerea credincioșilor mei, ca un Prinț al Bisericii, ci, pentruca, de pe înălțimea unde mă voi afla, ca de pe-o colină, să pot cuprinde mai bine ținutul unde voi avea să lucrez, să mă orientez mai bine în lucrul ce am de făcut, ca roadele să fie mai frumoase și mai bogate. Imi dau bine seama că nu urc în scaunul episcopal spre a fi suit, ci spre a sui, ca cel dintâi servitor al Bisericii, singura care trebuie servită și bine servită.

Cu cât urci mai sus și ai puteri mai mari, cu atât se cade să vezi mai bine și să servești mai mult. Mulțimea puterilor ce ți se dau, le primești spre a le pune în serviciul binelui obștesc, le primești spre a putea sprijini și ajuta.

Ierarhiei puterilor spirituale și administrative în Biserică trebue să-i corespundă o ierarhie a virtuților creștine. Cu cât ești mai sus ca autoritate bisericească, cu atât se cade să fii mai sus ca autoritate morală, ca viață și virtute creștină.

Plinătatea puterilor spirituale să însemne plinătatea credinței și a dragostei, plinătatea spiritualului și a monahului.

Puterea ierarhiei este dragostea și credința, bunătatea și blândețea, ruga și servirea. Autoritatea ierarhiei este smerenia și cuvioșia, evlavia și cinstea, demnitatea și vrednicia, curăția și noblețea, dreptatea și iertarea, munca și cultura.

N'o spun eu, ci o spune însuși Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, ale Cărui cuvinte dumnezeiesc de frumoase și de înțelepte, spuse ucenicilor Săi, parcă le aud în aceste solemne clipe din viața mea: „Eu sunt Păstorul cel Bun. Păstorul cel bun viața și-o pune pentru oile sale". Și iarăși: „Cine dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru. Și care vrea să fie întâiu, să fie tuturor slugă. Că și Fiul Omului n'a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească și să-Și dea viața preț de răscumpărare pentru mulți". „Cine este mai mare între voi, să fie ca cel mai mic; cel ce cârmuește ca cel ce slujește". Autoritatea nu este un privilegiu, ci o servire; iar servirea presupune dragoste și jertfă.

Dacă aceasta este adevărat în orice instituție, este cu atât mai adevărat în Biserica Domnului Hristos, a Domnului iubirii și servirii, Care din iubire s'a coborât din cer pe pământ, Care din iubire S'a jertfit pentru noi oamenii și Care prin iubire ne cheamă la mântuire.

In aceste sentimente înțeleg să lucrez în Eparhia, la care mă trimiteți episcop. Cel dintâi cuvânt adresat clerului și poporului, pe cari voi avea bucuria a-i păstori, este *iubirea.*

Dau slavă lui Dumnezeu pentru mare și bogată mila Sa, de-a mă fi chemat pre mine, nevrednicul, la o atât de mare cinste.

Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac.
Pentru lucrul greu foarte ce am de făcut, cerşesc ajutorul Său, că fără de El nimic nu suntem, nimic nu însemnăm, nimic nu putem. Ajutorul meu dela Domnul, Celce a făcut Cerul şi pământul.
Mulţumesc adânc recunoscător Prea Onoratului Congres, pentru încrederea şi dragostea ce mi-a arătat, făgăduind a răspunde cu vrednicie acestei încrederi.
Aduc prinos curat de adânc respect, de neclintit devotament şi de neţărmuită dragoste M. S. Regelui Carol II-lea, primul nostru rege ortodox, care ţine a fi Brâncoveanul culturii din zilele noastre şi care va fi Brâncoveanul ctitor al Bisericii noastre ortodoxe naţionale.
Mă leg înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor a sluji cu credincioşie Bisericii şi Patriei asupra cărora chem binecuvântarea lui Dumnezeu; a păstori cu dragoste şi dreptate, sârguindu-mă a face din eparhia Huşilor un colţ al Impărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, inspirându-mă întru aceasta din viaţa şi faptele atâtor străluciţi Ierarhi precum: Dosoftei, Iacov Stamate, Veniamin Costache, Melchisedec, Silvestru Bălănescu, cari au păstorit în această de Dumnezeu păzită eparhie.
Aşa să-mi ajute Dumnezeu!

PREOŢIA ŞI ARHIERIA IN SLUJBA ALTARULUI.

O aniversare: 10 ani de arhierie a Prea Sfinţitului Episcop COSMA al Dunării de jos.

„In cei din urmă ani ai săi, Iov a primit dela Domnul mai multe binecuvântări decât primise în cei dintâi.

Cartea Iov, 42,12.

Citind cartea Iov şi încredinţaţi fiind că Domnul, ori-de-câte-ori te încearcă, o face pentru bine, iar nu pentru rău, găsim o asemănare între aceasta carte şi cele ce voim să arătăm din viaţa P. S. Episcop Cosma, cu prilejul împlinirii, în anul acesta, a 10 ani de slujbă, între ierarhii Bisericii noastre.
Mai întâi preot în slujba altarului, având-şi casa în cinstită gospodărie, binecuvântată de fii şi fiice, Părintele Petrovici din ţinutul Dorohoiului aducea, prin râvna neobosită a apostolatului său, o aureolă şi un prestigiu de înaltă vrednicie în slujba lui Hristos. In scurt timp, ajunge să se deosebească şi să fie rânduit între preoţi întâi-stătător şi protoiereu, silindu-se ca şi mai mult să propăşească lucrul duhovnicesc al apostoliei prin neobosită muncă, făcându-se tuturor toate, ca să fie folositor creştinismului ca şi cetăţeanului în orice ramură.
Cine nu cunoaşte în Dorohoi activitatea Părintelui Petrovici, de pildă în ogorul economic? Vestit deja pentru grija cu care-şi îndeplinea slujbele bisericeşti, lume din alte părţi venea la slujbele

sale. Numele bun al unui preot se răspândeşte. Credincioşii ştiu să cunoască şi să preţuiască râvna şi darul deosebit, pe care preoţii le pun în serviciile noastre.

Preţuit apoi ca profesor de liceu, împunându-se oamenilor zilei şi ai locului prin demnitatea şi seriozitatea cu care trata orice chestiune, a putut fi pentru toţi o mândrie de a şi-l apropia, ba chiar a-l propune pentru locul de senator în sfatul ţării, într'o regiune periculoasă muncii ziditoare şi îmbibată de un naţionalism demagogic, care s'a dovedit mai târziu a fi beşică de spumă.

Ca unul ce am trăit multă vreme în Dorohoi, am putut cunoaşte, la faţa locului, starea de suflet a acelor vremuri şi pot spune cu tărie că, şi în treburile politice, era dat Părintelui Petrovici de a se împotrivi şivoiului uşor şi speculant, prin tactul, înţelepciunea şi greutatea cuvântului său înţelegător şi prevăzător.

Dar în plină activitate, în plină mulţămire a vieţii, s'a întâmplat părintelui ceva din dramatica durere a vieţii lui Iov. Dumnezeu a chemat la dânsul pe soţia, tovarăşa-i de viaţă, luând-o din mijlocul copilaşilor şi din gospodăria iubită şi rânduită.

Această grea încercare, dacă ar fi fost altul în locul părintelui Petrovici, i-ar fi fost spre descurajare, prăbuşire şi dezorientare a vieţii. Căci mare a fost această durere, această lovitură a sorţii! Oprit în loc din drumul lucrului său, s'a părut o clipă că Dumnezeu şi-a întors faţa sa, de la robul său... Decâte ori atunci nu va fi stat Părintele Petrovici, în pridvorul casei salei în mijlocul copiilor săi şi nu va fi suspinat şi nu va fi strigat ca şi biblicul Iov:

M'am desgustat de viaţă! Voi da drum slobod plângerii mele, voi vorbi în amărăciunea sufletului meu. Eu zic lui Dumnezeu: Nu mă osândi. Arată-mi, pentru ce te certi cu mine? Iţi place oare să chinueşti, să despreţueşti făptura mânilor tale, în timp ce faci să-ţi strălucească buna voinţă peste sfatul celor răi!

«Vreau să-mi uit suferinţa, să-mi las întristarea şi să fiu voios; sunt îngrozit de toate durerile mele» (9,27—10,1).

Dar Dumnezeu nu lasă pe cel cuvios. Şi-a întors faţa sa spre credinţa şi răbdarea robului său pe care *„l-a lămurit ca aurul în ulcea"*. Darurile şi bunătăţile lui Dumnezeu ca o ploaie binefăcătoare vin asupra lui. Insuşirile lui de om şi preot dau rod ca o sămânţă de preţ. Bărbaţi de seamă ai neamului viu în casa lui şi-l ajută, îl mângâie, îl pun iarăşi în lupta vieţii pe frontul datoriei, către care era, ca puţini alţii, cel mai pregătit şi mai priceput!

Cu îndoite puteri, iată-l din nou în vâltoarea luptei şi, biruindu-se pe el, birue toate necazurile şi ajunge de-şi rânduieşte viaţa şi a lui, dar mai ales a copiilor, ca să-i poată vedea fericiţi, neducând grija zilei de mâne.

Orânduirea lui Dumnezeu a lucrat şi aici în chip minunat. In locul soţiei sale, pentru fericirea noastră, a creştinilor şi a preoţilor, i-a dat grija şi mai mare pentru sfânta Biserică şi, dând gând bun celor în drept, acum 10 ani, să-l aleagă arhiereu

pe lângă scaunul mitropolitan al Iaşului. De acolo, acceiaşi înţelepciune a lui Dumnezeu ni l-a adus în fruntea eparhiei noastre a Dunării-de-jos.

Nu voi arăta aici ce duh de înoire a suflat în eparhie odată cu venirea P. S. Sale. Ştim că-i displac asemenea linguşiri, deşi sunt atâţi care i le aduc. Dar, ca om ales, dă fiecăruia ce i se cuvine.

Cuvintele acestea sunt pornite dintr'o inimă care a primit multe nedreptăţi şi stă prea departe de anturajul P. S. Sale. Tocmai de aceia însă sunt sincere şi au valoare. Dar neuitând prilejurile în care bunăvoinţa şi iubirea arhierească ne-au păzit paşii şi ne-a îndreptat viaţa, le-am socotit ca un fel de mulţămire, acum, la această aniversare, pe care a dorit-o fără zgomot, fără fast, fără plicticoasele şi şiretele năclăeli de milogeli şi osanale.

Deci a grăi de activitatea P. S. Episcop Cosma în Eparhia noastră, cuvintele sunt palide, slabe, neputincioase. Pentru această activitate, grăitoare sunt doar numai faptele.

E destul să lăsăm să vorbească frumoasa şi înţeleapta gospodărie a Sf. M-rei Cocoş, unde şcoala de cântăreţi, fabrica de lumânări de ceară curată, pepiniera de pomi şi viţe, stupina, stâna, viile, arată tuturor, mai ales azi, când duhul diavolului unelteşte asupra Bisericii, ce se poate face ca să-i asigure viaţa acestei mânăstiri, ca să poată trăi şi să nu cerşească, fie şi dela statul vitreg! Chilii nou-nouţe s'au isprăvit şi s'au dat monahilor să locuiască în ele o viaţă omenească. De ne ducem la Sf. M-re Celic-Dere, cine nu s'a minunat şi n'a dat slavă lui Dumnezeu, că a putut vedea, în acel loc retras şi uitat, o sfântă mânăstire, impunătoare, măreaţă în exterior, dar mai cu seamă bogat şi uimitor de bine înzestrată, cu sfeşnice, policandre, catapeteazmă, strane etc. Din grija, sfatul şi priceperea Vlădicăi Cosma! Dar şi prin banul lui s'a dat pildă.

Iar la noi, dincoace, unde n'avem mijloacele pe care Mânăstirile i le pun la îndemână, Vlădica Cosma, în faţa greutăţilor, pe care Statul ni le face tot mai aspre, ne uşurează munca cu sfaturile sale! Câţi amărâţi preoţi au ieşit încrezători în puterile lor şi pornind să înfrunte viaţa, datorită încurajărilor lui! Apoi câţi fraţi abătuţi dela calea lor cea dreaptă şi dela împlinirea datoriei, n'au ieşit cu ochii în lacrimi, acolo, pe loc, spălându-şi greşala în propria judecată şi condamnare totodată! Căci niciodată Episcopul Cosma nu voeşte tăierea zmochinului fără rod şi moartea păcătosului, ci întoarcerea lui...

Şi dacă izbuteşte, bucuria lui e ca a părintelui care şi-a găsit pe fiul risipitor şi l-a inviat la doctrina preoţiei.

La 10 ani de arhierie, păstorul nostru poate să intoarcă îndărăt privirea cu duioşie pentru tot ce l-a învrednicit Dumnezeu să înfăptuiască şi poate privi cu încredere în viitor, că silinţa şi voinţa lui au putut birui apucăturile cele rele ale multora dintre noi şi a înfăptuit minunea cea mare: a regenerării vieţii noastre sufleteşti, trezindu-ne la datorie şi dându-ni-se nouă, tuturor, exemplu de sobrietate, rânduire, economie şi bunătate.

Ce mult este de când a apus vremea, cel puţin la noi, la Galaţi, când preoţimea vedea în episcopul său un fel de Dalai Lama, beneficiar de tote bunătăţile pentru el şi camarila lui, iar pentru ceilalţi un fel de Joe, cu fulgere în mâni şi cu ură în priviri şi „tu" şi „mă" în gură! Azi, episcopul, prin iubire, ca şi samariteanul milostiv, se opreşte şi s'apleacă asupra celui căzut în tâlhari, îl îndreaptă, îl povăţueşte, cu mustrările părinteşti ca printr'un leac de preţ şi, scuturându-l, îl aşază pe scaunul său demn şi înţelegător al rostului lui de preot în slujba altarului.

Aşa cunoaştem noi azi pe Episcopul Cosma. Prin voinţa, prin răbdarea sa şi mai ales prin credinţa sa, şi cu voia lui Dumnezeu, a ajuns aici, pe scaunul Dunării-de-jos. Prin tactul său şi prin felul cum şi-a înţeles apostolatul său de păstor, a pătruns şi mai temeinic şi mai departe: în inimile noastre.

Imprumutând dela P. S. Sa credinţă în ajutorul lui Dumnezeu să putem zice şi noi cuvântul psalmistului, împreună cu P. S. Sa:

Domnul mă paşte şi nimica nu-mi va lipsi... Mila ta Doamne mă va urma în toate zilele vieţii mele, ca să locuiesc eu în casa Domnului, întru îndelungare de zile. (Psalm 22).

Econ. PETRU GH. SAVIN,
Paroh în Braniştea, Covurlui

Dela cercul preoţesc „Adam" Tutova.

In ziua de 20 August a. c. (Duminica 11 după Rusalii), cercul cultural pastoral „Adam" Tutova şi-a ţinut a patra şedinţă, în Bălăşeşti. Şi'n anul acesta, ca şi altă dată, această şedinţă a fost o măreaţă manifestaţie cultural-religioasă, spre bucuria noastră şi folosul duhovnicesc al poporului.

Dis-de-dimineaţă, credincioşii, în haine de sărbătoare, cu lumânarica în mână, se îndreptau spre îmbătrânita lor biserică din marginea satului. In curând, ea ajunse neîncăpătoare.

Un sobor de 9 preoţi, în odăjdii aurite, au slujit Sf. Liturghie, cu multă simţire şi duh creştinesc. Răspunsurile au fost date de corul tinerilor şi al tinerelor satului, iniţiaţi de inimosul preot paroh *Vasile Nacu* şi conduşi de iscusitul cântăreţ Aristide Pasat. Predica a fost ţinută de tânărul preot *Const. Badiu,* dela Mânăstirea Adam, tâlcuind Evanghelia zilei şi stăruind asupra iertării greşalelor aproapelui, dacă vrem ca şi bunul Dumnezeu să ne ierte greşelelor noastre.

Enoriaşii, în număr de 233 (după registrul de frecvenţă introdus de preotul paroh încă de 2 ani), veniţi, parte din filiala Pupezeni de peste deal, cu sufletul încărcat, parcă, de mai multă bunătate, se întorceau voioşi spre casă.

După amează, şedinţa s'a continuat în şcoala primară. Lume tot atât de multă, ca şi la biserică.

Părintele Preşedinte, după ce explică rostul cercurilor pastorale, deschide şedinţa, dând cuvântul Preotului D-tru Stan-Carăpceşti, care vorbeşte despre „Binefacerea creştină, ca efect al dragostei evanghelice şi tămăduitoare a suferinţelor din lume."

Tot în acelaş subiect, mai vorbesc Păr. Iacomi-Rădeşti, învăţătorii locali Hotnogu şi Ghenciu. La sfârşit, Preotul paroh Vasile Nacu mulţămeşte atât membrilor cercului, cât şi asistenţilor.

Intre cuvântări, cântăreţii au cântat frumoase cântări bisericeşti. Impresionante au fost poeziile creştineşti, rostite de fragedele şi nevinovatele buze ale copilaşilor preotului paroh şi învăţătorului Ioan Ghenciu.

Legătura prietenească şi colaborarea reciprocă între preotul paroh şi învăţătorii locali, cât şi preţiosul concurs al tineretului, rămâne un frumos exemplu de înfăptuit pentru luminarea poporului ce orbăcăie în besna întunerecului şi în mohorăciunea păcatelor.

Preot N. GRIGORAŞ,
Ciureşti-Tutova

Morţi scumpi.

1. Revista bisericească *Renaşterea,* organul Eparhiei Clujului, în nr. său din 30 Iulie a. c., ne-a adus trista veste despre încetarea din viaţă, la 20 Iulie a. c., a Părintelui *Matei Voileanu*, fost asesor consistorial al eparhiei Sibiului şi slujitor al Bisericii noastre vreme de 55 de ani. A murit în vârstă de 81 de ani, în Cluj, la copiii săi. De 2 ani se lăsase de lunga slujbă, după ce muncise până la ani atât de înaintaţi.

Slujba prohodului s'a săvârşit la 22 Iulie a. c., de către Păr. *Trandafir Scorobeţ*, consilier eparhial al Mitropoliei Sibiului, însărcinat pentru aceasta din partea Sfintei Mitropolii de peste munţi, apoi de Păr. *Nicolae Vasiu,* protopopul Clujului, şi de Păr. Diacon *Ioan Dinu* dela Mitropolia din Sibiu.

La sfârşitul slujbei, a luat cuvântul Păr. Scorobeţ care a vorbit despre vrednicia răposatului ca slujitor al Bisericii. Din partea *Asociaţiunii transilvănene pentru luminarea poporului românesc,* a vorbit Păr. Dr. *Ioan Lupaş,* arătând meritele răposatului ca cercetător şi strângător a multor comori literare din bisericile noastre săteşti.

La înmormântare, afară de familie, au luat parte şi toţi slujbaşii eparhiei Clujului, cum şi prietenii şi cunoscuţii răposatului.

După o atât de lungă osteneală în slujba Bisericii şi a neamului său, cu tot dreptul este să-i strigăm: Dumnezeu să-l odihnească în pace!

2. La altă depărtare a ţării, a încetat din viaţă, în urma unui acces de inimă, Preotul *Gheorghe Jemăneanu*, paroh în Cobâlnea-Veche, jud. Soroca, în ziua de 7 Iulie a. c.

Răposatul a fost pildă de lucrare râvnitoare în sânul credincioşilor săi. Se bucura înaintea lor de cea mai mare cinste. Intre fraţii săi la slujba altarului, era cunoscut ca bărbat viu şi săritor, oriunde vedea că este vorba de Biserică. Aşa l-au cunoscut preoţii şi l-au preţuit, după cum ne scrie Păr. *B. Chelaru* din acele laturi, Târgul-Căpreşti.

Sf. Sa adaogă că răposatul se ostenea şi cu condeiul, prin multe ziare şi reviste. Aceasta o ştim şi am preţuit-o şi noi, întru cât am dat aici în tipar articole ale sale. Din ele, îl vedeai o minte frământată de fel de fel de întrebări ale zilei.

A fost înmormântat la 9 Iulie a. c. Slujba prohodului a fost săvârşită de un sobor de preoţi, în frunte cu Păr. *Leon Stoica*, protopopul locului.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

3. Tot în Basarabia, în satul Cojuşna de lângă Chişinău, a încetat din viaţă, Miercuri, la 19 Iulie, Preotul *Vasile Jereghie*, spiritualul facultăţii de teologie din Chişinău. Suferind de ficat de mai multă vreme, boala înăsprindu-se în lunile Mai şi Iunie, răposatul s'a dus la rudele sale din Cojuşna, spre a fi într'o atmosferă mai liniştită. Dar boala nu s'a potolit şi, fără a fi prea bătrân, peste 60 de ani, bunul preot a trecut la cele veşnice.

Deşi în vârstă, luase asupra să studieze la facultatea de teologie şi trecuse prin toate cursurile şi examenele, mai având de dat numai licenţa. Se dovedise setos de multă învăţătură şi-şi căpătase temeinice cunoştinţe în limbile grecească şi evreiască.

Săvârşirea sfintelor slujbe îl umplea de fericire. Le îndeplinea cu mult drag şi tragere-de-inimă. Era foarte râvnitor către Casa Domnului şi-ţi dădeai seamă că este un preot cu totul străbătut de simţiri sfinte.

Sub privirea sa serioasă, se ascundea o inimă bună şi săritoare pentru nevoia altora. Studenţii l-au cunoscut şi preţuit ca atare. Totuşi n'a avut parte de ei la moarte, căci a murit în vacanţă. Nici aşa însă n'a fost lipsit cu totul de dragostea lor, căci au venit unii din ei, care erau de loc din Cojuşna sau câţi s'au nemerit în Chişinău. Dintre profesorii facultăţii, a fost de faţă Păr. Arhim. *Scriban*, care a vorbit la slujba înmormântării, a arătat curăţia de inimă şi vrednicia răposatului ca slujitor al celor sfinte. A pomenit de jalea care va fi la toamnă, când, la rugăciunile de seară şi dimineaţă ale studenţilor, nu va mai fi cu ei şi cucernicul slujitor al Domnului.

Inmormântarea s'a făcut în cimitirul satului. De dimineaţă s'a slujit Sf. Liturghie de 3 preoţi, apoi a urmat slujba înmormântării. A cântat un frumos cor al satului şi alt cor al puţinilor studenţi care erau de faţă. De asemenea, un student a vorbit din partea lor.

Despre răposatul, a scris şi Păr. *Gala Galaction* duioase cuvinte în *Curentul*. Sf. Sa îl preţuia mult şi-l avea în de aproape îmbrăţişare. De asemenea a scris studentul *Vasile Ţepordei* din Chişinău, în *Calendarul* şi în ziarul *Raza* din Chişinău. Cel dus dintre noi lasă inimi îndurerate nu numai între rudele sale, ci şi între prietenii şi cunoscuţii care au încercat cu jale trista pierdere. Dumnezeu, pe care cu atâta drag l-a slujit, să-i facă parte de odihna drepţilor.

NECAZUL CU ABONAMENTELE NOASTRE.

Revista noastră ar putea ieşi tot cu numărul de coale din trecut, dacă toate parohiile şi-ar fi plătit abonamentele din vechi şi cele de acum. Dar multe sunt zăbavnice şi prin aceasta stingheresc lucrul nostru. In cele de mai la vale, dăm un tablou despre cum stăm în toate eparhiile cu plata abonamentelor:

Eparhia Ungro-Vlahiei.—1. **Capitala** *achitat aproape la zi*; 2. jud *Ilfov:* achitat cam 3/4 la zi, restul datorează de prin anii 1926, 1927 încoace; 3. jud. *Vlaşca:* datorează aproape *în întregime,* abonamente de pe 3, 4, 5, 6, 7 şi chiar 8 ani ; 4. jud. *Teleorman:* datorează aproape în întregime, pe 2, 3, 4, 5 şi 6 ani; 5. jud. *Prahova:* 30 % achitat până în 1932, restul datorează din anii 1927, 1928 încoace, majoritatea din 1930; 6. jud. *Dâmboviţa:* datorează aproape *în întregime,* pe 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, şi chiar **10** ani, cam 10 % au achitat până în 1932 ; 7. jud. *Muscel:* datorează *în întregime,* pe 3, 4, 5 şi 6 ani; cam 10 % achitat pe 1932.

Eparhia Argeşului. — 1. jud, *Olt:* datorează *în întregime,* pe 3-4-5-6 şi 7 ani, 2. jud. *Argeş:* datorează aproape *în întregime* pe 3, 4, 5, 6, 7 ani, majoritatea din anul 1930, cam 10 % achitat până la 1932.

Eparhia Buzăului. — 1. jud. *Buzău*: *achitat* până la 1932 *în întregime,* datorează numai pe 1933 şi 5 % din alţi ani; 2. jud. *Brăila:* 90 %, achitat, afară de 1933; 3. jud. *R.-Sărat:* 80 % achitat, afară de 1933.

Eparhia Dunării de Jos. — 1. jud. *Covurlui:* datorează aproape *în întregime,* pe 3, 4, 5, 6. şi 7 ani; 10 % achitat pe 1932; 2. jud. *Tulcea:* 20 % achitat până în 1932, restul datorează pe câte 3 ani (din 1930).

Eparhia Moldovei şi Sucevei. — 1. jud. *Iaşi:* datorează *în întregime,* pe 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, **10** şi **11** ani; 2. jud. *Dorohoi:* datorează *în întregime,* din anul 1931 încoace; 3. jud. *Botoşani:* 80 % achitat până în 1932, restul datorează pe 2 ani; 4. jud. *Baia:* datorează aproape în întregime pe 3, 4 şi 5 ani; 20 % achitat 1932; 5. jud. *Neamţu:* datorează *în întregime,* dela 1930 încoace.

Eparhia Huşilor. — 1. jud. *Fălciu:* 30 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe câte 3, 4, 5 şi 6 ani; 2. jud. *Tutova:* 40 % ach tat până în 1932 şi chiar 1933, restul datorează de câte 2 ani; 3. jud. *Vaslui:* 30 % achitat până în 1932 şi 1933, restul datorează pe câte 3, 4, 5, 6 şi 7 ani.

Eparhia Romanului. — 1. jud. *Roman:* 20 % achitat până în 1932, restul datorează pe câte 3, 4, şi 5 ani; 2. jud. *Bacău: achitat în întregime,* până în 1932 inclusiv, 3. jud. *Putna: achitat în întregime,* afară de 1933; 4. jud. *Tecuci: datorează în întregime,* dela 1931 încoace.

Eparhia Constanţei. — 30 % achitat până în 1932 inclusiv restul datorează pe 3 şi 4 ani; 2. jud. *Ialomiţa:* 30 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează din 1929 şi 1930 încoace; 3. jud. *Durostor:* achitat în întregime, afară de 1933; 4. jud. *Caliacra: datorează în întregime,* pe câte 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, **10** şi **11** ani.

Eparhia Râmnicului, N. Severin. — 1. jud. *Dolj:* 50 % achitat până în 1932 inclusiv restul datorează pe 1 şi 2 ani; 2. jud. *Gorj:* are achitat în întregime, până în 1931 inclusiv şi câteva din 1932; 3. jud. *Mehedinţi:* are ach tat în întregime, la zi; 4. jud. *Romanaţi:* achitat în întregime, afară de mici restanţe anterioare anului 1931; 5. jud. *Vâlcea:* are achitat în întregime, până la 1931 inclusiv; restanţe pe 1932 şi 1933.

Eparhia Bucovinei.—1. jud *Cernăuţi:* datorează aproape *în întregime,* din anul 1930 încoace; cam 10 % au achitat până în 1932 inclusiv; 2. jud. *Suceava: datorează în întregime,* din 1929 şi 1930; 3. jud. Câmpu-Lung: achitat 30 %, restul datorează din 1930 încoace; 4. jud. *Storojineţ: datorează în întregime,* din 1930 încoace; 5. jud. *Rădăuţi: datorează aproape în întregime,* cam 20 % au achitat până în 1932 inclusiv.

Eparhia Chişinăului. — datorează o diferenţă din 1931, şi în întregime pe 1933.

Eparhia Cetatea Albă Ismail. — Achitat afară de 1933.

Eparhia Hotinului. — Achitat afară de 1933.

Peste munţi. — 1. jud. *Sălaj:* datorează *în întregime,* din 1930 încoace; 2. jud. *Alba;* datorează *în întregime,* pe anii: 1931, 1932 şi 1933; 3. jud. *Cluj:* datorează *în întregime,* pe anii: 1930, 1931, 1932 şi 1933; 4. jud. *Maramureş:* idem; 5. jud. *Mureş;* idem; 6. jud. *Someş:* idem; 7. jud. *Târnava-Mică:* idem; 8. jud. *Turda:* idem; 9. jud. *Năsăud:* idem; 10. jud. *Caraş:* 50 % achitat până în 1932 şi chiar pe 1933, restul datorează pe 1931, 1932 şi 1933; 11. jud. *Severin:* 60 % achitat până în 1932 şi chiar pe 1933, restul datorează pe 1931, 1932 şi 1933; 12. jud. *Arad:* 40 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe câte, 3, 4, 5 şi 6 ani; 13. jud. *Timiş:* 60 % ach tat la zi, restul datorează pe câte, 3, 4 şi 5 ani; 14. jud. *Hunedoara:* 50 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe 1931, 1932 şi 1933; 15. jud. Bihor: *datorează în întregime pe anii* 1931, 1932 şi 1933.

In Eparhia Sibiului, nu sunt decât vreo 12 parohii abonate.

EXTERNA

CONGRESUL MISIONAR ORTODOX DIN POLONIA *)

Inalt Prea Sfinţite,

Conformâdu-mă ordinului I. P. S. Voastre Nr. 7888, din 25 August a. c., prin care mi s'a dat delegaţiunea de a reprezenta Biserica Ortodoxă Română la congresul misionar ortodox al Bisericii poloneze din Sf. M-re din Pociaev Polonia, cu profund respect vă aduc la cunoştinţă că am participat la lucrările acestui congres, ţinut în zilele de 3—10 Sept. a. c. iar asupra celor urmate acolo, cu acest prilej îmi iau voie a prezenta Inalt Prea Sfinţiei Voastre raportul de faţă:

Trebue să menţionez întâi că, afară de subsemnatul ca delegat al I. P. S. Voastre, la acest congres, au participat şi trimişii Eparhiilor basarabene şi anume:

1. Econon Stavr. *Vladimir Burjacovschi*, Consilier eparhial, şi 2. Pr. *Alexandru Scvoznicov,* misionar eparhial, ambii delegaţi de către I. P. S. Mitropolit Gurie, din partea Arhiepiscopiei Chişinăului; 3. Pr. *Mihail Madan*, delegatul Episcopiei Ismailului şi 4. Pr. *Silvestru Vatrici,* delegatul Eparhiei Hotinului. Toţi laolaltă am format delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, sub conducerea subsemnatului, conform aceloraşi dispoziţiuni ale I. P. S. Voastre.

Sosind la Sf. Lavră a Poceaevului, în ziua de 3 Sept. a. c., am fost primiţi cu multă bucurie şi binevoitoare atenţiune de către administraţia Mânăstirii, în frunte cu locţiitorul stareţului, *Arhim. Nicodem*, care primiseră, în privinţa aceasta, anumite dispoziţiuni, dela însuşi I. P. S. Mitropolitul *Dionisie* al Varşoviei, stareţul titular al acestei Lavre.

In aceiaşi zi, după oficierea Sf. Liturghii, în principala biserică a Lavrei, de către I. P. S. Arhiepiscop *Alexie* al Grodnei, înconjurat de un număr mare de preoţi şi după rugăciunea chemării Duhului sfânt (Te-Deum) săvârşită înaintea icoanei făcătoare de minuni a Maicei Domnului, la care am fost invitaţi să participăm şi noi, delegaţia română, toată asistenţa a trecut în Palatul Episcopal din curtea Mânăstirii, unde, la orele 2 p. m., s'a făcut deschiderea primului congres misionar ortodox din întreaga Polonie, cu toată solemnitatea cuvenită. In sala de recepţi erau prezenţi P. C. Părinţi misionari sinodali, eparhiali, judeţeni şi cercuali (protopopeşti), veniţi din cele 5 eparhii ortodoxe din Polonia, în număr de peste 50 de persoane.

---

*) Referatul Părintelui Econ. Stavrofor *Petru Comerzan,* Cons. referent în Consiliul Central Bisericesc, delegat la congresul ortodox misionar din Polonia, către I. P. S. Patriarh.

Adunarea a fost deschisă de către I. P. S. Arhiepiscop Alexie al eparhiei Grodna, care era delegat de către I. P S. Mitropolit al Varşoviei cu prezidarea acestui congres. La începutul cuvântării sale, I. P. S. Sa a salutat pe membrii congresului, din partea capului Bisericii ortodoxe a toată Polonia, şi a exprimat bucuria sa arhipăstorească, cu prilejul deschiderii acestui prim congres misionar ortodox de acolo. A scos în evidenţă importanţa operei misionare, care cere multă râvnă şi sacrificiu comparând-o cu slujirea apostolicească, Progresarea şi înflorirea societăţii creştine, spune între altele I. P. S. Sa, depinde mult şi de felul cum este orgarnizat misionarismul. Cu cât el este mai serios aşezat, cu atât mai bine se prezintă viaţa religioasă şi morală a societăţii, şi invers. Organizarea temeinică a misionarismului ne va garanta cel mai deplin succes, în lupta noastră contra tuturor curentelor protivnice Bisericii creştine ortodoxe. *In lupta noastră, noi nu suntem singuri, spune I. P. S. Preşedinte. Ca dovadă ne serveşte venirea la acest congres a delegaţiunii Bisericii ortodoxe Patriarhale Române, în faţa căreia noi salutăm cu cea mai profundă dragoste creştinească întreg poporul ortodox român, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Dr. MIRON CRISTEA.*

Făcând, la sfârşitul cuvântărei sale, un apel către membrii adunărei de a depune toate puterile lor în organizarea operei misionare pentru buna prosperare a Bisericii, I. P. S. Sa a declarat deschis primul congres general misionar din Polonia, Apoi I. P. S. Sa, s'a adresat cu o cuvântare de salutare către delegaţia română aducând, în primul rând, adânci mulţumiri, din partea întregei Biserici Ortodoxe Poloneze, Prea Fericitului Patriarh al României, pentru înalta sa atenţiune patriarhicească şi dragostea frăţească faţă de sora cea mai mică în Hristos (Biserica ortodoxă polonă), arătată prin delegarea reprezentantului său la acest congres ortodox.

Venirea delegaţiei române, spune mai departe I. P. S. Sa, ne dă dovadă de grija şi interesul ce-l poartă capul Bisericii Române, Prea Fericitul Patriarh Miron, pentru problemele misionare în Biserică şi sperăm că prezenta conlucrare reciprocă a celor două biserici surori ortodoxe ne va da rezultate favorabile întru stabilirea unui front ortodox.

In cinstea Prea Fericirii Sale Patriarhul Miron şi a întregei Bisericii Române, vorbitorul a propus, iar adunarea a primit cu însufleţire, să cânte „Mulţi ani trăiască".

La urmă, I. P. S. Preşedinte subliniind legătura de amiciţie ce există între popoarele Regatului român şi Republicei poloneze, a propus Adunării să cânte „Mulţi ani trăiască", *în cinstea Majestăţii Sale Regele Carol II al României şi a întregului popor român*, ceeace, deasemenea, s'a executat cu multă însufleţire.

La aceste salutări de dragoste, a răspuns delegatul I. P. S.

Patriarh al Bisericii Române, Econom Stavrofor Petre Comerzan, consilier referent în Consiliul Central Bisericesc, care, în limba română, a adus salutul frăţesc din partea I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea al României, pentru I. P. S. Mitropolit Dionisie, capul Bisericii poloneze şi arhipăstoriţilor ei, spunând mai departe următoarele:

„Onoratului congres misionar, Inalt Prea Sfinţia Sa deasemenea îi trimite binecuvântările sale Patriarhiceşti şi roagă pe bunul Dumnezeu să pogoare ajutorul Său de sus, pentru buna reuşită a lucrărilor sale, în vederea atingerii cât mai grabnice a scopului pentru care s'a adunat, rezolvind cu succes chestiunile în deosebi misionare, care au devenit, mai ales în timpul din urmă, de mare actualitate pentru Biserica creştină ortodoxă.

„Suntem bucuroşi de a asista şi a participa la o manifestare a unei activităţi aşa de frumoase pe care o dezvoltă sora noastră Biserica Ortodoxă din Polonia, organizând acest congres aşa de impunător, care reprezintă şi un început de statornicire a unui front unic ortodox în luptă cu tot felul de sectanţi şi cu toate curentele protivnice spiritului şi învăţăturii noastre ortodoxe şi creştinismului în general.

„Niciodată poate mai mult ca astăzi n'a avut nevoie ortodoxia de strângerea forţelor sale, organizate şi întărite cât se poate mai bine, pentru menţinerea, propagarea, afirmarea şi apărarea principiilor sale fundamentale, atât de hotărîtoare pentru aflarea şi stabilirea căilor celor adevărate în viaţa morală a omenirei, principii dela care această omenire s'a abătut atât de mult în timpul de pe urmă, sub apăsarea atâtor curente noui şi protivnice nu numai credinţei creştine şi ortodoxiei, ci ameninţătoare chiar pentru ordinea publică în general".

„Sufletele credincioşilor noştri sunt otrăvite aşa de mult de propaganda demagogică a acestor curente subversive şi a tot felul de secte împotriva Bisericii noastre Ortodoxe şi a slujitorilor ei, încât cu un ceas mai de vreme trebuesc luate măsuri şi găsite mijloace temeinice pentru o astfel de acţionare a Bisericii, încât să putem paraliza cât mai curând, toate aceste invaziuni protivnice. Prin aceasta se va da posibilitatea credincioşilor noştri de a înainta pe drumul mântuirei sub îndrumarea luminătoare a Bisericii ortodoxe, care îi duce, pe de o parte la mântuirea sufletească, iar pe de altă parte la întărirea statului, ocrotitor al intereselor cetăţenilor săi şi al instituţiunilor lor

„Pentru atingerea acestui scop, în primul rând, se cere o conlucrare reciprocă a Bisericilor ortodoxe surori din ţările respective în cea mai deplină dragoste şi înţelegere frăţească.

„Trebuesc deci, în vederea aceasta, căutate metodele şi mijloacele cele mai eficace pentru realizarea acestui lucru care ne dă aşa de mult de gândit.

„Deşi această luptă de apărare ar fi fost mult mai uşoară, dacă creştinătatea întreagă ar fi format un front puternic şi întregit, dar aflându-se încă departe de realizarea acestei Uniuni interconfesionale, dorită de noi toţi, e bine să încercăm deocamdată, şi numai cu mijloacele noastre, paralizarea atacurilor sectare şi anticreştine, luptând din răsputeri, în deosebi împotriva comunismului, ateismului, materialismului, indiferentismului şi altor curente protivnice Bisericii, care încearcă să destrame aşa de mult sufletul credincioşilor noştri, otrăvindu-i cu veninul învăţăturilor lor ucigătoare de suflete şi de ordine.

„Avem ferma credinţă că acest congres misionar interortodox, va forma prima etapă pentru realizarea acestei speranţe, exprimată şi nutrită de noi toţi slujitorii Bisericii.

„Am venit şi noi la acest congres, ca să dovedim străduinţele sufletului nostru ortodox din Biserica Română, de a contribui la sporirea forţelor creştine şi ortodoxe, în scopul unei activităţi comune cu mai mult succes“.

„Cu aceste gânduri şi năzuinţi, dorim, din tot sufletul nostru, izbândă deplină, în munca grea ce şi-a pus înaintea sa acest congres, pentru realizarea scopurilor ce tind spre binele Bisericii noastre ortodoxe, iar din partea noastră, făgăduim tot sprijinul cu putinţă, pentru o reuşită cât se poate mai strălucită a lucrărilor acestui congres, în bună nădejde că hotărîrile şi munca dezvoltată ulterior, pe temeiul lor, vor contribui la buna educaţie şi disciplinare a credincioşilor noştri şi, prin aceasta, la întărirea ţărilor şi la armonioasa convieţuire a cetăţenilor cari le alcătuesc“.

Iar la urmă, P. C. Sa a rostit, în limba polonă, următoarele:

„Suntem fericiţi că noi, cetăţenii Statului Român, am putut aduce acest salut frăţesc I. P. S. Voastre, precum şi onoratului congres pe acest pământ frumos al statului polon, care se află în legătură de alianţă strânsă şi amicală cu Regatul nostru român, şi să ne fie îngăduit a exclama, din adâncul sufletului: „Trăiască Republica Poloneză, să trăiască Preşedintele republicei poloneze d-l *Ignatie Moscisk*i, să trăiască Primul Ministru al guvernului Polon, să trăiască creatorul independenţei Republicei Poloneze, primul mareşal *Iosef Pilsudschi,* precum şi sora noastră, Biserica ortodoxă din cuprinsul Republicei poloneze, cu clerul şi arhipăstoriţii ei“.

La aceste cuvinte de salutare ale delegatului Patriarhal, I. P. S. Preşedinte a exprimat încă odată, din partea Bisericii ortodoxe poloneze, adânca recunoştinţă şi mulţumire pentru cinstea ce i-a arătat I. P. S. Patriarh al României, prin trimiterea delegatului său şi a propus adunării să cânte „Mulţi ani trăiască“, în onoarea delegaţiunei române, ceea ce s'a făcut cu vădită dragoste frăţească.

După delegatul patriarhal, au adus salutări frăţeşti Vlădicilor ortodocşi din Polonia şi Onor. Congres şi ceilalţi membri

al Delegațiunei și anume: P. C. Econ. Strav. *V. Burjacovschi*, în numele I. P. S. Mitropolit *Gurie* al Basarabiei; P. C. Protopop *M. Madan*, în numele P. S. *Dionisie*, Episcopul Ismailului, și P. C. *V. Vatrici*, în numele P. S. Visarion, Episcopul Hotinului. La toate aceste salutări, I. P. S. Președinte a răspuns cu cuvinte de mulțumire și adâncă recunoștință frățească, urând mulți ani arhipăstorilor Basarabiei. Cu aceasta, s'a sfârșit solemnitatea deschiderei Adunărei și, alegându-se apoi biuroul respectiv, ședința a fost ridicată la ora 4 p. m.

Incepând cu ședința de seară din aceiași zi (Duminică 3 Septemvrie), și în zilele următoare, adunarea a pășit la executarea lucrărilor și desbaterilor chestiunilor propuse după următorul program:

Duminică, 3 Septemvrie ora 6 seara, s'a ascultat referatul *Prot. Teodosie Protasievici,* secretarul comitetului central misionar pe lângă Sf. Sinod, despre *starea generală misionară din întreaga Mitropolie ortodoxă polonă.* Referentul a subliniat existența a 4 factori cari contribuesc mult la subminarea ortodoxiei din Polonia și anume: 1) Biserica unită (Uniația); 2) Sectele; 3) Ateismul și 4) Decăderea generală morală. Cu o deosebită atențiune, am urmărit expunerea acestui referat.

Cu privire la primul punct, am constatat că în Polonia s'a creat o nouă mișcare a Bisericii unite, sub titlul „Unia Ritului Răsăritean. Acțiunea este condusă de comisia „Pro Rusia" din Roma". Episcopul catolic *N. Cernețchi,* dezvoltă o activitate energică în sprijinul „Uniației", folosindu-se de toate mijloacele pentru atingerea scopului și speculând mai ales conflictele între preoții ortodocși și parohieni, între autoritățile bisericești și parohii. E vorba de un nou fel de Uniație, ce se încuibează azi în Polonia, spre deosebire de cea cunoscută nouă cu vestitele ei 4 puncte. Această nouă Uniație nu pretinde nimic dela urmașii săi decât numai recunoașterea Papalității. Propagandiștii ei cutreeră comunele și satele ortodoxe din Polonia, propunând credincioșilor, în schimbul înrolării în cadrele Uniației, oficierea Sf. slujbe și diferitelor treburi religioase absolut gratuit, cu făgăduința păstrării pe deplin a ritului ortodox.

Inceputul propagandei acestei „Uniații" în Polonia datează din anul 1924. Un episcop catolic polon, *Genrih Pșezdețchiy,* fost pe vremuri Nunțiu Papal la Varșovia și deci binecunoscut cu viața bisericească de aci, ducându-se la Roma, a primit, dela Papa Piu XI, anumite instrucțiuni pentru lichidarea ortodoxiei pe teritoriul Poloniei. S'a spus în referat mai departe că comisia Vaticanului „Pro Rusia", intensificând activitatea sa în Polonia, este preocupată de grija înființării acolo a unor echipe misionare puternice catolice, ca, la un moment prielnic, să poată arunca forțele

organizate peste graniţă în Rusia, în scopul convertirii Bisericii sângerate de acolo la catolicism.

In timp de 9 ani, propaganda aceasta catolică a reuşit să câştige aproape 20.000 de credincioşi, formând 35 de parohii. Succesul este neînsemnat, după părerea referentului, însă propaganda aceasta, aduce mare pagubă Bisericii, prin zminteala şi neliniştea cea mare ce seamănă în sufletul credincioşilor ortodocşi, lucru care păgubeşte nu numai Bisericii, ci înseşi vieţii publice de Stat.

Presa polonă, în majoritatea cazurilor, osândeşte această politică a Romei pe teritoriul Poloniei, considerând-o primejdioasă pentru interesele Statului, însă Roma nu înţelege să renunţe la tendinţele şi scopurile sale, şi trimişii ei continuă cu aceiaşi perseverenţă propaganda sa în favoarea Uniei celei noi.

In faţa acestei ofensive vădite, pornită din partea Romei, referentul apelează la unirea forţelor ortodoxe, exprimând în acelaş timp şi regretul că Bisericile creştine, în loc să se unească la un loc, pentru lupta împotriva acelor vrăşmaşi periculoşi, cum este ateismul, sectantismul şi altele, care aduc pierderea şi moartea însăşi culturei şi civilizaţiunei sociale creştine, se nimicesc şi pierd timpul şi puterile în lupta reciprocă, din cauza ambiţiunilor deşarte şi zadarnice.

In privinţa sectelor, cel de al doilea factor ce duce la slăbirea ortodoxiei în Polonia, referentul a dat numai câteva informaţiuni istorice, anunţând că numărul sectanţilor după ultimele date statistice, este de 27.927 suflete.

Altă boală în sânul Bisericii ortodoxe poloneze, este ateismul, precum şi căderea morală ce se observă, nu numai în cercurile superioare ale societăţii, ci şi în rândurile poporului de jos. Ateismul, care îşi găseşte cea mai înaltă expresiune în comunismul roşu, a declarat războiu Bisericii creştine, semănând pretutindeni necredinţa, indiferentismul, destrăbălarea şi marasmul moral. Se cere din partea clerului o deosebită atenţiune asupra acestui pericol care bate aşa de groaznic la uşile Bisericii noastre.

Referentul sfârşeşte cu expunerea organizării misiunii în Biserica polonă şi anume: *La centru, în Varşovia*, pe lângă Sf. Sinod, s'a înfiinţat un comitet sinodal misionar, sub preşedinţia I. P. S. Mitropolit al Varşoviei; în eparhii, s'au creat: *a)* comitete misionare eparhiale, sub conducerea episcopului eparhiot; apoi *b)* comitete misionare judeţene, sub conducerea protoiereului judeţean; *c)* comitete pe sectoare şi *d)* comitetele cercuale sub conducerea preoţilor delegaţi de comitetul eparhial.

La urmă, referentul face un apel către Adunare, de a găsi mijloace pentru editura misionară, de a înfiinţa o Asociaţie misionară ortodoxă în cuprinsul Poloniei şi de a contribui la propaganda şi dezvoltarea operei misionare cu toată înţelegerea momentelor grele prin care trece Biserica.

Luni 4 Septemvrie. In şedinţa de dimineaţă, s'a ascultat referatul Pr. *Grigorie Metiuc*, preşedintele comitetului cercular din eparhia Hotinului, despre *„Unia contemporană şi atitudinea noastră faţă de ea"*.

Părintele referent a desvoltat mai pe larg poziţiunile arătate în referatul precedent al Pr. T. Protasievici, scoţând în evidenţă natura, scopul, mijloacele şi metodele de care se foloseşte *Unia Nouă* (Uniaţia), pentru propaganda sa

In urma discuţiunilor ample la care au luat parte mai mulţi membri ai Adunării, s'a ajuns la următoarele concluziuni:

1. Că Uniaţia „ca atare", nu este atât de periculoasă pentru ortodoxie, însă condiţiile vieţii şi metodele de propagandă sunt de aşa natură, încât trebuie considerate ca un fenomen serios şi tendenţios.

2. Poporul ortodox în masă este strâns legat de credinţa sa, însă există anumite cauze pentru care se fac treceri la Unie şi anume din partea poporului: *a)* dorinţa de a scăpa de vreun preot neplăcut poporului; *b)* ignoranţa poporului în materie religioasă şi neputinţa lui de a se orienta în chestiuni religioase; *c)* făgăduinţele uniaţilor despre îmbunătăţirea materială a convertiţilor; *d)* dorinţa unora de a intimida autorităţile bisericeşti; *e)* făgăduinţa uniaţilor de a face cununiile în gradele de rudenie nepermisă; *f)* dorinţa de a avea preot la orice biserică filială. Sunt şi cauze datorite clerului precum: nepreţuirea seriozităţii momentului, somnolenţa clerului şi neajunsurile personale ale preotului.

In scopul de a opune rezistenţă cât se poate de efectivă împotriva propagandei Uniaţilor, s'a căzut de acord asupra următoarelor măsuri: 1) înviorarea activităţii diferitelor societăţi religioase creştine ortodoxe; 2) Organizarea cursurilor populare misionare; 3) organizarea pelerinajelor şi procesiunilor religioase; 4) editarea unui catehism împotriva uniaţilor şi literatură misionară; 5) catehizarea tineretului; 6) organizarea săptămânei ortodoxiei, în timpul căreia poporul să fie lămurit asupra Uniaţiei, şi strângerea mijloacelor necesare pentru luptă împotriva ei; 7) Conferinţe pastorale; 8) întocmirea unui plan sistematic de luptă cu Unia; 9) Crearea unui post special de misionar anti-unit; 10) ridicarea disciplinei în sânul clerului şi supunerea absolută ierarhiei sale. Cu aceasta, discuţiunile s'au terminat şi şedinţa s'a ridicat la ora 6 seara.

În şedinţa de seară. — S'a dat ascultare referatului *profesorului Lapinschi* dela Facultatea de Teologie din Varşovia, despre *sectarismul contemporan în sânul populaţiei ortodoxe din Polonia.*

Referatul cuprinde 2 părţi: în prima parte, referentul insistă mult asupra studierii aprofundate a sectarismului, pentru o mai raţională luptă împotriva lui. Vorbind despre cauzele răspândirii sectantismului, referentul evidenţiază mai

ales dorinţa unei părţi a credincioşilor de a găsi calea adevărată ce duce spre mântuire, de a rezolvi cele mai arzătoare probleme despre Dumnezeu, viaţă, adevăr etc., independent şi separat de conducerea Bisericii Ortodoxe. Această căutare a adevărului este mobilul principal care înviorează mişcarea sectară, deşi până în prezent sectarismul n'a reuşit să formeze o ideologie doctrinară a sa constantă şi definitivă.

In partea 2-a, referentul a căutat să dea o scurtă caracteristică tuturor sectelor răspândite în sânul Bisericii ortodoxe de acolo.

Fiind timpul întârziat, discuţiile asupra referatului au fost amânate pe a doua zi.

Marţi, 5 Septemvrie 1933. — Dimineaţa, la 6½, membrii Congresului au participat, în frunte cu I. P. S. Arhiepiscop Alexie, la oficierea slujbei Acatistului, înaintea raclei cu moaştele Sf. Iov din biserica subterană a Poceaevului.

La 9 dim., s'a dat ascultare referatului d-lui I. C. *Peretruchin,* misionarul eparhiei Volâniei, cu subiectul „Sectarismul în Volânia". Referentul a arătat că cel mai mare succes îl realizează baptiştii, apoi penticostaliştii, adventiştii, badacii şi tremurătorii. S'a relevat că, la reuşita propagandei sectare, contribue: 1) transferările dese ale preoţilor şi 2) lipsa curăţeniei şi a sfinţeniei în viaţa preoţilor.

In legătură cu referatele d-lor Lapinschi şi Peretruchin, congresul stabileşte următoarele măsuri: 1) Introducerea elementului misionar în predarea religiei la şcolile primare şi secundare; 2) participarea mânăstirilor la operă efectivă misionară; 3), vizitaţiile arhiereşti cât mai dese cu conferinţe populare; 4) în timpul disputelor, iniţiativa să fie în mânile misionarului ortodox; 5) intervenţii pentru deschiderea bisericilor şi parohiilor închise, etc.

Şedinţa de seară. — S'a propus adunării spre ascultare referatul d-lui *Vlad Alex. Poleacov*, misionarul raionului Brest, eparhia Poleschaia, cu subiectul: *„Sistemul nou în polemica misionară cu sectanţii"*. Referentul a susţinut necesitatea disputelor cu sectanţii şi a recomandat următorul sistem: lupta se împarte în două părţi: ofensiva şi defensiva. La rândul lor, atât ofensiva, cât şi defensiva, au cinci momente; două se referă la defensivă: 1. sustragerea de sub lovitura săbiei inamicului şi 2. acoperirea cu scut; trei momente se referă la ofensivă şi anume: 3. încrucişarea săbiilor şi 4. prinderea iniţiativei şi, în fine, 5. ultima lovitură zdrobitoare. Referentul a împrumutat toate aceste procedee din arta militară, aplicându-le la polemica misionară şi ilustrând fiecare procedeu cu câte un exemplu clasic din polemica Mântuitorului cu fariseii, saducheii şi cărturarii, arătând cum trebuie utilizate aceste procedee în practica misionară.

In partea a doua a referatului, d-sa a schiţat sistemul de organizare a misiunii, în care se disting două categorii de

preocupări: 1. unificarea puterilor combatante, cari sunt: misiunea parohială, misiunea pastorală şi misiunea eparhială şi, 2. unificarea mijloacelor de luptă, cari sunt: misiuni, conferinţe, dispute, procesiuni, cursuri misionare.

Miercuri, 6 Septemvrie. — In şedinţa de dimineaţă, s'a dat cetire referatului P. C. Preot *Victor Romanovschi*, misionar din Vladimir, cu subiectul *Ateismul contemporan şi mijloacele de luptă împotriva acestuia.*

In prima parte a referatului, referentul face o privire generală asupra ateismului, ca fenomen istoric, arătând că acest fenomen îşi are vechimea şi rădăcinile lui, cari se pierd în negura vremurilor. In faza actuală, ateismul reprezintă o maladie grea psihică, ce a cu prins nu numai Rusia Sovietică, ci şi întreaga lume civilizată. In partea a două a referatului, precizează patru feluri de ateism, cu care avem de a face în prezent: 1. Ateismul conştient-raţional; 2. indiferentismul sau nepăsarea religioasă; 3. ateismul şovăelnic şi 4. ateismul comunist. Arată apoi mai multe cauze cărora se datoreşte fenomenul ateismului în toate manifestările lui şi, în fine, se opreşte asupra măsurilor de luptă împotriva ateismului.

In urma discuţiunilor animate la care au participat mai mulţi membri ai congresului, s'a ajuns la următoarele măsuri necesare pentru lupta împotriva vrăjmaşilor puternici ai Bisericii.

1. Frontul unic creştin contra ateismului; 2. Precizarea momentului psihologic care dă naştere ateismului; 3. Stabilirea cauzelor cari produc ateismul; 4. Combaterea concluziunilor raţionaliste; 5. Demonstrarea ignoranţei complecte a necredinţei moderne; 6. Insănătoşirea voinţii şi inimii omului; 7. Combaterea concepţiei materialiste, arătându-se că ştiinţa pozitivă nu este competentă a dezlega problemele religioase; 8. Atenţia îndoită faţă de nevoile oamenilor în condiţiunile existenţei lor vremelnice; 9. Demonstrarea esenţei comunismului; 10. Redeşteptarea vieţii bisericeşti; 11. Concordanţa şi conlucrarea amicală între Stat şi Biserică, în ce priveşte lupta contra ateismului; 12. Ajutorul moral şi material dat Bisericii din partea Statului; 13. Literatura apologetică pentru intelectuali şi pentru popor; 14. Infiinţarea comisiunii de editură pe lângă Sf. Sinod; 15. Indrumarea creştinească a tineretului; 16. Predarea conştiincioasă a religiei de către preoţi; 17. Grija pentru catehizarea copiilor mici (până la 7 ani); 18. Studiul serios al literaturii ateiste şi 19. Să se editeze o călăuză (Vade-Mecum) pentru cler, pentru combaterea ateismului.

Şedinţa de seară. — După deschiderea şedinţei de seară, a avut loc *o dispută model*, între d-l *I. Peretruchin,* care a reprezentat doctrina baptistă şi între d-l *Vl. A. Poliacov,* care a apărat adevărul ortodoxiei, alegându-se ca subiect pentru discuţie: „Botezul pruncilor". In timpul dis-

cuției, a prezidat P. C. Protoiereu Mitrofor Nicolae Rogalschi, misionar eparhial din Vilno.

Joi 7 Septemvrie. — In ședința de dimineață, cu încuviințarea binevoitoare a I. P. S. Alexie, s'a intercalat în programul congresului referatul P. C. Ic. *Vladimir Burjacovschi*, despre *situația misionarismului în Biserica ortodoxă Autocefală Română*".

Referentul a comunicat date statistice despre mișcarea sectară din România pe eparhii, mijloacele întrebuințate de misiune, despre congresele și editurile misionare românești. P. C. Sa închee cu un apel călduros ca toți misionarii să lucreze cu abnegație și să trateze pe rătăciți în duhul dragostei lui Hristos.

I. P. S. Președinte, în deplin acord cu întregul congres, a extras, din referatul Păr. Vl. Burjacovschi, următoarele concluzii: 1. e nevoie să se organizeze pretutindeni cercurile tineretului creștin și să se alcătuiască un statut potrivit pentru funcționarea acestor cercuri (societăți); 2. misionarul trebuie să lucreze în deplină armonie cu preoții de parohie, sprijinind prestigiul lor; 3. Polemica cu sectanții să se admită numai în cazuri excepționale și, în acest caz să figureze, de preferință, misionarii civili. Insăși disputa să se facă în duhul dragostei creștine cu mare pregătire și precauțiune; 4. Să se studieze cât mai temeinic Sf. Scriptură și 5. misionarul să recurgă cât mai des la rugăciune, ca cel mai puternic mijloc.

Ședința de seară. — Protoiereul Stavrofor *Pavel Calinovici,* misionar eparhial din Polesie, își citește referatul, cu subiectul *Preotul misionar ortodox în noile condițiuni ale existenței.* P. C. Sa a privit activitatea misionară sub întreitul raport: 1. administrativ; 2. liturghisitor-rugător și 3. predicator.

Vineri 8 Septemvrie. — La ora 9 dimineața, în sala de ședință, s'a citit referatul Pr. Mitrof. *Nicolae Rogalschi,* misionar eparhial din Vilna, despre *Inviorarea vieții bisericești.* Intre alte măsuri, deja pomenite de referenții antecesori, P. C. Sa stăruie asupra necesității de a se da tinerilor candidați de preoție o pregătire practică, după ce termină studiile teologice. In acest scop, propune, și congresul, în principiu, aprobă, ca pe viitor acest stagiu practic să se facă pe lângă vreo mânăstire bine organizată (Lavra Poceaev), unde să predice, să ia parte la slujbele religioase, să se deprindă în evlavie etc.

Ședința de seară. — Păr. Protoiereu *Teodoxie Protasovici,* organizatorul congresului misionar, citește proiectul statutului de *organizare sistematică a misionarismului în Biserica Ortodoxă din Polonia,* propunând apoi, să se țină cursurile misionare la anumite perioade, atât pentru râvnitorii mireni, cât și pentru preoții parohiilor. Deasemenea mi-

sionarii eparhiali să țină cursuri pentru misionarii cercuali. De acord cu referentul, se acceptă, în principiu editarea unei reviste lunare misionare pentru preoți și a unei reviste săptămânale pentru intelectuali.

După aceasta, Pr. Protoiereu *Iosif Balai*, din Disna, a expus congresului modul cum a izbutit să organizeze o parohie model, în care scop a stăruit în deosebi, asupra catehizării copiilor, predării religiei și atragerii părinților la biserică prin școlari.

Sâmbătă, 9 Septemvrie. — La ora 9 dimineața, s'a ținut ultima ședință, citindu-se rezoluțiile, după care I. P. Sf. Arhiepiscop Alexie, a ținut cuvântarea de închidere, mulțumind tuturor congresiștilor pentru prinosul prețios și real ce au adus cauzei misionare, prin participare la lucrările acestui congres.

Din partea delegațiunii române, a răspuns P. C. Econ. Stavr. P. Comerzan, scoțând în evidență însemnătatea lucrărilor și hotărîrilor luate de către congres, sub înțeleapta conducere a I. P. Sf. Arhiepiscop Alexie și mulțumind tuturor pentru primirea frumoasă și frățească ce s'a arătat delegațiunii române.

Au urmat apoi festivitățile recepției la I. P. S. Mitropolit Dionisie al Varșoviei, care sosise atunci în Sf. Lavră, cu prilejul serbărilor religioase în cinstea Cuviosului Iov, făcătorul de minuni din Poceaev, precum și a jubileului său de 25 ani de serviciu ierarhic.

Toată asistența a trecut în sala mitropolitană de recepție, unde Președintele Adunării misionare, I. P. S. Alexie, a prezentat I. P. S. Mitropolit Dionisie o scurtă dare-de-seamă despre lucrările săvârșite în cursul săptămânii, mulțumindu-i în numele Adunării, pentru grija arhipăstorească ce o are pentru chestiile misionare, pe care a arătat-o prin convocarea prezentului congres și urându-i mulți ani și viață îndelungată.

I. P. S. Mitropolit al Varșoviei, a mulțumit I. P. S. Arhiepiscop Alexie și întregei Adunări, pentru urările făcute, și a exprimat bucuria sa pentru rezultatele frumoase pe care le-a dat primul congres misionar ortodox, care a studiat și a stabilit mijloacele cele mai potrivite pentru lupta biruitoare împotriva sectelor și tuturor curentelor dușmănoase Bisericii. „Succesul deplin al acestor lucrări spune I. P. S. Sa pe lângă „râvna misionarilor noștrii se datorește într'o măsură foarte „mare, și prezenței, în mijlocul nostru, a Delegației Bisericii „Române, trimisă de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea, „capul Bisericii surori vecine, care având experiența organizării operei misionare la ei acasă, a inspirat „duhul încre-„derii în lucrătorii noștrii misionari și în mareaoperă misi-„onară ce a întreprins Biserica noastră, ținând minte pururea că acum nu suntem singuri pe calea aceasta.

„Trimiterea delegaţiei speciale la congresul nostru, do„vedeşte grija cea mare frăţească ce o are Prea Fericitul „Patriarh al României pentru conlucrarea bisericilor orto„doxe, în vederea stabilirii unei lupte comune contra ateis„mului, sectantismului şi a tuturor duşmanilor Bisericii noa„stre creştine. Prin conlucrarea misionarilor bisericilor ro„mâneşti şi polone, s'a făcut începutul unei colaborări mai „active şi mai strânse şi deocamdată numai între bisericile „noastre surori vecine, însă sperăm şi credem că acest în„ceput va duce, desigur, prin aceleaşi iniţiative binevoitoare, „la realizarea unui front comun şi mai mare de acţiune a „tuturor bisericilor ortodoxe. Mulţumesc din adâncul sufle„tului, zice I. P. S. Sa, Prea Fericitului Patriarh al României, „pentru iniţiativa binevoitoare de a pune începutul acestei co„laborări active a bisericilor surori şi Dumnezeu să-l binecu„vinteze şi cu alte iniţiative şi mai mari, în aceiaşi direcţiune".

Apoi a exprimat adânci mulţumiri I. P. S. Mitropolitu Gurie al Basarabiei, P. S. Episcop Visarion al Hotinului şi P. S. Episcop Dionisie al Ismailului, pentru trimiterea misionarilor săi iscusiţi la conlucrările acestui congres şi le-a urat mulţi ani.

La aceste cuvinte arhipăstoreşti şi atât de măgulitoare la adresa Bisericii Române şi capului ei, a răspuns, în numele delegaţiei române P. C. Econ. Petre Comerzan, Consilier patriarhal, exprimând marea bucurie sufletească pentru faptul că delegaţia a putut participa la lucrările acestui important congres misionar, constatând cu plăcere cât de adânc este pătrunsă ierarhia şi clerul polon de duhul dragostei şi al credinţei ortodoxe, căutând să pună toate puterile sale în slujba Bisericii, şi apărând-o cu atâta străduinţă şi energie împotriva tuturor vrăşmaşilor ei.

P. C. Sa a subliniat că succesul deplin cu care s'au încununat lucrările congresului prezent, hotărîrile lui bine chibzuite şi mai ales armonia cea deplină ce s'a stabilit între membrii congresului şi delegaţia română, toate acestea prezintă o garanţie solidă că suntem pe calea realizării acelui front unic al ortodoxiei, de care a vorbit cu atâta căldură I. P. S. Sa şi realizarea căruia deopotrivă este dorită şi de Biserica noastră ortodoxă română.

A adus apoi adânci mulţumiri pentru primirea cordială şi pentru deosebita atenţie şi grija părintească pe care a arătat-o I. P. S. Mitropolit, împreună cu ceilalţi Vlădici, în tot timpul congresului, urându-le mulţi ani, cântat de trei ori în limba românească, de către Delegaţie.

In încheere, exprimând bucuria că s'au putut aduce aceste cuvinte de mulţumire pe pământul ospitalier al aliatei noastre Polone, P C. Sa a făcut urări în limba polonă, Preşedintelui Republicei, Guvernului şi întregului popor polon,

membrii delegației române cântând din nou „Mulți ani trăiască" în românește.

După aceasta, *primul congres misionar eparhial* a fost declarat închis.

Apoi I. P. S. Mitropolit Dionisie ne-a poftit să luăm parte a doua zi, Duminică, 10 Septemvrie, la marea slujbă Arhierească, cu prilejul hramului Sf. Lavre a Poceaevului.

Sf. Liturghie a fost oficiată de însuși I. P. S. Mitropolit *Dionisie,* înconjurat de I. P. S. Arhiepiscop *Alexie* al Grodnei, I. P. S. Arhiepiscop *Alexandru* al Polesiei, P. S. Episcop *Simon* al Cremențului și P. S. *Policarp* al Dubnei, de un numeros sobor din arhimandriți, protoierei, mitrofori, stravrofori, protopopi și preoți veniți din toate părțile Mitropoliei, al căror număr ajunsese până la 84 Subsemnatului, ca delegat al I. P. S. Patriarh, i s'a făcut onoarea de a sta în timpul Sf. Liturghii îndată după Arhimandritul stareț al mânăstirii și înainte de protoiereii mitrofori. Aceasta s'a făcut în semn de deosebită atențiune față de Biserica Ortodoxă Română. Ceilalți membri ai delegațiunei române, deasemenea, au fost intercalați între preoți mitrofori și stavrofori.

Trecând apoi, la invitația cordială a I. P. S. Mitropolit, pe la Varșovia, am cercetat toate instituțiile și organizațiunile centrale bisericești, precum și alte instituțiuni mai însemnate din capitala Poloniei.

In urmă, am plecat spre meleagurile scumpe ale țării noastre, România, aducând călduroase mulțumiri autorităților bisericești pentru ospitalitatea părintească și măgulitoare ce ni s'a acordat, în tot timpul șederii noastre în Polonia.

Afară de preocupările noastre cu lucrările propiu zis ale congresului misionar, am căutat să ne informăm cât de puțin și despre **starea generală a Bisericii Ortodoxe de acolo,** mai ales în raporturile ei cu Statul.

Situația juridică a Bisericii Ortodoxe este reglementată de către constituția Republicei Polone, care, prin art. 113 și 115, dă dreptul Bisericii de a se conduce în mod provizoriu, potrivit acelorași legi cari au existat înainte de formarea Statului Polon.

Dorind a da o cât mai largă interpretare acestor articole din Constituție, Guvernul polon a întocmit un statut denumit *Statut provizoriu pentru reglementarea raporturilor între Statul Polon și Biserica ortodoxă.* In textul lui, s'au strecurat însă așa de multe contraziceri și confuziuni, privitor mai ales la regimul proprietăților bisericești, încât s'a dat naștere la o mulțime de neînțelegeri și procese judecătorești între Biserica Ortodoxă și Stat, precum și între Biserica Ortodoxă și cea catolică sau alți mulți pretendenți la bunurile și proprietățile Bisericii ortodoxe. Așa, de exemplu, Biserica catolică a intentat celei ortodoxe peste 700 de procese pentru revendicarea feluritelor bunuri pe cari Statul

rusesc ie-ar fi răpit, pe vremuri, din mâna catolicilor, dându-le Bisericii ruseşti. Mai multe procese au ajuns deja la Casaţie care le ţine în suspensie, din cauza nepreciziunei legilor, în materia aceasta.

Cu toate aceste greutăţi, Biserica Ortodoxă de acolo n'a încetat niciun moment de a activa pentru organizarea şi promovarea vieţii sale bisericeşti, întocmind, în scopul acesta, şi un *Statut* pentru organizarea internă canonică a Sf. Biserici Autocefale Ortodoxe polone, aprobat de Sf. Sinod în anul 1925, după care se conduce până în prezent. Situaţia materială a preoţimii ortodoxe din Polonia se prezintă în felul următor:

Predarea religiei ortodoxe în şcoli se face de către preoţi, fiind plătiţi de Stat cu 25 de zloţi (500 lei pe lună). Pentru conducerea lucrărilor de stare civilă (care în Polonia este încă o atribuţiune a Bisericii), sunt plătiţi cu 25 zloţi (500 lei lunar). Afară de aceasta, Statul mai acordă şi câte o subvenţie de 80-100 zloţi (2000 lei pe lună), în loc de leafă, ceeace face în total suma de 3000 lei lunar, numai dela Stat, plus remuneraţiile cuvenite pentru săvârşirea trebuinţelor religioase, care iarăşi variază dela 3-10.000 lei lunar, dupa puterea parohiilor.

La aceasta, se mai adaogă venitul dela sesiile parohiale, care variază dela minimum 40 hectare, până la 80 hectare şi mai mult, la o parohie, pământul bisericesc nefiind expropriat de către Stat, ci lăsat în întregime pentru folosinţa uzufructuară a preoţilor din enorie.

Situaţia materială a clerului, după datele acestea, se prezintă, precum vedem, destul de bine şi ar fi mulţumitoare, dacă n'ar interveni impozitele destul de mari, la care sunt impuşi preoţii şi cântăreţii pentru intreţinerea instituţiunilor bisericeşti cercuale, judeţene, eparhiale şi sinodale.

Cântăreţii sunt plătiţi cu 50-75 zloţi (1-1500 lei pe lună) şi au în folosinţa lor o cotă-parte din pământul bisericesc.

Concluziuni. — 1. Biserica ortodoxă polonă, cu toate greutăţile create ei în timpul de pe urmă, ca situaţie juridică, şi mai ales din cauza propagandei catolice, desfăşură totuşi o activitate destul de rodnică în toate domeniile vieţii bisericeşti şi mai ales pe terenul misionar. Ca dovadă poate servi faptul îmbucurător că, în timpul din urmă, au trecut la ortodoxie vreo 27.000 de catolici uniaţi, tocmai din inima catolicismului uniat (Lemberg).

2. Biserica ortodoxă polonă, prin glasul şefilor săi ierarhici şi al reprezentanţilor săi cei mai de seamă din cler, a evidenţiat necesitatea unui front comun de acţiune a Bisericilor ortodoxe, subliniind rolul ce revine mai ales Bisericii Ortodoxe Române, — cea mai numeroasă după cea rusească — în frunte cu şeful ei suprem I. P. S. Patriarh, ca facor de directivare, de iniţiere în marele probleme bisericeşti actuale.

3. Organizarea misionară ortodoxă din Polonia se prezintă ca o instituţie bine închegată, începând dela centru (Comitet central misionar pe lângă Sf. Sinod) şi ajungând până la periferie.

Pe lângă Sf. Sinod, există un comitet central care conduce, sub preşedinţia I. P. S. mitropolit, întreaga operă misionară din Biserică. Acestui comitet sunt supuse toate comitetele eparhiale misionare din cele 5 eparhii şi cari lucrează sub directa prezidare a P. S. Vlădici eparhioţi. Comitetele eparhiale sunt compuse din toţi membrii consiliului eparhial (în număr de 4), plus misionarul eparhial. Acestor comitete misionare eparhiale sunt supuse *comitetele misionare judeţene*, după numărul judeţelor din eparhii şi sub preşidenţia protoereului judeţului, fiind compuse din câte 3 membri din sânul preoţimii judeţene. In sfârşit, mai funcţionează apoi comitetele cercuale protopopeşti, de sub conducerea protopopului respectiv, compus din misionarul cercului şi de către 3-4 membri preoţi din cerc, fiind subordonate, în activitatea lor, în totul comitetului misionar judeţean.

Inaintea Congresului misionar din anul acesta, conducerea centrală s'a prezentat cu un nou *Statut misionar*, căutând să complecteze unele lacune din vechiul statut şi să rezolve mai ales problema financiară pentru întreţinerea misionarilor şi editarea literaturii bisericeşti pur misionare. In scopul din urmă s'a propus, şi congresul în unanimitate a primit, ca fiecare suflet ortodox, din cuprinsul Poloniei, să fie impus cu câte trei groşi, ceeace ar aduce o sumă totală de 150.000 zloţi pe an, adică 3 milioane de lei. In felul acesta, conducerea bisericească ortodoxă polonă a înţeles să rezolve problema bănească pentru întreţinerea misiunii şi promovarea operei misionare, asigurându-i cuvenitul succes.

4. Atenţiunea adevărat părintească ce a acordat-o delegaţiei române I. P. S. Mitropolit Dionisie al Varşoviei, dragostea mare frăţească şi tratamentul deosebit de ospitalier şi sincer ce ni s'a arătat din partea celorlalţi vlădici şi fraţi preoţi, membri ai Congresului misionar polon, precum şi de întreg soborul monahal din Sf. Lavră, toate acestea prezintă pentru Biserica noastră română o dovadă în plus de sinceritatea declaraţiunilor făcute de factorii responsabili ai vieţii bisericeşti ortodoxe polone privitor la necesitatea unei comunicări cât mai strânse şi a întâlnirilor cât mai dese între Bisericile surori ortodoxe în vederea conlucrării generale în toate chestiunile mari bisericeşti.

5. In scopul de a consolida cât mai mult înţelegerea şi armonia frăţească stabilită în congresul misionar din Polonia, delegaţia română şi-a împlinit datoria, transmiţând I. P. S. Mitropolit al Varşoviei invitaţiile cuvenite din partea I. P. S. Mitropolit Gurie al Basarabiei şi P. S. Visarion al Hotinului, cu rugămintea de a onora serbările bisericeşti din Bălţi şi congresul misionar din Chişinău cu prezenţa sa.

In imposibilitate de a lua parte personal, a delegat pe I. P. S. Arhiepiscop Alexie al Grodnei, pe P. C. Protoereu Sinodal Teodosie Protasievici, secretarul Sf. Sinod şi încă un misionar eparhial, a cărei persoană a rămas să fie fixată mai târziu.

Propunere. — 1. Constatând că sistemul de organizare al misiunei ortodoxe din Polonia dă rezultate binefăcătoare pentru opera misionară, îmi exprim părerea şi cred că ar fi bine să se introducă şi în B iserica noastră o mă surăa semănătoare, pentru o mai bună coordonare a activităţii tuturor organizaţiunilor misionare existente, înfiinţând pentru aceasta un organ central pe lângă secţia culturală a Sf. Sinod permanent, împreună cu Institutul Biblic, folosindu-ne şi de prevederile Statutului Polon pe care l-am primit pentru studiu.

Consilier referent,
Econom Stavrofor PETRE COMERZAN

CĂRŢI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ŞI METODĂ[1]

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoiţă, Proorocul Nahum. Traducere şi comentar. Bucureşti, Tipografia „România Mare", fără an, 133 p. cu Bibliografie.

Sanherib (705-681). Abia urcat pe tron, că în 701 se formează o coaliţiune pentru scuturarea jugului asirian din regii Filisteiei şi ai Palestinei. Această coaliţiune se baza pe sprijinul Egiptului şi al Etiopiei.

Cetăţile Filistenilor fură asediate şi cucerite; de asemenea Tirul fu asediat. Ascalonul, Ecronul şi Iuda fură bătuţi la Altaku. Iezechia se închise în Ierusalim.

Să lăsăm să vorbească puţin inscripţiunile cuneiforme!

„In a treia expediţiune a mea, m'am îndreptat către ţara Hetiţilor. Pe Luli, regele Sidonului, spaima de strălucirea stăpânirei mele, îl aruncă la pământ. El fugi departe în mijlocul mării (=în Cipru) şi muri. Oraşele micului şi marelui Sidon, Bit-Zite, Sariptul, Muhalliba, Uşu (=Palaitirus), Akzibi, Akku, şi puternicile sale cetăţi înconjurate cu ziduri, unde erau păşune şi adăposturi, cetăţile sale de garnizoană (?) le-a doborît spaima de armele lui Aşur, Domnul meu, şi s'au supus picioarelor mele. Şi am aşezat pe tronul regesc peste toate pe Tubalu. Dajdie şi tribut le-am pus să plătească an de an, fără întrerupere. Muhimmu din Samsimuruna, Tubalu, al Sidonului, Abdiliti al Arwadului, Urumilki al Biblosului, Mitinti al Aşdodului, Puduel din Bit-Amana (=Amon), Kamusunadbi al Moa-

---

1) Vezi „Bis. Ort. Rom." pe luna Mai-Iunie 1933.

bului, Melikramu al Edonului — toţi regii ţării Amuru, mi-au adus bogate daruri, daruri grele din destul înaintea mea şi mi-au sărutat picioarele mele".

„Pe Sidqa, regele Ascalonului, care nu se supusese jugului meu, — zeii casei părinteşti, pe el însuşi, pe femeia, copiii, fiicele, fraţii şi rudele sale din partea tatălui său, i-am luat şi i-am dus în Asiria. Pe Şaruludari, fiul lui Rucubite, regele de mai nainte, l-am pus peste Ascalon. Plată de tribut i-am impus pentru stăpânirea mea, şi el purtă jugul meu".

„In cursul expediţiunei mele, am asediat Bit-Dagana, Iapu (=Iafa), Banabarca şi Azuru, cetăţile lui Sidqa, care nu se supuseseră numai decât subt picioarele mele. Eu le-am cuprins şi le-am jefuit. Guvernatorii, mai marii şi locuitorii Ecronului, Padi regele lor, care era legat cu alianţă şi jurământ faţă de Asiria, l-am pus în lanţuri şi cei cari erau duşmani ca şi Iezechia al Iudei — din pricina ticăloşiei pe care o făptuiseră, s'au înfricoşat. Pe regele Egiptului, pe regele din Meluha cu arcuri, care şi cai, puteri de luptă, fără număr şi-au adus, şi aceştia au sărit într'ajutorul lor. Pe câmpia dela Altaku s'au aşezat înaintea mea, în linie de bătaie şi îşi ascuţeau armele. Cu ajutorul lui Aşur, Domnul meu, m-am luptat cu ei şi i-am învins năprasnic. Pe comandantul carelor de războiu, pe feciorii unui rege al Egiptului, în afară de comandantul carelor regelui din Meluha, i-am prins de vii în focul luptei. Cetăţile Altaku şi Tamna (=Timna), le-am împresurat, le-am cucerit şi le-am jefuit".

„Mă apropiam de Ecron. Guvernatorii şi căpeteniile cari săvârşiseră trădarea, i-am ucis. Leşurile lor le-am atârnat de turnurile zidului, care înconjoară cetatea. Pe locuitorii oraşului, cari făcuseră blestemăţii şi fapte de ocară, i-am luat prizonieri. Pe ceilalţi, cari nu se încărcaseră cu nici o crimă sau faptă de ocară, a căror vină nu era dovedită, le-am dat drumul. Padi, regele lor, l-am scos din Ierusalim şi l-am pus pe tron peste ei. Şi l-am pus să plătească tribut".

„Pe Iezechia, regele Iudei, care nu se supusese jugului meu, — prin vijelia şi atacul maşinelor de asediu, prin lupta pedestraşilor, prin spărturi în zid, mine (?) şi lucrări de pionieri (?), l-am asediat şi i-am cucerit 46 de cetăţi înconjurate cu zid, şi cetăţi mai mici din împrejurime, fără număr. 200.150 de oameni, bărbaţi şi femei, cai, catâri, măgari, cămile, vite mari şi mici, fără de număr, am scos din ele şi le-am socotit ca pradă. Pe el însuşi l-am închis în Ierusalim, capitala sa, ca pe o pasăre în colivie. Am ridicat meterezuri şi celui ce ieşea din poarta cetăţii sale, îi răsplăteam nechibzuinţa. Cetăţile pe care i le-am cucerit, le-am despărţit de ţara sa şi le-am dat lui Mi-

tinti, regele Aşdodului, lui Padi al Ecronului, lui Silbel al Gazei, şi aşa i-am micşorat ţara. La tributul anual de mai nainte le-am adăogat un altul pentru stăpânirea mea şi l-au primit".

„Pe Iezechia însă spaima de strălucirea stăpânirei mele, l-a aruncat la pământ. Şi pe Urbi (?), împreună cu oştenii săi minunaţi, pe care îi adusese pentru întărirea capitalei sale, Ierusalimul şi le primise ca trupe de ajutor, la un loc cu 30 talanţi de aur, 800 talanţi de argint, pietre preţioase, dresuri, paste (?), pietre mari de lapislazuli, paturi de fildeş, tronuri de fildeş, piele de elefant, fildeş, abanos (?)... (o comoară de mare preţ, cu toate lucrurile posibile), fiicele sale, doamnele de onoare ale palatului, cântăreţi şi cântăreţe, le-a lăsat să le duc în capitala mea Ninive. Şi ca să-şi plătească tributul şi să-mi aducă omagii, el a trimis un sol al său" [1]).

Intru cât priveşte partea referitoare la Biblie, se va vedea: II R., XVIII, 13-37; XIX; Is. XXXVI şi XXXVII; II R., XIX, 35—36.

Tot în 701, fiind în Lachiş, după cum se vede dintr'un baso-relief al palatului lui Sanherib din Ninive, — păstrat la British Museum din Londra — Sanherib primeşte supunerea Iudeilor.

Asarhadon (681-669). El este cuceritorul Arabiei şi al Egiptului în special. Trecând spre Egipt, a trecut prin Palestina, care i-a plătit tribut. In prisma deteriorată a lui Asarhadon, este o listă de 22 regi, cari i-au plătit tribut. Unii se pot identifica în ceea ce priveşte capitala statului lor, alţii nu. Enumărăm câţiva: Baal, regele Tirului, Manase regele lui Iuda, Kauşgabri al Edomului, Musuri al Moabului, Siblel al Gazei, Mitinti al Ascalonului, Icausu al Ecronului, Milchiaşapa al Biblosului, Ahimilki al Aşdodului, etc. [2]).

Asurbanipal (668-626). Intreprinde două expediţiuni împotriva Egiptului, una în 667-666, şi a doua în 662, când dărâmă Teba. „In cursul expediţiunei mele [3]), 22 de regi de pe coasta mării, din mijlocul mării şi de pe uscat, slugi supuse mie, mi-au adus daruri bogate şi mi-au sărutat picioarele" [4]). Această parte din Anale, col. I, rândul 68-72, se întregeşte cu relatările din Cil. C. 1-51. Aici este aceiaşi listă de supuşi: 22 de regi număraţi şi de părintele său Asarhadon. Printre aceştia se află: Minsie şar ^{matu} Iaudi=Manase, regele Iudei, care plăteşte şi acum tribut [5]).

---

1) Traducere după H. Gresmann, *op cit.*, pag. 352-354.
2) H. Gressmann, *op. cit.,* pag. 357-358.
3) E vorba de prima expediţiune.
4) M. Streck, *op. cit.,* vol. II, pag. 9.
5) M. Streck, *op. cit.,* vol. II, pag. 139.

Biblia, în II Cronici, XXXII, 11-12, spune despre Manase, că a fost dus în captivitatea babilonică, de unde s'a întors şi şi-a ocupat tronul.

„Atunci Domnul a adus peste ei comandanţii oştirei regelui Asiriei. Ei îl luară pe Manase, şi legându-l cu lanţuri de aramă, îl duseră în Babilon. Când fu în restrişte, el s'a rugat Domnului şi s'a zmerit înaintea Dumnezeului părinţilor săi. El îl rugă şi Domnul se înduplecă şi ascultă rugăciunea şi îl aduse în Ierusalim, în regatul său".

Din această înşirare a faptelor din vremea lui Manase, tragem concluziunea că regele Manase, tributarul lui Asarhadon, care supusese Egiptul şi stăpânea Palestina, a căutat alianţă aiurea ca să scuture jugul asirian. Şi în acea vreme puterea care se ridica împotriva Asiriei era Babilonul. In acest timp se formase o coaliţiune din care făceau parte cei mai mulţi regi din Amuru (=Siria şi Palestina), la care se alăturaseră şi Arabii. Sigur că şi Manase, care altă dată împreună cu cei 22 regi sprijiniseră pe Asurbanipal în lupta cu Tirhaca (Cil. C., I, 23), făcea parte din această coaliţiune. Nu lipsiau nici Lidienii, cari în 654 sau 653 scuturaseră jugul asirian. Dar cel mai însemnat aliat din această coaliţiune a fost Elamul. Războiul între Asurbanipal şi Şamaşşumukin, fratele său, dură cinci ani 652-648, şi se sfârşeşte cu cucerirea Babilonului şi moartea lui Şamaşşumukin. La această coaliţiune s'a alăturat şi Psametic I, care între 658-655 a gonit din ţară garnizoanele asiriene [1]).

* * *

Din această cercetare a textelor cuneiforme şi a relatărilor biblice, acolo unde sunt, se vede că politica externă a celor două regate: Iuda şi Israil, a fost o politică de independenţă naţională, şi în cazuri de nevoie, când această politică era ameninţată, ele îşi căutau alianţe la popoarele de prinprejur şi în cele din urmă sprijinul Egiptenilor, rivalii Asirienilor, cari ar fi putut înfrânge expansiunea asiriană în spre Palestina. Că acest ţel n'a fost atins, aceasta este cu totul altă chestiune.

Dar nici faţă de Egipteni, atitudinea n'a fost alta. Şi cu aceasta ajungem la punctul nostru, care este mai degrabă o concluziune a celor precedente: Politica statului Iuda. Acest stat, făcea acum politica tradiţionalistă de independenţă naţională, ca în timpul lui Samuil, Saul, David şi Solomon, când Asiria nu

1) M. Streck, *op. cit.,* vol. I, pag. 279; 294-295; 499 unde se presupune că data ultimă a gonirii Asirienilor din Egipt, este 654. Cf. Fr. X. Kugler, *op. cit.,* pag. 281-285.

avea nici o putere în părţile Siriei şi Palestinei. Şi această atitudine ne-o lămureşte acum „Cronica lui Nabopolasar", de unde vedem că Asiria este aliată cu Egiptul.

La 609, Faraonul Neco II, (609-593), porneşte în ajutorul Asiriei, care pierduse capitala sa în 612. Aşurubalit, care se retrăsese în Siria la Carchemiş, îl aştepta ca împreună să dispresoare Haranul. Că era la Carchemiş, aceasta rezultă din II Cron., cap. XXXV, 20—27. Regele Iosia al Iudei, iese înaintea lui Neco, se împotriveşte să facă joncţiunea cu armata asiriană, dar este bătut la sud-est de Carmel, la Meghido. Este grav rănit şi moare cum se vede din II Regi, XXIII, 29-30.

Această lămurire este cu atât mai preţioasă, cu cât răstoarnă ceea ce se credea până acum că Iosia fiind vasalul Asirienilor, a împiedicat pe Neco să treacă prin Palestina ca să meargă împotriva Asirienilor, fiind aliat cu Mezii şi Babilonienii.

Cu aceasta se clarifică şi textul din II Regi, XXIII, 29-30:

„In vremea lui s'a suit Faraonul Neco, regele Egiptului împotriva regelui Asiriei [1]), la fluviul Eufratului. Atunci regele Iosia a ieşit întru întâmplnarea lui. Şi Faraon l-a omorît la Meghido, de îndată ce l-a văzut. Atunci slugile lui l-au suit mort într'un car, l-au dus la Ierusalim şi l-au îngropat în gropniţa lui". De asemenea şi locul corespunzător din II Cron., XXXV, 20-27:

„Şi după ce Iosia drese casa Domnului, s'a suit Neco, regele Egiptului să se războiască la Carchemiş, pe Eufrat. Şi Iosia i-a ieşit întru întâmpinarea lui. Atunci Neco a trimis la dânsul soli zicând: „Ce-mi este mie şi ţie, rege al lui Iuda, căci nu împotriva ta mă suiu astăzi, ci împotriva casei cu care duc războiu şi Domnul mi-a spus ca să zoresc. Dă-te la o parte din calea lui Dumnezeu, care este cu mine, ca nu cumva să te ucidă". Dar Iosia nu s'a dat înlături din faţa lui, ci s'a făcut ca un necunoscut ca să se lupte cu el şi nu a ascultat de cuvintele lui Neco, cuvinte ieşite din gura lui Dumnezeu. Şi a înaintat să se lupte în câmpia Meghido. Şi arcaşii ţintiră asupra regelui Iosia. Atunci regele a zis către slugile sale: „Duceţi-mă de aici, căci sunt greu rănit!" Şi slugile sale îl puseră din carul său într'alt car,

1) Iosif Flaviu în *Ant. Iud.,* cartea X, cap. V, vorbind despre expediţiunea lui Neco, spune corectând Scriptura: „Neco, regele Egiptenilor, strângând o armată, porni spre fluviul Eufratului ca să se războiască cu Mezii şi Babilonienii, cari sfărâmaseră stăpânirea Asirienilor, căci el dorea ca să stăpânească în Asia. Când el ajunsese la cetatea Mende (Meghido), care făcea parte din regatul lui Iosia, acesta a vroit să-l împiedece cu putere armată ca să treacă prin ţara lui şi să se arunce asupra Mezilor".

și-l duseră la Ierusalim. Și el a murit și a fost îngropat în gropnița părinților săi. Atunci tot Iuda și Ierusalimul plânseră pe Iosia".

Lupta lui Iosia la Meghido, a fost lupta pentru independența națională a întregului Israil 1).

D-l Negoiță este strein de toate acestea, căci la pag. 16 din lucrarea sa spune: „Nechao ajunse până la Eufrat, unde aflând că Ninive a dispărut, se mulțumi să declare ale sale toate țările peste cari trecuse până aici și să stabilească garnizoane în cetățile dinspre Babilonia. In 604, însă Nabucodonosor, acum rege în Babilon, îi ieși înainte la Karkemiș, lângă Eufrat și distruse armatele egiptene, pe care le urmărește chiar până în Egipt".

Vede orișicine cât este de vag în expunere, fiindcă nu cercetează lucrurile după texte originale și nu știe să stabilească înlănțuirea faptelor. Și în loc de 604, bătălia dela Carchemiș are loc la 605 2).

Armata asiriană retrăgându-se în Siria, s'a întărit la Carchemiș, cetate asiriană, singura de unde o armată puternică putea să treacă Eufratul în spre Haran 3). Și după insuccesul pe care l-au avut armatele aliate asiro-egiptene, s'au retras tot la Carchemiș, de unde putea încerca recucerirea Asiriei și restabilirea imperiului de altădată. Atunci Nabucodonosor, dă lupta dela Carchemiș, cu rezultatele pe care le vom vedea mai jos. Tâlcuitorul nostru trebuia să citească aici pe Iosif Flaviu și articolele scrise în această privință bazate tocmai pe Iosif Flaviu4) și ar fi avut ocaziunea să afle și alte lucruri noi.

Rivalitatea între Egiptul independent și Babilonia, care nu era altăceva, decât continuarea tradițiunilor și stăpânirilor asiriene în părțile Siriei și Palestinei, s'a terminat prin bătălia dela Carchemiș, care este epilogul tragediei: căderea imperiului asirian. Nabucodonosor, fiul bătrânului rege babilonian, Nabopolasar, care nu mai avea puterea de a conduce o expedițiune de însemnătatea acesteia, vine cu armată bine pregătită și înfrânge pe Neco. Ba mai mult, pătrunde în Palestina urmărindu-l, ia din Ierusalim captivi și aflând despre moartea tatălui său, este silit să se întoarcă dela Pelusa 5), înapoi spre Babilon, luând

---

1) E. Florit. *Ripercussione...* în Biblica, 1932, (XIII), pag. 401.

2) Erori de apreciere mai face: Psametic I, moare la 609, nu la 611; Ninive cade după trei lupte, cum citim în Gad, iar nu după patru; vezi Negoiță, *op. cit.*, pag. 14 și 16.

3) E. Florit, *op. cit.*, pag. 402.

4) B. Alfrink, *Die Gadd'sche Chronik und die Heillige Schrift,* în Biblica 1927, (VIII), p. 395: die Kämpfe bei Karkemisch.

5) Iosif Flaviu, *Ant. Iud.,* cartea X, cap. VI. Cf. B. Alfrink, *Die Gadd'sche Cronik und die Heillige Schrift,* în Biblica, 1927 (VIII), pag. 386—390.

drumul cu o excortă uşoară, deadreptul peste nisipurile deşertului.

f) **Lipsuri şi incoherenţe.**

α) Ca cititorul să fie documentat asupra a ceea ce a fost imperiul asirian, cum s'a desvoltat şi cum a ajuns la apogeu, ca astfel şi cuprinsul proorociei lui Naum, să aibă mai multă limpezime, trebuia ca la sfârşitul lucrării să fie aşezată o hartă. Harta aceasta trebuia să cuprindă epoca de expansiune a Asirienilor din timpul lui Aşurnazirapal II, 883, şi până în vremea lui Asurbanipal la 655, de când începe declinul imperiului. Deci următorii regi cuceritori, menţinători de cuceriri şi recuceritori de ţări şi provincii, trebuiau să apară pe hartă, fiecare cu imperiul din vremea lui.

883—859	Aşurnazirapal II.	753—746	Aşurnirari V.
858—824	Salmanasar III.	745—727	Tiglatfalasar III
823—810	Şamşi-Adad V.	727—722	Salmanasar V.
809—806	Semiramis.	721—705	Şarukin II.
805—782	Adadnirari III.	705—681	Sanherib.
781—772	Salmanasar IV.	680—669	Asarhadon.
771—754	Aşurdan III.	669—626	Asurbanipal.

Am fi văzut pe această hartă şi toate localităţile menţionate de d-l Negoiţă în lucrarea sa, ca cititorul să fie orientat suficient.

β) *Indicele.* D-l Negoiţă a socotit de prisos ca să adaoge un indice. Fireşte, că aşa cum este scrisă, cartea sa, trebuia să apară cât mai puţin în lumea cititorilor şi din pricina aceasta, nici n'a crezut că trebue prevăzută cu indice.

Indicele uşurează lectura cărţii şi controlul celui ce vrea să-şi dea seama în anume puncte cum se prezintă lucrarea. La această lucrare ar fi trebuit mai multe feluri de indice:

1. *Indice de cuvinte:* a) ebraice, b) arabe, c) siriace, d) asiriene şi e) greceşti.
2. *Indice de chestiuni.*
3. *Indice de nume proprii de persoane.*
4. *Indice de citaţiuni din Sf. Scriptură.*
5. *Indice de părinţi şi scriitori bisericeşti citaţi cu locurile din lucrările lor şi ediţiunile.*

6. *Indice de nume geografice* [1]).

Introducerea. După ce lucrarea a fost sfârşită, vine rândul introducerii-prefaţă, care de cele mai multe ori este o recapitulare a subiectului, pusă la început, ca astfel oricine va citi cartea, să-şi poată face o diee, măcar sumară asupra ei şi asupra importanţei subiectului. Cu atât mai mult trebuia scrisă această introducere-prefaţă, cu cât la noi Vechiul Testament, este necunoscut şi combătut, nu numai de oameni de rând, dar chiar şi de profesori secundari şi universitari. Şi dacă şi-ar fi dat osteneala tâlcuitorul nostru, să cerceteze în cărţile de ritual dacă există ceva, fraze, aluziuni, etc., din proorocia lui Naum, cred că introducerea-prefaţă ar fi fost de un folos real.

Tabla de materii, se aşează la începutul lucrării sau la urmă. Nu mai discutăm utilitatea ei. Lipsa însă se simte.

Toate aceste amănunte de tehnică, semnalată mai sus, sunt cerute de progresul la care a ajuns lumea ştiinţifică, atunci când este vorba de imprimarea unei cărţi, în ori şi care specialitate ar fi.

Din pricina tiparului, alcătuirii, erorilor şi lipsurilor semnalate, cartea este grea de citit, iar din punct de vedere ştiinţific este nulă.

* * *

γ) Traducerea citaţiunilor biblice trebue controlată, căci de multe ori din pricină că nu posedă sintaxa timpurilor, acţiunea care se va petrece în viitor, sau se petrece în trecut, este pusă la prezent.

Dăm numai două exemple dela pag. 43 şi 44.

Miheia I, 3-4.

Iată Domnul iese din locuinţa sa
Coboară şi merge peste înălţimile pământului
Sub el se sfarămă munţii
Şi văile se desfac ca ceara de faţa focului
Ca apa ce curge pe povârniş

Judecători V, 4

O! Doamne, când tu ieşi din Seir
Când tu înaintezi din câmpiile lui Edom
Pământul tremură şi cerurile se desfac
Norii se prefac în apă

---

1) In privinţa felului cum ar fi trebuit alcătuite — tehnica lor — autorul s'ar putea informa şi acum din D. Russo, *Critica textelor şi tehnica ediţiilor,* Bucureşti 1912, pag. 83 seq.

Şi munţii se cutremură în faţa Domnului 1)
Traducerea timpurilor trebue făcută astfel:
V. 3. Căci iată Domnul va ieşi din lăcaşul său, se va pogorî şi va păşi peste înălţimile pământului;
V. 4. Munţii se vor topi subt el ca ceara în faţa focului şi văile vor curge, cum se pornesc la vale apele pe povârniş.
Jud. V. 4.
Doamne când tu ieşiai din Seir,
Când tu înaintai prin câmpiile Edomului,
Pământul se cutremura, cerurile se topiau,
Iar norii picurau picuri de ploaie.
Munţii se năruiau înaintea Domnului.

* * *

δ) La cercetarea unei teze de doctorat, profesorul în specialitate, este obligat să cunoască materia, sau dacă aceasta este o prea mare pretenţiune, să-şi dea osteneala să cerceteze singur în izvoarele pe care candidatul la doctorat le-a întrebuinţat şi cum le-a întrebuinţat. Numai aşa îşi va da seama de valoarea lucrării şi o va aprecia just. Nu va lăsa să treacă neobservat stilul, care joacă, chiar într'o lucrare ştiinţifică, un rol destul de mare. In lucrările şi traducerea diferitelor părţi din Sf. Scriptură stilul trebue să fie îngrijit. Ceea ce se exprima în chip vulgar atunci, nu mai putem spune noi astăzi. Să luăm numai un exemplu. La pag. 102, autorul tâlcuirii zice: *„Şi desvelesc poalele peste faţa ta". „Expresiunea românească corespunzătoare este: A da poalele peste cap. Ridicarea poalelor unei femei, era ruşinea cea mai mare, ce se făcea unei femei... Chiar eu voiu sumete poalele peste faţa ta".* De sigur, că aceste lucruri nu sunt permise într'o carte de valoarea unei teze de doctorat, că doar nu facem aici folclor. Şi în afară de aceasta se trivializează şi mai mult Scriptura cu comparaţiuni vulgare şi neechivalente din limba românească.

ε) Şi când pe lângă citaţiunile pe care le-am făcut în capitolul: *Aspectul general al cărţii,* — arătând cum traduce din Vigouroux, Dictionnaire de la Bible, şi în chip deghizat citează, ca să poată obiecta, că semnele citării au fost scăpate din vedere la tipografie — se mai adogă şi altele în felul acesta, cu indicaţii şi fără indicaţii, cred că lucrarea este dela sine apreciată.

Să mai luăm ca încheere încă două exemple de traducere:

La pag. 35: *Vedenia lui Nahum.* „Profetul ne indică chiar dela început, că ceea ce urmează în cele trei capitole, este o vi-

1) Nu există punctuaţie în amândouă textele.

ziune. Dumnezeu face cunoscut oamenilor voia sa în mai multe chipuri: a) *viziune corporală*, adică un obiect exterior mi se arată, așa cum Moise a văzut rugul arzând; b) *imaginativă*, când ne lovește numai spiritul, așa cum i se pare lui Iezechil, că are în față pentru ființe: un om, un leu, un bou, un vultur; c) *intelectuală*, când comunicarea divină nu se adresează decât minții, așa cum se întâmplă cu Daniel, când prezice cele 70 săptămâni de ani (Dan IX, 20-27). Viziunea intelectuală poate subzista singură, pe când celelalte două, o presupun totdeauna".

Și ca citațiune tocmai la pag. 36 se dă: A se vedea și articolul lui H. Lesêtre în D. B. Vigouroux, vol. V, col. 2430. De aici rezultă că cine vrea să mai citească ceva, se poate adresa și Dicționarului sus citat. De fapt însă aceasta este o simplă traducere, fără să se spună. Citațiunea este făcută, ca să nu se obiecteze că n'a citat. Dar lucru cinstit este ca atunci când iei de unde-va, să pui între semnele citării. Altminteri îți însușești agonisita altuia, în chip necorect.

Iată textul: *Vision... I,* SA NATURE. 1°. Dieu communique les trois manières différentes, mais non exclusives l'une de l'autre, ce qu'il veut faire entendre. La vision peut être corporelle, quand un objet extérieur frappe les sens, comme quand Moise voit le buisson ardent. Exod., III, 3; imaginative, quand la représentation surnaturelle saisit l'imagination sans le secours des sens, comme quand Ezéchiel I, 4-28, à la vision des quatre êtres à face d'homme, de lion, de taureau et d'aigle; intellectuelle quand la communication divine ne s'adresse qu'à l'intelligence, comme dans le propheties des semaines. Dan., IX, 20-27. La vision intellectuelle peut subsister seule, mais les deux autres la suppose toujours... [1]).

La pag. 109: „Pe de altă parte topografia Tebei de azi, nu mai era din timpul lui Nahum. De atunci și până azi s'au scurs 3.600 ani. Nilul s'a depărtat de Karnak, pe care altă dată îl scălda, iar canalele de altă dată ale căror resturi se văd și astăzi, brăzdau orașul în toate direcțiunile.

Dintre toate orașele Egiptului, singură Teba era situată pe ambele maluri ale Nilului. Așa dar *apele* îi serveau de zid. Numele de *mare* în limba ebraică, de multe ori desemnează un fluviu. Cf. Is. XXVII, 1, XVIII, 2, XIX, 5. In cazul de față, profetul întrebuințează o hiperbolă spre a face și mai impresionantă descrierea" [2]).

Iată textul pe care l-a luat din Dictionnaire de la Bible, vol. IV, partea II, col. 1651: „La topographie ancienne de Thèbe dif-

---

1) *Dictionnaire de la Bible,* vol. V, partea II, col. 2439.

2) Pentru ceea ce urmează s'a arătat în capitolul: *Aspectul general al cărții,* p. 18-19.

ferait sensiblement de l'actuelle: le Nil s'est élogné de Karnak qu'il baignait, le canaux dont la trace est encore visible sillonnait la ville et l'entouraient; de plus Thèbes était *la seule ville* d'Egypte assise sur les deux rives du Nil; les eaux étaient donc sa muraille. Poussant plus loin, le nom de „mer" en hebreu, comme en egyptien d'ailleurs, est souvent donné aux grands fleuves. Cf. Is. XXVIII, 1; XVIII, 2; XIX, 5, etc. Il y a là tous les éléments voulus pour expliquer le langage d'un prophète qui se sert de l'hyperbole pour frapper plus vivement les esprits.....".

Şi această copiere se face fără citare.

ζ) O lumină deosebită ne aduce Cronica lui Nabopolasar în interpretarea cap. III, vers. 11: *Tot aşa vei cere şi tu ajutor dela duşmanii tăi.* S'ar părea curios, cum i se pare şi tâlcuitorului nostru, când spune: „Cât pentru: auxilium al Vulgatei, nu vedem în ce chip ar veni un ajutor dela inamic". Şi cu toate acestea Egiptul care fusese călcat de armata asiriană, jefuit şi cetăţile distruse, vine în ajutorul armatei asiriene. Să comparăm textele. Textul ebraic: גם־את תבקשי מעוז מאויב corespunde cu toate traducerile. LXX: καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῇ στάσιν ἐξ ἐχθρῶν. Vulgata: et tu quaeres auxilium ab inimico. Siriaca *of ati teben udrono men beeldebobaiki*=Şi tu vei cere ajutor dela duşmanii tăi.

Ebraicul מעוז = scăpare, refugiu; prin extensiune: ajutor, protecţiune omenească; στάσις =stare, poziţiune. Acest cuvânt e vag. auxilium=ajutor; udrono, din Peşito=ajutor. Deci o comparaţiune atentă a textelor ne dau ideia că: Asiria va cere ajutor dela duşmanii ei.—Vedem din Cronica lui Nabopolasar că lucrul s'a întâmplat întocmai. Armata egipteană, care dela începutul războiului, în anul 616, cooperase la apărarea Asiriei şi Ninivei, după cum citim în cronică: *„In luna Taşrit, trupele asiriene şi egiptene urmăriră pe regele Babilonului până la Kablinu, dar nu-l putură învinge"* (rândul 11), fiind Faraon în Egipt Psametic I, acum sub Neco II, vine prin Rafia, Gaza, Ascalon, ajunge la Meghido şi trece peste armata lui Iosia, care se opunea, îl omoară la 609, ajunge la Haran, dar nu poate face nimic. Ba mai mult, în 605, sufere marea înfrângere dela Carchemiş şi Neco, este urmărit de Nabucodonosor, fiul lui Nabopolasar, până la Peluza, poarta Egiptului. Iată un duşman despre care Naum profeţeşte, că Asiria va cere ajutor[1]).

Un alt duşman al imperiului asirian, care a venit în aju-

1) Pentru punctul acesta de vedere vezi: E. Florit, *Ripercussioni immediata della caduta di Ninive sulla Palestina,* în Biblica, 1932, (XIII), pag. 412.

torul Asirienilor, este poporul Maneilor. El locuia împrejurul lacului Van și Urmia, și a fost bătut de Asurbanipal și silit să plătească tribut [1]. Il întâlnim alături de armata asiriană, chiar la începutul campaniei când Nabopolasar înfrânge pe Asirieni și pe Manei. Cronica spune la rândul 5: *Maneii cari veniseră în ajutorul lor* [2].

Acest lucru justifică traducerea textului ebraic așa cum l-am tradus și mai ales cu colectivul, ceea ce concordă până la un punct cu LXX și cu textul siriac încă și mai mult.

Și ca să ne facem o idee lămurită asupra lipsei de orientare, a lipsei de simț critic și a necunoașterii limbii siriace, dăm aici in extenso citațiunea :

„T. M. מעוז, LXX στάσις, V. auxilium, S. Udrono=siguranță, confidență [3]. Versiunile diferă în traducerea lui... Cea mai apropiată de textul ebraic e S. care ne dă „siguranță", pe care noi o înțelegem „adăpost". Nici LXX nu se depărtează prea mult, căci שכר [4] repaos, odihnă, e starea în care cineva nu e supărat de nimeni. Cât pentru: auxilium al V. nu vedem în ce fel ar veni un ajutor dela dușman".

„T. M. מאויב, LXX, ἐξ ἐχθρῶν, V. ab inamico [5]. S. de asemenea are pluralul. Noi menținem punctuația T. M., fiindcă corespunde mai bine ideei contextului, deoarece vorbește de dușman în general".

De aceia și traducerea d-lui Negoiță este în formă de cimilitură: „Tot așa tu te vei îmbăta.

Vei fi ascunsă.

Tot așa și tu vei căuta adăpost de dușman".

— *Ghiciți ce este?*

Și ca interpretare dă: „După căderea cetății Ninive, armata scăpată de măcelul coaliției s'a retras în Harran din nordul Mesopotamiei și a cerut ajutor Egiptului contra dușmanilor săi. Aci își alege un nou rege în persoana lui Așșur-ubalit. Dar până să vină Egiptenii, Nabopolassar, regele Babilonului, ocupă și Harran și nimicește restul de oștire assyriană și cu aceasta, numele Ninivei piere definitiv din istorie. In cele din urmă Nechao, regele Egiptului, reuși să se apropie de Eufrat. Aflând că Assyria fusese împărțită, el se mulțumi să declare ale sale,

---

1) M. Streck, *op. cit.*, I, pag. 357.
2) Gadd, *op. cit.*, pag. 31 și 37.
3) Udrono=ajutor, protecțiune omenească.
4) Ce caută aici cuvântul ebraic, în loc de cel grecesc ?
5) Toate versiunile au propozițiunea *de la*.
Verbul siriac *beo'*=a cere cu insistență, a implora. De aceia în locuri grele, cum este cel de față, comparațiunea trebuește făcută pentru versetul întreg, ca să i se vadă structura și să i se scoată înțelesul adânc.

ținuturile peste cari străbătuse până aci. Dar la Karkemiș lângă Eufrat se întâlni cu Nabucodonosor. In lupta ce se încinse, armata egipteană fu distrusă complect, iar Nabucodonosor își asumă întregul ținut de apus, fost până aci sub Assyrieni".

La pag. 16 găsim acelaș lucru, însă cu oarecare modificari:

„O parte din armata assyriană, reușește să scape și să se retragă în Harran, din nordul Mesopotamiei. Aci își alege un nou rege în persoana lui Assur-ubalit. Cu ajutorul Scyților, Nabopolassar, reușește să cuprindă și Harran și în 610, ultima licărire de viață assyriană a dispărut.

In anul următor 609, luna Tamuz, ajunseră și Egiptenii să ajute pe Assyrieni. Era Nechao II, urmașul lui Psametic, care murise în 611. In drumul său Nechao, întâlnește pe Iosias, regele regatului lui Iuda, care opunându-se trecerii Egiptenilor prin țara sa, fu omorît în lupta ce se dădu la Megiddo. Nechao ajunse până la Eufrat, unde aflând că Ninive a dispărut, se mulțumi să declare ale sale toate țările peste cari trecuse până aci și să stabilească garnizoana în cetățile dinspre Babylonia. In 604 însă, Nabucodonosor, acum rege la Babylon, îi ieși înainte la Karkemiș lângă Eufrat și distruse armatele egiptene, pe care le urmărește chiar până în Egipt".

Autorul se bazează în aranjarea materialului pe două cărți: I. Vandervorst, pag. 134 și The Cambrige History, citată în două locuri, pag. 130.

In această interpretare a stihului citat mai sus de noi, mai întâi avem de observat, că traducerea neavând nici un înțeles, s'a mărginit să-i așeze o interpretare care s'ar fi putut potrivi cu situațiunea istorică. Și așa a și făcut. In al doilea rând spune: că după cuprinderea Haranului Nabopolasar; *nimicește restul de oștire asiriană și cu aceasta și numele Ninivei piere definitiv din istorie* sau *reușește să cuprindă și Harran și în 610 ultima licărie de vieață asiriană a dispărut.*

Autorul face confuziune între ceea ce se întâmplă în 609 și pune pe seama lui 610, din această pricină ajutorul efectiv pe care îl dă Neco lui Așurubalit, când în 609 armatele asiro-egiptene asediază Haranul, nu-l mai menționează.

In al treilea rând spune că Iosia s'a opus la trecerea Egiptenilor prin țara sa, este un lucru inexat întru cât Meghido era în regatul fost al lui Israil [1]).

In al patrulea rând *trage o concluzie falsă* că Neco a-

---

1) Să nu se confunde faptul că Iosia, din pricina slăbirei puterii asiriene și-a îngăduit să treacă până la Meghido și chiar să-l considere ca oraș al lui, cum spune Iosif Flaviu, cu granițele naturale ale regatului Iuda, care cuprindea două triburi.

junge la Eufrat, află că Ninive a dispărut şi se mulţumi să declare ale sale toate ţările peste cari trecuse.

Şi la sfârşit bătălia dela Carchemiş apare ca fără nici o legătură. Dacă ar fi citit pe Gadd, lucrul ar fi fost evitat [1].

* * *

Intr'o lucrare în care se oglindeşte cel mai important eveniment din istoria antichităţii: *Prăbuşirea imperiului asirian şi dispariţia lui din istorie* [2], acest eveniment nu se poate trata la iuţeală.

Sunt lacune şi aprecieri de făcut încă asupra multor chestiuni pe care le-am trecut cu vederea, din pricină că riscăm să întrecem cu critica noastră mărimea tezei de doctorat a d-lui Negoiţă.

Un capitol trebuia însă tratat: *Raportul de forţe în lumea asiatică înainte de căderea Ninivei.* Să laşi să treacă neevidenţiate: Reforma lui Iosia al Iudei, care s'a întins şi în fostul regat al lui Israil; cucerirea Aşdodului de către Psametic I, Faraonul care căpătase independenţa şi restabilise unitatea Egiptului; invaziunea Sciţilor de neam indo-germanic în Siria şi Palestina pe la 634, din care reese caracterul nominal al suveranităţii asiriene asupra Palestinei; superioritatea armată a lui Kiaxare al Mezilor asupra lui Nabopolasar; rolul şters al Sciţilor în luptele pentru cucerirea Ninivei şi neparticiparea lor la împărţirea imperiului [3], sunt fapte cari nu pot fi omise subt nici un pretext.

Ce să spunem de felul incomplect dela pag. 108-109 şi de compilaţie nereuşită făcută să scoată în evidenţă atotputernicia şi rolul istoric de odinioară al Tebei? Autorul nu ştie, că începând dela 1580-1100, faraonii din familiile Tutmes, Amenofis, Ramses, cuceriseră Asia occidentală şi Mesopotamia, Teba, ajungând nu numai capitala Egiptului nou, ci şi metropola Orientului civilizat. Dela această dată începe declinul şi ridicarea treptată a Asiriei, care la rândul ei va cuceri Egiptul, şi Ninive va ajunge capitala lumii orientale [4].

Numai aşa se poate pricepe adâncul înţeles al proorociei lui Naum.

---

1) C. J. Gadd, *op. cit.*, pag. 26. Despre aceasta vezi: Politica regatului Iuda, p. 100.

2) Cele 4 reşedinţe ale regilor asirieni: Ninive, Dur-Şarukin, Kalah şi în parte şi Aşur, au fost incendiate şi prefăcute în ruine.

3) La împărţirea imperiului asirian, *Mezii* au luat: teritoriul vechiului imperiu asirian şi teritoriul dela nord şi dela vest până la râul Halis. *Babilonienii* au luat: restul imperiului asirian, Mesopotamia cu Siria şi ţinutul de dincolo de Tigru. Pentru aceasta vezi: R. Kittel, *Geschichte des Volkes Israel,* vol. III, partea I, Stuttgart, 1927, pag. 1.

4) Despre importanţa Tebei, marea capitală a Egiptului, ar fi pu-

CONCLUZIUNE.

Cartea d-lui T. Negoiţă este o compilaţie pusă la adăpostul unui titlu: teză de doctorat. Pentru studierea acestui subiect ar fi avut nevoie de mai multă vreme şi de mai multă atenţiune. O carte în genul acesta se scrie pe îndelete: e o lucrare de lungă durată de cercetări minuţioase şi de maturitate ştiinţifică. O lucrare de erudiţie, care trebue să rămână, nu se face cu grabă şi cu sistemul de compilaţie, de ai impresiunea unor milioane de culori dintr'un caleidoscop.

Autorului îi lipsesc: a) *Orientarea generală.* Nu ştie ce să citească şi cum să citească. Orice afirmaţiune i se pare bună ori şi unde ar găsi-o şi se grăbeşte s'o pună în text ca să umple paginile. Cărţile pentru d-sa au aceiaşi valoare. Când se încurcă într'o chestiune mai grea, atunci textul este conrupt sau obscur. Iar când e vorba de critică tot ceea ce nu se potriveşte cu părerile d-sale, este raţionalist.

b) *Metoda urmărită.* Putem spune că nu are nici o metodă. Materialul este aruncat grămadă, iar clădirea pe care a zidit-o, este fără temelie. Despre critica istorică, literală, textuală nu mai spunem nimic, căci sunt subt orice apreciere. Lexicografia este complect neglijată, iar noţiunile elementare de sintaxă lipsesc. Din comentar nu se poate vedea ce urmăreşte profetul. Cele două rânduri de traducere mi-au făcut impresiunea, că profesorul: raportorul principal a remaniat teza într'o mare măsură, însă zadarnic. Erorile ce s'au relevat la comparaţiunea cu textul siriac, erori de citire şi de metodă, denotă lipsă de spirit critic.

c) *Marile linii de interpretare.* Acestea sunt fixate de comentatorii sacri, cari dau la iveală învăţătura Bisericii şi conservă tradiţiunea. In comentarul de faţă aprecierea comentariilor sacre, este după aceiaşi metodă ca şi cum a înregistrat pe Marti, Gunkel, Nowack, Hoonacker, Bickell, etc. Nu se vede familiarizarea cu citirea lor şi cu scoaterea a ceea ce trebue, ca interpretarea să reprezinte adevăratul punct de vedere al Bisericii, căci interpretarea se face, pe lângă filologie, numai în lumina Scripturii şi a Tradiţiunii.

---

tut să se conducă de A. Moret, *Le Nil et la civilisation égyptienne,* Paris, 1926, pag. 337-346, de unde se vede mărimea şi importanţa ei.

Acest comentar lasă impresiunea, şi cred că este cea justă, că este la fel cu toate comentariile protestante. Se poate oare imagina ca o carte trecută în canonul Bisericii să nu aibă măcar o idee pe care să se sprijine o învăţătură şi o atitudine? Căci din două una: sau atare cărţi cuprind învăţături ale Bisericii, sau nu, şi atunci nu au ce căuta în canon! Dar literatura patristică cuprinde perle de interpretare. Şi am dat exemplu, interpretarea Fericitul Ieronim. Am fi trecut şi mai departe, dar am lăsat şi autorului ceva care să-l mai preocupe.

Am arătat la început şi cu aceasta vreau să sfârşesc critica mea, că proorocia lui Naum, — ca şi celelalte cărţi profetice ale Vechiului Testament,—are pentru Biserică un sens *istoric,* care se referă la evenimentele în curs pe care profetul le are ca subt ochi prin inspiraţia Duhului Sfânt, şi *unul teologic* cu conţinut mesianic. Sensul istoric este căderea Ninivei, şi pedeapsa pe care Dumnezeu a trimis-o asupra poporului asirian, ca să asigure liniştea şi misiunea poporului ales. In celălalt sens se vede învăţătura despre providenţa cârmuitoare a unui Dumnezeu Sfânt, Atotputernic şi drept, care pedepseşte pe cei fără de lege şi răsplăteşte pe cei cari nădăjduesc în el. La baza acestui raport al lui Dumnezeu cu lumea, stă planul lui pentru mântuirea lumii, prevestire, care se aude în cuvintele de veste bună ale lui Naum II, 1, ca şi în expresiunile asemenea din Isaia LII, 7 şi a căror realizare se citeşte în epistola către Romani (X, 15) [1]) a Sfântului Apostol Pavel, referitor la propoveduirea în lume a învăţăturii evanghelice: „Cât de frumoase sunt pe munţi picioarele celor ce binevestesc pacea, celor ce binevestesc cele bune!"

*
* *

Pe baza acestei lucrări, comisiunea Facultăţii de Teologie din Bucureşti, nu din vina ei, ci din vina raportorului principal al tezei, a acordat autorului titlul de „Doctor în Teologie", magna cum laude, menţiunea cea mai mare: nota 10.

O teză de doctorat, însă trebue să fie o lucrare originală. Lucrul să fie făcut fără graba de a avea un titlu academic, căci întotdeauna un titlu însemnează clasificarea celui ce-l obţine în rândul oamenilor de ştiinţă, cari pot fi consultaţi în anume timpuri asupra problemelor cari privesc specialitatea aleasă. Şi când specializarea s'a făcut în bune condiţiuni, avem satisfacţiunea de a consulta un om pregătit în ramura respec-

1) *Tolkovaia Biblia,* VII, pag. 276, Cf. *Knabenbauer, op. cit.,* vol. II,, pag. 28—29 şi *Patrologia Orientalis,* vol. XV, pag. 588. In LXX, Naum II, 1 este: I, 15.

tivă, și dimpotrivă, când pregătirea s'a făcut în condițiuni mediocre, sau rele, și cu o grabă neobișnuită, cum este în cazul de față, de a pune mâna pe o situațiune—acea de conferențiar de studii biblice dela Facultatea de Teologie din București, atunci rămânem decepționați și uluiți, de pregătirea insuficientă și superficială care i s'a dat, și de aprecierea ce i s'a făcut.

La o teză de doctorat, pe lângă candidatul care lucrează și prezintă teza, nu trebuește uitat și profesorul la care se trece teza. La dreptul vorbind, profesorul are mai mare răspundere, fiindcă el este îndrumătorul și întipăritorul metodei de lucru și al informațiunilor, precise, clare sau false, cari intră într'o lucrare de valoarea unei teze de doctorat.

Lipsa de informațiune a profesorului, are o înrâurire covârșitoare asupra candidatului, care va căuta să imiteze pe profesorul său, și dimpotrivă. Din această pricină, vedem că din mâna unui profesor stăpân pe specialitatea sa, ies elemente de prima mână. Cu un profesor insuficient sau rău pregătit și fără metodă, de multe ori pierzi vremea și trebue ca aiurea, s'o iei dela capăt, sau să te mulțumești cu ceea ce poți căpăta din puținul pe care profesorul de specialitate îl posedă.

La conducerea alcătuirii unei teze de doctorat, este angajat prestigiul științific al profesorului respectiv. Și la profesorii mai în vârstă, se poate vorbi nu numai de prestigiul științific, ci chiar de apogeul științific în ramura respectivă.

* * *

Studiul Vechiului Testament, la noi, este cu mult în urmă față de ceea ce ar trebui să fie. Din această pricină, Scriptura în general, cu excepția Evangheliilor, deși este citită în unele cercuri și de unii creștini, totuși nu este înțeleasă și nici prea mult dorită. La noi, citirea se făcea și se face pe cele două edițiuni le Bibliei: traducerea Sf. Sinod, *epuizată de multă vreme și* traducerea Societății Biblice Britanice, *aceasta din urmă, într'o limbă mai mult vulgară decât literară, iar în frumoasele cărți poetice: searbădă și lipsită de adâncul înțeles al textelor, deoarece traducătorul, necunoscător al limbilor originalului, a tradus după alte traduceri. Afară de aceasta, lipsa unui comentar de unde să se vadă clar ceea ce învață Biserica, este o lacună, care nu se știe când va fi umplută. In luptele Bisericii românești cu sectanții(cari dau asalt la temelia ei ca să prăvălească Statul de care a fost și este atât de strâns legată), noi nu avem la îndemână studii și lucrări capabile să risipească nedumiririle*

intelectualilor şi nici să întărcască credinţa poporului sârguincios încă pe căile Bisericii, pentru mântuirea sufletului.

Este lucru netăgăduit, că în fruntea tuturor ştiinţelor teologice stă studiul Scripturii — Vechiul şi Noul Testament — al cărei centru este Iisus Christos. Şi cu toate acestea Scriptura este prea puţin cercetată şi studiată. Combătută de mulţi, subt cuvânt că ar cuprinde lucruri ce nu se mai pot susţine astăzi, mai ales privitor la Vechiul Testament, ea este privită cu indiferenţă de studentul teolog, cel ce mâine mai mult din motive materiale va fi slujitor al Bisericii, decât din chemare şi din convingere.

Toată această secetă, de cunoştinţe şi de directivă, îşi are izvorul în insuficienta şi mediocra pregătire a profesorilor, cari la rândul lor, nu pot să croiască o nouă cale cu bună metodă în studierea şi aprofundarea Scripturii Vechiului Testament. Dar această pregătire stă în strânsă legătură cu organizarea Facultăţilor de Teologie, rămase şi azi la punctul de vedere că teologia se poate învăţa integral. Facultatea de Teologie din Cernăuţi mai conservă acele examene „riguroase“ *de doctorat din din toată teologia. Facultatea din Bucureşti, deşi se deosebeşte sub acest raport, ca şi cea din Chişinău, până acum nu şi-a organizat cursuri de doctorat, deşi ca cea mai veche, trebuia să le aibă.* **Profesorul de Exegeza Vechiului Testament, la o singură catedră, spre deosebire de Chişinău unde sunt două, poartă de un sfert de veac în spate toată ştiinţa specialităţii respective, fără să fi organizat nimic. Lipsa disciplinelor complimentare şi auxiliare, de limbi semitice, istoria Asiriei, a Babiloniei şi a Egiptului, pentru această catedră, face ca să apelăm la Facultăţile catolice şi protestante şi să luăm studiul dela început, cu pierdere de vreme şi dezorientare.**

In calea tuturor încercărilor de sistematizare şi organizare s'au aşezat deacurmezişul socoteli şi interese personale de infimă mărime, cari au păgubit şi păgubesc instituţia şi diminuiază însemnătatea şi prestigiul Bisericii în slujba căreia stă.

Se ştie, ca un fapt dovedit, că năzuinţa pentru studiu şi pentru ştiinţă, în toate ţările este numai studierea în centre mari şi înzestrate cu biblioteci. Se întâmplă şi la noi aproape acelaş lucru. Studenţimea teologică dă năvală la Bucureşti, dar nu află ceea ce-i trebue pentru studiul Vechiului Testament. **Lipseşte profesorul cu metoda, documentarea şi informaţiunea**

în materia respectivă după cum se vede din critica noastră. Și atunci ne facem adevărata convingere: incompetința celor ce se pregătesc în această specialitate.

O reorganizare a învățământului teologic superior, — în toate ramurile — dar mai cu seamă în aceia a Scripturii Vechiului Testament, se impune ca o necesitate urgentă, nu numai pentru formarea oamenilor de știință, dar și pentru a profesorilor și misionarilor, cunoscători ai Sfinței Cărți. La noi, va trebui să se studieze teologia pentru tot Răsăritul, așa că studenți și profesori din țările balcanice, în loc să apuce drumul Apusului, să treacă pe la noi, să se adape din cultura noastră teologică, gata de a rivaliza în metodă și seriozitate cu cea mai apuseană și în multe privințe cu persepective de a o întrece. Și dacă în trecut, în țările române, se adăposteau ierarhi, călugări, mitropoliți și patriarhi, veniți din răsăritul ortodox, de unde apărau ortodoxia atacată și tipăreau cu banii noștri cărți de polemică și de zidire sufletească, astăzi, când aceiași ortodoxie o putem apăra și organiza prin școala noastră teologică superioară, de ce n'am face-o?

Pentru critica de față, am întâmpinat unele dificultăți și anume:

Lipsa unei biblioteci de teologie. *Nici la Biblioteca Internatului Facultății de Teologie din București (bibliotecă rămasă în urmă subt toate raporturile), nici în tânăra bibliotecă a Facultății de Teologie din București, înființată acum câțiva ani, nici la Academie, nici la Fundație n'am putut afla tot ceea ce-mi trebuia. Majoritatea cărților utilizate sunt fie din biblioteca mea personală, fie din acea a Seminarului de Vechiul Testament dela Facultatea de Teologie din Chișinău.*

Lipsa de litere siriace și arabe. *Altădată, biserica din principate tipărea în tiparnițele dela Snagov, cu Antim Ivireanul, sau în cea dela Iași, fiind de față patriarhul Silvestru al Antiohieei, liturghiere greco-arabe; astăzi nu se mai află nici o literă din ceea ce a fost. Și cine vrea să tipărească ceva, este constrâns să caute în tipografiile particulare, și ele rău utilate pentru acest gen de cereri foarte rare.*

Am adoptat, deci, transcrierea fonetică a textului siriac și a izolatelor cuvinte arabe. Pentru limba asiriană, s'a procedat la fel. Unde nevoia a cerut, s'au adăogat accentele necesare,

lucru care ar fi putut fi evitat, dacă textul se tipărea în caractere originale.

Lipsa de clişee şi hărţi, *m'a făcut să apelez acolo unde le-am găsit, deoarece, până acum la noi, acest studiu de interpretare bazată pe documente originale şi cu clişee, nu există. Şi dacă pentru orientalişti, acest procedeu este obişnuit, pentru teologi este o raritate şi un început. Aşezarea geografică a diferitelor localităţi şi chipul stăpânitorilor vremelnici ai omenirii sunt de un interes capital pentru intepretarea Vechiului Testament, în lumina descoperirilor orientale.*

Am adunat bibliografia necesară studiului proorocului Naum, cu nădejdea că ea va complini în mare măsură lipsa de informaţie bibliografică în acest domeniu. Şi am arătat apoi cum trebue să fie pregătită o lucrare de doctorat — de maturitate ştiinţifică — în domeniul Vechiului Testament.

In critica făcută, am bazat documentarea mea şi pe documente externe originale, necesare tâlcuirei şi am ajuns la concluziunea că Sfintele Cărţi, dacă pentru poporul de rând este destul să fie tâlcuite pe baza părinţilor şi a scriitorilor bisericeşti, pentru pătura cultă şi încă neinformată asupra veracităţii evenimentelor externe sunt încă un sprijin, bine venit şi de mare preţ.

In felul acesta, exegeza făcută, are mai mult înţeles, iar cuvântul lui Dumnezeu, viu şi veşnic, pentru lumea scepticilor, capătă o forţă nebănuită.

*
* *

In cazul nostru rees clar două lucruri: *incapacitatea raportorului principal,* a P. C. Sale Părintelui Popescu-Mălăeşti, de a dirija o lucrare de valoarea profetului Naum, nefiind singur informat asupra greutăţii tezei şi asupra materialului principal şi auxiliar de limbi orientale şi de istorie orientală: asiriană, babiloniană şi egipteană şi *nulitatea candidatului,* care a obţinut pentru asemenea lucrare două calificative: Doctor în Teologie, specialitatea Exegeza Vechiului Testament şi recomandarea ca suplinitor la conferinţa de studii biblice dela Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Résumé

Les observations critiques de la présente étude ont pour objet le travail de M. T. Negoiță, docteur en Théologie de la Faculté de Théologie de Bucarest, titre obtenu en juin 1932. Sa thèse de doctorat: Profetul Nahum, traducere și comentar (=*Le prophète Nahum, traduction et commentaire),* aurait pu être passée sous silence. Mais, étant donné, que cette thèse, inférieure sous tous les rapports, aurait pu être considérée, à l'étranger, comme modèle d'exégèse et de conception méthodique — en Roumanie, — fruit des études faites dans nos Facultés, je n'ai pas voulu, pour le prestige de la Faculté même et des autres Facultés de Théologie de notre pays, la passer sous silence, malgré l'excellente appréciation du professeur de spécialité: M. l'abbé Popesco-Mălăești.

Cette thèse n'est pas un travail original, comme il aurait dû l'être — travail de longue haleine et de maturité scientifique, — mais une compilation qui manque de méthode historique et d'information. L'auteur s'est hâté d'avoir le titre pour occuper le plus vite possible, avec le concours de son protecteur, *la Conférence d'Études Bibliques* de la Faculté de Théologie de Bucarest. Aidé par son professeur, mais insuffisamment informé lui-même sur l'importance et sur la difficulté du livre du prophète Nahum, l'auteur du commentaire, candidat au titre de docteur, a composé un travail qui manque complétement d'intérêt et cependant il a reçu la qualification: *magna cum laude.* Chose étonnante et même surprennante, d'accorder le titre de docteur pour un pareil travail!

Nous allons examiner le commentaire sous les points de vue suivants:

1. *L'aspect général du livre,* 2. *Le commentaire proprement dit,* 3. *La critique du texte,* 4. *Les Pères de l'Église,* et 5. *La méthode d'interprétation.*

1. Au point de vue de **l'aspect général du livre,** nous faisons deux observations préliminaires: **a)** le travail doit être composé scientifiquement et **b)** il doit présénter la matière d'une façon supérieure et méthodique.

De l'examen général de notre étude, résulte que: M. Negoiţă ne possède pas la grammaire hébraïque et la syntaxe. Il ne connaît non plus les langues sémitiques nécessaires pour la critique du texte, ni l'histoire de l'Assyrie, de la Babylonie et de l'Égypte. Il n'a pas lu la Bible, pas une seule fois sur les textes originaux: hébreu et araméen.

Quant au style, la matière n'est pas exposée dans une forme supérieure. Le livre fourmille de fautes et d'erreurs: fautes d'ortographe concernant le roumain et erreurs dues à la transcription du syriaque et à l'impression des mots hébreux. Les Pères de l'Église sont cités comme on cite les auteurs profanes, et du livre même, il ne résulte pas quel est le point de vue de l'Église, quant à sa doctrine. On ne voit pas non plus quelles sont les divisions du livre de Nahum.

Les éditions des travaux consultés ne sont ni les meilleures, ni les plus récentes, par ex.: *Sellin* est cité, quoi que le candidat ne l'ait pas lu, d'après l'édition de 1922, tandis que la dernière édition est celle de 1930; *Knabenbauer* est cité d'après l'édition de 1886, tandis que l'édition de 1924 lui aurait fourni une riche bibliographie.

A la fin du „commentaire" de M. Negoiţă, il y a une *„Bibliographie"*, avec l'observation qu'il a lu les livres marqués d'une étoile. Mais cette information n'est pas exacte, car dans sa thèse il cite des livres qui ne sont pas marqués de l'étoile, par ex.: Bérose, Keil, Ewald, Duhm, etc. Il n'a pas utilisé des livres de premier ordre: Gadd, *The Fall of Nineveh*, London, 1923. A cause de cela, il a employé l'article de Dhorme, *La fin de l'empire assyrien d'aprés un nouveau document* (Revue Biblique, 1924, pag. 224-225) et I. Vandervorst, *Israël et l'ancien Orient*, II-e édit., Bruxelles, 1929.

Notre exégète emploie des articles d'après Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*, copie mot-à-mot diguisée, sans dire qu'il s'agit d'une simple traduction et sans citation, par ex.:

Pages 35-36	=	Vigouroux, *op. cit.*, V,	col., 2430.
Page 35	=	Vigouroux, *op. cit.*, V,	col., 2439.
Page 37	=	Vigouroux, *op. cit.*, III,	col., 1112.
Page 38	=	Vigouroux, *op. cit.*, V,	col., 2390.
Page 109	=	Vigouroux, *op. cit.*, IV,	col., 1651.

En s'appuyant sur des *Dictionnaires*, et parcequ'il n'est pas familiarisé avec les sciences auxiliaires de l'Ancien Testament et

surtout pour le commentaire de ce livre: l'assyriologie, il est mal informé sur la chute de Thèbe, l'ancienne capitale de l'Égypte, et autrefois, pendant le régne de Toutmes III, la capitale de l'Orient civilisé. Il n'a pas utilisé encore deux livres:

1. Ferd. Hoefer, *Chaldée, Assyrie, Médie, Babylonie*, Paris, 1862, qui malgré les conclusions de l'auteur, donne un riche matériel documentaire sur les auteurs classiques qui parlent de Ninive, de ses guerres et de sa chute.

2. M. Streck, *Assurbanipal und die letzen assyrischen Könige, bis zum Untergange Niniveh's,* Leipzig, 1916, 3 vol., qui est un précieux instrument de travail (surtout les vol. I, pag. 421-449, et II), qui doit être corrigé avec Gadd, *op. cit.,* London, 1923.

Quant à la *„critique littéraire"* et *„le style"* tout est une compilation. M. Negoiţă ne connaît pas les termes à employer pour classifier les opinions des critiques. Il dit par ex.: *les uns* (pag. 36); *les autres* (pag. 36); *ce sont des suppositions* (pag. 48); *ce sont des curiosités* (pag. 49); *quelques commentateurs* (pag. 49); *nous sommes du même avis que les Pères de l'Église* (pag. 51); *M. Bellas influencé à outrance par les protestants, devient très libéral...* (pag. 75); *Le texte est corrompu* (pag. 61); *cela est une absurdité, car dans toutes les langues de la terre, par le singulier on peut désigner le pluriel* (pag. 61); *ce vers est un des plus obscurs, à cause de la corruption du texte* (pag. 88). A la page 96 et 97 de son travail, notre auteur emploie la comparaison avec *l'omnibus* à propos des chars de guerre des Assyriens, comparaison mal placée. *Ce vers est une simple comparaison, mais difficile à comprendre. Nous ne pouvons pas pénétrer l'intention de l'auteur. C'est une courte sentence, et nous ne savons pas à quoi faut-il la rapporter* (pag. 124). A la page 125, il a la prétention de corriger Smith et Bellas, professeur à la Faculté de Théologie d'Athènes: *„La traduction de ceux qui traduisent avec: scribes (Smith et Bellas) est fausse, car dans* טפסר *il n'y a aucune métathèse du mot* ספר". Cette argumentation prouve que notre auteur et de même son professeur, ne connaissent pas le mot assyrien: *dupşaru* (tupşaru). Pour cela ils auraient dû lire: Jeremias, *Das Alte Testament im Lichte des alten Orient,* art. *Nahum,* pag. 642, ou chercher dans un dictionnaire assyrien le mot *dupşaru (tupşaru)*=„scribe de tablettes".

Il emploie des auteurs dans des citations de seconde main, par ex.: Spiegelberg, *Aegypt. Randglossen zum A. Test.* 31, f. f.

cité d'après Smith (p. 73). Billerbeck und Jeremias, *Der Untergang Niniveh's und die Weissagungschrift des Nahum*, Leipzig, 1895 (Beiträge zur Assyriologie III, 87-188), dont le titre dans la *„Bibliographie"* est incomplet et sans date, sont cités d'après Smith (pag. 102). Breasted, *Ancient Records of Egypte,* IV, 411 d'après Smith (pag. 109).

A. O. F. R., 511, f. f., d'après T. C. dans *Enc. Biblica,* art., Put. (pag. 109).

Le collectif dans la syntaxe lui est quelquechose d'étrange, car il est souvent surpris, comme par ex., dans III, 11, où à la suite de la comparaison avec les LXX, la Vulgate et le syriaque doit être traduit: *„De même tu chercheras toi aussi aide de la part de tes ennemis"* et non *„De même tu chercheras abri à cause de l'ennemi"*. Et pour nous faire une idée de sa conception non-critique, il se demande *„comment l'aide viendrait de l'ennemi"* (pag. 114). Sans doute, s'il avait lu la Chronique de Nabopolassar, il aurait vu les deux ennemis: les Égyptiens et les Mannéens (=Mannai), deux anciens ennemis qui vinrent au secours de l'empire assyrien.

Ne parlons plus dela chronologie des événements qui est pleine d'inexactitudes! Pour ce genre d'interprétation on doit voir les pages: 16, 93, 115, où la confusion domine.

La conquête de Harran est atribuée par notre interprète, aux Scythes (pag. 16). Il est vrai que cette opinion est partagée aussi par Gadd, qui, le premier, a traduit: *Umman-Manda* = Scythes (ligne 65 de la Chronique). Plus tard, Dhorme, dans son article de la *Revue Biblique,* admet qu'il s'agit de Scythes *(R. B.,* 1924, pag. 233). Mais en 1925, Thureau-Dangin, publia dans la *Revue d'Assyriologie,* XXII, pag. 27. ss., „un message envoyé par Nabuchodonosor II, encore prince héritier, à trois personnages pour leur annoncer la campagne de Nabopolassar au pays de Harran, campagne qui devait mettre fin à l'empire assyrien". Cette lettre, sous le No. 99, fait partie de G. Conteneau, *Contrats et lettres d'Assyrie et de Babylonie*: Contrats de Kerkouk, contrats kassites, contrats et lettres d'Assyrie, lettres néo-babyloniennes. Paris, Geuthner, 1926.

Voici la lettre:

„Lettre de (ilu) Nabu-kudur-usur à (ilu) Ninurta-şar-usur, (ilu) Nabu-nadin-şum et (ilu) Marduk-etir. Salut à vous! Que Bel et Nabou décrètent votre salut! Le roi s'en est allé au pays de Harran *(Harranu);* une force nombreuse de Mèdes *(Madaaa)*

s'en est allée avec lui. Quiconque aime le roi et m'aime, moi aussi, père et enfant...".

Et voici la conclusion du Père Dhorme:

„Malgré l'absence des dernières lignes, cette missive illustre, de saisissante façon, la compagne racontée par la Chronique de Gadd. On voit clairement que les alliés de Nabopolassar, dans la marche sur Harran, sont des Mèdes et que, par conséquent, les fameux *Umman-Manda* qui, d'après les récits de Nabonide et la relation de la Chronique, furent des auxiliaires de l'armée babylonienne et les destructeurs de Harran, doivent s'identifier avec les Mèdes et non avec les Scythes. C'est donc sous les coups des Babyloniens et des Mèdes que, l'an 610 av. J.-C., tombait la ville de Harran, comme étaient tombées Assur et Ninive". *(R. B.* 1927, p. 152).

Nous avons signalé cela pour la précision des événements!

Avec ce système d'exégèse dans l'appréciation des divers problèmes que présente le livre de Nahum, l'exégèse est une confusion et un genre d'ignorance, car il est très facile d'embrouiller les choses, et dans les endroits difficiles s'exprimer: *„Nous ne le savons pas!*

2. **Le commentaire proprement dit.** Il faut d'abord attirer l'attention du lecteur sur les deux traductions différentes du livre du prophète Nahum. M. Negoiță met une traduction en haut de la page et, dans le commentaire proprement dit, il fait souvent l'exégèse d'après une autre traduction. Cette chose bizarre prouve qu'une main étrangère a remanié la thèse que nous examinons. La personne qui est intervenue, est, elle aussi mal informée sur la grammaire hébraïque et sur la syntaxe.

Le commentaire qui occupe la plus grande partie du livre — pag. 33-130 — est quelquechose de très mêlé, plein d'affirmations incohérentes, comme nous l'avons démontré dans notre compte rendu en roumain. La matière n'est pas choisie; n'importe quel auteur protestant est pris comme appui. Les Pères et surtout ici les écrivains ecclésiastiques sont cités pour être cités. Les auteurs profanes, qui racontent l'histoire de la grande cité de Ninive, lui sont inconnus. La Chronique de Nabopolassar, destructeur de Ninive et de l'empire assyrien, n'est pas utilisée, — document qui jette une nouvelle lumière sur différentes passages de l'Écriture Sainte.

3. **La critique du texte**, la plus aride partie d'un commentaire, est au-dessous de toute appréciation. L'auteur ne connaît pas en quoi consiste la critique, le génie de la langue dans laquelle

il fait la traduction, etc... Il exagère l'importance des Septante, il ne connaît pas la valeur de la Vulgate et du texte syriaque corrigé d'après les Septante; cette correction a été finie avant le IV-ème siècle, car Ephrème et Aphraate citent un texte qui est très proche de celui des manuscrits.

N'importe quelle leçon lui fait impression, et ainsi frappé par la nouveauté du texte, il change l'hébreu à son gré; tantôt d'après le grec, tantôt d'après le syriaque. *Cela est le résultat d'une préparation superficielle et du manque de connaissances surtout de la langue syriaque et de l'histoire du texte.* C'est pourquoi le texte syriaque en transcription fourmille de fautes de lecture.

Quant à la critique du texte roumain de la traduction du Saint-Synode, éd. de 1914, il résulte, de ce que nous avons dit, que notre exégète ne connaît pas la langue de l'ancienne traduction roumaine. Pour cette raison il fait des confussions et des fausses appréciations concernant la traduction du grec. Pour démontrer l'infériorité de la traduction, il aurait dû mettre une nouvelle traduction en regard des passages mal traduits.

4. **Les Pères de l'Église et les écrivains ecclésiastiques**, sont cités d'une façon fragmentaire. Pour les étudiants qui peuvent à peine déchiffrer un texte latin, il aurait dû mettre la traduction dans le texte du commentaire et le texte latin ou grec au bas de la page.

Des fragments des écrivains ecclésiastiques qu'il donne, on ne saisit pas au juste leur doctrine au sujet du livre de Nahum. Nous avons cité en traduction roumaine une grande partie du commentaire de Jerôme, qui contient des pages magnifiques, commentaire de premier ordre, qui fixe aussi le sujet au point de vue du sens littéral et du sens spirituel: *la consommation du monde et le jugement du Seigneur.* Nous n'avons pas traduit les autres écrivains ecclésiastiques, car nous les avons laissé à la charge de M. Negoiță qui les consultera, sans doute, quand il va refaire son travail.

5. **La méthode d'interprétation** n'est pas une chose familière de M. Negoiță. Pour cette raison, nous lui avons exposé les lignes générales de la théorie dans notre compte rendu en roumain, lui faisant savoir que sans posséder les sciences fondementales et auxiliaires de l'histoire orientale et des langues sémitiques, on est dans l'impossibilité de rédiger un commentaire scientifique. *L'information bibliographique* lui *manque totalement.* Dans le même compte rendu en roumain,

nous lui avons signalé ce que nous avons trouvé dans: Knabenbauer, *Cursus Scripturae Sacrae, Commentarius in prophetas minores,* éd. de 1924, et en dernière ligne les informations cuillies dans différentes revues et collections, dont on ne peut se dispenser. Nous avons réservé un chapitre dans lequel nous expliquons comment on doit faire la traduction d'un livre de l'Ancien Testament, et nous avons donné une nouvelle traduction du livre de Nahum, car la traduction de M. Negoiţă est mauvaise.

Pour éclaircir les événements décrits par Nahum, notre auteur aurait dû consacrer un chapitre spécial à: *„La politique du royaume de Juda à cette époque (616-609)"*. Pour cela nous avons jeté un coup d'oeil dans les documents cunéiformes, en prenant en considération en même temps divers passages de l'Écriture, et nous avons conclu que la politique d'Israël et de Juda avant et après leur séparation, fut *la politique d'indépendance nationale.* Et à cette époque, surtout, le roi Josias avait l'intention de restaurer l'ancien Israël dans ses frontières. Pour cette fin, il profitait du chaos provoqué par la chute de l'empire assyrien.

Le chapitre: *„Manques et incohérences"* est réservé aux différentes observations relatives à la technique du travail et à l'interprétation des textes cunéiformes à l'aide desquels on peut obtenir une meilleure traduction des divers textes du livre de Nahum. On peut y voir aussi le dommage qui résulte de la négligence des sources cunéiformes.

Notre exégète aurait dû traiter encore: *„Le rapport des forces dans le monde asiatique avant la chute de Ninive",* d'où résulterait la souveraineté nominale de l'empire assyrien sur divers pays et régions conquis. Mais étant donné la longueur de notre critique, qui aurait depassé le travail de M. Negoiţă, nous nous sommes arrêtés ici.

La conclusion, qui se dégage de nos observations, est: **Il lui manquent:**

a) *L'orientation générale,* car notre interprète ne sait pas utiliser et lire les livres concernant divers problèmes de l'Ancien Testament. Pour lui, tout livre et toute édition ont la même valeur.

b) *La méthode suivie.* Il n'a pas de méthode et d'esprit critique.

c) *Les grandes lignes d'interprétation,* ne se laissent pas apercevoir. A côté des auteurs catholiques et protestants, on ne voit pas quelle est la Tradition de l'Église Orthodoxe orientale au

sujet de l'exégèse du ppophète Nahum, surtout le côté théologique.

L'insuccès dans la composition du travil de M. Negoiţă est dû au professeur respectif, M. l'abbé Popesco-Mălăeşti. Professeur depuis 25 ans, il n'a rien organisé dans l'étude de l'Ancien Testament. Il a proposé lui seul l'Écriture Sainte: *l'Archéologie, l'Introduction, la Grammaire hébraïque* et *l'Exégèse.* C'est seulement maintenant qu'on voit qu'il n'a pas été dès le commencement préparé lui-même dans la science de l'Ancien Testament, **Spécialiste en langues sémitiques en Allemagne, depuis, sa nomination comme professeur, il n'a rien écrit dans ce domaine, L'histoire orientale: de l'Assyrie, de la Babylonie et de l'Égypte, lui sont inconnues et même il les méprise. Pour cela, l'étudiant qui veut se spécialiser dans l'Écriture Sainte, doit partir à l'étranger pour recommencer les études et apprendre la méthode.** Pour une Faculté de Théologie, comme celle de Bucarest, qui avait la posibilité de devenir le centre théologique de tout l'Orient, un professeur n'aurait jamais eu la patience de proposer 25 ans tant de matières et parfois être encore suppléant aux différentes chaires. Les étudiants désirent comprendre l'Ancien Testament. **Mais il leur manque le professeur qui possède la méthode, la documentation et l'information nécessaires et basées sur l'étude sérieuse et le désir d'être au courant de la plus grande partie des travaux relatifs à sa spécialité. Il est même étonnat que le professeur actuel ne connaisse pas la syntaxe hébraïque. Autrement on ne peut pas s'expliquer comment il a laissé se glisser de graves erreurs et des incohérences notables de méthode dans la traduction et par conséquent dans l'interprétation du texte étudié par M. Negoiţă.**

Pour nous, de l'examen atentif de la thèse de doctorat de M. Negoiţă, il resulte deux conclusions évidentes:

a) **L'incapacité** de M. l'abbé Popesco-Mălăeşti de diriger un pareil travail, car il n'est pas documenté lui-même sur ce qu'il faut d'information pour une thèse de doctorat concernant le prophète Nahum;

b) **La nullité** du candidat, proclamé docteur de la Faculté: **magna cum laude,** ce qui constitue la plus haute distinction et recomandé: **maître de conférences-supléant d'Études Bibliques** à la Faculté de Théologie de Bucarest, à cause des mérites particuliers de sa thèse.

Preotul Dr. *Marin Ionescu*, **Fiul lui Dumnezeu şi copiii lui Dumnezeu** (Ioan 1, 23). Manual de religie pentru cl. I primară. Bucureşti, 1933. Carte de 56 de pagini, în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 25 de lei.

N'a trecut decât un an de când preoţii au fost însărcinaţi să predea religiunea în şcoalele primare, şi nu aud decât bine de pe urma acestui an. Eram neliniştiţi că ce-o să fie, şi iată că e bine. Am auzit părinţii vorbindu-mi foarte mulţămiţi de învăţătura creştinească, pe care copilul o capătă acum în şcoala primară din mâna preotului.

Nu va fi pretutindenea aşa. Vor fi şi scăpătari. Se poate. E de aşteptat. Dar n'am auzit de ele.

Alt lucru îmbucurător este însă răsărirea roadelor cărturăreşti de pe urma acestei sarcini. Cartea Părintelui Dr. *Marin Ionescu*, cunoscut scriitor de lucrări bisericeşti, este o dovadă. Altele au răsărit de curând la Chişinău, prin osteneala d-lui *Toma Bulat*, profesor la facultatea de teologie din Basarabia, şi a d-lui *G. I. Arghiropol*, licenţiat în teologie. De curând au ieşit din teascurile Tipografiei Statului din Chişinău, cu cheltuiala darnicului Vlădică *Visarion* dela Hotin, 4 cărţi de religiune pentru toate 4 clasele şcoalei primare, într'un tipar de o frumuseţă care-ţi câştigă inima numai privindu-l. Impodobite apoi toate cu foarte frumoase chipuri şi vederi, vor fi, nici vorbă, o podoabă pentru şcoala primară.

Dar să nu ne apucăm a scrie despre ele aici, fiindcă trebuiesc luate mai amănunţit. Să scriem acum despre a Parintelui M. Ionescu.

A face o carte de religiune pentru copii mici e foarte greu, Ce să le spui? Să înoţi în graiuri abstracte, închise în faţa vieţii? Să înşiri cugetări pe care copiii le pot urmări cu greu?

Păr. M. Ionescu se dovedeşte ca profesor încercat în această privinţă. Ştie de unde s'o ia şi unde să ajungă. Ia stări din viaţa de toate zilele şi le înfăţişează copilului ca ceva cunoscut, şi apoi pe ele îşi clădeşte ce vrea să spuie despre Dumnezeu, despre viaţa după poruncile Lui. Deci un simţ pedagogic bine simţit străbate această carte şi o face foarte uşoară de întrebuinţat în şcoală. Multe zugrăvituri care o însoţesc o fac şi mai lesnicioasă şi mai gustată de lumea copiilor.

Cuvintele obişnuite ale închinării, noastre, precum „In numele Tatălui... Amin“ şi altele sunt aşezate tocmai în viaţa trăită de copil şi deci uşoare de prins de mintea lui.

Prin aceasta, noua cărticică nu poate fi decât venită la timp, şi tot celce o va întrebuinţa va trage din ea cel mai deplin folos. Micile lipsuri care se pot întâlni ici şi colo sunt atât de neînsemnate şi fără atingere cu adâncul cărţii, încât nici nu le mai pomenim. De aceia îndemnăm pe toţi ceice se ostenesc în şcoală cu noua sarcină preoţească, să puie mâna pe ea, şi nu se vor căi.

Preotul *D. Lungulescu*, **Rolul preotului militar în timp de pace şi de răsboiu.** — Craiova, 1933. Scriere de 93 de pagini, în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 25 de lei.

Păr. *D. Lungulescu* este un cunoscut preot din Oltenia, prin păşirea sa peste starea cea obişnuită, pe ogorul lucrului bisericesc. De mai mulţi ani de zile, este închinat numai lucrului de preot al oştirii, care acum este chemarea sa cea mai de căpetenie. Este preotul Corpului I de armată din Craiova, a luat parte la războiul nostru din 1913 în Bulgaria, cum şi în marele război, la care am fost şi noi părtaşi, între 1914—18. De atunci, n'a încetat a sluji în oaste. Deci se poate sprijini pe o lungă experienţă şi a purta numele de preot încercat în asemenea îndeletniciri. Prin aceasta, era îndreptăţit a scrie ce s'a apucat a da la lumină şi este de laudă că vrea să înveţe şi pe alţii în această privinţă. Păr. Partenie, directorul Seminarului Central din Bucureşti, care însoţeşte cartea cu o prefaţă, scoate la iveală vrednicia Părintelui Lungulescu, ca ostenitor în acest ogor.

Dacă ne mutăm cu mintea la anii 1914—16, când ne găteam de război, ne gândim ce lipsiţi eram pe atunci de o asemenea carte! Păr. *I. Beldie* din Galaţi scria pe atunci: Dar să ne spuie cineva, care va fi slujba noastră de preoţi oşteni, dacă mergem la război, că eu nu ştiu nici cum e o cazarmă pe dinăuntru. Atunci m'am apucat eu, ca celce făcusem slujbă de oştean şi eram în toată vremea în treburi cu oştirea, până la intrarea în marele război, de am scris un studiu, care a umplut 2 numere întregi din revista *Avionul* în 1915, de care pomeneşti şi Păr. Lungulescu în această carte. Am dat oarecare îndrumare preoţilor despre ce ar putea fi slujba lor la vreme de răsboi. Au fost cele dintâi cuvinte care le-au deschis drumul.

De atunci a trecut vreme. Azi avem o preoţime ostăşească, cu slujbe hotărâte în anumite garnizoane. Dintr'o asemenea stare deosebită de cea înaintea războiului, răsare acum şi această scriere, care ne arată că suntem altfel pregătiţi decât atunci şi că acum avem un personal anume pentru aceasta. Azi nu mai strigă nimenea cu neliniştea cu care striga Păr. Beldie în 1915.

Să venim acum la cartea Părintelui Lungulescu.

Nu e tipărită grozav de strălucit, deşi Craiova este oraş temeinic, în ce priveşte tipăririle, dar bine că o avem şi aşa. Cuprinsul să fie de temei.

Autorul face mai întâi o întroducere, în care arată ce a fost preoţimea de oştire în trecut, până zilele noastre şi cum am ajuns până la starea de acum. Mai nainte, am avut mai mult preoţi ai unei garnizoane. Acum îi avem mai legaţi de marile comandamente ale oştirii.

In partea I, Păr. Lungulescu desfăşoară, în amănunt, ce are de făcut preotul în oştire în timp de pace. Ne trece pe dinainte toate prilejurile când el are de păşit spre lucrul său, ce este de făcut, cum are de făcut. Aici ne întîlnim cu un scurt tipic, care nu poate fi decât foarte folositor unui preot care începe această slujbă.

Partea aceasta e o mică Pastorală militară. Cârmuirea sufle-

ţească între oşteni, cu toate mijloacele slujbelor şi ale tainelor, sunt materiile pe care autorul le înşiră aici cu grijă şi pricepere.

Mai amănunţite sunt arătările despre ce are de făcut preotul la vreme de război. Autorul nu scapă din vedere toate împrejurările în care se poate găsi preotul şi-l duce de mână ca să ştie ce are de făcut. Spusele sale sunt împletite cu culegeri din cele văzute şi cu un bun simţ, care se simte deseori în scrisul său. In ce priveşte, de pildă, raporturile preoţilor unul către altul şi în care de atâtea ori greşesc cei tineri faţă de cei bătrâni, cei mai săltaţi în rang faţă de cei începători, Păr. Lungulescu dă îndrumări sănătoase, care învaţă cuviinţa pe ceice încă n'au învăţat-o.

Prin toate acestea, cartea este deosebit de preţioasă, iar autorul merită toată lauda pentru aceasta. Ea merită cunoscută şi răspândită. Faţă de această nouă ramură de lucru, iată că avem şi pe cine o poate sluji.

Diaconul *Nicolae Popoviciu*, **EPICLEZA EUHARISTICĂ.** Teză de doctorat în teologie la Cernăuţi. Sibiu, 1933. Volum de 354 de pagini, în formatul acestei reviste. Preţul 160 de lei.

O rară lucrare, cum nu răsar multe în curgerea vremii. Nici România, nici străinătatea nu are ceva de felul acesta. Autorul, deşi tânăr, deşi scrierea sa e lucrare începătoare, ca a unei teze de doctorat, totuşi este atât de miezoasă, atât de cuprinzătoare, atât de nouă, încât nu poate fi primită decât cu mare cinste şi laudă. Că o asemenea scriere se înfăţişează ca o lucrare şcolară, fie ea chiar de doctorat, este vrednic de toată cinstea şi pentru ostenitorul ei şi pentru facultatea în sânul căreia a răsărit.

Dar ce este această lucrare?

Este o amănunţită descurcare şi dovedire, foarte grea de săvârşit, a unei vechi neînţelegeri între noi şi romano-catolici, despre vremea prefacerii pânii şi vinului euharistic în trup şi sânge. In această privinţă, una zicem noi, alta catolicii. Noi întrebuinţăm chemarea Duhului Sfânt, pentruca prefacerea să se săvârşească, aşa numita *epiclesă.* Romano-catolicii însă spun că prefacerea se săvârşeşte prin singura strigare a cuvintelor tainei euharistice: *Luaţi, mâncaţi...*

Despre chestiunea aceasta, a urmat, anul acesta, o lungă hărţuială de condei între ziarul *Unirea* din Blaj şi *Telegraful Român* din Sibiu. Uniaţii dela Blaj au fost dovediţi drept nişte bieţi ignoranţi, care nu cunosc nici măcar părerile teologilor lor papistaşi.

Toată chestiunea aceasta, întrebare adâncă în sânul creştinătăţii, este acum descurcată de Păr. Popoviciu. Nu pomeneşte de sărăciile dela Blaj, că nici nu meritau, nişte neisprăviţi ca ei, să fie amintiţi la aşa culmi de cercetare teologică. Este răscolită însă întreaga istorie bisericească, urmărind firul acestei întrebări.

Autorul face, mai întâi, o amănunţită şi lungă analiză exegetică a cuvintelor Mântuitorului cuprinse în evanghelii, cu privire la aşezarea Sfintei Euharistii, însoţită de toate tâlcuirile feluritilor

cercetători în această privinţă. De asemenea, sunt cernute de aproape cuvintele Sfântului Pavel în aceiaşi materie.

Urmează apoi cercetarea Sfinţilor Părinţi, în rostirile lor despre Sf. Euharistie, iarăşi cu pomenirea feluriţilor scriitori care vorbesc despre o părere sau alta a Sfinţilor Părinţi.

Urmează, iarăşi, şirul lung al feluriţilor teologi răsăriteni şi apuseni, care au spus câte ceva în această chestiune. Faci plăcuta descoperire că puzderie de scriitori apuseni, şi vechi şi noi, mărturisesc dreptatea rânduielii răsăritene, cu privire la Sf. Euharistie şi adânca lor închinare în faţa ei. Este, de fapt, o mărturisire de veacuri, neschimbată, a întregii creştinătăţi în această privinţă, iar noutatea catolică este o ciudată abatere dela curgerea lungă şi nevătămată a orânduielii noastre. Din această pricină, teologii romano-catolici se găsesc foarte încurcaţi, neştiind cum să găsească un chip de dreptate ciuntirii euharistice din liturghia lor. Ba unii îşi iau inima în dinţi şi-şi mărturisesc, chiar şi azi, toată cucernica lor închinare faţă de euharistia ortodoxă.

Din cât spunem noi aici însă, cetitorul să nu-şi facă părerea că e vorba de o curată împungere cu condeiul în romano-catolici, lucru obişnuit şi care nu ar trage cine ştie ce greu la cântar. Nu este vorba numai de înferbântare la o luptă, în care eşti cinstit doar pentru focul şi hotărârea ta, iar că încolo lucrurile ar fi cunoscute, ca o veche ceartă între noi şi apuseni.

Nimic din toate acestea. Cercetarea este o lungă plimbare senină, cinstită, fără încruntare, dealungul atâtor şi atâtor scriitori de peste veacuri. Aceasta cere atâta încordare şi atâta adâncire pentru urmărirea firului gândirii, încât nu ai în grija dintâi că te cerţi cu cineva. Autorul este mânat numai de grija dovedirii lui cărturăreşti.

Dar aceasta îl copleşeşte atâta şi te copleşeşte şi pe tine, cetitor, încât vezi numai întrebarea în sine. Iţi şi trebuie pentru aceasta desfăşurarea tuturor puterilor gândirii şi a unei largi armături ştiinţifice. Autorul umblă sprinten cu textele greceşti şi latineşti. Ele însă sunt atât de multe, ele înseamnă o osteneală atât de grea şi de lungă dăinuire, încât ne întrebăm cum autorul a putut cheltui atâta trudă pentru o teză de doctorat?

Doar aşa ceva cere timp. Zecile de autori cer tihna anilor de cercetare. Te-ai fi aşteptat cu o asemenea lucrare dela un profesor bătrân, deşi, chiar în lumea lor, o astfel de lucrare nu este ceva uşor de găsit.

Iată pentruce o aşa lucrare poate fi numită un mare tratat teologic. In el guşti cât de înaltă, de vrednică, de frumoasă este teologia! Vezi câte cunoştinţe cere ea şi cât de deşartă răsare vorba acelora care vorbesc în zeflemea despre teologie, spunând că eh! aceasta nu e ştiinţă!

Da, nu e ştiinţă de laborator, de pipăire, dar cere atâta pregătire a minţii, aşa temelii de învăţătură, încât trebuie să fii om de înaltă cărturărie pentru a putea sta la înălţimea ei.

Păr. Popoviciu, care nu este decât diacon, adică un mic slujitor al Bisericii, se înfăţişează însă atât de strălucit în sânul ei, încât i se cuvine trâmbiţarea noastră a tuturor, ca a unui ales şi încununat teolog. Sf. Sa face Bisericii sale marea slujbă de a ne înarma temeinic în una din marile neînţelegeri ale noastre cu romano-catolicii. Şi s'a dovedit atât de temeinic, încât bucherii dela Blaj tac chitic şi nu îndrăznesc să se scoale împotriva acestei cărţi.

S'au sculat ei la răspunsuri către un art. sau altul din *Telegraful Român*, dar la păşire tacticoasă împotriva acestei cărţi n'au mai îndrăznit. A răsărit înaintea lor un arhanghel, pentru care nu mai ajunge ţânţoşeala obraznică, dar ignorantă a „telefonului" lor.

Dela lucrarea d-lui Profesor Dr. *Silviu Dragomir* despre urgia uniaţiei asupra neamului românesc, uniaţii n'au mai suferit o înfrângere ca cea de acum. Au tăcut ca peştele atunci, n'au îndrăznit să se scoale la judecată, tac şi acum. Avem dovada că, îndată ce-i iei la temeinicie teologică, se înfundă. Toată puterea lor merge numai până la mahalagismul „telefonic". Peste aceasta, nu ajung doctoratele uniate.

Am avut mulţămire noi, teologii ortodocşi, să vedem cum aceşti înfumuraţi, care s'au tot fudulit înaintea noastră cu trâmbiţata lor cultură, de fapt au dat un ruşinos faliment, când au fost puşi înaintea cercetărilor temeinice ale omului cu adevărat luminat.

Aceste constatări acum trebuiesc scoase în largul cunoştinţei preoţilor şi Românilor, pentruca toţi să-şi dea seamă cât de mincinoasă este ţânţoşia catolică cu lumina pe care ne-au adus-o şi cu marea lor pricepere cărturărească. Se vede prea limpede că, de fapt, nu şi-au adus-o nici pentru ei, că nu sunt în stare a sta la o adâncă controversă teologică. Au mârâit cât au putut, dar când au văzut greul, au fugit.

Ca sălbatecii care sunt foarte ahtiaţi după sclipiri de tinichea, socotite ca lucruri de mare preţ, uniaţii noştri s'au înveşmântat şi cu cordele colorate şi cu mantale bălţate de monseniori, dar până aici. Peste copilăria gâdilirii ochilor, nu s'au mai suit şi la înarmarea minţii.

Atât de neputincioasă s'a dovedit uniaţia în sânul neamului românesc! Ne-a adus o învârteală de păpuşi şi de vasilachi de circ, care, după 200 şi mai bine de ani, au rămas tot nişte neisprăviţi şi neputincioşi.

Ca tot omul însă nepriceput la cele înalte, sunt foarte pricepuţi la uneltirile şi vicleniile omului de rând.

Cu atâta s'a ales neamul românesc dela aceşti adăpaţi la apa sălcie a unor învăţături mincinoase. Şi acum, când teologul nostru pătrunde în staulul lor, afli că ei numai s'au îmbuibat, s'au fudulit, dar n'au muncit. Nu se pricep nici la ale lor. Păr. Popoviciu îi dă de minciună că însuşi teologii catolici stau de partea noastră, în ce priveşte Sf. Euharistie.

Iacă, bălţăţii dela Blaj, monseniorii mătăsoşi, dar găunoşi, n'o ştiau.

Fraţilor, teologi ortodocşi, bucuraţi-vă că în sânul nostru Dumnezeu ne-a dăruit un teolog de măsura Părintelui Popoviciu dela Sibiu. Cartea Sfinţiei Sale să nu rămâie străină de voi. Este ca şi cum ai ceti o vestită carte a unui mare teolog. Ceiace ce aţi cunoscut numai în sâmbure, veţi cunoaşte acum în întreaga dezvoltare, în întreaga şi amănunţita creştere a acelui sâmbure. Veţi vedea învăţătura privitoare la Sf. Euharistie plimbată pe atâta împletire de cunoştinţe, de lumini dela mari şi mulţi teologi, încât veţi zice: Vai! ce puţin ştiam înainte din această dogmă!

Trăieşti clipe mari din adâncimea, din viaţa dogmelor noastre. Le vezi îndreptăţire sănătoasă şi temeinică a zidirii noastre teologice şi preţuieşti mai mult acest învăţământ, când guşti zborul pe aripile unei gândiri atât de înalte.

Odată ce avem o astfel de carte, atât de rară, atât de neasemănată, să nu rămâie străină de căutarea noastră. Dimpotrivă, trebuie să intre în larga noastră întrebuinţare, pentru a vedea temeiul ortodoxiei noastre nu numai ca al unei moşteniri a trecutului, ci şi în deplina stăpânire a adevărului.

Deşi, se înţelege, noi credem în felul acesta, dar una este când crezi aşa, fiindcă aşa ai primit, şi alta este când pipăi singur, când vezi cu ochii câtă dreptate este în tabăra Bisericii tale. Păr. Popoviciu a făcut Bisericii sale această mare slujbă. Să ne grăbim acum a o folosi. Multe cercuri pastorale, adunări de preoţi ar trebui să se apropie de această carte, să vorbească despre ea.

Teologia noastră saltă. Cu toată buna cinstire şi inimă caldă, să păşim întru primirea ei!

Oricât am spus acum nu ne vom opri aici. O scriere ca aceasta trebuie să ne fie lungă pricină de vorbă. Despre cuprinsul ei, încă am pomenit atât de puţin. De aceia rămânem datori către ea şi pe viitor.

Ion Dumitrescu, **Psaltire pentru popor.** Poezii după Psalmii lui David Profesorul. Târgovişte, 1933. Volum de 121 de pagini, în format ceva mai mic ca al cărţilor de şcoală. Preţul 20 de lei.

Psaltirea, de atâtea ori, a slujit ca temei de îmboldire pentru gândirea cucernică a omului. Ea a îmboldit şi pe învăţătorul pensionar *Ion Dumitrescu* din Bd. Voineşti, Dâmboviţa. S'a îndemnat din cetirea Psaltirii şi s'a apucat să înoade gând după gând, pe urzeala ei.

A făcut aceasta cu cuget foarte cinstit şi sănătos, precum spune în prefaţă:

„Misiunea mea de învăţător al neamului am socotit-o şi o socotesc, că nu e terminată la pragul uşii dela şcoală, ci la ultima zi a vieţii".

Cum să-şi îndeplinească această chemare, după ce a ieşit la pensie? Bătrânul învăţător s'a gândit să facă Psaltirea mai lesni-

cioasă de a pătrunde în popor, punând-o în vorbirea săltată a poeziei poporului. De aceia ne-a dat aci 1/2 din Psaltire, în stihurile uşoare de rostit şi de ţinut minte ale poeziei din popor. Este lucrarea pe care, în mare, cu alt lustru şi cu mijloace mai multe, a pornit-o d. *Vasile Militaru*, despre care avem de vorbit de acum înainte.

Dela Mitropolitul Dosoftei, s'au tot făcut la noi încercări de a pune Psaltirea în săltarea stihurilor. Una mai nouă a fost a preotului de curând răposat *Floru* din Bucureşti. Cu toate acestea pot fi aici 2 întrebări: 1. Ce zor am eu să cetesc Psaltirea în stihuri, când o am în curgerea lină a vorbirii obişnuite? Aceste cuvinte se aud spunându-se şi faţă de Psaltirea domnului Vasile Militaru. Lucrarea poate avea un preţ literar, dar nu şi unul religios, pentrucă omul nu va ceti mai uşor stihurile decât scrisul obişnuit.

2. Pentruca totuşi o asemenea lucrare să poată izbuti, trebuie să aibă mari îndemnări ale scrisului, stihurile să fie astfel, încât să poată răzbate uşor în deprinderea credincioşilor de a se folosi de ele.

Cum stă Psaltirea d-lui învăţător Dumitrescu faţă de această trebuinţă?

Stă slab. Căci deşi spune că va scrie în stih popular, adică în felul Mioriţei, totuşi stihul său nu este chiar aşa. Psalmul I merge, dar la al II începe cu stihuri lungi, care nu mai sunt populare. Apoi acestea se ţin minte mai greu.

Dar chiar aşa lungi cum sunt, nu sunt bine legate. Ritmul e slab. Chiar dela început îl simţi cum se poticneşte.

Deci dacă stihurile nu merg cu tot meşteşugul, toată treaba se strică. Şi în adevăr, încercarea d-lui Ion Dumitrescu nu e izbutită. Cuprinde multă strădanie, multă tragere de inimă, trebuie s'o mărturisim, dar n'a putut merge cu bine până la capăt. Ca să poată izbuti, trebuie îndreptată. De va ajunge la a II tipărire, trebuie prefăcută mult.

D. Dumitrescu are aceasta numai ca vol. I. Apoi dacă e vorba să ne dea şi vol. II, să-l dea altfel decât pe cel dintâi. Altfel lucrarea rămâne o muncă nefolosită. Noi dorim d-lui Dumitrescu ca râvna sa să nu se risipească în vânt, să-şi aibă mulţămirea roadei culese. Dar pentru aceasta ea trebuie îndeplinită cât mai bine. Nici cetitorul nu se poate îndestula numai cu râvna unui scriitor, ci şi cu buna închegare a celor luate asupra sa.

Arhim. SCRIBAN.

Interesele personale şi de partid joacă la noi un rol mai mare de cât interesele statului.... Cei ce stau pe puntea de comandă să ia seama că mai pre sus de partide stă Ţara şi Neamul.

S. MEHEDINŢI,
în *Cuvântul* ? 23 Noemv. 1930.

ŞTIRI

Sfinţirea „Mitropoliei". — După atâtea mari serbări bisericeşti, cum au fost sfinţirea bisericii Sf. Dumitru din Craiova şi a catedralei ortodoxe din Cluj, care urmează să fie sfinţită în luna următoare Noemvrie, încă nu se va isprăvi cu serbările de acest soi. In luna care vine, urmează să se sfinţească „Mitropolia" din Târgovişte, la înoirea căreia se tot lucrează de aproape 40 de ani. La sfinţire, va fi de faţă şi I. P. S. Patriarh D. D. Miron.

Congres al preoţilor văduvi. — Ziarele au răspândit ştirea că un congres al preoţilor avea să se ţie în Bucureşti, în zilele de 24 şi 25 Octombrie a. c., la Societatea Clerului „Ajutorul". Mai încolo însă nu s'a mai scris nimic.

Religiunea în învăţământul profesional. — In ziare, a răsărit vestea că Ministerul Şcoalelor lucrează la o nouă întocmire a învăţământului profesional tehnic şi că, prin această prefacere, a înlăturat învăţătura religiunii din acel învăţământ. Ministeriul Şcoalelor acum înştiinţează că lucrurile nu stau aşa, deoarece şcolarii care intră în şcoalele profesionale pomenite au la temelie ori gimnaziul ori şcoala primară superioară, în care religiunea se predă. Afară de aceasta, în noua întocmire, la art. 46, se hotărăşte că, în numitele şcoale profesionale, se vor ţinea conferinţe morale şi religioase.

Trebuie să arătăm că o asemenea desluşire de fapt nu înlătură temerile arătate. Căci a spune ce se făcea în gimnazii şi în şcolile primare superioare, nu înseamnă că se va face religiunea în şcoalele profesionale. Iar a adăoga că în acestea se vor ţinea conferinţe, este mult mai puţin decât a spune că se va preda religiunea. Conferinţele se pot preda din an în Paşti. Lăsata la bună voia directorilor, obişnuit stăpâniţi de nepăsarea omului de tehnică faţă de astfel de chestiuni, va fi numai o închipuire că vom avea predarea religiunii în şcoale.

Asemenea conferinţe pot fi date pe mâna oricui, nu numai decât a unui slujitor al Bisericii, şi atunci unde va mai fi învăţământul religios? Deci bine ca s'a făcut zvon în această chestiune şi încă nu trebuie tăcut nici de acum înainte.

Morţii arşi. — Ziarul *Tempo* din Bucureşti (20 Oct. a. c.), care cuprinde ştirea de mai sus, despre adunarea preoţilor văduvi, ne mai dă ştirea despre numărul morţilor care au fost arşi în Bucureşti. Cetim că, din 1928, până acum, au fost arşi 1634 de morţi. In 1928. au fost puşi pe grătar 262; in 1929, 274; în 1930, 270; în 1931, 360; în 1932, 468 de morţi.

Acestea sunt ştiri dela mai-marii cuptorului de ardere, ca să creadă lumea că treburile lor merg strună. Din când în când, ei dau astfel de ştiri, ca să deprindă lumea cu arderea.

Să creadă ei însă câte spun! Căci ele nu se potrivesc cu ştirile date de alţii, despre care avem a scrie. E vorba de o proaspătă scriere a unui funcţionar dela o primărie din Bucureşti, care dă alte cifre.

Necazurile Bisericii ortodoxe în Polonia. — Ziarul *Calendarul* (28 Oct. a. c.) tipăreşte un lung art., prin pana d-lui *Ilie Băcioiu*, în care arată uneltirile ucrainiene în sânul Bisericii ortodoxe din Polonia de sub cârmuirea Mitropolitului *Dionisie*. Ele au dat naştere la turburări care au izbucnit la Lavra Pociaiev, tocmai când acolo erau mari serbări şi însăşi delegaţiunea românească la congresul misionar de care scriem şi noi în acest număr. E destul ce au de suferit ortodocşii de acolo din partea catolicilor. Insişi ortodocşii mai amărăsc viaţa acelei Biserici?

Preot încununat. — Cu mare plăcere, vestim pe cetitorii noştri că Păr. *Ioan D. Petrescu*, parohul bisericii Sf. Visarion din Bucureşti, a fost încununat cu premiul fracez *Thorlet*, în sumă de 2000 de franci franceji, pentru scrierea sa *Les idiomèles et le canon de l'office de Noël*, ieşit din tipar anul trecut, în editura *Geuthner* din Paris. Această răsplată i s'a dat de Academia de arte frumoase din Paris.

Păr. Petrescu este un ales preot al Bisericii noastre şi a stat câţiva ani de zile în slujba bisericii noastre din Paris. Acolo, şi-a întrebuinţat vremea slobodă cu atâta folos, încât a meritat această înaltă pecetluire din partea unui aşezământ de cultură francez. Aceasta este fără îndoială, o cinste, care se resfrânge peste întreaga preoţime şi peste Biserica, din care Sf. Sa face parte. Se cuvine deci ca noi, cei dintâi, s'o vestim şi să ne bucurăm de ea.

De oarece numai atunci eşti crezut ce poţi, când străinătatea se rosteşte asupra ta, poate că acum Păr. Petrescu va fi preţuit în toată vrednicia sa, fiindcă până acum încă nu s'a scris deloc despre însemnata sa lucrare de care e vorba. Incununarea de peste graniţă va face că vom privi cu mai multă luare-aminte spre scrierea sa, vom întreba de ea şi vom învăţa a o cunoaşte.

Noi fericim pe Păr. Petrescu pentru această înălţare a sa şi nu ne îndoim că, după ea, vor urma şi altele. I le urăm din toată inima.

O încercare mijeşte în zare. — Se alcătuieşte o lege, prin care e vorba să se dea voie avortului. De oarece aceasta e o măsură cu totul protivnică moralei creştine, pentrucă stârpirea unei vieţi de fapt înseamnă omorul, Biserica nu trebue să stea rece, faţă de un asemenea fapt în pregătire. Ar însemna să pri-

mim orice măsură protivnică învăţăturilor creştineşti. Institutul cultural femeiesc se şi mişcă în privinţa aceasta şi a pus la cale o largă discuţiune în această privinţă, care urmează să se ţie în ziua de 6 Noemv. a. c. în Bucureşti. E bine să ia parte toţi ceice au la inimă apărarea moralei creştine, faţă de năravurile primite la noi de aiurea şi care sapă aşezământul nostru. Ne aşteptăm ca preoţii şi teologii să urmărească o asemenea chestiune şi să dea partea lor de sprijin rânduielilor vătămate.

Congresul preoţilor de peste munţi. — La 5 şi 6 Noemvrie a. c., se va ţinea la Cluj congresul preoţilor ortodocşi din Mitropolia noastră ortodoxă de peste munţi. El cade odată cu măreaţa serbare pentru sfinţirea catedralei din acel oraş.

Preoţi în închisorile ruseşti. — Toate ziarele noastre, cu data de 28 Oct. a. c., au tipărit o ştire din Riga, dată de agenţia telegrafică *Rador*, prin care se arată că o mulţime de preoţi, din felurite State, zac în închisorile ruseşti. In urma unei înţelegeri de curând dintre cârmuirea Sovietelor şi Lituania, a fost slobozit din închisorile ruseşti episcopul lituanian *Matulonis*. Acesta, îndată ce s'a văzut slobod, a trimes o lungă înştinţare stăpânirii bisericeşti lituaniene, că peste 100 de preoţi, din felurite ţări, se mai găsesc încă în închisorile ruseşti. Dintre aceştia, 70 sunt numai lituanieni. Unii din ei sunt trimeşi spre Răsărit, unde trăeisc foarte greu.

Cârmuirea bisericească din Lituania va căuta acum, prin Crucea Roşie, să trimeată hrană acestor întemniţaţi. Totodată se vor căuta mijloacele de a scoate din închisori pe toţi aceşti nefericiţi.

O izbândă a repausului duminical. — Ministerul Muncii luase măsura cu nr. 59682 a. c., prin care învoia bărbierilor să ţie deschis Duminica până la 12, iar, în schimb, să închidă Luni până la 12. Cu alte cuvinte, încărca Lunea cu cinstea Duminicii. In urma acestei măsuri, s'a pornit o mare mişcare printre lucrătorii. Ministerului a fost nevoit să desfiinţeze această măsură, care călca legea, şi a rămas în putere tot rânduiala de mai nainte.

Sporul ortodocşilor în Cehoslovacia. — După o numărătoare făcută în partea de Răsărit a Cehoslovaciei, în aşa zisa Rusie de sub Carpaţi, mai mult de jumătate din locuitori erau uniaţi. In 1910, ei erau 64,9% din popor. Acum însă uniaţii sunt numai 49,5%. Pe atunci, ortodocşii erau numai 0,1%, azi însă ei sunt 15,4%. Uniaţii sunt azi 359,166 de locuitori, ortodocşii 112,034, evreii 102,542. Mai sunt apoi 70,873 reformaţi, 69,262 catolici, 4953 fără religiune şi alte fărâme mai mărunte de confesiuni. (după *Calendarul*, 11 Noemv. 1933).

Odoarele româneşti dela Sf. Munte. — Despre acestea, scrie d. *Pomescu Gilly*, nume care se vede, din când în când, legat de materii istorice, în ziarul *Universul*. Privitor la odoarele româneşti dela Sf. Munte, scrie în *Universul* dela 13 Noemvrie a. c., folosind studiile d-lui profesor *Stoica Nicolaescu* din Bucureşti, pe care domnia sa îl numeşte „neobosit cercetător al mărturiilor trecutului românesc, cunoscut şi în afara graniţelor noastre". Despre acest cercetător, domnia sa scrie că „a descoperit, cu prilejul călătoriilor sale de studii făcute la muntele Athos, între altele, un preţios chivot dela Neagoe Basarab Voevod, evlaviosul ctitor al mânăstirei Argeş.

„Acest chivot, care se păstrează la mânăstirea Dionisiu, este de argint aurit, admirabil lucrat cu pietre preţioase şi artistice emailuri. Are forma unei biserici bizantine cu ornamentaţiuni asemănătoare mânăstirei Curtea de Argeş".

Urmează o zugrăvire mai amănunţită a acestui chivot, iar apoi amănunte despre zidirea mânăstirii Dionisiu şi îmbunătăţirile făcute în ea de Neagoe Basarab. Apoi ne arată ce alte danii au făcut alţii voevozi, până la Constantin Brâncoveanu şi neamul lui Nicolae Mavrocordat.

Congresul preoţilor. — In zilele de 29 şi 30 Noemvrie a. c., se va ţinea în Craiova Congresul Asociaţiunii generale a preoţilor.

Frumosul cuvânt al unui profesor. — Vorbind la împlinirea a 40 de ani de viaţă a Regelui nostru, Profesorul *Gh. Alexandrescu* dela Seminarul Pedagogic din Bucureşti, a spus, între altele.

„Am simţit nevoia de a mă ruga lui Dumnezeu şi când am plecat de acasă, şi când am ajuns în faţa bisericii de lângă şcoală, ca să-mi trimeată Duhul cel povăţuitor, care să mă insufle să grăiesc astfel către voi, încât din gura mea să nu iasă nici cuvânt de ocară, nici de minciună, ci cuvânt de credinţă, de iubire şi de nădejde!".

Fericită şcoală, în care profesorii vorbesc atât de inimos şcolarilor lor!.

Congres misionar. — In zilele de 29-30-31 şi 1 Noemv. a. c. s'a ţinut la un congres misionar în Chişinău, la care au luat, parte I. P. S. Mitropolit *Gurie;* P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului; Prea Sfinţiţii Arhierei *Dionisie Tighineanu*, *Titu Târgovişteanu* şi *Grigorie Botoşăneanu;* d. Ministru *Pant. Halipa;* apoi mulţi profesori ai facultăţii de teologie din Bucureşti; Dr. *Ioan Puiul* şi Dr. *Orest. Tarangul*, din partea Mitropoliei Bucovinei; cum şi mulţi alţi preoţi din toată ţara. Vom scrie mai pe larg în nr. viitor despre discuţiunile acestui congres. In cel de acum, nu mai avem loc.

Arhim. SCRIBAN.

Preot otrăvit. In ziarul *Dimineaţa* dela 8 Iunie a. c., cetim că Preotul Ioan Buştiuc din satul Voineşti-Tutova, abea a săvârşit sf. slujbă în Duminica Rusaliilor (4 Iunie şi îndată, pe drumul spre casă, a fost apucat de mari dureri în stomac. După ameazi a şi murit. Se crede că a fost otrăvit prin cocleala din potir, care n'ar fi fost aurit. Altă părere este că vinul ar fi fost otrăvit. Ziarul n'a mai adus apoi alte amănunte.

Preot împiedicat dela slujbă. — In *Dimineaţa* dela 14 Iunie a. c., cetim că Preotul Victor Rădulescu din Hălăngeşti-Dolj, a fost atacat de primarul satului, Nicolae Sbelmegeanu, cu consilierul Ilie Tătăman şi alţi 4 săteni, pe când făcea slujbe în biserică şi împiedicat de a o isprăvi. I-au batjocorit, ameninţat, aşa că preotul a trebuit să lase slujba baltă. Pricina ar fi că primarul ar voi să aducă pe cumnatul lui în locul preotului Rădulescu.

Orice ar fi, ce năravuri şi ce-şi poate îngădui un primar. Aşa e când necioplitul are puterea pe mână!

Preoţii afară din şcoala primară. — Această au cerut-o învăţătorii, Au ţinut congres, în Craiova, în ziua de Sf. Constantin, cum cetim în *Dimineaţa* dela 25 Mai a. c. Era un congres al învăţătorilor fără slujbe. Ilie Opran din Sobăneşti-Romanaţi, a cerut ca preoţii dela sate, care sunt şi învăţători, să rămâie cu o singură slujbă. Asemenea Gheorge Ionescu din Bălţi, Basarabia şi Voina din Banat, s'au ridicat aspru împotriva preoţilor şi au cerut ca aceştia să nu mai fie învăţători.

BIBLIOGRAFIE

Patriarhia Română, **CONGRESUL NAŢIONAL BISERICESC.**—Sesiunea Octomvrie 1932. Desbateri, rapoarte oficiale, regulamente şi acte, privind situaţia Bisericii Ortodoxe Romane în anii 1929—1932. Volum de 240 de pagini, în formatul acestei reviste, cu mai multe ilustraţiuni. Nu spune preţul.

Un frumos volum, pe bună hârtie şi în tipar curat, ne dă materia descusută în Congresul Naţional Bisericesc de anul trecut. Oricât de însemnate şi urmărite cu oricâtă grije, asemenea discuţiuni se perd şi mai târziu nu ştii unde să le mai cauţi. In arhivele stăpânilor e greu de căutat. De aceia e foarte bine când toate cele despre care s'a stat de vorbă cu asemenea prilejuri, toate lucrările, sunt puse înaintea ochilor, pentruca să-ţi dai seama despre câte au stat într'o vreme în grija Bisericii şi câte întrebări au fost descurcate sau pecetluite prin vreo hotărâre. Din acest punct de vedere, volumul pomenit este venit la vreme şi el nu poate fi decât folositor. Aşa cum azi se cetesc cu atâta însufle-

tre vechile discuţiuni urmate pe vremuri în Sfântul Sinod, aşa se vor ceti cu drag toate acestea oricât de târziu. Consiliul Central Bisericesc a făcut o lucrare bună, dând la iveală acest volum şi ne bucurăm că l-a pus astfel la îndemâna tuturor.

BISERICA ŞI PROBLEMELE SOCIALE.—Conferenţele ţinute la Fundaţia *Dalles* (24 Ianuarie—8 Aprile 1933), sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc. Bucureşti 1933. Volum de 270 pag., în format ceva mai mic ca al acestei reviste. Preţul 60 de lei.

Consiliul Central Bisericesc se poate lăuda că a dat la iveală un frumos volum, care ispiteşte inima spre cumpărare, prin înfăţişarea lui aleasă şi prin preţul lui scăzut. El încă se poate lăuda cu acest soi de lucrare publicistică, fiindcă aceasta e o nouă faţă a lucrului său, care nu poate găsi decât preţuire.

Noua carte cuprinde conferenţele ţinute la Fundaţia Dalles din Bucureşti, în iarna şi primăvara acestui an, după hotărârea Congresului Naţional Bisericesc. Anume, a fost vorbă de a păşi cu învăţăturile Bisericii Ortodoxe mai din plin, în largul vieţii, şi a îndeplini astfel o înoire în cugetele ascultătorilor, o îndreptare din nou către curatele şi sănătoasele învăţături ale Bisericii noastre.

Puse acum şi în haina tiparului, ele se vor putea bucura şi de mai multă răspândire. Au în frunte un cuvânt al Inalt Prea Sfinţitului Patriarh către conferenţiari, iar apoi un şir de 11 conferenţe. Cea dintâi e a Patriarhului, care a deschis aceste conferenţe şi al cărui cuvânt a fost primit cu multă închinare.

Credem că acesta e numai un început, care se va urma de acum înainte prin lucruri la fel, arătând astfel, în largul obştii, vrednicia şi puterea mântuitoare a credinţei, aşa cum este ea cuprinsă în Biserica noastră.

Teofilactos Farmachides, **COMENTAR ASUPRA SFINTEI EVANGHELII DUPĂ MATEI,** volumul I şi II, traducere românească de Preotul *Const. Grigore*, profesor la Seminariul din Râmnicul-Vâlcii, şi *Sava T. Saru*, profesor la Seminariul Central din Bucureşti, cu câte o prefaţă, de Păr. Diacon Dr. *Haralambie Roventa*, profesor la facultatea de teologie din Bucureşti. Râmnicul-Vâlcii 1931, şi 1933, volumul I de 301 pagini, vol. 2 de 424 de pagini, fiecare câte 200 de lei.

Noi am scris o lungă dare-de-seamă despre această foarte meritoasă lucrare, în două volume, dar n'a mai fost loc pentru ea în acest nr. al revistei. Cetitorii o vor avea însă în nr. viitor.

Arhim. SCRIBAN.

POŞTA REDACŢIEI

La sfârşitul lui Octombrie a. c., a încetat din viaţă tânărul teolog a facultăţii de teologie din Bucureşti *Gheorghe Koman* din Vârlezi, Covurlui, tânăr înzestrat cu mari daruri sutleteşti, mai avea de dat numai licenţa şi a murit spre jalea familiei şi a prietenilor. Rânduri duioase despre el ne scrie colegul său de odinioară în seminarul din Galaţi, *Alex. V. Ciuhureanu,* licenţiat în teologie.

D-lui *Mircea Moreanu,* învăţător, Boghicea Roman.

Amărăciunile d-voastră că v'am rotunjit art. nu-şi are locul pentrucă eu nu pot tipări articole pline de greşeli. Trebuie să îndrept. Este mai uşor de cetit cum am făcut decât cum aţi scris? Pot s'o fac, ce să vadă cetitorii cine a făcut mai bine. Nu vă va fi spre laudă.

Sfinţiei Sale Părintelui M. Ionescu, învăţător, Costieni, Râmnicul-Sărat.

Am. primit art. despre *Invăţământul religiunii în şcoala primară.* Il veţi vedea în tipar foarte curând.

MULŢĂMIRI

Comitetul de zidire a bisericii din satul *Meidanchioi,* Tulcea prin prezidentul său, Păr. *Victor Şt. Gagos,* aduce cele mai vii mulţămiri d-lui *Nicolae Iosub,* prefectul judeţului Tulcea, pentru bunăvoinţa sa, de a fi dăruit numitului comitet suma de 15.000 de lei, pentru ducerea înainte a acelei lucrări.

Dumnezeu să întărească toţi paşii săi!

Epitropia Parohiei *Flămânda,* jud. Teleorman, aduce vii mulţămirii Băncii Populare „Sf. Ilie" din acel sat, 1) pentru dania făcută bisericii, în urma stăruinţei Parohului păr. *Petre Popescu,* anume o evanghelie îmbrăcată în catifea, cu colţurile bătute în argint, care a costat 4000 de lei; 2) d-lui *Marin Popescu,* din acelaş sat, subinspector la Centrala Cooperativelor Săteşti, pentru dania sa către biserică, cuprinsă într'un rând întreg de Sfinte Vase (Potir, Disc, Stea, şi Copie) în preţ de 500 de lei; 3 d-lui *Florea Cr. Ţeican,* din acelaş sat, pentru un liturghier şi un catavasier, amândouă scorţâte, în preţ de 500 de lei.

Dumnezeu să-i cuprindă pe toţi sub acoperământul Său!

CĂRȚI NOUI LA TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Prof. IOAN LUPAȘ:
Membru al Academiei Române

MICA ISTORIE BISERICEASCĂ ILUSTRATĂ

— EDIȚIE PENTRU POPOR —

Prețul 70 Lei.

Pr. I. MIHĂLCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON:

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HÂRTIE SEMI-VELINĂ, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a. **Prețul 100 Lei.**

VASILE MILITARU:

PSALTIREA IN VERSURI

Lucrată sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc
și verificată de P. S. Nicodem dela Neamț

336 pag. **Prețul 100 Lei.**

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE

Conferințe ținute la Fundația Dalles, sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc.

Prețul 60 Lei.

Pr. C. DRON:

CANOANELE

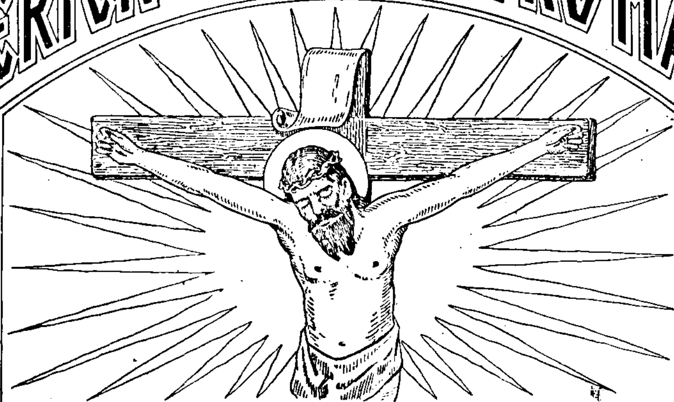
VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 11-12. (632-33). Noem.-Decem. 1933.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL

TIPOGRAFIA „CĂRŢILOR BISERICEŞTI"

SPRE ŞTIINŢA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. [Pa]triarh Dr. MIRON*, Preşedinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomei*, director; *Prof. Dr. [Io]n Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultăţii de teologie din Bucureşti: 1. Dr. *D. G. Boroianu*, Dr. *V. G. Ispir*, Econ. *I. Popescu-[Ma]lăeşti*, Pr. *Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuţi: Dr. *V. Gheorghiu*, *V. Şesan*, Dr. *V. Tarnavschi*, Dr. *N. Cotos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chişinău, Dr. *Romulus [Cân]dea*, Cernăuţi. *Dr. Ioan Lupaş*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* şi *St. Berechet.*

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui *Arhim. [Scr]iban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adresa *Consiliului [Cen]tral Bisericesc*, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care vor [vrea] să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo [tre]bue să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5—7, în încăperea rezervată revistei. Prin [po]ştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru [rev]ista „Biserica Ortodoxă Română".

ABONAMENTUL

1 an . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice [tri]metere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română".

CARŢILE

[Apă]rute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite, 60

[Ma]carie *Diacul*, Pr. Sebastian Stanca . . Lei 5.—
Patimile Mântuitorului, Pr. Criveanu . . „ 5.—
Împotriva Beţiei, I. P. S. Patriarh . . . . „ 5.—
Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction). . . . . „ 5.—
[Sl]ujirea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban . . . . „ 5.—
Catehismul creştinului ortodox, de Pr. I. Mihălcescu . . . . „ 10.—
[A]dventismul dat pe faţă de un fost adventist de Arhim. Scriban . . . . . . „ 15.—
[C]e să crezi şi cum să trăeşti, de P. S. Nicodem . . . . „ 4 —
Povestiri folositoare pentru popor, de A. V. P. . . . . „ 6.—
10. *Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române* . . . . Lei 12.—
11. *Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului* . . . . „ 5.—
12. *Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)* de Diaconul Al. N. Constantinescu „ 5.—
13. *Noul Testament* de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . „ 400.—
14. *Psaltirea* tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu. . . . . „ 50.—
15. *Predici* despre *Ură—Mânie—Răsbunare*, contra *Injurăturilor* şi despre *Praznicul Mamelor*, de I. P. S. Patriarh Miron . . „ 7.—
16. *Psaltirea* tălmăcită de P. S. Nicodem . „ 50.—

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1—16 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, *de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—*
" " " " *75.—*
" " *legată în pânză peste tot* " *65.—*
" " " " *55.—*

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic" de un [cunoscut n]ume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la München, în [co]ndiţiuni technice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia Cărţilor [Bis]ericeşti", cu următoarele preţuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2 buc.
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Preţul 80 lei, Editura [„A]ncora", Bucureşti, str. Emigratului 4.

S U P L I M E N T

AVIS

Direcţiunea Tipografiei Cărţilor Bisericeşti, aduce din nou pe această cale la cunoştiinţa Prea Cucernicilor Preoţi că, pe viitor nu va mai putea efectua nici o comandă de cărţi sau imprimate pentru care nu i s'a trimis acont sau costul, plus spesele de francare.

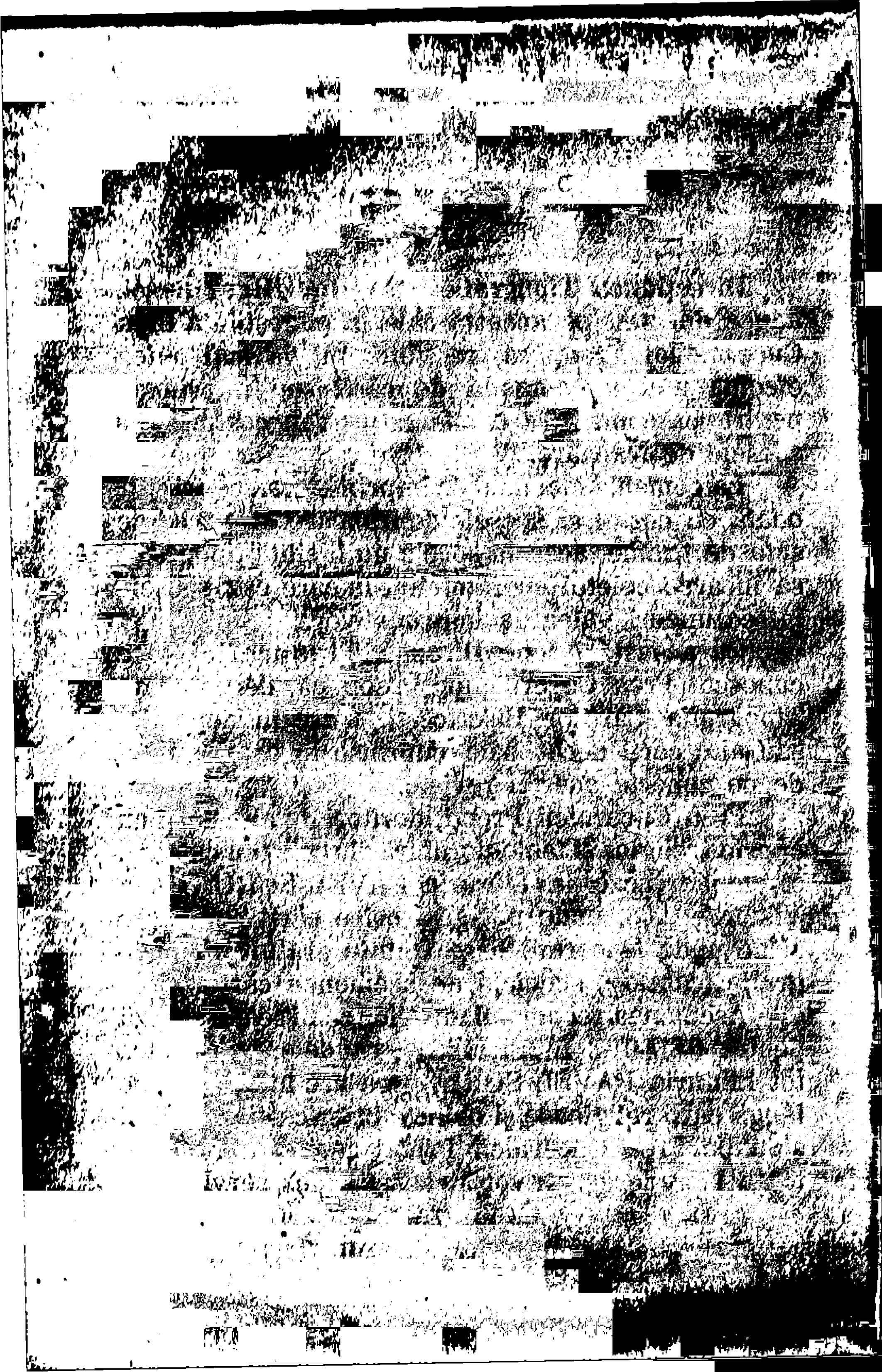
La comenzi mai mici de imprimate, să se trimită odată cu costul şi spesele de francare câte 2 lei de suta de grame, aceasta spre a nu fi silită tipografia să încarce coletul cu ramburs, în care caz spesele întrec uneori valoarea imprimatelor.

Cu această ocazie Direcţia Tipoprafiei face cunoscut Prea Cucernicilor Preoţi că, deocamdată Tipografia Cărţilor Bisericeşti, n'are în depozitul său alte cărţi decât cele cuprinse în catalogul ei de pe coperta acestei reviste.

Prea Cucernicii Preoţi, doritori de alte cărţi cu cuprins religios şi teologic, afară din cele din catalog, să se adreseze la Librăria PAVEL SURU, Calea Victoriei, 108, unde pot găsi orice cărţi religioase şi de unde la cerere li se trimite gratuit o Bibliografie (catalog) specială de asemenea cărţi.

Asemenea recomandăm celor ce ni se adresează pentru **OBIECTE BISERICEŞTI**, candele, cruci, etc., tot Librăria PAVEL SURU, care are în depozit pe lângă cărţi religioase şi obiecte bisericeşti şi odăjdii şi unde Prea Cucernicii Preoţi se pot adresa cu toată încrederea că vor fi conştiincios serviţi.

DIRECŢIUNEA

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucureşti. Seria III. Anul LI. Nr. 11-12. (632-33) Noem.-Decem. 1933.

NAŞTEREA LUI HRISTOS POARTA IMPARATEASCA

I.

Deşi s'a ivit între oameni „chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-se" (Filipeni 2, 7), deşi naşterea Sa nu are niciuna din strălucirile împărăteşti, totuşi, pentru Iisus Hristos, naşterea Lui este poarta unei lucrări împărăteşti, pe care numai unul ca El o putea îndeplini. Ea este, în văzul nostru, începutul unei lucrări pe care omenirea nu o putea înţelege atunci, dar care a mers de atunci îndeplinindu-se în mijlocul nostru, fără nicio abatere din pasul ei, şi se îndeplineşte până în ziua de astăzi.

Iisus Hristos ia asupra sa, pentru a o împlini, o chemare, în urma căreia, din nou avea să intre în „slava, pe care o avea la Tatăl, mai nainte până a nu fi lumea" (Ioan 17, 5). De aceia cu dreptate este să numim naşterea Sa „Poarta împărătească", fiindcă: 1. este intrarea Impăratului celui fără de moarte întru ale sale; 2. este păşirea spre o lucrare ce cădea numai în sarcina Lui şi pe care altul nu o putea împlini; 3. este mijlocul de lucru al unui împărat fără păreche, pentrucă, prin mijloacele cele mai puţin arătoase, cele mai neputincioase, după socotinţă omenească, ţinteşte spre cele mai mari secerişuri; este o lucrare ca niciuna alta în felul ei, pentrucă împlinirea ei merge pe cale atât de lungă!

In adevăr, unde s'a mai văzut ca lucrările omeneşti să cuprindă socoteli de împlinit peste mii şi mii de ani! Cele mai minunate înjghebări ale oamenilor sunt puse a se săvârşi într'un număr de ani. Dacă s'au clădit în 10-20 de ani, zici că e mult. Dacă templul lui Solomon, înoit de Irod, luase zeci de ani de lucru şi nu era gata nici pe vremea Mântuitorului, ni se pare peste fire; dacă un palat, ca cel zis „al Religiunilor", care a costat 1 milion de dolari şi care a fost sfinţit anul acesta la Ierusalim, după un lucru de 7 ani, cu toate mijloacele iuţi ale muncilor de azi,—iarăşi ni se pare mult. Domnul nostru Iisus Hristos a început însă un lucru care este pus a se săvârşi dealungul întregii dăinuiri a omenirii, peste mii şi mii de ani: *Şi se va propovedui această evanghelie a împărăţiei la toată lumea, întru mărturie la toate neamurile, şi atunci va fi sfârşitul* (Matei 24, 14).

E uimitoare lucrarea lui Hristos în lume, şi ea se îndeplineşte până în ziua de azi şi este în neîncetată săvârşire, fără niciun răgaz. Când crezi că a slăbit mai mult, atunci începe mai viu şi mai dârz.

Şi celace este pe îndeplinire atât de lungă, atât de neasemenea cu orice lucrare omenească, a fost totuşi atât de scurt! Ca să se înceapă această întinsă lucrare, Mântuitorul Hristos n'a lucrat între noi decât $3^1/_2$ ani. S'a scoborât pe pământ, prin umilita şi săraca naştere, prin celace oamenii n'au băgat-în-seamă atunci; s'a zăbovit numai puţin între noi; a încheiat printr'o moarte ruşinoasă; a înfrânt-o prin învierea biruitoare; s'au petrecut toate numai în atât de scurtă vreme, într'o ţară cuprinsă în graniţe atât de înguste! Şi totuşi, de acolo înainte, a urmat larga această plecare, acest du-te-vino al unei munci fără răgaz, la care suntem marturi!

Mai are omenirea înaintea ochilor ei ceva la fel? Nu. Ivirea lui Iisus Hristos în lume şi cu ce a urmat după, sunt ceva fără seamăn. Nu se potriveşte cu nimic din lucrările omeneşti. Puterea lucrului Său de a se improsoăta neîncetat, de a pâlpâi tot cu alte puteri, de a ne înfăţişa priveliştea unei veşnice primăveri, a unor închegări şi împliniri de lucrări răzleţe, toate îmbinându-se însă şi ducând spre lucrarea cea mare de cucerire întru numele Lui, — toate acestea sunt minunea şi uimirea privirilor noastre.

Şi lumea nărăvită se întreabă încă trufaşă, că oare unde or mai fi minunile şi de ce nu se mai văd minuni în ziua de azi?

O! biata! ea nu are ochi să vadă celace în fiecare zi o izbeşte peste obraz! Orbită în micile sale făptuiri, încrezută în sine şi îngâmfată pe ce a putut închega de azi pe mâne şi de care nu eşti încredinţat de mai dăinuieşte până poimâne, omenirea aceasta nu are ochi să vadă marea făptuire a lui Dumnezeu!

Impărţită peste atâtea ţări, prin împrejurările atât de învălmăşite ale istoriei, printre popoare atât de vrăjmaşe şi fără înţelegere unele cu altele, iată că lucrarea lui Iisus Hristos se împlineşte. In chipurile cele mai felurite, ea îmboboceşte cum nu te aştepţi. Ea stârneşte însufleţiri şi apostolate de o vioiciune cum lumea nu are pildă că se mai petrec în aşezămintele ei.

Palatul religiunilor dela Ierusalim, de care am pomenit mai sus, este şi el o dovadă de dragostea către Iisus Hristos, răsărită în felul acela nou, în sufletul unui creştin. Căci el a dat milionul de dolari şi şi-a păstrat numele nocunoscut (după porunca Domnului), pentruca numele Domnului să se vestească şi de acolo, în chipul în care el a socotit mai deosebit decât altele; palatul care este o mahala întreagă, cu o sumă de clădiri în jurul lui şi care va sluji tot pentru a pregăti o omenire mai apropiată de Dumnezeu şi va fi ca o nouă dovadă, de zvâcnirea de viaţă nepotolită, care se petrece în staulul închinătorilor lui Iisus Hristos. Asta ne uimeşte pe noi în atâtea şi atâtea chipuri.

Şi de privim aiurea, în sânul frământărilor dintre neamuri sau în sânul lor, vedem că nu lipsesc acei care umblă să dezlege toate durerile, prin înţelegerea dată de Iisus Hristos pentru viaţa oamenilor. Vedem că ceice îndrăznesc cel mai mult, ceice se opintesc cel mai din greu, pentru a croi o omenire mai dată la

brazda vieţii sănătoase, sunt tot slujitorii lui Iisus Hristos. Ei alcătuiesc, până azi, oastea care se sileşte să toarne, în aluatul lumii plămada luată dela Iisus Hristos.

Au încercat alţii altfel, pe cale protivnică, cu ură. Incercările lor, abea urzite, scornesc lumea numaidecât, iute sunt biciuite. Propovedania lui Iisus Hristos însă, chiar când nu este primită de o tabără, nu încetează de a se săvârşi. Celelalte trec, ea rămâne. Până la sfârşit, tot ea va dăinui peste ele şi nu va înceta de a-şi face slujba de plămădire a omenirii, ca mai nainte.

Apoi oare nu a fost Naşterea Domnului poarta prin care a intrat în lume carul împărătesc, cu daruri, cu seminţe de înverzire şi rodire, cum lumea n'a mai văzut? N'a fost ea intrarea Vestitorului, „de care nu era lumea vrednică" (Evrei, 11, 38), deschiderea largă, în mijlocul întunerecului lumii neînţelegătoare? Da, Naşterea Domnului a fost noutatea de care lumea nu şi-a dat seama când s'a petrecut, care însă cu dreptul trebuie privită ca o deschidere a porţilor raiului, încă de pe pământul nostru. După cum spunem la molitfele Bobotezei, că „astăzi îngerii împreună cu oamenii dănţuiesc", putem spune şi acum, căci şi la naştere îngerii au fost părtaşi la bucuia cea mare, care se vestea oamenilor.

II.

Minunarea noastră pentru marea lucrare pornită odată prin venirea Domnului Hristos în lume este cu atât mai îndreptăţită, cu cât ea s'a îndeplinit, nu ca o lucrare organică, ce-şi merge drumul său orb, obişnuit, al unei vieţi pornite spre creşterea ei. Lucrarea creştinească nu a fost un gând care s'a sădit în sânul omenirii, şi de acolo el a început a dospi în sânul ei, ca o sămânţă aruncată în pământ. Nu, ci ea a întîmpinat şi întîmpină tot felul de împotriviri, nu întâmplătoare, ca o stâncă ce ţi se iveşte în cale fără să ştii, ci împotriviri căutate, puse la cale, întocmite anume ca să zădărnicească lucrul Domnului. Şi ele nu au dăinuit o clipă-două, un veac. După unele încercări neizbutite, altele s'au pus la cale, cu alte mijloace, socotite mai potrivite de a putea înăbuşi lucrarea lui Dumnezeu.

Zădarnic. Lucrul Domnului a suferit ciocnirea, a curs sânge, a mai fost oprit în loc, dar a răsărit dincolo. Chiar şi de unde a fost oprit, iar a luat-o din loc.

Şi aceasta însă merge tot după cele arătate că vor fi. Căci Dreptul Simeon, când a luat în braţe pe Pruncul Iisus, între altele, a spus că „aceasta va fi prilej de ciocnire a părerilor" („semn al celor ce vor zice împotrivă", spune evanghelia, într'o traducere cu înţeles greu de prins), adică pricină de vrajbă între părerile oamenilor. Şi în adevăr, aşa este cu fiinţa lui Iisus Hristos până în ziua de azi. E luptă în jurul lui. Până azi se întreabă: Cine este El? de unde este?

Ei nu se înţeleg în părerile lor despre El şi despre învăţătura Lui. Trec ani după ani, veacuri după veacuri, şi din nou

răsar alte păreri. Unul crede să spuie mai bine decât ce au spus cei de mai nainte, şi croieşte altă desluşire despre ființa Lui, cum îşi dă el cu gândul că ar fi mai bine şi mai cuminte de primit.

Unul se numea Doctorul *Binet-Sanglé*. El a venit cu născocirea că Iisus Hristos n'a avut călcătura omului sănătos, n'a fost o ființă întreagă la minte. A scos nu mai puțin de trei volume, ca să vestească lumii această nouă descoperire a lui. Credea că asta va fi toată dezlegarea cu privire la Iisus Hristos şi că lumea va bate din palme că, în sfârşit, s'a găsit dezlegarea tainei; în sfârşit, iată de ce Iisus a fost aşa cum a fost.

Tot un doctor însă a venit, Dr. *Émile Vérut*, care, într'o lungă cercetare (de mai mult de 100 de pagini), face de două parale toate cele 3 volume ale colegului său şi arată[1]) toată încopciarea fantastică a faptelor, din care trebuia să iasă că Iisus n'a fost în fire. E o dovadă de ciocnire aprigă de păreri despre ființa lui Iisus Hristos, între oameni de aceiaşi tagmă, cu totul depărtată de cea a teologiei. In tabere aşa de depărtate de grija credinței, aceiaşi ciocnire. Se adevereşte spusa Dreptului Simeon, că Iisus va fi peatra de care se vor ciocni atâtea păreri şi în jurul căreia oamenii se vor certa.

Şi nu încetează lupta aceasta o clipă. Abea se potoleşte furtuna stârnită de ivirea unor păreri şi iată, altele la rând. In mijlocul lumii care zice că nu are credință, atâta stăruință în jurul lucrurilor şi oamenilor credinței!

Ce vrajă îi ademeneşte spre ea, dacă ogorul ei e atât de neplăcut, atât de străin de nevoile lor; dacă inima lor e atât de strămutată aiurea, dacă dorurile lor năzuiesc spre alte ținte?

Este dovada că aici este un bun de care omenirea nu se poate despărți, chiar când ea se făleşte că nu mai are nevoie de el, bun care scânteiază cu farmec, mai cu seamă prin Iisus Hristos. De aceia şi vorbirea se țese neîncetat în jurul Lui şi ori de are cineva cuvânt de îmbrățişare pentru El, ori nu, vraja Lui însă lucrează asupra sufletelor cu o netăgăduită putere. Asta e dovada că vorba despre El nu încetează o clipă.

III.

Abea se linişteşte lumea de vâlva unei cărți despre Iisus Hristos, şi iată că alta răsare. Şi răsar cărți şi dintr'o tabără şi din alta, scrieri adânc muncite, şi din partea apărătorilor chipului dumnezeesc al Invățătorului din Nazaret, şi din partea tăgăduitorilor lui. Toate teascurile minții sunt întrebuințate, pentru a găsi adevărul şi a-l scoate la iveală.

Şirul tăgăduitorilor e lung. Fiecare se crede ajuns la capătul unde, în sfârşit, s'a găsit dezlegarea întregii taine. Nu e mult dela Dr. Binet-Sanglé. Scrierea lui, începută înainte de război, a fost încheiată după. Dar după război au răsărit alții, cu alte soiuri de cercetări. Intre ei, multă zarvă face *Charles*

---

1. *Voilà vos Bergers. Jésus devant la Science.* Paris, 1928, paginile 109-218.

Guignebert din Paris, care crede că, în sfârşit, istoria poate vorbi prin el. Desprinde din jurul lui Iisus Hristos tot învelişul în care l-a înfăşurat credinţa creştinilor, pentru a ne face să ajungem la sâmbure şi să vedem întregul miez al întregii întrebări.

Care e toată năzuinţa? De a desluşi pe Iisus Hristos prin mijloacele omeneşti. El a fost o fiinţă îmbrăcată în toate însuşirile obişnuite ale omului, chiar când ele sunt din aluatul cel mai ales, dar dezbrăcat de toate adaosurile pe care aprinderea inimilor creştineşti le-a aşternut cu vremea asupra sa.

Silinţa lui a fost să ne dumerească în ce chip acest om ca toţi oamenii a putut fi schimbat la faţă în curgerea vremii. El s'a străduit să arate cum aceasta s'a petrecut pe o cale firească, pe calea plăsmuirii miturilor, din puterea închipuirilor oricărui popor.

Guignebert vrea să fie istoric, omul care păşeşte la lucrul lui, fără niciun gând altul decât a afla ce este cu chipul Domnului? cum s'a putut ajunge la plămădirea lui, din om, în Dumnezeu?

Totuşi, dacă el ocărăşte metoda celor care pleacă dela închipuirile credinţei şi din care pricină toată cercetarea lor e colorată prin acest „păcat" de naştere, tot atât de adevărat este că nici domnia sa nu se află într'o stare mai bună. Celace tăgăduieşte altora trebuie să-şi tăgăduiască şi lui.

Oare nu pleacă şi el la cercetarea lui „fără gând străin", decât doar de a afla ce poate descoperi, tot mânat de gândul (credinţă şi aceia) că Iisus nu a putut fi decât un om ca toţi oamenii? Atunci se înţelege că întreaga lui cercetare, întreaga lui cutreierare dealungul întregii întrebări, va fi colorată de acest păcat de baştină. Ea nu va putea avea altă dezlegare a întrebării decât cea pe care dela început a avut-o în minte.

Şi a ieşit cartea lui, de lungă cercetare, chiar anul acesta, cu numele **Jésus,** având nu mai puţin de 692 de pagini. Dar în ea este tot ce a făcut Renan, tot metoda lui, tot căutarea de a-l face pe Iisus înţeles numai prin mijloacele omeneşti. Dacă lumea îl crede altfel, dacă El a străbătut printre veacuri, înveşmântat cu mantia dumnezeirii, eh! aceasta se poate înţelege prin puterea de plăsmuire a mulţimii.

Aşa a zis Renan, aşa zice şi Guignebert. Dacă acesta păşeşte cu o nouă cernere a materialului, cu o privire cât mai amănunţită asupra stării de suflet a mulţimii, când ea este scuturată de fiori vii, nu este însă altă unealtă.

Şi aşa, suntem marturi la aceiaşi nedomolită păşire către Hristos şi la răscolirea aceloraşi întrebări care se ţes în jurul Lui. Suntem cu El înaintea focului care nu se stinge, înaintea chipului care nu poate ieşi din nemurire şi stă totdeauna viu înaintea sufletului mulţimii.

Căci cercetări, ca cea pomenită mai sus, nu schimbă cu nimic puterea de resfrângere a lui Iisus asupra sufletelor. Se stârneşte un nou schimb de păreri între învăţaţi, despre vechea

întrebare, se găseşte o mână de cetitori, de vorbitori, de profesori, care pomenesc despre noua carte. Ea stă o clipă în mijlocul taifasurilor lor, poate fi privită ca o mare dobândă pe câmpul cercetărilor ştiinţifice, dar atât. Un an-doi, şi ea trece la cămara unde au intrat atâtea altele şi nu se mai pomeneşte de ea. Iar lumea rămâne tot cu Iisus Hristos „Impăratul cel fără de moarte", pe care nu-l pot scoate din scaunul măririi Sale, puţin auzitele scânceli ale cercetărilor, care vor să fie „istorie", dar sunt numai izvorul necredinţei care vrea să-şi dea o îndreptăţire.

Şi, la urma urmei, cum să fie istorie? Toate aceste cercetări, oricât ar dori să scoată dovada că Iisus Christos este urzit ca Dumnezeu de închipuirea mulţimii, de aprinderea celor dintâi ucenici ai Săi, trece cu uitarea pe lângă un mare fapt: Inaintea mulţimii au mai strălucit atâtea chipuri. Ea a fost încălzită, în curgerea vremii, ba de unul, ba de altul. Cum ne dumerim că numai despre Iisus Hristos ea a ajuns să creadă şi să mărturisească lucruri atât de neobişnuite? De ce chipul Domnului a aprins acea închipuire mai mult decât alţii? Ce taină a avut *El* de a putut lăsa asupra urmaşilor întipăriri atât de grozave, încât să-i scoată din făgaşul de rând al vieţii omului şi să se pornească spre o nouă viaţă, spre o mărturisire atât de străină de ce era mai nainte?

Asta nu se poate înţelege, fără ca la temelie să fi fost un fapt care le covârşea pe toate celelalte. Numai că Iisus Hristos a fost ca nimenea de cei de mai nainte, dacă oamenii au ajuns să facă despre El mărturisiri, cum n'au mai făcut despre altul.

Acesta este un fapt de temelie, de mare însemnătate psihologică, peste care nu se poate trece. De ce mulţimea s'a înferbântat atât de mult prin propoveduirea lui Iisus Hristos, de ce imboldul, pornit dela El, a sporit atât de mult, când se ştie ce greu aprinzi lumea şi cât de uşor ea se răceşte dela ce a fost odată?

Iată faptul pe care cercetătorii cu psihologia mulţimii, domnii care vor să facă „istorie", nu-l iau în seamă. Dar, din pricina aceasta, şi greşesc. Iisus Hristos fără neasemănarea grozavă a fiinţei Sale cu orice fiinţă omenească, fără trăsătura de nemai văzut a chipului său fără păreche, fără experienţa proprie a oamenilor din vremea aceia, ca despre singurul în felul acela, — nu se poate înţelege. Cum un om ca toţi oamenii, oricât de înzestrat, a putut face şi dobândi ceiace nici pe departe n'au putut visa a ajunge marii cugetători ai omenirii?

Deci Iisus Hristos rămâne cu totul neînţeles şi nu se poate desluşi minţii omeneşti fără chipul său de „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat". De aceia şi încercările de a-l tălmăci altfel nu duc la niciun capăt. Ele rămân numai curate încercări, care sunt însemnate la răboj ca atare, dar nimic mai mult. O şi spune scriitorul care a făcut cercetarea tuturor cărţilor scrise

despre Iisus Hristos [1]. Oricât s'a încercat, scrie el, nu s'a putut ajunge ca Iisus să fie aşezat în graniţa obişnuită a chipurilor omeneşti. Resfrângerea Lui asupra oamenilor întrece puterea lor de lucrare, ajungerea la marile dobândiri pe care El le-a avut.

El însuşi bărbat care nu se învoieşte cu dumnezeirea lui Iisus Hristos, A. Schweitzer ajunge că nu se poate mulţămi cu niciuna din căile în care s'a încercat o înţelegere a chipului lui Iisus cu singurele mijloace omeneşti.

IV.

Acesta este Iisus Hristos. El stă în mijlocul omenirii ca chipul uriaş al istoriei. Piticii vin în jurul Lui, privesc, sapă în jur, ciopleso în masivul de peste veacuri, dau să se suie cu scările peste înălţimile Lui ameţitoare, să găsească, în sfârşit, cheia înţelesului, că de unde este El atât de neasemănat şi de uimitor în credinţa oamenilor? Totuşi nimic. Toţi rămân mai pre jos, iar Iisus rămâne peste toţi, pe scaunul împărăţiei Sale, neajuns de nimenea, neînţeles de cei îndrăzneţi, care vin să-L taie în bucăţele şi să-L priceapă; crezut însă de marele număr.

Aşa şi va rămânea: Cel în jurul căruia se dau luptele părerilor, „semnul împotriva căruia se va vorbi". De aceia El este fără de moarte, din acest punct de vedere. In timp ce credincioşii nu vor înceta de a-L avea cu ei, vor fi marturi la toată forfoteala din jurul chipului Său şi vor vedea cum şi aici se împlineşte unul din adevărurile care se ţes în jurul fiinţei Lui. Iar El va rămânea şi va domni, până ce va pune pe toţi vrăjmaşii Lui aşternut picioarelor sale (1 Corinteni 15, 25).

Arhim. SCRIBAN.

ÎNGER BLÂND

Când pe cer se 'nalţă luna
Frunţi gigante încununând
Când izvoare curg în vale
Şopotind;
Când pe fruntea mea s'aşterne
Tot urzit de negrul gând,
Te coboară prin'tre stele
Inger blând.

Şi când stele bat în lacuri
Oglindindu-se în adânc,
Când doineşte frunza'n codru
Şi în crâng;
Vino gândul de-mi alungă
Vin pe-o rază din amurg
Şi'mi alungă suferinţa
Să nu plâng!...

Iar când luna se coboară
—Să se culce—în spre apus,
Duhuri rele sboară'n umbră
Vin de sus,
Rătăcesc de-asupra lumii,
Varsă ura ce-au adus;
Atunci vino lângă mine
Până s'au dus...

De s'au dus, tu iarăşi zboară...
Printre stele-i locul tău
Şi de sus, tu mă păzeşte
De ce-i rău...
Cu nădejdea mea în tine,
Cu credinţa'n Dumnezeu
Eu adorm .. în pacea nopţii
Dorm mereu...

Pr. M. GHERMAN,
Buhăceni, Jud. Botoşani.

1. Albert Schweitzer, *das Leben-Jesu Forschung*.

BISERICILE BOIERILOR DEDULEŞTI.

Neamul boierilor Deduleşti porneşte dela un Dediu din *Zgârciţi* (R. Sărat), postelnic mic la 1620. Astăzi sunt în Zgârciţi două biserici, dar refăcute, aşa că nu mai prezintă interes istoric şi nu ne lămuresc asupra primilor ctitori.

*

La 1620, Dediul din Zgârciţi, postelnic, ridică pe moşia Valea Babii, cam la 6 km. nord de Zgârciţi, mânăstirea care, după numele fondatorului, s'a zis *Deduleşti* şi există şi azi în comuna care a luat acelaş nume, din judeţul R. Sărat. Dediul, sau un imediat urmaş al lui, a închinat fundaţiunea la mânăstirea Caţica dela Ianina [1]), cu gândul, desigur, că astfel îi va asigura mai bine fiinţa de-alungul veacurilor. Rezultatul a fost tocmai contrariul.

La 5 Nov. 1758, Nicolae Dedulescu, vel pitar, dădea scrisoare unui „ieromonah exarh" Hristofor, că având mânăstire cu hramul Sf. Troiţe, zidită de strămoşul său, Dediul postelnic, şi numită Deduleşti, pe moşia Valea Babei, închinată la mânăstirea Caţica, de 40 de ani nu se mai trimiseseră de acolo părinţi cari s'o îngrijească. Ctitorii puneau deci egumeni străini, cari stăteau câte un an, doi, strângeau veniturile, vindeau averea, făceau datorii şi fugeau în Moldova, aşa că „s'a prăpădit sf. casă a mânăstirii Deduleştilor". Acum, Hristofor era rugat să îngrijească el, cât va trăi, de mânăstire şi să-şi desemneze urmaşul, asigurat fiind că ctitorii îl vor apăra împotriva celor cari s'ar mai trimite în viitor dela Caţica. Să dea acolo numai 50 taleri pe an [2]).

La 1795, egumen la Deduleşti era, de opt ani, după recomandaţia ctitorilor, un Iacov arhimandritul, când se ivi un trimis al mânăstirii Caţica, anume Hrisant ieromonahul, cu pretenţie de a lua Deduleştii sub cârmuirea sa. De aci o lungă pricină, foarte interesantă pentru istoria mânăstirilor noastre închinate, pe care o înfăţişează următorul document [3]), ce socotesc că merită să fie reprodus în întregime.

„Alexandru Constantin Muruz Voevod. Fiindcă din anaforaua ce au făcut Domniei mele prea sfinţia sa părintele mitropolitul Ungro-Vlahiei şi cu d-lor boerii veliţi ai divanului Domniei mele, ne-am înştiinţat pentru mânăstirea Deduleşti din sud. Slam Râmnic, ce este zidită de neamul boerilor Deduleşti şi închinată metoh la mânăstirea Caţica, că în multă vreme aflându-se părăsită şi fără de egumen orânduit dela mânăstirea de acolo, ajunsese la pustiire şi la o proastă stare, încât de a se prăpădi cu totul, şi aşa văzând cei cari se trag din neamul ctitorilor cum că au ajuns mânăstirea într'o desăvârşită stare proastă, au făcut cerere de a se orândui egumen chivernisitor, ca să nu se prăpădească cu totul;

1. Lampridi, Epirotice (în grec.), fascicola despre „Fundaţiile religioase în Epir" 1886, p. 34.
2. Palemon, Memoriu. Descrierea sf. mânăstiri. Buc. 1861, p 50.
3. In colecţia d-lui Radu Crutzescu, consilier de legaţie, urmaş prin femei al boierilor Deduleşti, stinşi în linie bărbătească.

după a cărora cerere s'au şi orânduit egumen la leatul 1787 arhimandritul Iacov, care în diastimă de 8 ani ce au egumenit, au dres cele stricate, au făcut zidire din nou cu silinţă şi au cheltuit de au adus mânăstirea la stare, până acum la leat 1795, când viind dela mănăstirea Caţica egumen la această mânăstire, cu carte înscris către Domnia mea, Hrisantu ieromonahul, făcut-au cerere ca prin cercetare la faţa locului, făcându-se cunoscute cheltuelile arhimandritului Iacov, să-i întoarcă acea cheltuială şi să ia mânăstirea în zaptul său, a căruia cerere i s'au primit de către Domnia mea, căruia i s'au şi dat cartea Domniei mele de egumenie, după obicei, rânduindu-i după cererea sa la faţa locului, cu logofătul de divan, dimpreună şi cu o rânduită din partea iubitorului de Dumnezeu sfinţia sa părintele episcop Buzăului, ca faţă fiind Hrisantu egumenul cel rânduit dela mânăstirea Caţica şi cu Iacov proto-egumen, să facă cercetare cu amănuntul de venitul ce au luat Iacov arhimandritul şi cheltuiala ce au făcut la numita mânăstire, unde mergând orânduiţii şi făcând cercetarea aceasta, atât prin oameni mărturii şi alţi a părţii locului, cât şi prin vederea lucrurilor, au arătat cheltuiţi arhimandritul Iacov în 8 ani, taleri 24.623, iar venitul acestor opt ani taleri 4.780, care venit scăzându-se din banii cheltuelii, au rămas taleri 19.893 cheltuiţi la mânăstire mai mult peste venit, fiind fost mănăstırea arsă, dăsvălită şi pustiită, care toate acestea Iacov arhimandritul (rupt). Pe care cercetare din faţa locului nerămâind Hrisantu odihnit, au venit amândouă părţile aicea la divanul Domniei mele şi dând jalbă s'au orânduit la prea sfinţia sa părintele mitropolit şi la d-lor veliţii boeri, spre cercetarea socotelei, cu a cărora anaforà s'au înfăţişat şi la divan înaintea Domniei mele, unde făcându-se de Domnia mea cercetarea pricinei şi teoria socotelei cu amăruntul, n'am găsit cu cale a se încărca mânăstirea cu atâta sumă de bani cheltuiţi, ci scăzând pe arhimandritul cu unele condeie care ni s'au părut a fi fără orânduială, au rămas bani buni a lua dela mânăstire taleri 9.459, precum pe larg se arată curgerea pricinei la buiurdizma Domnii mele ce este la anaforaua d-lor veliţilor boeri, care bani s'au îndatorat Hrisantu a răspunde lui Iacov şi să ia mănăstirea şi au răspuns că până nu va înştiinţa la mânăstirea Caţica nu poate să dea bani. — După al căruia răspuns i s'a dat vreme de îngăduială până a înştiinţa la mânăstırea Caţica, unde din porunca Domnii mele s'au scris şi de către prea sfinţia sa părintele mitropolitul şi de către d-lor veliţii logofeţi pentru aceasta şi după răspunsul ce au venit de acolo, iarăşi cerându-se lui Hrisantu banii, au cerut soroace ca să-i dea rânduri rânduri, iar mânăstirea s'o aibă în zaptul său; a căruia cerere de a se lua mânăstirea din mâinile arhimandritului Iacov acum, şi a fi răbdător apoi pentru banii lui ce au cheltuit, nefiind cu cale şi cu dreptate a se face această silă, după ce l'am scăzut cu atâta sumă din cheltueli, am îndatorat pe Hrisantu ca după hotărâre să numere acei taleri 9459 şi apoi să rămâie egumen şi după atâta vreme de îngăduială ce i s'au dat, următor

n'au fost. Pentrucă atât la jălbile lui s'au dat răspuns, cât şi la d-lui vel logofăt de ţara de jos l'am orânduit Domnia mea în cele după urmă să-l aducă de faţă, să-i mai zică încă odată, arătându-i că nedând banii ce sânt hotărâţi, are a se da mănăstirea proegumenului Iacov, cu embaticul ce are de acum înainte a-l răspunde pe tot anul la mânăstirea Caţica, a o avea în toată viaţa lui şi ne arată prin anaforaua dumnealui dela Mai 17, cum că au urmat după porunca noastră şi au dat cel după urmă răspuns Hrisantu egumen că nu dă bani. Deci, fiindcă Hrisantu în atâta vreme n'au urmat după hotărâre a da banii şi au dat şi răspunsul acesta hotărât, dăm dar domneasca noastră carte arhimandritului Iacov ca să fie şi să rămâie egumen la mănăstirea Deduleşti, carele în câtă vreme se va purta bine, va fi nelipsit până la sfârşitul vieţii sale, cu această orânduială însă a nu îndatora mânăstirea cu nimic şi a da de acum înainte pe tot anul embaticul la mânăstirea Caţica, de care embatic măcar că ne pliroforisim Domnia mea că este aşezat şi tocmit de ctitori a se da pe an taleri patruzeci, dar Domnia mea, pentru ajutorul mănăstirii Caţica, mai adăugăm taleri şasezeci, ca să dea deacum înainte pe tot anul embatic câte taleri una sută şi să se silească spre sporirea şi adăogirea lucrurilor mănăstireşti. De care poruncim Domnia mea părinţilor, posluşnicilor şi robilor mănăstirii să ştiţi şi să cunoaşteţi pe numitul Iacov arhimandritul de egumen, căruia să-i daţi toată supunerea şi ascultarea la cele spre folosul mănăstirii. 1795 Mai 28".

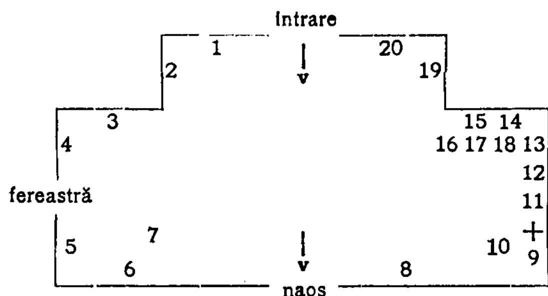
Azi amintirea ctitorilor este ştearsă la Deduleşti. Chipurile lor nu mai există pe pereţi. Pisania, dela 1834, spune numai că biserica a fost făcută întâia oară „pe la leatul 7128" (1620) de „un răposat Dedul Dedulescu" şi „după vreme s'au dărâmat". Apoi s'a făcut alta, la 1792, numai de roşu, de arhimandritul Iacov. „Apoi acum, aflându-mă eu, Stratonic Deduleşteanu, s'au isprăvit şi s'au înfrumuseţat de mine..." [1]). Sub rândul al treilea de icoane din catapeteasmă se citeşte: „Această sf. catapeteasmă s'a zugrăvit prin osârdia şi cheltuiala robului lui Dumnezeu Stratonic Deduleştianu, pentru veşnică pomenire. 1813 Aug. 10. Eroftei Zugravu".

* * *

Biserica din *Băbeni* (tot în R. Sărat) la 2 km. sud de Deduleşti are următoarea inscripţie [2]): „Această sf. şi dumnezeiască biserică, care hram este vosnesenia Domnului nostru Iisus Christos zugrăvitu-s'a în zilele Mării Sale Io. Constantin Voevod Basarab şi a părintelui Damaschin, episcopul Buzăului, cu cheltuiala d-sale Negoiţă Dedulescu şi a părintelui Nectarie arhimandritul. Amin. Şi am zugrăvit Ioachim zugravul.. Iunie 10 leat 7211" (1703). Schitul Băbeni a fost închinat la Vela din Epir [3]).

Pentru a înţelege orânduiala chipurilor ctitoriceşti [4]) în această biserică, unde n'au intervenit prefaceri, dau următoarea schiţă.

1. Palemon, o. c. 48.
2. Ibid 47.
3. Ibid. şi Lampridi, l. c.
4. Am controlat la faţa locului citirile lui Palemon, p. 48-9.

1. Jupâneasa Kira.
2. Jupân Dedu Dedulescu.
3. Jupân Nicolae Dedulescu.
4. Jupâneasa Maria vel spătăreasa, vară primare logofătului Negoiţă.
5. Jupân Mihai Cantacuzino, vel spătar.
6. Io Constantin Basarab Voevod.
7. Sub el, mic. cu coroană pe cap, Io Matei voevod.
8. Jupâneasa Ioana, fata postelnicului Neagului, feciorul răposatului Antonie Voevod.
9. Jupân Negoiţă logofătul Dedulescu (ţine biserica).
10. Sub el, mic, cuconu Ion.
11. Jupâneasa Preda, fata lui Stroia vel vornic (ţine biserica).
12. Jupâneasa Maria, fata jupânesii Preda.
13. Cocoana Maria, fata logofătului Negoiţă (ţine în mână o floare).
14. Constantin (tânăr ca de 16-18 ani).
15. Jupâneasa Maria, fata spătarului Gheorghe.
16, 17 şi 18. Sub(ea), Gheorghe, Despa, Dospina (copii).
19. La stânga capului nu se mai citeşte nimic (Palemon a citit Matei); la dreapta capului, Bagdat, iar sub acest nume literele S. F. T. E. (în cirilice), pe care nu le pot tălmăci.
20. Radu Dudescu[1]), vel căpitan văr primare logofătului Negoiţă.

Nu pot identifica toate aceste persoane. Dediu dela 2 trebue să fie mai de grabă Dediu Dedulescu, adeverit în primele decenii ale veacului al XVIII-lea, decât Dediul din Zgârciţi, dela 1620, începătorul familiei. Acesta din urmă a avut, între alţii fii, pe un Nicola, adeverit la 1663 şi care ar putea fi Nicolae Dedulescu dela 3. Pentruca ctitorul Negoiţă să fi fost văr primar atât cu Maria Mihai Cantacuzino, născută Băleanu, cât şi cu marele căpitan Radu Dudescu, a cărui mamă era iarăş Băleanu, trebue ca şi mama lui să fi fost tot Băleancă. N'am dovadă despre aceasta şi nici nu pot găsi printre chipurile ctitoriceşti pe părinţi lui Negoiţă. Nu ştiu cine va fi fost „Maria, fata spătarului Gheorghe", dela 15. O văduvă, probabil, cu copiii ei, Constantin, băeţandru dela 14, şi cei mici dela 16, 17 şi 18. Nu-mi dau seamă ce rost va fi avut acel

1. Foarte clar, deşi Palemon a citit «Dedulescu». Radu Dudescu, căpitan de margine la 1703, este un personagiu cunoscut.

Bagdat dela 10. In sfârşit, este curios că domnitorul Constantin Brâncoveanu a fost înfăţişat numai cu fiul său cel mai mic, Matei.

Prin chipurile din biserica dela Drăghieşti, de care voi vorbi la urmă, se lămureşte că Ioana dela 8 a fost o primă soţie a lui Negoiţă Dedulescu. Aici aflăm că ea era *o soră, necunoscută până acum, a Doamnei Marica Brâncoveanu.* Se confirmă[1]) că o fiică a celui de al doilea Stroe Leurdeanu, a fost a doua soţie a lui Negoiţă Dedulescu. Ea avusese, dintr'o primă căsătorie, o fiică Maria.

*

La *Drăghieşti*, lângă Băbeni, tot în R.-Rărat, o frumoasă biserică, păstrată intactă, are următoarea inscripţie: „Cu vrerea tatălui şi cu ajutorul fiului şi cu darul duhului sfânt, s'au început această sfântă şi dumnezeiască biserică şi s'a zidit din temelia ei şi s'a înfrumuseţat precum se vede de d-ei jupâneasa Maria vistiereasa a răposatului Ioan Dedulescu vel vistier şi de fiul d-ei, Niculae Dedulescu biv ceauş za aprozi, în zilele prea înălţatului Domn Io Constantin Nicolae Voevod şi episcop Buzăului iubitoriu de Dumnezeu chir chir Methodie, punându-se hramul bisericii acesteia întru cinstea şi mărirea adormirii sf. de Dumnezeu născătoare şi pururea fecioară Maria şi a sf. şi de multe minuni făcătoriu Nicolae al Miralichiei şi pentru a ctitorilor şi a răposaţilor şi pentru veşnica lor pomenire. Iulie 10, leat 7255 (1747)".

Zugrăvirea bisericii s'a făcut însă abia la 1761, în zilele lui Scarlat Ghica Voevod, de „Barbu Zugravu sin popa Stoia Zugravu" cum este scris sub bolta uşii de intrare.

Privind din lăuntru bisericii spre uşă, chipurile ctitoriceşti, foarte bine conservate, se înşiră, dela stânga spre dreapta, după cum urmează:

Jupân Negoiţă Dedulescu, logofăt za vistierie (acesta este ctitorul dela Băbeni);

Jupân Ioniţă Dedulescu [2]), biv vel vistier, sin Negoiţă Dedulescu, logofăt za vistierie;

Jupân Nicolae Dedulescu, biv vel pitar [3]), sin Ion Dedulescu, biv vel vistier. Sub el, un fiu, Grigoraşcu, ca de 8 ani şi altul mai mare, al căruia nume este şters.

Urmează uşa.

Jupâneasa Maria vistiereasa, a d-lui Ioan Dedulescu, biv vel vistier.

Cucoana Zeila [4]) a d-lui Nicolae Dedulescu, biv vel pitar, Sub ea, o fetiţă, Ilinca.

Cucoana Ancuţa [5]), a dintâi a d-lui Nicolae Dedulescu, biv vel pitar.

---

1. O, G, Lecca, Familiile boereşti române, Buc. 1899, p. 202.
2. Este micul «cocon Ion» din biserica dela Băbeni.
3. La 1747, când, cu mama sa, zidise biserica, nu era decât ceauş de aprozi.
4. Poate în loc de Zelia. Pare să fi fost din familia Mihalitzi, a mitropolitului Filaret I, nobilă din insulele ionice.
5. Născută Ştirbei.

Jupâneasa Ioana, a d-lui Negoiţă Dedulescu, logofăt za vistierie.

Se înfăţişează astfel patru generaţii de Deduleşti, începând dela logofătul Negoiţă, ctitorul dela Băbeni. Nepotul de fiu al acestuia, Nicolae, ctitorul dela Drăghieşti, este acela care la 1758 se jăluia, cum am văzut, de pustiirea mânăstirii dela Deduleşti, fundată de „strămoşul" său, Dediul postelnic.

Aşa dar, evlavioasa familie a Deduleştilor a ridicat în sec. XVII şi XVIII, patru lăcaşuri de rugăciune pe moşiile ei dela Zgârciţi, Deduleşti Băbeni şi Drăghieşti, în judeţul R. Sărat.

IOAN. C. FILITTI

CUM SĂ FACEM ZIDUL?

Citind toată povestirea părintelui *Blidaru* din rev. *Bis. Ort.* pe Martie Aprilie 1933, prin care Sf. Sa îşi arată zbuciumul sufletesc, de care era cuprins, înainte de intrarea sa neprotocolară la Prea Fer. Patriarh, desigur că a fost foarte îndreptăţită şi bucuria mare după succesul actului său. La toate cele spuse de Păr. Blidaru, voiesc numai a-l întregi într'un singur punct: Sf. Sa cere să facem zidul, şi eu întreb: Cum să-l facem? Atârnă totul numai de noi?

Este lucru ştiut că o armată, ca să fie bine disciplinată şi instruită, se cere numaidecât ca comandanţii ei să se ţie aproape de ea. Acea armată va executa felurite figuri şi exerciţii, numai atunci când îi vor comanda şefii ei.

Dacă preoţii îşi irosesc forţele în luptele politice, eu cred că tot şefii pot îndrepta răul. Un ordin precis, prin care sà se interzică preoţilor de a se mai înrola în partidele politice, şi sancţiunile severe aplicate celor nesupuşi vor introna disciplina care într'adevăr lipseşte.

Sunt mulţi, chiar foarte mulţi preoţi, cari ar dori zidirea unei Biserici puternice, pe care porţile iadului politic să nu o poată birui. Dar pentru aceasta şefii trebue să se ridice şi să ne comande încotro trebue să ne îndreptăm. Până atunci, noi priveghem şi ne rugăm.

Econ. AL. MIRONESCU

MINUNI CARE SE REPETĂ

Deşi sunt oameni care spun că azi nu se mai fac minuni, totuşi El lucrează printre noi până în ziua de azi.

Dumnezeu săvârşeşte şi azi felurite minuni, din cari unele se săvârşesc an de an sub ochii noştri. Totuşi ele nu sunt preţuite cum s'ar cuveni, de creştinii de azi, doritori vecinic de noutăţi şi de plăceri. Prin aceasta, nu vreau să spun că minunile acestea ar fi neluate în seamă, dispreţuite, ci numai că lumea nu le mai dă cuvenita însemnătate. Nu socotesc de prisos să amintesc câteva din ele.

1. Cine nu ştie oare că, în biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, în tot anul, la sărbătoarea Invierii, în puterea nopţii, se coboară de sus, cu zgomot, prin cupola bisericii, *lumina sfântă* din cer, care aprinde bucăţica de vată din mâna Patriarhului! Vata aprinsă o pune Patriarhul în o faclă. Şi aceasta, care luminează fără să ardă, zboară prin aer, din mână în mână, până la arhiereul din sfântul altar, lumânările credincioşilor aprinzându-se prin aplecare. In câteva clipe, Biserica întreagă, cu mii de oameni, e o mare de lumină.

„Lumina din torţă nu vatămă, dacă pui mâna; nici când se transmite direct la lumânare, ci numai când o lumânare o comunică alteea".

„Dar nu numai minunea aceasta, a coborârii sfintei lumini de sus peste piatra sfântului Mormânt este de păstrat în taina inimii. Ci şi faptul că nici unei confesiuni nu-i este dat harul acesta special de a primi lumina sacră, fără numai *Biserica ortodoxă, ca un semn din cer că ea este adevărata Biserică.*

„Romano-Catolicii nu se bucură de acest privilegiu. Iar Armenii cerând, nu cu mulţi ani în urmă, favoarea de a împărtăşi ei sfânta lumină, au primit un semn unic, din partea lui Dumnezeu, că nu sunt plăcuţi Lui" [1]).

Minune e coborârea luminii sfinte, minune e faptul că nu arde, minune că numai capul Bisericii ortodoxe primeşte această lumină—şi minune e, în sfârşit, şi faptul, că celelalte confesiuni, cu toate-că văd această dovadă despre adeveritatea ortodoxiei, totuşi se fac a nu înţelege şi stăruesc mai departe în rătăcirile lor de veacuri.

2. Minune e şi sfânta *Aghiazmă*, apa sfinţită, care se păstrează în curgerea întregului an, fără să se strice cât de puţin?

Este în deobşte cunoscut că apa n'o poţi păstra în vas sau sticlă deschisă, căci se strică, se împute. Apa sfinţită însă nu.

De ce oare ea nu se strică?...

Am ştiri că sectarii spun că deaceia nu se strică apa noastră sfinţită, pentrucă noi punem într'însa tradiţionalul busuioc. Eu însă de câteva ori n'am pus într'însa busuioc, nici la sfinţire nici după aceea, şi totuşi nu mi s'a stricat aghiazma.Ereticii însă au ochi cari nu văd şi urechi cari nu aud, cum spune Sf. Scriptură.

---

1. Din art, „*Lumina sacră dela Ierusalim*" al d-lui *I. G. Oprişan* din „*Oastea Domnului*" nr. 16 din 1933.

Inţeleg foarte bine situaţia desperată a celui din vâltoare. Când eşti ameninţat să te îneci, te agăţi şi de un fir de pai. Paiul însă nu te poate scăpa.

3. Alte minuni se lucrează prin Sf. Maslu. N'am avut prilejul să-l săvârşesc prea des, căci prin părţile acestea se fac cam puţine. La cele ce-am slujit însă, mi s'au dat totdeauna minunate prilejuri de arătarea puterii lui Dumnezeu.

Minunea se arată atunci, când—la sfârşitul slujbei—preotul cel mai bătrân deschide Sf. Evanghelie şi o aşază pe capul bolnavului.

Locul unde s'a deschis Evanghelia îl însemnăm cu o zăloagă, şi sau atunci îndată, după încheierea slujbei sau mai târziu, citim evangheliile de pe ambele pagini (laturi) ale Sfintei cărţi. Şi-o minune! Din acelea poţi atât de uşor înţelege obârşia, pricina şi felul boalei sau scăderile, greşalele bolnavului. Niciodată n'am rămas nelămurit şi am putut să-i dau leacul trebuincios.

O singură dată nu am putut face nimic, nu am putut ajuta. A fost un caz deosebit, neobişnuit de greu, pe care îmi îngădui să-l fac cunoscut. (E asemenea celui dat în ştire de fratele *G. Secaş* în „Oastea Domnului" nr. 15 a. c.).

Un enoriaş al meu se bolnăveşte mai anii trecuţi. Cade la pat şi, în scurt timp, amuţeşte. Toată ştiinţa medicală nu-i poate ajuta. Ba chiar nici sfintele slujbe cari i le făcusem. Bănuisem că nu e lucru curat. Spun casnicilor să postească, să facă rugăciuni, că în curând îi vom face şi slujba Sfântului Maslu. Bănuiala mi s'a dovedit de întemeiată, în vremea slujbei săvârşite împreună cu alţi doi fraţi preoţi din vecinătate. Nu pot să uit nici astăzi necuratul duh mut cum muncea pe nefericitul bolnav, mai ales când ne apropiam de dânsul şi-l ungeam cu oleiul sfinţit. Iar când am deschis Evanghelia bolnavului şi am citit dela locul deschis, bănuiala mi s'a prefăcut în încredinţare. Căci am aflat în acel loc, curând: „Şi Satana a intrat în Iuda"... Atotputernicul Dumnezeu însă s'a milostivit şi, peste câteva zile, a luat la Sine sufletul bolnavului, pe care noi nu l-am putut mântui de duhul mut şi rău.

Nu ştiu nici azi din vina cui nu l-am putut scoate; din vina noastră, a preoţilor, sau din vina casnicilor. Dumnezeu ştie. Una însă ştiu cu neclintire: că duhul cel rău, încă în noaptea acelei zile, mi-a bătut atât de puternic, de două ori, în uşa camerii în care dormiam (încă nu adormiserăm) cu familia mea, încât am cugetat că mi s'a spart uşa..

Minuni au fost, sunt şi vor fi veşnic.

Eu am amintit numai câteva din ele. Aceste minuni se fac numai spre folosul nostru, spre luminarea şi zidirea creştinilor. Dacă am privi şi cu ochii sufletului, am trage din ele şi cuvenitele urmări: Biserica creştină n'ar mai fi împărţită, ci ar ajunge iar una, ca la început. Nu ar mai trebui să ne mai rugăm pentru unirea bisericilor.

Preot T. R. PERIANU,
comuna Codar (Banat)

PROPUNERI
cu privire la predarea religiunii în şcoala primară.

Invăţământul religios în şcoala primară e în seama preotului numai de un an. Roadele acestei noi legiferări n'au avut timp să se cunoască, şi iată-ne astăzi la conferenţe, pentru a discuta problema şi a face propuneri; ca şi când, pe ici colea, s'ar fi văzut ceva greutăţi, ori că legea n'a fost studiată deajuns.

Şi 'ntr'un caz şi 'ntr'altul, constatăm că, din moment ce ni s'a dat în discuţie, e ceva care ne arată că nu merge...

Invăţământul religios face parte dintre obiectele de studii şi are un program analitic, care actualmente e de discutat în forurile bisericeşti. Noi nu ne vom ocupa de această lature.

Inainte de a intra preotul în şc. pr., învăţătorul preda, cum era şi natural, ca şi la celelalte obiecte, şi lecţiunea mergea sau nu, după felul omului din lăuntru sau, mai exact, potrivit devotamentul înăscut, faţă de acest obiect.

Astăzi, a intrat preotul, în locul învăţătorului. S'a produs oarecare emoţie printre copii, ba şi printre dascăli.

„Sf. Lor s'ar putea ocupa cu încă şi mai multă cădere decât noi"... zice d. *M. Moreanu*, în *Bis. Ort. Rom.* pe Iulie-August 1933 pag. 316. Altul va zice: „Bine c'ai venit, părinte, că Sf. Ta eşti în măsură să predai la religie şi bine a făcut statul că a legiferat aşa".

In adevăr, prezenţa preotului în şc. primară, era de mult o trebuinţă grabnică şi naţională.

Numai aşa privită chestiunea şi e de ajuns.

Trecând mai departe şi lăsând la o parte aceste consideraţiuni de ordin general, voi face unele constatări şi mai ales voi căuta să mă refer la felul cum va trebui să ne mişcăm noi, preoţii, în faţa micilor copilaşi.

Dela început, o spunem că s'a legiferat în grabă şi nu s'au studiat şi posibilităţile de punere în aplicare a legii, fiindcă:

1. Mulţi preoţi n'au mai pus mâna pe metodică şi nici prin gând le-au trecut că au să aibă pe cap această însărcinare.

Prin urmare, din punct de vedere didactic, era bine o cernere mai întâi, ca să nu se compromită începutul. Nu pun la îndoială ştiinţa preotului, dar ştiţi că se poate găsi nod şi în papură.

2. In şc. pr., copiii sunt aşa precum îi cunoaştem cu toţii: zburdalnici sau chiar şi nebunateci. Şi se cere multă experienţă şi îndemânare pentru a nu cădea în dizgraţia auditorilor, dela care preotul, prea adesea a auzit: „Uite, popa, taie limba", sau cum unele mame au obiceiul să-i sperie: „Te-i duce tu la şcoală, să-ţi rupă urechele domnu", ori „să te tăbăcească" ş. a., Copilul, dintr'o dată, se pomeneşte în faţă, nu numai cu „domnu", ci şi cu acela pe care, în naivitatea lui, îl socotea cel mai grozav duşman.

Să mai ceri să-ţi spună cele 10 porunci etc.?!...

Şi să te amărăşti cu neînţelesul vorbelor din unele manuale, şi apoi să vezi totul spulberat!...

3. Aceasta nu înseamnă însă ca să fugim de copii. Dimpotrivă: Trebue să ne ducem noi la ei.

Să-i chemăm să-i ajutăm, să-i iubim, să-i încurajăm să le dăruim câte ceva din materialul de învăţământ, spre a ne face iubiţi, respectaţi şi ascultaţi.

Copii sunt psihologi. Ei cunosc sufletul dascălului lor şi citesc în adâncul firii celui ce trăeşte şi simte cu ei.

Ex: Să-i vedem la anumite jocuri sau liberi în recreaţie. Lor le trebue multă bucurie, libertate şi voioşie.

Apropierea de copii are o mare însemnătate în ajungerea scopului ce urmărim. Cu aceasta, nu voi să dau metode de urmat ci, numai am subliniat unele constatări dintr'o sută poate.

4. Propun că lecţiile de religie mai însemnate să se facă în biserică. De pildă: La Naşterea şi Invierea Domnului n. Iisus Hristos. In biserică se găsesc icoane religioase şi se pot intui deaproape. Pe lângă asta, altă dispoziţie sufletească este şi la propunător şi la copii.

S'ar putea merge mai departe. Preotul să aplice, îmbrăcat în veşminte (epitrahil şi felon), reprezentând astfel pe însuşi Iisus, care a chemat la Sine pe copii.

5. Cât priveşte tehnica învăţământului religios, suntem de părere să se stăruiască mai puţin asupra unor lecţiuni al căror înţeles e prins greu. E deajuns să convingem şi să înduplecăm, fără pedantism. „Non multa, sed multum", zice maxima veche.

6. Inv. relig. s'ar putea preda, teoretic, de învăţător, acolo unde sunt mai mulţi învăţători şi o singură şcoală, deci cu mai multe posturi; iar preotului să-i revină catehizarea, supravegherea şi educaţia voinţei copiilor, în spiritul evanghelic şi conform datinelor noastre strămoşeşti Rolul preotului, în acest caz, az fi educativ, iar nu atât didactic.

7. Preotul să organizeze coruri religioase etc. în bună înţelege cu corpul didactic.

8. Ar mai fi ceva. Pentru toată această muncă, s'a prevăzut în lege *„gratuit"*. „In dar aţi luat, în dar daţi". Socotesc că nu trebue să discutăm apriori despre drepturile materiale, ce implicit, constituesc un drept echivalent; dar pentrucă am convingerea că ni s'a pus această însărcinare numai sub titlu de experienţă, spre a ni se mai potoli puţin zelul de care suntem capabili, trebue să tăcem.

Pentru aceasta, zic, să ni se recunoască activitatea, iar forurile în drept să ia cunoştinţă apoi, la inspecţiile ce se fac, pentru înaintări etc. la parohii superioare.

Mulţumirea noastră va fi cu atât mai bine voită cu cât munca ce depunem va da roade. Şi atunci se vor spulbera ocările celor ce ne tot stropesc cu balele lor şi nu se ostenesc măcar a vedea deabinelea, şi apoi să critice.

Acestora le spunem: „Vom preda religia şi dumnealor, nu numai copiilor, şi-i vom scoate din oarba deşărtăciune, pentru dragostea ce ne însufleteşte şi ne împuterniceşte, în credinţa că *biruinţa este a noastră.*

Inv. Pr. M. IONESCU
Costieni, R-Sărat.

PĂMÂNTURILE BISERICEŞTI

Credem că este cunoscută situaţia pământurilor bisericeşti, cum s'a stabilit prin noua lege de organizare bisericească.

Aceste pământuri, la unele parohii, în întindere de $8^1/_2$ Ha. pa., la altele, câte 20-25 Ha. pa., îşi trag obârşia dela legea de împroprietărire din 1864 (Al I. Cuza), dela cea din 1879, 1893 (Carol I) şi dela Comitetul Agrar (sub Ferdinand I) 1921-23.

Ani dearândul, politicianii vremii le-au împuţinat. Pentru a-şi împăca unii partizani, au răpit din ele, dela multe biserici. In parohiile cu oamenii zilei, s'au păstrat, dela celelalte s'au luat. C'au fost preoţi şi învăţători în fruntea judeţelor cari au contribuit la acest fapt, cu atât mai rău.

Consiliul central bisericesc, ca şi secţia economică cred că au cunoştiinţă de această stare de lucruri.

Se găsesc astăzi parohii cari n'au zestrea parohială deplină. Sunt unele cu ea întreagă şi altele cu sporuri.

După legea bisericească, cele în drept sunt în folosinţa personalului; cele pe deasupra se arendează, tot de preotul respectiv. Dar cele care n'au cât trebuie în ce situaţie se află?

Inainte de război, se plătea un spor de 25% pentru pământ. Astăzi...?

Disproporţia pe de o parte, şi numărul familiilor, pe de alta, fac ca solicitările de posturi să-i îngrămădească pe candidaţi la ele şi să-i pună şi'n slujba politicei militante.

Parohiile mici şi sărace sunt cam ocolite sau primite cu indignare.

Situaţia vremii de astăzi cere însă alte intercalări. Există desproporţie între munca preoţilor: Unul într'o parohie mare şi cu sporuri de pământ, iar altul într'una mică şi cu zestre ştirbă. Cel dintâi, pe lângă un folos material (venit) dela comună, foloseşte şi sporuri de pământuri, iar altul sufere.

Aceste pământuri s'au dat, după mărimea parohiei, ori după numărul preoţilor? Eu cred că după numărul preoţilor. Astăzi însă, când în parohii se găsesc numai câte un preot şi doi cântăreţi, mai au dreptul să păstreze numai ei sporurile?

Pentru aceasta ar trebui ca astăzi, când Consiliul central bisericesc administrează terenurile în plus, să îngăduie întâietate, la licitaţia preoţilor şi cântăreţilor fără zestre deplină.

Nu este dreaptă măsura ca, la o parohie cu sporuri, să nu

liciteze altă vecină. Personalul uneia îşi are existenţa asigurată din cele două direcţiuni (comună şi pământ), iar altul le caută şi nu le poate găsi, căci parohia îi este mică şi pământ n'are.

Este ceva jignitor pentru personalul cu sporuri, dar trebue să ne gândim că toţi slujim la unul şi acelaş aşezământ, Biserica, şi ni s'ar cădea aceiaşi măsură. Ar fi bine ca părinţii protopopi, sub cari se fac aceste licitaţii, să poarte grija şi celor lipsiţi, ba chiar să-i înştinţeze şi înlesnească ajutorarea.

Consiliul Central şi secţia economică, dacă ar pierde din venitul material, ar câştiga pe cel moral şi, dacă li s'ar da prin licitaţie, n'ar pierde nimic.

Acolo unde s'ar da din sporurile pământului, s'ar accentua mai bine activitatea'n parohie, iar la cele sărace, ar veni în ajutor personalului să se poată ţine măcar cu demnitate.

Preotul ANDREI MUSTĂCIOSU,
Şegarcea-din-Vale, Teleorman

UN AMĂNUNT DE CĂPĂTÂIU

Poporul nostru are un obiceiu creştinesc puternic înrădăcinat: Nu-şi împodobeşte casa cu o cruce după cuviinţă, până nu ştie că ea a stat 40 de zile în biserică, unde o sfinţeşte preotul. Aşa e credinţa şi practica lui, din care nu-l poţi scoate în ruptul capului.

Dar în evhologiul bisericii mele[1]), nu întâlnesc nicio rugăciune pentru sfinţirea crucii.

In istoria bisericească universală pentru clasa III secundară[2]) (pag. 72-73) de Păr. Dr. *Ioan Mihălcescu,* cetim: „Când crucea se face de lemn sau de metal, nu se sfinţeşte, ca celelalte obiecte sfinte, pentru că a fost sfinţită odată pentru totdeauna de preţiosul sânge al Mântuitorului, curs pe ea".

Va să zică, din aceste două izvoare, aprobate de Sf. Sinod, se încheagă limpede încheierea, că crucea creştinilor noştri nu mai trebue sfinţită a doua oară, căci aceasta ar fi un lucru de prisos.

Cum să împacă atunci credinţa oficialităţii cu aceia a poporului? Au îndreptăţire amândouă?

Dar atunci de ce se ciocnesc cap în cap?

La această răspântie, iată pe ce cale am pornit eu:

1. Ca să nu zăticnesc credinţa evlavioasă a poporului în cinstita şi făcătoarea de viaţă cruce; 2. ca să nu dau apă la moară adventiştilor, cari ar socoti, şi mai cu gălăgie, crucea lucrată doar de cutare meşteşugar, dar nesfinţită de preot în biserică, un simplu chip cioplit,—

1) Evhologiul cel mare 1910, aprobat de Sf. Sinod.
2) Vezi pag. 72 jos-73.

am sfințit orice cruce adusă de popor la biserică, după rânduiala sfințirii icoanelor, cu această convingere:

Dacă repet sfințirea Crucii de pe Golgota prin darul hirotoniei, socotesc această faptă ca și sfințirea grijaniei, care se repetă întru pomenirea lui Iisus, până la sfârșitul veacurilor. In asemenea împrejurare, întrebăm pe cei mai încercați în această materie decât noi: E dreaptă sau e greșită calea apucată de mine?

Și dacă „rugăciune pentru sfințirea crucii se găsește în evhologiile tipărite peste munți", după cum scrie Păr Ahim. *Scriban*, în *Biserica Ortodoxă Română* pe Maiu-Iunie 1933, pag. 246, vrem să știm: Acolo cărțile de slujbă bisericească nu au aprobarea aceluiaș Sfânt Sinod? De ce nu e trecută și în evhologiile noastre? Deci dorim să se facă odată lumină.

Pr. MIHAIL S. STĂNESCU
Purcăreni-Teleorman

Răspuns: Evhologiul de peste munți, pe care l-am văzut eu, nu era din vremea când Românii de dincolo se aflau sub ocârmuirea Sfântului Sinod dela noi, ci de înaintea unirii. Asemenea evhologii se găsesc însă și la noi. Eu l-am văzut la Turnu-Severin.

Evhologiile noastre nu cuprind toate rugăciunile pentru toate împrejurările. In evhologiile rusești, am văzut molifță pentru cea întâi intrare a unui episcop într'un oraș.

Arhim. Scriban.

MERCENARII DUHULUI DE DESTRAMARE

„Feriți-vă de proorocii mincinoși, cari vin la voi în îmbrăcăminte de oi, și pe dinlăuntru sunt lupi răpitori" Matei 7, 15.

Spuneam odată, dela tribuna acestei reviste (vezi art. „Bunii Temptieri"), că pacea sufletească, chiar viața popoarelor, este roasă de un anumit duh destrămător. care s'a înfipt în toate laturile de viață ale statelor.

Cine citește revista plugărească *Drumul Nou*, ce se tipărește în București în 40.000 de exemplare, de 2 ori pe lună, sau a cetit-o în toți cei trei ani de când apare își dă seama cât de populară și aproape indispensabilă a ajuns, prin sfaturile plugărești ce le dă. Cetitorii, mai ales, dela sate, o așteaptă ca pâinea caldă.

A pătruns în inima lor, dar Doamne! cu ce gând drăcesc!... să piardă sufletul poporului! să-l scoboare mai jos decât al dobitoacelor!

In nr. 14 din 31 Iulie 1933, în întâiul articol: „Cinste celor vrednici", vice președintele Uniunii Camerelor Agricole, care se iscălește *D. Moldovan*, ridică un imn urât de cinste, decăzuților ce calcă legea noastră strămoșească. Insinuant și pervers sapă temelia legilor

țării, a ordinei și disciplinei de Stat prin faptul că îndeamnă poporul să calce „Legea repaosului duminical".

Dar, indirect, se urmărește ceva mai mult: nesocotirea tuturor legilor Statului; căci spiritul de ordine, disciplină și ascultare, ce stă la baza lor, este spiritul creștin, sădit în sufletul popoarelor, de învățătura Mântuitorului, care a oprit să se lucreze Duminica: „șase zile să lucrezi, iar a șaptea s'o serbezi" —este ziua Domnului. ...Și d. Moldovan sugerează plugarilor a lucrà în ziua Domnului și'n alte sărbători!...

Oh, Stat tolerant!... Cum poți admite ca bugetivorii hrăniți de tine, să îndemne poporul a necinsti, ceeace tu cinstești prin legile tale?!

Autorul insinuiază că cinstiți și vrednici sunt călcătorii de lege și se exprimă necuviincios despre preoți și vlădici, luându-i în râs, într'o revistă cetită de zeci de mii de plugari. Ce josnic!...

Caută să învenineze sufletul curat al plugarilor, băgându-le în minte să nu ție credința lor religioasă, și mai are pretenția să se socotească prietenul lor!..

Să fie sigur însă că țăranul „scuipă pe toată treaba asta" și-l socotește vrăjmașul lor, când încearcă să le răpească Duminica, singura zi de odihnă săptămânală a plugarului.

Crede d. Moldovan, că plugarul vegetează comod și „se preumblă pe corso", ca domnia sa, de Luni până Sâmbătă, ca să aibă poftă a se lipsi de odihna binefăcătoare de Duminică?

Muncind Duminica, spune d. Moldovanu, plugarii aduc „prinos de preamărire Celui Atot puternic"!...

Dar crede domnia sa că a călca legile puse de Dumnezeu, înseamnă a-I aduce prinos de preamărire? Și va fi crezând oare că țăranii sunt așa de proști, încât înghit orice bâiguieli?

Să știe însă că lor nu le lipsește articolului său.

Plugarul român este tot atât de legat de brazda rodnică, ca și de legea românească. Să nu creadă că îndemnul său va avea urmarea dorită. Cea mai mare dorință pe care el o poate da unor astfel de insinuări este să zâmbească compătimitor și să scuipe ca „Pătru Opincă".

Drumul Nou — agricol — pentru aceasta a dat sfaturi bune plugarilor, timp de trei ani de zile, ca să-și netezească drumul pentru a injecta în sufletul plugarilor, veninul moral? Pentru a-i scoborî în rândul dobitoacelor? Pentru a pregăti calea nesupunerii și anarhiei generale? Așa se pare, de'ndată ce vice președintele U. C. A. din România, dă primul îndemn la aceasta.

Preoți și învățători; vlădici și toți cei ce sunteți cu adevără sarea pământului, procurați-vă numărul din revistă, amintit și reacționați energic, așa ca „persifleurul" și profanatorul să-și înghită necuviința, Deocamdată, un sat de pe valea Mureșului protestează prin mine.

I. D. UNGUREANU
Invățător. — com. Bătuța, Jud. Arad.

INALTA CHEMARE A BISERICII ASTAZI

O afirmaţie de cea mai mare însemnătate pentru noi, slujitorii, a răsunat sub bolta Parlamentului Bisericii (cum numeşte Păr. Arhim Scriban numeşte Congresul Naţional Bisericesc), anume: „Filozofia revine către religie". Cum? In lumea de după război, caracterizată prin tendinţa către Carl Marx, Lenin, către comunisto-bolşevismul de peste Nistru, către ateism, indiferentism, lojile masonice; să fie cu putinţă ca „ştiinţa să revină către religie"? Şi totuşi aşa este. Afirmaţia e a unui om de ştiinţă de mâna întâia, a d-lui Prof. *I. Petrovici*. Dacă „filozofia revine către religie", înseamnă că şi oamenii de ştiinţă se uită cu ochii blânzi la ea, considerând-o ca singură salvatoare a lumii, din impasul în care a căzut cu voia sau fără voia ei. Da, singura salvatoare, prin Biserica care „nu are rolul numai ca în trecut, să lupte pentru existenţa Ei, ci pentru existenţa societăţii, a lumii întregii" (Acelaş).

Am înaintea ochilor gazeta: "Pologne Littéraire", care apare lunar în Varşovia, în limba franceză. Acaastă gazetă, scoasă de ilustre persoane din Polonia, a făcut o anchetă, în întreaga lume, despre dezarmarea morală, anchetă care se cuprinde în patru întrebări, asupra acestei chestiuni internaţionale, de actualitate. Acestei anchete i-au răspuns, până la numărul de faţă al gazetei (71-72, Aug.-Sept.), zeci de diplomaţi, profesori, ziarişti etc. Ca să nu înşir vorbărie, voi cita din răspunsurile d-lor: *Gonzague de Reynold* (Berna) şi *V. Vekiarellis* (directorul Agenţiei din Atena).

„Ce se înţelege prin dezarmarea morală? Sforţarea care se impune astăzi spre a împăciui spiritele. Către ce trebue să tindă această sforţare? Către o întoarcere la principiile creştine (ale Bisericii), cari au însufleţit neamurile până la renaştere, dela care (începând), în mod progresiv, acestea au slăbit şi, slăbind, au condus lumea către catastrofă. Cel dintâi din aceste principii este: Statele, ca şi persoanele, să fie supuse moralei creştine; al doilea: valorile cele mai de seamă ale statelor să înceapă făcând binele public (nu numai personal)". Mai departe, profundul gânditor din Berna spune: „Veacul nostru are nevoe de o elită intelectuală, asemenea celei din evul mediu, când cuvântul Bisericii însemna ceva (eu zic: foarte mult), elită formată din teologi," şi încheie astfel: Ceeace leagă în adevăr sufletele între ele este religia şi

ştiţi că religie înseamnă exact: legătură; adevăratul punct al unităţii; nodul care leagă totul la un loc — cum zice Claudel — este Dumnezeu. Fără colaborarea religiei, fără colaborarea Bisericii, opera de pacificare va fi totdeauna neisprăvită, totdeauna superficială. Eu aş zice chiar: *imposibilă*. Deci: acţiune asupra sufletelor, apel către religie şi Biserică, spre a ne sprijini". Până aici cuvintele unui laic clar-văzător, pătruns de rolul pe care-l poate juca Biserica în drama mereu actuală, pe care eu aş intitula-o: Inlăturarea răsboiului, întronarea păcii, cari ar avea ca precursor: dezarmarea morală.

Citez câteva cuvinte şi din d-l V. Vekiarellis: „Cine poate (mai mult) să contribue la această dezarmare morală? Bisericile, în primul rând, cari, în loc să discute chestiunile dogmatice cari le despart, ar putea răspândi învăţămintele creştine cari le unesc şi cari ar putea uni întreaga lume."

Comentarii nefolositoare ar fi de prisos. Afirmaţia d-lui Petrovici e, pe cât de dreaptă, pe atât de universală. Toate sfătuirile dela Geneva, Locarno, Lausanne etc. rămân literă moartă, dacă duhul creştin nu pluteşte pe deasupra lor, nefiind lăsat să se apropie. Şi misiunea Bisericii este cu atât mai grea, cu cât trebue să pătrundă prin foc şi fier, în inimile negre ale acelor cari numai „pacifişti" nu se pot numi. Să pătrundă între filosofii cari o cer, o voiesc, dar să observe ca această tendinţă a lor să nu fie un fel de cal troian. Nu mă îndoiesc că, între oamenii politici, diplomaţi ai lumii, sunt mulţi filosofi; iar dintre aceştia, mulţi îi dau Bisericii şi religiei atenţia cuvenită. Dovadă citatele de mai sus. Dar mă îndoesc de durata acestei atenţii, de sinceritatea ei întru totul.

Rezum. Preoţimea de astăzi, mai mult ca ori când, trebue să fie cu adevărat: „glasul lui Dumnezeu în lume", după expresia lui Carlyle din „Eroii". Biserica „trebue să lupte pentru existenţa societăţii, a lumii întregii", aceasta pe două căi: 1 dezarmarea morală a naţiunilor, 2. moralizarea, reîncreştinarea maselor. Alianţa universală a Bisericilor, înfiinţată după războiu, este o vie dovadă că acestea şi-au înţeles scopul, în urma flagelului moral şi material: răsboiul mondial. Incet, dar sigur, Biserica va atrage şi privirile cele mai holbate. Suntem cu atât mai siguri de izbândă, cu cât Biserica este singura Instituţie pe care „nici porţile iadului nu o vor birui".

Preot ANDREI I. EFTIMIE
Fărău-Alba

CRONICA INTERNĂ

Serbarea Societății ortodoxe naționale a femeilor române, Filiala Piatra-Neamțului.

Societatea ortodoxă a femeilor române, filiala Piatra-N., de sub prezidența d-nei *Eugenia P. Popovici*, directoarea liceului de fete, în înțelegere cu Părintele *Gh. Popovici*, Protoiereul județului Neamțu și cu întreg comitetul, de mai mult timp a poftit pe d-na *Alexandrina Gr. Cantacuzino*, prezidenta generală a acestei societăți din toată țara, să vină și la Piatra, să vadă la fața locului roadele activității acestei filiale, în timpul celor trei ani, de când este înființată.

Ziua de Duminică, 27 Noemv. 1932 a fost sortită pentru această vizită. Intovărășită de d-ra *Odobescu*, d-na Alexandrina Gr. Cantacuzino a luat parte, de dimineață, la Sf. Slujbă dela biserica *Sf. Ioan Domnesc*, catedrala orașului, unde Păr. Protoiereu *Gh. Popovici*, la sfârșitul Sf. Liturghii, le întâmpină cu următoarea cuvântare:

„Prea Ilustră Doamnă Președintă a Societății ortodoxe române, Onorate Doamne și cinstiți creștini, Nu putem rosti în deajuns prin cuvânt bucuria ce ne stăpânește, primind astăzi, în această biserică, ctitoria marelui Voevod Ștefan cel Sfânt al Moldovei, pe Prea Ilustra d-na Președintă generală a Soc. ortodoxe din România Mare, înconjurată de inimoșii săi sprijinitori, care cu mult zel o ajută întru îndeplinirea marei misiuni, pentru apărarea credinții noastre și păstrarea ei, după cum am moștenit-o dela strămoși. Momentul de față ne este pildă de modul cum credincioșii Domni au apărat religia creștină ortodoxă și știu că doamnele, domnițele și jupânesele boerilor s'au întrecut în a-și da obolul lor într'aceasta, căci d-v. le urmați exemplul cu mult curaj.

„Vremurile, de multe ori vitrege unui neam, și vrăjmășia altor nații, împinse de răutate și cotropire, au căutat să sape la temelia acestei credințe, cu scopul ca, putând-o slăbi, virtuțile creștine ortodoxe, s'ar putea șterge mai ușor, și apoi străinii să doboare și ei mai lesne neamul și să îngenunche scumpa noastră patrie.

„Dar bunul Creator, care totdeauna ne-a ocrotit credința și neamul, v'a învrednicit pe D-v., ca să luați în mâni curate, împreună cu credincioasele femei din toate orașele țării, creșterea și educația fetelor în religia ortodoxă și iubirea de neam.

„Am convingerea că veți vedea cu multă mulțămire sufletească, cum și aici, în orașul Piatra-Neamț, doamnele, în frunte cu harnica președintă Eug. Popovici, se străduesc cu mult zel, întru îndeplinirea acestei mari misiuni. Venirea d-v. în acest oraș ne răscolește gânduri dătătoare de curaj, pentru înfruntarea atâtor greutăți, ce ne stau în cale de multe ori, puse de nevolnicia omenească, nouă tuturor celor ce avem în inimă dorul arzător de a vedea realizate preceptele morale ale dreptei învățături a Domnului nostru Iisus Hristos.

„Deacum suntem asigurați, prin sacrificiul prețios al nobilelor doamne ortodoxe, că nu ne vom mai teme de oamenii răi, care

vor să dărâme credinţa noastră, cetatea tare a părinţilor noştri. Iar sf. noastră Biserică, acum ca şi totdeauna, va sluji rugăciuni pentru sănătatea d-v. şi a tuturor d-nelor ortodoxe, precum şi pentru înmulţirea anilor vieţii, spre folosul prosperării credinţei şi a virtuţilor neamului românesc."

Dela biserică, conduse de d-na Ing. P. Popovici şi celelalte doamne din comitet, se îndreaptă către *Căminul Societăţii Ortodoxe*, unde mulţimea invitaţilor o aştepta cu nerăbdare. Aci, corul şcolăriţelor o întâmpină cu *Mulţi ani trăiască!* şi flori. Domnia sa mulţămeşte şcolăriţelor şi le urează muncă spornică în viaţă. Se slujeşte Sfinţirea Apei de către Părintele Protoiereu Gh. Popovici şi Preoţii *V. Constantinescu, V. Vasiliu* şi Diacon *Traian Lefter*. *Părintele V. Constantinescu* rosteştė, în rezumat, următoarele:

„Este ştiut că cele mai înalte idealuri ale omenirii au întâmpinat şi cele mai multe împotriviri. Adesea, chiar făuritorii lor au fost şi cele dintâi victime. Exemplu, Dumnezeescul Intemeetor al Creştinismului, cu mucenicii Săi. Acelaş proces îl urmează şi cele mai curate doctrine. Niciun neam n'a fost mai împilat de străini până la venirea Mesiei, ca cel evreu. Nicio confesiune n'a suferit mai mult ca ortodoxia. Cu toate acestea adevărul şi dreptatea tot ies biruitoare. Dumnezeu ne-a rânduit să fim ortodoxi, nici adăogând, nici scoţând nimic din învăţăturile apostolice şi ale Sfintelor Soboare. Tocmai pentru aceasta am avut mai mult de luptat, când cu islamismul, când cu celelalte confesiuni.

„Dar Dumnezeul dreptăţii ne-a ocrotit, prin eroii credinţii şi ai neamului. Timpurile moderne au temperat mijloacele de luptă. Sub masca blândeţei însă, le-au făcut mai primejdioase. Institutele de educaţie şi de înstrăinarea vlăstarelor noastre sunt dovada. Atunci Dumnezeu a ridicat din mijlocul nostru o făptură aleasă, atât ca suflet, cât şi de neam care, luând în mânile sale energice steagul ortodoxiei, a pornit la luptă dreaptă, pentru apărarea sufletelor fetelor noastre, ameninţate de înstreinare.

„De obicei, buna stare materială moleşeşte. Numai sufletele alese înţeleg vremurile, numai firile eroice se hotărăsc la acţiuni ostenitoare. Şi cine oare întrupează mai bine aceste subline însuşiri ca nobila noastră preşedintă de onoare, d-na Alex. Cantacuzino? Inaltele sale merite o cheamă la acţiune în toate direcţiile, în ţară ca şi peste hotare. Şcoalele cu internate, întemeiate din iniţiativa înaltei lor protectoare, îi absorb atâta muncă. Dar şi noi, din acest colţişor pitoresc de ţară, am înjghebat secţiunea noastră, ale cărei roade se văd în acest mic internat şi în biblioteca populară.

„Aveţi toată încrederea, Prea Nobilă Doamnă, că toate elevele acestui cămin vă vor purta pe buze ca şi în inimi, numele d-v., iar Dumnezeul răsplătirii vă va încorona cu cununa ce singură v'o făuriţi, din munca pusă în slujba credinţii noastre drept măritoare".

D-na Eugenia P. Popovici, preşedinta Soc. ortodoxe, aduce elogii doamnei Alex. Cantacuzino pentru onoarea făcută prin prezenţa ei. Face o dare-de-seamă despre activitatea filialei înfiinţată în anul 1929, numărând astăzi peste o sută de membre. Ţinând seamă de unul din principiile Soc. ortodoxe şi anume, ridicarea

şi luminarea poporului nostru ortodox, Comitetul a înfiinţat o bibliotecă populară, în casa parohială din cartierul Mărăţei.

Părintele *V. Constantinescu* a făcut danie un dulap de bibliotecă, cu câteva sute de volume. Cassa Şcoalelor, prin mijlocirea d-lui profesor *Panaite Popovici*, ne-a donat toate cărţile din biblioteca populară şi din biblioteca învăţământului secundar, iar apoi cetăţenii, în frunte cu profesoarele liceului de fete, au dăruit numeroase volume.

Soc. a mai lucrat şi pentru ocrotirea copiilor ortodoxi, făcând un Cămin pentru elevele dela ţară, care vin să urmeze la şcolile din oraş. Căminul are 42 de eleve, se află într'un local higienic şi cu tot confortul necesar.

Comitetul este preocupat de frumoasa educaţie a acestor eleve şi a format „Liga bunătăţii", hotărând un premiu anual de 1000 lei, pentru eleva care va da dovezi de cel mai frumos caracter şi de cel mai bun suflet. Acest premiu poartă numele d-nei Al. Cantacuzino.

Comitetul Societăţii mai are în program şi cuvântări religioase ţinute în faţa poporului. S'au distins în această lature Părintele Protoiereu, Pr. V. Constantinescu. Subsemnatul adaogă şi scoate în relief şi pe Doamna Eugenia P. Popovici.

Tot Comitetul ortodox premiază la finele anului şi pe elevele cele mai bune la religie

Doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino, printr'o cuvântare numai suflet şi numai simţire, în care cuvintele păreau rupte din inima ei, răspunde vorbitorilor. Mulţămeşte pentru primirea făcută, admiră munca desfăşurată de Comitet în frunte cu d-na Eugenia P. Popovici, mulţămeşte autorităţilor administrative şi tuturor oamenilor de bine, care i-au dat concursul. Vorbeşte despre împrejurările în care au luat fiinţă în Bucureşti acum 22 de ani această societate, despre uneltirile duşmanilor credinţei noastre, despre institutele de educaţie pentru instrăinarea copilelor noastre dela Biserica străbună, despre hotărârea energică a unui grup de doamne, în frunte cu Domnia Sa, pentru apărarea credinţei noastre, a cinstei Mitropolitului primat, atacat atunci de vrăşmaşii bisericii ortodoxe, de superioritatea ortodoxismului faţă de toate celelalte confesiuni, de vitregirea acestui ortodoxism dealungul vremurilor, hărţuit şi atacat prin încercările celorlalte confesiuni de a-l îngenunchia şi alunga de pe plaiurile mândrei noastre ţări; tot aşa după cum însăşi fiinţa neamului românesc era mereu ameninţată de invaziile străine şi poftele de cucerire ale duşmanilor milenari. Arată singura mângâiere a neamului nostru, în vremuri de restrişte şi de bejănii ca şi in timp de pace numai la sânul Bisericii ortodoxe, limanul şi refugiul fiilor ei, singura lor şcoală din trecut din tinda Bisericii şi cu preoţii ei.

„Acest trecut glorios al neamului şi al credinţei noastre strămoseşti, care vorbeşte atât de răspicat şi de răsunător prin monumentele lui istorice din judeţul D-v., prin bisericile şi mânăstirile domneşti, cu misticismul lor, care trebuie să rămână focare de educaţie creştinească şi de reculegere duhovnicească, cu ruine de

palate domneşti şi cu amintiri scumpe oricărui bun român, m'a chemat şi pe mine astăzi să viu în mijlocul D-v., urmaşii viteajilor plăieşi şi ai credincioşilor ostaşi ai vajnicilor voevozi.

„Nu se putea, ca aici, în vecinătatea cuibului de şoimi, să nu ia fiinţă şi un cămin ortodox, menit să dea tinerelor odrasle: educaţie, avânt şi entusiasm pentru apărarea credinţei noastre strămoşeşti şi a neamului nostru.

„In laturea educaţiei şi rostului femeei, accentuiază întâietatea rolului ei în educaţia copiilor şi în îngrijirea căminului conjugal. Orice teorii s'ar ventila, aici, în cămin, este rolul femeei, rol fixat de însăşi natura ei, în conservarea şi continuarea neamului omenesc. Toate celelalte preocupări cad pe planul al doilea".

Atât de mult ce i-a plăcut judeţul nostru istoric şi pitoresc, încât făgădueşte că, la bătrâneţe, aici, în judeţ, să-şi aleagă un loc de odihnă şi de reculegere. Dăruieşte 5000 de lei filialei Piatra Neamţ şi 1000 de lei, în numele „Ligii bunătăţii", celei mai bune eleve care va dovedi un adevărat caracter, prin purtare, blândeţă şi bunătate.

Mulţămeşte părinţilor şi tuturor doamnelor din Comitet pentru duhul lor de jertfă în sprijinul bisericii, celor care au iscălit poliţele de sute de mii de lei pentru întreţinerea Căminului, cum şi bătrânei, dar încă în putere vice-preşedinte locale, d-na *Maria Gorgos*, pentru entusiasmul ei de atâţia ani în slujba ortodoxismului. Apoi împarte elevelor câte o cruciuliţă a Soc. ortodoxe.

Eleva *Popa I. Maria* din clasa VII, bursieră la Cămin, vorbeşte, în numele elevelor şi mulţămeşte d-nei Alexandrina Cantacuzino, pentru dragostea arătată lor, făgăduind că nu vor uita niciodată, atât ajutorul şi protecţia dumneaei, cât şi îngrijirea părintească din cămin, primită cu atâta sârguinţă dela d-na Directoare a liceului Eugenia P. Popovici, cum şi dela Directoarea Căminului, d-ra profesoară *Maria Pester*, făgăduind că vor căuta în viaţă să corespundă aşteptărilor.

Subliniez că această adunare ortodoxă a fost onorată şi de prezenţa d-nei *Maria Filoti*, marea noastră artistă din Bucureşti, Preşedinta Sindicatului artiştilor dramatici, sosită în localitate cu trupa, artistă care deasemenea a fost obiectul unei deosebite manifestaţii de simpatie din partea asistenţilor.

La masa de 126 de persoane, servită în localul Căminului, s'au ţinut mai multe cuvântări, toate în jurul ideei de ortodoxie a activităţii acestei societăţi, cum şi pentru înălţarea Bisericii noastre strămoşeşti.

D na Eugenia P. Popovici, mulţămeşte d-nei Prezidente generale pentru venirea Domniei-Sale în mijlocul nostru şi pentru concursul dat filialei. Relevă prezenţa în sală a d-nei Maria Filoti, vorbeşte despre meritele ei şi închină pentru sănătatea ei.

Despre scopul societăţii, arată cum Comitetul năzuieşte cu tot avântul, ca modesta operă de astăzi să ajungă unul din mărgăritarele frumosului şi strălucitorului şirag, care reprezintă atâtea filiale ale Soc. Ortodoxe, bogate şi rodnice în activitatea lor.

D-na Alexandrina Gr. Cantacuzino, din munca depusă de Comitet în frunte cu d-na Prezidentă, constată bunătatea bărbaţilor, datorită căreia soţiile lor şi-au îndeplinit sarcina luată asupra lor. Invită şi pe bărbaţi să sprijine Societatea şi credinţa ortodoxă.

D-l *Panaite Popovici*, profesor, fost senator, soţul d-nei Eugenia Popovici, îşi aminteşte de o piesă de teatru, cetită în tinereţă, piesă în care bărbatul şi femeia erau amândoi actori de frunte şi care, deşi soţi, totuşi erau geloşi unul pe altul de succesele de scenă. O asemenea stare sufletească parcă începe să mijească şi în sufletul său, când observă de câtă admiraţie şi simpatie se bucură soţia sa, pentru munca, atât de just apreciată, de cei de faţă, acum, în aceste momente.

D-na Maria Gorgos răspunde d-nei Preşedintă generale şi-i arată că nu se simte vrednică să-i mulţămească, pentru elogiile aduse şi pe care, dintr'un spirit de modestie, se crede că sunt mai mari de cât le merită.

D-na *Eufrosina Săvescu*, directoarea şcolii normale, îşi exprimă admiraţia pentru puterea de muncă a d-nei Al. Cantacuzino, dovedită cu prisosinţă pe atâtea terenuri sociale, doamnă cunoscută de noi încă de multă vreme din ziare şi din scrierile Domniei-Sale. Aminteşte despre sfaturile date femeilor de Domnia-Sa, în privinţa participării femeilor la votarea Consiliilor Comunale, acum doi ani, când, pentru prima oară, li s'a dat dreptul la vot, cum erau îndemnate să nu facă politică de partid şi să noteze pe cei mai capabili, sfaturi urmate cu conştiinţiozitate de femeile de localitate.

D-na *Maria Filoti* mulţămeşte d-nei Eugenia P. Popovici, pentru elogiile aduse, îşi exprimă convingerile pentru educarea copiilor noştri în credinţa strămoşească, admiră silinţele Comitetului pentru întemeierea Căminului ortodox şi compară pe doamnele din Comitet cu albinele harnice, care se străduiesc să alimenteze stupul educaţiei tinerelor fete, cu tot ce le trebuieşte şi pentru hrana lor sufletească, din punct de vedere religios, şi pentru buna lor desvoltare fizică.

D-na *Natalia Mihăilescu*, directoarea şcolii primare de fete nr. 5, spune următoarele, adresându-se d-nei Prezidente: „Cât de aşteptată este ziua aceasta, uitaţi-vă la feţele noastre şi vedeţi bucuria ce o simţim, care parcă nu mai încape în noi, căci ni s'a îndeplinit visul de a vă avea în mijlocul nostru! Intocmai ca ucenicele, care, săvârşind un lucru de ispravă, caută la maestră, dacă au mulţămit-o, tot astfel noi, Pietrencele, suntem bucuroase că vă satisfacem, căci energia, credinţa D-voastră au străbătut spaţiul — ape şi munţi—ne-au trezit, ne-au electrizat şi ne-au pus la treabă şi nădăjduiam că tot aceiaş energie şi credinţă vor străbate şi mai departe şi vor îndemna şi pe alte surori ale noastre la lucru, aşa că Societatea ortodoxă va cuprinde în iţele sale toată întinderea ţării, triumfând credinţa strămoşească, căci talantul D-voastră l-aţi pus la contribuţie sporind înmiit această rară energie de mare Română şi de aleasă creştină, care vă îndeamnă să vă lăsaţi palatul cu liniştea şi odihna şi să înfruntaţi ploi şi vânt rece,

arsiţe dogoritoare şi ger aspru, ostenindu-vă, trecând de zeci de ori graniţa, venind de pe un drum şi plecând pe altul.

„Dumnezeu să vă dea sănătate pentru sprijinul bisericii, cinstea româncei şi demnitatea ţării!“

D-l *V Ghiţescu,* directorul liceului de băieţi, printr'o cuvântare vibrantă de simţire creştinească, arată rolul ortodoxismului în plămădirea fiinţei noastre etnice şi datoria tuturor bunilor români pentru apărarea lui. Vorbind despre numele de naştere al d-nei Alexandrina Cantacuzino, familia Palade, tălmăceşte din latineşte explicaţia numelui Palas, zeiţa înţelepciunii, iar Paladium, templul acestei zeiţe, deducând din numele său de naştere, adâncă înţelepciune şi pricepere a problemelor sociale de către Domnia-Sa.

D-l Virgil Dobrescu, directorul şcolii normale de băieţi, accentuiază rolul tradiţiei în desvoltarea neamului nostru, tradiţie din sânul bisericii noastre, singura păstrătoare a naţionalităţii şi a datinilor strămoşeşti.

Părintele Protoiereu Gh. Popovici mulţămeşte tuturor cuvântătorilor pentru interesul arătat Bisericii şi religiei ortodoxe, doamnelor pentru munca desfăşurată în numele ortodoxiei şi tuturor celor prezenţi, pentru atenţia acordată acestei sărbători, participând în număr mare la asemenea solemnitate rară, şi prima de genul ei, în localitate, cu prezenţa d-nei Preşedintă generală.

Ca să se vadă răsunetul mişcării apărării ortodoxiei şi efectul sufletesc al roadelor activităţii acestei societăţi în rândurile intelectualităţii noastre, nu este de prisos să arătăm, pe lângă vorbitorii amintiţi, şi autorităţile, ca şi parte din persoanele de seamă, care au luat parte la această serbare: Preşedintele tribunalului, d *Gh. Mălinescu;* magistratul *Strat;* avocaţi *Ioaniu,* fost Primar, deputat şi prefect; *Lazari,* avocat, fost deputat; *I. Matasă,* fost primar; colonel *Piso;* căpitani *Timu, Ungureanu;* locot. *Craiu;* Inspector financiar *I. Simionescu;* profesori secundari *Gr. Capşa; I. Vasilco; Victor Andrei; Roic; Cirillo Albert;* d-nele profesoare *Radu Cornelia; Valeria Strat; Kernbach Irina;* d-rele *Jeana Groholschi; Sylvia Petrescu; Maria Bălăcescu;* d-na *Maria Colonel Marinescu;* Doctori *Eftimie; Marin;* avocaţi *C. Comoniţă; Gherghiţoiu; Georgescu,* Directorul Băncii Naţionale; *Victor Bart,* Şeful staţiei; institutori *I. Niculescu; Bogdan; M. Polli,* contabil expert etc.

Orice convingere intimă despre religie vor fi având, au rămas adânc impresionaţi şi de primirea prietenească avută şi de cuvântările ţinute. Nu s'a putut ca ideia adevăratei şi dreptei credinţe creştine să nu se adâncească în sufletele şi în inimile lor şi să nu se simtă în viaţa lor creştinească.

De aceia această serbătoare este un triumf al Bisericii noastre, un răspuns drastic ereticilor şi shismaticilor, care ne acuză de indolenţă şi desinteresare şi a fost o mişcare demonstrativă împotriva bolşevismului ascuns din rândurile inconştienţilor, admiratorii şi imitatorii operei distructive de peste Nistru.

In legătură cu activitatea acestei Soc., adăogăm şi numele persoanelor din Comitet şi situaţia lor socială, ca să se vadă în câte laturi se poate servi Biserica şi credinţa ortodoxă şi cât aport

se poate aduce de persoane cu rost înalt şi cu capacitate de muncă şi devotament, pentru servirea celui mai înalt ideal.

Afară de preoţi, cităm pe următoarele:

D-na Eugenia P. Popovici preşedintă, directoarea Liceului de fete, soţia profesorului, fost senator, Panaite Popovici, preşedintele Asociaţiei profesorilor secundari din localitate; D-na Maria Gorgos, Vice-preşedintă, institutoare pensionară; d-na Maria Bogdan, casieră, institutoare; d-ra Mimi Mateescu, secretară, studentă; d-na Natalia Cuza, fostă 35 de ani directoare Şc. profesionale; d-na Dacu Eugenia, soţia d-lui inginer Dacu; d-na Maria Gheorghiu, soţia d-lui Al. Gheorghiu, directorul Băncii Naţionale; d-na Isăcescu Georgeta, soţia fostului prefect Duţu Isăcescu; d-na Ecaterina Isăcescu, soţia d-lui Isăcescu, proprietar; d-na H. Ivaşcu, soţia d-lui T. Ivaşcu, avocat; d-na Manoliu Eufrosina, Institutoare, soţia d-lui Manoliu Şeful poliţiei jud. Neamţ; d-na Mihailescu Natalia, directoarea şcolii de fete nr. 5; d-na Popescu Ecaterina, soţia d-lui I. Popescu, ad-tor financiar; d-na Şoarec V. Elena, soţia d-lui Avocat V. Şoarec; d-na Eufosina, directoara Şc. normale de fete; D-na Lecca Elvira, soţia d-lui Colonel Lecca şi preşedinta Soc. Crucea Roşie; d. V. Ghiţescu, directorul Liceului de băieţi.

Cenzori: d-nii I. Simionescu, C. Comoniţă, M. Polli, despre care s'a amintit mai sus.

Preot GH. VERŞESCU
Piatra-Neamţ.

Redeschiderea bisericii din satul M. Kogălniceanu. parohia Arsura jud. Fălciu.

Scurt istoric. Biserica din satul M. Kogălniceanu (Râpile) a fost zidită între anii 1885-1886, de către *Mihail Kogălniceanu* şi de Postelnicul *Dimitrie Zaharia.* Este a treia biserică din câte se cunosc în acest sat răzăşesc.

După datele din sinodic, bisericile ce au existat în Râpi, înaintea acesteia, au fost ridicate pe alt loc, în dosul caselor fostului mare bărbat de stat Kogălniceanu, care dăinuiesc şi azi, în partea de mează-noapte a satului.

Intâia biserică, din câte cunoaştem, fusese ridicată de istoricul *Enaki Kogălniceanu*, mare vornic. Data clădirii n'o ştim. Al doilea sfânt locaş s'a clădit la 1831, de către *Ilie Kogălniceanu* (pe atunci agă, şi apoi mare vornic); aceasta însă arzând, a fost dreasă de fiul său (Mihail Kogălniceanu), dar, ruinându-se şi ea, s'a clădit biserica de azi, de zid, în partea de Răsărit a satului.

In curgerea timpului, acestei biserici i s'au făcut mai multe reparaţii, astfel: In 1900, i s'au zidit picioarele dinaintea pridvorului, cu cheltuiala Postelnicului D. Zaharia. In 1913, s'a acoperit cu tablă, i s'au întărit temeliile şi i s'au tencuit toate crăpăturile, cu cheltuiala d-lui *Costache Zaharia*, proprietar în acest sat.

Anul acesta, îndemnul noului paroh, Pr. *Spiru I. Apostol*, i s'a făcut o însemnată reparaţie.

Astfel s'a tàbluit din nou acoperişul, înlocuindu-se şi scândurile putrede; s'au dres turnurile şi felurite crăpături; s'a văruit biserica pe dinafară; s'a spălat pictura şi s'au boit uşile şi ferestrele. Intreaga lucrare a costat aproape 60.000 lei. Cheltuiala a fost purtată de d. *Soare D. Moscu* şi de tatăl său C. Zaharia, proprietari, iar locuitorii au contribuit cu muncile necesare, cu masa lucrătorilor şi cu înfrumuseţarea Sfântului Locaş.

Sfinţirea bisericii. Duminică, 17 Septembrie a. c., s'a făcut, cu o deosebită selemnitate, sfinţirea bisericii, cu hramul *Sf. Ierarh Spiridon*, de către P. S. Arhiereu *Veniamin*, episcopul locţiitor al eparhiei Huşilor, înconjurat de preoţii: *Mihail Bejenaru*, dela sf. Episcopie; *Gh Manoliu*, proistos în Ghermăneşti; *I. C. Apostol*, Bârzeşti-Vaslu; *Spiru Apostol*, Arsura, şi Diac. *Pivniceru*, Huşi.

Incă din zorii zilei, în satul îmbrăcat de sărbătoare, lumea era într'o vădită mişcare, la vestea că sfinţirea se va face de însuşi Vlădica dela Huşi. Când soarele începuse să se ridice, un pâlc de călăreţi au ieşit întru întâmpirarea P. S. Sale, la 2 km. depărtare de sat. La ivirea maşinei ce aducea pe distinşii oaspeţi, clopotele bisericii, într'un dangăt duios şi prelung, parcă-ţi arătau, din depărtare, bucuria pentru ceice veneau. Lumea, care nu mai încăpea în biserică, s'a aşezat de-o parte şi de alta de intrare. Când Prea Sfinţia Sa s'a pogorât, toată suflarea era în genunchi, cu capetele plecate, pentru a primi binecuvântarea arhierească. Păr. Proistos Manoliu, Pr. I. C. Apostol şi Pr. Sp. Apostol, au ieşit întru întâmpinarea P. S. Sale, cu Evanghelia şi Sf. Cruce; iar corul cântăreţilor, sub conducerea teologului C. I. Apostol, începu cântarea axionului „Rai de taină“ şi apoi „Toată suflarea“, cu care se făcu intrarea în Sf. Lăcaş; după aceea se începu îndată sfinţirea apei, stropirea bisericii şi apoi se săvârşi Sf. Liturghie în sobor La timpul cuvenit, P. S. Arhiereu a hirotesit sachelar pe preotul paroh, pentru râvna cheltuită cu îmfrumuseţarea Casei Domnului. Deasemeni, a ridicat la treapta de econom pe Pr. Ioan C. Apostol, pentru munca sa rodnică în slujba bisericii, fiind răsplătit, incă din 1913, cu medalia „Răsplata muncii pentru Biserică“ cl. I, şi la treapta de Econom Stavrofor pe Păr. Proestos Gh. Manoliu, pentru merite deosebite.

La sfârşitul slujbei, P. S. Arhiereu, printr'un cuvânt mişcător şi plin de învăţătură, şi-a arătat deosebita bucurie pe care o simte, venind în mijlocul păstoriţilor săi, împărtăşind aceeaşi veselie pe care o au şi ei, pentrucă li s'au dat spre închinăciune sfântul locaş, ctitorie a marelui Kogălniceanu. Laudă apoi fapta bună a creştinilor pentru munca împlinită la înoirea şi înfrumuseţarea bisericii. Referindu-se apoi la cuvintele Sf. Evanghelii duminicale: „Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi va pierde sufletul? Ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?“, arată că creştinul adevărat numai prin credinţă şi fapte frumoase poate să-şi câştige sufletul şi să-şi desăvârşească viaţa. Şi ce faptă mai frumoasă, decât înfrumuseţarea unui locaş, închinat lui Dumnezeu? In el se aduce jertfă pentru păcatele şi mântuirea noastră.

Indeamnă pe creştini să lupte cu toate puterile pentru a câştiga mântuirea. Ei trebue să aibă neîncetat gândul la Dumnezeu, care a dorit şi doreşte întotdeauna ca „tot omul să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină". După aceea P. S. Sa, referindu-se la preoţii cinstiţi cu înălţările arătate mai sus, spune că, noi totdeauna trebue să răsplătim pe ceice muncesc pentru binele şi înălţarea sfintei noastre biserici. Aceşti preoţi au binemeritat această răsplătire, dar ea trebue să fie nu spre mândria lor, ci un nou imbold pentru fapte frumoase şi pentru aducerea sufletelor la mântuire. Laudă, deasemeni, şi osteneala depusă de proprietarii din acest sat, cari au susţinut, cu punga şi cu tot focul inimii lor, lucrările de reparaţie şi de înoire a bisericii. Indeamnă pe toţi creştinii, să se însufleţească de aceleaş fapte frumoase şi închee, dând creştinilor binecuvântarea arhierească.

La cuvintele frumoase şi adânc simţite ale P. S Arhiereu, a răspuns Pr. Spiru I. Apostol, arătând deosebita veselie sufletească pe care o simt toţi creştinii pentru faptul că P. S. Sa a avut dragostea să se pogoare în mijlocul păstoriţilor. Bucuria e cu atât mai mare, cu cât satul acesta n'a mai văzut o slujbă aşa de înălţătoare: păstorul suprem al acestei sfinte Eparhii, săvârşind însuşi jertfa cea fără de sânge a Mântuitorului. E un lucru foarte greu ca episcopul unei eparhii să calce prin fiecare sat al păstoriţilor lui. P. S. Sa însă, însufleţit de o deosebită dragoste, străbate, fără ca să obosească, în lung şi'n lat, întreaga eparhie. Nu numai aici, dar în nenumărate parohii a fost, pentruca, prin harul lui Hristos şi prin cuvântul său, să sfinţească pe creştini şi să întărească pe preoţii lor în greaua chemare ce şi-au luat. In vremurile acestea de decădere morală, când preoţimea se strădueşte să oprească talazurile prăbuşirii, ea simte o deosebită bucurie, când stăpânul ei o îmbrăţişează cu toată dragostea. De această dragoste are nevoie turma, nu de ordine date de sus. Mulţămeşte, cu adâncă smerenie, P S.. Sale, atât pentru cinstirea acordată preoţilor, cât şi pentrucă a ascultat ruga deveni în mijlocul poporenilor. Roagă pe bunul Dumnezeu ca să-l învrednicească a călăuzi înainte eparhia cu acelaş suflet. Pe feţele tuturor, citeai bucuria că bunul Dumnezeu a prilejuit să se deschidă sfântul locaş, spre a fi dat creştinilor pentru slujba şi mângâierea lor sufletească.

La 3 după masă, P. S. Veniamin s'a întors la Huşi, lăsând în urma sa pacea şi bucuria.

A fost cea mai înălţătoare slujbă de prin părţile acestea, la care şi-au adunat bucuria şi lacrimile nu numai un sat, nu numai o parohie, ci toate satele din împrejurimi.

Pr. Drd. SPIRU I. APOSTOL
Arsura

Către Adunarea Generală a Societății „Acoperemântul Maicii Domnului", din 11 Iunie 1933

Inalt Prea Sfinţite Stăpâne,
Onorată Adunare Generală,

Imprejurări, cari n'au fost în putinţa noastră să le ocolim, ne-au împiedicat de a ţinea, în anul trecut, adunarea generală a Societăţii „Acoperemântul Maicii Domnului". Raportul de faţă va fi, deci, rezumatul vieţii aşezămintelor noastre pe cei din urmă doi ani: 1931 şi 1932.

Dar adunarea de azi are, pentru sufletele noastre, o deosebită şi înălţătoare însemnătate: Sunt, în plin, 21 de ani, de când s'au pus temeliile sfintei asociaţii „Acoperemântul Maicii Domnului". Inimile noastre tresaltă sub fiorul recunoştinţei faţă de Maica Lui Dumnezeu, fiindcă a binevoit să ne ocrotească şi să călăuzească paşii noştri smeriţi printre atâtea greutăţi, rânduind să se găsească, şi pentru noi, inimi luminate şi înţelepte, care să ne sprijine în curajul şi munca noastră; iar acum, în bucuria zilei solemne de azi, putem spune, spre lauda Stăpânei Cereşti şi pentru mulţumirea celor ce iubesc sfântul Ei aşezământ, că lucrul nostru a dat rod bun, care ne îngăduie să nutrim înflorite nădejdi pentru viitor.

Să cercetăm, în scurte cuvinte, activitatea societăţii noastre şi să vedem cum, în şirul acestor ani, s'a ţinut ea de scopul ce şi l-a propus la întemeere.

Acest scop, înscris în Statute şi mai ales în inimile noastre, este următorul: Ridicarea monahismului prin cultură şi punerea lui, cu toată destoinicia trebuitoare, în slujba Bisericii şi a neamului.

Sunt două părţi deosebite în rostirea acestui scop:

1. Ridicarea monahismului prin cultură; 2. Punerea monahismului în slujba Bisericii şi a neamului.

Ce-a făcut societatea noastră cu privire la fiecare parte a scopului ei?

1. Din punct de vedere general al vieţii monahale, înfiinţarea societăţii „Acoperemântul Maicii Domnului" a fost ca o trâmbiţă de trezire. Nimeni până atunci, adică până acum vreo 24 de ani, şi mai ales nimeni din monahism nu încercase să spună, ceiace era şi este drept, că neajunsul cel mare al mânăstirilor, stă în lipsa lor de pregătire sufletească, în sărăcia desăvârşită de o cât de mică scânteiere de cultură [1]),

Când, în 1909, Maica Epiharia Moisescu porneşte la luptă prin tipărirea broşurii „O chestie de interes moral", în care, pentru întâia oară, se dă ideea înfiinţării unui seminar pentru folosul mânăstirilor, prea puţini dintre oamenii Bisericii au primit această nouă vestire cu ochii încrezători, ba cei mai mulţi o socoteau chiar vătămătoare pentru monahism.

---

1) Da? N'a spus-o Episcopul Melchisedec în scrierea «Ierarhia şi Instituţiunea sinodală? — Nota Arhim. *Scriban*,

Azi însă, în întreg monahismul românesc, e freamăt de albine.

Călugării îşi au seminarul lor şi, mulţămită Inalt Prea Sfinţitului Patriarh, marele înţelegător de suflete şi împlinitor al tuturor avânturilor curate, seminarul monahilor stă pe temelie solidă şi demnă de râvnă, din toate punctele de vedere; iar în mânăstirile de călugăriţe, pâlpâie dor de lumină, întruchipat în simple, dar promiţătoare începuturi de şcoale pentru adulte. E drept însă să se ştie că: cea dintâi unealtă a Duhului Sfânt în această prefacere, în această chemare la viaţa monahismului nostru, a fost smerita şi prea modesta iniţiatoare a societăţii „Acoperemântul Maicii Domnului".

Acum, din punct de vedere al contribuţiei noastre directe spre folosul monahismului, avem, dintre copiile crescute de noi, 14 absolvente ale seminarului nostru (cu 7 clase secundare) călugăriţe tinere, cu dor de muncă, până la jertfirea de sine în dragostea lui Dumnezeu şi în care avem toată încrederea că, folosite în viitoarele instituţii ale societăţii, vor aduce numai cinstire şi folos.

2. Pentru a doua parte a scopului urmărit de societatea noastră, adică „punerea monahismului în slujba Bisericii şi a neamului", dovadă stă şcoala dela Bistriţa, care şi-a câştigat nume frumos şi vrednic, a cărui lumină se resfrânge, întreagă, asupra stării noastre de călugăriţe, căci, din destoinicia şi prin străduinţa noastră, a călugăriţelor, atâta lume se hrăneşte şi sufleteşte şi trupeşte. Suntem acum la Bistriţa, cu mic cu mare, 196 de fiinţe omeneşti.

N'am fost cu instituţia noastră sarcină nimănui: nici Statului, nici Bisericii, şi nu vom fi nici pe viitor. Suntem singurele în ţară, care ne putem făli cu acest fel de a contribui la cinstea Bisericii noastre ortodoxe române, şi aşa vor fi toate aşezămintele societăţii „Acoperemântul Maicii Domnului". Nu căutăm lauda pământului, dar ne bucurăm de progresul nostru în numele cinului sfânt, pe care-l reprezentăm.

Cine vine şi cercetează azi şcoalele dela Bistriţa nu poate avea decât cuvinte de bună preţuire pentru monahism.

Deci, dacă am putut să luptăm şi să trăim 21 de ani, fără să ne depărtăm de scopul propus, înseamnă că Dumnezeu iubeşte şi binecuvintează munca noastră, iar Biserica şi ţara noastră românească creştină ortodoxă au nevoie de noi.

Să trecem acum la situaţia de azi a aşezămintelor noastre.

Ca populaţie, în anul 1931, am avut în orfelinat, adică la grădiniţă şi curs primar, 90 de şcolăriţe, iar în Seminar 64 de şcolăriţe. In anul 1932, populaţia şcolară a crescut însă în aşa fel, încât, în vremea de faţă, avem la Bistriţa, cum am spus mai sus, 196 de suflete.

Ca stare sanitară, ne-a ferit Dumnezeu de încercări. Afară de o uşoară gripă, la schimbarea timpului spre primăvară, n'am avut şi nu avem boale molipsitoare, cu toate că, adeseori, în satul din preajma mânăstirii noastre, se ivesc cazuri de astfel de boale printre copii.

Din punct de vedere al învăţământului, cursurile s'au urmat regulat.

La grădina de copii, curs primar şi inferior de seminar, predau maicile absolvente. Pentru cursul superior, s'au găsit, şi în anii aceştia, profesori dela Seminarul „Sf. Nicolae“ şi liceul de băieţi din R.-Vâlcii, cari au venit şi vin regulat, de două ori pe săptămână, şi predau fără plată, căci această pildă de devotament, unic în ţară, a ajuns o tradiţie în viaţa seminarului dela Bistriţa.

Anul trecut, am cerut Onor. Minister de Instrucţie să dispună cercetarea programei de învăţământ a seminarului nostru şi să binevoiască a da acestei şcoale o aprobare oficială, în aşa fel, încât absolventele ei să poată avea, în monahism, drept de bacalaureate. Cercetarea s'a făcut şi s'a găsit că, potrivit programei care se urmează, seminarul de călugăriţe poate fi asimilat cu şcoala normală. Aceasta ne-ar fi bucurat mult. Ministerul însă, care dealtfel nu ne dă niciun ajutor material, ne-a impus să avem profesori interni şi pentru fiecare obiect de învăţământ, ca la orice şcoală a statului. Bine înţeles, condiţiunea aceasta a fost prea grea pentru sărăcia noastră, aşa că, totul a rămas nelămurit.

Noi credem că era de ajuns ca Onor. Minister să ne fi impus un control, atât în timpul anului, cât mai ales, la examene. Felul cum am fi pregătit şcolăriţele pentru acele examene, să ne fi privit numai pe noi.

Să trecem acum, la partea materială a Societăţii „Acoperemântul Maicii Domnului“. Din acest punct de vedere, trăim tot în felul cum am trăit dela început: adică, înainte de toate, încredere nestrămutată în ajutorul nelipsit al Maicii lui Dumnezeu, iar din partea noastră, munca de fiecare clipă şi chibzuială, pe cât este omeneşte cu putinţă. La noi toată lumea munceşte.

Fetiţele, dela şapte ani în sus, produc câte ceva: cât de puţin, cât de slab....... dar nimeni nu pierde timpul în zadar. Este nu numai învăţământ activ, cum se doreşte pretutindeni, ci învăţământ activ cu folos imediat şi pentru vremea de faţa, căci din lucrul mâinilor şi din gospodărie, scoatem cea mai însemnată parte a întreţinerii aşezământului. Din totalul încasărilor de 1.205.307 lei pe anul 1931, lucrul şi gospodăria au produs 540.000 lei, iar în anul în 1932, în totalul de 1.123.604 lei, lucrul şi gospodăria sunt reprezentate prin suma de 530.000 lei.

Trebuie să avem în vedere că lucrările de mână se vând cu preţ din ce în ce mai scăzut, iar produsele gospodăriei proprii le-am socotit cu preţul cel mai scăzut al pieţii.

Alte venituri sunt: lefurile noastre dela Stat ca învăţătoare, ca surori de ocrotire, cântăreţe la Biserică, etc. pe urmă serbări, danii întâmplătoare, taxa dela Onor. Primărie a Capitalei pentru copilele pe cari le are la noi.

Am avut o danie frumoasă din partea Onor. Minister al Sănătăţii şi anume, am fost trecute în bugetul anului 1932 cu suma de 100.000 de lei. Aceasta, în urma vizitei fără de veste, pe care a făcut-o la şcoalele dela Bistriţa, d. Profesor Dr. *Slătineanu*, pe atunci secretar-general al acestui minister.

Altă danie este darul Inalt Prea Sfinţiei voastre, de 23.000

lei, în anul 1931, şi 15 000 lei în anul 1932. Tot în anul trecut, ni s'a dat, dela Onor. Prefectură a judeţului Vâlcea, un ajutor de 35.000 lei, cu cari am instalat lumină electrică în întreg localul dela Bistriţa,

Din vânzarea cărţii „Mămica", s'au încasat, în aceşti doi ani, suma de 67.070 lei. Din aceştia, 10.000 lei sunt valoarea la 167 exemplare, cumpărate de Sf. Patriarhie, iar 24.000 lei valoarea a 500 exemplare, cumpărate de Sf. Episcopie a Râmnicului, Noul-Severin.

Am avut, de asemenea, şi frumoase danii în natură: Din partea Onor. Minister al Sănătăţii, ni s'au trimis: postav pentru rochii, americă, pături, bocanci etc.

D-na Preşedintă ne-a dat rochiţe şi sandale noi şi bomboane multe, pentru copii. Doamna vice-preşedintă ne trimite, de obicei, la sărbători, bomboane, ciocolată şi jucării pentru toţi copiii.

Din partea Onor. Primării a Capitalei, ni s'au dat; pânză pentru uniforme, albituri etc. pentru copilele pe cari le are la noi.

Acestea am crezut mai nimerit să le spunem, ca dare-de-seamă generală a Soc. „A. M. D." pe anii 1931—1932.

Suntem în măsură să aducem şi alte veşti noi. Cea dintâi este înfiinţarea unui cămim pentru călugăriţele ostenitoare sub drapelul asociaţiei „A. M. D." Şi aşa în haină monahală fiind, nu este cu putinţă să-ţi treci întreaga viaţă în gălăgia istovitoare a unui internat şcolar. Vine o vreme, când se simte nevoia unei odihne, chiar în vârsta încă prielnică a muncii, cu atât mai mult la vremea bătrâneţelor. De aceia, adeseori, ne gândiam la un cuib de odihnă şi liniştire, pentru călugăriţele societăţii noastre, cari vor fi răspândite, cu timpul, şi în alte părţi ale ţării, întrucât Soc. „A. M. D." îşi propune să înmulţească, pe viitor, aşezămintele ei.

Printr'o întâmplare, pe care cu drept o putem socoti între minunile pe care Dumnezeu le face cu noi, ni s'a dat de, către sfânta Episcopie a Râmnicului, Noul-Severin, în înţelegere cu Onor. Comisiune a monumentelor Istorice, Sf. Mânăstire Manuel din jud. Vâlcea. Este ctitorie a sfântului domn C. Brâncoveanu şi e aşezată într'o regiune bogată şi cu climă bună. Bisericuţa e foarte frumoasă şi în bună stare; clădirea din jur în deplină ruină. Dar patronul acestei mânăstiri este Sfântul Ierarh Nicolae, cel bogat în milă şi daruri. Cu ajutorul Sf. Sale, am reuşit şi noi să reparăm, adică aproape să clădim din nou, o parte din chilii. S'a împlinit acum, în Lunea Pogorîrii Duhului Sfânt, un an de când am luat în primire mânăstirea. Am stabilit, ca econoamă, pe o călugăriţă absolventă a seminarului nostru, care, împreună cu alte şase călugăriţe şi surori, au reînceput acolo viaţa de mânăstire, cu slujbele sfinte de zi şi de noapte.

Scopul nostru, în privinţa acestei mânăstiri, este: s'o reparăm, s'o înfrumuseţăm, s'o facem loc de meritată odihnă pentru călugăriţele societăţii noastre. Nu vom face acolo un aşezământ care să aducă gălăgie, cum ar fi, de pildă, o şcoală sau altceva.

Mânăstirea Manuil are şi o mică avere: vreo 20 pogoane de pământ, dar sunt răspândite în mici bucăţi şi la mari depărtări. In jurul mânăstirii, sunt ca trei pogoane. Pe două din ele, am sădit, în această primăvară, soiuri bune de pomi roditori, pe cari i-am căpătat în dar dela prinţul C. Basarab-Brâncoveanu.

Cu reparaţiile la noua mânăstire, am cheltuit aproape 200.000 de lei. A fost nevoie să ne silim, pentruca mânăstirea să poată ajunge în stare a fi locuită. Acum vom merge mai încet cu reparaţiile. Pentru anul în curs, am prevăzut în buget numai 70.000 lei.

Altă chestiune, nouă pentru Onor. Comitet al societăţii noastre, este: înfiinţarea unui aşezământ de educaţie şi cultură, în sfânta mânăstire Plătăreşti, pe care Inalt Prea Sfinţia Voastră, aţi binevoit să ne-o puneţi la dispoziţie.

Am pus, ca punct aparte, în ordinea de zi a adunării de zi, discuţia daspre programa de învăţământ, despre scopul urmărit de acea scoală, cât şi despre întreţinerea materială etc.

Ştim, Inalt Prea Sfinţite Stăpâne, că ne-aţi chemat la nouă muncă, dându-ne în grijă acea Sfântă Mânăstire, numai din îndemnul inimii Inalt Prea Sfinţiei Voastre şi din încredinţarea că noi vom fi în stare să injghebăm acolo ceva de folos.

Această încredere a Inalt Prea Sfinţiei Voastre ne mângâie, aşa cum ne-aţi mângâiat cu înalta ocrotire, a Inalt Prea Sfinţiei Voastre în atâtea împrejurări grele ale aşezământului nostru, iar noi, şi din dragul pentru propăşirea monahismului, dar, mai ales din adânca şi negrăita noastră recunoştinţă, pe care o simţim faţă de Inalt Prea Sfinţia Voastră, ne vom da silinţele să izbutim, în ceeace vom încerca,

Nu cerem ajutor bănesc. In privinţa aceasta, totul ne priveşte pe noi, iar dacă, vreodată, Maica Lui Dumnezeu îşi va lua mila dela noi şi nu vom putea face faţă greutăţilor de orice fel ar fi ele, ne vom retrage fără să împovărăm pe nimeni, căci e prea puternică în sufletele noastre credinţa că izbutim şi împlinim în această lume, numai ceeace Dumnezeu binevoeşte să ne ajute să împlinim, întrucât El singur ştie ceeace în adevăr ne este de folos.

De altfel, societatea „Adormirea Maicii Domnului" urmăreşte, prin statutele ei, chiar înfiinţarea unor asemenea şcoale de educaţie creştinească şi pentru copile cu dare de mână. Acum vreo doi ani, eram pe punctul de a deschide un mic pension, chiar aici, în Bucureşti. Nu ne-a fost cu putinţă însă să obţinem un loc, făgăduit la început, dela Onor. Primărie, pentru a clădi un local propriu, deşi multe luni am fost lăsate să nutrim această nădejde.

Acum, când chestiunea cea mai de seamă, găsirea unui local, ne este dezlegată în chip atât de minunat, vrem să începem, în mic, pentru fete bogate dela ţară, ceeace deocamdată n'am putut înfăptui pentru oraş.

Curaj avem, personal monahal bine pregătit avem, de asemenea şi profesoare mirence, printre domnişoare dornice de un avânt sufletesc nou, am găsit şi vom mai găsi. Singurele chestiuni grele pentru noi sunt: dobândirea încuviinţării Ministerului de In-

strucţie şi propaganda prin ziare, ca noua şcoală să fie cunoscută· Celelalte greutăţi nu sunt de natură să ne înspăimânte.

In numele Societăţii noatre „Acoperemântul Maicii Domnului" şi în numele tovarăşelor care aşteaptă la Bistriţa să le ducem cuvântul de Inaltă Binecuvântare al Inalt Prea Sfinţiei Voastre, Vă mulţămim, cu adâncă smerenie, Inalt Prea Sfiinţite Stăpâne, că aţi binevoit, şi de data aceasta, să ne primiţi aici şi să ne ascultaţi.

Dumnezeu să Vă ţie ani mulţi, în deplină sănătate şi fericire!

Monahià OLGA GOLOGAN

Sfinţirea locului pentru zidirea bisericii din Cotiugenii-de-Sus, jud. Soroca.

Biserica *Sf. Nicolae* din Cotiugenii-de-sus, Soroca, veche de 50 ani, s'a prăbuşit, în noaptea spre Iulie 1932. Pr. *Petru Florea*, parohul acestei biserici, în unire cu enoriaşii şi consiliul parohial, au luat frumoasa şi vrednica hotărâre de-a zidi din nou şi infrumuseţa din plin acest lăcaş de rugăciune. In acest scop, după câteva sfătuiri, s'a pornit o lucrare pentru strângerea mijloacelor de trebuinţă, pentru a împlini frumosul gând de-a înoi biserica chiar în curgerea acestui an.

După vechiul obiceiu, s'a hotărât mai întâi să se sfinţească locul pentru noua zidire. Aceasta s'a săvârşit în Duminica dela 30 Iulie a. c. Slujba s'a desfăşurat într'o însufleţire neînchipuită. Mii de credincioşi, veniţi din satele vecine, s'au adunat la această slujbă, spre a-şi împărtăşi bucuria, alături de cei rămaşi fără biserică.

Au fost poftiţi preoţii: Prot. *Carp Popovici, Nic. Măcărescu, D. Bunic, Teodor Frunză, S. Cecan, S. Remezorschi, Gr. Colocicorschi, B. Chelaru şi Iosif Stratan.*

S'a slujit Sf. Liturghie în sobor de preoţi, protos fiind Păr. Leon Stoica, protoiereu de cerc, însărcinatul Sfintei Episcopii.

La tema evangheliei, a predicat Pr. *S. Remezorschi*, asemănând minunea săturării celor 5.000 de bărbaţi, ce stăteau în arşiţa soarelui, ascultând predica Mântuitorului, cu fapta sfinţirii, la care s'au adunat mii de credincioşi, cari au lepădat, pe o clipă, toate grijile lumeşti, biruind văpaia soarelui de Iulie şi luând parte cu credinţă la această Sf. slujbă.

Inainte de-a păşi la sfinţirea locului şi punerea pietrei de temelie, Păr. Protoiereu L. Stoica a vorbit enoriaşilor despre fapta sfinţirii, îndemnându i să-şi dea obolul cuvenit, pentru, ca această ruină de bolovani şi dărâmături, ca în urma unui cutremur, să se prefacă intr'un lăcaş tot aşa de frumos cum a fost înainte de prăbuşire.

Cuvântul Păr. Protoiereu, care ţinea locul Prea Sfinţitului Visarion la această ceremonie, a pătruns în inimile credincioşilor, mai ales la încheiere, când P. C. Sa şi-a arătat dorinţa de-a lua parte, cu aceiaş podoabă, şi la sfinţirea bisericii. Sub piatra de temelie, s'a pus şi actul zidirii, alăturea cu o listă a tuturor ctitorilor ce-au jertfit pentru biserică.

De faţă au fost şi organele stăpânirii, în frunte cu d. Prim. Pretor *Leviţchi*, dând dovadă de simţirea sa creştinească pentru lucrul Domnului. S'a dobândit făgăduinţa, din partea celorlalte aşezăminte, pentru a se ajunge la întărirea credinţei strămoşeşti, singura noastră temelie ca neam.

Ne facem datoria de-a ura spor la muncă şi izbândă desăvârşită, tuturor celor ce se ostenesc cu ctitoria sfărâmată dela Cotiugenii-de-sus, pentruca biserica să se înalţe iarăşi măreaţă şi frumoasă, ca şi mai nainte, stăpânind împrejurimile.

Domnul va răsplăti pe toţi ceice lucrează pentru slava numelui Său.

Pr. B. CHELARU

Tg. Căpreşti 1/8/1933.

† In ziua de 7 Iulie, crt., a încetat din viaţă Pr. Gheorghe Jemăneanu, paroh în Cobâlnea-Veche jud. Soroca, în urma unui acces de inimă. Inmormântarea s'a făcut la 9 Iulie, fiind petrecut la groapă de un sobor de preoţi, în frunte cu protoiereul de cerc Pr. *Leon Stoica*, fiind plâns de poporenii cari petreceau rămăşiţele pământeşti ale fostului lor părinte, la locul de veci.

Răposatul s'a bucurat de mare cinste în sânul parohienilor, pildă fiindu-le în toate. Mai mult decât aceasta, fusese un preot energic, pildă între preoţi din împrejurimi. Preotul Jemăneanu a fost şi publicist, scriind la ziare şi reviste, unde şi-a spus gândurile ce l-au frământat o viaţă întreagă. Ne facem datoria de-a vărsa o lacrimă de recunoştinţă pe mormântu-i proaspăt.

Pr. B. CH.

Activitate de cerc.

Sunt fapte care trebuiesc aduse la cunoştinţa tuturor, pentru munca cheltuită cu săvârşirea lor. Fapte de acest fel sunt cele 2 şedinţe, ţinute până acum în acest an, de cercul cultural preoţesc, Speteni, Ialomiţa, din care cea dintâi s'a ţinut în parohia Speteni, la 12 Februarie, iar a II-a în parohia Arţari, la 30 Aprilie trecut.

Amândouă aceste şedinţe au fost întregite după masă cu câte o serbare. Cea din Speteni a fost mai bine întocmită şi mai izbutită. Cuprinsul ei a fost curat religios-moral, pe când al celei din Arţari a fost cultural-moral. La cea dintâi, a fost de faţă lume de toată vârsta, printre care mulţi bărbaţi, pe când la cea de a II-a mai mult tineret. Cea din Speteni a fost dată cu ajutorul copiilor din şcoala primară, pe când cealaltă mai mult cu vârstnici.

Programul serbării din Speteni a fost alcătuită din: cântece religioase pe 2 voci ca: *Tatăl nostru; Rugăciune*, de *C. M. Weber; Kapela* de *C. Kreutzer;* felurite poezii religioase, luate din revista „Biserica Ortodoxă Română"; cuvântarea „Despre existenţa lui Dumnezeu" [1]), ţinută convingător de d. *Ionel Condeescu*,

1. Da este cineva în Speteni care nu crede în Dumnezeu? E de prisos să vorbeşti de materii de care nu e nevoie. — Nota A. S.

Speteni; Cuvântarea „Despre buna creştere a copiilor“ ţinută de Pr. *M. Fluture*, Bărcăneşti; o parte din actul al II-lea din piesa de teatru „Orfana“ de G. Ionescu (partea aceea din care se vede că există un Dumnezeu bun şi atotputernic, care veghează asupra lumii şi face ca totdeauna dreptate şi nevinovăţia să birue asupra nedreptăţii şi răutăţii) şi cântarea: Cu noi este Dumnezeu, care a fost cântată de preoţii şi cântăreţii cercului, împreună cu copiii din şc. primară. Intreg acest program a fost ascultat cu interes de cei de faţă. Numai cuvântarea Pr. Fluture a fost prea lungă. La sfârşitul serbării, preotul din Speteni, care este şi preşedintele cercului, a adus vii mulţumiri: tinerilor învăţători *Dinu Stănescu* şi *Tincuţa Nicolescu*, pentru munca depusă pentru acea serbare; învăţătorului N. Iliescu, directorul şcoalei, pentrucă a pus la dispoziţie atât şcoala, cât şi pe toţi copii din şcoală; şi tuturor enoriaşilor de faţă, pentrucă, deşi a fost viscol şi frig, totuşi au venit în număr mare şi la biserică şi la şcoală.

Programul serbării din Arţari a fost format din: cuvânt de deschidere ţinut de d. *Cl. Panaitescu*, avocat în Lehliu, cons. eparhial; felurite cântece cu caracter naţional şi literar; felurite poezii cu cuprins parte lumesc, parte religios; cuvântarea „Indiferentismul religios şi combaterea lui“, ţinută de Pr. *I. Belciu*, Condeeşti; piesa de teatru „Miron Ispravă“, de S. Ionescu; cuvânt de închidere, ţinut de Păr. Protoiereu *M. Rădulescu*, din Ştefăneşti Ialomiţa, şi cuvânt de mulţumire pentru învăţătorii ce au muncit pentru serbare şi pentru enoriaşii ce au venit la biserică şi la şcoală, de preotul paroh respectiv, C. Gheorghe Şi acest program a fost ascultat cu atenţie, afară de act. II din piesă, care n'a fost bine jucat, şi de câteva coruri, care n'au fost bine executate. Acelaş cor, mai bine a cântat în biserică de dimineaţă, când a dat răspunsurile la sf. Liturghie. La acest cerc, spre deosebire de cel din Speteni, a fost cor bisericesc pe 2 voci. Cu începere dela 19 Martie a. c., este şi la Speteni cor bis., tot pe 2 voci şi chiar mai plăcut la auz ca cel din Arţari, deşi e format numai din copii din. şc. primară însă pe timpul cercului era numai în formaţie.

Cum se vede, în Speteni, şcoala dă tot concursul ei neprecupeţit bisericii totdeauna, deci nu numai întâmplător, cu prilejul cercurilor pastorale. Aceasta se datoreşte faptului că învăţătorii din această comună sunt iubitori de muncă multă şi mai ales aceluia că între preot şi învăţători este o desăvârşită armonie. Cu prilejul cercului din Arţari, am văzut că şi în acea parohie este unire între preot şi învăţători Deci: 1. unde este deplină înţelegere între preot şi învăţători, binefăcătoare sunt urmările pentru lumea înconjurătoare şi 2. dacă prin cercurile pastorale s'ar putea ajunge să se facă cel puţin să fie apropiere sufletească între preoţi şi învăţătorii din toate comunele, s'ar face mult bine pentru neamul nostru românesc.

Pr. IOAN I. RADU
Speteni-Ialomiţa.

Dela cercul cultural preoțesc Glâmboc-Argeș.—In ziua de 7 Mai a. c., Duminica IV după Paști, numită și a slăbănogului, s'a ținut cercul cultural al preoților în parohia Băbanca, Argeș.

De dimineață, cete-cete, creștinii au venit la biserică spre a lua parte la sf. slujbă, care s'a săvârșit de un sobor de preoți, în număr de 12, toți membri ai cercului. Slujba a fost cât se poate de măreață. Răspunsurile Sf. Liturghii au fost date de corul școalei primare, alcătuit de preotul paroh *Ioan M. Popescu* și de corul cântăreților bisericești, cârmuit de preotul *Marin Bălan* dela parohia *Drăganu*. Ambele coruri au cântat alternativ. Predica a fost rostită de Pr. *Florea Popescu,* președintele cercului, care este și profesor la seminarul din Curtea-de-Argeș. Sf. Sa a vorbit despre: „Adevărata viață în Iisus Christos" în legătură cu evanghelia zilei. După încheierea slujbei, Pr. Ioan M. Popescu-Băbana a vorbit câteva cuvinte despre milostenie, împărțind daruri la copiii săraci, cari urmează la școala primară. S'au împărțit 4 pălării și 2 tulpane (batiste), dăruite de membrii cercului. La această operă de milostenie, au mai contribuit și enoriașii *D-tru P. Diaconu, Niculae C. Sandu* și *Safta Barbu,* cari au dăruit câte un rând întreg de haine pentru 3 copii cu totul săraci.

La ședința intimă, a vorbit Pr. *Ioan M. Popescu* dela mănăstirea de maici *Bascovele,*-Argeș. Sf. Sa a vorbit despre: „Ținuta preotului și a cântărețului bisericesc în timpul sfintei slujbe".

La 3 după ameazi, a urmat o frumoasă serbare religioasă, la școala primară din sat. Serbarea s'a început prin: „Christos a înviat", cântat de corul cântăreților. A urmat un șir de poezii religioase, rostite de elevii școalei primare. Apoi coruri ca: „Rugăciune", „Cât de mărit este Domnul", „In casa Tatălui meu" au fost ascultate cu plăcere de credincioși. A vorbit apoi d. *Ioan Zamfira,* directorul școalei primare Drăganu, despre „Sentimentul religios la poporul nostru". D-sa îndeamnă poporul să respecte pe slujitorii altarului, să ție cu sfințenie la credința strămoșească, „căci numai credința e dătătoare de viață". Au urmat apoi corurile: „Cruce sfântă" „Imnul Creștinătății" și altele săvârșite de corul cântăreților, după care a vorbit Pr. *Niculae Drăgușin* dela parohia Lintești-Argeș. Sf. Sa a vorbit despre „Păcatele contra Duhului Stânt", îndemnând poporul să se ferească de ele, ca unele ce nu se pot ierta niciodată.

D-șoara *Maria Moșoiu,* învățătoare la școala din sat, a dat un prețios ajutor cercului cultural preoțesc. Sub cârmuirea d-sale, „Ileana", „Badea al meu" etc.

Apoi s'a ținut un mic teatru școlăresc: „Mana Vacilor". Prin aceasta, s'a combătut beția, credința în vrăji și descântece.

La sfârșit, Păr. Florea Popescu, președintele cercului, a mulțumit poporului adunat, care a venit într'un număr așa de mare atât la biserică, cât și la școală. Sf. Sa a împărțit sătenilor 40 volume de cărți. La ceasurile 6, serbarea s'a terminat și fiecare s'a dus la casa sa, mulțumit de ceiace a văzut și auzit.

Pr. IOAN M. POPESCU
Băbana-Argeș

Dela conferinţele preoţilor din Eparhia Argeşului.

ZIUA I. —Pe ziua de 17 Octombrie, a. c., s'au început conferinţele preoţilor din Argeş, în oraşul Piteşti.

Incă de pe la ceasurile 8 dim., preoţii din toate laturile Argeşului, s'au adunat în localul societăţii „Frăţia", unde s'au ţinut conferinţele. Intâi s'a săvârşit un Te-Deum la catedrala oraşului şi apoi Păr. *Gh. Popescu*, referentul secţiei culturale, a deschis şedinţa.

Tema de tratat, pentru ziua aceasta, a fost:

Creştinismul şi *Francmasoneria*, cu subîmpărţirile:

a) Ce este francmasoneria pentru popoarele creştine, în deosebi, şi pentru toată lumea în general;

b) Mijloacele Bisericii creştine de a o combate.

La acest subiect, au fost ascultaţi trei conferenţiari:

1. Păr. *I. St. Stănciulescu*, Aref, a stăruit asupra unei laturi a chestiunii; 2. Păr. Diacon *Aurel Popescu*, Curtea-de-Argeş, ca unul ce a învăţat carte teologhicească peste graniţă, având la îndemână minunate izvoare franţuzeşti, a putut să aducă mai multă lumină asupra subiectului; 3. Păr. *C. Stănescu*, Costeşti, a urmat ca învăţătorul cu copiii. Nimic n'a lăsat nedescusut. Ne-a povestit toate tainele francmasoneriei. Se zice că a avut la îndemână o carte rară: „Constituţia Francmasonilor".

In urma celor spuse, s'a văzut că francmasoneria este o tovărăşie secretă, care nu ţinteşte altceva decât distrugerea religiei, statului, a familiei, etc. Bine spune profesorul universitar *Ioan G. Savin*: „Francmasoneria este o asociaţie filosofică, nu însă şi religioasă. Principiul ei este refuzul oricărei credinţe dogmatice, ceeace, în esenţă, este refuzul oricărei credinţe religioase. Singura sursă a principiilor directoare o oferă raţiunea umană.

Deci e exclusă orice intervenire a revelaţiunii, fără care nu există, nu poate exista, o religie. Drept conduită religioasă a membrilor nu e indicat decât: principiul toleranţei. Dar şi sub aceste principii, noi ştim ce se ascunde: „războiul contra bisericii creştine". (Iconoclaşti şi apostaţi contemporani, pag. 12, 1932).

Inceputul francmasoneriei unii îl duc până la Solomon, ba chiar la Adam. O cale mai largă şi-a făcut în lume prin secolul XVII.

Francmasonii sunt organizaţi în loji. Intre ei se recunosc după anumite semne. Se salută cu stânga. Se ajută mult între ei. Jură şi strâmb, când e vorba să scoată din primejdie pe vreunul de ai lor. In francmasonerie sunt 33 de grade. Fiecare grad îşi are secretele lui. Trecerea din grad în grad se face cu mare greutate şi e însoţită de un anumit jurământ. Nu oricine poate ajunge în gradul 33. Ei nu destăinuesc secretele lor. Se adună în case de adunare. Aci îndeplinesc un anumit ritual. Pereţii sunt împodobiţi cu chipuri şi lucruri simbolice. Ţin foarte mult, ba chiar plătesc, numai să ne apuce ceva din Sfintele Taine, pe cari ni-le batjocoresc. Mai ales la liturghiile negre, se petrec adevărate orgii. Cărţile şi ziarele lor se cunosc. Ei iscălesc cu iniţială însoţită de trei stele. Pe cărţi pun d. s., adică distrugere satanică; distrugerea societăţii.

Moartea unor capi încoronați a fost fapta lor. Revoluția franceză, războaiele din 1848, 1870, războiul mondial, prăbușirea Rusiei sunt toate fapte ale francmasonilor. Trei lucruri iubesc ei: „Banul, snobismul și femeia". Lucrul acesta îl găsim și în cartea Părintelui Dărvărescu: „Francmasoneria".

Francmasoneria a prins rădăcini adânci și în Țara noastră. Peste 30 miniștri, vreo 20 generali, cam atâția doctori, profesori, ingineri, etc., s'au înrolat în armata „iconoclaștilor și apostaților contiporani".

E dureros pentru Țară și pentru Biserică. Nu e de mirare ca, în viitor, preoții să fie scoși din bugetul Statului!

Ca mijloace de combatere s'au stabilit:

1. Demascarea; 2. Boicotarea; 3. Punerea noastră în fruntea acelor instituții, cari ne-au scăpat din mână; 4. Sistematizarea milei; 5. Reîncreștinarea enoriașilor prin predică și catehizare; 6. Educarea în spirit evanghelic a tinerimii; 7. Religia în școala primară; 8. Presa.

După ce au terminat conferențiarii, s'a trecut la critică, care, de fapt, a fost mai mult o întregire.

Au luat cuvântul Părinții: *Gabriel Dumitrescu; Gh. Popescu*-Broșteni; *Marin Diaconescu* și *C-tin Bărănescu,* toți din Pitești.

Fiecare a adus câte o lumină și a mulțumit conferențiarilor. Părintele Bărănescu, în cele din urmă, ne-a spus: „Să nu vă mirați! Și dintre ierarhii noștri, dintre preoții noștri învățați, sunt unii francmasoni! Bunăoară Arhimandritul *Scriban.* Eu am stat de vorbă cu el odată și mi-a spus că ce ne fac nouă francmasonii?" [1]).

La auzul acestor cuvinte, toți preoții au rămas adânc întristați.

ZIUA II. — Pentru a doua zi, a fost odată spre tratare următoarea temă practică:

Conștiința preoțească în organizarea profesională și în acțiunea socială și particulară a preoțimii.

A fost pe larg desvoltată de Părintele Druțu. S'a stăruit mult ca preotul să fie cu adevărat: „lumina lumii și sarea pământului". Când a venit vorba despre politică, unii au zis să facă, alții nu.

Părintele *Albulescu* a spus să facem politică creștinească. Dânsul a fost la congresul preoților-învățători și a rămas pe deplin mulțămit de ceiace a vorbit Părintele Arhim. *Scriban*: „Să facem politică! E bine să ducem duhul lui Hristos acolo unde trebuie. Să nu uităm pe ce temelie stăm și care ne este menirea".

Părintele *Marin Diaconescu* a cetit părți din câteva articole ale Părintelui Scriban, publicate în „Păstorul", cu privire la purtarea preotului în viața politică.

Părintele *Marin Popescu,* protoiereul județului Argeș, ne-a dat câteva reguli de bună purtare, ca să fim cu adevărat „frați întru Domnul".

Părintele *Marin Preoțescu,* președintele societății „Frăția", a făcut un istoric al preoțimii cu câteva decenii în urmă.

A vorbit de tristul fel de salarizare al preoțimii, pe vremuri, „francul popii". Trăim vremuri grele, dar au fost altădată și mai grele. Indeamnă preoții la unire și la politică creștinească. Să sprijinim acele

---

1. Am răspuns la această scornitură în *Viitorul* d-lui *Boroianu.* — Nota A. S

partide cari vor binele Bisericii. Ne-a arătat și lupta dusă împreună cu Prea Sfințitul Nichita, pentru menținerea seminarului din Curtea-de-Argeș.

S'a dus faia Argeșului!

In cele din urmă, Părintele Gh. Popescu face un rezumat la toate cele ce s'au vorbit. Mai dă câteva sfaturi cu privire la întrebuințarea lumânărilor de ceară curată, la bunul mers al cercurilor pastorale, la asociația preoteselor, la colportaj etc.

Apoi încheie cu un călduros apel ca preoțimea din Argeș să meargă cât mai mult pe urmele Bunului Păstor.

Preot. NIC. I. IANCU
Bunești—Argeș.

Smerită închinare Mântuitorului la Sfintele Paști secular din 1933.

In ziua de 1 Aprilie a. c., *liceul de fete din Câmpulung-Muscel* a sărbătorit, printr'o șezătoare religioasă publică, cel din urmă Paști din veacul 19. La această solemnitate, a cuvântat Păr. *Isaia Nicolescu*, profesor de religiune al acelei școli. In cele ce urmează, dăm această cuvântare:

Prea onorați ascultători,
Iubiți școlari,

1. Palestina, numită și Țara Canaanului și Pământul făgăduinții, este locul unde, acum 19 veacuri, s'a născut, a copilărit și a trăit Mântuitorul Iisus Christos. Din cele trei provincii: Galileia, Samaria și Iudeia, Mântuitorul a trăit mai mult în Galileia și a iubit-o mai mult pe ea. Aci a copilărit în orășelul Nazaret, aci a săvârșit cele dintâi minuni: a prefăcut apa în vin la Cana, pescuirea minunată și înmulțirea pâinilor, potolirea furtunii și umblarea pe mare la lacul Ghenisaretului, vindecarea slugii sutașului și a slăbănogului la Capernaum. Tot aci, în Capernaum, a înviat pe fiica lui Iair, iar în Nain, mai jos de Nazaret, a înviat pe singurul fiu al unei văduve sărace. Tot aci, în Galileia pe muntele Taborului, Mântuitorul s'a schimbat la față și și-a arătat mărirea dumnezeiască celor trei apostoli devotați ai săi: Petru, Iacov și Ioan.

Mântuitorul a iubit mai mult Galileia, căci era locul copilăriei sale, așa după cum fiecare iubim locul copilăriei noastre, căci aci era și o populație mai vioaie, mai sinceră, neîncătușată de lanțurile fariseismului și formalismului, cum era populația din Ierusalim și din Iudeia. Aci, în Galileia era și o fire, încântătoare, fermecătoare,... Galileia, țară a trandafirilor, înfloritoare, senină, răcoroasă, zâmbitoare, adevărata țară a „Cântării Cântărilor“ [1])...

„Galileia“, scrie P. Didon [2]) „era o mare grădină de grâne; codri de stejari și de brazi acopereau munții ei; păduri de măslini se amestecau cu fânețe întinse și țarini cultivate; numeroase case frumoase se întindeau pe marginile lacului, umbrite de curmali, înconjurate de zmochini, măslini și vii. Drumuri mari negustorești

---

1. Einest Renan, *Viața lui Iisus*, pag. 32.
2. R. P. Didon, *Iisus Christos*, pag. 214, vol. I.

legau orașele principale ale țărmului, Tirul, Sidonul cu Damascul și Mesopotamia. Acestea treceau prin Galileia, și-i dădeau un aspect plin de viață".

Afară de acestea, în Galileia Mântuitorul își avea centrul său de activitate, în orășelul Capernaum, în apropiere de lacul Ghenisaret, iar toți Apostolii săi, afară de Iuda, erau galileeni, atrași de *„farmecul fără pereche al persoanei și vorbei lui"* [1]).

Tot aci, în Galileia, Mântuitorul și-a început predica sa, despre „Impărăția lui Dumnezeu", aci s'a auzit, întâia dată, glasul *blând, nevinovat, fermecător*, **glasul dumnezeesc,** care pătrundea sufletele ascultătorilor în adâncul lor, *le atrăgea* cu o putere nevăzută, *le frământa, le schimba, le curățea.* Aci, în Galileia, Mântuitorul, ridicându-se pe un munte, la nord de lacul Ghenisaretului, numit și azi „Muntele Fericirilor" a rostit marei mulțimi adunate, noua și mângâietoarea sa învățătură *despre suflet și fericirea lui.*

„Predica de pe munte" spune Giovanni Papini [2]) „este cea mai trainică îndreptățire a oamenilor de a se bucura de viață; zălogul că vom putea să ne ridicăm mai presus de noi înșine — să fim nu numai oameni; făgăduința acestei supreme ființe, a acestei nădejdii: *a ridicării noastre mai presus de celelalte ființe"*.

Mântuitorul, în predica de pe munte, ne arată că fericirea nu constă în lucrurile din afară de noi. In zadar o căutăm în ele, ci fericirea perpetuă stă în noi, în interiorul nostru, *în sufletul nostru,* în eul nostru intim, în mulțumirea ce ne-o dă îndeplinirea năzuințelor noastre ideale, *în cultul adevărului, al frumosului și al binelui.*

Predica de pe munte, în care Mântuitorul fericește virtutea sufletului omenesc: smerenia, nevinovăția însetarea după dreptate, dărnicia, blândețea, dreptatea, înțelepciunea, pacea, suferința pe drept, neprihănirea sufletului, umilința, sinceritatea, cumpătarea, dragostea de Dumnezeu și de aproapele sunt tot ceiace poate aduce sufletului, în mod permanent, *acea liniște, pace,* din care *isvorăște fericirea intimă, ascunsă,* pe care n'o poate aduce nimic din lucrurile din afară de om.

Sunt nemuritoare cuvintele Mântuitorului, spuse în predica de pe munte, despre umilința ce trebue să o avem și atunci când facem binele.

„Luați aminte, ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dânșii; altfel plată nu veți avea dela Tatăl vostru carele este în ceruri".

Sunt dumnezeești cuvintele Mântuitorului spuse tot în această predică, *despre cumpătare și grija lui Dumnezeu de lume.*

„Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe cellalt îl va iubi, sau de unul se va lipsi și pe cellalt îl va dispreţui.

„Priviți pasările cerului, că ele nu seamănă, nici seceră, nici

1. E. Renan, *Viața lui Iisus.* pag. 96.
2. Giovanni Papini, *Viața lui Iisus,* pag. 92.

nu adună în hambare: priviţi crinii câmpului cum cresc... Oare nu sunteţi voi cu mult mai presus de cât acestea?... Oare nu ştie Tatăl vostru cel ceresc de ce aveţi voi nevoie?... Cu drept cuvânt spune Ernest Renan[1]:

Iisus este deapururea adevăratul creator al păcii sufleteşti, marele mângâietor al vieţii. El a izbutit să atingă condiţiile de căpetenie ale societăţii omeneşti, întemeind *acel înalt spiritualism*, care veacuri întregi a umplut sufletele de bucurie în această vale a plângerilor. Mulţumită lui, viaţa cea mai tristă, cea mai absorbită de datorii mâhnitoare sau umilitoare şi-a avut perspectiva ei pe un colţişor al cerului. In strânsă legătură cu învăţătura despre suflet şi valoarea lui prin virtute, Mântuitorul a mai predicat şi sublima şi dumnezeeasca sa învăţătură *despre împărăţia lui Dumnezeu.*

Impărăţia lui Dumnezeu este împărăţia sufletelor, spune Mântuitorul, iar în această împărăţie nu pot intra decât sufletele pregătite prin virtute, prin lupta şi înfrângerea răului. In această împărăţie a duhului, este loc deopotrivă şi fără părtinire, pentru orice suflet, fie el cât de umil şi nebăgat-în-seamă. Ce ar face săracul, despreţuitul, desmoştenitul acestei vieţi pământeşti, de n'ar şti că, dacă în lumea aceasta nu are preţuire, prin sufletul lui curat va fi preţuit de Dumnezeu întru împărăţia lui.

Cele mai frumoase parabole, ce s'au grăit vreodată în limba omenească, sunt parabolele ce privesc învăţătura despre împărăţia lui Dumnezeu. E destul să amintim parabola neghinelor, a pomului bun şi a pomului rău, a năvodului aruncat în mare, a nunţii fiului de împărat, a lucrătorilor de vie, a talanţilor, a zmochinului neroditor, a fecioarelor înţelepte şi a celor neînţelepte. In parabola despre comoara ascunsă în ţarină şi despre mărgăritar, Mântuitorul compară împărăţia lui Dumnezeu cu o comoară, cu un mărgăritar de mult preţ, pe care orice suflet omenesc să se nevoiască din toate puterile să o câştige, după cum se nevoieşte să câştige o comoară, un mărgăritar de mult preţ.

2. Mântuitorul, care a pus *„desăvârşitul idealism, ca cea mai înaltă regulă de viaţă virtuoasă"*, care a proclamat domnia sufletului, *domnia minţii,* dând omenirii, prin învăţătura sa, o nouă orientare de viaţă, s'a jertfit pe cruce, în anul 33, pe timpul guvernatorului Ponţiu Pilat, după cum marele istoric roman, Tacit, a consemnat în scrierea sa „Analele". Anul acesta se împlinesc 1900 de ani dela răstignirea pe cruce a Mântuitorului, cum şi dela învierea lui. Sfintele Paşti din anul acesta este cel din urmă din veacul 19, Paştele cap de veac, de aceia Biserica catolică socoteşte anul acesta ca an sfânt şi prăznuieşte sfintele Paşti cu ceremonii deosebite. Aceiaşi însemnătate trebuie să aibă şi la ortodoxi şi, dacă Biserica noastră ortodoxă nu are ceremonii deosebite, se cuvine ca fiecare din noi să serbăm anul acesta patimile şi învierea Mântuitorului, cu mai multă *pătrundere, iubire şi însufleţire.*

1. E. Renan, *Viaţa lui Iisus*, pag. 107.

Fiindcă Sfintele Paşti de anul acesta este cel din urmă din vecul 19, se cade să amintim, că, în veacul 19, s'a dat cea mai înverşunată luptă împotriva persoanei Mântuitorului.

Critica raţionalistă a veacului 19, reprezentată prin David Strauss şi Cristian Baur, în prima jumătate, iar în a doua jumătate prin filosoful materialist german Drews şi publicistul francez Couchoud, discutând persoana Mântuitorului şi mergând până a tăgădui însuşi caracterul istoric al Evangheliilor, această critică raţionalistă extremă a provocat apariţia celor mai valoroase scrieri din veacul 19 despre viaţa şi opera Mântuitorului.

Astfel avem valoroasa scriere a învăţatului francez Renan „Viaţa lui Iisus“, care deşi umanizează pe Mântuitorul, totuşi nu tăgăduieşte existenţa istorică a Evangheliilor.

Asemenea avem voluminoasa scriere „Iisus Christos“ (2 vol.) a altui învăţat francez P. Didon, iar în cei din urmă 10 ani din veacul 19 a răsărit însufleţita scriere a învăţatului italian Giovanni Papinni, „Istoria lui Iisus“, care descrie minunat persoana şi învăţătura Mântuitorului.

Mulţi dintre marii cugetători ai veacului 19 au spus despre persoana Mântuitorului, că este *„unică şi inexplicabilă“*. Din punct de vedere al minţii reci, în adevăr, persoana Mântuitorului este inexplicabilă, din punct de vedere al credinţii, este *unică* şi *explicabilă*, căci acolo unde nu poate raţiunea, în lucrurile cari întrec firescul, naturalul, nu putem înţelege decât prin credinţă.

Prin credinţă şi prin iubire, mai ales prin iubire, putem înţelege persoana Mântuitorului, ne putem apropia de el, şi-l putem avea oglindit chiar în sufletele noastre.

In el *„s'a arătat viaţa“*, adevărata viaţă pe care noi o presimţim, o căutăm, dar n'o putem ajunge, spune Sf. Apostol Ioan.

„Christos este viaţa noastră“, spune marele Apostol Pavel; iar Sf. Apostol Petru, înmărmurit de învăţăturile sale, mărturiseşte: *Tu ai cuvintele vieţii veşnice.* Invăţătura Mântuitorului cuprinde *adevăruri veşnice*, pe cari noi, oamenii, nici după 19 veacuri n'am ajuns să le înţelegem deplin şi mai puţin să le urmăm. Cu smerită închinăciune am căutat să aduc Mântuitorului, prin aceste umile cuvinte, în cel din urmă an, din cei 1900 scurşi dela răstignirea şi învierea lui; iar cântecele şi poeziile religioase ce le veţi auzi din partea acestor tinere copile şcolăriţe ale liceului de fete nu sunt altceva decât un buchet duhovnicesc de flori din această primăvară, ce se aştern la picioarele crucii lui.

Preotul ISAIA A. NICOLESCU,
Profesor secundar, Câmpulung Muscel

Intoarcerea a 10 baptişti şi 3 adventişti la ortodoxie, în parohia Corjeuţi, Hotin.

Duminică, 2 Iulie 1933, în biserica din satul Corjeuţi, jud. Hotin, s'a săvârşit o mare sărbătoare bisericească, cu prilejul şedinţei subcercului preoţesc.

Neobositul nostru preot paroh, Păr. *Ion Moldovanu*, şi anul

acesta a izbutit să încunune roadele muncii sale, prin întoarcerea la ortodoxie a 10 baptişti şi 3 adventişti. Această măreaţă manifestare creştinească s'a desfăşurat astfel: După sfinţirea apei şi acatistul Mântuitorului, la 7½ dim., un sobor de 12 preoţi a slujit taina Sf. Maslu asupra mai multor bolnavi din localitate şi satele vecine. După aceasta, cu o deosebită podoabă, prin cuvenitele rugăciuni ce se citesc la 40 zile, au fost aduşi în biserică trei copii sectari, nebotezaţi, cu mama lor, şi anume: *Anna Caminskii*, cu copiii săi, *Boris*, de 11 ani, *Iacob*, de 8 ani, şi *Vera* de 6 ani. Fiecare copil a fost dus de un preot: băieţii în altar, închinaţi icoanei Mântuitorului, iar fetiţa la Iconostas, fiind închinată Maicii Domnului. In urmă au fost primiţi în sânul bisericii, prin cuvenitele rugăciuni, şi mărturisiţi 10 baptişti şi 3 adventişti.

La ceasurile 10, s'a început Sf. Liturghie, slujită de 12 preoţi, în frunte cu Părintele *Grigore Demideţkii*, Protoiereul cercului. După cetirea Sf. Evangheliii, a predicat, pe tema evanghelică, Părintele *Dumitru Pogorenici*, paroh în satul Bilovăţi.

După cântarea Heruvicului, înainte de vohodul mare, Părintele Protoiereu Gr. Demideţkii, în faţa întregului popor şi cler, printr'o cuvântare ocazională, a înmânat Preotului Ion Moldovanu din Corjeuţi Gramata Arhierească de înaintare la treapta de protoiereu, la care preotul I. Moldovanu, plin de emoţie, a răspuns, rugând pe bunul Dumnezeu ca să-l întărească şi pentru muncă pe viitor. Intregul cler şi popor i-a cântat: „vrednic este". In această cântare, soborul de preoţi a intrat în altar pentru a ieşi cu sfintele Daruri.

La Priciastnă, a predicat Preotul *Grigore Gherbanovschii*, paroh în satul Pevrita, despre Taina cununiii şi concubinajul. După atpust, întregul cler, în frunte cu Protoiereul cercului, urmaţi de întregul popor, au ieşit în ograda bisericii, unde s'a făcut sfinţirea bisericii, în urma reparaţiei ce i s'a făcut în afară, în cursul acestui an.

Cu acest prilej, Păr. Protoiereu a rostit o cuvântate despre locaşul lui Dumnezeu şi a împărtăşit parohienilor binecuvântarea arhierească, pentru ajutorul dat parohului lor. După sfinţirea bisericii, clerul, urmat de popor, a plecat la mormântul răposatului protoiereu *Mihail Lunga*, sub care s'a zidit biserica, şi s'a oficiat cuvenitul parastas.

Indată după aceasta, s'a făcut, cu mare strălucire, botezul copiilor sectari Boris, Iacob şi Vera Caminschii. Taina Botezului a fost săvârşită de Părintele Protoiereu Gr. Demideţkii, încunjurat de întregul cler. Ca naşi, la acest botez, au fost mulţi bărbaţi aleşi şi gospodari din Corjeuţi şi satele vecine.

După botezul copiilor, a vorbit d. Inspector şcolar Ilie N. Panamasciuc, inspector şcolar, despre: „In afară de biserică, nu există mântuire".

Slujbele religioase oficiate în sobor, precum şi predicile rostite de numiţii preoţi au mişcat adânc lumea adunată la această serbare. Toţi, cu feţele luminate, pline de bucurie au plecat spre casele lor, pentru a mărturisi rudelor şi cunoştinţelor despre cele văzute şi auzite la biserica din Corjeuţi.

Inspector Şcolar ILIE N. PANAMASCIUC

† Preotul Gh. Costache (Corbeanu). †

In noaptea de 13-14 Iulie 1933, a încetat din viaţă Preotul *Gheorghe Costache,* zis Corbeanu, după o scurtă suferinţă de câteva zile, la locuinţa sa din parohia *Bucşeneşti* com. Corbeni-Argeş, fiind în vârstă de 78 ani. Sufletul său şi-a luat zborul, să-şi primească cununa vieţii de veci, pentru o strădanie în folosul bisericii de peste 50 ani şi cu un devotament apostolic.

Chemat de familie (fiind cel mai apropiat dintre preoţi), am împlinit cele de cuviinţă în asemenea cazuri. Intins pe patul morţii, răposatul îşi doarme în pace somnul de veci! Cu un ceas înainte de a închide ochii pe totdeauna, a cerut fiului său, preot, să-l împărtăşească. Singur şi-a rostit rugăciunile respective. „Acum sunt gata, aprindeţi lumânarea" au fost cele din urmă cuvinte ale lui şi s'a stins ca o făclie în bătaia vântului celce fusese statornic lumină păstoriţilor săi.

Inmormântarea s'a săvârşit la 16 Iulie a. c., fiind prohodit de un sobor de 9 preoţi, în frunte cu Prea Cucernicia Sa Părintele *N. Budescu,* protoiereul Argeşului de-Sus, fiind delegat de Prea Sf. Episcop. Multă lume l-a petrecut pe drumul de veci şi multe lacrimi i-au stropit mormântul. După slujbă, Păr. Protopop a rostit o mişcătoare cuvântare, arătând legăturile răposatului cu enoriaşii, devotamentul faţă de chemarea sa, golul ce-l lasă în urmă, etc, storcând lacrimi din ochii tuturor. In urmă, a vorbit Părintele *S. Stănciulescu,* despre marea taină a morţii, în lumina sf. Evanghelii, cu aplicaţiune la cazul de faţă. Din cauza timpului înaintat, fiind şi o căldură înăbuşitoare, s'au înlăturat celelalte cuvântări. Poporenii, cu sufletele copleşite de durere şi cu ochii înecaţi în lacrimi, cu greu le venea să se despartă de păstorul lor şi se despărţiau în tăcere, cu frunţile plecate şi cu inimile obidite. Slujba prohodului s'a încheiat pe la $6^1/_2$ seara.

Părintele Gheorghe, cum se zicea, s'a bucurat de multă stimă din partea enoriaşilor şi cunoscuţilor săi şi de bunăvoinţă şi deosebită cinste din partea mai marilor săi. El n'a cunoscut altă îndeletnicire în viaţă, afară de chemarea sa de preot, şi n'a avut altă ţintă decât împlinirea datoriei, cu scrupulozitate.

Păstrător al tradiţiunilor sfinte creştineşti, s'a făcut pildă vie şi vrednică de urmat, învăţând mai mult cu fapta decât cu cuvântul. A fost modest, tăcut, fără ascunzişuri sufleteşti şi totdeauna neîncrezător în oameni. El n'a ştiut să facă nimănui rău şi, dacă cineva îl supăra cu ceva, suferea în tăcere şi-şi îneca durerea în rugăciune. Era dezinteresat cu totul de cele materiale şi niciodată nu s'a plâns nimănui că nu are venituri în parohie sau că nu i s'a plătit vreo sluibă, deşi erau dese cazuri din acestea. A iubit pe fiii săi sufleteşti cu o dragoste cu adevărat părintească, iar abaterile le mustra cu blândeţe şi ştia să deştepte regret în sufletele lor pentru orice greşală.

O credinţă neclintită, întemeiată pe o convingere nestrămutată, au format pivotul prin care a crescut şi s'a desfăşurat întreaga lui viaţă. Aşa a fost părintele Gheorghe.

Pr. S. Feţeanu,
Parohia Poenari-Corbeni-Argeş.

EXTERNA

Ştiri şi fapte misionare din lumea catolică *).

46. *Durata vârstei misionarilor* s'a stabilit în urma unor anchete, vizând această chestiune, întreprinsă în lumea celor ce se trudesc în condiţiuni mai mult sau mai puţin higienice, mai mult sau mai puţin periculoase ori obositoare, pentru a lăţi împărăţia lui Dumnezeu. *La Corrispondenza* publică date statistice mult grăitoare, relativ la viaţa misionarilor. In mijlociu, ei nu ating de cât 4/5 din vârsta medie a unui om. Misionarii din Africa trăesc încă şi mai puţin, ceeace înseamnă că viaţa lor e scurtată cu 14-16 ani, luând ca bază de comparaţie vitalitatea oamenilor de vârsta lor. Congregaţia Propaganda Fide şi alte instituţii care se interesează de misiunile religioase propun reforme capabile de a salva mult viaţa şi sănătatea misionarilor răspândiţi sub climatele cele mai felurite. Cele câteva cunoştiinţe medicale dobândite de un misionar însărcinat să îngrijească pe alţii nu vor mai fi de ajuns. S'a emis părerea de a recurge la medici, cari, la rândul lor, ar îngriji pe misionari, trăind cu ei un timp determinat. *(La Croix*, 31 VII, 1931).

47. *Instruirea religioasă a copiilor mici* a fost tema discutată de congresul diocezan al diocezei Parisului, ţinut la 1 Martie 1932 la Paris. Anume, s'a cercetat numai *rolul mamei* în rezolvarea problemei acesteia, deoarece problema este prea vastă. O doamnă, membră a Consiliului superior al natalităţii, cercetând *„rolul credincioaselor în instruirea religioasă a copiilor"*, s'a limitat numai la vârsta copilului *până la 3 ani*. A stăruit asupra ideilor acestora: 1) Punctul covârşitor al problemei este *pregătirea temeinică a tuturor fetelor pentru a fi bune mame;* 2) Mama are asupra copilului, încă înainte de naşterea acestuia, o acţiune decisivă; 3) Trebue, mai ales în materie religioasă, să nu spui copilului niciodată decât vorbe adevărate şi nici decum amăgiri sau înşelăciuni; înrâurirea *pildei* părinţilor asupra celor mici este un mijloc atotputernic de educaţie; 5) trebue a-i obişnui din frageda pruncie să se'nvingă pe sine-şi.

Altă doamnă s'a ocupat cu *formarea religioasă a copilului în vârstă dela 3—5 ani*. In vârsta aceasta, tratăm copilul ca fiinţă inteligentă. Ca să-l facem să vadă pe Dumnezeu mai lămurit, îi desvoltăm sentimentul bucuriei şi al încrederei faţă de Dumnezeu, cum şi simţul supranaturalului. Il exersăm în rugăciune, îi formăm educaţia voinţei, îl punem în legătură cu povestirile biblice şi, servindu-ne de sărbătorile Bisericii, îl facem să cunoască viaţa Domnului nostru Iisus Christos. Rolul mamei şi aici este de primul rang. Ei îi aparţine scoaterea la iveală şi întărirea sau invers: afundarea şi înăbuşirea până la distrugere a vreunei însuşiri ce mijeşte abia, în firea copilaşului.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom." pe luna Ianuarie-Februarie 1933.

Un preot a tratat apoi problema pregătirii copilaşului de către mamă, *pentru primirea* sf. taine a pocăinţei şi a Euharistiei. Pentru aceasta, din vreme îndelungată trebue să facem pe copil să simtă bunătatea lui Dumnezeu şi să cultivăm în el dorinţa adâncă de a atinge *idealul creştin*. Trebue multă sforţare de inteligenţă, de răbdare, de tact, de blândeţe, de stăruinţă pentru a dispune sufletul micuţului la un examen de conştiinţă, la căinţă şi pocăinţă mai întâi, şi apoi la primirea lui Dumnezeu. Să nu se piardă din vedere marele adevăr: *dacă cea dintâi împărtăşire este bine făcută, Harul atuncea este hotărâtor pentru viaţa întreagă.*

48. *Crucea nestoriană de la Che-Ţe-Sen (China).* Ziarele chineze şi europene din Peking, China cereau, prin Februarie 1932, măsuri, spre a nu se lăsa distrugerei o preţioasă amintire a primelor sforţări de pătrundere a creştinismului în China. Era vorba de un monument împodobit cu crucea nestoriană, care s'a găsit în împrejurimile Pekingului, în pagoda (biserică chineză) de la Che-Ţe-Sen, pagodă zisă „a crucei". După inscripţiile ce s'au păstrat pe monument, pe locul pagodei actuale, fusese descoperită o cruce de piatră, încă din anul 960. In prezent, există două pietre cari sunt în curtea principală a pagodei, împodobite cu crucea nestoriană. Una din ele are o inscripţie în limba siriacă, probând fără îndoială că aparţine timpului când nestorianismul înflorea în nordul Chinei. Se pare că-i mai veche decât persecuţia de la 845. O fotografie a inscripţiei a fost trimisă la Şcoala biblică din Ierusalim şi chaldeianului Cheiko-profesor la Beyrouth. Ambele răspunsuri primite arătau că este scrisă în siriacă şi înseamnă: „priviţi spre ea (cruce) şi bizuiţi-vă în ea". Pe de altă parte, un manuscript siriac al Evangheliilor, care s'a păstrat la British-Museum de la Londra, poartă de asemenea pe frontispiciul Evangheliei Sf. Luca, aceeaş cruce cu aceleaşi cuvinte scrise în aceeaşi poziţie, dar cu adăogarea formulei acesteea: „ Crucea dătătoare de viaţă" *(La Cr.* 3 III, 1932).

49. *Cult protestant mecanizat, in Statele unite ale Americei.* Biserica protestantă americană se găteşte să facă încercări pentru celebrarea automată a serviciilor divine standardizate şi cinematografiate. Vor să prezinte, în toate bisericile protestante, acelaşi serviciu religios, dar cu colaborarea filmului şi a telegrafiei fără fir (fir). Iniţiatorul acestei mişcări este un oarecare D-l Pol Jones, prezidentul comitetului de educaţie creştină a Bisericei americane. Sistemul său e bazat pe un film sonor cu un joc puternic de reflectoare. Se încearcă executarea următorului serviciu divin: 1) un Angelus bucată executată ca deschidere de un maestru al orgei; 2) o adaptare scenică filmată a psalmului XXIX-lea; 3 imnuri sfinte, trecute prin telegrafie făr fir; 4) proecţiuni pe portrete ale predicatorilor celor mai eminenţi ai acelei Biserici cu extrase din cuvântările lor religioase; 5) şi, la urmă, o melodie de închidere la orgă. Reflectoarele vor înlocui lumina obişnuită. Această bizară inovaţie, tinde a realiza serioase economii pentru pastori, cărora li se prezintă

putinţa de a suprima ceremoniile mereu aceleaşi. O consecinţă a acestui sistem va mai fi şi suprimarea, în Statete Unite, a templelor protestante, cari nu vor mai avea raţiunea de a fi, cum de altminteri nici chiar pastorii înşişi. Fiecare credincios nu va avea decât să se pună în legătură radiofonică cu un post de telegrafie fără fir, organizat pentru emisiuni religioase, şi va putea urmări serviciul chiar şi din pat. Clericii se plâng că bisericile protestante sunt din ce în ce mai puţin frequentate de credincioşi. Dar cât de bine se soluţionează acest neajuns prin desfiinţarea bisericilor ca locaşuri de cult şi înlocuirea apostolilor animatori cu lucrările maşinismului mecanic, lăsăm în seama cetitorilor să-i aprecieze extravaganţa. *(La Cr.* 30. VII. 1931).

50. *Cultul Sf. Fecioare în Abisinia.* Cu ocazia centenarului Sinodului dela Efes, vicarul catolic din Galla a trimes muzeului din Latran o preţioasă colecţie de chipuri abisiniene ale Sf. Fecioarei care sunt o dovadă şi de artă etiopiană şi de fidelă devoţiune a acestui popor pentru Sf. Fecioară. Trei din aceste tablouri pe pânză, sunt opera artiştilor etiopieni cari s'au conformat anticilor modele indigene exprimând prin desen, dogma maternităţii divine a Sf. Fecioare. Celelalte 5 tablouri de curând imprimate ale Sf. Fecioare cu Sf. Prunc, sunt desemnate în peniţă. Prezintă aceleaşi caractere ca şi celelalte... S'au mai dăruit încă 2 lucruri: 1) Psaltirea Sf. Fecioare Maria, care conţine imne compuse de Sf. Efrem Sirur, împărţite în 7 capitole, câte unul în fiecare zi. Clerul şi o mare parte a creştinilor etiopieni sunt f. sârguincioşi în recitarea acestor f. vechi laude. 2) Al II-lea opuscul are titlul; Liturghia Mariei şi cuprinde rugăciuni ce se adaugă Canonului în sărbătorile Sf. Născătoare. Şi această carte are 7 capitole. Liturghia abisiniană cinsteşte pe Sf. Fecioară nu numai în sărbătorile ei anuale, ci în 3 zile în fiecare lună: 1—16 şi 21 ale lunei. *(La Cr.* 16 Iulie 1931).

51. *Lucrările de educaţie creştină în şcolile ştiinţifice ale Parisului.* Pentru Sf. Paşti din 1931, multe grupe de şcolari din Paris şi din peste 140 localităţi din Franţa s'au pregătit, după toată demnitatea creştinească, pentru liturghia de Sf. Paşte. 13. 200 elevi s'au pregătit în 1931, de la 11.845 din 1930. Afară de aceasta, pentru cei ce practică pe larg apostolatul creştin, s'a stabilit următorul procent: La Politehnică, 69 la sută; La Centrala, 69%. Din 750 elevi, 518 s'au înscris stagiari la Uniunea socială a inginerilor catolici; La Minele din Paris, 64%; la Arte şi meserii 31%, iar în alte şcoli proporţiile sunt analoage. La Politehnică, 48 elevi merg în fiecare Duminică să înveţe catehismul pe copiii din mahalalele Parisului; alţi 37 se devotează Patronagiilor şi cursurilor de seară; La Centrală, 51 catehizatori şi 24 la Patronagii etc. etc. etc... In momentul acesta, toate aceste şcoli „ştiinţifice" au grupări catholice cu reuniuni frequente şi cercuri de studii cu retrageri spirituale şi intensă activitate socială şi supranaturală. Revista „Euharistie" din Iunie 1931, de unde luăm aceste date, închee astfel: „Apostolatul" camaradului prin camaradul său, se realizează aci, prin excelenta acţiune a laicatului. Aceasta-i cheia enigmei transformărilor profunde a reînoirii creştineşti a acestor elite".

52. *Retragerea spirituală pascală a Corpului diplomatic catolic din Haga* a fost organizată în 1931, în săptămâna Sf. Patimi, de către nunţiul apostolic din Ţările de jos. Au asistat membrii catolici ai corpului diplomatic cu familiile lor şi membrii catholici ai coloniei franceze din Haga. Exerciţiile zilnice s'au făcut în Capela Părinţilor Jesuiţi, predicându-se în l. franceză, de către un Profesor al Institutului catolic din Paris. Au fost reprezentate legaţiile Austriei, Belgiei, Danemarcei, Spaniei, Marei Britanii, Franţei, Ungariei, Italiei, Poloniei, Portugaliei, Argentinei, Braziliei, Chili-ului; Cubei, Perului şi Venezuelei. *(L'Euharistie,* No. 118 din 16. VI 931).

53. *O capod'operă de artă aztecă: Christos redat în pene de păsări.* In muzeul Institutului de Arte frumoase de la Chicago, se păstrează un curios specimen de artă aztecă. Se ştie că Aztecii erău o rasă indiană care populà Mexicul în momentul cuceririi spaniole. Ruinele clădirilor lor arată că ei se bucurau de o civilizaţie înaintată, care n'are nimic comun cu proasta desvoltare a indienilor de astăzi înăbuşiţi de stăpânirea străină. E vorba de un măreţ portret al lui Hristos, făcut în întregime din pene de diferite colori, luate de artiştii mexicani de la mii de paseri. Lucrarea se pare a fi incomparabilă, prin frumuseţea şi prin scopul realizării ei, ceea ce presupune, la necunoscutul care-a executat-o, o neaşteptată cunoaştere a regulelor artei sale şi a valorii culorilor. Tabloul face parte dintr'o bogată colecţie de obiecte de artă antică a Mexicului. Formula aceasta artistică se pare că se urcă cu mai multe sute de ani înaintea ocupaţiei spaniole. Dar faptul că s'a realizat după această formulă şi Chipul lui Hristos arată că ea a persistat până la descoperirea noului continent. Convertiţi la creştinism de către primii misionari, artiştii indieni au început să reprezinte şi subiecte proprii creştine. Artistul portretului lui Hristos s'a servit de pene albe, cenuşii, castanii, roşii, spălăcite, galbene şi verzi. Se asigură că efectul ansamblului, oposiţia tonurilor, dau cu adevărat „picturii", o înfăţişare extraordinară, dar şi admirabilă. (*La Cr*. 3. III. 1932).

54. *Primul congres internaţional al presei tinerimei universitare catolice* s'a ţinut la Lille-Franţa la 3 III. 932. Au participat 100 persoane, reprezentând mai multe de 15 Ţări. Scopul urmărit a fost acesta: Să găsească mijloacele ca, presa studenţească, care, prin importanţa ei, prin calitatea redactorilor ei şi a mediului ce atinge ea, — să poată exercita o influenţă considerabilă în serviciul Bisericei şi al doctrinei sale. Organizându-se şi o expoziţie a publicaţiilor studenţeşti, s'a constatat că în întreaga lume apar ca 300 de reviste şi ziare studenţeşti catolice. Congresiştii au lucrat în trei comisiuni. Prima, *comisiuni tehnice* presidată de Profesorul-director al şcoalei de Jurnalism a Universităţii catolice de la Lille, a decis ca, pentru grupări mai puţin numeroase, să se tipărească ziare de format mic şi pe preţ redus, şi pentru Federaţii şi organizaţii importante, să se tipărească reviste, iar pentru redactarea lor trebue o deosebită îngrijire. A doua, *comisiunea de idei,* a decis

că trebue isgonite din publicaţiile studenţeşti lucrurile solemne, ca şi cele plicticoase sau desgustătoare; că nu trebue a se şovăi în faţa articolelor vânjoase, a celor voioase şi a celor satirice şi biciuitoare; că trebuie a se uza deplin de metoda anchetatoare, de a face un loc larg chestiunilor profesionale fără a neglija şi pe cele doctrinale, şi de a expune totul limpede şi vioiu. *A treia, comisiunea de colaborare,* a decis să se creeze comitete naţionale de presă universitară catolică cum şi un centru internaţional, prin care se va prelungi acţiunea congresului. Şi a mai decis şi ca întreagă această organizaţie să se pună de acord cu comisiunea de cooperaţie intelectuală dela Patr. română.

La o reuniune, s'a arătat numărul şi importanţa presei universitare catolice din întreaga lume, dela China şi Australia, până la Lituania şi Irlanda şi, dela Chili şi Columbia, până la Cehoslovacia şi România. Altă reuniune a exprimat, între altele şi următoarele deziderate: 1) Organele de presă să consideră ca o datorie a lor de a practica între ele schimbul cel mai larg cu putinţă. 2) Să desvolte între ele obicinuinţa de a colabora, nu numai prin schimb de clişee şi de fotografii, ci mai ales şi printr'o documetare reciprocă asupra a felurite mişcări a tinerilor şi a unei maniere generale asupra a tot ce priveşte moravurile şi obiceiurile studenţeşti, asupra vieţii intelectuale şi culturale a studenţilor, asupra chestiunilor profesionale, sociale etc. etc... 3) Să procedeze la formarea de comitete naţionale de presă universitară catolică ce se vor pune în legătură cu centrul internaţional de la Lille... *(La Cr.* 10 III. 1932).

55. *Delicte împotriva sentimentului religios în noul cod penal italian,* votat şi pus în aplicare în 1931. In două capitole, se arată că sunt pedepsiţi cu un an închisoare toţi cei ce batjocoresc public religia Statului; cu doi ani închisoare ceice mărturisesc dispreţ faţă de cineva care-şi practică religia sa — şi cu trei ani cei ce ofensează pe slujitorii cultului creştin. Se pedepseşte cu 1-3 ani închisoare sacrilegiul comis asupra obiectelor de cult, şi tot aşa şi cei ce turbură ceremoniile religioase, fie ele oficiate chiar şi într'alt loc particular, pe ceice ameninţă persoanele cari iau parte la ele sau împiedecă săvârşirea funcţiunilor religioase. Aceleaşi delicte comise împotriva altor religii decât cea de Stat, dar recunoscute de Stat, sunt lovite cu aceleaşi pedepse, în ce priveşte natura pedepsei, timpul închisorii însă se mai reduce.

Tot aşa şi blasfemia este aspru combătută, prin art 724: „Oricine, blasfemeaza, în public, cu invective sau cuvinte insultătoare divinitatea sau simbolurile sau persoanele venerate în religia Statului, este pedepsit cu o amendă de la 100—3000 lire". *(La Cr.* 16. III. 1932).

56. *Scriitorul italian Papini povesteşte motivele reîntoarcerii sale la Hristos.*

Răspunzând criticului Benedetto Croce, care, prin prisma vederilor sale de filosofie raţionalistă, găsea că cei întorşi din nou la credinţă au anumite scăderi morale, Papini spunea în ceea ce-l priveşte pe sine:

„In timpul răsboiului, am fost adânc întristat de priveliştea atâtor ruini şi atâtor suferinţe. După lecturi, am revenit la cetirea Sf. Evangheli, pe care o cetisem de mai multe ori, dar cu un duh neîncrezător şi duşmănos. Meditând asupra Evangheliei şi mai ales asupra Predicei de pe munte, am ajuns să cuget că singura mântuire pentru oameni şi singura scăpare împotriva reîntoarcerii ceasurilor grele prezente nu putea fi decât o schimbare radicală a sufletelor, adică trecerea dela ură la dragoste. Creştinismul mi-apăru dar, mai întâi, ca o doctorie a relelor omenirii. Pe urmă, am ajuns să mă conving ca Hristos, care a învăţat o morală aşa de opusă firii oamenilor, nu putea să fie numai un om, ci El era Dumnezeu. Şi cred că în clipa aceea a intervenit şi lucrarea tainică, dar rodnică a Harului. Şi atât de puternică era era în mine dragostea mea pentru acest divin Stăpân al dragostei, că m'am hotărât să scriu „Istoria lui Christos" (Storia di Cristo) nu pentru motive de împăcare personală sau pentru vreo deşartă gloriolă, ci pentru a ajuta în vreun fel pe fraţii mei. Când am terminat, m'am găsit în faţa necesităţii de a face parte din societatea întemeiată de Hristos. Şi iată-mă un credincios al Bisericii lui Hristos...

Dacă Croce vrea să creadă în această scurtă şi sinceră spovedanie, se va convinge că eu n'am fost dus spre convertire de nu ştiu ce slăbiciuni, nici de dorinţa de a mă refugia într'un azil tihnit (din contră: lucrarea cea mai grea şi mai dureroasă, în mod precis, după convertire începe) şi nici de vreo josnică vânare a popularităţii... Deatunci, mi-am îmbogăţit şi întărit credinţa mea, prin motive noi, mai ales de ordin istoric şi logic. Dar faptul care rămâne este că primul imbold mi-a venit dela o dorinţă poruncitoare de a aduce un serviciu oamenilor şi de-a le proba prin toate puterile mele, dragostea mea pentru ei.... (*la Croix* 30. III 932).

57. *Oameni de ştiinţă şi de arme deveniţi preoţi*. Pe la sfârşitul lunei Martie 1932, un locotenent-colonel aviator, trecut în rezervă, fost ofiţer şi de artilerie şi fost elev al Şcoalei Politehnice dela Paris, cerând preoţia pentru care s'a şi pregătit, abatele Pierre, şi-a slujit la Paris prima sa liturghie. Anuarul unei asociaţiuni denumită „Societatea amicală a foştilor elevi ai Şcoalei politehnice", arăta, în ultimul său volum, că 40 dintre membrii clerului francez actual au eşit din şcolile politehnice. Dela război încoace, doi colonei de artilerie s'au făcut preoţi, iar episcopul de Ajaccio a fost căpitan de artilerie colonială. Alt preot a fost în corpul de mine; 2 la poduri şi şosele; 2 în geniul maritim; 2 la marină; 3 în geniul militar; alţi 8 în artilerie; alţi 15 chiar, la eşirea lor din Şcoală, au intrat în preoţie. (La Croix, 13 IV 1932).

58. *O biserică pe apă*. In partea de N. E, Berlinul are un mic port pe râul Sprea, care nu este navigabil decât pentru vaporaşe şi luntri. Acolo se poate vedea, legat la ţărm, un vaporaş f. ordinar, dar care, de pe crucea lui albă dela partea de dinapoi, anunţă privitorului că stă în faţa unei biserici plutitoare pe apă.

Biserica aceasta pe apă, construită într'un vaporaş plutitor, este ceva idilic, o operă a timpurilor primitive, rătăcită la ţărmuri cu construcţii industriale moderne; magazinuri cu tone de mărfuri grele, uzine şi diferite fabrici. Bisericuţa aceasta plutitoare s'a construit pe unul din primele vapoare ale Berlinului de acum 60 ani care fu transformat pentru Biserică în 1920. E Biserica luntraşilor cari n'au timp să meargă până la Bisericile din oraş. Poate cuprinde cam 100 persoane. In toate Duminecile, este tixită de oameni şi, de 2 ori pe săptămână, parohienii ei vin din vreme să asculte aci Sf. Liturghie. Pentrucă este neîncăpătoare, este nevoită să se deplaseze în toate săptămânile, remorcată fiind de un frumos vapor şi dusă pe apă în portul dela Tegel, Ploetzow sau Treptow, unde şi alţi barcagii îi aşteaptă mângâierile ei sfinte. (*La Croix*, 22. III. 1932).

59. ***Piatra unde s'au aşezat pânile minunate.*** O misiune arheologică germană, condusă de un călugăr, a descoperit în Galileia, la câţiva kilometri de Capernaum, rămăşiţele unei biserici din veacul al IV-lea aşezat în pustiul Betsaidei, unde Messia, după ce vorbise de împărăţia lui D-zeu şi vindecase pe bolnavi, sătură o mulţime de 5.000 oameni, fără a mai socoti aci pe femei şi pe copiii, numai cu 5 pâini şi 2 peşti. In faţa absidei, este o piatră ce se ridică cu 20 cm. deasupra nivelului terenului şi arată semne lămurite de sforţări făcute de a scoate mici bucăţele din ea. E curios să confrunţi amănuntul acesta cu povestirea unei călugăriţe spaniole, Eutheria, care, în urma pelerinajului ei la Locurile Sfinte, în ultima pătrime a secolului IV, scria: „Deasupra pietrei pe care Domnul puse pâinile, se înalţă o biserică. Vizitatorii au obiceiul să scoată o frântură din piatră ca talisman contra bolilor". Oare să fie vorba de aceiaşi piatră? Sau de o piatră ce ar fi înlocuit pe cea authentică, îmbucătăţită şi risipită de lume, şi care s'ar fi bucurat de aceiaşi favoare pe lângă pelerini? Oricum ar fi piatra, biserica însă este cea zidită pentru comemorarea minunei. Unul dintre mosaicurile descoperite aminteşte minunea, reproducând un coş cu doi peşti şi câteva pâini urcate pe o cruce. (*La Croix*, 29. III. 1932).

60. ***O liturghie săvârşită la orele 5 seara, în biserica misiunei sirienilor din Paris.*** In Paris, liturghia Sf. Iacob, primul episcop al Ierusalimului, liturghia din Sâmbăta Mare, se slujeşte după amiază. Anul acesta, restaurându-se biserica Sf. Efrem Sirul, a misiunei siriene din Franţa, inaugurarea ei s'a fixat la 26 Martie, odată cu slujirea liturghiei Sf. Iacob, cea mai veche liturghie creştină, însoţită de cântări în limba siriacă şi de un mişcător ritual... (La Cr., 29 III. 1931).

61. ***Cum un misionar a ajuns rege peste o ţărişoară de negri în Africa.*** Nişte inimoşi francezi, servindu-se de minunatele mijloace de locomoţie modernă, au putut să ia contact cu toate îndepărtatele posturi de misiune catolică la sălbatecii din Africa. Ce au văzut şi aflat, au publicat într'o serie de reportagii intitulate „La croisière bleue". Sosind în Bangueolo, au aflat şi cum

episcopul misionar Dupont a ajuns rege peste negrii de acolo. Făcând o vizită regelui tribului, acela i-a spus: „Te sfătuiesc să pleci cât mai repede de aici, de nu vrei să fii omorît fără milă". — „Ar fi o mare pagubă, i-a răspuns misionarul, pentrucă eu am venit să îngrijesc şi să vindec bolnavii tăi!" Şi fără altă invitare, misionarul episcop plecă. Răspunsul lui potolit şi despărţirea aceasta impresionară pe regele negru, care, observând că misionarul uitase un pachet de stofă, trimise după el. — „Spune şefului tău, zise Dupont trimisului, că un conducător de supuşi ca mine, niciodată nu-şi aşază de 2 ori persoana sa în aceiaşi reşedinţă. Cât despre pachet, să şi-l păstreze!" Răspunsul făcu impresie. Iar când, mai târziu, căzu bolnav şi când medicii lui nu-l putură vindeca, trimise după episcopul misionar. Acesta, punând condiţiuni şi regele primindu-le, misionarul sosi şi-l vindecă. Având acum regele toată încrederea în misionar, Dupont se aşeză acolo cu toţi misionarii săi. Când îşi simţi sfârşitul, regele trimese după Dupont şi-l rugă să-i fie moştenitor, deoarece fratele său, dacă l-ar fi urmat, i-ar fi omorât pe toţi numeroşii săi copii şi multele lui soţii. Socotind foloasele pentru misiunea sa, Dupont primi şi aşa ajunse el rege, protectorul unei numeroase familii de femei şi copii ce fuseseră ameninţaţi cu moartea în Bangueolo. El înlocui poligamia cu căsătoria creştină, părinţii albi ajunseră dascălii şi preoţii negrilor, iar domnia lui fu numită Chilubula, adică paradisul, raiul. Lucrul acesta se poate ceti documentat şi în cartea: „Misiunile catolice franceze în sec. 19-lea" (pag. 422) de P. Prolet (Les missions catholiques françaises au XIX-e siècle). *La Croix* 5. IV, 1932.

Preot ARISTIDE N. GEAMĂNU,
Com. Iaşi jud. Gorj.

Noui metode pentru aducerea sufletelor la Hristos.

Aducerea sufletelor la Hristos trebue să fie pentru Biserică şi slujitorii ei o grijă de căpetenie. Pentru această operă însă, entuziasmul şi râvna singure s'au dovedit insuficiente. Pentruca lucrul acesta să reuşească, se mai cere, pe lângă mult elan, folosirea metodelor bune. Metode, care să aibă în vedere psihologia lumii de azi şi cauzele care o îndepărtează de Hristos, pentruca apoi să se poată lucra asupra ei cu mijloace potrivite şi rodnice. In Biserica noastră, nu s'a prea ţinut seamă de această tehnică a lucrului de încreştinare a societăţii şi deaceea sforţările au rămas în multe cazuri sterpe şi zădarnice. A venit vremea însă, când oricine îşi dă seama, că nu se poate clădi ceva trainic numai cu vorba sau cu entuziasmul, ci că e nevoie încă de atâtea alte lucruri.

De înmulţirea şi perfecţionarea metodelor de lucru, are nevoie Biserica mai ales astăzi, când, în faţa atâtor pericole, ea îşi simte ca cea mai poruncitoare datorie transformarea lumii din temelii.

In scopul de a arăta cât de mare însemnătate are o metodă de lucru în această privinţă şi pentru a lua învăţăminte dela lu-

crătorii mai vechi în ogorul acesta, mi-am propus să expun în scurte cuvinte metodele folosite în Franţa, în special de „Misiunea populară Evanghelică", în opera de încreştinare şi moralizare a mediului muncitoresc.

Infiinţată în 1872, de un pastor englez, MC All, opera aceasta lucrează în deosebi printre lucrătorii din marele oraşe şi cetăţi industriale şi printre ţărani. Se inspiră din cuvintele sf. Ap. Pavel: „a se face tuturor toate pentruca să dobândesc pe toţi". Deaceea ea este întotdeauna gata de a-şi perfecţiona metodele de lucru, pentru a spori rodnicia ei, în vederea binelui spiritual şi creştin.

Printre mijloacele foarte variate: vapoare misionare, mesagii, automobile, etc., aşa zisele căminuri populare (Fraternităţi, Solidarităţi), par a folosi metoda esenţială. Deaceea găsim de folos a o arăta aici în câteva cuvinte, după care vom trece la altele.

Mai întâi însă, se impun câteva date asupra mediului, la care se aplică.

Este o greşală aceea de a considera Franţa ca o ţară catolică. Chiar statisticele catolice arată că numărul catolicilor variază între 6—8 milioane, adică o cincime din populaţia totală. Iar protestanţii, dupa cea mai optimistă statistică a lor, deabia ating numărul de un milion. Toată cealaltă massă a lumii trăeşte prin urmare în afară de Biserică, în principii liber cugetătoare, francmasonice, teosofice sau necălăuzită de niciun principiu. Se spune că, printre altele, clericalismul ar fi fost una din cauzele, cari au îndepărtat pe lucrători de Biserică. In unele oraşe, uniţi cu patronii asupritori, preoţii catolici au perdut influenţa pe lângă lucrători. Misiunea populară pretinde că nu face polemică, întrucât se adresează unei lumi fără nicio cultură religioasă sau în întregime indiferentă. Sunt copii, de pildă, cari nu ştiau nimic de Hristos, decât doar că l-au văzut la vreo cofetărie, în zahăr roşu, sau, întâmplător, pe un crucifix. Există, prin urmare, mai întâi o ignoranţă completă în privinţa creştinismului.

Această massă de oameni se caracterizează, apoi, ceeace e şi mai trist, printr'o absenţă totală de orice nevoie religioasă conştientă. Această nepăsare şi inerţie se explică, în mare parte, prin acea nevoie de odihnă, pe care o simte lumea de după război şi mai ales lucrătorii, după lucrul atât de obositor al uzinei. Mai adăugaţi la aceasta consideraţiile, că astăzi lucrătorul este condus de maşină, iar aceasta îl oboseşte, plictiseşte şi îndobitoceşte. Că apoi, în orele libere, nu găseşte mijloacele pentru o recreaţie superioară. Lipsa totală a naturii din unele oraşe ca Roubaix, de care pădurea cea mai apropiată se află la 35 km. depărtare (nu există loc nici pentru corturile cercetaşilor), atmosfera grea a oraşului, plin de fum şi lipsit de coloare, toate acestea contribuesc la sporirea mizeriei fizice şi prin aceasta şi a celei morale. Am vizitat vara trecută Roubaix şi mi-am putut da seama personal de trista viaţă, pe care o duc acolo lucrătorii. Aceasta numai ca exemplu, pentrucă situaţia este cam aceiaşi în toate părţile, cu prea mici diferenţe.

Ce se poate face într'un astfel de mediu? Un pastor spunea că ar putea evangheliza Franţa întreagă numai în trei zile, dacă i s'ar pune la dispoziţie un automobil. Aceasta însă e o greşală. Experienţa o dovedeşte cu prisosinţă.

O operă trainică nu se poate înfăptui decât printr'o muncă stăruitoare şi îndelungată. Trebue ca, după ce-ai deşteptat sentimentul religios şi ai aprins flacăra dragostei pentru Hristos şi aproapele, s'o întreţii şi s'o sporeşti. In domeniul acesta, cine nu urcă, coboară; cine nu progresează, dă înapoi; cine nu creşte, scade. Pentru aceasta, trebue să pui lumea în contact permanent într'o vreme îndelungată cu un focar de viaţă creştină.

Stabilirea contactului cu elementele străine de creştinism şi menţinerea acestui contact constituesc cele două scopuri esenţiale ale operii de încreştinare. „Misiunea populară evanghelică" nu-şi impune nicio regulă absolută, ci caută să prindă şi să folosească toate prilejurile şi mijloacele legitime şi cinstite. Nu pierde nici un prilej pentru a intra în legătură cu această lume străină de Dumnezeu.

Astfel, printre mijloacele obişnuite pentru a atrage lumea, se pot înnumăra: colportajiile făcute dimineaţa, însoţite, după cazuri, de o mică predică; mărturia vreunui beţiv scăpat de urâtul obiceiu; distribuirea de invitaţii; vânzarea de foi religioase şi pericope din Noul Testament. Una însă dintre metodele, care au dat cele mai bune rezultate, este *organizarea serbărilor recreative.* Dată fiind nevoia de distracţie şi odihnă, pe care o simte această lume, se face sforţarea de a răspunde la această nevoie într'o formă sănătoasă. De obiceiu, lucrătorii se închid sărbătoarea în cârciumi (în Roubaix există 2800 cârciumi pentru 113.000 locuitori) sau iese din oraş la acele serbări câmpeneşti sau bâlciuri, dar şi atunci pentru a bea. Aducându-i, prin urmare, la un altfel de distracţie, înseamnă că s'a făcut deja un pas înainte.

Serbările recreative pot avea şi trebue să aibă un program variat, proiecţiuni luminoase, piese de teatru, cinema. Toate însă bine alese.

Pentru acestea se cere chiar şi plată. Nu mai este vremea când să dai totul gratuit. Lumii de azi (din Franţa cel puţin) nu-i place să aibă totul pe gratis. Aceasta din demnitate şi pentrucă nu vor să se simtă jenaţi. Apoi, după mentalitatea curentă, tot ce este gratis pare a nu avea valoare.

După serbarea recreativă, se ţine o scurtă cuvântare religioasă, dar energică şi având caracterul unui apel sau al Vestei celei Bune. Cu câteva cântece religioase şi rugăciuni, serbarea ia sfârşit. Prin această metodă, s'a putut atrage multă lume şi aproape toată această lume rămânea şi pentru partea religioasă. La început din curiozitate, mai târziu chiar din nevoie religioasă.

Mai sunt însă şi alte metode. Astfel, s'au putut câştiga multe suflete tinere pentru Hristos, prin *constituirea unei societăţi muzicale, de studiu* sau *pentru a da serbări.* Şi acestea au devenit instrumente de cucerire a părinţilor. Pentru acelaş scop, s'au înfiinţat *cantine, cooperative, cercuri de studiu pentru tineri şi tinere,* ş. a.

Alt bun mijloc este *scutismul* (cercetăşia). Aproape jumătate din catehumeni sunt câştigaţi prin scutism. Prin urmare, pentru a începe lucrul serios, trebue să arunci mai întâi plasa, aşa fel ca să nu te simtă. — In opera de moralizare, intră, în primul rând, lupta contra alcoolului, care face ravagii în lumea muncitorilor. (La Rouen, numai într'un an, a fost condamnaţi pentru beţie 8000 lucrători). In acelaş scop, protestanţii au creat societăţile „*Croix bleue*" pentru adulţi şi „*l'Espoir*" pentru copii, din cari face parte multă lume, cu obligaţia de a nu mai bea de loc alcool şi de a convinge şi pe alţii să facă la fel.

Pentru a se feri de tineri şi tinere de influenţele răufăcătoare ale mediului, „Armata mântuirii", o societate cu o foarte vastă activitate, a clădit în Paris două mari *cămine*, unul pentru tineri şi altul pentru tinere. Mii de tineri îşi găsesc acolo tot confortul necesar, în schimbul unei sume modeste şi o viaţă spirituală, pe cari n'o găsesc nicăeri aiurea.

Infiinţarea aşa numitelor „*patronate*" şi „*şcoale de gardă*" intră deasemenea în preocupările „Misiunii evanghelice". Lucrul acestora constă din a aduna pe copii Joile după amiază şi Duminicile, spre a le oferi distracţii sănătoase, a-i ajuta la prepararea lecţiilor, a-i conduce la biserică şi a-i feri astfel de contactul vătămător al mediului.

Aceiaşi funcţiune îndeplinesc, cu mai multe roade, *coloniile de vacanţă*. Se fac, deobicei, în staţiunile balneare şi climaterice Durează cel puţin o lună şi jumătate. Sunt primiţi aici toţi copii, de orice confesiune şi rang social ar fi.

Totul este aproape gratuit. Impinşi de nevoia de recreaţie şi atraşi şi de avantajiile materiale, sute de părinţi îşi dau copiii în aceste colonii. Au, dealtfel, şi garanţia că vor fi bine îngrijiţi. O mână de monitori, mare parte studenţi teologi, îi iau în primire şi încearcă să le dea o educaţie creştină, de care sunt deobicei cu totul străini. Două ore pe zi fac cu ei lecţii religioase şi rugăciuni şi aceleaşi direcţiuni şi sfaturi ca şi bunul exemplu însoţesc pe copii până şi în jocurile lor. Am avut prilejul să lucrez într'o astfel de colonie de vacanţă la S-t Quentin şi m'am minunat de rezultatele, la cari se poate ajunge prin această metodă.

Există în Franţa şi un fel de *colonii de vacanţă pentru adulţi*. Cunosc pe una dintre ele, unde am stat şi eu câteva săptămâni, vara trecută. Se află la *Houlgate*, pe malul mării mânecii. O familie bogată şi creştină primeşte în casele sale tot felul de lume. Cei noi, atraşi de înlesnirile materiale, cei vechi de intensa viată creştină, vin cu sutele. Directoarea însă obligă pe toţi să ia parte la rugăciunile şi predicile, cari se fac, de două ori pe zi. La început, lumea, nedeprinsă cu acest fel de obligaţie, cam cârteşte. Cu timpul însă, se obişnueşte şi ajunge să le dorească şi să le simtă nevoia. Pastorii cari se perindă pe acolo, câte 5—6 pe vară, îşi dau toate silinţele ca să aducă lumea la Hristos. Una din metodele lor este şi aceea de a face rugăciuni şi predici pe plajă. Trecătorii, atraşi mai întâi de curiozitate şi ţintuiţi apoi locului prin căldura predicii, veniau singuri şi altă dată.

Asta se datorește în mare parte și talentului și tactului deosebit, pe care le arătau pastorii în predicile lor. Impărțirea de foi religioase, apeluri, bucăți din Biblie, completau restul.

Pastorii căutau să vorbească cu fiecare în parte, pentru a ajuta pe fiecare să vină la Hristos. Această metodă, care nu place unora, din cauza caracterului ei cam forțat (silit), este în realitate foarte fructoasă. Trebue să isprăvim odată cu lâncezeala și politeța noastră! Trebue să îndrăsnim întru Hristos, să răscolim sufletele, să frământăm mințile, să neliniștim inimile, cu orice risc, pentruca, din această furtună, să iasă liniștea și soarele lui Hristos. Omul are nevoie de zguduire, ca să fie trezit din amorțeala în care zace. Cei cari au sondat mai bine ca oricine sufletele, *Pascal* și *Kierkegaard*, sunt de aceiași părere.

In acest sens, nimic nu este mai periculos decât o liniște burgheză, falsă și de suprafață.

Metoda aceasta individuală, combinată desigur, în măsură potrivită, cu cea colectivă este la noi foarte necesară. Prea ne adresăm numai în general, în gol. Prea lăsăm omului posibilitatea să se ascundă sub anonimat și, prin asta, să rămână cu păcatele lui. Fiecare om are nevoile lui și condițiunile particulare în care trăește. Metoda noastră nu-i desigur pur *sociologică*. Probă *taina mărturisirii*, o metodă eminamente *individuală* și cea mai bună dintre toate. Numai că nu sunt prea mulți creștinii cari să se mărturisească și nu toate mărturisirile se fac după cum se cuvine. Trebue deci, să aducem pe creștini la mărturisire și pentru aceasta extinderea metodei individuale nu este greșită. Trebue să punem tuturor și oricând, întrebarea: Cum stai cu Hristos? Indeplinită cu tact, pentru a nu părea o violentare a misterului personalității omenești, această metodă este una dintre cele mai rodnice.

Ambele metode, cea individuală și cea colectivă, trebuesc aplicate. Pentru cea colectivă, se pot face *serbări religioase în parohie*, la care să ia parte toți parohienii și să aibă, prin aceasta, prilejul de a se apropia sufletește mai mult unii de alții. Omul are nevoie de societate și este greșită părerea acelora cari depreciază această tendință firească a omenirii. Ceeace trebue criticat este modul, în care se satisface acest instinct. Creștinismul binecuvântează comunitatea adică Biserica, corpul său. Iar în ultima vreme, idealul suprem de realizat, va fi acea comuniune a oamenilor între ei în Dumnezeu prin dragoste. In loc de a tot critica deci pe omul care-și caută societate, s'ar face mai bine să se dea omului o societate ideală și mijloacele după cum am văzut nu lipsesc. Pentru a ne da seama câtă forță și câtă influență are o viață în comun, n'avem decât să amintim că o mișcare religioasă, *Grupurile din Oxford*, face într'una aderenți numai datorită acestei vieți comune pe care o oferă oamenilor. (Poate singura parte bună pe care o are).

Dacă lumea are nevoie de distracție, nu trebue s'o condamnăm pentru asta, pentrucă este o nevoie firească și nici Hristos n'o condamnă, când este satisfăcută cum trebue. Ci să-i pui la dispoziție mijloace sănătoase și creștinești de distracție, folosindu-le și pe acestea pentru sporirea vieții creștine.

Scriitorul Dimitri Merejkovski spunea în una din conferinţele sale, că Biserica se îndepărtează de lume şi lumea de Biserică. Pentru a apropia lumea de Biserică, slujitorii ei trebue să se pogoare puţin la ea Oaia pierdută n'a venit singură în braţele Păstorului, ci a fost nevoie să se ducă Păstorul s'o caute.

Să dispară acea atitudine dublă: viaţa la biserică şi viaţa de toate zilele. Trebue să întindem spiritul creştin până şi în distracţiile noastre. Hristos nu cere renunţarea la bucurie, pentrucă El ne-o promite pe cea mai mare.

Am scris acestea cu speranţa, că se vor găsi şi la noi mulţi preoţi zeloşi, care se vor inspira din operele creştineşti de aiurea şi vor şti să le adapteze şi realizeze la noi în spirit ortodox.

25 Mai, 1933, Strassburg. CONST. C. PAVEL

Ortodoxia franceză.

Despre starea Ortodocşilor din Apus, la noi se cunoaşte puţin.

După războiu, prin revărsarea peste graniţe a Ruşilor, numărul acestora s'a mărit considerabil; comunităţi noui s'au organizat şi s'au zidit multe biserici.

Puţini, cum erau înainte şi risipiţi, Ortodocşii din ţările occidentale se aflau mereu în pericolul de-a fi înghiţiţi în massele altor confesiuni dominante. Astăzi însă, se poate vorbi de o mişcare ortodoxă în Occident. O desvoltare importantă a luat biserica ortodoxă, pe teritoriul Franţei şi în coloniile sale.

In rândurile ce urmează, ne e aminte, a ne ocupa de o fracţiune a Ortodocşilor din Franţa: de Comunitatea ortodoxă franceză.

Această comunitate ortodoxă, cunoaşte deja al patrulea an de existenţă. Inceputurile ei sunt strâns legate de apariţia în Occident a emigraţiei ruseşti. Prin Ruşi, Ortodoxia a început să fie mai bine cunoscută în Apus şi răspândită.

Prin aderări libere şi prin căsătorii mixte între Ruşi şi Francezi, s'a format primul nucleu al Ortodoxiei franceze. Pentru a satisface nevoile religioase a grupului ortodox de Francezi, pe de o parte, şi a unui număr de Ruşi de naţionalitate şi alţii de limbă franceză, precum şi a unei părţi din tineretul rus, crescut în educaţia franceză, pe de altă parte, — s'a înfiinţat în 1929, la Paris, cea dintâi parohie ortodoxă franceză.

Organizarea acesteia se datoreşte mult ieromonahului *Lew Gillet,* fost călugăr uniat, convertit la Ortodoxie în 1929, actualmente titular al parohiei ortodoxe franceze din Paris. Mai jos vom da relaţii mai largi despre dânsul.

O altă parohie ortodoxă franceză se află la Nantes (Bretagne) şi are ca preot pe Eugène Coulon, francez de origină. El

a fost laic, până în 1931, când mitropolitul rus Evloghie din Paris, îl ordonă preot pentru comunitatea din Nantes. El serveşte şi colonia grecească din Bretania.

Ieromonahul Lew Gillet, este de origină franceză, născut în apropiere de Grenoble, în 1893. După studii laice la Sorbona şi Geneva, îşi face cultura teologică la Roma şi în Anglia. Intră în monahism şi este ordonat în preoţie, de mitropolitul Galiţiei, Andreiu Şeptiţchi, al cărui secretar a fost până în 1929.

Pe lângă slujba de paroh, ieromonahul Gillet, este spiritual al închisorilor şi spitalelor din Franţa, pentru ortodocşi şi profesor la Institutul de Teologie ortodoxă din Paris [1]). El călătoreşte mult pentru a întreţine relaţii cu mici grupuri de ortodocşi francezi din diferite părţi a ţării.

Un grup mai important de Ortodocşi francezi, la care se adaogă un cerc de studenţi ortodocşi de diferite naţionalităţi, îl formează Strassburgul. După asigurările părintelui Gillet, e posibilă înfiinţarea în curând, a unei parohii ortodoxe în Strassburg. Un alt centru de Ortodocşi, pe care-l vizitează părintele Gillet, e la Rivière. Tot el întreţine relaţii cu Ortodocşii din Londra şi cu diferite cercuri anglicane, care sunt în căutarea Ortodoxiei; de asemenea, ia parte la conferinţele anglo-ortodoxe.

La acestea, el adaogă o largă activitate socială religioasă; ţine conferinţe, organizează grupuri de studii, face instrucţie religioasă cu tineretul, ş. a.

Un alt preot ortodox francez este Georges Jouagny. La Ortodoxie a aderat de cinci ani, însă preot e din 1930, sfinţit deasemenea de mitropolitul Evloghie. Inainte de a trece la biserica ortodoxă, a făcut studii teologice şi a fost mult timp profesor în învăţământul secundar. Un an a fost vicar al parohiei ortodoxe franceze din Paris şi de doi ani a fondat un azil pentru copii săraci, „La Colonie St. Georges“, căreia acum îi sacrifică întreaga sa activitate. Sediul azilului e la ţară, şi funcţionează întregul an [1]). Scopul său e dublu:

1. De a asigura şederea la ţară a copiilor cu sănătatea slabă. (Cei mai mulţi copii sunt dela oraş).

2. Formarea religioasă a acestora. Azilul e numai pentru băeţi. In timpul verii însă, are spre îngrijire şi un grup de fete încredinţat de soc. „Crucea Roşie“. Se primesc copii de orice confesiune şi de orice naţionalitate. Un doctor întreţine supravegherea medicală. Părintele Jouagny are în permanenţă un preot „aumônier“, care-l ajuta în opera sa de caritate. „La Colonie St. Georges“, se află sub protecţia legilor franceze.

Faţă de stat, situaţia comunităţii ortodoxe franceze este aceeaşi ca şi a tuturor cultelor din Franţa, de sub regimul se-

---

1) Serviciul religios îl oficiază pe 174, Bd. de la Gare, Paris.

1) La Chavonne (Aisne).

paraţiei. Intreţinerea clerului se face prin cotizaţii benevole a credincioşilor.

Faţă de alte confesiuni, ea menţine relaţii bune. In raporturi amicale se află îndeosebi cu Biserica protestantă, anglicană şi cu Vechii catolici.

Canoniceşte Ortodoxia franceză aparţine jurisdicţiei patriarhiei din Constantinopol şi este supraveghiată prin mitropolitul Evloghie din Paris.

Conducătorii Ortodoxiei franceze pun mari speranţe în acţiunea lor. Ei cred în viitorul unei Ortodoxii franceze independente şi chiar în crearea unui nou tip de Ortodoxie pentru Occident. In această privinţă, iată ce spune o foaie de propagandă a parohiei parisiene [2].

„E posibil şi chiar normal ca Ortodoxia franceză, când va atinge un anumit stadiu de desvoltare, să devină autonomă. Şi, cum Ortodoxia nu e bizantină sau slavă, ci universală, Ortodocşilor occidentali aparţine să creeze un tip de Ortodoxie proprie Occidentului şi care, în anumite puncte, va putea să difere mult de tipul oriental".

Şi mai departe:

„Francezi de naţionalitate sau de limbă, ne mai simţim legaţi de vechea tradiţie „ortodoxă" a Franţei, de „Franţa foarte creştină" a secolelor când Orientul şi Occidentul nu erau despărţiţi. Sfântul Irineu (care a fost trăsura de unire între Orient şi Occident), martirii Lyonului şi Vienei, Sfântul Martin de Tours, sfânta Genevièva, acestea sunt câteva din numele mari, de cari noi vrem să ne apropiem. Insă noi nu ne simţim străini nici de sfântul Ludovic, nici de Jeanne d'Arc, nici de Pascal. Şi, tot ce simţirea franceză şi inteligenţa franceză crează astăzi ca bun şi însemnat, noi vrem deasemenea să-l simţim al nostru, să-l consacrăm lui Christ, să-l facem ortodox".

Bisericile ortodoxe naţionale, nu pot decât să se bucure de succesele tinerii Ortodoxiei franceze şi să o încurajeze.

Paris, 17. XI. 1932.

AL. NICOV.

2) „Qu'est-ce que l'Orthodoxie française".

CĂRŢI, REVISTE, ZIARE

MENŢIUNI CRITICE asupra cărţii: Pr. C. Dron, Canoanele text şi interpretare.

de Prof. NIC. POPOVICI
Arad.

I.

1. *Prefaţa cărţii.* — Cartea prezentă a Păr. C. Dron este, precum ne spune Sf. Sa în prefaţă, o ediţie de probă din opera întreagă în curs de imprimare. Cuprinde pe 275 pg. textul şi comentarul celor 85 canoane apostolice. In prefaţă Sf. Sa ne mai spune că această lucrare este foarte necesară ştiinţei teologice şi vieţii bisericeşti şi că Sf. Sa prin această operă are de gând să împlinească *„lipsa unei colecţiuni a canoanelor în limba română"*, oferindu-ne *„o colecţie a canoanelor Bisericii Ortodoxe, însoţită de comentariile trebuitoare... o contribuţie originală, care să împlinească marea lipsă ce se simte de o asemenea lucrare"*, şi să ne pună la îndemână *„întreaga lucrare de lămurire a legislaţiei noastre canonice"*. Deci prin această lucrare nu ni se vor oferi numai contribuţii nouă în acest domeniu, ci se va face un lucru cu mult mai mare, mai ales că, afirmă Sf. Sa, traducerea românească a operei lui Milaş este *„insuficientă pentru nevoile de azi ale Bisericii noastre"*. Vizează adică opera fostului episcop al Zarei, Nicodim Milaş, tradusă pe româneşte de scriitorul acestor rânduri în colaborare cu protoiereul U. Kovincici sub titlul: *„Canoanele Bisericii Ortodoxe însoţite de comentarii"* şi din care până acum a apărut volumul prim în două părţi, cuprinzând pe VIII+316+574=898 pagini, textul şi comentariile canoanelor apostolice şi ale sinoadelor ecumenice, având să urmeze în curând şi volumul al doilea cu textul şi comentariile restului operei canonice, adică ale canoanelor sinoadelor locale şi ale Sfinţilor Părinţi. Ne mai spune Sf. Sa, că, pentru înfăptuirea lucrării sale a trebuit să parcurgă o sumedenie de lucrări în materie, române şi străine, şi dacă nu va fi deslegat definitiv toate chestiunile, totuşi voieşte *să deschidă drumul cercetărilor în ramura legislaţiei noastre bisericeşti.*

Prin urmare din celece ni-se spune în prefaţă ar trebui să credem că ne găsim în faţa primei lucrări serioase de felul acesta în literatura teologică ortodoxă şi că în persoana Păr. Dron avem să salutăm un autor mult mai priceput în materie de drept canonic decât cei de până acum.

Sf. Sa nu ne spune pe cine a voit să înţeleagă sub generalizarea de *„alţii"*, cărora nu le-ar fi reuşit să ne dea vre-o lucrare mai temeinică în acest domeniu. Presupunem că este vorba de autorii români mai noui, între cari fără îndoială că se va fi gândit în prima linie la *Mitropolitul A. Şaguna* şi la venerabi-

lul profesor de drept bisericesc, d-l *D. Boroianu*. Din cele spuse de Sf. Sa însă, este clar că la tot cazul vizează și traducerea românească a operei lui Milaș. Așa dară în lucrarea Păr. Dron, vom avea să salutăm o înfăptuire, care este mai presus decât toate celelalte și în special decât a lui Milaș, despre care până acum, așa știam, că este cel mai mare canonist ortodox contimporan. Şi dacă cele afirmate de Sf. Sa în prefața cărții sale ar corespunde adevărului, n'am avea de făcut altceva, decât să ne bucurăm din toată inima, mai ales că stăm în preajma ținerii viitorului sinod ecumenic. Fără îndoială, că s'ar bucura și Milaș, dacă ar mai fi în viață și dacă ar fi cazul, deoarece acest episcop, care viața sa întreagă și-a dedicat-o studiilor de drept bisericesc, era lipsit de orice orgoliu, deși a avut multe de suferit din cauza invidiei și orgoliului altora.

2. *Locul lui Milaş în știința teologică ortodoxă.* — Locul pe care-l deține Milaș în știința contimporană a teologiei ortodoxe, este cunoscut și recunoscut de toată lumea. Mulțimea operelor sale din domeniul științei dreptului bisericesc ortodox, opere alcătuite cu un aparat științific, de care a fost în situația să dispună în urma calităților sale excepționale, l-a înălțat la rangul de cel mai de seamă canonist contimporan al Bisericii ortodoxe întregi. Până acum încă nimeni nu a crezut de cuviință și nu a fost în stare să conteste autoritatea, de care Milaș se bucură în întreaga lume ortodoxă. Dovada cea mai eclatantă despre această recunoaștere unanimă ni-se dă și prin împrejurarea că lucrările lui au fost traduse în o mulțime de limbi. Astfel manualul său sistematic de drept bisericesc a fost tradus în limba germană, română, bulgară, rusă și grecească. Aprecieri asupra operilor lui au apărut chiar și în limba arabă, iar teologii ruși drept consacrare a operei lui științifice, l-au ales membru onorific al Academiei spirituale din Petrograd. Invățații români încă au fost de acord cu toți ceilalați teologi ortodocși în recunoașterea autorității lui Milaș.

Citez aici numai pe doi teologi români, cari sunt însă recunoscuți ca cei mai de seamă: *Păr. Prof. I. Mihălcescu,* în prefața scrisă la traducerea românească a manualului de drept bisericesc al lui Milaș, recunoaște fără rezervă că *„nu e o rușine pentru noi, că nimeni dintr'ai noștri nu s'a putut până acum măsura cu învățatul vlădică Nicodem Milaș"*. Iar *Păr. Arhimandrit I. Scriban,* în darea de seamă din revista *„Biserica Ortodoxă Română"* (nr. 7-8 din 1930), scrisă din prilejul apariției traducerii românești a „Canoanelor Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii", spune că Milaș este un *mare teolog ortodox și că tâlcuirea aceasta a canoanelor este o scriere vestită în sânul teologiei noastre ortodoxe, a cărei apariție pe limba noastră crede că merită să fie primită cu mare bucurie.* Chiar și Păr. Dron în introducerea sa scrisă la lucrarea *„Valoarea actuală a canoanelor"*, apărută în anul 1928 ne spune că *„dreptul bisericesc oriental" al lui Milaş este o lucrare de mare însemnătate.*

3. *Neajunsurile presupuse din operele lui Milaş.* — Totuşi Păr. Dron încă la 1928 îi atribue lui Milaş unele neajunsuri. Vorbind adică despre dreptul bisericesc al lui Milaş spune că lucrarea aceasta *nu este „însoţită de textul canoanelor, ceeace împiedecă coborîrea cercetătorului la sursa chestiunilor de drept bisericesc"*, apoi ar mai avea şi *„unele repeţiri în orânduirea materialului şi nu este o lucrare originală"*. Probabil că pe atunci Sf. Sa nu cunoştea existenţa celorlalte două lucrări ale lui Milaş din acest domeniu: 1) Colecţiunea canoanelor şi 2) Canoanele Bisericii Ortodoxe însoţite de comentarii, ori chiar dacă ştia de existenţa lor, se vede că nu era în situaţia de a le putea utiliza. Aşa dar neajunsul presupus de Păr. Dron, dar inexistent, al lipsei textului canoanelor, nu-l poate privi pe Milaş, ci cel mult pe Sf. Sa. In cele următoare vom vedea cum stăm şi cu celelalte neajunsuri atribuite lui Milaş. La orice caz este cam exagerat din partea Sf. Sale când afirmă că Sf. Sa deschide drumul în domeniul de legislaţie bisericească, care drum până acum ar fi fost închis şi că în acelaşi timp Milaş, cu mulţimea lucrărilor sale cunoscute şi recunoscute de întreaga lume ortodoxă, nu poate fi învrednicit decât de calificativul insuficienţii. Crede Sf. Sa că prin publicaţiile sale de până acum în acest domeniu întrece valoarea operelor lui Milaş şi că Sf. Sa a primit de pe acum consacrarea de mare teolog ortodox recunoscut de întreaga ortodoxie, după cum este cazul lui Milaş?

Nu este locul să facem aici o dare de seamă asupra multelor monografii şi asupra operelor de sinteză ale lui Milaş în urma cărora a fost trecut în ierarhia marilor teologi ortodocşi contimporani, şi la care treaptă ierarhică credem că Păr. Dron încă nu a ajuns şi nici nu poate avea astfel de pretenţii ori câtă bună voinţă am avea faţă de scrisul Sf. Sale. Fireşte că şi împrejurările speciale, în cari s'a născut şi a trăit Milaş, au contribuit la câştigarea locului, pe care îl are, căci aceste împrejurări i-au uşurat cunoaşterea mai multor limbi: grecească, latină, slavonă veche, sârbească, rusă, germană şi franceză. Astfel Milaş a avut posibilitatea să consulte izvoare literare foarte bogate, ba a consultat şi opere româneşti. Dar în special fără cunoaşterea limbei ruseşti este peste putinţă să putem înfăptui în domeniul literaturii de drept bisericesc, opere de valoare pentru ortodoxia întreagă. Dacă în alte ramuri ale teologiei, ca de pildă în Pastorală, Catihetică, Omiletică, Misionarism, ne putem mulţumi şi cu consultarea operelor scrise în limbile apusene, apoi în privinţa dreptului bisericesc nu ne prea putem mişca fără cunoaşterea limbei ruseşti. Toată lumea ştie cât este de bogată literatura teologică rusească în general, iar cel ce scrie în ramul dreptului bisericesc are datoria să consulte multe opere de mare însemnătate apărute în această literatură. Are să consulte colecţiunile vechi şi mai nouă de canoane ruseşti, precum şi atâtea monografii şi opere sistematice. *Cormciaia Cniga,*

Pravil şi alte colecţiuni slave, precum şi lucrările scrise de *Arhimandritul Ioan Sokolow, Berdnikov, Suvorov, Pawlov* şi cele ale altor celebri scriitori ruşi nu pot fi trecute uşor cu vederea. Dar nici nu se poate concepe o expunere din punct de vedere ortodox a chestiunilor canonice cu ignorarea acestei părţi atât de însemnate a literaturii teologice ortodoxe. Ori cum ignorarea operelor ruseşti nu poate fi în folosul autorilor, cari lucrează în acest domeniu. In lucrările lui Milaş, găsim pas de pas referiri la literatura rusească. Multe chestiuni le lămureşte chiar şi numai cu aceste lucrări.

Am scos la iveală mai ales necesitatea cunoaşterii limbei ruseşti şi a celei slave vechi, deoarece citind cartea Părintelui Dron ar trebui să conchidem că nici nu există această literatură. Sf. Sa a utilizat, afară de operele româneşti, aproape numai de cele scrise în limba franceză. Abia ici-colo se pot vedea şi referiri la lucrări greceşti şi latine. Nu negăm nici pe departe importanţa lucrărilor franceze, dar oricum să ni se ierte dacă afirmăm cu toată hotărîrea că o interpretare ortodoxă a canoanelor nu se poate sprijini aproape exclusiv pe opere străine de ortodoxie şi cu ignorarea complectă a bogatei literaturi apărută în limbile slave, cum face Sf. Sa. Urmările acestei proceduri se şi resimţesc în cartea Sf. Sale, după cum vom vedea mai târziu. Dar nici literatura scrisă în limbile clasice nu se prea vede utilizată la Păr. Dron. Dimpotrivă Milaş ţine seamă de principiul ierarhiei valorilor adoptat de întreaga lume ştiinţifică ortodoxă. In această ierahie locul prim îl ocupă cărţile Sfintei Scripturi, apoi scrierile Părinţilor apostolici, Sf. Părinţi, alţi autori ortodocşi şi numai la urmă pot avea un rol oarecare scriitorii eterodocşi. Şi Milaş în această privinţă este foarte consecvent în lucrările sale. Argumentele sale le scoate afară de Sf. Scriptură cu preferinţă din Părinţii apostolici şi din Sf. Părinţi, şi numai după aceştia din ceilalţi scriitori ortodocşi. Pas de pas găsim referiri şi citate din Sfânta Scriptură, din Sfinţii Părinţi, comentatori vechi şi din alţi scriitori ortodocşi. Pe eterodocşi îi utilizează numai în anumite cazuri şi anume atunci când vrea ca chiar cu părerea unor scriitori apuseni şi cu citate scoase din scrierile lor să confirme o învăţătură ortodoxă respinsă de apuseni, sau atunci când vrea să scoată la iveală netemeinicia părerilor şi învăţăturilor apusene. Păr. Dron însă inversează ierarhia valorilor recunoscute de ştiinţa teologică ortodoxă şi dă preferinţă autorilor apuseni. Mă simţesc dispensat să citez exemple în această privinţă, deoarece Sf. Sa a procedat în felul acesta aproape la comentariile tuturor canoanelor apostolice. Afară de Sfânta Scriptură şi afară de puţine referiri, cu foarte puţine citate, la Sfinţii Părinţi şi la vechii comentatori, ceilalţi scriitori ortodocşi sunt aproape inexistenţi la Sf. Sa, cu excepţia celor români. Sf. Sa preferă pe autorii francezi, la cari se referă la tot pasul.

4. *Păreri lipsite de adevăr şi nedovedite asupra lui Milaş.*— Cu toată bogăţia materialului informativ ortodox pe care l-a utilizat Milaş şi cu care nici pe departe nu se pot compara cei câţiva scriitori, la cari se referă Păr. Dron, totuşi Sf. Sa afirmă că lucrarea lui Milaş *nu este o adâncire critică a problemelor, ci mai mult o bibliografie.* Fireşte, e uşor să pronunţi o afirmaţiune gratuită. Corect ar fi fost însă dacă Sf. Sa ne lămurea mai bine asupra acestei afrimaţiuni. Poate Sf. Sa are chiar convingerea că lucrarea lui Milaş nu ar fi decât o biblografie, aşa, de mâna a zecea, de care ne putem dispensa foarte uşor, deoarece nu ar prea avea vreo calitate deosebită. Ne spune că Milaş, în genere, *este foarte greoi, prolix, se repetă şi priveşte lucrurile sub un unghiu, care nu mai este suficient nevoilor Bisericii ortodoxe.* Toate acestea însă sunt simple afirmaţiuni nedovedite. Aşa ştiam, că ţine de corectitudinea autorului ca să producă şi dovezi, dacă osândeşte lucrarea cuiva, iar nu să arunce numai în vânt vorbe umflate.

Afirmă că Milaş este greoi, dar nu ne aduce nicio dovadă, nici în prefaţa sa, nici mai târziu. Noi avem însă mângâierea că nu numai originalul lui Milaş, ci şi traducerea noastră românească a comentariilor este destul de clară, căci chiar *Păr. Arhim. I. Scriban* spune acest lucru în aprecierea menţionată, când zice că *„se poate citi cu mare uşurinţă, fără să te poticneşti ici şi colo prin locuri grele de înţeles“.* In ce priveşte prolixitatea, Păr. Dron vede paiul în ochiul altuia. Mai bine ar face dacă ar curăţi bârnele din lucrarea sa, care e plină de excursiuni kilometrice fără de nici o legătură cu chestiunile, ce sunt de discutat la multe dintre canoanele comentate de Sf. Sa. Repeţiri pot fi vre-o câteva în traducerea noastră. Dar acestea nu puteau fi evitate şi provin din împrejurarea că această traducere este făcută după două lucrări ale lui Milaş: Colecţiunea care cuprinde numai textul canoanelor şi Colecţiunea cu comentarii.

Şi mai nelămurit este Păr. Dron când afirmă că Milaş priveşte lucrurile sub un unghiu, care nu ar mai fi suficient nevoilor Bisericii ortodoxe. Intru atâta să se fi schimbat spiritul Bisericii noastre în timp de 3 decenii, încât astăzi opera lui Milaş nu mai este bună *„pentru a ne orienta în vederea marei opere de revizuire a legislaţiei canonice“?* Aşa ştiam că învăţătura bisericii noastre nu se schimbă de pe o zi pe alta, altcum ar trebui să aruncăm la coş chiar însăşi canoanele. Apoi dacă interpretările canoanelor au fost bune pe timpul când le-a scris Milaş, nu înţelegem ce s'ar fi modificat de atunci, încât azi trebuie să adoptăm alt unghiu de vedere. Până acum aşa ştiam că principiile şi normele cuprinse în canoane sunt necondiţionat şi hotărît obligatorii pentru toţi ortodoxii, cel puţin până ce se va ivi o autoritate ecumenică de legiferare, care singură poate da eventuale directive noi. Dacă nu altceva, apoi Sf. Sa ar fi trebuit

să ne lămurească în privința căror chestiuni s'a modificat acel unghiu de vedere, ca eventual să-l poată adopta toată lumea ortodoxă.

Mai departe afirmă Sf. Sa că lucrarea lui Milaș nu este bună *„pentru a înțelege complexul de împrejurări ce au dat naștere unui canon și a cuprinde astfel sensul său istoric"*. Se poate o afirmațiune mai inexactă decât aceasta? Ori în cazul cel mai rău, trebue să presupunem că Sf. Sa nici n'a citit comentariile lui Milaș, căci acesta la tot pasul pleacă dela circumstanțele istorice, cari au dat naștere canoanelor. Firește că-i lipsesc excursiunile rău plasate, pe care le găsim la Sf. Sa (de pildă la can. 38, 63, 65, 67). Dar Sf. Sa crede că este primul, care a inventat metodul istoric în felul expunerii dreptului bisericesc, deschizând drumul cercetărilor și *„ridicând puțin vălul uitării de până acum"*. Este liber să creadă Sf. Sa că este primul, care s'a adâncit *„în necazurile vremii spre a înțelege cauzele și împrejurările, cari au dat naștere unui canon"*. Sf. Sa poate rămânea în această convingere, dar fie-ne și nouă îngăduit să rămânem pe lângă părerea că *metodul istoric dogmatic în expunerea dreptului bisericesc este ceva mai vechiu decât cartea Sf. Sale.* Remarcăm totuși că lucrarea Sf. Sale abundă de argumentări raționale la fixarea doctrinei canonice, încât de multe ori ni se pare că nici nu mai ține de loc seama de metoda istorică pozitivă.

5. *Meritul originalității.* — Păr. Dron crede că lucrarea lui Milaș tradusă pe limba română este *insuficientă* în prima linie din cauză că este o traducere, pe când *„în situația actuală a teologiei românești, Biserica noastră poate râvni cinstea unei lucrări originale"*. Să ne ierte Păr. Dron, dar noi credem că în știință originalitatea *nu are* aceiași importanță, pe care o are de pildă în domeniul literaturii propriu zise și în general în domeniul artelor. O operă literară nu mai poate avea valoarea originalului, fiindcă este foarte greu să se transpună dintr'o limbă într'alta atât fondul cât și forma unei opere, fără să se piardă ceva din frumusețea originalului. Altul este însă cazul când e vorba de o lucrare științifică. Aici ne interesează în prima linie rezultatele științifice, la cari s'a ajuns și cari pot fi transpuse în altă limbă cu mai mare ușurință și la nici un caz nimeni nu poate lua atitudine împotriva unui adevăr științific numai din motivul că ni se înfățișează într'o traducere, iar nu într'o lucrare alcătuită în limba noastră. Și cu atât mai puțin putem să facem acest lucru când este vorba de o chestiune care interesează deopotrivă toate Bisericile ortodoxe naționale, cum este chestiunea canoanelor, care au aceiași putere obligatorie pentru ortodoxia întreagă. Nu cred că ar fi nevoie să aducem dovezi pentru această teză a noastră, totuși citām aici cuvintele *Păr. Arhim. I. Scriban* din darea de seamă menționată mai sus, în care I. P. Cuv. Sa vorbește despre traducerea românească a operei lui Milaș. Iată-le: *„Din punctul de vedere al ortodoxiei,*

trebue să ne bucurăm prea mult de aceasta (de împreună-lucrare între teologi de alt neam), *pentrucă oamenii Bisericii totdeauna în trecut au trăit în frăţia aceasta, care încalecă graniţele şi despărţirile naţionale şi numai în vremea din urmă teologii feluritelor neamuri ortodoxe s'au răzleţit unii de alţii.* Aşa dar, în cazul nostru, meritul unei lucrări nu poate fi scăzut numai din motivul că este traducere, iar nu originală. Dar să ne gândim numai la numărul imens de lucrări traduse pe limba românească secole dearândul de cele mai proeminente personalităţi ale Bisericii noastre. Oare Mitropolitul Veniamin Costache nu era în stare să alcătuiască o lucrare originală de canoane cu interpretări? Şi totuşi a crezut că este mai bine să traducă Pidalionul grecesc.

Suntem deci împotriva lucrărilor originale? Ferească Dumnezeu! Fără îndoială că ambiţia de a alcătui o lucrare originală este foarte lăudabilă. Dar lucrările originale trebue să aibă anumite calităţi spre a se impune şi în cazul dat, fiind vorba despre o lucrare referitoare la canoane şi comentariile lor, cari interesează ortodoxia întreagă, această lucrare trebue să exceleze faţă de lucrările existente în celelate Biserici raţionale, fie prin încheierile şi adevărurile noui, pe cari le scoate la iveală, fie prin izvoarele noui, pe cari le va pune la contribuţie în scopul argumentării acelor adevăruri. Cum se prezintă lucrarea Părintelui Dron din acest punct de vedere? Dat-a la iveală adevăruri noui în comentariile sale la canoane, pe cari adevăruri nu le-am fi cunoscut din lucrările existente? Pus-a Sf. Sa la contribuţie izvoare noui? Ar putea să fie vorba aici cel mult de scriitori apuseni, al căror rol însă nu-l putem recunoaşte în cazul de faţă, precum am arătat mai sus. *Dar mai ales să nu rămână neglijate izvoarele naţionale!*

Oare Sf. Sa a întrebuinţat astfel de izvoare româneşti, cari să producă lumină nouă în chestiunile discutate? Cititorul obiectiv al cărţii Sf. Sale va da singur răspunsul la aceste întrebări. Noi remarcăm numai că Sf. Sa a neglijat chiar izvoarele cari ar fi dat lucrării sale o nuanţă naţională originală. Ii punem Sf. Sale o singură întrebare: *care este rolul vechilor pravile româneşti în lucrarea Sf. Sale?* Abia dacă găsim vre-o 2-3 referiri la îndreptarea Legii, deşi, dintr'o lucrare românească, având de subiect canoanele şi interpretarea lor, nu pot lipsi consecvent chiar aceste izvoare caracteristice ale dreptului canonic din istoria Bisericii noastre. Oricine poate să se convingă despre faptul că Milaş a dat izvoarelor româneşti mai mare rol şi importanţă decât Păr. Dron. Ba Milaş are chiar un capitol special, în care tratează despre *„Indreptarea Legii“*. Care este deci meritul lucrării Părintelui Dron din punct de vedere al originalităţii naţionale româneşti?

6. *Lămuririle istorice la canoanele apostolice.* — Inainte de a intra în interpretarea singuraticilor canoane apostolice, Sf.

Sa ne dă pe 16 pagini unele lămuriri istorice. Chestiunile ce le pune aici sunt aceleași, pe cari le-au pus și alții, între cari și Milaș, adecă cele referitoare la timpul alcătuirii, autorul și numărul canoanelor apostolice. Concluziunile, la cari ajunge deasemenea nu sunt altele decât cele pe cari le găsim și la Milaș, numai că aceste concluziuni Sf. Sa le sprijinește și pe alte dovezi, luate din autori apuseni. La pag. 7 Sf. Sa dorește să ne facă să credem că este cel dintâiu care pune la punct concluzia lui Beveregiu, după care data scrierii și redactării definitive a canoanelor apostolice se poate pune pe sec. II și III, iar nu pe secolele ulterioare și chiar pe secolul al V-lea, cum afirmă Drey, Bickell și alții. Pe Drey îl și combate la pag. 8-14 cam pe larg, dar fără să aducă alte argumente, decât tot aceleași pe cari le dă și Milaș. Dacă am putea intra în amănunte am putea releva și unele impreciziuni din această parte a cărții. Trebue să remarcăm însă cel puțin o lacună însemnată.

Pe lângă lămuririle istorice privitoare la canoanele apostolice, aici în partea introductivă, ar fi fost locul să ni se dea și lămuririle cuvenite despre colecțiunile de canoane, deoarece atât textul și interpretările canoanelor apostolice cât și la ale celorlalte canoane, vor trebui să se facă într'una referiri la aceste colecțiuni, precum și la interpretările alcătuite la canoane în cursul timpurilor. Mai ales dacă lucrarea privește chestiunile sub un unghiu nou de vedere și dacă vrea să deschidă drumul unor cercetări tot mai harnice apoi începutul acestor cercetări trebue să se facă cu *un tratat asupra acestor colecțiuni și interpretări asupra ființei, alcătuirii acestora, precum și asupra deosebirilor dintre olaltă.*

La Milaș avem o expunere largă de acest fel (volum I, partea I, pagina 64-156), care cuprinde și multe lucruri, ce până la apariția traducerii pe românește a lucrării lui nici nu prea erau cunoscute la noi. Ar putea lipsi partea aceasta de lămurire a colecțiunilor cel mult în cazul, dacă Sf. Sa ar avea și o lucrare sistematică de drept bisericesc, în care să ne fi dat aceste cunoștințe. Așa însă canoanele au rămas în vânt și cititorul este avizat la lucrările altor autori, spre a se lămuri asupra multor chestiuni privitoare la codificarea canoanelor. Importanța colecțiunilor diverse o recunoaște de altfel și Sf. Sa, căci afară de multele cazuri, când se referă la diferitele colecțiuni, mai găsim la finea cărții Sf. Sale pe 3 pagini și un — tablou de numerotarea canoanelor apostolice în diferitele edițiuni mai principale. După acest tablou al Sf. Sale edițiunile principale ar fi: Dionisie cel Mic, Ioan Scolasticul, Aristen, Simion Logotetul, Mansi, Lauchert, Pidalionul și Sintagma. Este interesant că, din acest tablou, *nu lipsesc edițiile apusene:* Dionisie cel Mic, Mansi și Louchert. In acelaș timp se vede însă că Sf. Sa pe multe dintre edițiile ortodoxe *nu le consideră de prea importante și principale,* căci altfel comparația din tablou

ar fi trebuit să o întregească cel puțin și cu Indreptarea Legii, Nomocanonul în XIV titluri, Cormciaia și Cniga Pravil, cari fac parte dintre cele mai însemnate colecțiuni răsăritene ortodoxe. Oare nu se vădește în această împrejurare o neglijare a colecțiunilor noastre și o simpatie fără de rost față de cele apusene, care simpatie are un loc foarte rău plasat într'o lucrare științifică ortodoxă?

7. *Traducerea textului canoanelor apostolice.* — Traducerea textului canoanelor în general este bună și făcută într'o limbă îngrijită și cu termeni aleși, deși pe alocurea este cam prea liberă. Nu ni se spune precis după care original s'a făcut traducerea, deși împrejurarea aceasta este importantă, date fiind multele ediții de canoane. Presupunem însă că și Păr. Dron a luat de bază la traducere textul original grecesc din Sintagma Ateniană, căci până acum aceasta este considerat ca cel mai critic.

Relevăm în cele următoare câteva erori de traducere dintre cele mai bătătoare la ochi.

Inceputul canonului 3 Păr. Dron îl traduce astfel: „Dacă un episcop, preot sau diacon ar aduce la altar altceva *decât cele rânduite Domnului spre jertfă*" (pag. 27), pe când noi am tradus acest loc în felul următor: „Dacă vreun episcop, sau presbiter, *afară de rânduiala Domnului despre jertfă,* va aduce altceva la altar" (N. Milaș: Canoanele Bisericii Ortodoxe (trad. rom., vol. I, partea I, pag. 184). In textul original este că diaconii nici nu pot aduce jertfa liturgică la altar. Aceasta însă poate fi o simplă trecere cu vederea. Dar expresia grecească, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν credem că este direct greșit tradusă prin *„decât cele rânduite Domnului"*, căci din această traducere ar rezulta că nu Iisus Hristos, ci altcineva a dat orânduiri în privința celor destinate pentru jertfă. Noi am tradus: *„afară de rânduiala Domnului"*, ceeace corespunde textului grecesc.

Canonul 30 Păr. Dron îl traduce astfel. „Dacă vreun episcop, ar ajunge *la o demnitate bisericească* prin mijlocirea stăpânitorilor lumești..." Noi am tradus: „Dacă vreun episcop, servindu-se de stăpânitori lumești, printr'înșii pune mâna pe *vreo biserică*" (Op. cit., pag. 230), căci în original găsim: ἐκκλησίας, deci este vorba despre Biserici, iar nu despre demnități bisericești.

La canonul 54 Păr. Dron traduce greșit cuvântul ἀφοριζέσθω prin *„să se caterisească"* în loc de *„să se afurisească"*. Și această traducere nu este o simplă eroare de tipar, căci și în comentarul canonului ne spune că aici este vorba de caterisire, din ceea ce trage și concluziuni greșite la interpretare. In acelaș canon cuvântul grecesc ἐν πανδοχείῳ îl traduce cu *„la hotel"*, pe când noi am tradus prin *„la ospătărie"*. Credem că hotelul este prea modern, ca să-l introducem în textul canoanelor.

8. *Comentariile la singuraticele canoane.* — Nici în privința singuraticelor comentarii nu putem să ne extindem prea

mult în cadrul restrâns al acestor consideraţii şi ne mărginim să spicuim câteva locuri, din cari se poate vedea justeţea părerilor noastre expuse mai sus.

In canonul 1 şi 2 se tratează despre consacrarea episcopilor, presbiterilor, diaconilor şi a celorlalţi clerici, spunându-se că toţi *se hirotonesc*. Biserica Ortodoxă a făcut totdeauna deosebire deoparte între episcopi, presbiteri şi diaconi şi de altă parte între ceialalţi clerici, adică ipo-diaconii, citeţii ,cântăreţii, etc. Cei dintâi fac parte din ierarhia sacramentală de drept divin, fiindcă aceste trepte superioare au fost aşezate direct (episcopii ca urmaşi ai Apostolilor şi presviterii) sau indirect (diaconii) de Iisus Hristos, iar ceilalaţi clerici inferiori fac parte din ierarhia de drept omenesc. Cei dintâi se pun în treptele lor prin taina hirotoniei, iar ceilalţi prin hirotesie, care nu este taină. Canoanele însă întrebuinţează cuvintele „hirotonie" şi „hirotesie" reciproc, adică cuvântul „hirotonie" se întrebuinţează nu numai pentru *taina* consacrării, ci şi pentru simpla binecuvântare, prin care se aşează clericii inferiori. Astfel de pildă la canonul 15 al Sinodului IV ecumenic se vorbeşte chiar şi de hirotonia diaconeselor. Nimeni nu poate afirma că Părinţii s'ar fi gândit aici la taina hirotoniei. Păr. Dron încă recunoaşte (nota 1 dela pag. 26), că în vechime cei doi termeni se întrebuinţau reciproc, totuşi, plecând dela împrejurarea că în aceste două canoane (1 şi 2) se întrebuinţează cuvântul „hirotonie" pentru toţi clericii, trage concluzia greşită (pag. 25), că în vechime şi unii dintre clericii inferiori, mai ales ipo-diaconii, primeau taina hirotoniei. *Dovezi istorice însă nu ne poate aduce în această privinţă.*

Canonul 15 trulan, la care se referă Păr. Dron (nota 1, pag. 26), vorbeşte despre etatea la care pot fi aşezaţi ipo-diaconii în slujba lor, iar nu despre felul actului consacrării lor. Credem că şi aici Sf. Sa a fost influenţat de autorii apuseni şi de doctrina apuseană, după care şi sub-diaconii fac parte dintre treptele superioare. In continuare ni se spune că *„mai târziu clerul inferior se înmulţi aşa de tare, încât hirotonia înfăţişa o greutate"* şi din cauza aceasta s'ar fi introdus hirotesia, aşa dar clericii inferiori, n'au mai primit taina hirotoniei ca mai nainte. Noi afirmăm că clericii inferiori *niciodată n'au primit taina hirotoniei,* nici în vechime, nici mai târziu, din simplul motiv că ei niciodată n'au fost administratori ai sfintelor taine.

Canonul 5 vorbeşte despre legalitatea căsătoriei episcopilor, presviterilor şi diaconilor, cărora li se interzice lepădarea soţiilor sub cuvânt de evlavie, impunându-se celor vinovaţi pedeapsa afurisirii, iar dacă persistă chiar şi caterisirea. Păr. Dron ne spune (pag. 31), că aici va lămuri chestiunea căsătoriei clericilor, referindu-se la toate hotărîrile sinoadelor ecumenice şi locale. Şi citează apoi unsprezece canoane cu textul lor complect, deşi nu aici era locul să se trateze chestiunea dacă clericii se pot căsători sau nu, deoarece acest canon (5) vorbeşte numai

despre alungarea soţiilor, sub pretextul evlaviei. Apoi unele dintre canoane, al căror text se citează aici, nici nu se referă strict la chestiunea pusă, dacă clericii se pot căsători sau nu. Astfel canonul 3 al Sinodului I ecumenic tratează despre femeile introduse de clerici pe furiş în casele lor. Canonul 3 şi 4 Cartag. tratează despre castitatea sau abstinenţa clericilor căsătoriţi. Totuşi, Păr. Dron, adoptând părerea evident greşită a apusenilor, crede că şi aceste canoane ar interzice căsătoria clericilor (vezi: N. Milaş, Canoanele Bis. Ort., vol. I, partea II, pag. 358-360). Citarea textului acestor 3 canoane deci, la tot cazul trebuia omisă. Dimpotrivă pentru lămurirea chestiunei căsătoriei clericilor mai bine era dacă se cita şi textul canonului 6 trulan. Dar deşi se citează textul atâtor canoane, totuşi nu ni se dau toate lămuririle necesare, cum ni se promite. In cadrul restrâns al acestor rânduri nu putem să facem o expunere mai detailată a acestei chestiuni, rugăm însă pe binevoitorul cititor să compare cel puţin lămuririle pe cari ni le dă Milaş la canonul 6, 12 şi 13 trulane în privinţa acestei chestiuni şi se va convinge deplin despre temeinicia afirmaţiunii noastre. De astfel la acest canon (5) nici nu trebuia tratată chestiunea dacă clericii se pot căsători sau nu, ci autorul trebuia să se mărginească numai la chestiunea alungării soţiilor sub pretextul evlaviei, căci despre acest lucru este vorba în canon şi această problemă putea să o expună la acest loc, urmărind desvoltarea ei în tot cursul timpului.

La finea (pag. 38) comentarului aceluiaşi canon (5 ap.), Păr. Dron ne mai spune că tot aici trebue să lămurească ce este a se înţelege sub pedepsele *afurisirii şi caterisirii clericilor*. Ne dă însă o lămurire foarte sumară, deşi pedepsele clericilor au cea mai mare importanţă în dreptul canonic. Sf. Sa se mulţumeşte cu citarea unui pasagiu din comentariile lui Milaş, afirmând totuşi în continuare despre explicaţia acestuia că *„nu este întru totul suficientă"* (pag. 39), ca apoi în acelaşi aliniat să primească — *sub rezervă* — opiniunea lui Milaş. O primeşte sub rezervă şi *totuşi în cartea sa întreagă rămâne pe lângă aceiaşi părere,* fără măcar să ne dea aici sau altundeva o altă explicaţie, cum trebuia să o facă, sau cel puţin să ne fi lămurit motivul, pentru care a primit acea opinie sub rezervă. Spune numai atât că în unele canoane (25 şi 26 apostolice; 32 şi 32 Vasilie c. M.), cuvintele afurisire şi caterisire ar avea alt sens, ceeace însă nu este cazul.

Observăm că la începutul textului canonului 5 ap. în traducerea noastră (pag. 186) s'a strecurat o eroare de tipar. Exact textul este acesta: „Episcopul sau presviterul, sau diaconul, etc".

La comentarul canonului 18 ap. (pag. 75) Păr. Dron afirmă că clericii *„trebue să fie fără defecte fizice şi fără scăderi morale"*, căci *„acest lucru era o cerinţă a Vechiului Testament şi este cu atât mai mult a Legii evanghelice"*. Greşeşte aici Sf. Sa, căci Testamentul Nou în privinţa aceasta *se deosebeşte* de Test. Vechiu, căci la clericii creştini se admit unele de-

fecte fizice, după cum se vede şi din canonul 77, prin care sunt permise defectele fizice, cari nu împiedică pe preot în săvârşirea funcţiunilor preoţeşti. De altfel la comentarul canonului ultim (pag. 245) Păr. Dron *îşi modifică părerea* şi admite defectele fizice, căci textul canonului este categoric: *„Nu defectul trupului îl spurcă pe el, ci necurăţenia sufletului“*.

Un loc foarte caracteristic, din care se vede nu numai înclinarea deosebită a Sf. Sale spre părerile apusenilor, *ci chiar acceptarea unei păreri apusene, direct potrivnică învăţăturii ortodox, este următorul:*

Canonul 31 ap. vorbeşte despre pedepsirea preoţilor şi laicilor, cari s'ar despărţi de episcopii lor şi s'ar constitui în comunitate bisericească separată, făcându-şi altă biserică. La comentarul acestui canon (pag. 93), Păr. Dron ne spune că cu acest prilej va releva *„o eroare gravă şi primejdioasă pe care o face canonistul Milaş“*. Şi pentru ca toată lumea să cunoască această pretinsă eroare primejdioasă, reproduce un pasaj întreg din traducerea noastră a operei lui Milaş, din care pasaj rezultă că dispoziţia canonului 31 ap. are o singură excepţie şi anume în cazul când un episcop ar începe să înveţe *pe faţă* o erezie, atunci preoţii se pot desface de dânsul *fără să mai aştepte hotărîrea sinodului,* care are dreptul să judece pe episcopul vinovat, deoarece în acest caz preoţii nu se despart de un episcop adevărat, ci de un episcop fals şi ei nu au distrus unitatea Bisericei, făcându-se schismatici, ci dimpotrivă au ferit Biserica de schismă şi de desbinare. Şi ne spune Păr. Dron că Milaş a căzut în această eroare gravă şi primejdioasă din cauză că-şi *„sprijină părerea pe hotărîrea canonului 14* (exact al 15-lea) *al sinodului I-II-lea ţinut în biserica Sfinţilor Apostoli din Constantinopol la anul 861. Dar acest sinod fiind un sinod local, ţinut posterior ultimului sinod ecumenic, hotărîrile lui n'au caracter de universalitate şi deci nu poate fi invocat în sprijinul părerii, pe care o exprimă Milaş“*. Aşa dar Păr. Dron — constituindu-se aici în autoritate ecumenică — *afirmă categoric* că hotărîrile sinodului din 861 n'au caracterul ecumenităţii. Indrăzneţ lucru! Până la anul Domnului 1932 şi până la Păr. Dron între teologii ortodocşi nimeni n'a avut îndrăzneala de a contesta caracterul ecumenic al hotărîrilor acestui sinod. Aceasta din motivul că sinodul dela anul 861 a fost convocat drept sinod ecumenic şi au fost de faţă pe lângă reprezentanţii Bisericilor răsăritene încă şi trimişii Romei, cari au şi aderat la hotărîrile sinodului. Adevărat că Papa Nicolae I, după ce a văzut că sinodul nu-i recunoscuse primatul jurisdicţional, a respins hotărîrile sinodului şi a pedepsit pe delegaţii săi cu scoatere din scaune. *Răsăritenii însă au continuat şi pe mai departe cu recunoaşterea caracterului ecumenic al hotărîrilor acestui sinod şi canoanele lui nici odată n'au fost contestate. Dimpotrivă au fost acceptate în toate, dar absolut toate, colecţiunile de canoane, începând cu Nomocanonul în XIV titluri* încheiat la anul 883 pe timpul Patriarhului Fotie şi confirmat la sino-

dul unirii din Constantinopol ţinut la anul 920, la care deasemenea au participat 318 episcopi, precum şi delegaţii Romei. Importanţa economică a canoanelor acestui sinod se poate vedea şi din împrejurarea că Pidalionul le pune imediat după canoanele sinoadelor ecumenice, iar nu la locul penultim al sinoadelor locale, cum s'a făcut în alte colecţiuni, ţinându-se seama de ordinea cronologică. Aşa dară până la Păr. Dron nimeni n'a contestat obligativitatea universală a acestor canoane. Dar ce e mai interesant, chiar şi Păr. C. Dron în altă lucrare a sa, în *„Valoarea actuală a canoanelor“*, la pag 57, vorbind despre canoanele sinoadelor din anul 861 şi 879, spune următoarele:

„Iar noi credem că au în totul caracterul ecumenicităţii deoarece, la aceste sinoade a fost reprezentată întreaga Biserică prin un număr aşa de mare de episcopi, între cari şi reprezentanţii Romei“. Deci aici vedem o părere cu totul opusă celei din lucrarea Sf. Sale de acum. Când a exprimat Sf. Sa adevărul? Atunci, sau acum? Este posibil ca un autor să-şi modifice părerea într'o chestiune atât de însemnată cum este obligativitatea canoanelor recunoscută de toată lumea ortodoxă şi să se dea pe partea romano-apusenilor? Ori poate Sf. Sa şi-a modificat părerea numai ca să poată scoate vinovat pe Milaş?

Dar zice Păr. Dron în continuare (pag. 94): *„Aceasta din punct de vedere formal, dar în fond, este de pus următoarea întrebare: cum pot aprecia preoţii erezia unui episcop, fără măcar un început de cercetare şi de sancţionare a autorităţii competente?“* Apoi spune că „dar ca preoţii să declare *eretic* pe un episcop *mai înainte de sinodiceasca cercetare,* aceasta ni se pare cu totul de neînţeles, dacă nu chiar deadreptul primejdios“. Preotul *„până la clarificarea chestiunei să stea în rezervă faţă de un asemenea episcop“*. Noi credem însă că atitudinea aceasta rezervată nu este de loc o soluţie, căci preotul trebue să ia o atitudine hotărîtă, sau pentru, sau contra ereziei propovăduită de respectivul episcop. Cel puţin aşa dispune canonul 15 al sinodului dela anul 861. Regretabil că Păr. Dron nu ne poate da o rezolvire precisă a problemei, dar dacă nu este în această situaţie, cum crede că poate interpreta canoanele? Milaş ne dă soluţia potrivită la comentarul canonului 15 sin. I-II şi regretăm că nu putem reproduce aici acest comentar din cauza extenziunii lui.

La comentarul canonului 34 ap. (pag. 100) Păr. Dron spune că *„organizarea ideală a Bisericii creştine dreptcredincioase ar fi următoarea: Toţi episcopii unui popor trebue să recunoască pe cel dintâi între ei, socotindu-l drept căpetenia în care se rezumă unitatea bisericii dintr'o ţară. Toate căpeteniile popoarelor creştine vor trebui să recunoască apoi o căpetenie a Bisericii creştine, ca expresiune a unităţii celei mari şi definitive“*. Aşa dar un fel de papă răsăritean. Căci dacă primul dintre episcopii unui popor, căpetenia unei Biserici locale, are nu numai drepturi onorifice faţă de Biserica locală întreagă, apoi din cele spuse de Sf. Sa trebue să conchidem că şi acel şef suprem trebue să aibă nu numai onoruri, ci, prin analogie, şi anumite drepturi de

jurisdicție. Adevărat că Sf. Sa în continuare ne spune că acela va avea: *„primat de onoare, nu primat jurisdicțional"*. Dar întâietatea onorifică a avut-o și o are și astăzi Patriarhul din Constantinopol. Atunci nu înțelegem de ce se mai agită problema unei *alte organizări*, care să fie *ideală*. *Biserica noastră are în privința aceasta o doctrină fixată, dela care nimeni nu se poate abate, nici chiar Păr. C. Dron.*

In fine încă un exemplu. La pag. 127 ni se spune că legea și statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din anul 1925 ar avea *„unele neajunsuri și înclinări protestante, pe cari le vom semnala la vreme"*. Părerea existenții înclinărilor protestante în legea și statutul pentru organizarea Bisericii noastre a fost emisă și de alții, dar credem că într'o lucrare științifică această părere trebuia să fie motivată temeinic.

Comentarul canonului 38 se extinde pe 22 pagini (112-134) și se tratează aici și despre astfel de chestiuni, cari ar fi putut fi omis fără nicio pagubă, așa că era loc suficient ca autorul să consacre vreo pagină și pentru motivarea înclinărilor protestante, pe cari le găsește în legea organizării Bisericii noastre. Nici semnalările la vreme nu le găsim în tot cuprinsul cărții, decât poate numai la comentarul aceluiași canon 38 (pag. 133), unde se spune că aprobarea adunării parohiale la înstrăinările bunurile imobile bisericești este un lucru *„nu numai anticanonic, ci cu caracter protestant și chiar primejdios intereselor generale bisericești"*. Firește iarăși lipsește orice motivare cuvenită. Se pare că autorul intenționat a aruncat numai tangențial bănuiala înclinării protestante, ca cititorul să rămână cu această impresie. Procedură corectă ar fi fost dacă aici s'ar fi omis acest lucru și să ni se fi lămurit deplin chestiunea la acel loc, unde autorul credem că ar fi cazul de înclinări protestante.

Am putea să continuăm cu înșirarea însă a multe locuri de felul celor de mai sus. Ne oprim însă aici de astădată. Firește nu afirmăm despre lucrarea Păr. Dron că ar fi de lepădat. Dimpotrivă are multe comentarii bune și ne oferă multe lucruri interesante și îndeosebi cartea se citește cu ușurință, fiind scrisă într'o limbă românească, clară și frumoasă. Totuși am avut datoria să semnalăm erorile despre cari am vorbit mai sus, cu scopul ca observațiile noastre să-l ferească pe autor de comiterea altora similare în continuarea lucrării sale. Apoi prin aceste rânduri ne-am îndeplinit și o altă datorie. Față de ambiția lăudabilă a Păr. Dron de a publica în limba română o lucrare originală cu pretenția de a fi mai presus decât cele existente, am dorit să-i atragem atențiunea asupra împrejurării că Sf. Sa nu a avut și nu are dreptul să trateze pe un scriitor de drept bisericesc consacrat, de talia lui Milaș, în felul cum l-a tratat în lucrarea sa. Dacă Sf. Sa se va ridica în viitor la înălțimea reputației lui Milaș, vom fi bucuroși să-l salutăm fără nicio rezervă în această calitate, care numai cinste va aduce literaturii noastre teologice, dar până atunci să păstreze atitudinea impusă prin locul ce-l are în știința teologică ortodoxă.

Teofilactos Farmachides, **COMENTAR ASUPRA SFINTEI EVANGHELII DUPĂ MATEI,** volumul I şi II, traducere românească de Preotul *Const. Grigore,* profesor la Seminarul din Râmnicul-Vâlcii şi *Sava T. Saru,* profesor la Seminarul Central din Bucureşti, cu câte o prefaţă de Păr. Diacon Dr. *Haralambie Rovenţa,* profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Râmnicul-Vâlcii, 1931 şi 1933, volumul I de 301 pagini, vol. II de 424 de pagini, fiecare câte 200 lei.

1. Doi profesori de seminar, d-l *Sava Saru* şi *Păr. Const. Grigore,* s'au apucat de o lucrare, pe cât de nouă în alcătuirea ei, pe atât de migăloasă în ducerea ei la bun sfârşit. Ii zic „Comentariu", dar nu este numai atâta, ci e şi mult mai mult decât atâta. Pe temeiul tâlcuirii la evanghelii, făcută de scriitorul bisericesc răsăritean *Eftimie Zigaben,* adăogată şi ea cu introducere şi adaosuri de însemnatul preot şi teolog grec *Teofilact Farmachides,* cei doi profesori au adus atâtea culegeri din feluriţi tâlcuitori ai evangheliilor sau din feluriţi scriitori despre vieaţa Domnului, încât acum ai înainte o întreagă desfăşurare de păreri, de desluşiri, de lumini, pe care o puzderie de cercetători le-au adus.

A le căuta pe acestea în atâtea mormane de scrieri care au ieşit la iveală în vremea mai nouă despre aceste materii, înseamnă a te prinde la o muncă istovitoare şi foarte grea de dus la capăt. Iată pentru ce am spus că aici este mai mult decât un comentariu, este o culegere amănunţită din câte au spus fel de fel de scriitori, cu privire la un rând sau altul din evanghelii. I-ai putea zice mai bine: Comoara cugetătorilor despre Evanghelia dela Matei.

In culegerea atâtor păreri din atâtea vrafuri de cărţi, tâlcuirea lui Eftimie Zigabenul aproape că se pierde. Te întrebi: unde mai este tâlcuirea acestuia, căci mult mai multe sunt părerile şi bucăţile pe care ostenitorii le-au cules de ici şi de colo.

E adevărat, în unele capitole, partea lui Eftimie Zigabenul este mai plină, dar în altele e mult mai subţire decât ce au de aninat harnicii profesori.

2. Cineva ar putea spune: Dar ce fel de carte e aceasta? ori să fie tâlcuirea lui Zigabenul, ori altceva. Cum au făcut, prea e multă amestecătură de unele şi de altele. Să ne fi dat tâlcuirea lui Zigaben după Farmachides şi atât.

Da, ostenitorii au pus aşa de mult din însăşi munca lor, aşa şi-au plimbat privirile şi au scos din atâtea alte cărţi, încât departe de a fi vorba numai de nişte însemnări sau crâmpeie de ici şi de colo, partea lor întrece partea tâlcuirii lui Zigaben. Apoi, de oarece, şi la partea adăogată, au de făcut alte însemnări, iar mai pe urmă şi unele însemnări deosebite la acestea, găseşti, pe o singură pagină, patru soiuri de slove, fiindcă fiecare însemnare e dată cu slove mai mici faţă de rândul pe care

trebuie să mărturisim că, dacă nu avem înaintea noastră o lucrare de proprie zămislire, de altfel cum nici Zigaben n'a făcut, vrea să-l tâlcuiască. Aceasta arată tocmai amănunţimea cărţii şi puzderia de mici însemnări, prin care te poţi ului.

De aceea cineva ar putea ocărî întocmirea unei cărţi pe o asemenea urzeală. Cu toate acestea nu ar fi cu dreptate. Felul cum cei doi profesori şi-au chibzuit lucrul adevărat că e greu de găsit la alţii, dar 1) oare orice om trebuie să lucreze numai în felul cum s'a lucrat până la el? Nu mai rămâne cuiva chip să pornească şi după chibzuiala lui? 2) Noi am mai văzut tâlcuiri, la Talmud, lucrate tot pe această urzeală. Pe o singură faţă, ai tâlcuiri la tâlcuiri. Dar nu poţi face altfel, dacă vrei să pui tot ce s'a spus privitor la o întrebare oarecare.

Deci nu e de înfierat chibzuiala ostenitorilor de a fi lucrat altfel de cum se lucrează obişnuit, ci avem a-i cerceta numai de au făcut bine ce au făcut.

Dacă cineva îmi adună, privitor la un rând din evanghelii, câte s'au spus cu privire la el, oare nu este un mare folos, oare nu ne face o slujbă? Nici vorbă. Deci dacă ostenitorii au lucrat în felul acesta, ei au făcut un lucru bun şi de folos.

Tot după aceiaşi chibzuială, numai că într'o măsură mai mică, şi-a lucrat şi răposatul Mitropolit Atanasie traducerea Istoriei Bisericeşti a lui Eusebiu Popovici. Pe atâtea şi atâtea pagini, ai nu numai scrisul profesorului bucovinean, ci şi atâtea alte adaosuri, puse în note, scoase din lungile şi amănunţitele cetiri ale traducătorului, încât, fără îndoială, Mitropolitul Atanasie a îmbogăţit traducerea şi a făcut-o mai de folos pentru atâţia cetitori.

O singură cârtire am avea noi de făcut, cu privire la înşirarea părerilor feluriţilor tâlcuitori pomeniţi în cartea aceasta: După ce dai atâtea păreri, după ce cetitorul vede ce a zis unul şi ce a gândit altul, de multe ori rămâne nedumerit şi nu ştie ce să aleagă. Nu era bine ca ostenitorii să fi pus însăşi părerea lor? Nu era bine să fi dat temeiurile pentru ce o părere e mai de primit decât alta?

E adevărat, uneori fac şi aceasta, dar rar şi cu fereală.

Tot atât de adevărat însă este că ei ar putea răspunde: Dar noi n'am voit să facem tâlcuirea noastră, ci numai să dăm şiragul părerilor, să punem înaintea cetitorului un catalog de câte s'au spus cu pivire la un stih sau altul din evanghelii.

Un asemenea răspuns ar fi foarte îndreptăţit. Pentru cât s'au chibzuit, ostenitorii au făcut cât au putut mai bine şi cu mare grijă de a nu le scăpa ceva. Cetitorul are înainte o cămară încărcată cu de toate şi din care poate alege după voie.

Chiar însă dacă cele spuse de noi pot fi o lipsă, însă trebue să mărturisim că ostenitorii au făcut atât de mult, încât nu se poate trece pe lângă munca lor, fără a o cinsti şi a o lăuda. Da,

ci a culeș și el din Sfinții Părinți, pe de altă parte, răzbaterea lor în atâta mărăciniș de păreri, în atâta răsfoire, înseamnă o mare silință și apoi încă nu o silință ca a unuia care trage în jug, ci o muncă pricepută, de om cu mintea înarmată, care știe să răzbată prin atâtea și atâtea amănunte ale feluriților cercetători. Este și aceasta o grea și luminată cercetare, înaintea căreia cetitorul se cuvine să se plece cu toată marea mulțămire.

Ea este și așa o lucrare de multă învățătură pe care nu oricine o poate face și pe care altul putea s'o facă mult mai șubred. Așa cum este, cetitorul găsește aci o cămară de bogată înzestrare, din care are atâtea și atâtea de scos pentru luminarea sa.

3. Am scris până aici atâta despre felul de alcătuire al acestei cărți, și găsim că suntem încă la început. Mai avem atâtea de spus despre ea. Intr'adevăr, încă n'am spus ceva mai de amănunțit despre ce este temelia cărții, adică tâlcuirea lui Eftimie Zigabenul. In ce privește partea aceasta, trebuie să fim prea mulțămitori d-lui Sava Saru, fiindcă socotim că aceasta a trebuit să fie mai mult partea de lucru a sa. Nu putem trece nepăsători pe lângă buna slujbă pe care ne-o face, de a ne pune la îndemână una din lucrările unui teolog răsăritean, pe care părinții noștri îl cunoșteau mai amănunțit, pe care noi îl cunoaștem mai puțin. Este o lipsă a noastră că nu suntem cu ochii mai întâi la tâlcuitorii noștri. Intrucât Eftimie Zigabenul e unul din aceștia, se cuvenea să-l avem între învățătorii noștri, când ne întrebăm despre cuprinsul evangheliilor. Chiar dacă el nu are atâtea de spus ca tâlcuitorii de azi, totuși nu trebuie să ne lipsim de el. Apusenii îl și folosesc mai mult decât noi. Cine cetește tâlcuirea lui *Fillion* la evanghelii, deseori găsește pomenit pe Eftimie Zigabenul.

Pe altă temelie merge tâlcuirea celor vechi față de a celor noi. Ei fac mai mult tâlcuire psihologică, caută să găsească temeiurile sufletești ale unei fapte. Cei noi fac mai multă tâlcuire istorică. Noi avem azi la îndemână mai multe amănunte decât cei vechi. Atâtea cercetări prin săpăturile care se fac în Țara Sfântă sau în jur; atâtea manuscripte scoase la iveală, dau azi o putință de lucru, pun la îndemână un material și unelte de cercetare pe care cei vechi nu le aveau. De aceea tâlcuitorul de azi poate fi mai amănunțit.

Cu toate acestea cei vechi au lucrat atâta cu singură gândirea lor, neajutată de alte unelte, au dat dovadă de atâta ascuțime, spre a găsi un temei sau altul pentru o faptă oarecare, încât, de atâtea ori, avem prilejul să ne minunăm pentru adânca lor pătrundere. In aceasta, vechii tâlcuitori ne sunt de tot folosul și se cuvine să umblăm după ei.

Dacă d. Saru ne-a pus astfel la îndemână tâlcuirea lui Eftimie Zigabenul, ne-a dat un ajutor peste care nu trebuie să

trecem fără a-i cinsti fapta și a-i prețui măestria cu care a făcut-o. Traducerile din cei vechi de obicei sunt greoaie. A domniei sale curge lin și se cetește sprinten.

4. Trebuie să-i mulțumim însă numai pentru aceasta, ci încă și pentru fapta de a ne fi scos la iveală pe Farmachides. Prin ceeace domnia-sa ne spune, am făcut cunoștința unui însemnat teolog al Bisericii noastre, a unui bărbat care a trăit viața frământată a omului trăit în vremuri turburi, cu țara sa în mâna vrăjmașului, și care totuși s'a putut lumina atât de mult și a luci ca un vrednic luminător în sânul Bisericii noastre. Câtă cinste se cuvine unui neam, care, deși era atât de necăjit în vremea căderii sale sub Turci, totuși putea odrăsli din sânul său atâția teologi însemnați, care au adus atâta vrednică slujbă neamului și Bisericii creștinești!

Noi gustăm prea dulci amănunte despre chipul acesta de monah și teolog, prin destăinuirile despre el, pe care ni le dă d. Saru. Ba tocmai fiindcă am ajuns a-l cunoaște mai de aproape, acum ni se trezește setea de a-l cunoaște mai din plin. D-l Saru ar face bine, dacă ar veni cu o lucrare mai amănunțită despre acest însemnat teolog al Bisericii noastre. El este podoabă pentru Biserica noastră, că, în ciuda împrejurărilor foarte vitrege, răsăritul nostru tot putea da astfel de bărbați luminați și teologi de seamă.

Deci lucrarea harnicilor profesori este prețioasă din atâtea laturi, din care am putea-o privi. Venim la vorba dela început: cartea este nu numai comentariu, ci încă și atâtea altele, prin care este și mai de prețuit.

5. Putem întâmpina cu toată cinstirea o asemenea lucrare și din alt punct de vedere: In vremuri atât de neprielnice pentru cărturărie, făuritorii ei au putut ieși înaintea obștii cetitoare cu două volume atât de cuprinzătoare! Numai văzând cineva volumul I, ar fi putut sta la îndoială că va mai vedea și volumul II. Și iată că l-au văzut. La depărtare de 2 ani, a ieșit și al doilea, ajungând cu aceasta însă numai până la $^1/_2$ din Evanghelia după Matei. Vor mai trebui deci să dea încă 2 volume, de vor urma cu aceiași lărgime a volumelor.

Vor putea păși mai departe? A da 2 volume și e atât de mult? Vor avea mijloacele să meargă înainte?

Tocmai aici trebuie să vie în ajutor cetitorii. Ei să ia cunoștință de larga lucrare ce s'a pornit, să privească toată însemnătatea ce o are pentru ei, să ia aminte că înțelegerea Sfintei Scripturi le e astăzi mai prețioasă ca altădată, din pricina sectelor care ne sâcâie și din alte trebuințe mai adânci. De aceea, dacă ne iese înainte, pe limba noastră, o carte cu atâtea amănunțimi pentru înțelegerea unei evanghelii, e de toată trebuința să luăm cunoștință de ea, să ne adâncim în cercetarea ei, să bucurăm pe vrednicii ostenitori, să ușurăm munca lor vii-

toare. Căci dacă ei au putut face până acum marea jertfă de a ne da 2 mari volume, e o întrebare de vor mai putea face așa pentru celelalte două. Vor izbuti însă, dacă cetitorii le vor sta în ajutor.

De când atâția cetitori ne cer: Scriptură-Scriptură, tâlcuire-tâlcuire! Până una alta, iată că o avem pe aceasta. In ea se îmbină vechi și nouă, și tâlcuirea unui teolog din alte vremuri și părerile din ziua de azi. Cetitorii nu se pot plânge acum că nu li s'a dat ceva. Da, li s'a dat mult, au cu ce se îndestula, au cu ce face față multor nevoi. De aceea cu grabă spre ea, pentru a gusta cuprinsul ei, pentru a înlesni, prin cumpărarea acestor volume, ieșirea celor viitoare.

6. Voim să încheiem și totuși mai rămâne ceva de spus: Cartea aceasta, abea ieșită, n'a fost întâmpinată dela început cu toată prețuirea. Profesorul Dr. *Vasile Gheorghiu* dela Cernăuți n'a avut cuvinte bune pentru ea. A găsit că Eftimie Zigabenul nu are atâta însemnătate și că ostenitorii puteau face ceva mai bun.

Noi trebuie să spunem aci, că, chiar așa de ar fi, se cuvenea să rămâie necunoscut pentru noi unul din răsăritenii noștri? Apoi, se înțelege, față de cercetările de azi, oricare din vechii cercetători ne vor părea neîndestulători. Dar neîndestulători în unele, ei nu pot fi neîndestulători în toate. Ei au partea lor care le rămâne, meritul că, deși nu aveau mijloacele noastre, totuși au zboruri ale minții, pentru care se cuvine să fie căutați și prețuiți. De nu ar fi acestea, l-am găsi pe Eftimie Zigaben întrebat în unele tâlcuiri din ziua de azi?

Deci și cu împotriviri ca acele ale Părintelui Gheorghiu, lucrarea nu poate fi privită ca fără folos, ci e cu dreptul să pășim către ea cu toată închinarea care se cuvine unei munci inimoase și luminate. Rămâne ca cetitorii să-și îndeplinească față de ea tot ce sunt datori, fiindcă, în parte, li s'a îndeplinit lunga lor alergare după tâlcuiri. Pe lângă a Părintelui Gheorghiu la Evanghelia Sfântului Matei, pe lângă altele mai vechi, acum o au și pe aceasta.

Drum voios și spornic spre ea!

Dr. *Andrei Veress.* **Documente privitoare la Istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești.** Vol. 6. *Acte și scrisori* (1600—601), cu 9 facsimile. București, Cartea Românească, 1933. Volum de 529 de pagini. Prețul 400 lei.

E un frumos volum, aleasă lucrare tipografică, dată de lumină de Fundațiunea „Regele Ferdinand I". E de laudă, pentru acest așezământ, că iese la iveală cu o asemenea carte. Ca cuprins, e și mai de preț. Are atâtea documente de seamă, din vremea lui Mihai Viteazul. Cine le va ceti își va îmbogăți mult cunoștințele sale despre marele domn.

Arhim. SCRIBAN.

P. S. Episcop Nicodem, **Viaţa şi opera sfinţilor Părinţi şi învăţători ai Bisericii, după F. Farrar;** vol. IV din Seminţe evanghelice pentru ogorul Domnului, 1932.

Ierodiaconul Grigorie, descriind bogata activitate a vestitului Episcop Filaret al Râmnicului, din veacul 18, spunea: *„...Şi nu lipseaşte a împodobi pre neamul nostru cu atâtea dumnezeeşti haruri. Nu lipseaşte a înfrumuseţea sfinte mănăstiri cu case şi cu ziduri; nu dă loc odihnei sale mai mult decât folosului de obşte"* [1]). Acest minunat portret, dar în măsură poate mai mare, ar îmbrăca în chenar şi bogata activitate a P. S. Episcop Nicodem, stareţul Mânăstirii Neamţului.

Ziarele spun: „dela stareţul Paisie (1794), Mânăstirea Neamţului nu s'a bucurat de un stareţ de vrednicia lui, până ce pe jeţul stăreţesc s'a suit P. S. Episcop Nicodem, — cel mai vrednic stareţ ortodox din România". Despre strălucita pagină pe care P. S. Sa o înscrie prin restaurarea Mânăstirii, voi scrie în altă parte. Acum voi arăta cealaltă parte a bogatei sale activităţi, pe care o desfăşoară pe tărâmul cultural.

Cu sufletul arzând, de a da neamului nostru o bună traducere a **Bibliei,** care să se afle în albia cea sănătoasă a ortodoxiei, P. S. Sa s'a legat cu trup şi suflet în studii migăloase de zeci de ani şi a dat la lumina tiparului: *Noul Testament, Psaltirea* şi *Cartea Facerea,* iar celelalte cărţi ale V. Testament, le-a prezentat în manuscris Prea Fericitului Patriarh. Prin traducerea Bibliei, P. S. Nicodim a pus piatra unghiulară a teologiei noastre române ortodoxe.

Dar paralel cu restaurarea Mânăstirii Neamţului şi cu traducerea Bibliei, P. S. Nicodim a tălmăcit şi predici pentru îndrumarea predicatorilor şi luminarea poporului. Colecţia de predici, tălmăcită de Vlădica dela Neamţ, formează Cazania neamului nostru. Până acum, au apărut trei volume şi anume; 1. **75 de predici catihetice pentru popor.** Tâlcuirea Crezului, Tatălui nostru a Fericirilor şi 10 porunci, după Pr. Constantin Stratilatov; 2, **Cuvântări apologetice,** adică apărarea adevărurilor fundamentale ale religiunii creştine ortodoxe, după Dr. Sergiu, Arhiepiscop de Vladimir, şi 3. **58 de cuvântări la Postul Mare,** după Inocenţiu Arhiepiscopul Odesei. Aceste trei volume fac parte din colecţiunea *„Seminţe evanghelice pentru ogorul Domnului",* în care vor apărea zece volume. Până acum, au apărut cinci volume, în cari, pe lângă predicile de mai sus, vol. III cuprinde: **„Menirea ştiinţei şi artei sau religia este ştiinţa ştiinţelor",** după Contele L. Tolstoi, iar vol, IV **„Viaţa şi operile Sfinţilor Părinţi şi Invăţători ai Bisericii",** după *F. Farrar.* Acest volum, îndeosebi, vi-l prezint acum

F. Farrar e englez. A fost arhidiacon în catedrala Westminster şi capelan al Reginei Victoria. Studiile şi le făcuse în Londra şi

1. Preodoslovie către cetitori, la Antologhiul dela Râmnic, din 1786.

Cambridge, unde şi-a luat titlul de doctor în Teologie. El era un foarte bun cunoscător al limbilor clasice, şi un abil scriitor. A scris mai multe opere de valoare, dintre cari menţionăm: „Cântătorii lui Dumnezeu" (1869); „Dovezi din istorie în sprijinul lui Hristos" (1871); „Viaţa lui Iisus", în două volume (1874) şi altele, iar lucrarea de faţă, „Viaţa şi operele sfinţilor Părinţi şi învăţători ai Bisericii", a văzut lumina tiparului la 1891 A apărut în două volume. Prea Sfinţitul traducător, prin volumul de faţă, ne dă numai volumul I, rămânând ca volumul al II să apară cât de curând. Primul volum cuprinde pe Părinţii şi scriitorii bisericeşti din veacul 1, până la Atanasie cel Mare. Al doilea, va cuprinde restul, până la sfârşitul epocii patristice.

Meritul lucrării de faţă e acela de a ne da un portret deplin al scriitorilor pe care-i prezintă. Portretul istoric, care e destul de documentat şi critic, e întregit prin portretul literar, pe care ni-l scoate din operele lor. Farrar, fiind un foarte bun cunoscător al literaturii patristice, a reuşit ca, prin această lucrare, să ne descopere din bogăţiile de cugetare ale sfinţilor Părinţi şi să ni-i prezinte în adevărata lor figură, nimbată de gloria sfinţeniei.

Bogăţia de informaţiuni patristice pe care o are lucrarea, a făcut pe unii să creadă că e prea rigid ştiinţific. Numai la Tertulian are peste 200 de note, la fel şi la Sf. Atanasie. Şi aşa ar fi, dacă autorul nu ar fi fost şi un foarte bun mânuitor al condeiului, dar calităţile lui literare, te face să parcurgi cu plăcere ştiinţifică şi estetică pe autorii pe care-i prezintă.

Caracterizările pe cari le face despre diferiţii scriitori, precum cum şi feluritele categorii, sunt foarte juste. Nu ar fi să menţionez, decât caracterizarea pe care o face despre deosebirea dintre apologeţii din răsărit şi apus. „Şi unii şi alţii, adevărat, resping clevetirile cari circulau împotriva creştinilor, şi unii şi alţii scot la iveală demnitatea caracterului şi nevinovăţia creştinilor, şi unii şi alţii insistă asupra absurdităţilor şi netrebniciilor păgânismului predominant. Dar în timp ce apologeţii greci: Cuadrat, Aristide, Meliton, Iustin, Taţian, Atenagora, Origen şi alţii se apucară de apărarea abstractă a creştinismului în mod mai temeinic şi mai filosofic, cei latini: Tertulian, Minuciu Felix, Arnobiu şi Lactanţiu, se opriră mai mult asupra consideraţiunilor juridice şi insistară asupra nedreptăţii şi nelegiuirii cărora erau supuşi cetăţenii creştini, cu toate meritele lor cele multe. Apologeţii latini se pare deasemenea că erau mai puţin capabili decât cei greci, de a recunoaşte părţile bune ale vieţii păgâne şi elementele cele mai nobile din filosofia greacă. Tonul lor e mai mult sarcastic, polemica lor mai mult înverşunată, ei sunt mai elocvenţi şi mult mai agresivi, dar mai puţin profunzi" (pag. 140).

In ceeace priveşte prezentarea asemănărilor şi deosebirilor dintre Tertulian şi Origen, este mai sugestiv: „Ei amândoi au fost apărători ai credinţei. Amândoi au fost socotiţi ca eretici. Amândoi au fost cugetători independenţi şi mari cărturari. Amândoi au nutrit un mare respect şi iubire către Hristos şi au fost însufleţiţi

de porniri sincere către adevăr. Amândoi au exercitat o mare influenţă asupra Bisericii. Dar Origen a fost mistic, iar Tertulian, aşa zicând, puritan. Origen a fost cugetător profund şi contemplativ, Tertulian îngust şi logic. Origen a fost blând şi tolerant, Tertulian crud şi intolerant. Elocvenţa unuia ca un râu magnific, cu multă apă şi măreţ; elocvenţa celuilalt e ca un pârâu de munte. Origen produce un fulger scânteetor; Tertulian un trăsnet. Origen vorbeşte cu filosofii ca un filosof creştin; Tertulian e tribunul poporului" (pag. 146-47).

Dacă fiecărui Părinte şi scriitor bisericesc îi acordă destulă extindere, apoi Sf. Atanasie îi acordă cea mai mare atenţie, tratând despre el în 110 pagini.

Limba românească, noul vestmânt al lucrării, e la înălţimea literară, cari te ispiteşte să crezi că ai de a face cu o operă direct în româneşte concepută.

Această lucrare e prima patrologie apărută în româneşte [1]. Prin aceasta, P. S. Episcop Nicodem îşi atrage marele merit de a fi dat teologiei noastre româneşti *primul manual de patrologie*. Cu sufletele pline de recunoştinţă şi mulţămire faţă de P. S. Episcop Nicodem, aşteptăm cu bucurie apariţia cât mai grabnică şi a volumului al doilea.

V. Gh. VASILACHE.

Paul Gaultier, L'Eglise et la remission des péchés aux premiers siècles, 512 p. Paris 1932, 34 frcs.

Autorul acestei lucrări, călugăr din ordinul iezuiţilor, ne arată că taina pocăinţei, înainte de a deveni o serie de probleme speculative din manualele de teologie, a fost, cum e dealtfel totdeauna, o instituţie vie, totdeauna aceeaş sub forme variate. Ea a evoluat şi s'a dezvoltat, în decursul timpului, cu o forţă expansivă care se desvoltă dinăuntru înafară fără să-şi schimbe natura. Dezvoltarea dogmatică, mult mai târzie, care se sistematizează în formule din ce în ce mai clare, nu-i decât o oglindire în inteligenţa celui credincios, de o instituţie în vieaţa Bisericii. Odinioară moderniştii au negat această concordanţă între teologie şi istorie. In timpul crizei moderniste, au ieşit câteva răspunsuri, sfioase şi cu totul incomplete, în favoarea ei. Nu era preocuparea să meargă la miezul lucrurilor. Veniră un şir de monografii bine întocmite, dar mărginite numai la o epocă şi la o chestiune, unde au fost dezbătute şi chiar dezlegate anumite greutăţi şi într'o direcţie cu totul alta decât se aşteptau moderniştii. P. Gaultier, de câţiva ani, s'a făcut cunoscut prin anumite studii asupra tainii pocăinţei, pe care le-a presărat în câteva dicţionare şi enciclopedii de teologie. Azi ne dă ceva mai de seamă dintre aceste rezultate. Ne prezintă chestiunile primordiale ale pocăinţei până azi nelămurite şi diferit înţelese chiar la catolici.

Dar aceasta nu-i o istorie completă a tainei. Vor trebui încă

1. Dar de *Patristica* lui Ghenadie Enăceanu ce zici? Nota *A. S.*

numeroase cercetări până la această istorie. Dar când privim această lucrare, după metoda și argumentele folosite, putem crede că ne-a adus două preciziuni cari pot fi definitive.

E folosită metoda istorică, sunt întrebate dovezile istoriei din primele secole creștine. Dacă acest procedeu nu recomandă să aruncăm asupra trecutului noțiunile dogmatice care au fost formulate mult mai târziu, tot el se păzește a lua textele la întâmplare, ci a le scufunda în context literar, fără îndoială, dar și contextul viu al faptelor, scenelor și evenimentelor vieții bisericești, care dovedesc instituția vie și lucrătoare explicând declarațiunile doctrinale ale predicării și scrierilor polemice. Unul din marele merite a acestei cărți e că aduce o mulțime de fapte noi, de texte nefolosite încă, de date și în special multe din declarațiile Sf. Grigore, cu sensul lor adevărat, până aici explicate incomplect. Ce gândea Biserica și credincioșii despre intervenția preotului în iertarea păcatelor? Unii nu văd decât o simplă iertare a păcatelor, care aduce cu ea iertarea lor Pentru alții, ea nu-i decât declarație, o iertare bisericească a pedepsei impusă de Biserică ; alții că avea în convingerile conștientă a Bisericii, o adevărată valoare de iertare pentru păcat însuși.

După prima parte a lucrării, autorul dă dreptate ultimei convingeri. „In cursul acestei perioade, când învățații Bisericii erau așa de streini „de speculațiile teoretice asupra modului de lucrare a tainelor, se poate „spune că ei n'au gândit niciodată să restrângă fructul de preț și „direct dat de Biserică prin dezlegări la iertarea păcatelor impusă de „ea. Dimpotrivă, fructul principal a fost în ochii lor intrarea în grație „cu Dumnezeu însuși. De acolo venea prețul legat de pacea dată de „Biserică. Ea garantă, producând pacea cu Dumnezeu".

A doua parte a lucrării arată existența unei forme particulare a pocăinței cu condiția ca prin aceasta să se înțeleagă iertarea păcatelor deosebită de instituirea canonică și oficială a pocăinței publice.

Din ea decurge pocăința noastră particulară printr'o dezvoltare continuă, ale cărei urme se pot urmări cu continuitate în lungul istoriei după jumătatea secolului al III-lea. Ea nu-i o instituție oficială în formă liturgică, al cărui efect ar fi să pună deoparte o categorie de credincioși după chipul penitenței publice ; ea este mai ales în situația unui „obiceiu", ca să facă mai mlădios, care întâi se găsește la margine, apoi se întinde și sfârșește prin a năvăli chiar, sub presiunea împrejurărilor, domeniul propriu al penitenței publice. Acest caracter particular explică absența sa în înșirarea instituțiilor oficiale și regulamentate pentru iertarea păcatelor. Dar s'a văzut în obiceiu la Roma, Alexandria, Cartagena și Hipona, că încet-încet pătrunde în obiceiuri și ia această înfățișare pe care o găsim azi la instituția oficială de pocăință particulară. Deci au fost două forme de penitență, una oficială și publică, rezervată crimelor mari, instituție al cărui caracter era greu de adaptat : alta, din contră, lucru mult mai prudent și cu putință de adaptare la felurimea păcatelor, păcătoșilor și împrejurărilor. Intre cele două părți ale lucrării, autorul așează două mici studii : primul asupra edictului lui *„Calixt"*, a doua asupra păcatelor, *„de neiertat"*. Teologii vor citi *cu plăcere* acest fragment din istoria tainelor. Ei vor vedea evoluția, în ordinea ei de instituire practică.

Manualele de teologie vor găsi aici materia câtorva argumente bune ale tradiției pentru tezele esențiale și o adevărată descriere istorică a unei dogme dealungul vieții religioase, practice și intelectuale a Bisericii.

O jumătate de oră cu Sfânta Scriptură. — Ceice se interesează cunosc publicațiile abatelui *Geslin* despre cărțile mai de seamă din sf. Scriptură. Scopul autorului este, cum însuși ne spune, să arate creștinilor, oarecum instruiți, și clerului „întocmeala și obiectivitatea" sf. Scripturi. In cuvinte mai simple, „să pună în lumină textul sfânt și să-i arate înlănțuirea și adâncimea". De curând ne-a dat o lucrare forte interesantă : *l'Evangile selon saint Jean*. Evanghelia spirituală are totdeauna vrăji infinite pentru sufletele creștine. Pe acei cari vor să pătrundă în adâncimile acestor taine, autorul îi îndrumează cu bunăvoință. Rolul de îndrumător este, în acest caz, așa de greu. Nu că limba evangheliei a patra ar fi prea complicată, ci, într'o limbă simplă, sf. Ioan ne vorbește de lucrurile cele mai sublime și mai de neînțeles: unirea noastră cu Dumnezeu prin Iisus Hristos. Despre aceasta, Ioan ne vorbește, nu ca un învățat care expune o teză, nici ca un filozof care construește un sistem, ci ca un apostol și prieten al lui Iisus, care a gustat bogățiile înfinite ale învățăturii Domnului și care are de gând să ne facă a ajunge la o experiență spirituală din cele mai adânci. Poate chiar sfântul evanghelist ar fi oarecum nemulțumit și surprins fiindcă se impune evangheliei lui o terminologie și diviziuni împrumutate din filozofie. Văzând că apar cele patru cauze ale metafizicei, exegetul va surâde: ce fericire să întâlnești totdeauna cunoștințe vechi ! Iși va încreți sprîcenele citind că prima parte din evanghelie se sfârșește la capitolul doi; iar capitolul doisprezece formează încheerea.

Ilustrul Maldonat, câțiva ani mai înainte, a protestat contra celor cari cred că îmbogățesc pe sf. Ioan împrumutându-i o teză de filozof: „Frumoasă conjectură, negreșit, dacă am explica pe Aristotel, dar noi interpretăm pe sf. Ioan, evanghelistul și umilul pescar, vorbind sub inspirația lui Dumnezeu și nu cea a lui Aristotel". (Comentar asupra sf. Ioan I. 4). Dar marele exeget spaniol ar fi mulțumit preocupării din care s'a născut această explicare scolastică a Evangheliei. Autorul a voit să fie clar și a reușit pe deplin.

Lucrarea este clară, nu de așa limpezime ușoară care consistă în a schița de obiceiu problemele obscure, ci de o limpezime adevărată care aruncă lumina asupra pasagiilor grele. Ca să lămurească textul, Geslin recurge la cei mai buni autori și vechi ; uneori dă și explicațiuni personale.

Deseori dă explicații foarte judicioase. Ca să nu dăm decât un exemplu, autorul, transpune, cu îndrăzneală, capitolul al șaselea în locul celui de al cincilea. Se poate întreba dacă e folositoare o asemenea schimbare făcută într'un comentar destinat marelui public, și încă dacă rațiunile istorice invocate de P. Lagrange sunt suficiente pentru a autoriza această schimbare într'un comentar critic. Cei mai mulți răspund că nu, în orice caz, niciodată un exeget conștient nu va îndrăzni s'o facă pentru motive „de ordin logic", pe care le sem-

nalează Geslin. A presupune că „ordinea logică“ visată de el a fost incontestabilă, e cași când sf. Ioan ar fi voit să facă un tratat de dogmă ori de filozofie. Inspirându-se din aceeaș normă, se pot găsi și alte cazuri, când, de ex., cap. 15 se poate așeza înaintea celui de al 14-lea, ori întreținerea cu Nicodim după capitolul 12.

Aceste câteva observații, pe care le facem, nu micșorează cu nimic valoarea și meritul lucrării, pe care autorul o oferă clerului și credincioșilor instruiți dornici să înțeleagă Evanghelia sf. Ioan.

NICOLAE IONIȚĂ
Strassburg.

Pédagogie pittoresque *(Scènes de folklore roumain)* de Dr. *Const. Mureșeanu.* Profesor (Editions Delachaux & Niestlé S. A. Paris).

Nu știu dacă această carte a căzut sub ochii lumii noastre bisericești și, chiar de o fi căzut, nu știu dacă și-o fi dat seama cineva cât de mult ea a săltat, în fața străinătății, prestigiul preotului și al Bisericii noastre ortodoxe române. Cunosc, desigur, multe valori din Biserica noastră, cari s'au distins și se disting pe terenul cultural și cari pot fi socotite ca niște luceferi ce pot împărtăși oriunde lumina lor; însă, ca să se facă cunoscut lumii întregi o acțiune apostolică, dusă de voința neînfrântă a preotului român, asta mi-a fost rar s'o văd. Eu, cel puțin, mă simt năpădit de valurile bucuriei, când mai aud de așa oameni, curagioși și pasionați pentru Domnul Hristos; căci, de sus și până jos, Biserica noastră este prea mult privită prin prisma întunerecului și cât de multă dreptate o fi existând în aceste prețuiri, apoi numai Dumnezeu singur va putea judeca.

Profesorul Mureșanu este unul dintre inițiatorii și susținătorii școalei creatoare. D-sa și-a petrecut o bună parte din viață prin țările luminate: Anglia, Franța, Germania, Elveția și, din acestea, ca o albină, a putut culege tot ce putea mulțumi și hrăni spiritul său atât de vin, încât azi e recomandat de strălucitul său profesor Claparède, ca și de alți oameni de știință, ca un pedagog desăvârșit, cu facultăți superioare, vibrând, în acelaș timp, de entusiasm și de credință.

Avem o dovadă netăgăduită în însași lucrarea sa: „*Pédagogie pittoresque*“. Dânsul putea foarte bine să ia pe alt erou, pentruca să-și execute planul lucrării sale. Dar așa de mult l-a răpit privirea apostolatul preotului Constantin, încât s'a hotărît că acesta să-i fie imboldul prin care să-și poată desfășura cu căldură cuvintele sale lirice, întru susținerea credințelor sale pedagogice. „La bonté de coeur est la qualité la plus noble de l'âme humaine. C'est par cette puissance que le père Constantin gagne à Dieu le village qu'il a fondé. Vers sa maison s'acheminent aussi des amis bons et fidèles, et toute espèce de gens“. Așa că Prof. Mureșeanu nu-i însuflețit de vreo imaginație aprinsă, ci chiar de o viață trăită de un preot, în a cărui casă a fost și dela care a primit o transfuziune de inbire și de credință statornică.

Fiind astfel încredințați și noi, scriem aceste rânduri, emoționați de gândul și voința neînfrântă a preotului Constantin, care n'a visat sat bogat; ci altarul și o viață creștinească în lume. Cu alte cuvinte,

a înţeles să trăiască pe deantregul religia creştină şi să facă o sforţare pentru a-şi însuşi virtuţile evanghelice.

Şi acum să-i reconstituim faptele sale apostolice: Faţă de stăruinţele Episcopului său, de a se duce ca preot într'un sat bogat, părintele Constantin rămâne cu tărie pe terenul său de cuceriri creştine şi-i răspunde răspicat: „Vos leçons, vos sermons me sont entrés dans l'âme; ils y ont germé... Tous me poussent à une vie nouvelle. Il faut que je fonde un village". Mişcat, Episcopul îi vorbeşte: „...Je vois, avec une joie qui sera la dernière de ma vie, que tu es un brave. Va, et enseigne la voie de Notre-Seigneur où et comme bon te semblera! Şi Păr. Constantin se duce.....

Bate Păr. Constantin ţăruşul pentru casa sa, bat şi clăcaşii săi şi mai pe urmă bate şi învăţătorul, care, dimpreună cu preotul, lucrează pentru mândria şi obştea satului, oţeliţi şi însufleţiţi de sufletul lui Iisus. Satul e gata; iar Biserica şi şcoala stau în mijlocul lui, ca două făclii aprinse, gata oricând, fiecare cu rolul lor de cucerire, sub ochiul neadormit al Păr. Constantin. Şi acum vedem în acest preot tot ce poate să gândească despre o direcţiune spirituală şi metodică a poporului său. Şi-a avut programul său de luptă, care poate servi oricui ca model: de o lărgime de spirit, de originalitate, de agerime şi de un zel îndemânatic şi potrivit cu nevoile complexe ale clăcaşilor săi. Pe femei le cheamă la muncă în interesul familiei lor, atât de amărâte; în interesul societăţii care se înalţă numai atunci când celulele care o compun sunt sfinte şi în interesul Bisericii, care va cuprinde atâţi credincioşi, cât îi va fi şi fundamentul pe căminuri sfinte şi vii.

Dar Păr. Constantin nu uita un lucru de mare însemnătate: *Copilul*, pe care îl doria crescut cu pietate; căci îşi da foarte bine seama că viitorul ţării în mâna acestuia va fi. In acest scop, el vizita şcoala continuu, inspirând copiilor respect faţă de preot şi învăţător. Iar ca să fie mai mişcaţi, mai siguri de ei, mai bravi în viaţă, Păr. Const. instituise aşa zisele „examene" în biserică, în faţa credincioşilor.

Ingrijat de a deschide tinerilor vlăstare, prudent, perspective pe toate orizonturile gândirii, Păr. Constantin nu se opreşte aci. Este vorba de legăturile sale cu oamenii intelectuali (Profesorul de Ştiinţi Naturale: Gavriil) şi cu poporenii săi şi, faţă de aceştia, a trebuit să aibă pază, muncă, devotament şi zel, în aşa măsură, încât, din sufletul său s'au revărsat din belşug flacări de întremare şi de încălzire.

Pe lângă că era un educator religios şi da o importanţă culturii religioase, nu era mai pe jos ca educator naţional şi la fel da o mare importanţă culturii poporane. In nopţile lungi de iarnă, Păr. Constantin era asistentul neobosit al clăcilor şi aci erau taifasuri, cu tâlc folkloric şi moral. Aci erau în joc ambiţiuni şi scăpărări de minţi, de te puneau în uimire. Aşa că Păr. Const. a pregătit satul pentru viaţa cu eforturi, desfăşurându-se în fiecare clăcaş o voinţă şi un caracter; căci altfel cum am putea vedea satul de ieri, de oropsiţi, că se ridică azi falnic spre cinstea şi pomenirea întemeetorului şi spre lauda neamului nostru?!...

Nu doresc a istorisi mai departe conţinutul acestei cărţi, numai dintr'un îndemn: Fiecare preot s'o ia şi s'o citească; căci inteligenţii

îi face plăcere, iar sufletului îi aduce câştig şi, când va fi la sfârşitul cărţii, oricine va ajunge la această încredinţare despre preotul Constantin, care a trăit. O ridicare de suflet mai presus de om, îi dă această superioritate: *Omul lui Dumnezeu*.

Păcat ar fi fost dacă această carte: *Pédagogie pittoresque* a Prof. Mureşanu să fi fost trecută sub tăcere, fie de biserica noastră, fie de o revistă bisericească cu vază. Pentrucă, dacă oamenii de litere şi de conştiinţă au preţuit-o şi Academia Română a premiat o, dece care biserica noastră să nu-şi aducă cuvântul şi binecuvântarea sa, când din această carte se deduce logic o iubire pasionată pentru Biserica si preotul român? Ar fi o nerozie să se creadă că a fost scrisă dintr'o vanitate meschină. Pe cine interesa un apostolat—specific ortodox şi românesc—în străinătate? Ci a fost împins la aceasta de gândul său apostolic şi de sufletul său, care-i până'n adâncime creştin.

Şi aşa este şi azi Prof. Mureşanu, căci dragostea şi credinţa Păr. Constantin i-au însufleţit toată existenţa şi-i alimentează acum activitatea sa. Energic şi plăcut deatâteaori, ştie să-şi disciplineze forţele sale afective şi să le pună în serviciul milei creştine.

Ţină-l Dumnezeu sănătos, pentru a-şi pune mai departe la lucru mintea şi sufletul său, în marea cruciadă modernă, pentru regenerarea creştină a acestei Ţări.

Preotul CONST. POPESCU
Constanţa

INSEMNARI MARUNTE

BIBLIA IN LUME. — Revista italienească din Roma *il Testimonio* ne spune, în nr.pe Octombrie 1932, după revista engleză *The Christian Monitor*, că feluritele societăţi biblice protestante au vândut, în anul 1931, peste 50 milioane de Biblii sau părţi din ea, adică fie Noul Testament, fie numai unele cărţi din Biblie. Acestea s'au răspândit în toată lumea. Din punctul de vedere al acestei răspândiri, anul 1931 a fost cel mai cu spor. S'au vândut cu 10 milioane mai multe Biblii ca în oricare alt an. Slavă Domnului! încheie revista.

Chimia marxismului.—In „Mercure de France", un scriitor a avut ciudatul gând să facă o analiză cantitativă a elementelor care i s'au părut că alcătuesc socialismul marxist. El a găsit următoarea proporţie exprimată în centime: 25 de ignoranţă, 25 de iluzie, 15 de invidie, 15 de parazitism (lene), 15 de răutate şi 5 filantropice. In sfârşit, experienţa a arătat întotdeauna aceste elemente în descompunerea marximului. Dar e greu de stabilit proporţia. E probabil că toate aceste elemente sunt schimbătoare şi diferă dela om la om.

Turcia. — Turcii nu vor mai invoca numele lui *„Allah"*. Guvernul turc face ravagii în tradiţiile islamice. El a hotărât că numele creatorului nu va mai fi formulat: *Allah!* urmând expresia arabă, ci: Tanri. Ar urma ca în moscheele turceşti, dela înălţimea minaretelor, să cheme pe credincioşi la rugăciune, hogii vor striga că Tanri este Tanri şi Mahomed profetul lui Tanri.

ŞTIRI

Uciderea Primului-ministru I. G. Duca.

Anul 1933 s'a încheiat în România în chip groaznic. In seara zilei de 29 Decemvrie, pe peronul gării Sinaia, când Primul-ministru *Ioan G. Duca* păşea spre trenul către Bucureşti, trei tineri i-au ieşit înainte. Unul din ei, Nicolae Constantinescu, a întins arma ucigătoare şi a descărcat în capul Primului-ministru mai multe gloanţe, în capul frământat de grijile pentru cârmuirea ţării.

Primul-ministru a căzut pe loc şi şi-a dat sufletul îndat.

Cu această veste înfricoşată, ţara întreagă a intrat în ziua Anului nou.

Trist sfârşit de an şi grozav început! Nelinişte pretutindenea, pentru asemenea apucături sălbatece, intrate în tihnita noastră ţară.

După 70 de ani, dela răposatul Barbu Catargiu, Ioan G. Duca este al doilea prim-ministru, care cade în acest chip atât de crâncen. El cade drept ca ostaşul la locul datoriei. A fost jertfa slujbei sale.

Se întorcea dela Sinaia, unde avusese a se sfătui cu Capul Ţării, pentru netezirea nevoilor ei, şi tocmai atunci, când era muncit de gândurile pentru mai buna ei aşezare, fu ajuns de plumbul ucigaş, slobozit de o mână sălbatecă, îmboldită de o minte aprinsă şi turburată.

Cu drept s'a cuvenit ca ţara să jălească pentru Primul-ministru căzut la datorie şi cu acest gând de jale încheiem şi noi aceste rânduri.

Inspectori de învățământ religios. — Pr. Dr. *Marin D. Ionescu* profesor de religiune în București și parohul bisericii „Cuibu-cu-Barză“, a fost numit inspector al învățământului religios în școalele primare, din partea Sfintei Patriarhii.

— Păr. *Vuza*, profesor în Iași, parohul bisericii Mitocul Maicilor, a fost numit inspector al învățământului religios secundar, din partea Ministeriului școalelor.

Profesor de teologie definitiv. — Păr. Dr. *Simion Reli*, profesor-agregat de istoria Bisericii Românești la facultateea teologică din Cernăuți, a fost ridicat la treapta de profesor titular.

Preot scos de sub vină. — Preotului *Gheorghe Sachelarescu* din Vârteju-Nefliu, Ilfov, i s'a adus vina că n'a umblat cinstit cu banii adunați pentru înoirea bisericii din acel sat. Tribunalul de Ilfov l-a judecat și l-a spălat de orice vină, întru cât n'a găsit ceva temeinic pentru a fi învinuit.

Frământări în Biserica protestantă. — In Germania, cârmuirea hitleristă a supus Biserica protestantă la grele încercări. Vrea s'o desfacă de Vechiul Testament, ceiace nicio Biserică nu poate face. Din această pricină, după o telegramă a agenției telegrafice Radio-Central, cu data de 8 Noemvrie, 1933, Episcopul *Hosenfelder*, capul Bisericii protestante din Germania, numit și „ministrul Bisericii“ și-a dat demisia. Temeiul ei este turburarea izbucnită în sânul Bisericii protestante din Germania, în urma deselor ciocniri dintre direcțiunea ortodoxă național-socialistă, înfățișată prin Episcopul Müller, și direcțiunea extremistă din Germania de sus, care vrea înlăturarea Vechiului Testament și primirea unor cugetări idolatre în Biserica protestantă.

Beția în America. — Vești după vești se îngrămădesc în ziarele noastre, despre primirea băuturilor bețive în America, parcă ar fi știri de cine știe ce însemnătate! Dacă însă le cetești cu luare-aminte, vezi că nu sunt pricină de atâta tresăltare. In adevăr, după o telegramă din Washington a agenției telegrafice *Rador*, pe care o cetim în *Epoca* dela 9 Decemv. a. c., cetim că a fost învoită intrarea în America a 18,625,000 de litri de vinuri și rachiuri străine pe lunile Decemvrie și Ianuarie.

Apoi dacă împărțim atâta băutură pe cele o sută și câteva zeci de milioane ale poporului american, asta nu înseamnă prea mult ca băutură pe 2 luni de zile: 100—200 de grame de cap pe 2 luni. Mult e asta? E mult mai rău la noi.

Strivirea Duminicii. — Duminică, 3 Dec. a. c., slujbaşii din negoţ, însoţiţi de poliţie, s'au dus la o mulţime de prăvălii din Bucureşti, în uliţele Academiei, Carol, Şelari, Gabroveni, Oituz, Halelor, Căldărari. Mulţi slujbaşi au fost găsiţi aci lucrând. Au fost scoşi afară, iar apoi a urmat o adunare de protest la sediul Uniunii Generale a acestor slujbaşi. *D. Mandy* a arătat că trimeşii acestei Uniuni au fost de faţă în 1933, la peste 2000 de procese pentru călcarea Duminicii.

Şi totuşi cât de puţine sunt acestea faţă de nenumăratele încălcări!

Aşa stăm cu Duminica în Ţara Românească!

S'a hotărât ţinerea unui congres în curgerea lunii Decembrie, în care slujbaşii din negoţ, între altele, să discute şi această chestiune. Cu acel prilej, slujbaşul *Ion Tamur* a spus că în rândurile lor, sunt slujbaşi care lucrează câte 18—20 de ceasuri pe zi, lucrând şi Duminica.

Se cere rânduială, şi ea nu mai vine.

Vindecări minunate. — Ziarul *Tempo* din Bucureşti (8 Noemv. 1933) scrie despre vindecările minunate care se săvârşesc la Schitul Derveni din jud. Durostor. In mijlocul Schitului, se află o cruce neagră la care vine lumea şi se roagă. O femeie din Adam-Clisi şi-a căpătat vederea perdută de câţiva ani. Asemenea se spune despre un mut care şi-a căpătat graiul, cum şi de alte minuni. Multă lume vine, acum acolo. Numai de n'ar sări medicii, ca la Fântâna dela Zmeeni!

Preot urmărit de hoţi. — In ziarul *Acţiunea* din Galaţi (9 Decemv. 1933) cetim că în ziua de 2 Decemv. a. c., Preotul *Al. Ghionea* din Cudalbi, Covurlui, se întorcea din Tecuci, unde schimbase suma de 25.000 lei în hârtii înoite ale Băncii Naţionale. Se vede că a fost urmărit de vreun hoţ, căci pe drum a fost lovit de un necunoscut. Părintele a scăpat cu fuga la o locuinţă aşezată în câmp, a săteanului D. Matei, şi abea a doua zi a putut ajunge în sat.

Preoţii şi hitlerismul. — Cu noua ocârmuire politică din Germania o duc rău şi preoţii catolici şi cei protestanţi. O telegramă din Essen, a agenţiei telegrafice *Radio Central,* pe care o găsim în *Universul* dela 4 Dec. a. c., ne spune că tribunalul extraordinar din Essen a osândit la 5 luni închisoare pe preotul catolic *Drotesser*, pentrucă în şcoală a făcut aluziuni ocărâtoare asupra lui Hitler şi Göbels. Ca marturi, au fost aduşi înşişi foştii şcolari ai preotului, care fac parte din tinerimea hitleristă.

Alt preot catolic, cu numele *Stendler*, a fost osândit la 1 lună închisoare, fiindcă ar fi atacat pe Hitler într'o predică.

Profesor la academie uniată. — Păr. Dr. *Titus* Mălaiu din Biserica uniată a fost numit profesor titular de pastorală şi administraţie bisericească la Academia Teologică uniată din Cluj-Gherla.

Nu în ziare. Doi preoţi din Brăila, Părinţii *Al. Săndulescu* şi *Mircea Micu*, s'au luat la ciorovăială, în ziarele din acel oraş despre Legea autonomiei bisericeşti dela noi, despre Statutul lui Şaguna şi despre ştirea mai nouă că acel Statut a fost alcătuit de francmasoni. Păr. Săndulescu a dobândit, înlesnirea dela ziarul *Cuvântul* din Brăila, să descoasă, odată pe săptămână, câte o întrebare religioasă. Se înţelege, mare câştig şi minunat prilej de a descurca atâtea întrebări despre credinţă, de a tâlcui atâtea fapte ale vieţii pe urzeala gândirii creştineşti. Un asemenea prilej nu trebue risipit, descurcând întrebări prea depărtate de folosul lumii. Cu toate acestea Păr. Săndulescu începe a descoase pentru cetitorii *Cuvântului* brăilean întrebarea despre ortodoxia ori neortodoxia Statutului lui Şaguna şi a Legii noastre bisericeşti de azi. Păr. Micu are altă părere şi-i răspunde, cred în alt ziar (mie art. nu mi-a căzut în mână). Cetesc acum ce răspunde Păr. Săndulescu în *Cuvântul* dela 6 Dec. a. c., şi-mi dau seamă despre ce a putut scrie celalt preot. Mă uit însă că sunt întrebări prea speciale, închise în lumea gândirii preoţeşti. Ce folos pot avea creştinii din acestea? Se înţelege, vor trece peste asemenea desfăşurări, fără a le ceti. Iată deci nerodnice câteva coloane care se puteau folosi altfel.

Preoţii trebue să aleagă ce este pentru tagma lor şi ce pentru mulţimea creştinilor. Să dăm numai în revistele bisericeşti lucrurile ce nu sunt pentru creştini. Nu trebuie să umplem ziarele cu întrebări pe care creştinii nu le vor urmări. Asta înseamnă a perde bunul prilej care ni se pune la îndemână.

Cu începere dela 1 Ianuarie 1934 revista noastră va continua să apară, sub conducerea unui comitet de direcţie, *compus din următoarele persoane:*

I. P. S. Patriarh D. D. Miron, Preşedinte de onoare;
P. S. Episcop Lucian al Romanului, Director;
P. S. Arhiereu Tit Simedrea, Secretar de redacţie;
P. C. Arhim. Iuliu Scriban;
P. C. Pr. Nae M. Popescu;
P. C. Pr. Grigore Pişculescu (Gala Galaction).
membri.

* * *

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va adresa, de aci încolo, P. S. Arhiereu Tit Simedrea, Bucureşti 6, strada Antim, 29 (Sf. Sinod).

Prin urmare schimbul de reviste, cărţile de recenzat sau inserat la bibliografie, cum şi articolele de publicat în revistă se vor îndrepta la această adresă.

BIBLIOGRAFIE

Arhimandritul *Efrem Enăcescu*, **Privire generală asupra monahismului creştin**, după diferiţi autori. Partea I. Râmnicul-Vâlcii, 1933. Volum de 223 de pagini, în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 50 de lei.

Păr. Arhim. Efrem Enăcescu este exarhul mânăstirilor din Oltenia. Aceasta e cea dintâi lucrare a sa. A urmat studii în străinătate şi este de aşteptat că a avut ce spune fraţilor săi călugări, cum şi altor cinstitori ai vieţii monahale. In curând va ieşi la iveală şi partea II a acestei scrieri.

Nicolae I. Popoviciu, **Inceputurile Nestorianismului.** Sibiu 1933. Volum de 76 de pag., în formatul acestei reviste. Preţul 40 de lei.

Cetitorii cunosc pe autorul acestei scrieri, după rândurile noastre trecute despre scrierea sa *Epicleza.* Lucrarea aceasta de acum e teza sa de licenţă. După lucrarea strălucită care a fost cea pomenită, cetitorii se vor putea aştepta că şi în aceasta vor găsi acelaş condei strălucit, care răpeşte somnul doar uniaţilor dela Blaj, cuprinşi acum de boala turbării.

Pr. *Toma Chiricuţă,* **Chemări de sus.** *Predici şi Omilii.* Volum de peste 300 de pagini, în formatul acestei reviste, frumos tipărit şi costând numai 60 de lei.

Păr. Toma Chiricuţă este cunoscutul propoveduitor al Evangheliei şi ostenitor duhovnicesc din Bucureşti. Predicile de faţă sunt o parte din lucrul său. Ele sunt o frumoasă noutate faţă de lucrări mult mai slabe pe acest ogor. Vom vorbi de ele mai amănunţit.

Al. Lascarov-Moldovanu, **Vieţile Sfinţilor,** vol. I, cărticica I, în formatul cărţilor de şcoală. Preţul 16 lei.

Cunoscutul scriitor creştin Al. L. Moldovanu s'a apucat să dea la lumină *Vieţile Sfinţilor.* A scos până acum 2 cărticele, de câte 64 de pagini fiecare. Atât va avea fiecare cărticică. Cinci din acestea vor alcătui un volum, iar volumul va cuprinde pe sfinţii dintr'o lună. Deci vom avea 12 volume. Dacă fiecare cărticică va avea 54 de pagini şi va costa 16 lei, înseamnă că volumul va costa 70 de lei şi va avea 320 de pagini. Vom scrie mai amănunţit despre acest soi de tipărituri.

Dr. *Ştefan Pop,* **Din trecutul Diecezei Caransebeşului,** vol. I, (Nr. 20-21) de 110 pag., în formatul cărţilor de şcoală. Caransebeş, 1923. Preţul 20 de lei.

Autorul este profesor de teologie, protopop onorific. Vom vorbi despre scrisul său mai pe îndelete.

MULŢĂMIRI

Epitropia Parohiei *Gherghiţa,* Prahova, aduce vii mulţămiri d-lui *D. Popescu,* învăţător pensionar, şi soţiei sale Păuna, care au cumpărat, pentru biserica satului Gherghiţa, o cruce a răstignirii, în preţ de 8000 de lei; asemenea şi credincioşilor din parohie, care au strâns 35,000 de lei, din care s'au cumpărat: un rând de veşminte preoţeşti, 1 păreche de cununii, 1 steag, iar ce a mai rămas s'a întrebuinţat la repararea bisericii pe dinafară. Aceleaşi mulţămiri se aduc şi Primăriei din Gherghiţa, care a ajutat cu 5000 de lei la repararea bisericii.

Dumnezeu să-l ocrotească pe toţi cu apărările Sale!

No. 044

C A T A L O G

De cărțile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane și Imprimate ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IUNIE 1933

CĂRȚ DE RITUAL

CĂRȚ DE RITUAL	Broșate Lei	Pânză și hârtie Lei	Pânză p. tot Lei	Piele și pânză Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arhieraticonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf Mina	20	—	—	
Apostolul	500	650	680	770
Aghiazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	100	115	153
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	—	—	175	
Dumnezeeștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot lei 1300				
Evhologiu (Molitvenic)			650	
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septemvrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octomvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noemvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decemvrie	400	510	560	610
Noul Testament cu Psalmii, Editura Institutului Biblic	100	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodim	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie.	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	6[illegible]0
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bârlădeanu	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Slujba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc.	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CARȚI DE RUGACIUNI

	LEI
1. Pâine spre ființă, broșată	7.—
2. „ „ „ cartonată	12.—

CARȚI DE LITERATURA BISERICEASCA, Broșate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
3. Autocefalia Bisericii Române	5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
5. Calendarul pe toți anii	50.—
6. Canoanele, text și interpretare. Pr. C. Dron	100 —
7. Carte foarte folositoare de suflet	60.—
8. Carte de Istorie Bisericească ilustrată cartonată de Prof. Dr. I. Lupaș	70.—

8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu
9. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei
10. Confesiuni și Secte de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu
11. Concordanță a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu
12. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu.
13. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoiță și N. Donos
14. Crezul în chipuri și icoane de P S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu
15. Cugetări și Maxime de P. S. Arhiereu Nifon Criveanu
16. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea
17. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea
18. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină
19. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris
20. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec
21. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie
   Idem, pânză peste tot
   — Volumul II broșată
   Idem, pânză și hârtie
   Idem, pânză peste tot
   — Volumul III broșată
   Idem, pânză și hârtie
   Idem, pânză peste tot
   — Volumul IV broșată
   Idem, pânză peste tot
22. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian
23. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr Comșa
24. Iconoclaști și Apostați contemporani de Ioan Gh. Savin
25. La Théologie Symbolique de Pr. I. Mihălcescu
26. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu
27. Legea Organică a Sf. Sinod
28. Mărturisirea Ortodoxă
29. Neagoe Basarab și Sf. Nifon
30. Origina și valoarea istorică a Evangheliei d[illegible] Ioan, diacon H. Rovența
31. Pământ Sfânt, de P. S. Arhiereu Nifon Criveanu
32. Puterea unui copil „ „ „
33. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad de Episc. Nic. Munteanu
34. Predici de Dr. Tarnavschi, vol. I, II, III, IV, volumul a
35. Psaltirea versificată de Vasile Militaru
36. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu
37. Studiu despre Ierarhie
38. Știință și Religie, de I. P. S. Iosef Gheorghian
39. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr Dr. I. Mihălcescu.
40. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 70
41. TeologiaFundamentală de Pr. I. Mihălcescu
42. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron
43. „Daruri și adevăruri“ de Pr. C. Dron
44. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N Iorga
45. „Veniți la mine“, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu
46. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionise Romano
47. Biserici cu averi proprii.
48 „ „ „ „ (Legată în pânză)